

JANE
AUSTEN

Giblioteca

**mîndrie și
prejudecată**

EDITURA **G**ARAMOND

Coperta : **ANDREI G. DAN**

**JANE AUSTEN
PRIDE AND PREJUDICE**

**Collins
London and Glasgow**

ISBN 073-96164-5-9

JANE AUSTEN

**MÎNDRIE
ȘI PREJUDECĂȚĂ**

Traducere de ANA ALMĂGEANU

Prefață de ANDA TEODORESCU

EDITURA GARAMOND

București, 1992

Romanele ce apar în „BIBLIOTECA
GARAMOND“ vor fi numerotate. Primul
roman (1) apărut în această colecție a
fost „La răscruce de vânturi — Emily
Brontë.

JANE AUSTEN

În sine, romanul tinde să perenizeze existența umană în individualitatea ei. Făurind viață, necesarmente eterogen și imprevizibil ca însăși viața, romanul scoate existența umană din coordonatele ei diurne, recreînd-o într-ună permanentă ca exemplu, formă de cunoaștere și bucurie estetică. Firesc ancorat în realitate — evident, înțelegînd realitatea într-un sens foarte larg — romanul organizează elementele acesteia conform unei anumite intenționalități, așa cum limba sa, proza artistică, e în fond regrouparea elementelor limbii vorbite în vederea accentuării unei comunicări.

Istoria romanului, ca orice însumare concretă, oferă desigur atît exemple, cît și excepții de la orice afirmații cu caracter generalizator. În relație însă cu Jane Austen cercetătorul sucombă infailibil teoretizărilor, întrucît opera acestei scriitoare, precisă și inefabilă, ironică și profund moralizatoare, refuzîndu-se oricăror încadrări rigide și în același timp perfect delimitată, oferă un exemplu perfect — și în literatură exemplele perfecte sînt puține — de *Roman*. Orice calificativ ar părea ornamental pentru creația modestei scriitoare care, deși conștientă de arta ei, nu-și imagina desigur că, alături de Cervantes, va putea pe drept cuvînt aspira la titlul de „romancier exemplar“.

Datorită perfecțiunii lui compoziționale, unei structuri pluridimensionale, complexul relațiilor umane e analizabil atît în mod direct, ca descripție realistă, cît și distanțat, cu implicații ironice. Romanele Janei Austen reprezintă astfel o colecție de moduri ale existenței umane, nepietrificate, ci deschise la interpretări vii și veșnic moderne.

Personalitatea care a dat viață universului restrîns, dar înfinit prin implicații, al romanelor *Rațiune și simțire* (*Sense and*

Sensibility — 1811), *Mindrie și prejudecată* (*Pride and Prejudice* — 1813), *Mansfield Park* — 1814, *Emma* — 1816, *Northanger Abbey* și *Persuasiune* (*Persuasion* — 1818), a apărut la răscrucea a două veacuri, pe care însuși titlul unuia dintre romane (*Rățiune și simțire*) o simbolizează. Perioada respectivă, caracterizată îndeobște ca perioadă romantică, e interesantă mai ales prin existența manifestărilor literare, culturale în genere, care aveau loc în afara a ceea ce s-a numit romantism, prin diversitatea concepțiilor ce coexistau într-un permanent antagonism.

Treptat, în sistemul de valori al secolului al XVIII-lea, a căruia bază rațional inteligibilă îngusta serios domeniile de investigație și înțelegere umană, apar breșe serioase. Iraționalul, rudimentar introdus și manevrat în romanele gotice, apare subtil în *The Ancient Mariner* și *Kubla Khan* de Coleridge, pledind pentru eficiența elementului nou discursiv ca mod de vehiculare a unor stări emoționale. Copilăria, viața celor umili și inocenți, motivul străinului și al sălbaticului nobil vin să lărgescă sfera literaturii prin pana lui Wordsworth, Burns, Mary Shelley. Efortul imaginativ care caracterizează epoca și-a pus însă amprenta mai ales pe atitudinea față de exprimarea emoțiilor și sentimentelor. Lady Montagu, celebra femeie de litere, ajunge să reproșeze „divinului Pope” lipsa „acelui ceva care face pe un poet divin, ridicându-l deasupra sferei vizibile, diurne”¹. Acel „ceva”, simțit de De Quincey, teoretizat de Coleridge și Wordsworth, împins pînă la ultima limită de Shelley, de fapt starea de receptivitate emoțională, nu s-a impus de la sine ca premisă a creației artistice. Idealurile anterioare, de control strict al emoției și raționalism profesat, erau încă suficient de puternice pentru a stîrni reacții viguroase. Campionii conservatorismului, ai bunului simț și decorum-ului literar, revista *Anti Jacobinul* și într-o măsură *The Quarterly Review*, au atacat cu forță filozofia revoluționară a lui Godwin, influența lui Rousseau și a discipolilor săi în ceea ce privește Natura și Societatea și în general orice fel de expresie directă a sentimentelor și emoțiilor, wordsworthiană am spune acum. Epoca Janei Austen este deci epoca primei generații de poeți romantici, a revoluției franceze și a războiului pentru independența coloniilor americane : epoca lui Malthus, Wordsworth (Wordsworth s-a născut cu cinci ani înaintea ei), Fichte,

¹ Citat după D. W. Harding. *The Character of literature from Blake to Byron in Pelican Guide to English Literature*, ed. by B. Ford, p. 49.

Scott, Shelling, Hegel, Coleridge (cu trei ani mai tânăr), Napoleon, Andrew Jakson și chiar J. Fenimore Cooper.

Deși fiica reverendului George Austen, vicarul parohiei Se-venton din Hampshire, a dus o viață oarecum separată de în-tregul evenimentelor vremii, aceasta nu înseamnă că a fost și în afara înțelegerii și cunoașterii lor. Doi dintre cei opt copii ai familiei Austen erau marinari (ajungând, printre altele, ambii amirali); rudele lor făceau parte din așa-zisa lume bună, mo-dernă și veșnic la curent cu noutățile politice din țară și de pre-tutindeni, astfel încît Jane, cu firea ei amabilă, veselă și întot-deauna receptivă, numai reclusă de la pulsul vremii nu se putea numi. Împreună cu sora ei Cassandra, de care o leagă o afecțiune asemănătoare celei dintre Elizabeth și Jane Bennet, vizita adesea pe fratele lor Edward la Godmersham Park, pe Leigh Perrots, unchiul lor, mergea la Bath sau Lyme, localitățile balneare la modă, sau pur și simplu evolua în cercul mai restrîns, dar nu mai puțin interesant pentru o fire contemplativă și introspectă ca a ei, din parohia familiară din Hampshire.

A început să scrie ca să se amuze, nevoind să repare ușa la Chawton, pentru ca scîrțîitul ei s-o prevină de apropierea vizi-tatorilor nepofliți care ar fi putut s-o surprindă în timp ce-și compunea amuzantele parodii după romanele gotice sau senti-mentale ale epocii. Temperamentul ei apolinic, care a făcut-o să pledeze pentru un raționalism temperat de sensibilitate, o în-demna la observarea universului inconjurător, dispoziția înnăscut ironică conferind acestei observații efectul de distanțare care ro-tunțește perspectiva și sugerează planuri, invizibile în mod rec-tiliniu. La sugestia ironică ce însoțește aproape toate romanele sale — cu excepția poate a lui *Mansfield Park* — a contribuit lectura romanelor lui Fielding, scriitor de care a legat-o o adîncă afinitate, deși istoria literară nu poate dovedi măsura în care îi cunoștea întreaga operă.

Operele multor scriitori contemporani ca Godwin, Wordsworth, Scott, Southey, Byron, Goethe îi erau familiare scriind sorei sale din Bath, Jane Austen spune despre un oarecare domn Pickford că „arată zburlit la înfățișare ca un demn discipol al lui God-win“. Una dintre încercările ei de roman, *Dragoste și prietenie* (*Love and Friendship*), este parțial modelată după *Suferințele ti-nărului Werther*, adeseori citat în această parodie. În *Sanditon*, unul dintre personajele sale cele mai absurde îl citează pe Words-worth ca fiind singurul poet care cunoaște „adevăratul duh al

poeziei", iar în *Persuasion*, Byron este citat într-o discuție dintre căpitanul Benwick și Anne. Obiectul admirației ei mărturisite este însă Richardson, și alături de Th. Bertram cit și Darcy sau Domnul Knightley poartă o amprentă grandisoniană, deși evident cu diferențe sensibile.

Universul ei spiritual era deci departe de a fi lipsit de profunzime sau de orizont : în mod deliberat Jane Austen și-a limitat sfera de interes a creației la familia burgheză, înstărită, dar nu excesiv de avută, respectabilă, dar nu nobilă, preocupată de viața mondenă, dar așa cum se desfășura ea în orașele provinciale, departe de Londra. Scott, unul dintre admiratorii ei statornici, îi definea arta în cunoscutul articol din *Quarterly Review* : „Ținându-se aproape de incidentele obișnuite și de genul de personaje care ocupă straturile de rînd ale societății, ea a creat schițe de un spirit și de o originalitate care trezesc un interes similar cu cel evocat de incidente neobișnuite, de considerarea unor minți, moravuri și sentimente mult superioare nouă". Scott însă nu vede în Jane Austen mai mult decît miniaturistul elegant, artistul al cărui penel flamand pune pete de culoare și creează scene picturale de o admirabilă perfecțiune, deși incapabile de solicitări multiple. Alți critici au văzut în Jane Austen moralistul aprig, „ultima floare admirabilă a secolului al XVIII-lea", o scriitoare care și-a clasat chiar prin titluri romanele în diverse compartimente etice.

La un anumit nivel, într-adevăr, romanele sînt interpretabile în termeni de alegorie moralizatoare, de studiu al moravurilor unei epoci, în scopul revizuirii lor, dar acest aspect nu epuizează nici el complexitatea problematicei austeniene. În primul rînd, în cazul ei, trebuie făcută diferențierea *morală* — *moravuri*. Cîdul ei etic este bine stabilit ; lucidă și ironică, percepe perfect amănuntele unei lumi ale cărei standarde erau primitive și inadecvate, o lume populată de oameni suficienți, ridicoli sau absurzi ; totuși nu poate nici să abandoneze această lume, nici să-i respingă standardele. Uneori scriitoarea propune în mod explicit un ideal etic ; atunci renunță în mod deliberat la modalitatea ironică : „Singura sursă din care putea izvorî ceva asemănător cu consolarea sau stăpînirea de sine era hotărîrea de a-și îmbunătăți comportarea și speranța că, oricît de inferioară în spirit și voioșie avea să fie iarna aceasta în comparație cu cele trecute, o va găsi mai rațională, cunoscîndu-se mai bine pe ea însăși, lăsînd-o cu mai puține regrete atunci cînd se va sfîrși" (*Emma*). Deci

codul etic al Janei Austen este bazat pe valoarea intrinsecă a personalității, fiecare dintre romane reprezentând un proces de corectare și autoeducare, avînd drept scop armonia interioară, integritatea și autoaprobarea.

Primul ei roman — *Rațiune și simțire (Sense and Sensibility)* — s-a dezvoltat dintr-o povestire în stil epistolar pe care Jane a scrisese încă din 1795 pentru amuzamentul familiei. Intitulată la început *Elinor și Marianne*, devine prin noiembrie 1797 un roman propriu-zis, care, revizuit în 1809, vede lumina tiparului abia în 1811.

Considerat la nivelul abordării directe, romanul pare să susțină cel mai bine ideea de alegorie etică, avînd drept temă opțiunea între rațiune și sensibilitate, între judecată și sentiment. Cele două eroine par să fie create pentru a întrupa fiecare o idee (Elinor — judecata, Marianne — sentimentul), morala fiind că acesta din urmă trebuie temperat și controlat de puterea rațiunii. Procesul de autoeducare prin care trece Marianne Dashwood este similar cu cel suferit de Catherine Morland, eroina din *Northanger Abbey*, romanul publicat postum, dar scris în tinerețe. Aici autoeducarea se referă la despuierea realității de iluziile și eresurile pe care prea multele lecturi de romane gotice le creaseră în mintea eroinei. Parodiarea romanelor gotice, cu fantezmele, trapele, nobilii tirani și fecioarele eterate care le populau a format și obiectul primei încercări de roman al Janei Austen — *Dragoste și prietenie (Love and Friendship)* — o șarjă copioasă avînd drept țintă romane ca *Romanța siciliană (A Sicilian Romance)* și *Misterele din Udolpho* ale Annei Radcliffe, *Emeline*, *Ethelinde* ale Charlottei Smith, precum și alte romane gotice la modă în acel timp.

Catherine Morland este antieroina unui astfel de roman — o fată urîțică, comună, incapabilă de a-și însuși distinsele preocupări (brodat, cîntat la harpă, pictură și poezie) care umpleau viața eroinelor atât de admirate de ea. Descoperirea pe care Catherine o face, că lumea este populată nu de crime și mistere, ci de oameni vii ale căror reacții sînt mai imprevizibile decît ale fantomelor romanești, este începutul unui lung proces evolutiv care sugerează din nou necesitatea unui control al bunului simț asupra exagerărilor romantice. *Mîndrie și prejudecată (Pride and Prejudice)* expune pericolele mîndriei excesive și ale prejudecăților care orbesc, temă ce explică și titlul luat dintr-un roman de Fanny Burney, *Cecilia*. Darcy, eroul principal, devine din ce în

ce mai puțin mindru, iar Elizabeth însăși renunță treptat la prejudecățile ei (momentele cheie fiind cele două declarații pe care Darcy i le face și reacțiile Elizabethiei față de ele).

Mansfield Park — într-o măsură influențat de *Patronage* al Mariei Edgeworth — este un tratat de educație, de comportament în viață. Aproape ostentativ lipsit de ironie, *Mansfield Park* pare să demonstreze că în problemele grave ale vieții risul și iertarea nu-și au locul, iar virtutea este o forță ideală în opoziție pasivă cu tot ceea ce viața are mai atractiv. Este singurul roman în care eroina nu suferă nici o evoluție, fiind permanent egală cu ea însăși. *Emma*, în schimb, este romanul onest și amuzant al autoînșelării Emmei Woodhouse, fata care-și imaginează că e îndrăgostită de bărbatul pe care verișoara ei îl lubește, vrea s-o mărite pe aceasta cu un om îndrăgostit chiar de ea, și nu-și dă seama decât într-un târziu că tot timpul afecțiunea ei fusese îndreptată către modestul domn Knightley. La același nivel, tema romanului *Persuasion* (*Persuasion*), publicat postum, este din nou o pledoarie pentru judecată, împotriva convingerilor nefondate ce pot mina o viață întreagă, așa cum era să i se întâmple Annei Elliot, care îl refuză pe Frederick Wentworth din impresia eronată că nu ar fi soțul potrivit pentru ea.

Alegoria etică, departe de a epuiza conținutul romanelor Janei Austen, formează de abia punctul lor de plecare; într-adevăr, spre deosebire de majoritatea romanelor a căror înțelegere se desfășoară în sensul concret — alegoric — simbolic, la Jane Austen primul nivel de abordare este cel alegoric, începînd cu titlurile care sugerează tema și parcurgînd structura lor perfect simetrică și inocent disimulatorie a unor sensuri mai adînci. Cei mai de seamă cercelători ai creației scriitoarei tind să încline spre nivelul ironic, ca nivel ultim de înțelegere a romanelor¹. Respingînd eventualitatea de a opri receptarea operei la nivelul de tablou al morăvurilor unei pături restrinse a societății, sau de a considera unic țel al acesteia procesul etic de autoeducare cu finalitate raționalistă, A. H. Wright vorbește despre dispoziția ironică a scriitoarei, tresătură intrinsecă personalității ei și care o face să perceapă lumea în termeni de dualități ireconciliabile, de aparente înșelătoare și esență ambiguă, lume detașat contemplată, deși inevitabil de pe o anume poziție. Permanent lucidă și conștientă de contradicțiile care se ascund îndărătul acțiunilor și relațiilor dintre oameni, Jane Austen nu poate fi obiectivă, căci nu e de-

¹ A. H. Wright, Lionel Trilling, D. W. Harding.

zinteresată. Atitudinea ironică, am putea spune dispoziția ironică în sensul kirkegaardian al cuvîntului — de determinantă existențială, de dat pe care omul îl poartă veșnic cu sine fără să-l lege de o anumită formă specifică — reprezintă în fond o opoziție printr-o optică anume, implicînd o angajare definitivă care proiectează undeva în spatele cititorului un univers pozitiv, deductibil.

Dispoziția critică existentă în stare potențială în structura ei creatoare tinde însă să se realizeze în permanență în moduri de existență concretă, ironia dînd adîncime acestor existențe și, implicit, perspectivă. Fiecare dintre personaje poate fi mai mult decît scriitoarea îl face să fie: Elinor Dashwood, fire rațională și calmă, sfîrșește prin a face o căsătorie din dragoste cu un bărbat sărac, în timp ce romantica ei soră face un *mariage de raison* în cel mai deplin sens al cuvîntului. La o citire mai atentă se poate observa că nu e vorba de un contrast simplist a cărui rezolvare este posibilă prin anihilarea uneia dintre părți, ci de o dicotomie existentă în fiecare dintre cele două personaje-concepte, Elinor și Marianne, de o ambivalență a noțiunilor de judecată și sentiment care continuă să coexiste, dar nu se pot reconcilia niciodată. Catherine Morland, aparent liniar construită ca antieroină de roman gotic, ale cărei iluzii sînt brusc spulberate, se dovedește a fi pînă la urmă în mod fundamental o ființă rațională, dar... și aici intervine ironia — rațiunea nu o poate ajuta dîndu-i consolarea satisfăcătoare, cînd visurile ei de fericire sînt atît de brutal întreprupte. *Mîndrie și prejudecată* reprezintă o culme a complexității relațiilor umane înțelese în termenii de contradicții și ambiguități: *Mîndria* duce la *Prejudecată*, iar *Prejudecata* implică *Mîndrie*, fiecare dintre cele două avînd virtuțile și viciile corespunzătoare, pericolul fiind mai mare cu cît caracterul este mai complex. În sfîrșit, *Emma* prezintă o altă fațetă a polarității care o preocupă pe Jane Austen: trăsătura principală a Emmei, în ciuda zăpăcelilor, superficialității și fatuității ei, este blîndețea sufletească pe care ea o consideră mai presus de orice gen de inteligență sau ascuțime spirituală. Ironia constă însă în faptul că tocmai această blîndețe se opune clarviziunii și percepției nete.

Deci ironia nu reprezintă un punct ultim de înțelegere a lumii, ci, ca dispoziție și potențialitate, se realizează în moduri de existențe concrete, organizate în teze și antiteze etice.

Crearea unor existențe exemplare, ceea ce numeam la început perenizarea existenței umane ca individualitate, reprezintă scopul și nivelul superior la care este interpretabilă creația Janei

Austen. Paradoxul conform căruia spiritul nu e liber, ci încâtușat de împrejurări și că tocmai datorită acestor împrejurări este posibilă formarea și dezvoltarea lui, este afirmarea ironică a unui adevăr moral care se relevă în fiecare dintre vicleșugurile omenești servindu-i drept exemplificare. Ca și Cervantes, într-o sferă perfect limitată, Jane Austen a creat un număr impresionant de variații din jocul infinit contrapunctic al caracterelor care o populează; în acest fel, contextul lărgit e furnizat de crearea unor lanțuri de valori care nu sînt date o dată pentru totdeauna și derivă din cea de bază, se urmăresc, se declanșează, ramificându-se și combinându-se pentru a forma un microcosm în care cititorul secolului al XVIII-lea se regăsește la fel de bine ca și cititorul modern. De aceea lumea romanelor, descrierea structurilor și a caracterelor care o populează nu trebuie privită numai în mod superficial, deoarece este un fir care, urmărit, atinge esențialul structurii umane.

Universul creat de Jane Austen este un univers prin excelență dramatic, avînd rotunjimea, conflictul și nervul necesare; dar a reduce structura lui la o simplă asemănare cu o piesă de teatru înseamnă să o aplatizăm iremediabil. În primul rînd, între personaje și cititor stă permanent autoarea, cu punctul ei de vedere variat, neașteptat, nuanțat și sugestiv pînă la aluzii. Prin el, dispoziția ironică îmbracă expresie stilistică, polarizările etice capătă contur, devenind oameni cu virtuți contradictorii, iar romanele se desfășoară într-un anume ritm.

Spre deosebire de tipul de roman liniar, constînd dintr-o succesiune de scene în dialog, unite prin prezența unui personaj sau prin tehnica narativă a scriitorului, Jane Austen creează tipul de roman dramatic, limitat oarecum în spațiu și varietate, dar compensat prin suprapunerea mai multor planuri, prin crearea unor simetrii compoziționale care dau volum, dar mai ales prin folosirea timpului și a opticii scriitorului ca a patra dimensiune. Fie că se concentrează asupra unui nucleu care conține relații de un anume tip (*Mansfield Park*), sau că tinde să redea viața unei pături din burghezie și mica nobilime a unui întreg ținut (*Mîndrie și prejudecată*), raporturile urmărite se pot extinde nelimitat datorită validității lor, într-un număr infinit de situații diferite. Personajele sînt de asemenea relativ ușor de grupat. Așa cum remarcă un cercetător (A. H. Wright), fiecare eroină are de ales între doi bărbați care îi doresc afecțiunea, alegerea cea justă fiind una singură. Între personajele principale și cele secundare

există o delimitare netă atât ca funcție cât și ca prezență, fără însă ca aceștea din urmă să devină vrăodată personaje plate, fără relief.

Dintre romanele Janei Austen, *Mindrie și prejudecată* a fost dintotdeauna considerat cel mai reprezentativ, deși admiratorii rafinați tind să aprecieze *Mansfield Park*, care îi succede (și pare să aibă intenția de a-i servi drept replică contradictorie — din nou ironia Janei Austen, de data asta în complexul lărgit al creației ei în genere), sau chiar *Emma*. *Mindrie și prejudecată* rămâne însă oricum o operă perfect echilibrată, conținând toate elementele caracteristice concepției și realizării unui roman.

Repartiția subiectului se face pe cinci puncte de greutate, cinci scene cheie, asemănătoare acelorale ale unei comedii. Actul I conține venirea lui Bingley și a surorilor sale, curtea pe care acesta i-o face Janei Bennet, reacția prietenului său Darcy față de această intrigă amoroasă, având drept rezultat final plecarea familiei din ținut. Partea a doua se concentrează asupra domnului Collins și a cererii sale în căsătorie, urmată de secțiunea a treia, culminantă — viața Elizabethei la Rosings, unde îl întâlnește pe Darcy care o cere în căsătorie.

Actul intermediar — al patrulea — o poartă pe Elizabeth, ale cărei prejudecăți începuseră să se schimbe, la Pemberley, vizită care provoacă un salt calitativ în sentimentele ei față de Darcy; iar ultima parte concludă cu căsătoria celor două surori. Scenele cheie — discuția de la bal dintre Elizabeth și Darcy despre oameni și firile lor, declarația de dragoste a lui William Collins, declarația lui Darcy, vizita la Pemberley și discuția Elizabethei cu Lady Catherine de Bourgh — concentrează în jurul lor o serie de acțiuni periferice, de medallioane, care le întregesc semnificația și le leagă într-un lanț logic evolutiv.

Cele două surori Bennet par la o primă vedere să aspire ambele la titlul de eroină principală. Spre deosebire însă de *Rafinura și simțire*, unde Elinor și Marianne constituiau teza și antiteza unui tot unic, Jane nu poate, tocmai din cauza reclinării și simplității ei, să pretindă un loc egal cu Elizabeth, căci, așa cum reiese din discuția acesteia cu Darcy, „...caracterele cele mai complicate sînt și cele mai interesante“. Ironia autoarei vrea ca tocmai aceste caractere complicate și pătrunzătoare să fie cele mai supuse orbirii, pentru că acuitatea intelectuală își are și ea primejdii ei, primejdii de care cuplul Bingley-Jane este ferit. Astfel Elizabeth, intuitivă și clarvăzătoare în ceea ce privește pro-

pria ei familie, William Collins sau Lady de Bourgh, este supusă erorii atunci cînd intervine o implicație afectivă. Detașarea ironică o face pe Jane Austen să nu accepte nimic absolut, nimic dat o dată pentru totdeauna și iată-o pe Elizabeth greșind grosolan mai întîi în aprecierea prieteniei ei Charlotte, pe care nu o credea în stare de o căsătorie. Din interes, și apoi în aprecierea lui Darcy, pe care nu-l crede în stare de atitudini sentimentale. Prima lor întîlnire are loc cu rezultate detestabile : „...E acceptabilă, dar nu destul de frumoasă ca să mă tenteze pe mine și în momentul de față n-am poftă să dau atenție tinerelor domnișoare neglijate de alți bărbați“ — e părerea lui Darcy pe care Elizabeth o aude și care o lasă „...cu sentimente nu prea cordiale pentru el“. Antipatia ei crește pe măsură ce Wickham, tînărul prezentabil și simpatice, îi vorbește de răul pe care i l-a făcut odată Darcy, de egoismul său monstruos, trăsătură care reiese clar — consideră Elizabeth — și din felul în care a încercat să-și îndepărteze prietenul de sora ei. De aceea surpriza îi e de nedescris cînd Darcy îi declară brusc la Rosings : „Zadarnic m-am luptat. N-am reușit. Sentimentele mele nu s-au lăsat învinse. Trebuie să-mi îngăduiți să vă mărturisesc admirația și dragostea mea arzătoare“. Reacția Elizabeth nu e declanșată direct de mărturisirea auzită, ci e urmarea unui lanț al cărui capăt este tot la balul de la Netherfield Hall, lanț la care coroborează o serie de argumente secundare — în special trufia cu care Darcy subliniază inferioritatea familiei ei și mezaianța la care e silit să recurgă. O dată însă cu primirea scrisorii sale explicative, are loc un proces invers, mai lent, deoarece e un proces constructiv, de treptată autocunoaștere, de renunțare la iluzii și prejudecăți, de recistigare a lăcidității cu prețul revenirii asupra propriilor ei sentimente. Vizita la Pemberley vine după ce conținutul scrisorii a avut timp să se sedimenteze în sufletul Elizabeth. Acum ea este mult mai receptivă la părțile bune ale lui Darcy, e fermecată de frumoasa lui locuință, sora lui îi e deosebit de simpatice, cu alte cuvinte ne este prezentat reversul părții întîi, cu atât mai complex cu cît e trăit de același personaj. Psihologia Elizabeth, sentimentele contradictorii pe care le încearcă sînt surprinse în admirabilul pasaj analitic în care autoarea vorbește pentru ea „Desigur nu-l ura. Nu ura pierise de mult, și aproape tot atunci se simțea rușinată de a fi avut vreodată față de el un simțămînt care s-ar fi putut numi astfel. Respectul față de el, născut din convingerea că avea mari calități, deși cu greu accep-

tat la început, încetase de la un timp să-l mai considere incompatibil cu simțămintele ei... Dar mai presus de toate, mai presus de respect și stimă, mai avea un motiv să fie plină de bunăvoință, care nu putea fi trecut cu vederea. Era recunoștința — recunoștința nu numai pentru că o iubise cândva, dar pentru că o iubise încă de ajuns pentru a ierta toată agresivitatea și aroganța cu care îl refuzase și toate nedreptele acușări ce însoțiseră acest refuz“.

În acest moment e necesară o criză pentru ca Elizabeth să treacă de la analiza lucidă dar pasivă a propriilor sentimente, la o fază nouă, de manifestare a lor. După căsătoria Lydiei cu Wickham, discuția cu Lady de Bourgh, refuzul de a-i promite acesteia să-l respingă din nou pe Darcy, dacă el o va cere în căsătorie, aduc deznodământul și în sfârșit cei doi se căsătoresc.

Pe de altă parte, Darcy trece și el printr-un complicat proces de autodepășire prin automortificare. Trufaș, orgolios și egoist, el e totuși un temperament solid, capabil de prietenii profunde ((Bingley) și de devotament nețărmurit (sora sa), sentimentul pe care i-l trezește Elizabeth, în ciuda împotrivirii sale cerebrale, nu întârzie să declanșeze în el un șir de trăiri intense care au drept rezultat final declarația pe care i-o face Elizabeth. Procesul e treptat, lent, avînd de învins rezistența pe care orgoliul și influența cercului de prieteni i-o opun cu îndârjire. De fapt, paralela a ceea ce simte Elizabeth cînd *învață* să-l iubească, învingîndu-se pe ea însăși. Faptul că aceste evoluții sînt în contratimp reflectă o dată mai mult ironia autoarei. După scena hotărîtoare, sentimentul lui Darcy rămîne neschimbat, optica sa asupra acestui sentiment se schimbă însă : treptat el ajunge să considere dragostea nu ca pe un rău de care nu poate scăpa, ci ca pe un bun prețios pe care trebuie să-l merite. O dată realizat acest lucru, reacțiile sale sînt acelea care se declanșează în lanț — comportamentul său la Pemberley, atitudinea față de Lydia și Wickham, timiditatea cu care face a doua cerere în căsătorie.

Perechea Darcy-Elizabeth se sprijină pe de o parte pe cea Jane-Bingley, pe de altă parte pe cea Charlotte-Collins, avînd drept antiteze pe Lydia și Wickham și pe doamna și domnul Bennet, complexitatea relațiilor dintre cei doi reieșind și mai bine pe fundalul linarității celorlalte pe de o parte sentimentul, pe de altă rațiunea, cu opusele lor : excesul de sentiment ducînd la sentimentalism și superficialitate, pe de altă parte excesul de judecată ducînd la ariditate sau ironie sterilă. Dacă ținem seama că aceste

cupluri nu sînt fixe și se schimbă, se combină (Elizabeth-Wickham, Collins-Elizabeth, Lydia, Jane, Darcy-Doamna Bennet, Bingley-Domnul Bennet) ne putem face o idee despre bogăția relațiilor umane zugrăvite de Jane Austen. Nici una dintre perechi nu pare depășită prin trecerea timpului deoarece autoarea se oprește la numărul de detalii suficiente pentru a crea un cadru, dar nu se pierde niciodată în ele. Nici un personaj nu rămîne fixat în locul său. Toți pot intra în raporturi unii cu alții, dînd naștere la reacții noi: chiar și personajele aparent liniare cum ar fi Charlotte Lucas, la o analiză atentă dezvăluie existența unei vieți lăuntrice, discret creionată, dar bogată în sugesții.

Evoluția polifonică a acestor personaje este realizată în primul rînd de diversitatea unghiurilor prin care sînt privite, de diversele tehnici narative folosite, și mai ales de faptul că numărul acestora e multiplicat prin folosirea lor ironică, deci cu deviere de la sensul inițial.

Cel mai adesea, Jane Austen pozează în istoric, care posedă toate faptele și le prezintă așa cum s-au întîmplat, fără să le interpreteze, sau în observator dezinteresat și neutru care asistă la desfășurarea evenimentelor. Chiar din primul capitol, cititorul capătă o schiță caracterologică admirabilă a soților Bennet: „Domnul Bennet era un amestec atît de ciudat de agerime, sarcasm, rezervă și capricii încît douăzeci și trei de ani de viață conjugală fuseseră prea puțini pentru ca soția sa să-i înțeleagă firea. Firea ei era mai puțin greu de descifrat. Era o femeie cu o inteligență redusă, prea puține cunoștințe și o dispoziție instabilă. Cînd era nemulțumită își închipuia că este nervoasă. Scopul vieții sale era să-și mărite fetele; plăcerea vieții sale — vizitele și noutățile“. Este o schiță demnă de La Bruyère, ca și aceea a lui Bingley și Darcy, concisă, nuanțată, surprinzînd temperamentul cuplurilor selectate pentru analiză cu capacitatea omniscientă de pătrundere în adîncurile ființelor lor.

Această tehnică narativă suferă unele variații: cîteodată, sub aparența relatării obiective, autoarea trece rapid prin mai multe puncte de vedere, ca atunci cînd relatează viața domnului Bennet, alteori, tehnica e folosită în mod ironic, ca în fraza cu care începe cartea: „E un adevăr universal recunoscut că un burlac, posesor al unei averi frumoase, are nevoie de o nevastă“; sau, relatănd obiectiv un incident oarecare, se identifică în fond cu punctul de vedere al uneia dintre părți.

Altă tehnică este cea a strecurării unor adevăruri universale, a unor maxime și aforisme în relatarea unor incidente, ceea ce le-ar da aerul oarecum vetust al unor sentințe morale, dacă nu am simți în permanență intenția ironică a selectării respectivei aforisme.

Opuse tehnicii narării obiective, dar similare prin implicația de analiză și obiectivitate, sînt revelațiile gîndirii personajelor, confesiunile lor. Sentimentele Elizabethei sînt redată de pildă după primirea scrisorii lui Darcy, în toată complexitatea lor. Scrise la persoana întîi ar constitui o pagină modernă inegalabilă. Persoana a treia păstrează o anume distanță, tinzînd spre obiectivare.

Ironia dramatică e la largul ei în dialog : situație similară cu momentele comice de pe scenă — contrastul se realizează între ignoranța personajelor și știința spectatorilor. De pildă, în discuția din familia Bennet, cititorul își dă seama că domnul Bennet rîde de soția sa care, nerăbdătoare să-i fie prezentată lui Bingley, nu își dă seama că e obiectul unei ironii. În cazul dialogului Elizabeth — Lady de Bourgh, suficiența și opacitatea acesteia din urmă sînt o pradă ușoară pentru spirituala și viața Elizabeth ; printr-o altă ironie, mai profundă, tocmai relatarea acestui dialog îl face pe Darcy să sperie că va fi acceptat de Elizabeth.

De multe ori, Jane Austen nu redă întregul dialog, ci îl concentrează în cîteva cuvinte, ceea ce nu scade nimic din caracterul implicit dramatic al scenei. De pildă, domnul Collins, în vizită la familia Bennet, o complimentează pe doamna Bennet în legătură cu fiicele ei, face cîteva aluzii transparente și emite o serie de platitudini care produc mai mult efect astfel enumerate decît dacă ar fi fost prezentate direct. De altfel, în personajul domnului Collins sau al Lady-ei Catherine, scriitoarea își desfășoară întregul arsenal de efecte comice, de limbaj sau de situații, folosind pentru asta atît umorul benevol, cit și sarcasmul necruțător, cu efecte grotești.

De aceea, în multe dintre personajele marilor victorienți — Dickens, Thackeray sau Elizabeth Gaskell regăsim adesea ecouri ale umorului austenian, rafinat, plin de vervă, aluziv sau grotesc, reprezentînd și din acest punct de vedere un exemplu și un focar de influență.

În strînsă legătură cu punctul de vedere trebuie analizat stilul Janei Austen. Mînuind cu îndemînare stilul johnsonian,

ea construiește propoziții echilibrate, folosește repetiții și un număr considerabil de abstracțiuni, dozându-și cu economie epitele : prin aceasta poate fi numită pe drept cuvânt o continuatoare a tradițiilor de aur ale prozei engleze din secolul al XVIII-lea.

Dar, așa cum arăta T. S. Eliot, „A se conforma pur și simplu ar însemna pentru noua operă să nu fie conformă deloc ; nu ar fi nouă și deci nu ar fi operă de artă“ ; Jane Austen, preluând stilul predecesorilor, îl rafinează, îl nuanțează, prelucrându-l pînă la migala enluminurilor. În plus, dominantă ironică a viziunii sale își găsește expresia stilistică, adăugînd la bogăția de nuanțe a sensului direct pe cea a sensului literal transformat, a inversării punctului de vedere. Dar inversarea punctului de vedere ca procedeu retoric, raționamentul dus pînă la absurd fusese o caracteristică în primul rînd a lui Swift. Fielding folosește și el transformarea sensului literal, aluzia ironică, parodia, șarja burlescă. Jane Austen, însă, folosește ironia stilistică sprijinind-o, permanentizînd-o, fără ca „artileria grea“ a șarjei să aibă nevoie de a intra în funcțiune. Ironia este cel mai adesea perceptibilă numai cînd comparăm ponderea lexicală a limbajului cu schematismul conținutului pe care-l transmite. Un exemplu e furnizat de declarația domnului Collins : „Credeți-mă, dragă domnișoară Elizabeth, că modestia dumneavoastră, departe de a vă dăuna, se adaugă mai curînd la celelalte calități pe care le aveți... Și acum nu-mi mai rămîne nimic altceva decît să vă încredințez cu vorbe dintre cele mai arzătoare de violența sentimentelor mele...“. Un singur cuvînt e suficient pentru a sugera exact inversul a ceea ce scriitoarea, cu aparentă obiectivitate, pare a afirma : „Domnișoara Bennet a fost deci consacrată ca o fată drăguță, iar fratele lor s-a simțit autorizat, datorită acestei laude, să se gîndească la ea cît dorea“.

Atunci cînd Jane Austen șarjează, ca în cazul domnului Collins — toată secțiunea a doua a romanului e de fapt un medalion molieresc al prostiei acestuia — procedeul capătă subtilitate dacă ținem seamă de intenția ironică inițială : contractul Charlotte — William Collins, judecata perfectă a acesteia complăcîndu-se și împăcîndu-se cu absurditatea lui. Insuși stilul johnsonian capătă uneori un efect depreciativ atunci cînd clișeele lingvistice, nivelurile consecutive de subordonare a frazei îl încarcă peste măsură. eșuînd într-o suspensie datorată pierderii suflului : „...Acum însă m-am hotărît în privința aceasta deoarece fiind hirotonisit de Paște, am avut marele noroc de a fi distins cu protecția înălțimii

sale Lady Catherine de Bourgh, văduva lui Sir Lewis de Bourgh, datorită mărinimiei și bunătății căreia am fost recomandat pentru rangul de rector al acestei parohii, unde mă voi strădui, în mod neprecupețit, să mă comport cu un respect plin de recunoștință față de senioria sa, fiind totdeauna gata să îndeplinesc ritualul și ceremoniile instituite de Biserica Anglicană“.

Jane Austen este o scriitoare nemetaforică. Mai mult decât atât, atunci când metaforele apar, ele sînt puse în gura personajelor pretențioase. Mary Bennet se exprimă astfel : „Aceasta este o întîmplare nefericită și se va vorbi mult despre ea. Dar trebuie să stăvilim valul de răutate și să ne turnăm una alteia balsamul mîngîierii de soră pe inimile noastre rănite“. Dacă adăugăm tehnica folosirii subtextului, insinuarea și aluziile care determină structura dialogului, putem obține un tablou oricît de fragmentat al procedeeleor stilistice ale Janei Austen.

Lucrul cel mai de seamă care trebuie spus în final este însă faptul că această scriitoare scapă oricărei încadrări rigide, că după disecarea și analiza cea mai amănunțită a tehnicilor și conflictului rămîne încă o bură inefabilă care-i înconjură romanele, iar cititorul, după terminarea lecturii, reține o senzație de întreg, de retrăire a unor relații și situații eterne, de fapt realizînd permanența.

ANDA TEODORESCU

Capitolul I

Este un adevăr universal recunoscut că un burlac, posesor al unei averi frumoase, are nevoie de o nevastă.

Oricît de puțin cunoscute ar fi simțămintele sau vederile unui asemenea bărbat atunci cînd apare pentru prima oară într-un loc, acest adevăr este atît de înrădăcinat în mințile celor din jur, încît burlacul este socotit că proprietate de drept a uneia sau alteia dintre fiicele familiilor din vecinătate.

— Dragă domnule Bennet, îi spuse doamna sa într-o zi, ai aflat că Netherfiel Park a fost în sfîrșit închiriat ? Domnul Bennet răspunse că nu a aflat.

— Dar a fost, îi replică ea ; căci doamna Long a trecut tocmai pe aci și mi-a povestit totul de-a-fir-a-păr.

Domnul Bennet nu dădu nici un răspuns.

— Nu vrei să știi cine l-a închiriat ? strigă nerăbdătoare soția sa.

— *Dumneata* vrei neapărat să mi-o spui și eu n-am nimic împotrivă s-o aud.

Această invitație a fost de ajuns.

— Ei bine, dragul meu, trebuie să știi că doamna Long zice că Netherfiel a fost luat de un tînăr putred de bogat, din nordul Angliei ; că a sosit luni într-un cupeu cu patru cai ca să vadă locul și a fost atît de încîntat, încît a și căzut la învoială cu domnul Morris ; că trebuie să se instaleze înainte de sfîntul Mihail și că vreo cîțiva dintre servitorii săi vor veni acolo, pînă la sfîrșitul săptămîinii viitoare.

— Cum se numește ?

— Bingley.

— E însurat sau burlac ?

— Oh ! burlac, dragul meu, sigur ! Burlac și putred de bogat ; patru sau cinci mii pe an. Ce lucru minunat pentru fetele noastre !

— Cum așa ? Ce legătură are asta cu ele ?

— Dragul meu Bennet, îi răspunse soția, cum poți fi atât de sîcîitor ? Știi, desigur, că mă gîndesc c-o să se însoare cu una dintre ele.

— Cu scopul ăsta se stabilește oare aici ?

— Scopul ? Ce absurditate ! Cum poți vorbi astfel ? Dar este foarte *posibil* să se îndrăgostească de una dintre ele și de aceea trebuie să-i faci o vizită, îndată ce va sosi.

— Nu cred că e cazul. Dumneata și fetele puteți merge, sau le poți trimite singure, ceea ce ar fi încă și mai bine, deoarece, dat fiind că ești tot atât de frumoasă ca oricare dintre ele, s-ar putea ca domnul Bingley să te placă cel mai mult.

— Dragul meu, mă măgulești. Desigur *am avut* și eu epoca mea de frumusețe, dar nu pretind că aş mai fi cine ştie ce acum. Cînd o femeie are cinci fete mari, trebuie să renunțe să se mai gîndească la propria-i frumusețe.

— Adeseori, în asemenea cazuri, o femeie nu prea mai are cine ştie ce frumusețe la care să se gîndească.

— Dar, dragul meu, trebuie să-i faci neapărat o vizită domnului Bingley cînd va deveni vecinul nostru.

— Este mai mult decît îți pot promite, crede-mă.

— Dar gîndește-te la fiicele dumitale. Gîndește-te numai ce situație ar fi pentru una dintre ele. Sir William și Lady Lucas sînt hotărîți să se ducă numai cu scopul acesta, căci în general, știi bine, nu fac vizite noilor veniți. Trebuie, trebuie să te duci pentru că, dacă dumneata nu te vei duce, *nouă* ne va fi imposibil să-i facem o vizită.

— Ești exagerat de scrupuloasă, crede-mă. Domnul Bingley va fi, desigur, foarte fericit să vă cunoască ; îi voi trimite prin dumneata cîteva rînduri și-l voi asigura de consimțămîntul meu total la căsătoria lui cu una dintre fetele mele care îi va plăcea ; totuși, trebuie să pun o vorbă bună pentru mica mea Lizzy.

— Nu vreau să faci una ca asta. Lizzy nu e cu nimic mai bună decît celelalte și sînt convinsă că nu-i nici pe

jumătate frumoasă ca Jane, nici pe jumătate veselă ca Lydia. Dumneata însă o preferi totdeauna pe ea.

— Nici una dintre ele nu prea are cu ce să se laude, răspunse domnul Bennet. Sînt toate prostuțe și ignorante ca și alte fete ! Lizzy e însă mai isteată decît surorile ei.

— Domnule Bennet, cum poți vorbi așa de urît de copiii dumitale ? Îți face plăcere să mă jignești. N-ai nici un pic de milă de bieții mei nervi.

— Te înșeli, scumpa mea. Am un mare respect pentru nervii dumitale. Sînt vechile mele cunoștințe. Te aud pomenindu-i, cu mare considerație, de cel puțin douăzeci de ani.

— Ah, nu știi cît sufăr !

— Sper însă că-ți va trece și că vei trăi să vezi mulți tineri domni cu un venit de patru mii pe an instalîndu-se prin vecinătate.

— Nu ne va fi de nici un folos, de-ar veni și douăzeci din ăștia, dacă nu vrei să le faci o vizită.

— Contează pe mine, scumpa mea : atunci cînd vor fi douăzeci, îi voi vizita pe toți, deodată.

Domnul Bennet era un amestec atît de ciudat de agerime, sarcasm, rezervă și capriciu, încît douăzeci și trei de ani de viață conjugală au fost prea puțini pentru soția sa ca să-i înțeleagă firea. Firea ei nu era atît de greu de descifrat. Era o femeie cu o inteligență redusă, prea puține cunoștințe și o dispoziție instabilă. Cînd era nemulțumită, își închipuia că este nervoasă. Scopul vieții sale era să-și mărite fetele ; plăcerea vieții sale — vizitele și noutățile.

Capitolul II

Domnul Bennet a fost printre primii care s-au dus la domnul Bingley. Avusese tot timpul intenția să-i facă această vizită deși, pînă în ultima clipă, o asigurase pe soția sa că nu se va duce ; și, pînă în seara zilei în care făcuse vizita, ea nu știuse nimic. Atunci i se dezvălui totul în felul

următor : văzîndu-și cea de a doua fiică ocupată cu dîchisul unei pălării, domnul Bennet i se adresa deodată astfel :

— Sper că-i va plăcea domnului Bingley, Lizzy.

— Nu sîntem în situația de a ști ce îi place domnului Bingley, răspunse mama înciudată, deoarece nu-i putem face o vizită.

— Dar uiți, mamă, spuse Elizabeth, că-l vom întîlni la reuniuni și că doamna Long a promis să ni-l prezinte.

— Nu cred că doamna Long va face așa ceva. Are ea însăși două nepoate. E o femeie egoistă, falsă, nu dau doi bani pe ea.

— Nici eu, spuse domnul Bennet, și mă bucur că nu vei avea nevoie de serviciile ei.

Doamna Bennet nu binevoi să dea vreun răspuns ; dar, incapabilă să se stăpînească, începu să dojenească pe una dintre fete.

— Nu mai tot tuși, Kitty, pentru numele Domnului ! Ai puțină milă de nervii mei. Îmi calci pe nervi.

— Kitty nu-i deloc discretă cu tusea ei, spuse tatăl, tușește cînd nu trebuie.

— Nu tușesc de plăcere, spuse Kitty necăjită. Cînd are loc balul tău viitor, Lizzy ?

— De mîine în două săptămîni.

— Da, așa e, întări mama. Și doamna Long nu se va întoarce decît în ajun, așa că-i va fi imposibil să ni-l prezinte pentru că nu-l va cunoaște nici ea.

— Atunci, draga mea, s-ar putea să ai superioritate față de prietena dumitale și să i-l prezinți dumneata ei.

— Imposibil, domnule Bennet, imposibil, cînd eu însămi nu-l cunosc. Cum poți fi atît de sîcîitor ?

— Apreciez prudența dumitale. O cunoștință de două săptămîni este, cert, foarte puțin. Nu poți cunoaște adevărata fire a unui om după numai două săptămîni. Dar, dacă noi nu îndrăznim, altcineva o va face ; și, la urma urmelor, doamna Long și nepoatele sale trebuie să-și încerce și ele norocul, și de aceea, cum domnia sa va considera faptul că renunți să-ți faci acest oficiu drept un act de gentilețe, voi prelua eu această sarcină.

Fetele își priviră tatăl încremenite. Doamna Bennet spuse numai „Prostii, prostii“ !

— Care poate fi sensul acestei exclamații emfatică ?
se repezi el. Consideri formalitatea prezentării și importanța care i se dă drept o prostie ? Nu prea pot fi de acord cu dumneata în chestiunea *aceasta*. Ce spui, Mary ? Căci tu ești o domnișoară cu idei profunde, știu, citești cărți serioase și scoți citate din ele.

Mary ar fi dorit să spună ceva foarte inteligent, dar nu știu ce.

— În timp ce Mary își pune ideile la punct, continuă el, să ne întoarcem la domnul Bingley.

— M-am săturat de domnul Bingley, replică soția sa.

— Îmi pare rău să aud *așa ceva* ; dar de ce nu mi-ai spus-o mai înainte ? Dacă știam acest lucru azi-dimineață, desigur, nu i-aș fi făcut vizita. Ce ghinion ! Dar cum i-am făcut într-adevăr această vizită, nu mai putem să-l evităm.

Uimirea doamnelor fu tocmai ceea ce dorise el, uimirea doamnei Bennet depășind, poate, pe a tuturor, deși, după ce primul val de bucurie trecu, ea le declară că tot timpul se așteptase la asta.

— Ce bun ai fost, dragul meu Bennet ! Știam eu că te voi convinge pînă la urmă. Eram sigură că-ți iubești fetele prea mult ca să nu iei în considerație o asemenea cunoștință. Vai, ce încîntată sînt ! Și ce farsă grozavă, să te fi dus azi-dimineață și să nu ne spui un singur cuvînt pînă acum.

— Acum, Kitty, poți tuși cît vrei, spune domnul Bennet și, rostind aceste vorbe, părăsi camera, sătul de exaltarea soției sale.

— Că tată minunat aveți, fetelor ! spuse ea, după ce se închise ușa. Nu știu cum i-ați putea mulțumi îndeajuns pentru bunătatea lui ; ca și mie, de altfel. La vîrsta noastră nu este prea plăcut — pot să v-o spun — să faci mereu cunoștințe noi ; de dragul vostru însă nu știu ce n-am face ! Lydia, puișorul meu, deși ești cea mai mică, sînt sigură că domnul Bingley va dansa cu tine la balul următor.

— Oh ! făcu Lydia energică, n-am nici o grijă, căci deși sînt cea mai mică, eu sînt cea mai înaltă dintre toate.

Restul serii l-au petrecut întrebându-se cît de repede va întoarce domnul Bingley vizita domnului Bennet și plănuiind cînd să-l invite la masă.

Capitolul III

Toate întrebările pe care doamna Bennet, cu ajutorul celor cinci fiice ale sale, le-a putut pune cu privire la domnul Bingley, n-au fost totuși de ajuns pentru a-i smulge soțului său o descriere mulțumitoare a acestuia. L-au atacat în fel și chip — cu întrebări directe, cu insinuări istețe și aluzii ocolite — dar el le-a dejucat cu dibăcie toată iscusința și, pînă la urmă, au fost silite să accepte informațiile de mîna a doua de la vecina lor, Lady Lucas. Raportul acesteia era mai mult decît favorabil. Sir William rămăsese încîntat. Domnul Bingley era tînăr, foarte chipeș, extrem de simpatic și — pentru a încununa totul — avea intenția să vină la viitoarea reuniunea cu un grup mare de prieteni. Nimic nu putea fi mai încîntător ! A iubi dansul însemna un prim pas către a te îndrăgosti ; și inima domnului Bingley stîrnea foarte vii speranțe.

— Dacă mi-aș putea vedea una dintre fete fericit căsătorită la Netherfield, spuse doamna Bennet soțului său, și pe toate celelalte tot atît de bine măritate, n-aș mai avea ce dori.

După cîteva zile, domnul Bingley întoarce vizita și petrecu cu domnul Bennet, în bibliotecă, vreo zece minute. Nutrise speranța de a fi admis în prezența tinereilor domnișoare, de a căror frumusețe auzise atîtea ; dar îl văzu numai pe tatăl lor. Doamnele au fost ceva mai avantajate pentru că ele avură norocul să constate — de la o fereastră de sus — că tînărul purta o haină albastră și călărea pe un cal negru.

Curînd după aceasta i se trimise o invitație la masă. iar doamna Bennet alcătuisese deja un meniu care să facă cinste artei sale de gospodină, cînd sosi un răspuns ce amîna totul. Domnul Bingley era obligat să fie în oraș în ziua următoare și, ca atare, îi era imposibil să accepte

onoarea ce i se făcuse etc. ... Doamna Bennet fu foarte dezamăgită. Nu-și putea închipui ce treburi avea la oraș, atât de curînd după sosirea lui în Hertfortshire ; și începu să se teamă că s-ar putea ca domnul Bingley să zboare mereu dintr-un loc în altul și să nu se stabilească nicio-dată la Netherfield, cum ar fi trebuit să facă. Lady Lucas i-a liniștit puțin temerile sugerîndu-i că dînsul plecase la Londra numai ca să-și aducă prietenii la bal ; și în curînd se zvoni că domnul Bingley urma să vină cu douăsprezece doamne și șapte domni. Fetele s-au întristat auzind de numărul atât de mare de doamne ; dar s-au consolată în ajunul balului, cînd au aflat că, în loc de douăsprezece, a venit de la Londra numai cu șase persoane — cele cinci surori ale sale și un văr. Cînd însă grupul și-a făcut apariția în salon, se compunea numai din cinci, cu totul — domnul Bingley, cele două surori ale sale, soțul surorii celei mari și încă un bărbat tînăr.

Domnul Bingley era chipeș și avea maniere de domn ; o ținută frumoasă și o purtare simplă, neafectată. Surorile sale erau femei subțiri, cu un aer foarte la modă. Cumnatul lui, domnul Hurst, părea să fie un domn ; dar prietenul său, domnul Darcy, atrase atenția întregului salon prin distincția persoanei sale — înălțimea, trăsăturile frumoase, expresia nobilă — și prin zvonul care, cinci minute după ce intrase, era pe buzele tuturor, că ar avea zece mii pe an. Domnii au declarat că era un bărbat de toată frumusețea ; doamnele, că era mult mai frumos decît domnul Bingley ; și a fost privit cu mare admirație cam jumătate din seara aceea, pînă cînd comportarea lui a produs o indignare care a răsturnat valul popularității cîștigate pînă la descoperirea că era mîndru, că se credea superior celorlalți, că era imposibil de mulțumit ; și nici toată marea lui moșie din Derbyshire nu l-a mai putut atunci salva de a fi socotit un om cu o purtare dezagrabilă, respingătoare ; era de necomparat cu prietenul său.

Domnul Bingley făcuse imediat cunoștință cu toate persoanele mai importante din salon, fusese plin de viață, expansiv ; dansase fiecare dans, îi păruse rău că balul se sfîrșise atât de devreme și spusese că va da el însuși un bal la Netherfield. Asemenea însușiri grăiau de la sine.

Ce contrast între el și prietenul său ! Domnul Darcy a dansat numai o dată cu doamna Hurst și o dată cu domnișoara Bingley, a refuzat să fie prezentat vreunei alte doamne și și-a petrecut restul serii învărtindu-se prin salon și aruncînd o vorbă, cînd și cînd, cîte unuia din grupul său. Se lămuriseră asupra caracterului său. Era omul cel mai infumurat, cel mai antipatic din lume și toți sperau că nu va mai veni pe acolo niciodată. Printre cei mai porniți împotriva lui era doamna Bennet, a cărei indignare față de purtarea domnului Darcy, în general, se ascuțise pînă la o ranchiună personală, din cauza afrontului adus uneia dintre fiicele sale.

Elizabeth Bennet fusese obligată să piardă două dansuri, din cauză că erau prea puțini domni ; și, în acel timp, domnul Darcy se aflate destul de aproape pentru ca ea să audă, întîmplător, o conversație dintre el și domnul Bingley care venise de la dans, pentru o clipă, spre a insista pe lîngă prietenul său să danseze și el.

— Haide, Darcy, îi spuse, te rog, vino. Nu pot să sufăr să te văd stînd deoparte, singur, în felul acesta stupid. Ai face mult mai bine să dansezi.

— Nici nu mă gîndesc. Știi cît detest acest lucru. afară doar de cazul cînd îmi cunosc foarte bine partenera. Într-o adunare ca aceasta mi-ar fi insuportabil. Surorile tale sînt angajate și în tot salonul nu există o altă femeie cu care să pot dansa, fără să însemne o pedeapsă pentru mine.

— N-aș putea fi atît de mofturos ca tine, exclamă Bingley, pentru nimic în lume ! Pe cuvîntul meu, n-am întîlnit în viața mea atîtea fete drăguțe ca în seara asta ; și cîteva dintre ele, vezi, sînt neobișnuit de frumoase.

— Tu dansezi cu singura fată frumoasă din această încăpere, spuse domnul Darcy, privind-o pe cea mai mare dintre domnișoarele Bennet.

— Oh ! Este făptura cea mai frumoasă pe care am văzut-o vreodată ! Este însă colo, chiar în spatele tău, una dintre surorile ei care-i foarte drăguță și, cred, foarte plăcută. Te rog dă-mi voie să-i cer parteneriei mele să i te prezinte.

— Despre care vorbești ? și, întorcându-se, o privi o clipă pe Elizabeth, pînă ce, întîlnindu-i privirea, își plecă ochii și răspunse cu răceală : E acceptabilă, dar nu destul de frumoasă ca să mă tenteze *pe mine* și, în momentul de față, nu am poftă să dau atenție tinerelor domnișoare neglijate de alți bărbați. Ai face mai bine să te întorci la partenera ta, să te bucuri de zîmbetele ei, deoarece cu mine îți pierzi timpul.

Domnul Bingley îi urmă sfatul. Domnul Darcy se îndepărtă, iar Elizabeth rămăsese cu sentimente nu prea cordiale pentru el. Povesti totuși cu mult haz această întîmplare prietenelor sale, căci avea o fire vioaie, glumeață, care se amuza de orice lucru ridicol.

În general, seara trecu în mod plăcut pentru toată familia. Doamna Bennet își văzuse fiica cea mare mult admirată de oaspeții de la Netherfield. Domnul Bingley dansase cu ea de două ori și surorile lui o remarcaseră. Jane era tot atît de încîntată de toate acestea, ca și mama ei, dar într-un fel mai rezervat. Elizabeth se bucura de bucuria Janei. Mary auzise cum fusese prezentată domnișoarei Bingley, ca cea mai cultivată fată din împrejurimi ; Catherine și Lydia fuseseră destul de norocoase și nu duseseră lipsă de parteneri, singurul lucru — după cum li se spusese — de care trebuiau să se preocupe la un bal. S-au întors deci toate bine dispuse la Longbourn, satul în care trăiau și unde treceau drept locuitorii cei mai de vază. L-au găsit pe domnul Bennet încă treaz. Cu o carte în mînă, el uita de timp ; și, în cazul de față, era și foarte curios să afle ce se întîmplase într-o seară ca aceea, care iscase speranțe atît de frumoase. Ar fi preferat, mai degrabă, ca soția lui să fie dezamăgită de noul venit, dar își dădu seama imediat că va avea de ascultat cu totul altă poveste.

— Oh ! dragul meu Bennet, strigă ea de cum deschise ușa, am avut o seară încîntătoare, un bal nemai-pomenit. Cît aș fi vrut să fii acolo ! Jane a fost atît de admirată ; ce putea fi mai bine ! Toți au spus că arată foarte bine și domnul Bingley a găsit-o tare frumoasă și

a dansat cu ea de două ori. Gîndește-te numai la *asta*, dragul meu ! Într-adevăr au dansat de două ori ; ea a fost singura din tot salonul pe care a invitat-o și a doua oară. În primul rînd a poftit-o pe domnișoara Lucas. M-am simțit atît de jignită cînd l-am văzut pornind cu ea totuși, nu a plăcut-o deloc — într-adevăr, nimeni nu poate s-o placă, știi, și a părut înnebunit de Jane cînd a văzut-o dansînd. Așa că a întrebat cine e și a rugat să-i fie prezentat și i-a cerut următoarele două dansuri. În al treilea rînd, două le-a dansat cu domnișoara King și în al patrulea rînd, două cu Mary Lucas ; și în al cincilea, două cu Jane, din nou ; și în al șaselea, două cu Lizzy ; și *Boulanger-ul* ¹...

— Dacă ar fi avut nițică milă de *mine*, exclamă soțul enervat, n-ar fi dansat nici pe jumătate cît zici c-a dansat. Pentru numele Domnului, nu-mi mai pomeni de partenererele sale ! Doamne, de ce nu și-a scrîntit glezna de la primul danș !

— Vai, dragul meu ! continuă doamna Bennet, sînt încîntată de el ! Este atît de frumos ! Și surorile lui sînt fermecătoare ! N-am văzut în viața mea ceva mai elegant decît rochiile lor. Cred că dantela de pe toaleta doamnei Hurst...

Aci fu din nou întreruptă. Domnul Bennet protestă împotriva oricărei descrieri a vreunei găтели, iar ea fu astfel obligată să caute un alt aspect al subiectului și povesti, plină de amărăciune și cu oarecare exagerare, groaznica bătălie a domnului Darcy.

— Dar te pot asigura, adaugă ea, că Lizzy n-are prea mult de pierdut dacă nu corespunde gustului *său* ; pentru că este un om grozav de antipatic, oribil, și care nu merită să te ostenești să-i plăci. Atît de distant, atît de tru-faș, de nesuferit ! Se foia ici, se foia colo, închipuindu-și că-i cine știe ce ! Nu destul de frumoasă pentru a dansa cu el ! tare aș mai fi vrut să fi fost dumneata acolo, dragul meu, să-i fi spus una cum știi dumneata. Eu îl detest.

¹ Figura a cincea și ultima din Cadril.

Capitolul IV.

Cînd Jane și Elizabeth rămaseră singure, Jane, care fusese mai înainte foarte rezervată în elogierea domnului Bingley, îi mărturisi sorei sale cît îl admira.

— Este tocmai cum trebuie să fie un bărbat ; cu bun-simț, spiritual, plin de viață. Și n-am mai văzut asemenea maniere perfecte ! Atîta simplitate și atîta bună creștere !

— Este și frumos, adaugă Elizabeth, cum ar trebui de altfel să fie orice tînăr, dacă poate ! Prin aceasta, caracterul lui devine desăvîrșit.

— Am fost tare măgulită cînd m-a poftit a doua oară la dans. Nu m-am așteptat la un asemenea compliment.

— Nu te-ai așteptat ? Eu da, pentru ține. Dar asta este marea deosebire dintre noi : *pe tine*, complimentele pe care le primești te iau totdeauna prin surprindere ; *pe mine*, niciodată. Ce putea fi mai firesc decît să te poftască încă o dată ? Și orb să fi fost și tot ar fi trebuit să vadă că erai de o mie de ori mai frumoasă decît oricare dintre femeile din salon. Deci fără recunoștință pentru galanteria lui, în cazul ăsta. Așa... domnul Bingley este, categoric, foarte drăguț și îți dau voie să-l plăci. Ți-au plăcut mulți alții mai nerozi.

— Lizzy dragă !

— Oh, știi, tu prea ești dispusă să iubești oamenii în general. Nu vezi nici un defect la nimeni. Toți oamenii sînt buni și drăguți în ochii tăi. Niciodată în viața mea, nu te-am auzit vorbind de rău pe cineva.

— Doresc din toată inîma să nu mă grăbesc cînd judec pe cineva ; dar totdeauna cred ceea ce spun.

— Știu că așa este ; și tocmai *asta* e minunea. Cu bunul tău simț, să fii atît de sincer oarbă la neroziile și prostia celorlalți ! A vrea să pari sincer este un lucru destul de obișnuit, îl întîlnești la tot pasul. Dar să fii sincer fără ostentație, fără vreun anumit scop, să iei partea bună din firea fiecăruia, să o faci și mai bună și să nu pomenesci nimic de părțile proaste — numai tu poți s-o faci. Eh, și-ți plac și surorile acestui tînăr, nu ? Manierele lor nu sînt la înălțimea alor lui.

— Desigur nu, la prima vedere ; sînt însă femei foarte drăguțe cînd stai de vorbă cu ele. Domnișoara Bingley va locui la fratele ei și-i va duce gospodăria ; și, dacă nu mă înșel, vom avea în ea o vecină încîntătoare.

Elizabeth o ascultă în tăcere, dar nu fu convinsă : prin felul cum se purtasera la petrecere, nu urmăriseră, în general, să se facă agreabile. Cu un spirit de observație mai viu, cu o fire mai puțin îngăduitoare decît a sorei sale și, de asemeni, cu un discernămint nealterat de vreun interes personal, Elizabeth era foarte puțin dispusă să le aprobe. Erau, într-adevăr, femei foarte fine, nu le lipsea buna dispoziție cînd erau mulțumite, nici darul de a se face plăcute cînd o doreau ; dar erau mîndre și încrezute. Erau destul de frumoase ; fuseseră educate într-unul dintre cele mai bune pensioane din oraș ; aveau o avere de douăzeci de mii de lire ; obișnuiau să cheltuiască mai mult decît ar fi trebuit și să frecventeze oameni din înalta societate ; erau deci îndreptățite, în toate privințele, să gîndească bine despre ele și rău despre alții. Făceau parte dintr-o familie respectabilă din nordul Angliei — fapt întipărit în mințile lor mai adînc decît împrejurarea că averea fratelui lor și a lor proprie fusese dobîndită prin negoț.

Domnul Bingley moștenise de la tatăl său o avere care se ridica la aproape o sută de mii de lire ; acesta avusese intenția să cumpere o moșie, dar nu a trăit s-o facă. Domnul Bingley avea și el aceeași intenție, și uneori alegea chiar și regiunea ; dar deoarece dispunea acum de o casă bună și de toate libertățile vieții de conac, mulți dintre cei care îi cunoșteau foarte bine firea comodă se întrebau dacă nu-și va petrece restul zilelor la Netherfield, lăsînd generației următoare sarcina de a cumpăra moșia.

Surorile lui erau foarte dornice ca domnul Bingley să-și aibă propria sa moșie. Cu toate că el se stabilise acum numai în calitate de chiriaș, domnișoara Bingley nu era cîtuși de puțin refractară să se așeze în capul mesei lui ; și nici doamna Hurst, care se căsătorise cu un bărbat mai mult elegant decît bogat, nu era mai puțin dispusă să considere casa fratelui său drept a ei proprie, cînd îi convenea.

Abia trecuseră doi ani de cînd domnul Bingley devenise major că a și fost ispitit de o recomandăție întâmplătoare să arunce o privire la Netherfield House. Și într-adevăr, a aruncat o privire la casă, și în casă, timp de o jumătate de oră ; i-au plăcut poziția și camerele principale, a fost mulțumit de cele spuse de proprietar despre avantajele locuinței, și a luat-o pe loc.

Între el și Darcy exista o prietenie trainică, în pofida unor mari deosebiri de caracter. Bingley îi era drag lui Darcy pentru firea sa blîndă, maleabilă, deschisă, deși nu s-ar fi putut găsi fire care să prezinte un contrast mai izbitor cu a sa proprie și deși niciodată nu părea nemulțumit de ceea ce era el însuși. Bingley avea cea mai mare încredere în tăria afecțiunii lui Darcy, iar despre judecata acestuia, părerea cea mai înaltă. Inteligența lui Darcy era superioară. Lui Bingley nu-i lipsea în nici o privință nimic, dar Darcy era deștept. Era în același timp semet, rezervat și pretențios ; și felul său de a fi — deși era binecrescut — nu era atrăgător. În această privință prietenul său îi era mult superior. Oriunde ar fi apărut, Bingley cucerea ; Darcy jignează mereu.

Felul în care au discutat despre petrecerea de la Meryton este destul de grăitor. Bingley nu mai întîlnise niciodată în viața sa oameni mai drăguți sau fete mai frumoase ; toți fuseseră nespuse de amabili și atenți cu el ; nu existase nici formalism, nici rigiditate ; se simțise imediat ca între vechi cunoștințe, iar în ceea ce privește pe domnișoara Bennet, nu-și putea închipui un înger mai frumos decît ea. Darcy, dimpotrivă, nu văzuse decît o colecție de oameni la care nu găsise nimic agreabil și nimic distins ; nu simțise pentru nici unul dintre ei nici cel mai mic interes ; nici unul nu-i dăduse atenție și compania nici unuia dintre ei nu-i făcuse vreo plăcere. A recunoscut că domnișoara Bennet era drăguță, dar a găsit că zîmbea prea mult.

Doamna Hurst și sora sa au fost de acord cu toate acestea ; totuși, au plăcut-o și au admirat-o ; și au declarat că e o fată drăguță, una pe care n-aveau obiecțiuni s-o cunoască mai îndeaproape. Domnișoara Bennet a fost

deci consacrată ca o fată drăguță, iar fratele lor s-a simțit autorizat, datorită acestei laude, să se gîndească la ea cît dorea.

Capitolul V

Cale de o mică plimbare de la Longbourn, locuia o familie cu care familia Bennet era deosebit de strîns legată. Sir William Lucas se ocupase în trecut cu negoțul la Meryton, unde făcuse o avere frumușică și se ridicase la rangul de cavaler printr-o suplică adresată regelui, pe vremea cînd era primar. Rangul i se urcase, poate, la cap. Ii provocase silă pentru ocupația și reședința sa într-un tîrgușor și, părăsindu-le pe amîndouă, se strămutase cu familia într-o casă, cam la o milă de Meryton, numită de atunci *Lucas Lodge*, unde putea cugeta cu plăcere la propria se importanță și, descătusat de treburi, se putea ocupa exclusiv cu politețea față de toată lumea. Cu toate că se simțea îmbătat de rangul său, lucrul acesta nu-l făcea trufaș din contră, era numai amabilitate față de fiecare. Inofensiv, prietenos și îndatoritor din fire, prezentarea sa la Palatul St. James îl făcuse și curtenitor.

Lady Lucas era o femeie foarte cumsecade, nu prea deșteaptă, și deci o vecină prețioasă pentru doamna Bennet. Aveau mai mulți copii. Cel mai mare, o tinărară fată cam de douăzeci și șapte de ani, inteligentă și cu mult bun simț, era prietena intimă a Elizabethei.

Fiind absolut necesar ca domnișoarele Bennet și domnișoarele Lucas să se întîlnească pentru a comenta un bal, dimineața următoare petrecerii le aduse pe cele dintîi la Longbourn ca să audă și să se facă auzite.

— Dumneata ai început seara bine, Charlotte, îi spuse doamna Bennet, cu o politicoasă stăpînire de sine, domnișoarei Lucas. *Dumneata* ai fost prima aleasă a domnului Bingley.

— Da, dar se pare că i-a plăcut cea de-a doua mai mult.

— Ah, vrei să spui Jane, probabil pentru că a dansat de două ori cu ea. Cu siguranță, asta *părea* a fi admirație. Cred că, de fapt, a admirat-o. Am auzit ceva despre asta, dar nu prea știu bine ce — ceva în legătură cu domnul Robinson.

— Poate vă gândiți la conversația auzită de mine din întâmplare, între domnul Bingley și domnul Robinson nu v-am pomenit nimic despre asta ? Domnul Robinson l-a întrebat cum îi plăceau petrecerile noastre la Meryton și dacă nu era de părere că la serată se aflau o mulțime de femei drăguțe, și *pe care o* socotea cea mai drăguță, iar el i-a răspuns prompt la ultima întrebare : „Oh, cea mai mare dintre domnișoarele Bennet, fără îndoială : nu pot exista două păreri în chestiunea asta“.

— Pe cuvântul meu ! Dar a fost un răspuns foarte hotărât ; asta, într-adevăr, pare să însemne că... totuși, poate să nu ducă la nimic, știți.

— Cele auzite *de mine* au fost mai cu tîlc decît cele auzite de *tine*, Eliza, spuse Charlotte. Domnul Darcy merită mai puțin să fie auzit decît prietenul său, așa e ? Biata Eliza ! auzi, să fii doar *acceptabilă* !

— Vă rog să nu-i viriți lui Lizzy în cap că trebuie să fie vexată de bătăria lui — este un om atît de antipatic, încît ar fi o adevărată nenorocire să fii prețuită de el. Doamna Long mi-a spus seara trecută că a stat o jumătate de oră, chiar lîngă ea, fără să deschidă gura măcar o singură dată.

— Ești absolut sigură, doamnă ?¹ Nu e o mică greșeală la mijloc ? întrebă Jane. Sînt sigură că l-am văzut pe domnul Darcy vorbindu-i.

— Da... pentru că ea l-a întrebat, în cele din urmă cum îi place la Netherfield, și el n-a avut încotro și a trebuit să răspundă, dar ea zicea că a părut furios că i se adresase cuvîntul.

— Domnișoara Bingley mi-a spus, interveni Jane, că niciodată nu vorbește mult, afară doar cînd e cu vechile sale cunoștințe. Cu *acestea* este deosebit de drăguț.

¹ În limba engleză se obișnuiește această formă de politețe între părinți și copii.

— Nu cred o iotă, draga mea. Dacă ar fi fost atât de drăguț, ar fi vorbit cu doamna Long. Dar pot să-mi închipui ce s-a întâmplat. Toți spun că-i mîndru de nu-i ajungi cu prăjina la nas. Cred că o fi auzit, cumva, că doamna Long nu are trăsură și că a venit la bal într-un cupeu închiriat.

— Nu-mi pasă că n-a vorbit cu doamna Long, spuse domnișoara Lucas, dar aș fi vrut să fi dansat cu Eliza.

— Altădată, Lizzy, spuse mama sa, aș refuza să dansez cu el, dacă aș fi în locul tău.

— Cred, doamnă, că-ți pot promite liniștită că nu voi dansa cu el *niciodată*.

— Mîndria lui, interveni domnișoara Lucas, *pe mine* nu mă supără, așa cum supără adeseori mîndria, pentru că are o scuză. Nu te poți mira cînd un tînar atât de fin, de familie, cu avere, cu tot ce-și poate dori cineva, se crede atât de mult. Dacă mă pot exprima astfel, el are *dreptul* să fie mîndru.

— Este foarte adevărat, replică Elizabeth, și aș putea foarte ușor să iert mîndria *lui*, dacă n-ar fi călcat-o în picioare pe a *mea*.

— Mîndria, remarcă Mary, care se fălea cu seriozitatea reflecțiilor ei, este un simțămînt foarte obișnuit, cred. Din tot ce am citit pînă acum, sînt convinsă că este foarte obișnuit, într-adevăr ; că natura omenească este deosebit de înclinată către acest simțămînt și că foarte puțini sîntem aceia care nu nutrim un sentiment de automulțumire pentru vreo însușire sau alta, reală sau imaginară. Orgoliul și mîndria sînt lucruri diferite, deși adesea cuvintele sînt folosite ca sinonime. Cineva poate fi mîndru fără a fi orgolios. Mîndria e legată mai mult de părerea noastră despre noi înșine ; orgoliul, de ceea ce ne-ar plăcea să gîndească alții despre noi.

— Dacă aș fi bogat ca domnul Darcey, exclamă unul dintre tinerii Lucas, care venise cu surorile sale, nu mi-ar păsa cît sînt de mîndru. Aș ține o haită de ogari și aș bea o sticlă de vin în fiecare zi.

— Atunci, ai bea cu mult mai mult decît ar trebui, spuse doamna Bennet. Și, dacă te-aș vedea făcînd-o, ți-as lua pe loc sticla din față.

Băiatul o asigură că n-ar face-o ; ea continuă să susțină că ar face-o și discuția nu se termină decît o dată cu vizita.

Capitolul VI

Doamnele din Longbourn s-au prezentat curînd la cele din Netherfield. Vizita a fost întoarsă după toate regulile. Bunele maniere ale domnișoarei Bennet înfloreau, încurajate de bunăvoința doamnei Hurst și a domnișoarei Bingley ; și, deși pe mamă au găsit-o de netolerat și pe fetele mai mici nevrednice să le adreseze o vorbă, și-au exprimat totuși dorința, față de cele două mai mari, de a le cunoaște mai bine. Jane a primit această atenție cu cea mai mare plăcere ; dar Elizabeth vedea totuși cît de arogant se poartă cu ele, făcînd cu greu excepție pentru sora ei — și nu le putea simpatiza ; totuși, amabilitatea lor față de Jane, atît cît era, avea valoare datorîndu-se, după toate probabilitățile, admirației fratelui lor pentru Jane. Era foarte limpede — ori de cîte ori se întîlneau — că domnul Bingley o plăcea cu *adevărat* ; dar Elizabeth îi era tot atît de limpede că Jane ceda pornirii pe care o simțise pentru el din prima clipă și că era pe cale să se îndrăgostească de-a binelea ; își spunea de asemenea cu plăcere că era imposibil ca lumea să afle ceva, deoarece Jane una o mare putere de simțire cu stăpînirea de sine și cu o fire ponderată, care o puteau pune la adăpost de bănuielile inoportunilor. Ea îi împărtăși toate astea prietenei sale, domnișoara Lucas.

— Este, poate, agreabil, replică Charlotte, să fii în stare, în asemenea caz, să te poți stăpîni în fața lumii ; dar este uneori o greșeală să fii atît de reținută. Dacă o femeie își ascunde sentimentele cu aceeași iscusință și față de obiectul afecțiunii sale, poate pierde prilejul de a-l captiva ; și atunci, n-ar fi decît o slabă consolare să crezi că lumea nu știe nimic. Aproape în fiecare atașament există atît de multă grațitudine sau vanitate, că nu e bine să le

lași în voia lor. Sintem toți în stare să *facem începutul* singuri — o ușoară preferință este destul de firească ; dar prea puțini dintre noi sînt în stare să se îndrăgostească cu adevărat, fără încurajare. În nouă cazuri din zece e mai bine ca o femeie să arate *mai multă* afecțiune decît simte. Neîndoielnic, Bingley o place pe sora ta dar s-ar putea ca niciodată să nu facă mai mult decît s-o placă dacă ea nu-l ajută puțin.

— Dar ea *îl ajută*, afit cît îi permite firea. Dacă eu îmi pot da seama de interesul ei pentru el, Bingley ar trebui să fie un nerod să nu-l observe.

— Nu uita, Eliza, că el nu cunoaște firea Janei așa cum o cunoști tu.

— Dar dacă o femeie are o înclinație pentru un bărbat și nu încearcă să i-o ascundă, el trebuie să-și dea seama de acest lucru.

— Poate că trebuie, dacă o vede îndeajuns... deși Bingley și Jane se întîlnesc destul de des, nu sînt niciodată mult timp împreună ; și cum se văd întotdeauna într-o societate numeroasă, este imposibil să folosească fiecare clipă pentru a sta împreună de vorbă. De aceea ar trebui ca Jane să profite cît mai mult de fiecare moment în care-i poate capta atenția. Cînd va fi sigură de el, va avea timp destul să se îndrăgostească și ea cît o vrea.

— Planul tău e bun, îi răspunse Elizabeth, cîtă vreme nu ai în vedere altceva decît dorința de a te mărita bine ; și dacă m-aș hotărî să-mi găsesc un bărbat bogat sau, pur și simplu un bărbat, oricare, cred că aș adopta planul tău. Dar nu acestea sînt simțămintele Janei ; ea nu are un scop anume. Deocamdată nu poate fi încă sigură de seriozitatea pornirii ei, sau dacă aceasta este un lucru înțelept. Îl cunoaște doar de două săptămîni. A dansat cu el la Meryton patru dansuri ; l-a văzut într-o dimineață — acasă la el — și de atunci a cinat în compania lui de patru ori. Nu este deloc suficient pentru a-i cunoaște firea.

— Nu, așa cum prezinți tu lucrurile. Din faptul că *au cinat* împreună, ar fi putut afla numai dacă el are poftă de mîncare sau nu ; dar trebuie să-ți amintești că au petrecut, de asemenea, patru seri împreună — și patru seri pot însemna foarte mult.

— Da : aceste patru seri le-au dat posibilitatea să constate că amîndurora le place *Douăzeci și unu* mai mult decît *Comerț*¹, însă în privința vreunei alte însușiri caracteristice, nu-mi închipui să-și fi putut dezvălui mare lucru.

— Ei bine, spuse Charlotte, îi doresc Janei, din toată inima, noroc. Dacă ar fi să se mărite cu el mîine, cred că ar avea tot atîtea șanse de fericire cîte ar avea dacă i-ar studia firea timp de douăsprezece luni. Fericirea în căsnicie este numai o chestiune de noroc. Faptul că în momentul căsătoriei partenerii își cunosc foarte bine firea, sau faptul că au firi foarte asemănătoare nu le mărește cîtuși de puțin șansele de fericire. După căsătorie, deosebiriile dintre ei se vor accentua de ajuns pentru ca să-și aibă partea lor de suferință ; și e mai bine să cunoști cît mai puțin posibil defectele omului cu care-ți vei petrece viața.

— Mă faci să rîd, Charlotte ; dar asta nu e o judecată sănătoasă. Știi bine că nu e un lucru sănătos și că tu însăși nu ai proceda astfel.

Fiind foarte prinsă să observe atențiile domnului Bingley față de sora sa, Elizabeth era departe de a bănuia că și ea devenise un obiect demn de un oarecare interes în ochii prietenului acestuia. La început, domnul Darcy admisesese, cu greutate, că era drăguță ; la bal o privise cu indiferență ; și cînd se întîlniseră din nou, o privise numai pentru a-i aduce critici. Dar nici nu apucase bine să se lămurească și să-și lămurească prietenii că Elizabeth n-avea o singură trăsătură ca lumea pe chipul ei, că a și început să găscască același chip neobișnuit de inteligent, datorită expresiei frumoase din ochii ei întunecați. Acestei descoperiri i-au urmat altele tot atît de vexante pentru el. Deși, cu un ochi critic, descoperise în înfățișarea ei mai mult decît o singură abatere de la perfectă simetrie, a fost obligat să constate că avea o siluetă zveltă și plăcută și, deși afirma că manierele ei nu erau cele obișnuite în lumea bună, fusese captivat de încîntătoarea lor naturalitate.

Elizabeth era total inconștientă de acest lucru ; pentru ea, Darcy era omul care nu se făcea plăcut nicăieri și care

¹Jocuri de cărți.

n-o socotise destul de frumoasă pentru a o invita la dans.

Darcy începu să dorească s-o cunoască mai bine și înainte de a sta el însuși de vorbă cu ea, ca un prim pas, începu să asculte discuțiile ei cu alții. Faptul acesta atrase atenția Elizabeth. Asta s-a petrecut la reședința lui Sir William Lucas, unde se organizase o mare reuniune.

— Ce-o fi vrînd domnul Darcy, o întrebă Elizabeth pe Charlotte, că stă și ascultă conversația mea cu colonelul Forster ?

— Aceasta este o întrebare la care nu-ți poate răspunde decît domnul Darcy.

— Dacă va mai continua astfel, îl voi face desigur să priceapă că știu ce urmărește. Are o privire foarte ironică și, dacă nu încep prin a fi eu însămi impertinentă, în curînd mă voi teme de el.

Puțin mai tîrziu, în timp ce dînsul se apropia de ele, fără să aibă însă aerul că dorește să participe la conversație, domnișoara Lucas spuse prietenei sale :

— Te desfid să deschizi un asemenea subiect față de domnul Darcy.

Aceasta fu o provocare pentru Elizabeth, care se întoarse către el și-i spuse

— Nu credeți, domnule Darcy, că m-am exprimat remarcabil de bine adineauri, cînd l-am tot sîciit pe colonelul Forster să ne dea un bal la Meryton ?

— Cu o mare hotărîre ! Dar acesta este un subiect care întotdeauna face pe o doamnă să fie hotărîtă !

— Sînteți pornit împotriva noastră.

— În curînd va fi rîndul ei să fie sîciită, interveni domnișoara Lucas. Mă duc să deschid pianul, Eliza ; știi ce urmează.

— Ca prietenă, ești o făptură tare ciudată, dorind mereu să mă produc în fața oricui și a tuturor. Dacă vanitatea mea ar avea veleități muzicale, ai fi de neprețuit ; dar, așa cum stau lucrurile, aș dori să nu mă produc în fața acelor care sînt obișnuiți să se delecteze cu cei mai buni artiști. Totuși, la insistențele domnișoarei Lucas, adăugă Foarte bine, dacă trebuie să fie așa, așa să fie ; și cu o căutătură gravă spre domnul Darcy : E un vechi și minunat proverb pe care-l cunosc, desigur, toți cei de față :

„Ține-ți răsuflarea ca să ai cu ce-ți răci fiertura“. Eu o țin pe a mea ca să-mi înalț cîntecul.

Interpretarea ei fu plăcută, dar prin nimic excepțională. După vreo două cîntece și înainte de a fi putut răspunde rugămintilor unora de a mai cînta fu înlocuită la pian cu nerăbdare de sora ei Mary care, fiind singura urîțică dintre fetele Bennet, se străduia din greu să-și desăvîrșească educația și cunoștințele și era meru dornică să și le etaleze.

Mary nu avea nici talent, nici gust ; și deși ambiția o făcuse silitoare, îi dăduse în același timp un aer pedant și increzut, care ar fi dăunat chiar și cuiva ajuns la un grad de perfecțiune mai mare decît cel atins de ea. Elizabeth, simplă și naturală, fusese ascultată cu mult mai multă plăcere, deși nu cîntase nici pe jumătate atît de bine ; pe cînd Mary, la sfîrșitul unui lung concerto, fu bucuroasă să vîneze prețuire și mulțumiri, cîntînd melodii scoțiene și irlandeze, la cereră surorilor sale mai mici care, împreună cu tinerii Lucas și doi, trei ofițeri, se porniseră nerăbdătoare să danseze într-un capăt al salonului.

Domnul Darcy ședea în preajma lor, într-o tăcută indignare față de modul acesta de a petrece seara, fără nici un fel de conversație ; era prea cufundat în propriile sale gînduri și nici nu băgă de seamă că alături de el se afla Sir William Lucas, pînă ce acesta nu-i vorbi.

— Ce petrecere încîntătoare pentru tineret, domnule Darcy ! Pînă la urmă, nimic nu se compară cu dansul. Îl socotesc ca pe una dintre primele manifestări de rafinement ale societăților omenești civilizate.

— Aveți dreptate, Sir, și mai prezintă în plus avantajul de a fi foarte „la modă“ în societățile mai puțin civilizate ale lumii — ficcare sălbatic știe să danseze !

Sir William zîmbi doar.

— Prietenul dumneavoastră dansează splendid, continuă el după o pauză, cînd îl văzu pe Bingley intrînd în dans, și nu mă îndoiesc că sînteți și dumneavoastră, domnule Darcy, un adept al acestei arte.

— Cred că m-ați văzut dansînd la Meryton, Sir.

— Da, într-adevăr, și nu mică mi-a fost plăcerea privindu-vă. Dansați adesea la St. James ?

— Niciodată, Sir.

— Nu credeți că ar fi un omagiu ce se cuvine acelei case ?

— Este un omagiu pe care nu-l aduc niciodată vreunei case cînd pot evita s-o fac.

— Aveți o reședință la Londra, înțeleg.

Domnul Darcy se înclină.

— Am avut cîndva de gînd să mă instalez și eu acolo, pentru că îmi place o societate aleasă, dar nu am fost des-tul de sigur că aerul Londrei îi va prii Lady-ei Lucas.

Se opri așteptînd un răspuns, dar interlocutorul lui nu era dispus să i-l dea și, cum în clipa aceea Elizabeth se îndrepta către ei, îi trecu prin minte să facă un mare act de galanterie și îi strigă

— Scumpă domnișoară Eliza, de ce nu dansați ? Dom-nule Darcy, vă rog să-mi îngăduiți să vă prezint, în per-soana acestei tinere domnișoare, o încîntătoare parteneră. Nu puteți refuza să dansați, sînt sigur, cînd aveți în față atîta frumusețe ! Și, luînd mîna fetei, ar fi pus-o într-a lui Darcy care, deși surprins peste măsură, ar fi dorit să i-o ia. cînd Elizabeth și-o retrase brusc și-i spuse lui Sir William cu oarecare nervozitate

— Credeți-mă, Sir. nu am nici cea mai mică intenție să dansez. Vă implor să nu presupuneți că am venit spre dumneavoastră ca să solicit un partener.

Cu multă cuviință, domnul Darcy ceru favoarea unui dans, dar a fost zadarnic. Elizabeth era hotărîtă ; și za-darnice au fost și toate încercările lui Sir William de a o îndupleca.

— Sînteți desăvîrșită la dans, domnișoară Eliza, și este o cruzime să mă lipsiți de fericirea de a vă admira și, deși domnului Darcy îi displace, în general, acest amu-zament, sînt convins că nu are nimic împotrivă să ne în-datoreze timp de o jumătate de oră.

— Domnul Darcy este numai amabilitate, spuse Eli-zabeth surîzînd.

— Este, într-adevăr ; și dacă ținem seama de obiectul tentației, dragă domnișoară Eliza, nu ne putem mira de complezența sa, căci cine ar putea obiecta ceva unci ase-menea partenerere ?

Elizabeth se îndepărtă cu o privire ștrengărească. Re-fuzul ei nu-l supără pe domnul Darcy, care se gîndea toc-

mai la ea cu oarecare bunăvoință, cînd fu acostat de domnișoara Bingley.

— Pot să vă spun de ce ați căzut pe gînduri.

— Cred că nu puteți.

— Vă gîndiți cît de insuportabil ar fi să petreceți multe seri în acest fel, într-o astfel de societate ; și, într-adevăr, sînt cu totul de părerea dumneavoastră. Nu m-am plictisit niciodată atît ! Și toți acești oameni insipizi și totuși zgomotoși, mărunți și totuși plini de ei ! Ce n-aș da să aud sarcasmele dumneavoastră la adresa lor.

— Presupunerea dumneavoastră este total greșită, vă asigur. Gîndul meu luneca pe un fâgaș mult mai plăcut. Meditam la marea plăcere pe care ți-o pot da doi ochi frumoși pe chipul unei femei drăguțe.

Domnișoara Bingley își aținti îndată privirile pe fața lui și îi ceru să-i spună ce doamnă reușise să-i inspire asemenea reflecții. Domnul Darcy îi răspunse cu multă îndrăzneală

— Domnișoara Elizabeth Bennet.

— Domnișoara Elizabeth Bennet, repetă domnișoara Bingley. Sînt uluită ! De cînd se bucură de această favoare ? Și, mă rog, cînd să vă prezint urările mele de fericire ?

— Chiar aceasta este întrebarea pe care mă așteptam s-o puneți. Imaginația unei doamne este foarte aprinsă ; sare de la admirație la dragoste și de la dragoste la căsătorie, într-o clipă. Știam că veți fi gata să-mi prezentați urările dumneavoastră.

— Oh ! nu ! Dacă luați lucrurile atît de serios, voi considera chestiunea perfect rezolvată. Veți avea, într-adevăr, o soacră fermecătoare și va fi desigur mereu prezentă la Pemberley împreună cu dumneavoastră.

Darcy o acultase cu o totală indiferență în timp ce dînsa se amuză în acest fel pe tema ce-și alesese ; și deoarece calmul lui o convinsese că nu era nici un pericol, spiritele domnișoarei Bingley se revărsară în continuare.

Capitolul VII

Averea domnului Bennet se compunea, aproape în întregime, dintr-o moșie cu un venit de două mii de lire anual care, însă, din nenorocire pentru fiicele lui, fusese lăsată prin testament — în lipsă de moștenitori direcți de parte bărbătească — unei rude îndepărtate¹; iar averea doamnei Bennet, avere frumoasă pentru situația ei, putea cu greu compensa veniturile insuficiente ale soțului. Tatăl ei fusese avocat la Meryton și îi lăsase moștenire patru mii de lire.

Doamna Bennet avea o soră măritată cu un oarecare domn Philips, care fusese secretarul tatălui ei și îi succedase în afaceri, și un frate stabilit la Londra, într-o ramură comercială respectabilă.

Satul Longbourn era situat la numai o milă de Meryton; distanță foarte potrivită pentru tinerele domnișoare care erau atrase într-acolo de trei, patru ori pe săptămână pentru a-și îndeplini îndatoririle față de mătușa lor și față de o modistă — chiar peste drum. Cele două fete mai mici, Catherine și Lydia, erau deosebit de asidue în aceste atenții; aveau și mai puțină minte decât surorile lor și, când nu găseau nimic mai bun de făcut, o plimbare pînă la Meryton era lucrul cel mai potrivit ca să le umple orele de dimineață și să le dea material de conversații pentru seară; și oricît de sărac în știri era, în general, ținutul, ele tot izbuteau să stoarcă ceva de la mătușa lor. În prezent, erau într-adevăr dolidora și de vești și de bucurii, căci tocmai venise în apropiere un regiment de miliție care urma să rămână acolo toată iarna, iar cartierul general eră în Meryton.

Acum, vizitele la doamna Philips furnizau fetelor știri grozav de interesante. În fiecare zi cunoștințele lor cu privire la numele și relațiile ofițerilor sporeau. Adresele lor n-au rămas mult timp un secret pentru ele și, în cu-

¹În Anglia se obișnuiește ca titlul și averea să fie moștenite de primul născut de parte bărbătească. Domnul Bennet neavînd descendenți de parte bărbătească, la decesul său, moșia urma să revină rudei celei mai apropiate.

rind, au început să-i cunoască personal. Domnul Philips era în vizită cu ei, ceea ce deschidea, pentru nepoatele sale, o sursă de fericire necunoscută mai înainte. Nu mai vorbeau decît despre ofițeri; averea domnului Bingley, care dădea fiori doamnei Bennet, nu avea nici un preț în ochii lor, în comparație cu uniforma unui stegar¹.

După ce le ascultă o dimineață întreagă efuziunile pe această temă, domnul Bennet remarcă cu răceală:

— După cît pot să-mi dau seama din felul vostru de a vorbi, cred că sînteți două dintre cele mai neroade fete de pe aici. O cam bănuiam eu, dar acum m-am convins.

Catherine se tulbură și nu mai spuse nimic, dar Lydia, cu o perfectă indiferență, continuă să-și exprime admirația pentru căpitanul Carter și speranța de a-l întâlni în cursul zilei, deoarece în dimineața următoare acesta pleca la Londra.

— Tare mă mir, dragul meu, zise doamna Bennet, că ești atît de repede dispus să-ți crezi copiii nerozi. Dacă aș vrea să gîndesc rău de copiii cuiva, n-aș alege totuși pentru asta propriii mei copii.

— Dacă ai mei sînt niște nerozi, sper să rămîn mereu conștient de asta.

— Da, dar se întîmplă că ai noștri sînt toți foarte deștepți.

— Acesta este singurul punct — îndrăznesc s-o cred — în care nu sîntem de aceeași părere. Am sperat întotdeauna că părerile noastre vor coincide pînă în cele mai mici amănunte, dar în chestiunea asta sînt silit să fiu în dezacord cu dumneata, căci le socotesc pe cele două mezinale ale noastre cum nu se poate mai zălatece.

— Dragă domnule Bennet, nu trebuie să te aștepți să aibă mintea tatălui sau mamei lor. Cînd vor atinge vîrsta noastră, sînt sigură că nu se vor mai gîndi la ofițeri, cum nici noi nu ne gîndim. Mi-amintesc de vremurile cînd și mie îmi plăcea grozav o tunică stacojie — și, într-adevăr, în fundul inimii îmi place și acum; și dacă un tinăr colonel isteț, cu cinci, șase mii pe an, mi-ar cere pe una dintre fete, n-am să-i spun ba! Iar deunăzi, la Sir Wil-

¹ Grad militar, primul în ierarhia ofițerilor. Acest grad a existat în armata britanică pînă în anul 1871.

liam, colonelul Forster mi s-a părut tare chipeș în uniformă lui.

— Mamă, strigă Lydia, mătușa mi-a spus că domnul colonel Forster și domnul căpitan Carter nu se mai duc la domnișoara Watson atît de des ca la început, cînd au venit aici ; îi vede acum mereu la bazar la Clarke.

Doamna Bennet nu-i mai putu răspunde fiindcă tocmai atunci intrase valetul cu un bilet pentru domnișoara Bennet ; fusese trimis de la Netherfield și aducătorul aștepta răspuns. Cu ochii scînteind de plăcere, doamna Bennet repezi întrebare după întrebare, în timp ce Jane citea :

— Vai, Jane, de la cine e ? Despre ce e vorba ? Ce zice el ? Vai, Jane, grăbește-te și spune-ne, grăbește-te, inimioara mea.

— Este de la domnișoara Bingley, răspunse Jane ; apoi îl citi cu glas tare.

Draga mea prietenă,

Dacă nu ai atîta milă încît să vii astăzi să iei masa cu mine și cu Luiza, riscăm să ne dușmănim pe tot restul vieților noastre, căci un *tête-à-tête* de o zi întreagă, între două femei, nu poate să se sfirșească fără o ceartă. Vino cît poți mai repede după primirea biletului. Fratele meu și ceilalți domni vor lua masa în oraș cu domnii ofițeri.

Cu toată dragostea,
Caroline Bingley

— Cu ofițerii ! exclamă Lydia ; cum de nu mi-a spus mătușa nimic despre una ca asta ?

— Ia masa în oraș, interveni doamna Bennet. Mare ghinion !

— Pot să iau trăsura ? întrebă Jane.

— Nu, draga mea, e mai bine să te duci călare, pentru că vremea e a ploaie și atunci o să trebuiască să rămii acolo toată noaptea.

— Bun plan ! exclamă Elizabeth, dacă ai fi sigură că nu se vor oferi s-o trimită înapoi cu trăsura lor.

— Oh ! domnii vor lua cupeul domnului Bingley ca să se ducă la Meryton și familia Hurst nu are cai pentru ai lor.

— Mi-ar place mult mai mult să merg cu trăsura.

— Dar, draga mea, tata nu se poate lipsi de cai, sînt sigură. E nevoie de ei la cîmp ; nu este așa, domnule Bennet ?

— E nevoie de ei la cîmp mult mai des decît îi pot avea.

— Dar dacă îi ai pentru astăzi, interveni Elizabeth, scopul mamei este atins.

Pînă la urmă, îl făcu pe tatăl ei să recunoască într-adevăr că nu se putea lipsi de cai ; Jane fu astfel silită să plece călare, iar mama sa o conduse pînă la ușă cu multe și vesele preziceri de vreme proastă. Speranțele sale se împliniră ; nici nu plăcuse Jane bine, că se și porni ploaia.

Surorile se temeau pentru ea, dar mama lor era încîntată. Ploaia continuă fără încetare toată seara. Fără îndoială, Jane nu se putea întoarce.

— Ce idee grozavă am avut ! se lăuda mereu doamna Bennet, ca și cînd meritul de a fi dezlănțuit ploaia era cu totul al ei. Pînă a doua zi de dimineață, ea n-a fost totuși conștientă de întreaga valoare a mașinațiilor sale.

Nici nu terminaseră bine micul dejun, cînd un servitor de la Netherfield se prezentă cu un bilețel pentru Elizabeth.

Scumpa mea Lizzy,

M-am simțit foarte rău astăzi de dimineață, ceea ce trebuie pus, cred, pe seama ploii de ieri care m-a udat pînă la piele. Dragele mele prietene nici nu vor să audă să mă întorc acasă pînă nu mă voi simți bine. Ele insistă, de asemenea, să mă vadă domnul Jones, așa că nu vă alarmați dacă veți auzi că a fost chemat aici. În afară de durerea de cap și o durere în gît, nu mai am nimic.

— Ei bine, scumpa mea, spuse domnul Bennet, cînd Elizabeth sfîrși de citit bilețul, dacă fiica dumitale se va

îmbolnăvi grav, dacă se va întâmpla să moară, vom avea mîngîierea de a şti că totul a fost din ordinul dumitale, în goană după domnul Bingley.'

— Oh ! nu mă tem deloc c-o să moară. Oamenii nu mor din cauza unui fleac de răceală. Va fi foarte bine îngrijită. Atîta vreme cît rămîne acolo, toate sînt cum nu se poate mai bine. M-aş duce s-o văd, dacă aş putea avea trăsura.

Elizabeth, fiind într-adevăr îngrijorată, se hotărî să plece la Jane, deşi trăsura nu era disponibilă ; şi, cum nu călărea, singura soluţie era să se ducă pe jos. Ea le împărtăşi hotărîrea luată.

— Cum poţi fi atît de nesăbuită încît să-ţi treacă măcar prin minte aşa ceva, pe noroiul ăsta ! strigă doamna Bennet. E nepotrivit să te arăţi astfel acolo.

— E foarte potrivit să văd cum arată Jane — şi asta e tot ce doresc.

— Lizzy, îmi dai a înţelege, o întrebă tatăl ei, c-ar trebui să trimit după cai ?

— Nu, deloc. Pot foarte bine să merg pe jos. Distanţa nu înseamnă nimic cînd ai un motiv serios ; nu sînt decît trei mile. Voi fi înapoi pentru masă.

— Îţi admir bunăvoinţa, se amestecă Mary, dar orice impuls ar trebui să fie controlat de raţiune ; şi, după părerea mea, strădania ar trebui să fie întotdeauna în proporţie cu ceea ce doreşti să obţii.

— Te vom conduce pînă la Meryton, spuseră Catherine şi Lydia. Elizabeth acceptă propunerea şi cele trei domnişoare porniră împreună.

— Dacă ne grăbim, adăugă Lydia pe drum, poate îl zărim pe căpitanul Carter, înainte să plece.

La Meryton se despărţiră ; surorile mai mici se îndreptară înspre locuinţa soţiei unuia dintre ofiţeri, iar Elizabeth îşi continuă drumul singură, străbătînd cîmp după cîmp, sărind cu nerăbdare peste pîrleazuri şi smîrcuri ; în cele din urmă, ajunse în faţa casei, cu gleznele obosite, ciorapii murdari şi un chip strălucind de înfierbîntarea mersului.

A fost condusă în sufrageria mică, unde erau toţi ai casei, în afară de Jane, şi unde apariţia Elizabethiei stîrni

mare uimire. Pentru doamna Hurst și domnișoara Bingley era de neconceput ca ea să fi făcut, la ora aceea, singură și pe o vreme imposibilă, trei mile pe jos ; Elizabeth era convinsă că o disprețuiau din această cauză. Au primit-o totuși cu multă politețe, iar în purtarea fratelui lor era ceva mai mult decât simpla politețe — era bunăvoință și amabilitate. Domnul Darcy n-a spus mai nimic, iar domnul Hurst, absolut nimic. Cel dintii se simțea împărțit între un simțămînt de admirație pentru strălucirea pe care efortul o dăduse chipului ei și unul de îndoială, întrebîndu-se dacă împrejurarea merita ca ea să vină de atît de departe, singură. Cel de-al doilea domn se gîndea numai la micul său dejun.

Elizabeth întrebă despre sănătatea surorii ei, dar nu primi un răspuns prea mulțumitor. Domnișoara Bennet dormise prost ; și, cu toate că se sculase, avea febră mare și nu se simțea destul de bine pentru a putea părăsi camera. Elizabeth fu bucuroasă să fie condusă imediat la ea. Jane, pe care numai frica de a nu provoca temeri sau îngrijorări o împiedicase să scrie ce dor îi era de sora ei, fu încîntată s-o vadă. Nu a fost însă în stare să stea mult de vorbă ; și cînd domnișoara Bingley ieși, lăsîndu-le singure, ea nu putu spune cine știe ce ; își exprimă numai recunoștința pentru deosebita gentilețe cu care fusese tratată. Elizabeth se ocupă în tăcere de bolnavă.

După micul dejun, veniră la ele surorile ; Elizabeth începu și ea să le îndrăgească, văzînd cîtă afecțiune și solitudine îi arătau Janei. Sosi apoi și spițerul care, după ce examinează bolnava, spuse — ceea ce era de la sine înțeles — că aceasta răcise foarte tare și că trebuiau să încerce să învingă răul ; o sfătui să se întoarcă din nou în pat și promise să-i trimită doctorii. Jane urmă imediat sfatul, căci i se ridicase temperatura și o durea capul îngrozitor. Elizabeth nu o mai părăsi nici măcar o singură clipă, și nici celelalte doamne nu lipsiră mult de lîngă ea ; domniile ieșiseră și ele nu aveau de fapt nimic altceva de făcut.

Cînd ceasul bătu ora trei, Elizabeth simți că era timpul să plece și pomeni — fără să fie prea încîntată — de lucrul acesta. Domnișoara Bingley îi oferî trăsura și

Elizabeth aştepta ca aceasta să mai stăruie puțin înainte de a primi, cînd Jane manifestă o asemenea îngrijorare la gîndul de a se despărţi de sora ei, încît domnişoara Bingley se văzu obligată să schimbe propunerea de a-i oferi trăsura în invitaţia de a rămîne, pentru moment, la Netherfield. Elizabeth acceptă plină de recunoştinţă şi un servitor fu apoi trimis la Longbourn pentru a înştiinţa familia că va rămîne acolo şi pentru a le aduce veşminte de schimb.

Capitolul VIII

La orele cinci, cele două doamne se retraseră ca să se schimbe pentru masa de seară şi la şase şi jumătate Elizabeth fu poftită la cină. Ea nu putu da un răspuns îmbucurător potopului de întrebări politicoase, printre care le remarcă, încîntată, pe cele pline de o caldă solici-tudine ale domnului Bingley. Jane nu se simţea deloc mai bine. La auzul acestei veşti, surorile repetară de trei, patru ori că erau grozav de mîhnite, că era grozav de neplăcut să fii grav răcit şi că le displăcea teribil cînd erau ele însele bolnave — pe urmă nu se mai gîndiră nici un moment la acest lucru ; indiferenţa lor faţă de Jane, cînd aceasta nu era de faţă, o făcea pe Elizabeth să resimtă vechea ei antipatie pentru ele.

Fratele lor era, într-adevăr, singurul din familie pe care-l putea privi cu plăcere. Îngrijorarea lui pentru Jane era vădită, iar atenţiile faţă de ea însăşi, încîntătoare ; acestea o împiedică să se simtă atît de nepoftită pe cit credea că este în ochii celorlalţi. Nimeni, în afară de el, nu o lua în seamă. Domnişoara Bingley era preocupată de domnul Darcy ; sora ei, nu mai puțin în ceea ce-l privea pe domnul Hurst, lingă care şedea Elizabeth, acesta era un bărbat indolent, care nu trăia decît pentru mîncare, băutură şi jocul de cărţi şi care,

aflînd că dînsa prefera o mîncare simplă în locul unui *ragout*¹, nu mai găsi ce să-i spună.

Cînd se sfîrși cina, Elizabeth se reîntoarse lîngă Jane și, cum se închise ușa în urma ei, domnișoara Bingley se porni s-o vorbească de rău. Purtarea Elizabethei fu calificată ca foarte rea, într-adevăr — un amestec de mîndrie și impertinență ; nu avea nici conversație, nici stîl, nici gust și nu era nici frumoasă.

La fel gîdea și doamna Hurst care adăugă :

— Pe scurt, n-are nici o calitate, în afară de aceea că este un as al mersului pe jos. N-am să uit în viața mea apariția ei aici, astăzi de dimineață. Într-adevăr arăta ca o sălbatică.

— Chiar așa, Luiza. Cu greu mi-am putut păstra seriozitatea. O neghiobie, să vină aici. De, ce, mă rog, a trebuit să gonească peste cîmpuri, pentru o răceală a surorii ei ? Cu părul în așa neorînduială, atît de răvășit !

— Da, și juponul ; sper că i-ai văzut juponul. Tăvălit prin noroi, de un lat de palmă — sînt absolut sigură ; și fusta lăsată în jos ca să-l ascundă, fără să izbutească.

— Portretul făcut de tine, Luiza, s-ar putea să fie foarte exact, spuse Bingley, dar eu nu am băgat nimic de seamă, Mi s-a părut că domnișoara Eliza Bennet arăta nespus de bine, azi-dimineață cînd a intrat aici. Nici n-am observat juponul murdar.

— *Dumneata* l-ai remarcat, de bună seamă, domnule Darcy, spuse domnișoara Bingley, și înclin să cred că nu ți-ar plăcea s-o vezi pe sora *dumitale* prezentîndu-se astfel.

— Desigur, nu.

— Auzi, să meargă trei mile sau patru, sau cinci, sau cîte or fi, cu noroiul trecîndu-i peste glezne, și singură, singură de tot ! Ce-a vrut să arate cu asta ? Mi se pare că asta dovedește un gen oribil de independență plină de înfumurare și o indiferență, cu totul provincială, față de etichetă.

— Dovedește dragoste pentru sora ei, ceea ce este încîntător, interveni Bingley.

¹ Mîncare cu sos.

— Mă tem, domnule Darcy, remarcă aproape în șoaptă domnișoara Bingley, că această întâmplare a alterat, întrucîtva, admirația dumitale pentru ochii ei frumoși.

— Deloc, replică el, efortul le dăduse și mai multă strălucire. Urmă o mică tăcere, apoi doamna Hurst reluă firul.

— O prețuiesc foarte mult pe Jane Bennet — este într-adevăr o fată tare drăguță — și doresc din toată inima să se căpătuiască bine, dar, cu asemenea părinți și cu rude atît de modeste, mă tem că nu prea are șanse.

— Te-am auzit — cred — spunînd că au un unchi, avocat la Meryton.

— Da, și mai au unul care locuiește pe undeva prin apropiere de Cheapside¹.

— Asta este culmea² — adăugă sora ei și izbucniră în hohote de rîs.

— Dacă ar avea ațiția unchi cît să umple întregul Cheapside, exclamă Bingley, asta tot nu le-ar face, nici cu o iotă, mai puțin fermecătoare.

— Le-ar micșora însă simțitor șansele de a se mărita cu bărbați cu o oarecare greutate în lume, replică Darcy.

Bingley nu răspunse nimic ; surorile lui însă îl aprobară cu entuziasm și continuară să facă haz pe seama vulgarității rudelor dragei lor prietene.

Totuși, cînd ieșiră din sufragerie, s-au dus — iarăși pline de tandrețe — în camera bolnavei, unde au rămas pînă ce au fost poftite la cafea. Jane se simțea încă foarte rău și Elizabeth n-o mai lăsă singură, nici o clipă, pînă seara tirziu, cînd avu mîngierea de a-și vedea sora dormind, și atunci i se păru mai curînd potrivit, decît plăcut, să coboare în salon. Cînd intră, îi găsi pe toți jucînd „100“² și fu imediat poftită să ia parte la joc ; dar, bănuind că jucau tare, se scuză pretextînd starea surorii sale și spunînd că-și va petrece puținul timp cît va rămîne jos, cu o carte. Domnul Hurst o privi mirat.

— Preferăți cititul, jocului de cărți ? Foarte ciudat ! se miră el.

¹ Cartier periferic londonez.

² Joc de cărți.

— Domnișoara Eliza Bennet, interveni domnișoara Bingley, disprețuiește jocul de cărți. E o mare cititoare și nu găsește plăcere în nimic altceva.

— Nu merit nici asemenea prețuire, nici asemenea critică. Nu sînt o mare cititoare și găsesc plăcere în multe alte lucruri.

— În a vă îngriji sora, sînt sigur, spuse Bingley. Sper că plăcerea dumneavoastră va fi curînd și mai mare, văzînd-o iar sănătoasă.

Elizabeth îi mulțumi din toată inima, apoi se îndreptă spre o masă pe care se aflau cîteva cărți. El se oferî să-i mai aducă altele — tot ceea ce se găsea în biblioteca sa.

— Ce mult aș dori să am o colecție mai mare, spre bucuria dumneavoastră și cîntea mea; sînt însă cam leneș și, deși nu am multe cărți, am mai multe decît am răsfoit vreodată.

Elizabeth îl asigură că se putea perfect mulțumi cu cele care se găseau acolo.

— Sînt uimită, spuse domnișoara Bingley, că tatăl meu a lăsat o colecție atît de mică de cărți. Ce bibliotecă minunată aveți la Pemberley, domnule Darcy!

— Ar trebui să fie bună, răspunse el, căci reprezintă strădania multor generații.

— Și apoi, dumneata însuși ai îmbogățit-o atît! Mereu cumperi cărți.

— Nu pot concepe să-ți neglijezi biblioteca personală, în zilele noastre.

— S-o neglijezi! Sînt sigură că nu neglijați nimic din ce ar putea adăuga ceva la frumusețile acelei nobile reședințe. Charles, cînd îți vei construi casa ta, aș dori să fie măcar pe jumătate atît de încîntătoare pe cît e Pemberley.

— Și eu la fel.

— Te-aș sfătui să cumperi un loc în vecinătate și să iei Pemberley ca model; în Anglia nu există ținut mai minunat ca Derbyshire.

— Cu dragă inimă. Voi cumpăra chiar reședința Pemberley, dacă Darcy mi-o vinde.

— Vorbesc de ceea ce e posibil, Charles.

— Pe cinstea mea, Caroline, cred că e mult mai posibil să capeți Pemberley-ul cumpărându-l, decît cîpiindu-l.

Elizabeth era atît de prinsă de ceea ce se petrecea, încît nu se prea putea concentra asupra cărţii ; aşa că o lăsa curînd deoparte, se apropie de masa de joc şi se aşează între domnul Bingley şi sora lui mai mare, ca să privească jocul.

— Domnişoara Darcy a crescut mult de astă-primă-vară ? continuă domnişoara Bingley ; este oare cît mine de înaltă ?

— Cred că da. E cam de înălţimea domnişoarei Elizabeth Bennet ; chiar mai înaltă.

— Ce dor îmi e s-o văd din nou ! N-am întîlnit niciodată pe cineva care să mă fi încîntat mai mult. Ce înfăţişare, ce maniere, şi atît de desăvîrşită pentru vîrsta ei ! Cîntă dumnezeieşte la pian.

— Sînt uluit, spuse Bingley, cum de reuşesc toate tinerele domnişoare să fie atît de desăvîrşite.

— Desăvîrşite ! Toate tinerele domnişoare ! Dragul meu Charles, ce vrei să spui ?

— Da, toate, cred. Toate pictează măsuţe, şi îmbracă paravane, şi împletesc punguţe. Nu cunosc una care să nu ştie să facă toate astea şi, pe cuvînt, nu mi s-a întîmplat să mi se vorbească pentru prima oară de vreo domnişoară, fără să mi se spună cît e de desăvîrşită.

— Lista dumatăle cuprinzînd enumerarea însuşirilor comune atîtor domnişoare, spuse Darcy, este mult prea adevărată. Cuvîntul este însă folosit pentru o mulţime de femei care nu-l merită decît pentru că îmbracă paravane şi împletesc punguţe ; dar eu personal sînt departe de a fi de acord cu acest fel de a aprecia doamnele în general. Nu mă pot lăuda că aş avea, printre toate cunoştinţele mele, mai mult de o jumătate de duzină care să fie cu adevărat desăvîrşite.

— Nici eu, sînt convinsă, conchise domnişoara Bingley.

— Atunci, remarcă Elizabeth, desigur că ideea dumneavoastră despre o femeie desăvîrşită este foarte cuprinzătoare.

— Da ! Foarte cuprinzătoare ! repetă Darcy.

— Oh ! desigur, strigă susținătoarea-i devotată, nimeni nu poate fi considerat desăvârșit, dacă nu depășește ceea ce poți întâlni în mod obișnuit. O femeie trebuie să cunoască bine muzica, pictura, cîntul, dansul și limbile moderne, pentru a merita acest calificativ ; și, în afară de acestea toate, trebuie să aibă încă un nu știu ce în înfățișarea ei, în felul ei de a merge, în tonul glasului, în ținuta și felul său de a se exprima ; altfel nu merită calificativul acesta decît pe jumătate.

— Trebuie să posede într-adevăr toate aceste însușiri, confirmă Darcy ; și la acestea toate, mai trebuie totuși să adauge încă ceva și mai esențial — îmbogățirea minții sale printr-o lectură neîntreruptă.

— Nu mă miră faptul că nu cunoașteți decît șase femei desăvârșite. În aceste condiții, m-ar mira să cunoașteți măcar una.

— Sînteți atît de pornită împotriva propriului dumneavoastră sex, încît vă îndoiiți de această posibilitate ?

— Eu nu am văzut niciodată o astfel de femeie. Eu nu am văzut niciodată îmbinate laolaltă atîta har, și gust, și hărnicie, și distincție...

Doamna Hurst și domnișoara Bingley se revoltară de injustețea îndoielii exprimate de Elizabeth și continuau amîndouă să protesteze, spunînd că ele cunoșteau o mulțime de femei care corespundeau acestei descrieri, cînd domnul Hurst le cheamă la ordine, cu reproșuri amare pentru lipsa lor de atenție la joc. Intervenția lui puse capăt oricărei conversații și, după cîteva clipe, Elizabeth ieși din salon.

— Eliza Bennet, spuse domnișoara Bingley, cînd ușa se închise în urma ei, este una dintre acele domnișoare care doresc să se pună în valoare în fața sexului opus prin subaprecierea propriului lor sex, și sistemul reușește, cred, cu mulți bărbați ; dar, după părerea mea, acesta este un mijloc vrednic de dispreț, un procedeu josnic.

— Fără îndoială, răspunse Darcy, căruia îi fusese mai ales adresată această remarcă, josnicie există în toate mijloacele pe care doamnele își îngăduie uneori să le folosească pentru a captiva. Tot ce are afinitate cu viclenia e vrednic de dispreț.

Domnișoara Bingley n-a fost destul de mulțumită de răspunsul lui, pentru a mai continua discuția pe această temă.

Elizabeth reveni numai pentru a-i informa că sora ei se simțea mai rău și că nu putea pleca de lângă ea. Bingley porunci să fie chemat imediat domnul Jones ; surorile lui însă, convinse că avizul unui spițer de țară nu putea fi de nici un folos, au fost de părere să fie trimis un curier la oraș, după unul dintre doctorii cei mai renumiți. Elizabeth nici nu a vrut să audă de așa ceva, dar nu se împotriva propunerii fratelui lor și hotărîră ca, a doua zi dis-de-dimineață, să fie chemat domnul Jones, în cazul că sora ei nu se va simți incontestabil mai bine. Bingley era foarte abătut ; surorile sale au declarat că erau nenorocite. Cu toate acestea, după cină, și-au alinat durerea cîntînd duete el însă nu a putut găsi o mai bună ușurare a durerii sale decît dînd instrucțiuni mecanajerei să aibă toată grija de bolnavă și de sora ei.

Capitolul IX

Elizabeth petrecu mai toată noaptea în camera surorii sale și dimineața avu bucuria de a putea da un răspuns mulțumitor despre sănătatea Janei, domnului Bingley care s-a interesat foarte devreme printr-o jupîneasă și, nițel mai tîrziu, celor două elegante cameriste ale surorilor lui. Totuși, în ciuda acestei îmbunătățiri, ea ceru să se trimită un bilețel la Longbourn, dorind ca mama ei să vină s-o vadă pe Jane și să judece chiar dînsa ce trebuie făcut. Biletul a fost imediat expediat și tot atît de urgent s-au îndeplinit și cele cuprinse în el. Doamna Bennet, însoțită de mezinile sale, a ajuns la Netherfield îndată după micul dejun.

Dacă ar fi găsit-o pe Jane cu adevărat în pericol, ar fi fost tare nenorocită ; dar văzînd-o, își dădu seama că boala fiicei sale nu era îngrijorătoare și nu prea dorea ca Jane să se facă bine atît de repede, deoarece însăna-

toșirea însemna plecarea ei de la Netherfield. Nici nu vru să audă — prin urmare — de rugămintea fiicei sale de a fi luată acasă ; și nici spițerul, care sosise cam în același timp cu doamna Bennet, nu a fost de acord. După ce stătu puțin cu Jane, la invitația personală a domnișoarei Bingley, mama și cele trei fiice o însoțiră în sufrageria mică. Bingley le întâmpină exprimându-și speranța că doamna Bennet nu o găsise pe fiica ei mai rău decât se așteptase.

— Ba da, domnule, sună răspunsul. E mult prea bolnavă pentru a putea fi luată acasă. Domnul Jones zice că nici nu trebuie să ne gândim să o luăm de aici. Trebuie să abuzăm încă puțin de gentilețea dumneavoastră.

— S-o luați de aici ! strigă Bingley. Nici nu poate fi vorba de așa ceva. Sora mea, sînt sigur, nici nu vrea să audă de acest lucru.

— Puteți conta, doamnă, spuse domnișoara Bingley cu o rece politețe, că domnișoara Bennet se va bucura de toată atenția posibilă cîtă vreme se va afla la noi.

Doamna Bennet nu mai contenea cu mulțumirile.

— Sînt incredințată, adăugă ea, că dacă n-ar fi avut prieteni atît de buni nu știu ce s-ar fi ales de ea ; deoarece este într-adevăr foarte bolnavă și suferă teribil de mult, dar cu cea mai mare răbdare posibilă, că așa e felul ei, pentru că are în toate împrejurările firea cea mai dulce pe care am văzut-o vreodată. Adesca le spun celorlalte fiice ale mele că nu sînt nici la degetul ei mic. Aveți o cameră tare dulce, domnule Bingley, și o privești încîntătoare înspre cărarea aceasta cu pietriș. Nu știu, în tot ținutul, un loc care să se compare cu Netherfield. Sper că nici nu vă trece prin minte să plecați curînd de aici, deși aveți un contract pe termen scurt.

— Tot ceea ce fac, fac în grabă, răspunse Bingley. Deci, dacă ar fi să mă hotărăsc să plec din Netherfield, aș zbura, probabil, în cinci minute. Deocamdată mă consider totuși stabilit aici.

— Chiar așa mi-am închipuit că sînteți, exclamă Elizabeth.

— Incepeți să mă cunoașteți, nu ? spuse Bingley întorcîndu-se către ea.

— Oh ! Da ! Cred că vă cunosc perfect.

— Aş dori să pot lua afirmaţia dumneavoastră drept un compliment ; dar să fii atît de transparent — mă tem că e jalnic.

— Asta e după cum se-ntîmplă. Nu înseamnă că o fire ascunsă, complicată, merită o mai înaltă sau o mai mică preţuire decît o fire ca a dumneavoastră.

— Lizzy, strigă mama sa, adu-ţi aminte unde te afli şi nu-ţi lua nasul la purtare, aşa cum îţi îngăduim să faci acasă.

— N-am ştiut, continuă Bingley imediat, că vă ocupaţi cu studiul firii oamenilor. Trebuie să fie un studiu amuzant.

— Da, iar firile complicate sînt *cele mai* amuzante. Ele prezintă, cel puţin, acest avantaj.

— Viaţa la ţară, interveni Darcy, îţi poate oferi în general prea puţine subiecte pentru un asemenea studiu. La ţară te mişti într-o societate foarte restrînsă şi lipsită de variaţie.

— Dar oamenii se schimbă atît de mult, încît mereu, mereu poţi observa ceva nou la ei.

— Da, cu adevărat, se amestecă doamna Bennet, jig-nită de felul lui de a vorbi despre viaţa la ţară. Vă asigur că se întîmplă *din astea* tot atît de mult şi la ţară ca şi la oraş.

Toată lumea rămase surprinsă, iar Darcy, după ce o privi un moment, se întoarse tăcut într-altă parte. Doamna Bennet, care-şi închipuia că repurtase o totală victorie asupra lui, continuă triumfătoare :

— În ceea ce mă priveşte, nu găsesc că Londra ar prezenta cine ştie ce avantaje, în afară de magazine şi localuri publice. Viaţa la ţară este infinit mai plăcută, nu-i aşa, domnule Bingley ?

— Cînd sînt la ţară, răspunse el, nici nu mi-ar trece prin minte să plec de acolo, iar cînd sînt la oraş, simt cam acelaşi lucru. Au fiecare avantajele lor şi pot fi tot atît de fericit şi într-o parte şi-n cealaltă.

— Da, pentru că sînteţi aşa cum trebuie să fie un om, dar domnul de colo — şi-şi aruncă ochii înspre Darcy — pare să creadă că viaţa la ţară nu înseamnă absolut nimic.

— Vai, mamă, te înșeli ! spuse Elizabeth, roșind pentru mama sa. L-ai înțeles total greșit pe domnul Darcy. Dinsul a vrut să spună că la țară nu găsești o gamă atât de variată de oameni ca la oraș, ceea ce trebuie să recunoști că este adevărat.

— Sigur, draga mea, n-a zis nimeni că găsești ; dar în ceea ce privește ocazia de a întâlni multă lume aici, cred că sînt puține localități mai mari. Eu una știu că sîntem în vizită cu douăzeci și patru de familii.

Numai respectul pentru Elizabeth îl făcu pe Bingley să se stăpînească. Sora lui fu mai puțin delicată și-și îndreptă ochii către domnul Darcy, cu un suris foarte expresiv. Elizabeth, pentru a spune ceva care să schimbe gândurile mamei sale, o întrebă dacă Charlotte Lucas mai trecuse pe la Longbourn de cînd plecase ea de acasă.

— Da, a venit ieri cu tatăl ei. Ce om încîntător e Sir William ; nu este așa, domnule Bingley ? Un bărbat atât de elegant ! Atît de amabil și de degajat ! Găsește întotdeauna un cuvînt de spus, tuturor. Asta este ideea mea despre bună-creștere ; iar persoanele acelea care se cred foarte importante și nu-și dezlipesc niciodată buzele se înșală amarnic.

— Charlotte a luat masa la noi ?

— Nu, a ținut morțiș să plece acasă. Îmi închipui că aveau nevoie de ea pentru paturi. În ceea ce mă privește, domnule Bingley, eu țin slugi care se pricep să facă treabă. Fetele *mele* sînt crescute altfel. Dar fiecare face cum îl taie capul și domnișoarele Lucas sînt un soi foarte bun de fete, vă asigur. Ce păcat că nu sînt arătoase ! Nu că *eu* aș socoti-o pe Charlotte *atît de urită* ; și, pe urmă, ea este prietena noastră intimă.

— Pare a fi o fată agreabilă, interveni Bingley.

— Vai, da ! Dar trebuie să recunoașteți că e foarte urită. Lady Lucas a spus și ea adeseori lucrul ăsta și mă invidiază pentru frumusețea Janei. Nu-mi place să mă fălesc cu propriii mei copii, dar, la drept vorbind, Jane — nu se vede des fată mai frumoasă. Așa spune toată lumea. Nu mă iau după ce simt eu. Cînd avea numai cinci-sprezece ani, un domn care stătea la fratele meu Gardiner, în oraș, se îndrăgostise atît de tare de Jane, încît

cumnată-mea era sigură c-o s-o ceară înainte să plece de la ei. Totuși n-a cerut-o. Poate a găsit că era prea tinără. A scris totuși niște versuri despre ea; și tare dragute mai erau.

— Și cu asta s-a sfârșit și dragostea lui, interveni Elizabeth nerăbdătoare. Mulți s-au vindecat în acest fel, îmi închipui. Mă întreb cînd o fi descoperit eficacitatea versurilor în alungarea dragostei.

— Am fost obișnuit să consider versurile ca o hrană pentru dragoste, spuse Darcy.

— Poate, pentru o dragoste frumoasă, puternică, sănătoasă. Totul hrănește ceea ce este deja viguros. Dar, dacă e vorba numai de o înclinație ușoară, superficială, sînt convinsă că un singur sonet e de ajuns s-o distrugă.

Darcy zîmbi doar, și liniștea generală ce urmă o făcu pe Elizabeth să tremure de teamă că mama ei se va compromite din nou. Ar fi vrut să spună ceva, dar nu găsi nimic de spus. După o scurtă tăcere, doamna Bennet reîncepu să-i mulțumească domnului Bingley pentru amabilitatea ce-i arăta Janei, scuzîndu-se că-l deranja și cu prezența Elizei. Domnul Bingley îi răspunse cu o firească politețe și o sili pe sora lui mai mică să fie de asemeni politicoasă și să spună ceea ce se cuvenea. Ea își făcu datoria fără prea multă bunăvoință; dar doamna Bennet se simți mulțumită și, curînd după aceasta, ceru să-i vină trăsura. La acest semnal, cea mai mică dintre fiicele sale se ridică. Tot timpul vizitei, cele două fete șușotiseră între ele și hotărîseră ca mezina să-i amintească domnului Bingley promisiunea făcută la venirea lui în localitate, de a da un bal la Netherfield.

Lydia era o fată de cincisprezece ani, voinică, înaltă; cu un ten frumos și o fire veselă — era preferata mamei sale care, din slăbiciune, o scosese prea devreme în lume. Era zburdalnică și avea un fel de siguranță de sine firească; aceasta se transformase în îndrăzneală, datorită atențiilor ofițerilor încurajați de propria ei frivolitate și de mesele copioase oferite de unchiul ei. Era deci foarte indicată să-i vorbească domnului Bingley despre bal și îi aminti, cu bruschete, de promisiunea făcută, adăugînd că ar fi un lucru tare rușinos dacă nu și-ar

respectat-o. Răspunsul lui la acest atac neașteptat fu o înclinare pentru urechile doamnei Bennet.

— Sînt cu totul gata, vă asigur, să-mi țin promisiunea ; și, cînd sora dumneavoastră se va însănătoși, va trebui — dacă vă face plăcere — să fixați precis ziua balului. Dar nu cređ c-ați dori să dansați, atîta vreme cît dînsa este suferindă.

Lydia se declară mulțumită.

— Oh, da, ar fi mult mai bine să așteptăm ca Jane să se însănătoșească și, foarte probabil, pînă atunci domnul căpitan Carter va fi înapoi la Meryton. Și după ce veți da *dumneavoastră* balul, adăugă ea, am să insist să dea și ei unul. Am să-i spun domnului colonel Forster că ar fi rușinos dacă n-ar face-o.

Apoi, doamna Bennet și fiicele sale plecară, iar Elizabeth se întoarse numaidecît la Jane, lăsînd pe cele două doamne și pe domnul Darcy să comenteze purtarea ei și a familiei sale ; totuși nu-l putură determina să înceapă s-o ponegrească pe ea, în pofida tuturor sarcasmelor domnișoarei Bingley asupra *ochilor frumoși*.

Capitolul X

Ziua trecu cam tot cum trecuse și cea dintîi. Doamna Hurst și domnișoara Bingley petrecură, în cursul dimineții, cîteva ore cu bolnava care continua, deși încet, să se refacă ; iar seara, Elizabeth se alătură grupului din salon. Totuși masa de „100“ nu mai apăru. Domnul Darcy scria o scrisoare, iar domnișoara Bingley, stînd lîngă el, îl privea cum scrie și-i sustrăgea mereu atenția cu mesaje pentru sora lui. Domnul Hurts și domnul Bingley jucau pichet, iar doamna Hurst le urmărea jocul.

Elizabeth se apucă să brodeze ceva și se amuza destul de bine, observînd cele ce se petreceau între domnul Darcy și domnișoara Bingley. Neîntrepruptele ei laude, cînd pentru caligrafia lui, cînd pentru rîndurile lui drepte, cînd pentru lungimea scrisorii, și perfecta indiferență cu care erau primite aceste complimente făceau un dialog

ciudat ; și toate se potriveau, întocmai, cu părerea pe care o avea Elizabeth despre ei amîndoi.

— Ce încîntată va fi domnișoara Darcy să primească o astfel de scrisoare !

Darcy nu răspunse.

— Scrieți neobișnuit de repede.

— Vă înșelați ; scriu destul de încet.

— Ce multe scrisori aveți prilejul să scrieți în cursul unui an — scrisori de afaceri, de asemeni ! Ce odioase cred că sînt !

— Mare noroc deci că ele cad în sarcina mea și nu a dumneavoastră.

— Vă rog, spuneți surorii dumneavoastră că mi-e dor de dînsa.

— La rugămîntea dumneavoastră, i-am spus-o deja o dată.

— Mă tem că nu sînteți mulțumit de pana¹ dumneavoastră. Dați-mi voie să v-o pregătesc eu. Știu să pregătesc splendid pana de scris.

— Mulțumesc, dar întotdeauna mi-o pregătesc singur

— Cum de reușiți să scrieți atît de uniform ?

El tăcu.

— Spuneți surorii dumneavoastră că sînt încîntată de progresul pe care-l face la harpă și, vă rog, aduceți-i la cunoștință că am rămas extaziată de micul și frumosul ei model pentru măsuță și că-l găsesc infinit superior celui făcut de domnișoara Grantley.

— Îmi îngăduiți oare să amîn extazul dumneavoastră pentru scrisoarea viitoare ? Acum nu mai am loc să-i fac cîntea cuvenită.

— Oh ! Nu are nici o importanță. O voi vedea pe domnișoara Darcy în luna ianuarie. Îi scrieți totdeauna scrisori atît de fermecătoare și de lungi, domnule Darcy ?

— Da, ele sînt în general lungi ; dacă sînt sau nu fermecătoare întotdeauna, nu sînt eu acela care s-o poată spune.

— Pentru mine e lege că cineva care e în stare să scrie cu ușurință o scrisoare lungă nu poate să scrie prost.

¹Se scria cu pene de gîscă.

— Complimentul acesta nu merge pentru Darcy, Caroline, interveni fratele ei, căci el *nu* scrie ușor. Își alege cu prea mare grijă cuvintele ; nu este așa, Darcy ?

— Felul meu de a scrie se deosebește mult de al tău.

— Oh ! exclamă domnișoara Bingley, Charles scrie în modul cel mai neglijent cu putință. Jumătate din cuvinte nu le scrie deloc, iar restul le mizgălește.

— Ideile îmi curg atât de repede, încît nu am timpul să le exprim ; și, din cauza asta, adeseori, scrisorile mele nu transmit nici o idee celor cărora le scriu.

— Modestia dumneavoastră, domnule Bingley, spuse Elizabeth, dezarmează — firește — reprobarea.

— Nimic nu este mai înșelător, spuse Darcy, decît falsa modestie. Ea înșeamnă adesea neglijență în opinii și, uneori, laudă indirectă.

— Și în care dintre aceste două intră ultima mea neînsemnată probă de modestie ?

— Laudă indirectă, căci te mîndrești cu defectele tale la scris, deoarece ești convins că ele provin dintr-o rapiditate de gîndire și neglijență în transpunere care, dacă nu e de admirat, este — crezi tu — deosebit de interesantă. Capacitatea de-a face ceva cu rapiditate este întotdeauna mult prețuită de cel care o are și care adesea nu dă nici o atenție imperfecțiunii execuției. Cînd i-ai spus doamnei Bennet azi-dimineață că, dacă te-ai hotărî vreodată să pleci din Netherfield, ai face-o în cinci minute, ai vrut să sune totul ca un panegiric, ca un elogiu pe care ți-l aduceai singur ; totuși, ce găsești atât de lăudabil într-o grabă care poate lăsa nefăcute treburi foarte importante și care nu poate fi de real folos nici ție, nici nimănui ?

— Ei ! strigă Bingley, asta e chiar prea de tot, să-ți amintești seara de toate năzbitiile spuse dimineața ! Și totuși, pe cuvîntul meu de cînte, am crezut că e adevărat ceea ce am spus despre mine și așa cred și acum. Prin urmare, cel puțin nu mi-am atribuit calitatea de om inutil grăbit numai și numai pentru a mă lăuda în fața doamnelor.

— Presupun că așa ai crezut, dar nu sînt deloc convins că ai pleca atât de grabnic. Pîrtarea ta ar depinde

de împrejurări, exact ca a oricăruia dintre oamenii pe care-i cunosc, și dacă, în clipa cînd ai încăleca, un prieten ți-ar spune : „Bingley, ar fi mai bine să rămii pînă săptămîna viitoare“, probabil că ai face-o, probabil că nu ai pleca ; și dacă ți-ar mai spune o vorbă, s-ar putea să mai rămîi o lună.

— N-ați dovedit cu asta, interveni Elizabeth, decît că domnul Bingley nu s-a prețuit îndeajuns. Dumneavoastră l-ați lăudat acum mai mult decît a făcut-o el însuși.

— Vă sînt foarte recunoscător, spuse Bingley, pentru că ați transformat cele spuse de prietenul meu într-o prețuire adusă firii mele blajine. Mă tem însă că dați lucrurilor o întorsătură la care acest domn nici nu s-a gîndit ; părerea lui despre mine ar fi mai bună dacă, în împrejurarea pomenită, aș refuza net și aș da pînteni calului, gonind cît mai repede.

— Ar considera atunci domnul Darcy că bruschetea primei dumneavoastră hotărîri e compensată de încăpățînarea cu care vă țineți de ea ? !

— Pe cuvîntul meu, nu vă pot explica acest lucru. Darcy trebuie să spună singur ce are de spus.

— Vă așteptați acum să justifie păreri pe care vă place să le numiți ale mele, dar pe care nu le-am recunoscut niciodată ca atare. Luînd totuși cazul ca fiind așa cum îl prezentați dumneavoastră, nu trebuie să uitați, domnișoară Bennet, că am presupus că prietenul care dorește întoarcerea celuiilalt din drum și amînarea hotărîrii lui de a pleca n-a făcut decît să-și exprime dorința, i-a cerut aceasta fără un singur argument justificator.

— A ceda fără ezitare — simplu — la *insistența* unui prieten nu are nici un merit în ochii dumneavoastră.

— A ceda fără a fi convins nu este un compliment pentru înțelegerea nici unuia dintre ei.

— Îmi pare, domnule Darcy, că nu puneți preț pe înfrîurirea pe care o au prietenia și dragostea. Prețuirea pe care-o ai pentru solicitant te poate adesea face să-i îndeplinești cererea fără să mai aștepți argumente care să te convingă. Nu vorbesc despre un caz anume, ca acela

pe care l-ați imaginat dumneavoastră referitor la domnul Bingley. Poate că ar fi mai bine să așteptăm să se ivească împrejurarea, înainte de a discuta libertatea lui de acțiune. Dar în general și-n cazuri obișnuite, între prieteni, când unul dintre ei dorește ca celălalt să schimbe o hotărîre fără prea mare importanță, ați avea o proastă părere despre acela care e de acord cu dorința prietenului său, fără să aștepte să fie convins cu argumente ?

— Nu ar fi cazul ca, înainte de a discuta această temă, să determinăm, cu ceva mai multă precizie, gradul de importanță al cererii respective, precum și gradul de apropiere dintre prieteni ?

— Oh, desigur, spuse Bingley, să auzim tot, toate amănuntele ; să nu lăsăm deoparte înălțimea și grosimea lor comparativă, pentru că acestea, domnișoară Bennet, au în discuție mai multă greutate decît vă dați dumneavoastră seama. Vă asigur că, dacă Darcy n-ar fi un om atît de mare și de falnic în comparație cu mine, nu aş avea pentru el nici jumătate din deferența pe care o am. Vă declar că nu cunosc ceva mai oribil decît Darcy, în anumite împrejurări și în anumite locuri — acasă la el în special — într-o seară de duminică în care nu are nimic de făcut.

Domnul Darcy zîmbi ; Elizabeth avu impresia că se simțea jignit și de aceea își stăpîni rîsul. Domnișoara Bingley fu foarte afectată de afrontul pe care îl primise domnul Darcy și își muștră fratele pentru absurditățile spuse.

— Văd ceea ce urmărești, Bingley, îi spuse prietenul său. Nu-ți plac discuțiile și dorești s-o înăbuși pe cea de acum.

— Poate că nu-mi plac. Discuțiile seamănă prea mult cu disputele. Dacă tu și domnișoara Bingley ați amîna-o pe cea de față pînă ce voi ieși din cameră, v-aș rămîne foarte îndatorat ; după aceea puteți spune despre mine tot ce vreți.

— Ceea ce doriți, spuse Elizabeth, nu reprezintă nici un sacrificiu din partea mea ; iar domnul Darcy ar face mult mai bine să-și sfîrșească scrisoarea.

Domnul Darcy îi urmă sfatul și se apucă îndată de scris.

Cînd sîrîși, ceru domnișoarei Bingley și Elizabethei favoarea de a asculta puțină muzică. Domnișoara Bingley se îndreptă cu vioiciune spre pian și, după o politicoasă invitație adresată Elizabethei de a cînta prima, ceea ce aceasta refuză cu tot atîta politețe, dar mai hotărît, se așeză ea însăși.

Doamna Hurst cîntă împreună cu sora ei, și în timp ce ele erau ocupate în acest fel, Elizabeth, care răsfoia niște caiete de note de pe pian, nu putu să nu remarce ce des se fixau ochii domnului Darcy asupra ei.

Îi venea greu să presupună că ea putea constitui obiectul admirației unui bărbat atît de important, dar era încă și mai ciudat ca el s-o privească pentru că nu o plăcea. În cele din urmă, nu putu totuși să-și închipuie decît că îi atrăsese atenția deoarece, conform ideilor lui, era în ea ceva mai nepotrivit și mai de reprobât decît în oricare altul dintre cei prezenți. Presupunerea aceasta nu o îndurera. Domnul Darcy îi plăcea prea puțin ca să-i pese de aprobarea lui.

După cîteva cîntece indiene, domnișoara Bingley aduse o variație cu un vioi cîntec scoțian și atunci domnul Darcy, apropiindu-se de Elizabeth, îi spuse :

— Domnișoară Bennet, nu vă tentează foarte tare să profitați de acest prilej pentru a dansa o *Scoțiană*¹ ?

Ea surise, dar nu răspunse nimic. Oarecum surprins de tăcerea ei, Darcy repetă întrebarea.

— Oh, v-am auzit, dar n-am putut hotărî imediat ce răspuns să vă dau. Știu că doreați să vă spun „da” ca să aveți satisfacția de a-mi disprețui gustul ; dar mie îmi face întotdeauna plăcere să joc astfel de planuri și să lipsesc oamenii de satisfacția unui dispreț premeditat. M-am hotărît deci să vă spun că nu doresc cîtuși de puțin să dansez o *Scoțiană* și, acum, disprețuiți-mă, dacă îndrăzniți.

— Cu adevărat, nu îndrăznesc.

Elizabeth, care se așteptase să-l fi jignit, rămase uluită de gentilețea lui ; era însă în felul ei de a fi un ames-

¹ Dans popular al oamenilor de la munte din Scoția.

fec de drăgălăşenie şi maliţiozitate care o făceau incalabilă de a jigni pe cineva ; iar Darcy nu fusese în viaţa lui vrăjit de o femeie, cum era acum de ea. Era cu adevărat convins că, dacă nu ar fi fost la mijloc inferioritatea rudelor ei, dînsul s-ar fi aflat oarecum în pericol.

Domnişoara Bingley văzuse sau bănuia îndeajuns pentru a fi geloasă, şi marea ei îngrijorare pentru însănătoşirea dragei sale prietene Jane era alimentată, întrucîtva, de dorinţa de a se vedea scăpată de sora acesteia.

Încerca adesea să-l facă pe Darcy să se dezguste de Elizabeth, vorbind despre presupusa lor căsătorie şi despre fericirea ce-l aştepta într-o asemenea alianţă.

— Sper, îi spuse a doua zi, pe cînd se plimbau împreună printre boschete, că atunci cînd fericitul eveniment va avea loc, îi veţi da soacrei dumneavoastră a înţelege ce folositor este să-şi ţină gura ; şi, dacă puteţi reuşi, lecuiţi-le pe fetele mai mici de a se ţine după ofiţeri. Şi, dacă-mi pot îngădui să atac un subiect atît de delicat, încercaţi să stăvilii acel ceva minuscul, la limita dintre orgoliu şi impertinenţă, din firea doamnei dumneavoastră.

— Mai aveţi şi altceva să-mi propuneţi pentru fericirea mea conjugală ?

— Oh ! da ! Daţi ordin să se atîrne în galeria de la Pemberley portretele unchiului şi mătuşii Philips. Puneţi-le lîngă cel al unchiului dumneavoastră, fratele bunicului, judecătorul. Sînt în aceeaşi profesiune — ştiţi — numai pe poziţii diferite. Cît priveşte portretul dragei dumneavoastră Elizabeth, nu încercaţi să comandaţi vreunul ; ce pictor ar putea oare izbuti să redea frumuseţea ochilor ei ?

— Nu ar fi deloc uşor să le prinzi expresia ; dar forma şi culoarea şi genele atît de minunate ar putea fi zugrăvite.

În clipa aceea se întîlniră cu doamna Hurst şi cu Elizabeth, care apăruseră de pe o altă alee.

— N-am ştiut că aveţi intenţia să faceţi o plimbare, spuse domnişoara Bingley, destul de încurcată, de teamă să nu fi fost auziţi.

— Ce urît ați procedat, răspunse doamna Hurst, dispărînd fără să ne spuneți că ieșiți să vă plimbați !

Apoi, luînd brațul liber al domnului Darcy, o lăsă pe Elizabeth să meargă singură. Cărarea era numai pentru trei persoane. Domnul Darcy simți moșicia lor și spuse îndată :

— Cărarea nu-i destul de mare pentru noi toți. Am face mai bine să trecem pe alee.

Elizabeth, însă, pe care n-o trăgea deloc inima să rămîină cu ei, le spuse rîzînd :

— Nu, nu ! Rămîneți unde sînteți. Formați un grup încîntător și apăreți neobișnuit de avantajați. Pitorescul ar fi stricat prin intervenția unui al patrulea. La revedere.

Fugi veselă de lîngă ei și, străbătînd parcul, se bucura la gîndul că într-o zi-două va fi din nou acasă. Jane se simțea destul de în putere și avea de gînd să iasă vreo două ore din cameră, spre seară.

Capitolul XI

După masă, cînd doamnele ieșiră din sufragerie, Elizabeth fugi la sora ei și, după ce o înfodoli bine, o conduse în salon, unde fu întîmpinată de cele două prietene ale sale cu multe manifestări de bucurie ; Elizabeth nu le mai văzuse niciodată atît de drăguțe ca în ceasul petrecut împreună, înainte de apariția domnilor.

Aveau o imensă capacitate de a conversa și erau în stare să descrie cu precizie o petrecere, să povestească cu mult umor o anecdotă și să facă haz de cunoscuți.

Cînd însă apărură domnii, Jane dispăru din centrul atenției lor ; în aceeași clipă, ochii domnișoarei Bingley se întoarseră către Darcy și, înainte ca acesta să fi făcut cîțiva pași, ea și avu ceva să-i spună. Acesta se adresă direct domnișoarei Bennet, felicitînd-o cu politețe ; dom-

nul Hurst se înclină și el ușor, spunînd că era „foarte bucuros“ ; salutul lui Bingley fu însă plin de căldură și entuziasm.

A fost vesel și foarte atent cu ea. Prima jumătate de oră o petrecu ațîțînd focul pentru ca Jane să nu sufere din cauza schimbării camerei ; și, la dorința lui, ea trecu de cealaltă parte a căminului, ca să fie mai departe de ușă. Apoi, se așeză lîngă ea și aproape că nu mai vorbi cu nimeni altul. Elizabeth, brodînd în colțul opus, urmărea totul încîntată.

După ceai, domnul Hurst îi reaminti cumnatei sale de masa de joc ; zadarnic însă. Ea știa, din observații personale, că domnul Darcy nu voia să joace, și domnul Hurst își văzu refuzată chiar și dorința direct exprimată. Domnișoara Bingley îl asigură că nu avea nimeni intenția să joace și tăcerea întregului grup părea să-i confirme spusele. Domnul Hurst, prin urmăre, nu avu altceva de făcut decît să se lungească pe una dintre canapele și să adoarmă. Darcy luă o carte în mînă. Domnișoara Bingley, la fel ; iar doamna Hurst, tot jucîndu-se cu brățările și inelele sale, se amesteca din cînd în cînd în conversația dintre fratele ei și domnișoara Bennet.

Domnișoara Bingley era aproape tot atît de preocupată de progresul făcut de domnul Darcy în lectura cărții lui, cît și de propria ei carte ; îi puneă tot timpul întrebări și se uita la pagina la care ajunsese el. Totuși, nu-l putu atrage într-o conversație ; el îi răspundea doar la întrebări și continua să citească. În cele din urmă, epuizată de încercarea de a se amuza cu cartea ce o alesese numai pentru că era volumul al doilea al cărții pe care o citea el, căscă lung și spuse :

— Ce plăcut este să petreci o seară în acest fel ! Vă mărturisesc că, în cele din urmă, nu există bucurie mai mare decît cititul ! Te sature de orice, mult mai repede decît de o carte. Cînd voi avea casa mea, voi fi nenorocită dacă nu voi avea o bibliotecă excepțională.

Nimeni nu răspunse nimic. Ea căscă din nou, zvîrlî cartea deoparte și își roti ochii prin cameră, căutînd o altă distracție ; cînd îl auzi pe fratele său pomenindu-i

domnişoarei Bennet de un bal, se întoarse brusc către el şi-i spuse :

— Apropo, Charles, te gîndeşti serios să dai o serată la Netherfield ? Te-aş sfătui, înainte de a lua o hotărîre, să-i consulţi şi pe ceilalţi de aici. Sînt sigură că se află printre noi unii pentru care un bal ar însemna mai cu-rînd o pedeapsă, decît o plăcere.

— Dacă te gîndeşti la Darcy, exclamă fratele ei, poate să se ducă la culcare înainte să înceapă balul, în caz că preferă asta ; cît despre bal, e lucru aproape hotărît şi, de îndată ce Nicholls¹ va fi preparat destulă cremă de legume², voi trimite invitaţiile.

— Mi-ar plăcea balurile infinit mai mult, replică ea, dacă ar fi altfel organizate ; modul lor obişnuit de desfăşurare este însă insuportabil de plicticos. Ar fi, desigur, mult mai raţional dacă, în locul dansului, conversaţia ar fi pe ordinea de zi.

— Mult mai raţional, draga mea Caroline ; nu zic nu : dar nu ar mai semăna a bal.

Domnişoara Bingley nu răspunse nimic ; se ridică apoi curînd şi începu să se plimbe prin salon. Avea o siluetă elegantă şi se mişca frumos ; însă Darcy, pentru care făcea toate astea, continua cu încăpătînire să citească. Exasperată, domnişoara Bingley se hotărî să mai facă o efortare şi, întorcîndu-se către Elizabeth, îi spuse :

— Domnişară Eliza Bennet, dă-mi voie să stărui să-mi urmezi exemplul şi să te mişti puţin prin salon. Te asigur că este foarte înviorător, după ce ai stat atît pe loc.

Elizabeth fu surprinsă, dar acceptă imediat. Domnişoara Bingley avu succes şi în ceea ce priveşte scopul real al acestei gentileţi : domnul Darcy îşi ridică privirea.

Era şi el tot atît de surprins ca şi Elizabeth de neaşteptata atenţie venind din partea domnişoarei Bingley şi, fără să-şi dea seama, închise cartea. Fu imediat pof-

¹ Menajera domnului Bingley.

² Cremă de sparanghel, ciuperci etc., dreasă cu smîntînă. Se obişnuia în trecut să fie servită la supeuri şi este şi astăzi un fel de mîncare foarte obişnuit în Anglia, pentru masa de seară.

tit să se alăture grupului lor, dar refuză, remarcînd că nu-și putea închipui decît două motive pentru care se plimbau prin salon, iar dacă el ar veni cu ele ar dăuna și unuia și celuilalt. Domnișoara Bingley murea să știe ce voia să spună și o întrebă pe Elizabeth dacă ea înțelegea ceva.

— Nu, nimic, răspunse Elizabeth ; e clar însă că vrea să fie sever cu noi și modul cel mai sigur de a-l necăji este să nu-l întrebăm nimic.

Domnișoara Bingley însă nu era în stare să-l necăjească pe domnul Darcy în nici un fel, și insistă să i se explice cele două motive.

— N-am nimic împotriva să vi le explic, spuse el, îndată ce domnișoara Bingley îi îngădui să vorbească. Ați ales acest fel de a vă petrece seara, fie pentru că sînteți una confidenta celeilalte și aveți secrete de discutat, fie pentru că știți că siluetele dumneavoastră sînt puse în valoare cînd vă mișcați : dacă-i vorba de primul motiv, v-aș stînjiți ; dacă-i vorba de al doilea, vă pot admira mai bine de la locul meu, de lîngă foc.

— Oh ! E scandalos ! exclamă domnișoara Bingley. N-am mai auzit ceva atît de îngrozitor. Cum să-l pedepsim pentru asemenea cuvinte ?

— Nimic mai simplu ; numai s-o doriți, răspunse Elizabeth. Putem toți să ne chinuim, să ne pedepsim unii pe alții. Sîcîțiți-l, rîdeți de el. Sînteți atît de intimi, încît trebuie să știți cum s-o faceți.

— Dar pe cuvîntul meu că *nu știu*. Vă asigur că intimitatea noastră nu m-a învățat încă acest lucru. Să sîcîi calmul însuși și prezența de spirit ! Nu, nu ! Simt că la punctul acesta vom fi bătute. Cît privește rîsul, nu ne putem face ridicole — dacă nu vă este cu supărare — încercînd să rîdem de el fără nici un motiv. Domnul Darcy se poate felicita.

— Nu se poate rîde de domnul Darcy ! se miră Elizabeth. Aceasta este o prerogativă foarte neobișnuită și neobișnuită sper să rămînă, căci pentru *mine* ar fi o mare pierdere dac-aș avea multe cunoștințe de felul acesta. Ador rîsul.

— Domnișoara Bingley, interveni domnul Darcy, îmi acordă prea mult credit. Cei mai înțelepți și mai buni

dintre oameni — ba nu ! — cele mai înțelepte și mai bune dintre faptele lor pot fi ridiculizate de cineva al cărui prim scop în viață este hazul.

— Desigur, replică Elizabeth, există asemenea oameni, dar sper că nu fac parte dintre ei. Sper că nu ridiculizez niciodată ceea ce este înțelept sau bun. Nerozia și prostia, capriciul și inconsecvența mă amuză copios. O recunosc ; rid de ele ori de câte ori pot. Dar astea, presupun, sînt exact defectele pe care dumneavoastră nu le aveți.

— Poate că nu-i cu putință ca un om să nu le aibă. Dar a fost totdeauna scopul vieții mele să evit acele slăbiciuni care expun o minte sănătoasă ridicolului.

— Defecte ca orgoliul și mîndria.

— Da, orgoliul este într-adevăr un defect. Mîndria, însă, acolo unde există o minte cu adevărat superioară, mîndria va fi întotdeauna ținută în frîu.

Elizabeth se întoarce pentru a-și ascunde un surîs.

— Ați terminat, cred, analizarea caracterului domnului Darcy, spuse domnișoara Bingley, și care este, mă rog, rezultatul ?

— M-am convins pe deplin că domnul Darcy nu are nici un defect. O recunoaște el însuși, fără înconjur.

— Nu, răspunse Darcy, nu am avut asemenea pretenție. Am destule defecte, dar nu sînt, sper, ale rațiunii. Pentru firea mea, nu pun mîna în foc. Este, cred, prea puțin îngăduitoare ; sigur, prea puțin, pentru a conveni celorlalți. Nu pot uita prostiile și păcatele oamenilor atît de repede pe cît ar trebui, și nici ofensele pe care mi le aduc. Nu mă las impresionat de orice încercare ce s-ar face de a mă emoționa. Caracterul meu ar putea fi numit ranchiunos. Buna mea părere o dată pierdută, este pierdută pentru vecie.

— *Acesta* este într-adevăr un păcat, strigă Elizabeth. Ranchiuna implacabilă *este* o pată pe firea cuiva. Dar v-ați ales bine păcatul. Cu adevărat, nu pot *ride* de el. În ceea ce mă privește, sînteți în siguranță.

— Există, cred, în fiecare dintre noi, o înclinație pentru un păcat anume, un defect firesc pe care nici educația cea mai perfectă nu-l poate înăbuși.

— Și al dumneavoastră este tendința de a-l disprețui pe toți.

— Și al dumneavoastră, replică Darcy cu un suris, este de a-i înțelege pe toți greșit, cu bună știință.

— Să facem puțină muzică, interveni domnișoara Bingley, sătulă de o conversație la care nu-și dăduse contribuția. Louiza, n-ai să te superi dacă-l voi trezi pe domnul Hurst ?

Sora sa nu făcu nici cea mai mică obiecție ; pianul fu deschis și Darcy, după ce se reculese timp de câteva clipe, nu regretă deloc acest lucru. Începea să simtă că era periculos să se ocupe prea mult de Elizabeth.

Capitolul XII

Ca urmare a înțelegerii dintre cele două surori, a doua zi de dimineață Elizabeth scrisese mamei lor, rugînd-o să trimită trăsura să le ia acasă, în cursul zilei. Însă doamna Bennet, care socotise că fetele vor rămîne la Netherfield pînă marțea următoare, ceea ce ar fi făcut o săptămînă întrecagă pentru Jane, nu se pûtea hotărî să le primească mai devreme, cu plăcere. Răspunsul său, deci, nu a fost satisfăcător, în tot cazul nu pentru Elizabeth — care era nerăbdătoare să se întoarcă acasă. Doamna Bennet le trimise vorbă că nu putea să dispună de trăsura înainte de marți și adăugă într-un post-scriptum că, dacă domnul Bingley și sora lui insistau să le mai rețină, ea se putea foarte bine lipsi de ele. Elizabeth, însă, era absolut hotărîtă să nu mai rămînă acolo și nici nu se prea aștepta la asemenea insistențe ; din contră, temîndu-se că șederea lor putea fi socotită inutil de lungă, stărui pe lîngă Jane ca să-l roage ea pe domnul Bingley să le dea imediat trăsura ; hotărîră deci să vorbească în cursul dimineții despre intenția lor de a pleca de la Netherfield și să ceară și trăsura.

Hotărîrea lor provocă din partea surorilor domnului Bingley multe demonstrații de regret și insistară destul pentru a o convinge pe Jane să rămînă pînă a doua zi ;

plecarea fu deci amînată pentru ziua următoare. Domnișoarei Bingley îi părea rău că propusese această amîinare, căci gelozia și antipatia ei pentru una dintre surori depășeau cu mult afecțiunea pentru cealaltă.

Stăpînul casei află, cu sinceră mîhnire, că plecau atît de curînd și încercă, în repetate rînduri, s-o convingă pe domnișoara Bennet că nu era un lucru cuminte din partea ei, că nu se refăcuse destul, dar Jane era neclintită atunci cînd simțea că are dreptate.

Pentru domnul Darcy, vestea fu binevenită; Elizabeth stătuse destul la Netherfield. Îl atrăgea mai mult decît dorea, iar domnișoara Bingley era nepoliticoasă cu ea și mai sîciitoare decît de obicei cu el. Darcy luă hotărîrea înțeleaptă de a fi deosebit de atent ca, mai ales acum, să nu-i scape vreun gest de admirație, nimic care ar putea trezi în Elizabeth speranța de a însemna ceva pentru fericirea lui, conștient că, dacă în mintea ei și-a putut face loc un asemenea gînd, purtarea lui din ultima zi trebuia să aibă toată forța de a-l confirma sau zdrobi. Neclintit în hotărîrea lui, abia dacă îi spuse zece cuvinte în tot cursul zilei de sîmbătă și, deși la un moment dat rămaseră singuri o jumătate de oră, el își văzu conștiințios de lectură și nu-i aruncă nici măcar o privire.

Duminică, după slujba religioasă, avu loc despărțirea atît de plăcută aproape pentru toți. Amabilitatea domnișoarei Bingley față de Elizabeth, ca și afecțiunea ei pentru Jane crescuseră, spre sfîrșit, foarte simțitor și, cînd s-au despărțit, după ce o asigură pe aceasta din urmă de plăcerea ce-i va face întotdeauna să se vadă, fie la Longbourn, fie la Netherfield, și după ce o îmbrățișă cu toată căldura, dădu chiar mîna cu cea dintîi. Elizabeth își luă rămas bun de la toți, în cea mai perfectă stare de spirit.

Acasă, nu fură întîmpinate cu prea multă căldură de mama lor. Doamna Bennet fu surprinsă că s-au întors, spuse că au făcut rău să pună oamenii pe foc și că era sigură că Jane răcise iarăși. Tatăl lor însă, deși foarte laconic în exprimarea bucuriei sale, era foarte vesel să le vadă acasă; le simțise mult lipsa. Conversațiile de seară, cînd se strîngeau cu toții, pierduseră mult din vi-

Oricine, și aproape că nu-și mai aveau rostul dacă lipseau Jane și Elizabeth.

Au găsit-o pe Mary, ca de obicei, adâncită în studiul armoniei și contrapunctului și al naturii omenеști, și-au trebuit să admire noi extrase și să asculte noi remarci de etică răsuflată. Catherine și Lydia aveau de dat vești de altă natură. Multe se mai întîmplaseră și multe se mai spusese în regiment, de miercurea trecută ; cîțiva dintre ofițeri cinaseră, în ultimele zile, la unchiul lor ; un soldat fusese bătut cu biciul ; și se zvonise că domnul colonel Forster era pe cale să se însoare.

Capitolul XIII

— Sper, scumpa mea, spuse domnul Bennet soției sale, a doua zi de dimineață, la micul dejun, că ai comandat o masă bună pentru astăzi, deoarece am motive să aștept un adaos la grupul nostru familial.

— La cine te gîndești, dragul meu ? Sînt sigură că nu știu să vină cineva, afară doar dacă nu s-o întîmpla să treacă pe aici Charlotte Lucas și sper că mesele *mele* sînt destul de bune pentru dînsa. Nu cred să aibă multe prînzuri de astea acasă la ea.

— Persoana despre care vorbesc este un domn și un străin.

Ochii doamnei Bennet scînteiară.

— Un domn și un străin ! E domnul Bingley, sînt sigură. Vai, Jane, n-ai lăsat să-ți scape o vorbă despre asta, șireată ce ești ! Ei bine, sînt, desigur, foarte fericită să-l primesc pe domnul Bingley. Dar, Doamne Dumnezeule ! Ce nenorocire ! Nu s-a găsit o bucățică de pește, astăzi. Lydia, sufletețul meu, sună te rog. Trebuie să vorbesc imediat cu Hill ¹.

¹ Menajera doamnei Bennet.

— Nu este domnul Bingley, o întrerupse soțul său, este cineva pe care nu l-am văzut în viața mea.

Lucrul acesta stîrni o uimire generală, iar el avu plăcerea să fie chestionat cu zel de soția și cele cinci fiice ale sale, deodată.

După ce se amuză un timp de curiozitatea lor, le dădu următoarea explicație :

— Acum aproape o lună, am primit această scrisoare și, acum aproape două săptămîni, am răspuns la ea, fiindcă am socotit că este o chestiune oarecum delicată, care necesită multă atenție. Este o scrisoare de la vărul meu, domnul Collins, care după moartea mea vă poate da afară din această casă, cînd i-o plăcea.

— Vai, dragul meu, strigă soția, nu pot s-aud pomenindu-se de asta. Mă rog dumitale, nu-mi vorbi de omul ăsta odios. Socot că este lucrul cel mai groaznic din lume ca moșia dumitale să fie lăsată moștenire altuia, și nu propriilor noștri copii, și te asigur că, în locul dumitale, aș fi încercat de mult să fac ceva în chestia asta.

Jane și Elizabeth încercară să-i explice natura unui astfel de legat¹. Încercaseră adesea și mai înainte, dar era un subiect ce o depășea pe doamna Bennet, care continua să blesteme cruzimea testării unei moșii în defavoarea unei familii cu cinci fete și în favoarea unuia de care nu-i păsa nimănui.

— Este, desigur, un act de mare nedreptate, spuse domnul Bennet, iar pe domnul Collins nimic nu-l poate spăla de vina de a moșteni proprietatea Longbourn. Dar, dacă vrei să-i ascuți scrisoarea, s-ar putea ca felul lui de a spune lucrurile să te liniștească puțin.

— Nu ! Sînt sigură că n-am să mă liniștesc și cred că este o mare obrăznicie și o mare ipocrizie din parte lui că ți-a scris. Detest asemenea prieteni falși. Ce-l împiedica oare să continue să se războiască mai departe cu noi, așa cum a făcut și tatăl său, înainte de el ?

— Ei bine, în chestiunea asta pare să aibă, cu adevărat, unele scrupule filiale, așa cum vei auzi chiar acum.

¹ Dar făcut prin testament.

Scumpe domn,

Neplăcerile existente între dumneavoastră și al meu defunct prea stimat tată m-au nemulțumit foarte tare și, de cînd am avut nefericirea de a-l pierde, am fost adesea însuflețit de dorința unei reconcilieri ; m-au reținut, un timp, însă, propriile mele îndoieli, teamă fiindu-mi că a fi în termeni buni cu cineva cu care dînsul a binevoit a fi în discordie, ar putea părea o lipsă de respect față de memoria domniei sale !

— *Ei, ce spui, doamnă Bennet ?*

Acum însă m-am hotărît în privința aceasta deoarece, fiind hirotonisit de Paște, am avut marele noroc de a fi distins cu protecția înălțimii sale Lady Catherine de Bourgh, văduva lui Sir Lewis de Bourgh, datorită mărinimiei și bunătății căreia am fost recomandat pentru rangul de rector ¹ al acestei parohii, unde mă voi strădui, în mod neprecupețit, să mă comport cu un respect plin de recunoștință față de senioria sa, fiind totdeauna gata să îndeplinesc ritualul și ceremoniile instituite de Biserica Anglicană. Ca un om al bisericii simt că este de datoria mea să promovez și să instaurez binecuvîntarea păcii în sînul tuturor familiilor din sfera mea de influență și, pe aceste temeieri, mă mîndresc că prezenta mea ofertă de bună înțelegere este demnă de toată lauda și că împrejurarea că sînt moștenitorul testamentar al proprietății Longbourn va fi trecută cu vederea de către domnia voastră și că nu veți fi ispitit să refuzați ramura de măsline ce vi se întinde. Nu pot fi decît afectat de faptul că sînt instrumentul unor neajunsuri pentru amabilele dumneavoastră fiice și vă solicit îngăduința de a-mi cere iertare pentru aceasta și de a vă asigura de dorința mea de a le

¹ Ecleziașt care administrează o parohie anglicană și este beneficiar al daniilor.

aduce orice reparare posibilă a prejudiciilor create ; dar despre aceasta, mai târziu. Dacă nu aveți nici o opunere în a mă primi în casa domniei-voastre, mi-am propus marea bucurie de a vă prezenta respectele mele, domniei-voastre și familiei domniei-voastre, luni, noiembrie optsprezece, la orele patru, și de a abuza de ospitalitatea domniei-voastre, până simbăta ce urmează, ceea ce pot face fără nici o împiedicare, deoarece Lady Catherine este departe de a se împotrivi unei absențe ocazionale în ziua de duminică, numai ca un alt preot să fie angajat pentru slujba din acea zi.

Cu respectuoase omagii pentru doamna și fiicele domniei-voastre, rămin, scumpe domn, al domniei-voastre voitor-de-bine și prieten.

William Collins

— La orele patru, deci, putem aștepta pe acest domn făcător de pace, spuse domnul Bennet în timp ce împăturirea la loc scrisoarea. Pe cuvântul meu, pare să fie un tânăr foarte scrupulos și amabil și nu mă îndoiesc că se va dovedi a fi o cunoștință prețioasă, în special dacă Lady Catherine va fi atât de îngăduitoare și-l va lăsa să mai vină pe la noi.

— E totuși oarecare bun simț în cele ce spune în privința fetelor și, dacă este dispus să repare cumva prejudiciile create, n-am să fiu eu aceea care să-l împiedic.

— Deși, spuse Jane, este greu să ghicești în ce mod are de gând să facă îndreptările care crede că ni se cuvin, dorința asta îi face cinste.

Elizabeth fu profund uimită de marele lui respect pentru Lady Catherine și de intenția-i binevoitoare de a-și boteza, cununa și îngropa enoriașii ori de câte ori va fi nevoie.

— Trebuie să fie un fenomen, cred, spuse ea. Nu mi-l pot închipui. Este ceva atât de pompos în stilul lui ! Și ce-o fi vrînd să spună cu scuzele pentru faptul că e moștenitor testamentar ? Nu-mi închipui c-ar face ceva, dacă i-ar fi posibil. S-ar putea să fie un om cu bun simț, Sir ?

— Nu, draga mea, nu cred. Mă aștept să-l găsesc tocmai contrariul. În scrisoarea lui este un amestec de servilism

și laudă de sine, care promite multe. Sint nerăbdător să-l cunosc.

— Din punctul de vedere al compunerii, interveni Mary, scrisoarea lui nu pare să aibă cusururi. Ideea cu ramura de măslin nu este poate nouă de tot, cred totuși că este bine exprimată.

Pentru Catherine și Lydia, nici scrisoarea, nici autorul ei nu prezentau vreun interes. Era mai mult ca imposibil ca vărul lor să apară într-o tunică stacojie și, de săptămîni întregi, nu se mai puteau bucura de societatea unui bărbat dacă purta altă culoare. Cît despre mama lor, scrisoarea domnului Collins estompase mult din reaua ei voință și se pregătea să-l primească cu o liniște care a uimit pe soțul și pe fiicele sale.

Domnul Collins sosi punctual pînă la secundă și fu primit de întreaga familie, cu multă amabilitate. Domnul Bennet vorbi într-adevăr foarte puțin ; doamnele, însă, erau destul de dispuse la vorbă, iar domnul Collins nu părea nici să aibă nevoie de încurajare și nici să fie înclinat spre tăcere. Era un tînăr înalt, greoi, în vîrstă de douăzeci și cinci de ani. Avea un aer grav, impozant și un fel de a fi ceremonios. De-abia se așezase și îi și făcu doamnei Bennet complimente pentru fiicele sale atît de frumoase ; îi spuse că a auzit mult despre frumusețea lor, dar că, în cazul de față, faima nu era la înălțimea adevărului și, adăugă el, nu se îndoia că, la timpul potrivit, mama le va vedea pe toate bine rostuite la casa lor. Galanteria aceasta n-a prea fost pe placul unora dintre auditoare, dar doamna Bennet, care nu făcea nazuri la nici un compliment, răspunse pe loc :

— Sinteți foarte amabil, domnule, nu mă îndoiesc, și doresc din toată inima să fie așa căci, altfel, vor rămîne tare nevoiașe. Lucrurile sint atît de ciudat așezate.

— Faceți aluzie, probabil, la moștenirea acestei proprietăți.

— Oh, domnule, așa e, într-adevăr. Este un lucru tare întristător pentru bietele mele copii, trebuie s-o recunoașteți. Nu că vreau să vă fac vinovat pe *dumneavoastră* pentru că, știu, asemenea lucruri țin de întîmplare în viață. Nu se poate ști ce se întîmplă cu moșiile, în lipsă de moștenitori legali, direcți.

— Sînt foarte conştient, doamnă, de necazurile frumoaselor mele verişoare şi-aş putea spune multe în chestiunea asta, dacă nu m-aş teme să nu par îndrăzneţ şi pripit. Pot să le admir. Acum, nu am să spun mai mult, dar cînd ne vom cunoaşte mai bine, poate.

Domnul Collins fu întrerupt — erau poftiţi la masă. Şi fetele îşi zîmbiră una alteia ; ele nu erau şingurele ţinte ale admiraţiei domnului Collins. Salonul, sufrageria şi toată mobila fură examinate şi admirate ; iar laudele lui pentru fiecare lucru ar fi încălzit inima doamnei Bennet dacă nu ar fi fost presupunerea chinuitoare că le cerceta pe toate ca pe nişte viitoare posesiuni. Cina, la rîndul ei, fu de asemenea mult lăudată şi musafirul rugă să i se spună căreia dintre frumoasele sale verişoare se datora gustul excelent al bucatelor. Aici însă fu pus la punct de doamna Bennet care-l asigură, oarecum scorţoasă, că erau foarte bine în stare să ţină o bucătăreasă bună şi că fiicele ei nu aveau ce căuta în bucătărie. Domnul Collins îşi ceru iertare pentru că o indispusese. Doamna Bennet declară, pe un ton mai moale, că nu se simţea deloc jignită ; dar el continuă să se scuze aproximativ un sfert de ceas.

Capitolul XIV

În timpul mesei, domnul Bennet aproape că nu deschise gura ; dar cînd servitorii s-au retras, crezu că era timpul să facă puţină conversaţie cu oaspetele său şi atacă, în acest scop, un subiect în care se aştepta ca domnul Collins să strălucească, spunîndu-i că părea să fi avut mare noroc cu protectoarea lui. Grija şi consideraţia Lady-ei Catherine de Bourgh pentru dorinţele şi confortul lui păreau excepţionale. Domnul Bennet nu ar fi putut alege mai bine. Domnul Collins o lăudă cu elocvenţă. Subiectul acesta îl făcu să se comporte şi mai solemn decît îi era felul şi, cu un aer foarte important, declară că în viaţa lui nu mai

văzuse o asemenea purtare la o persoană de rang — atîta afabilitate și condescendență — cîtă îi arătase lui Lady Catherine. Dînsa binevoise, în mod grațios, să aprobe ambele predici pe care el avusese onoarea să le țină în prezența domniei sale. Îl poftise, de asemenea, de două ori să ia masa la Rosings și chiar sîmbăta trecută, seara, trimisese după el să fie al patrulea la o partidă de cadril¹. Mulți o socoteau pe Lady Catherine trufașă, știa el, dar *dînsul, personal*, nu găsisese niciodată la dînsa decît afabilitate. Vorbise întotdeauna cu el așa cum ar fi făcut-o cu oricare gentilom ; nu arătase nici cea mai mică împotrivire ca el să frecventeze societatea din vecinătate sau să plece ocazional din parohie pentru o săptămînă-două, să-și vadă rudele. Domnia sa binevoise chiar să-l sfătuiască să se însoare cît mai repede cu putință, cu condiția să facă o alegere chibzuită ; și o dată venise în vizită în umila lui casă parohială, unde aprobase în întregime toate modificările făcute de el și binevoise să sugereze ea însăși unele schimbări — niște rafturi în dulapuri, la etaj.

— Sînt convinsă că purtarea ei este tocmai cum trebuie și civilizată, spuse doamna Bennet ; cred că este o femeie foarte plăcută. E păcat că doamnele din lumea mare nu seamănă, în general, mai mult cu dînsa. Locuiește în apropierea dumneavoastră, domnule ?

— Grădina în care este situată ultima mea locuință e despărțită de Rosings Park, reședința domniei-sale, doar printr-o potecă.

— Parcă ați spus că e văduvă, domnule, nu ? Are familie ?

— Are o singură fiică, moștenitoarea domeniului Rosings și a unei averi foarte mari.

— Ah ! exclamă doamna Bennet, dînd din cap ; înseamnă că este bine situată, nu ca alte fete. Și cum arată ? E frumoasă ?

— Este într-adevăr o tînră cum nu se poate mai încîntătoare. Lady Catherine însăși zice că, după canoanele adevăratei frumuseți, domnișoara de Bourgh întrece cu mult pe cele mai frumoase reprezentate ale sexului său, căci în făptura ei se găsește acel ceva caracteristic unei ti-

¹ Joc de cărți.

nere femeii de viță nobilă. Are însă din nenorocire o constituție bolnăvicioasă, care a împiedicat-o să facă, pentru desăvârșirea sa, progresele pe care, altfel, nu s-ar fi putut să nu le facă, după cum am fost informat de doamna care s-a ocupat de educația ei și care locuiește și acum cu domniile lor. Dar este deosebit de amabilă și adeseori are condescendența de a trece în faetonul ei tras de ponei prin fața umilei mele locuințe.

— A fost prezentată la palat ? Nu-mi amintesc de numele ei printre doamnele de la curte.

— Starea precară a sănătății o împiedică, din nenorocire, să stea la Londra și, în acest fel, așa cum însumi i-am spus într-o zi Lady-ei Catherine, lipsește Curtea Britanică de podoaba ei cea mai strălucitoare. Domnia-sa a părut încântată de această idee și vă puteți imagina că sînt fericit ori de cîte ori se ivește prilejul să fac astfel de mici și delicate complimente, atît de plăcute totdeauna. Nu o singură dată am remarcat față de Lady Catherine că fermecătoarea sa fiică pare născută pentru a fi ducesă și că rangul cel mai înalt, în loc să dea strălucire fiicei sale, ar fi el împodobit prin persoana sa. Acest gen de mici atenții este cel care îi face senioriei sale plăcere și este felul de atenții pe care mă simt deosebit de obligat să-l folosesc.

— Judecați așa cum trebuie, spuse domnul Bennet, și e o fericire că aveți harul de a măguli cu gingășie. Vă pot întreba dacă aceste plăcute atenții vă vin pe moment, datorită împrejurării, sau sînt rezultatul unui studiu anterior ?

— Ele îmi vin, mai cu deosebire, datorită lucrurilor care se întîmplă în clipa aceea și, deși uneori mă amuz cu alcătuirea și aranjarea unor astfel de mici complimente elegante, care să poată fi adaptate unor prilejuri obișnuite, sînt plin de dorința de a le da întotdeauna un aer cît mai spontan cu putință.

Speranțele domnului Bennet se adevăraiseră întocmai. Vărul său nu era mai puțin absurd decît se așteptase. Îl ascultă, delectîndu-se din plin, păstrînd însă în același timp cea mai mare seriozitate, fără să simtă nevoia de a împărți cu cineva această plăcere altfel decît schimbînd cîte-o privire din cînd în cînd cu Elizabeth.

Pînă la ora ceaiului însă, doza îi fusese de ajuns, așa că domnul Bennet fu fericit să-și reconducă musafirul în salon și, după ceai, să-l poftască să citească cu glas tare doamnelor. Domnul Collins consimți cu voie bună și i se aduse o carte ; dar văzînd-o (după toate semnele provenea dintr-o bibliotecă de împrumut) o dădu înapoi și rugă să-i fie cu iertare, însă el nu citea niciodată romane. Kitty căscă ochii mari la el, iar Lydia scoase o exclamație de uimire. I se prezentară alte cărți și, după oarecare cumpănire, alese *Predicile* lui Fordyce. De la primele rînduri, Lydia căscă și, înainte ca dînsul să fi apucat să citească, cu o solemnă monotonie, trei pagini, ea îl întrerupse în acest fel :

— Știi, mamă, că unchiul Philips se gîndește să-l dea afară pe Richard ? Și dacă o face, îl va angaja domnul colonel Forster. Chiar mătușa mi-a spus așa, sîmbătă. Mîine am să mă duc la Meryton să mai aflu cîte ceva despre chestiunea asta și să-ntreb cînd se întoarce domnul Denny de la oraș.

Lydia fu poftită de cele două surori mai mari să-și țină gura ; dar domnul Collins, foarte ofensat, lăsă cartea deoparte și spuse :

— Am remarcat deseori ce puțin interes manifestă tinerele domnișoare pentru cărțile de factură serioasă, deși sînt scrise exclusiv pentru binele lor. Sînt uluit, v-o mărturisesc, deoarece nimic nu le poate folosi alît cît învățătura. Dar nu vreau s-o mai plictisesc pe tînăra mea verișoară.

Întorcîndu-se apoi către domnul Bennet i se oferi drept partener la o partidă de table. Domnul Bennet acceptă oferta, remarcînd că făcea un lucru înțelept lăsînd fetele să-și vadă de micile lor distracții. Doamna Bennet și fiicele sale se scuзарă în modul cel mai politicoș pentru întreprinderea Lydiei și îi promisera că nu se va mai repeta, dacă el va voi să reia lectura ; dar domnul Collins, după ce le dădu asigurări că nu purta nici un resentiment tinerei sale verișoare și că nu ar putea niciodată lua purtarea ci drept un afront, se așeză cu domnul Bennet la o altă masă, pentru a juca table.

Capitolul XV

Domnul Collins nu era un om cu bun-simț și deficiențele sale naturale fuseseră prea puțin ajutate de educație sau societate, căci cea mai mare parte a vieții și-o petrecuse sub îndrumarea unui tată incult și avar ; și deși urmasa o facultate, trecuse numai prin ea, fără să-și fi făcut acolo un fel de relații folositoare. Supunerea în care îl crescuse tatăl său pusese, de la început, pecetea unui mare servilism în felul lui de a fi ; dar acum acesta era simțitor contrabalansat de o îngîmfare de om prost, de viața retrasă pe care o ducea și de ceea ce resimțea ca urmare a unei timpurii și neașteptate prosperități. O întâmplare fericită îl scoase în calea Lady-ei Catherine de Bourgh, tocmai cînd parohia Hunsford devenise vacantă ; respectul pe care-l avea pentru rangul ei, venerația față de ea ca protectoare, amestecate cu o părere foarte bună despre propria lui persoană, despre autoritatea lui de om al bisericii, și situația de paroh făcură din el un perfect amestec de trufie, supunere, îngîmfare și umilință.

Acum, că avea o casă bună și un venit foarte frumos, își propusese să se însoare ; urmărind o reconciliere cu familia din Longbourn, avea în vedere o nevastă și se gîdea să aleagă pe una dintre fete, dacă ar fi găsit că erau atît de frumoase și binecrescute cum le mergea vestea. Acesta era planul lui de îndreptare — de reparare — a faptului că moștenea proprietatea tatălui lor ; și-l socotea un plan admirabil, foarte potrivit și foarte avantajos, foarte nobil și dezinteresat din partea lui.

Planul rămase neschimbat după ce văzu fetele. Chipul încîntător al domnișoarei Jane Bennet îi confirmă punctul de vedere și îi întări convingerile foarte stricte cu privire la drepturile ei de întîietate ; pentru prima seară, ea fu deci aleasa lui ; ziua următoare însă aduse o modificare ; într-un *tête-à-tête* de un sfert de oră cu doamna Bennet, înaintea micului dejun, în timpul unei conversații care începu cu casa parohială și, firește, alunecă spre mărturisirea nădejdlor lui că s-ar putea găsi la Longbourn o stăpînă pentru Hunsford, doamna Bennet avu, printre zîmbete

foarte binevoitoare și încurajări totale, o rezervă, tocmai în privința Janei, asupra căreia se fixase el. Cît despre fiicele mai mici, nu putea lua asupra ei să răspundă... nu putea da un răspuns precis... dar *nu avea cunoștință* de vreo propunere ; fiica sa cea mare... trebuia să menționeze acest lucru... simțea că e dator să-i dea a înțelege că... urma probabil să se logodească foarte curînd.

Domnul Collins nu trebui decît să-și mute gîndul de la Jane la Elizabeth, ceea ce și făcu imediat, în timp ce doamna Bennet ațîța focul în cămin ; prima după Jane ca vîrstă și frumusețe urma, desigur, la rînd.

Doamna Bennet, încîntată de aluzia lui, spera să poată avea curînd două fete măritate ; iar omul de care ieri nu putea auzi vorbindu-se se afla acum foarte sus în stima și grațiile sale.

Intenția Lydiei de a face o plimbare la Meryton nu fusese uitată ; toate surorile, în afară de Mary, consimțiră să meargă cu ea ; iar domnul Collins urma să le însoțească, aceasta la cererea domnului Bennet care abia aștepta să scape de el și să-și aibă biblioteca numai pentru sine. Căci acolo îl urmase domnul Collins, după micul dejun, și acolo, răsfoind de formă unul dintre cele mai voluminoase *in-folio*-uri din colecție, continua în realitate să-i vorbească aproape fără încetare de casa și grădina de la Hunsford. Asemenea procedee îl scoteau pe domnul Bennet din sărite. În biblioteca lui, fusese totdeauna sigur de răgaz și liniște ; și deși se aștepta — așa cum îi spunea Elizabeth — să dea de nerozie și infumurare în oricare dintre celelalte încăperi ale casei, în bibliotecă se obișnuise să fie la adăpost de ele. Politetea lui deci fusese extrem de promptă cînd îl invitase pe domnul Collins să-i însoțească fiicele la plimbare ; iar domnul Collins, căruia de fapt plimbarea îi convenea cu mult mai bine decît lectura, fu extrem de bucurîndu-se să închidă tomul acela gros și să plece.

Cu nimicuri bombastice din partea lui și cu aprobări politicoase din partea verișoarelor sale, le trecu timpul pînă ce intrară în Meryton. Ajunși acolo însă, ei nu mai fu în stare să rețină atenția celor mai tinere dintre fete. Ochii acestora fugiră îndată în lungul străzii, în căutarea ofițerilor și, în afară de vreo bonetă deosebit de elegantă

sau de vreo muselină — absolut o noutate — în vreo vitrină, nimic nu le putea interesa.

Dar atenția tuturor fetelor fu în curînd atrasă de un tinăr pe care nu-l mai văzuseră pînă atunci ; avea o înfățișare foarte distinsă și se plimba împreună cu un ofițer de partea cealaltă a drumului. Ofițerul era chiar acel domn Denny despre a cărui întoarcere venise Lydia să se intereseze și care se înclină cînd îi văzu trecînd. Toți fură izbiți de înfățișarea străinului și se întrebă cîine putea fi ; și Kitty și Lydia, hotărîte să afle acest lucru, traversară strada, urmate de ceilalți, sub pretextul că ar dori ceva din prăvălia de peste drum și, din fericire, ajunseră pe trotuarul opus tocmai cînd cei doi domni care se reîntorceau ajunseseră și ei în același punct. Domnul Denny li se adresă imediat, cerîndu-le permisiunea de a-l prezenta pe prietenul său, domnul Wickham, care venise cu el în ziua precedentă de la Londra și despre care era bucuros să le spună că acceptase o însărcinare în unitatea lor. Asta era tocmai ce trebuia pentru că tinărului nu-i lipsea decît uniforma pentru a fi cu adevărat fermecător. Înfațișarea îl favoriza foarte mult : frumusețea lui era fără cusur — avea un chip încîntător, o siluetă perfectă și un fel plăcut de a se prezenta. După ce făcură cunoștință, el dovedi o fericită ușurință în conversație — o ușurință în același timp foarte corectă și total lipsită de pretenții ; întregul grup se întreținea încă în mod foarte agreabil cînd le atrase atenția un tropot de cai. Darcy și Bingley veneau călare. Remarcînd doamnele din grup, cei doi domni se îndreptară imediat către ele și urmară politețile de rigoare. Bingley fu principalul interlocutor, iar domnișoara Jane Bennet subiectul principal. Era, spuse dînsul, în drum către Longbourn, anume pentru a se interesa de sănătatea ei. Domnul Darcy confirmă cu o plecăciune și lua tocmai hotărîrea de a nu-și fixa ochii asupra Elizabeth, cînd privirile îi fură atrase de străin, iar Elizabeth, care, din întîmplare văzuse expresia de pe chipul amîndurora, în timp ce se uitau unul la altul, rămase surprinsă de efectul acestei întîlniri. Ambii se schimbaseră la față : unul pălise, celălalt roșise. Domnul Wickham, după o ezitare, își ridică puțin pălăria — salut la care domnul Darcy

abia consimți să-i răspundă. Ce putea să însemne asta ? Era imposibil să-ți închipui ; era imposibil să nu vrei să afli.

O clipă mai târziu, fără să aibă aerul că remarcase ceva, domnul Bingley își luă rămas bun și împreună cu prietenul său călări mai departe.

Domnul Denny și domnul Wickham conduseră tinerele domnișoare pînă la ușa casei domnului Philips, apoi se înclinară de plecare, în pofida stăruințelor domnișoarei Lydia de a-i pofti înăuntru și chiar în pofida doamnei Philips care, dînd de perete fereastra salonului, susținea zgomotos invitația nepoatei sale.

Doamna Philips era întotdeauna bucuroasă să-și vadă nepoatele, iar cele două mai mari erau — după recenta lor absență — deosebit de binevenite ; își exprima tocmai, cu zel, surpriza pentru neașteptata lor întoarcere acasă — despre care n-ar fi aflat nimic, deoarece trăsura lor nu fusese trimisă să le aducă, dacă nu s-ar fi întîmplat să-l întîlnească pe stradă pe băiatul de prăvălie de la domnul Jones, care-i spusese că nu mai era nevoie să trimită doctorii la Netherfield, pentru că domnișoarele Bennet plecaseră — cînd fu obligată să-și îndrepte amabilitățile către domnul Collins, pe care Jane tocmai i-l prezenta. Îl primi cu toată politețea de care era capabilă, politețe pe care el i-o întoarse cu vîrf și îndesat, scuzîndu-se pentru faptul de a fi venit pe nepoftite, fără a-i fi fost prezentat în prealabil, împrejurare de care se simțea măgulit totuși, ea fiind justificată de înrudirea lui cu tinerele domnișoare care-l prezentaseră atenției domniei-sale. Doamna Philips se sperie de atîta exces de bună-creștere, dar admirația ei față de acest necunoscut fu curmată de exclamațiile și întrebările despre celălalt, în privința căruia totuși nu putu spune nepoatelor decît ceea ce ele știau deja — anume că domnul Denny venise cu el de la Londra și urma să primească decretul de locotenent în regimentul... Spunea că de mai bine de o oră îl urmărea cu privirea în timp ce el se plimba în sus și-n jos pe stradă ; și dacă ar fi apărut domnul Wickham, Kitty și Lydia i-ar fi continuat cu siguranță ocupația ; dar, din fericire, nu mai trecea nimeni pe la ferestre, afară doar de cîțiva ofițeri care,

În comparație cu noul venit, deveniseră niște tineri dezagreabili și stupizi. Unii dintre aceștia erau așteptați a doua zi la masă la familia Philips și mătușa promise fetelor să-l hotărască pe soțul ei să-i facă domnului Wickham o vizită și să-l invite și pe el, dacă ar veni și rudele de la Longbourn în cursul serii.

Toți fură de acord; iar doamna Philips le declară că vor organiza o veselă și zgomotoasă partidă de „lote-rie”¹, cum le plăcea lor, după care vor lua o ușoară cină caldă. Perspectiva unor asemenea desfătări era foarte îmbucurătoare și se despărțiră într-o dispoziție excelentă. Înainte de a ieși din cameră, domnul Collins își repetă scuzele și fu asigurat, cu o neobosită politețe, că scuzele lui erau lipsite de temei.

În drum spre casă, Elizabeth îi povesti Janei ceea ce observase petrecându-se între cei doi domni; și cu toate că Jane era dispusă să-i apere pe oricare dintre ei sau pe ambii, dacă ar fi fost să aibă vreo vină, nu putu găsi, cum nu găsisese nici sora ei, vreo explicație pentru purtarea lor.

Acasă, domnul Collins o făcu fericită pe doamna Bennet exprimându-și admirația pentru comportamentul și politețea doamnei Philips. El declară că, în afară de Lady Catherine și de fiica ei, nu mai văzuse o femeie cu atîta stil, deoarece dînsa nu numai că-l primise cu cea mai perfectă afabilitate, dar îl incluseră în mod special în invitația pentru seara următoare, deși pînă atunci nici nu-l cunoscuse. Într-o oarecare măsură — presupunea el — invitația se datora rudeniei sale cu familia Bennet; totuși nu mai văzuse atîta amabilitate, în tot cursul vieții sale.

Capitolul XVI

Cum nu se făcuse nici o obiecție în legătură cu vizita proiectată de cei tineri la mătușa lor și cum se

¹ Joc de societate în care unele bilete au numere cîștigătoare, iar altele sînt albe.

opusesse o rezistență dîră tuturor scrupulelor domnului Collins de a-i lăsa pe domnul și doamna Bennet singuri fie chiar și o singură seară în timpul vizitei sale, la ora potrivită cupeul îi transportă pe domnul Collins și pe cele cinci verișoare la Meryton; la intrarea în salon, avură plăcerea să afle că domnul Wickham acceptase invitația unchiului și se afla acolo.

După ce auziră vestea și luară toți loc, domnul Collins avu răgazul să privească în jur și să admire; și fu atît de surprins de mărimea apartamentului și de mobilier, încît declară că aproape ar fi putut să se creadă la Rosings, în sufrageria mică de vară, comparație care, la început, nu produse mare satisfacție. Dar cînd doamna Philips înțelese ce însemna Rosings și cine îi era stăpîn și după ce auzi descrierea unuia doar dintre saloanele Lady-ei Catherine și află că numai căminul costase opt sute de lire, ea simți întreaga greutate a complimentului și n-ar mai fi avut nimic de zis împotriva unei comparații, fie și cu odaia menajerei.

Pînă ce domnii se alăturară grupului lor, domnul Collins își petrecu timpul în mod plăcut descriindu-i întreaga grandoare a Lady-ei Catherine și a reședinței sale, făcînd digresiuni ocazionale pentru lauda propriei și umilei lui locuințe și a îmbunătățirilor pe care i le aducea, și găsi în doamna Philips o auditoare foarte atentă a cărei părere în privința importanței lui se contura văzînd cu ochii și care, ascultîndu-l, luă hotărîrea de a raporta vecinilor totul și cît mai repede cu putință. Fetelor însă, care se săturaseră să-l tot audă vorbind pe vărul lor și n-aveau nimic altceva de făcut decît să dorească un pian și să examineze banalele imitații de porțelan de pe cămin, așteptarea li se păru tare lungă. Dar, în cele din urmă, se termină. Domnii se apropiau; și cînd domnul Wickham intră în salon, Elisabeth simți că nu-l privise și nu se gîndise niciodată la dînsul cu o admirație pe care să n-o fi meritat în întregime; ofițerii din regimentul... formau în general un grup de domni foarte onorabili și cei mai străluciți dintre ei erau prezenți la petrecere, în seara aceea; domnul Wickham însă era atît de departe de ei toți ca persoană, ținută, înfățișare și umblet,

pe cît erau ei de superiori unchiului Philips — cu obrazul lui lat — care, îmbuibat și mirosind a vin de Porto, îi urma în cameră.

Domnul Wickham fu fericitul bărbat către care se întoarseră toate privirile femeilor, iar Elizabeth fericita femeie lângă care el luă, în sfîrșit, loc ; și felul plăcut cum începu imediat conversația, deși numai despre faptul că noaptea era umedă și că probabil vor avea o toamnă ploioasă, o făcu să constate că subiectul cel mai obișnuit, mai plicticos și mai banal putea deveni interesant în gura unui vorbitor priceput.

Cu rivali ca domnul Wickham și domniile ofițeri, domnul Collins părea să se fi scufundat în neființă. El nu însemna desigur nimic în ochii tinerelor domnișoare ; totuși, din cînd în cînd, mai găsea la doamna Philips o ureche binevoitoare și datorită atenției acesteia fu servit din belșug cu prăjiturile și cafea.

Cînd s-au alcătuit mesele pentru cărți avu, la rîndul lui, prilejul s-o îndatoreze, așezîndu-se la o partidă de whist.

— Cunosc prea puțin acest joc, îi spuse, dar sînt fericit să mă perfecționez, deoarece în situația mea... Doamna Philips îi era foarte recunoscătoare pentru consimțămîntul lui de a juca, dar nu avu răbdare să-i asculte motivele.

Domnul Wickham nu juca whist și se așază între Elizabeth și Lydia, care-l primiră cu mare bucurie la masa lor. La început a existat pericolul ca Lydia, căreia îi plăcea enorm să stea de vorbă, să-l monopolizeze ; cum însă era și o mare amatoare de *loterie* fu, în cîrînd, prea prinsă de joc, pariînd și exclamînd prea pătimaș cînd se strigau premiile, pentru a mai putea da vreo atenție cuiva. Domnul Wickham însă, acordînd jocului numai atenția obișnuită, avu răgazul să stea de vorbă cu Elizabeth, foarte bucuroasă să-l asculte, deși nu spera să i se spună ceea ce dorea îndeosebi — povestea raporturilor lui cu domnul Darcy. Ea nici măcar nu îndrăzni să aducă vorba despre acel domn. Totuși curiozitatea îi fu pe neașteptate potolită. Domnul Wickham atacă, chiar el, acest subiect. Se interesă la ce dis-

tanță de Meryton se află Netherfield și, după ce primi răspunsul, întrebă, șovăind, de câtă vreme se afla domnul Darcy acolo.

— Cam de o lună, răspunse Elizabeth. Și, cum nu dorea să lase să-i scape acest subiect, adăugă : După câte înțeleg, are un foarte mare domeniu în Derbyshire.

— Da, răspunse Wickham, moșia lui de acolo este o proprietate seniorială, zece mii net *per annum*. N-ați fi găsit pe nimeni mai indicat decît mine pentru a vă da informații în chestiunea asta căci, din prima mea copilărie, am fost legat de familia sa într-un fel foarte special.

Elizabeth nu-și putu stăpîni uimirea.

— Aveți tot dreptul să păreți uimită de afirmația mea, domnișoară Bennet, dacă ați remarcat — cum poate ați și făcut — marea răceală a întîlnirii noastre de ieri. Îl cunoașteți bine pe domnul Darcy ?

— Atît cît să-mi ajungă, exclamă Elizabeth cu patimă. Am petrecut patru zile în aceeași casă cu el și-l consider un om foarte dezagreabil.

— Dacă este agreabil sau nu, zise Wickham, eu nu am dreptul să-mi spun părerea. Nu am această calitate. Îl cunosc prea mult și prea bine pentru a fi un judecător drept. Mie mi-e imposibil să rămîn nepărtinitor. Cred însă că părerea dumneavoastră despre el ar produce, în general, uimire și poate că nu v-ați exprima atît de tare nicăieri în alt loc. Aici sînteți în mijlocul familiei dumneavoastră.

— Pe cuvîntul meu, nu spun *aici* mai mult decît aș spune în oricare altă casă din vecinătate, exceptînd Netherfield. În Herdfordshire nimeni nu-l simpatizează. Toți sînt dezgustați de mîndria lui. Nu veți găsi pe nimeni care să vorbească mai bine despre el.

— Nu pot pretinde că-mi pare rău, spuse Wickham după o scurtă pauză, dacă Darcy sau oricine altcineva nu este prețuit mai mult decît merită ; dar cu el, cred, asta nu se întîmplă des. Lumea este orbită de averea, de greutatea lui, sau sporiată de aerele lui superioare, impunătoare, și-l vede doar așa cum îi place lui să fie văzut.

— Eu l-aş lua drept un om cu o fire uricioasă, chiar şi din puţinul pe care-l ştiu despre el.

Wickham clătină numai din cap.

— Mă întreb, spuse el cînd avu iar prilejul să vorbească, dacă are de gînd să rămînă mai mult timp aici.

— Nu ştiu deloc, dar cît am stat la Netherfield *nu am auzit* vorbindu-se nimic despre plecarea sa. Sper că planurile dumneavoastră în legătură cu regimentul nu vor suferi modificări din cauza prezenţei lui în regiune.

— Oh, nu. Nu *eu* trebuie să-l evit pe Darcy. Dacă *el* doreşte să nu dea ochi cu *mine*, el e cel care trebuie să plece. Nu sîntem în relaţii de prietenie şi-mi este totdeauna neplăcut să-l întîlnesc ; dar nu am nici un motiv să-l evit, afară doar de motivul pe care l-aş putea spune în faţa lumii întregi — am sentimentul unei mari nedreptăţi şi durerosul regret că Darcy este ceea ce este. Tatăl lui, domnişoară Bennet, defunctul domn Darcy, a fost unul dintre oamenii cei mai buni care au existat vreodată şi prietenul cel mai adevărat pe care l-am avut ; şi nu mă pot afla în prezenţa acestui domn Darcy fără să mă simt îndurerat în adîncul sufletului de o mie de duioase amintiri. Purtarea lui faţă de mine a fost revoltătoare ; cred, într-adevăr însă, că i-aş putea ierta tot şi toate mai curînd decît faptul că a înşelat speranţele şi a terfelit memoria tatălui său.

Elizabeth găsea subiectul tot mai interesant şi era numai urechi, dar delicateţea temei o împiedica să pună vreo întrebare.

Domnul Wickham începu să vorbească despre lucruri cu caracter mai general — Meryton, împrejurimile, societatea locală — părăind foarte mulţumit de cele văzute pînă atunci şi insistînd mai ales asupra ultimei teme cu o amabilă şi firească galanterie.

— Perspectiva de a fi mereu în societate, într-o bună societate, adăugă el, a fost pentru mine cel mai bun îndemn de a intra în regimentul... Ştiam că este o unitate cît se poate de onorabilă şi plăcută, iar prietenul meu Denny m-a ispitit şi mai mult relatîndu-mi despre cartierul lor general actual şi despre cunoştinţele alese şi marea solitudine de care au avut prilejul să se bucure

la Meryton. Societatea, recunosc, îmi este necesară. Sînt un om dezamăgit și nu suport singurătatea. *Trebuie* să fiu ocupat și să am în jur oameni. Nu am fost sortit unei vieți de militar, dar nu am avut încotro din cauza împrejurărilor. Biserica *trebuia* să fie rostul meu ; am fost crescut pentru a o sluji și pînă acum ar fi trebuit să fiu în posesia unei parohii foarte importante, dacă domnul de care tocmai vorbeam ar fi binevoit.

— Într-adevăr !

— Da ! Defunctul său tată mi-a lăsat prin testament recomandarea pentru cea mai bună parohie care va deveni vacantă. El era nașul meu și ținea nespus de mult la mine. Nu găsesc cuvinte destul de potrivite pentru bunătatea sa. Voia să mă asigure cu larghețe și era încredințat că o și făcuse, dar, cînd parohia a devenit vacantă, a fost dată altcuiva.

— Doamne, Dumnezeu ! exclamă Elizabeth. Cum de s-a putut *așa ceva* ? Cum de s-a putut trece peste testamentul său ? De ce nu ați cerut despăgubiri legale ?

— Testamentul avea un asemenea viciu de formă încît nu-mi lăsa nici o speranță din partea legii. Un om de onoare nu s-ar fi putut îndoi de intenția testatorului, dar domnul Darcy a preferat s-o pună la îndoială sau s-o trateze numai ca pe o recomandare condiționată și să susțină că am pierdut orice drept legal de a beneficia de ea, fiind risipitor, necugetat ; pe scurt, de toate și nimic. Sigur este că parohia a devenit vacantă acum doi ani, exact cînd ajunsesem la vîrsta la care o puteam primi, și că a fost încredințată altuia, și nu mai puțin sigur este și faptul că nu mă pot învinui să fi făcut într-adevăr *ceva* ca să merit s-o pierd. Am o fire nestăpînită și poate mi-am spus uneori prea deschis părerea despre el sau *către* el. Altceva mai rău nu-mi pot aminti. Adevărul este însă că sîntem foarte diferiți și că el mă urăște.

— E revoltător ! Merita să fie făcut de rîs în mod public.

— Odată și odată tot va fi, dar nu *eu* o voi face. Atîta timp cît îmi voi aminti de tatăl său, nu-l voi putea nicio dată nici sfida, nici face de rîs.

Elizabeth îl prețui pentru asemenea sentimente și, în timp ce tânărul le exprima, i se păru a fi mai frumos decât oricînd.

— Dar ce motiv a avut ? întrebă ea după un timp. Ce l-a putut face să se poarte atît de crud ?

— O totală și neclintită antipatie, o antipatie pe care nu o pot pune, în oarecare măsură, decît în seama geloziei. Dacă defunctul domn Darcy ar fi ținut la mine mai puțin, poate că fiul său m-ar fi văzut cu ochi mai buni ; dar neobișnuita înfecțiune pe care tatăl său o avea pentru mine îl irita cred, încă de pe cînd eram copii. Nu avea o fire să suporte competiția în care ne aflam, preferința ce-mi era adesea acordată.

— Nu l-am crezut pe domnul Darcy atît de rău, deși niciodată nu mi-a plăcut, nu l-am crezut atît de josnic ; mi-am închipuit că, în general, îi disprețuiește pe semenii săi, dar n-aș fi putut bănuî că se coboară pînă la o răzbunare atît de crudă, pînă la atîta nedreptate, atîta lipsă de omenie. După cîteva minute de gîndire, continuă. Mi-amintesc într-adevăr cum se fălea într-o zi la Netherfield că e implacabil în resentimentele sale, că are o fire neiertătoare. Trebuie să aibă un caracter înspăimîntător.

— Nu pot avea încredere în judecata mea pe tema asta, replică Wickham. Mie mi-ar fi greu să fiu drept cu el.

Elizabeth căzu din nou pe gînduri și după un timp exclamă :

— Să se poarte astfel cu finul, prietenul, cu favoritul tatălui său ! Și ar fi putut foarte bine adăuga : Și pe deasupra, un tînăr ca *dumneata*, al cărui chip însuși e o garanție de omenie. Dar se mulțumi cu : Un tînăr care a fost, din copilărie, tovarășul lui de joacă, legați — după cum cred că ați spus — în modul cel mai strîns.

— Ne-am născut în aceeași parohie, în mijlocul aceleiași parc ; am petrecut laolaltă cea mai mare parte a tinereții noastre — trăind în aceeași casă, amuzîndu-ne cu aceleași jocuri, ocrotiți de aceeași părintească grijă. Tatăl meu și-a început cariera în profesiunea căreia unchiul dumneavoastră, domnul Philips, pare să-i facă atîta cinste ; dar a renunțat la tot pentru a-i fi util defunctului domn Darcy și și-a dedicat tot timpul îngrijind

de domeniul Pemberley. A fost prețuit, cum nu se poate mai mult, de domnul Darcy, fiind un prieten de toată încrederea și demn de toată cinstea. Domnul Darcy recunoștea adesea cât îi era de obligat tatălui meu pentru neprecupețita lui muncă de dirijare și administrare și când, cu puțin înainte de moartea tatălui meu, i-a promis, din proprie inițiativă, că mă va asigura, sint convins că simțea că face un gest de recunoștință față de el, ca și de afecțiune față de mine.

— Ce ciudat, exclamă Elizabeth, ce odios ! Mă mir că tocmai mîndria lui nu l-a silit pe acest domn Darcy să fie drept cu dumneavoastră. Dacă nu dintr-un motiv mai bun, din acela că n-a fost destul de mîndru ca să nu fie necinstit — căci eu necinste trebuie să numesc fapta lui.

— Este de mirare, răspunse Wickham, deoarece mai toate faptele sale pot fi puse în seama mîndriel, și mîndria i-a fost adesea prietenul cel mai bun. Ea l-a adus mai aproape de virtute decît de oricare altă simțire. Dar nu sîntem, nici unul, statornici și, în comportarea lui față de mine, a fost mînat de impulsuri și mai puternice decît mîndria.

— Se poate oare ca o mîndrie atît de odioasă să fi fost vreodată spre binele lui ?

— Da. Ea l-a făcut adesea să fie darnic, generos ; să cheltuiască fără rețineră, să ofere ospitalitate, să-și ajute arendașii, să-l aline pe săracii lui. Da, mîndria a făcut asta, mîndria de familie și mîndria filială, căci este foarte mîndru de ceea ce era tatăl lui. A nu apărea drept acela care-și dezonoarează familia, acela care face să degenezeze calitățile ce aduc popularitatea, sau să se piardă influența casei Pemberley, este un puternic imbold. Mai are și o mîndrie de frate și aceasta împreună cu o oarecare dragoste frățească fac din el un protector blind și plin de grijă al sorei sale ; și veți auzi că e prezentat, în general, drept fratele cel mai bun și mai atent din lume.

— Ce fel de fată este domnișoara Darcy ?

Wickham clătină din cap.

— Aș fi vrut s-o pot numi prietenoasă. Mă doare să vorbesc de rău pe un Darcy, dar seamănă prea mult cu fratele ei — e foarte, foarte mîndră. Cînd era mică, era

afectuoasă și drăguță și ținea foarte mult la mine ; iar eu i-am consacrat ore și ore pentru a o distra. Acum însă ea nu mai există pentru mine. Este o fată frumoasă, de cincisprezece, șaisprezece ani, și am auzit — cu o educație desăvârșită. De la moartea tatălui ei, locuiește la Londra împreună cu o doamnă care-i supraveghează instruirea.

După multe tăceri și multe încercări de a aborda alte subiecte, Elizabeth nu rezistă și reveni încă o dată la cel dintîi, spunînd :

— Mă miră prietenia lui cu domnul Bingley. Cum poate oare domnul Bingley, care pare a fi întruchiparea bunei dispoziții și este, sînt convinsă, cu adevărat drăguț, să se simtă atît de strîns legat de un asemenea om ? Cum e posibil să se potrivească ? Îl cunoașteți pe domnul Bingley ?

— Nu, deloc.

— Este un om blajin, prietenos, fermecător. El nu poate ști cum este domnul Darcy în realitate.

— Probabil că nu, dar domnul Darcy poate să placă cui vrea el. Însușirile nu-i lipsesc. Poate fi un bun partener de conversație, dacă crede că e cazul. Cu cei din lumea lui este un om total diferit de ceea ce este față de cei mai puțin favorizați de soartă. Mîndria nu-l părăsește nicio dată ; cu cei bogați, însă, are vederi largi, este drept, sincer, rezonabil, vrednic de toată cinstea și probabil simpatice — avînd oarecum în vedere averea și înfățișarea.

Curînd după aceasta, partida de whist se sparse, jucătorii se strînseră în jurul celeilalte mese, iar domnul Collins luă loc între verișoara sa Elizabeth și doamna Philips, care îi puse întrebările obișnuite în privința succesului avut la joc. Nu fusese prea mare — pierduse tot timpul ; dar cînd doamna Philips începu să-și exprime regretele, el o asigură, plin de gravitate, că nu avea nici cea mai mică importanță ; că el considera banii ca o bagatelă și o rugă să nu se neliniștească din cauza asta.

— Știu prea bine, doamnă, remarcă el, că atunci cînd oamenii se așază la o masă de joc trebuie să-și asume riscurile unui astfel de lucru, iar eu, din fericire, nu sînt în situația de a face caz de cinci șilingi. Sînt, fără îndoială, mulți care nu ar putea spune la fel, dar, mulțumită

Lady-ei Catherine de Bourgh, mă aflu mult deasupra nevoii de a ține seama de asemenea nimicuri.

Domnul Wickham deveni atent ; după ce-l observă pe domnul Collins citeva clipe o întrebă pe Elizabeth, cu glas scăzut, dacă rudele ei erau în relații foarte strinse cu familia de Bourgh.

— Lady Catherine de Bourgh i-a dat curind domnului Collins o parohie. Aproape că nu știu în ce împrejurări Ț-a fost prezentat, dar este cert că nu o cunoaște de mult.

— Știți, desigur, că Lady Catherine de Bourgh și Lady Anne Darcy au fost surori și că, prin urmare, ea este mătușa tânărului domn Darcy.

— Nu, într-adevăr, nu știam. Nu știu nimic despre familia Lady-ei Catherine. Până alaltăieri, nu auzisem încă de existența ei.

— Fiica sa, domnișoara de Bourgh, va avea o mare avere și se crede că ea și vărul său vor uni cele două proprietăți.

Această informație o făcu pe Elizabeth să zîmbească ; se gîndea la biata domnișoară Bingley. Zadarnice erau toate drăgălăseniile ei, zadarnice și inutile și afecțiunea pentru sora lui și laudele pentru el, dacă Darcy se considera sortit alteia.

— Domnul Collins, adăugă Elizabeth, vorbește în termenii cei mai elogioși de Lady Catherine și de fiica sa ; dar, din anumite amănunte pe care le-a povestit despre senioria sa, bănuiesc că recunoștința îl face să se înșele și că — în ciuda faptului că e protectoarea lui — este o femeie arogantă și încrezută.

— Cred că, într-o mare măsură, este și una și alta, replică Wickham. Nu am văzut-o de ani de zile, dar îmi amintesc perfect că nu mi-a plăcut niciodată și că avea un fel de a fi dictatorial și insolent. Are reputația de a fi deosebit de rațională și deșteaptă ; dar eu cred mai curînd că însușirile sale se trag, în parte, din rang și din avere, în parte, din atitudinea ei autoritară și restul din mindria nepotului său, căruia îi place să creadă că oricare dintre rudele lui posedă o inteligență cu totul superioară.

Elizabeth recunoscă că el făcuse o expunere foarte judicioasă și continuară cu plăcere să stea de vorbă pînă

cînd cina puse capăt jocului de cărți și dădu celorlalte doamne partea ce li se cuvenea din atențiile domnului Wickham.

Nu se putea duce o conversație în zgomotul din timpul cinei de la doamna Philips dar manierele tinărului îi euceriră pe toți. Tot ceea ce spunea era spus cum trebuie și tot ceea ce făcea era făcut cu eleganță. Elizabeth plecă de acolo cu mintea plină de el. Tot drumul pînă acasă, nu se mai putu gîndi la nimeni în afară de domnul Wickham și la cele ce-i spusese; dar nu-i putu pomeni nici măcar numele, căci nici Lydia, nici domnul Collins nu tăcură o singură clipă. Lydia vorbea într-una despre loterie, despre fisele pe care le pierduse, despre fisele pe care le cîștigase iar domnul Collins, apreciînd politețea doamnei și domnului Philips, asigurîndu-i că paguba sa la whist n-avea nici o importanță, enumerînd felurile servite la cină și tot temîndu-se că dăduse buzna peste verișoarele sale, avea de spus mai multe decît putu spune pînă ce trăsura opri în fața locuinței lor, din Longbourn.

Capitolul XVII

A doua zi, Elizabeth îi povesti Janei ce se petrecuse între domnul Wickham și ea. Jane o ascultă cu interes și uimire pentru că era de necrezut ca domnul Darcy să poată fi atît de nedemn de stima domnului Bingley; nu era însă în firea ei să se îndoiască de cinstea unui om cu o înfățișare atît de amabilă ca a domnului Wickham. Posibilitatea ca acesta să fi îndurat atîta adversitate fu de ajuns pentru a-i provoca sentimentele cele mai duioase nu mai rămînea deci nimic de făcut în afară doar de a avea o părere bună despre amîndoi, de a justifica purtarea fiecăruia dintre ei și de a pune pe seama întîmplării sau, a greșelii tot ceea ce nu putea fi explicat în alt fel.

— Ambii, spuse ea, au fost, cred, decepționați într-un fel sau într-altul, de care noi nu ne putem da seama. Poate

Că oameni interesați i-au prezentat fals unul altuia. Pe scurt, nouă ne este imposibil să bănuim cauzele sau împrejurările care i-au înstrăinat, dacă nu există vină nici de o parte, nici de alta.

— Foarte adevărat ! Chiar așa ! Și acum, scumpa mea Jane, ce ai de spus în favoarea oamenilor interesați implicați în treaba aceasta ? Hai, scoate-i basmă curată și pe ei, căci altfel am fi silite totuși să avem o părere proastă despre cineva.

— Rîzi cît vrei, dar nu vei putea rîde atît cît să mă scoți dintr-ale mele. Scumpa mea Lizzy, gîndește-te numai în ce lumină urită s-ar plasa domnul Darcy purtîndu-se astfel cu protejatul tatălui său. Cineva căruia tatăl său i-a promis să-i asigure viitorul. Este cu neputință. Nici un om de omenie, nici un om care se stimează n-ar fi în stare de așa ceva. Se poate oare ca prietenii cei mai apropiați să se înșele într-atît asupra lui ? Oh ! nu !

— Pot să-mi închipui mai curînd că domnul Bingley a fost indus în eroare decît că domnul Wickham a inventat o poveste ca aceea pe care mi-a relatat-o seara trecută : nume, fapte, toate spuse pe nepregătite. Dacă nu este așa, s-o dovedească domnul Darcy. În afară de asta, era atîta adevăr în ochii lui !

— Este foarte greu, recunosc ; este dureros. Nu mai știi ce să crezi.

— Să-mi fie cu iertare. Știi precis ce să crezi.

Dar Jane nu putea crede cu precizie decît un singur lucru, și anume că, dacă domnul Bingley fusese indus în eroare, va suferi mult cînd vor ieși toate la lumină.

Cele două domnișoare trebuiră să iasă din boschetul unde avusese loc conversația pomenită, fiindcă tocmai sosiseră unele persoane despre care fusese vorba. Domnul Bingley și surorile lui veniseră să le prezinte personal invitația pentru mult așteptatul bal de la Netherfield, fixat pentru marțea următoare. Cele două doamne au fost încîntate să-și regăsească scumpa prietenă ; au spus că erau secole de cînd n-o mai văzuseră și au întrebat-o, de repetate ori, ce mai făcuse de cînd se despărțiseră. În ceea ce privește restul familiei, i-au dat prea puțină atenție — ocolindu-l pe domnul Bennet, pe cît posibil, spunîndu-i nimica toată Elizabethei și nimic celorlalți. Au

plecat repede, ridicându-se de pe scaune cu o ostentație care-l luă pe fratele lor prin surprindere, grăbindu-se, nerăbdătoare parcă, să scape de amabilitățile doamnei Bennet.

Perspectiva balului de la Netherfield era nespus de plăcută pentru fiecare dintre doamnele din familie. Doamnei Bennet îi plăcea să-l ia drept un omagiu adus fiicei sale mai mari și se simțea foarte măgulită, deoarece fusese invitată de domnul Bingley personal în loc de a primi o ceremonioasă invitație scrisă. Jane visa o seară încântătoare, în compania celor două prietene ale sale, și atențiile fratelui lor, iar Elizabeth se gîdea cu plăcere că va dansa mult, mult, cu domnul Wickham și că privirea și comportarea domnului Darcy îi vor confirma tot ceea ce știa. Fericirea sperată de Catherine și Lydia depindea mai puțin de un anumit lucru sau de o anumită persoană, deoarece, deși fiecare dintre ele se gîdea, ca și Elizabeth, că va dansa jumătate din noaptea aceea cu domnul Wickham, el nu era, în nici un caz, singurul partener care putea să le placă, și un bal era, în orice caz, un bal. Chiar și Mary fu în stare să-și asigure familia că nu avea nimic de zis împotriva balului.

— Atîta timp cît pot să-mi păstrez diminețile pentru mine, declară ea, asta îmi ajunge. Nu cred că este un sacrificiu să iau, ocazional, parte la un program, seara. Societatea are drepturi asupra noastră, a tuturor, și socotesc că fac parte dintre aceia care consideră clipele de recreație și distracție un lucru de dorit pentru toată lumea.

Cu acest prilej, Elizabeth era într-o dispoziție atît de bună încît, deși nu vorbea des cu domnul Collins dacă nu era nevoie, nu se putu stăpîni să nu-l întrebe dacă avea sau nu intenția să accepte invitația domnului Bingley și, în caz afirmativ, dacă credea că e potrivit să participe la distracțiile din seara aceea; fu destul de surprinsă să afle că el nu-și făcea nici un fel de scrupule în această privință și că era departe de a se teme de o muștrare, fie din partea arhiepiscopului, fie a Lady-ei Catherine de Bourgh pentru îndrăzneala de a fi dansat.

— Nu sînt deloc de părere, v-asigur, spuse el, că un bal de felul acesta, dat pentru persoane respectabile, de

către un tînăr onorabil, ar putea avea vreo tendință imorală ; și sînt eu însumi atît de departe de a avea ceva împotriva dansului, încît sper să am cînstea de a fi onorat de toate frumoasele mele verișoare în cursul serii ; și profit, scumpă domnișoară Elizabeth, de acest prilej pentru a vă ruga să-mi acordați primele două dansuri — preferință pe care sînt încredințat că verișoara mea Jane o va atribui cauzei adevărate și nu unei lipse de respect față de persoana sa.

Elizabeth avu sentimentul că e prinsă în cursă. Își propusese neapărat să danseze tocmai dansurile acelea cu domnul Wickham ; și în locul lui să-l ai pe domnul Collins ! Șăgălnicia ei nu căzuse nicicînd mai prost. Nu era nimic de făcut, totuși. Fericirea domnului Wickham, ca și a ei, fu, prin forța lucrurilor, puțin amînată, și invitația domnului Collins primită cu politețea de care se mai simți în stare. Nu era prea încîntată de galanteria lui, căci aceasta îi trezea bănuiala că el avea și altă intenție. Pentru prima dată o fulgeră gîndul că dintre surori ea era acum aleasa demnă de a deveni stăpîna parohiei Hunsford și al patrulea la masa de cadrul de la Rosings, în absența unor musafiri mai simandicoși. Gîndul acesta se transformă în convingere în timp ce-i urmărirea amabilitățile mereu mai stăruitoare față de ea și îi asculta încercările de a o măguli pentru spiritul și vioiciunea ei ; cu toate că se simțea mai degrabă uluită decît încîntată de acest efect al farmecelor ei, nu trecu mult și doamna Bennet îi dădu a înțelege că probabilitatea acestei căsătorii îi era extrem de agreabilă.

Elizabeth însă se făcu a nu înțelege aluzia, fiind perfect conștientă că dacă ar fi replicat ceva ar fi ajuns să se certe. S-ar fi putut ca domnul Collins să nu facă niciodată cererea, așa că pînă n-o va face, n-avea nici un rost să se certe din cauza lui.

Dacă nu ar fi fost balul de la Netherfield, pentru care să se pregătească și de care să vorbească, cele două domnișoare Bennet mai mici s-ar fi aflat tot timpul într-o stare vrednică de milă căci, din ziua în care primiseră invitația și pînă în ziua balului, plouase fără încetare și n-au putut să se plimbe măcar o singură dată la Meryton. Nu tu mătușă, nu tu ofițeri, nu tu știri ; pînă și ro-

zetele pentru pantofii de bal fuseseră procurate tot printr-un curier. Chiar și Elizabeth ar fi fost îndreptățită să creadă că răbdarea îi fusese pusă, întrucâtva, la încercare de vremea care o împiedicase să-l cunoască mai îndeaproape pe domnul Wickham, iar pentru Kitty și Lydia, ceva mai puțin important decît balul de marți n-ar fi putut face suportabile o vinere, o sîmbătă, o duminică și o luni-ca acelea.

Capitolul XVIII

Pînă în clipa în care păși în salonul de la Netherfield; căutîndu-l zadarnic în grămada de tunici roșii strînse acolo, Elizabeth nu se îndoi nici o clipă că domnul Wickham va fi la bal. Certitudinea de a-l întîlni acolo nu-i fusese zdruncinată de nici una dintre recente amintiri care, nu fără temei, ar fi putut s-o neliniștească. Se îmbrăcase cu mai multă grijă decît de obicei și se pregătise, într-o stare de bună dispoziție, să cucerească ceea ce rămăsese încă necucerit din inima lui, încredințată că nu era mai mult decît se putea ciștiga în cursul unei serii.

Intr-o clipă o fulgeră gîndul că, pentru a-i face plăcere domnului Darcy, Bingley îl omisese intenționat din lista de invitați trimisă ofițerilor; și, deși nu era chiar așa, faptul de necontestat că lipsea i-a fost confirmat de prietenul acestuia, domnul Denny, căruia Lydia i se adresase nerăbdătoare, și care le spusese că Wickham fusese obligat să plece în ajun pentru treburi la Londra și că nu se întorsese încă, și adăugă cu un surîs semnificativ: „Nu pot să cred că treburile l-ar fi reclamat chiar acum acolo, dacă n-ar fi dorit să evite un anumit domn prezent aici“.

Lydia nu auzi această reflecție, Elizabeth însă o prinse. Și fiind astfel încredințată că Darcy nu era mai puțin vinovat de absența lui Wickham decît dacă ar fi fost exactă prima ei presupunere, toată antipatia ei față de el se ascuți atît de mult, din cauza acestei noi dezamăgiri, încît cu greu putu răspunde destul de politicoasă întrebărilor ama-

bile pe care dinsul venise să i le pună în clipa următoare. Gentilețea, îngăduința, răbdarea față de Darcy erau nedreptăți față de Wickham. Era hotărît potrivnică oricărei conversații cu el și se îndepărtă brusc, cu o proastă dispoziție ce nu și-o putu stăpîni complet, nici măcar stînd de vorbă cu Bingley, a cărui oarbă părtinire față de Darcy o irita.

Elizabeth însă nu era făcută pentru proastă dispoziție și, deși toate planurile pentru seara aceea i se năruiseră, tristețea nu putea stărui prea mult în inima ei ; și după ce îi povesti Charlottei Lucas, pe care nu o văzuse de o săptămîină, toate necazurile, nu-i trebui mult ca să-și mute voită gîndul la ciudățeniile vărului său și să-i atragă și Charlottei atenția în mod special asupra lui. Primele două dansuri însă-i redeșteptară mîhnirea ; ele fură un adevărat chin. Domnul Collins, împiedicat și solemn, scuzîndu-se în loc de a corespunde, mișcîndu-se adesea alîndala, fără să-și dea seama, aruncă asupra ei toată rușinea și chinul cu care te poate copleși un partener de dans nepriceput. Clipa în care se eliberă de el fu o clipă de extaz.

Dansă apoi cu un ofițer și avu bucuria să vorbească despre Wickham și să afle că era iubit de toți. După ce se sfîrșiră dansurile, se reîntoarse lîngă Charlotte Lucas și stătea de vorbă cu ea cînd, deodată, îl auzi pe domnul Darcy solicitîndu-i favoarea de a dansa împreună : fusese luală atît de tare prin surprindere, încît, fără să-și dea seama de ceea ce face, Elizabeth acceptă. Darcy se îndepărtă imediat din nou, iar ea rămase să se frămînte pentru lipsa ei de prezență de spirit. Charlotte încercă s-o consoleze.

— Cred că îl vei găsi foarte agreabil.

— Ferească Dumnezeu ! *Asta* ar fi cea mai mare nenorocire, să găsești agreabil pe cineva pe care ești hotărît să-l urăști. Nu-mi dori atîta rău.

Totuși, cînd dansul reîncepu și Darcy se apropie pentru a-i lua mîna, Charlotte o sfătui, în șoaptă, să nu fie proastă și, din cauza înclinației sale pentru Wickham, să apară într-o lumină neplăcută în ochii unui bărbat de zece ori mai important. Elizabeth nu-i răspunse și-și luă locul în șirul de dansatori, uimită de onoarea ce i se făcea, îngăduindu-i-se să stea față în față cu domnul Darcy

și citind în ochii vecinilor de dans o umire egală cu a ei. Trecu un timp fără să-și spună o vorbă ; Elizabeth începu să creadă că mușenia lor va dura tot timpul celor două dansuri și, în primul moment, era hotărâtă să nu rupă această tăcere ; dar îi trecu prin minte gândul că pentru partenerul ei ar fi cea mai mare pedeapsă dacă l-ar obliga să vorbească, și atunci făcu o remarcă banală asupra dansului. El răspunse și tăcu din nou. După o pauză de câteva minute, ea i se adresă pentru a doua oară cu cuvintele :

— Acum este rîndul *dumneavoastră* să spuneți ceva, domnule Darcy. Eu am vorbit despre dans și *dumneavoastră* ar trebui să faceți o remarcă despre mărimea salonului sau numărul de perechi.

El zîmbi și o asigură că tot ceea ce ea dorea ca el să spună va fi spus.

— Perfect ! Răspunsul acesta e suficient deocamdată. Poate că în curînd eu voi face observația că balurile particulare sînt cu mult mai plăcute decît cele publice ; dar *acum* putem tăcea.

— Obișnuiți să vorbiți în timp ce dansați ?

— Uneori. Înțelegeți, puțin trebuie să vorbești. Ar părea ciudat să taci cu desăvîrșire timp de o jumătate de oră în compania cuiva ; dar pentru a fi pe placul *unora*, conversația ar trebui condusă astfel încît ei să se deranjeze să vorbească cît mai puțin posibil.

— Țineți seamă, în cazul de față, de propriile *dumneavoastră* simțăminte, sau vă imaginați că le satisfaceți pe ale mele ?

— De ambele, răspunse Elizabeth malițioasă, deoarece am băgat de seamă că există o mare asemănare în felul nostru de a gîndi. Avem și unul și celălalt o natură neprietenoasă, taciturnă, și nu dorim să spunem ceva, afară doar dacă ne așteptăm să fie un lucru care ar răsturna întreg salonul și ar putea fi trecut posterității cu toată strălucirea unui proverb.

— Descrierea aceasta nu prezintă o asemănare izbitoare cu propriul *dumneavoastră* caracter, sînt sigur, spuse el. Cît de aproape poate fi de al *meu*, nu pot pretinde că știu. *Dumneavoastră* considerați că este un *portret fidel*, fără îndoială.

— Nu pot să-mi spun cuvîntul asupra propriei mele opere.

Domnul Darcy nu răspunse nimic și tăcură din nou pînă la sfîrșitul dansului, cînd el o întrebă dacă nu se plimba adesea împreună cu surorile sale, la Meryton. Ea îi răspunse afirmativ și, incapabilă să reziste ispitei, adăugă :

— Cînd ne-ați întîlnit mai deunăzi, tocmai făcusem o nouă cunoștință.

Efectul fu instantaneu : chipul lui luă o expresie și mai distantă, dar nu spuse nici un cuvînt ; iar Elizabeth, deși se învinovăța de lipsa ei de curaj, nu mai fu în stare să continue. În sfîrșit, Darcy vorbi și spuse silnic

— Manierele fermecătoare cu care este fericit înzestrat domnul Wickham îi îngăduie să-și facă ușor prieteni ; e mai puțin sigur însă că este la fel de capabil să îi și păstreze.

— A avut nefericirea de a pierde prietenia *dumneavoastră*, replică Elizabeth cu emfază, și încă într-un fel de care foarte probabil va suferi întreaga viață.

Darcy nu răspunse nimic și păru dornic să schimbe subiectul. În clipa aceea apăru lîngă ei Sir William Lucas care avea de gînd să treacă printre rînduri în cealaltă parte a salonului ; dar, zărindu-l pe domnul Darcy, se apri cu o plecăciune de o înaltă curtenie ca să-l complimenteze pentru felul cum dansa și pentru partenera lui.

— Am fost într-adevăr mai mult decît încîntat privindu-vă, Sir ; nu ai deseori prilejul să vezi un mod atît de frumos de a dansa. Este evident că aparțineți cercurilor celor mai distinse. Dar permiteți-mi să vă spun că frumoasa *dumneavoastră* parteneră nu vă dezavantajează și că — vreau să sper — această plăcere se va repeta des, scumpă domnișoară Eliza, cînd un anumit eveniment dorit (aruncîndu-și ochii către sora ei și Bingley) va avea loc. Ce potop de felicitări vor curge atunci ! Îi iau martor pe domnul Darcy. Dar să nu vă întrerup, Sir. Sigur că nu mi-ați mulțumi dacă v-aș reține de lîngă fermecătoarea *dumneavoastră* parteneră, ai cărei ochi scînteietori m-au vrăjit și pe mine.

Partea din urmă a acestei convorbiri n-a prea fost auzită de Darcy ; aluzia lui Sir William, în legătură cu

prietenul său, păruse că-l izbește foarte tare și, cu o privire foarte serioasă, își îndreptă ochii către Bingley și Jane care dansau împreună. Stăpînindu-și repede surpriza, se întoarse către partenera lui și-i spuse :

— Intervenția lui Sir William m-a făcut să uit despre ce vorbeam.

— Nu cred că vorbeam ceva. Sir William n-ar fi putut întrerupe nici o altă pereche din acest salon, care să aibă mai puțin să-și spună. Am încercat deja, fără nici un succes, două, trei subiecte și nu-mi pot imagina despre ce vom mai vorbi.

— Ce credeți despre cărți ? întrebă el, zîmbind.

— Cărți ! Oh, nu ! Sînt sigură că nu citim deloc aceleași cărți, sau nu cu aceleași sentimente.

— Îmi pare rău că gîndiți astfel, dar, chiar dacă acesta ar fi cazul, cel puțin n-am duce lipsă de subiecte. Am putea să ne comparăm părerile diferite.

— Nu, nu pot vorbi despre cărți la un bal ; mi-e capul mereu plin de altceva.

— Vă preocupă întotdeauna *prezentul* în asemenea împrejurări, nu este așa ? întrebă el cu îndoială în priviri.

— Da, întotdeauna, replică Elizabeth fără să-și dea seama de ceea ce spune, căci gîndul i se îndepărtase de subiect, așa cum se văzu curînd, cînd exclamă pe neașteptate : Îmi amintesc, domnule Darcy, că v-am auzit spunînd că aproape niciodată nu iertați — că resentimentul dumneavoastră, odată apărut, este de nepotolit. Sînteți foarte precaut, presupun, cînd e vorba să apară acest resentiment.

— Sînt, spuse el pe un ton hotărît.

— Și nu vă îngăduiți niciodată să vă lăsați orbit de vreo prejudecată ?

— Sper că nu.

— Este absolut obligatoriu pentru cei care nu-și schimbă niciodată părerile să fie mai întîi siguri că judecă drept.

— Aș putea întreba ce urmăriți cu acest chestionar ?

— Numai interpretarea caracterului *dumneavoastră*, răspunse Elizabeth, încercînd să se scuture de gravitatea ei. Încerc să mi-l clarific.

— Și cu ce rezultat ?

Ea clătină din cap.

— Nu înaintez deloc. Aud lucruri atât de diferite despre dumneavoastră, încît sînt pusă în mare încurcătură.

— Sînt gata să cred, răspunse Darcy grav, că despre mine se pot spune lucruri foarte diferite și mi-aș îngădui, domnișoară Bennet, să vă rog a nu-mi schița caracterul în momentul de față, pentru că există motive să mă tem că aceasta n-ar arunca o lumină bună asupra niciunuia dintre noi.

— Dar dacă nu o fac acum, s-ar putea să nu mai am alt prilej.

— N-aș vrea cu nici un preț să vă curm vreodată o plăcere, răspunse el rece, Elizabeth nu mai spuse nimic sfîrșiră dansul al doilea și se despărțiră în tăcere, nemulțumiți și unul și celălalt, dar nu în egală măsură ; căci în inima lui Darcy se năcuse un sentiment destul de puternic pentru ea, sentiment care îl făcu s-o scuze și să-și îndrepte întreaga minie împotriva altcuiva.

De abia se despărțiseră cînd domnișoara Bingley veni înspri ea și, cu o expresie de dispreț politicoș, i se adresă astfel :

— Și-așa, domnișoară Eliza, aud că sînteți încîntată de George Wickham. Sora dumneavoastră mi-a vorbit de el și mi-a pus o mie de întrebări ; am aflat astfel că tînărul a uitat să vă comunice, între altele, că este fiul bătrînului Wickham, intendentul defunctului domn Darcy. Permiteți-mi totuși să vă recomand prieteneste să nu dați crezare, fără rezerve, tuturor afirmațiunilor lui, căci în ce privește faptul că domnul Darcy s-a purtat rău cu el, acest lucru este total fals ; dînsul a fost, din contră, deosebit de bun cu el, deși George Wickham l-a tratat întotdeauna în modul cel mai infam. Nu cunosc detaliile, dar știu foarte bine că domnul Darcy nu este cîluși de puțin de condamnat ; că nu poate nici măcar să audă de numele lui George Wickham ; și că, deși fratele meu a considerat că nu putea evita să-l includă în invitația adresată ofițerilor, a fost prea fericit că Wickham s-a dat singur la o parte. Chiar și venirea lui în localitate este într-adevăr o mare obrăznicie și mă mir cum de a îndrăznit s-o facă. Vă plîng, domnișoară Eliza, pentru această desco-

perire a vinovăției favoritului dumneavoastră ; dar, într-adevăr, dacă ții seama de originea lui, nu te poți aștepta la mai mult.

— Vinovăția și originea lui par, după spusele dumneavoastră, să se confunde, zise Elizabeth minioasă, căci n-am auzit să-l acuzați de ceva mai rău decât că este fiul intendentului domnului Darcy ; și despre *aceasta* vă pot asigura că m-a informat chiar el.

— Vă cer iertare, replică domnișoara Bingley, depărtându-se cu un zîmbet sarcastic. Scuzați-mi intervenția ; a fost făcută cu gânduri bune.

„Insolentă făptură ! își spuse Elizabeth. Te înșeli amar, nicădă speră să mă influențezi printr-un atac atât de meschin. Nu văd în el decât propria și voita dumitale ignoranță și răutatea domnului Darcy“. Elizabeth o căută apoi pe sora ei mai mare care pornise să facă cercetări pe aceeași temă, pe lângă domnul Bingley. Jane o întâmpină cu un suris plin de o atât de dulce bucurie, cu o expresie radiind de atîta fericire, încît dovedeau cu prisosință cît era de mulțumită de întâmplările acelei serii. Elizabeth îi ghici îndată sentimentele ; și, în clipa aceea, interesul ei pentru Wickham, resentimentele față de dușmanii lui și toate celelalte pieriră în fața speranței că Jane se afla pe drumul cel mai bun către fericire.

— Vreau să știu, întrebă ea, cu un chip tot atât de surizător ca și al sorei sale, ce ai aflat despre domnul Wickham. Dar poate că ai fost prea plăcut ocupată ca să te mai gîndești la o a treia persoană, în care caz poți fi sigură de iertarea mea.

— Nu, îi răspunse Jane, nu l-am uitat, dar nu am nimic mulțumitor de spus. Domnul Bingley nu-i cunoaște povestea în întregime și ignoră împrejurările care, în mod special, l-au nemulțumit pe domnul Darcy ; dar garantează de comportarea, probitatea și cinstea prietenului său și este convins că domnul Wickham a meritat din partea domnului Darcy mai puțină atenție decât i s-a dat ; și-mi pare rău că trebuie s-o mărturisesc, dar, după spusele lui și ale surorii sale, domnul Wickham nu este deloc un om cinstit. Mă tem că a fost foarte nesăbuit și că a pierdut stima domnului Darcy.

— Domnul Bingley nu-l cunoaște personal pe domnul Wickham ?

— Nu, nu l-a văzut niciodată pînă acum cîteva zile, la Meryton.

— Acest raport deci este ceea ce a aflat de la domnul Darcy. Sînt perfect edificată. Dar de parohie ce-a spus ?

— Nu-și amintește cu precizie împrejurările, deși l-a auzit — și nu numai o dată — pe domnul Darcy vorbind despre ele ; dar crede că i-a fost testată numai *condițional*.

— Nu am nici o îndoială în privința sincerității domnului Bingley, spuse Elizabeth cu căldură. Trebuie să mă ierți însă dacă numai asigurările nu mă pot convinge. Cred că felul în care domnul Bingley și-a apărât prietenul a fost foarte îndemînat, dar cum el nu cunoaște unele aspecte ale problemei, iar pe celelalte le-a aflat numai de la prietenul său, îndrăznesc să cred despre ambii domni ceea ce am crezut și mai înainte.

Schimbă apoi subiectul cu unul mai îmbucurător pentru amîndouă și asupra căruia nu puteau exista divergențe de păreri. Elizabeth ascultă încîntată destăinuirea fericitelor și totuși modestelor speranțe pe care Jane le nutrea în legătură cu intențiile lui Bingley și îi spuse tot ceea ce putea să-i întărească nădejtile. În clipa în care domnul Bingley se apropie de ele, Elizabeth se retrase lîngă domnișoara Lucas, căreia de abia apucase să-i răspundă la întrebările despre amabilitatea ultimului ei partener, cînd domnul Collins veni la ele și le povesti, exultînd de bucurie, că avusese fericirea de a face o descoperire grozav de importantă.

— Am descoperit, le spuse el, printr-o ciudată întîmplare, că aici în salon se află o rudă apropiată a proteCTORII mele. S-a întîmplat să-l aud chiar pe acest domn menționînd față de tînăra domnișoară care face onorurile casei numele verișoarei lui — domnișoara de Bourgh — și a mamei acesteia, Lady Catherine. Ce minunate lucruri se întîmplă ! Cine s-ar fi gîndit că voi întîlni aici, în această adunare, pe — probabil — un nepot de-al Lady-ei Catherine de Bourgh. Sînt cum nu se poate mai mulțumit că am descoperit acest lucru la timp pentru a-i

prezenta respectele mele, ceea ce voi face chiar acum, și sper că mă va ierta că nu i le-am prezentat mai înainte. Faptul că n-am știut că sînt rude va pleda în favoarea scuzelor mele.

— Nu cumva ai de gînd să te prezinți singur domnului Darcy ?

— Ba da. Mă voi ruga să mă ierte că nu am făcut-o mai din vreme. Cred că este *nepotul* Lady-ei Catherine. Îmi stă în putință să-l asigur că senioria sa era perfect sănătoasă ieri o săptămînă.

Elizabeth încercă din răspuțeri să-l abată de la planul lui, asigurîndu-l că domnul Darcy ar considera faptul de a i se adresa fără o prealabilă prezentare drept o îndrăzneală impertinentă, mai curînd decît un omagiu adus mătușii sale ; că nu era deloc necesar să se ia în seamă unul pe altul ; și că, dacă ar fi fost cumva nevoie, îi revenea domnului Darcy dreptul, celui superior prin urmare, să facă începutul. Domnul Collins o ascultă hotărît să-și urmeze propria lui dorință și, cînd ea încetă cu explicațiile, îi răspunse

— Scumpă domnișoară Elizabeth, am cea mai înaltă părere despre excelenta dumneavoastră judecată în toate chestiunile care sînt de competența dumneavoastră, dar fie-mi îngăduit a vă spune că neîndoielnic există o mare diferență între formele de etichetă stabilite pentru laici și acelea ce privesc clerul ; permiteți-mi, deci, să vă aduc la cunoștință că eu consider funcția de cleric egală, din punct de vedere al demnității, cu rangul cel mai înalt din regat, cu condiția să fie menținută în același timp o comportare plină de cuvenită smerenie. Trebuie, prin urmare, să-mi îngăduiți să urmez, în cazul de față, poruncile conștiinței mele care mă îndeamnă să îndeplinesc ceea ce cred că este de datoria mea. Iertați-mă că mi-e imposibil să profit de sfatul dumneavoastră care-mi va fi călăuză neîmpinsă în orice altă chestiune, deși, în cazul de față, mă consider, datorită educației și studiilor mele profesionale, mult mai îndreptățit să hotărăsc ce se cuvine, decît o tînără domnișoară ca dumneavoastră. Și, cu o adîncă plecăciune, o părăsi pentru a-l ataca pe domnul Darcy, ale căruia reacții la avansurile lui fură atent ur-

mărite de Elizabeth, și a cărui uimire era foarte evidentă văzându-se astfel interpelat.

Vărul își începu cuvîntarea cu o solemnă plecăciune și, deși Elizabeth n-a putut auzi o singură vorbă, i se păru că o aude în întregime și descifră pe buzele lui cuvintele „scuză“, „Hunsford“ și „Lady Catherine de Bourgh“. Se simțea vexată văzîndu-l că se dădea în spectacol în fața unui ascmenea om. Domnul Darcy îl privea cu fâșișă uimire; și cînd, în cele din urmă, domnul Collins îl lăsă și pe el să spună ceva, acesta îi răspunse cu un aer de politețe distantă. Domnul Collins totuși nu se descurajă și începu să vorbească; disprețul domnului Darcy părea să crească văzînd cu ochii, în proporție cu lungimea celei de a doua cuvîntări, la sfîrșitul căreia făcu numai o ușoară plecăciune și se îndepărtă. Domnul Collins se reîntoarse la Elizabeth.

— N-am nici un motiv, vă încredințez, spuse el, să fiu nemulțumit de felul cum am fost primit. Domnul Darcy a părut încîntat de atenția mea. Mi-a răspuns cu politețea cea mai desăvîrșită și mi-a făcut chiar cîntea de a-mi spune că era atît de convins de discernămintul Lady-ei Catherine, încît era sigur că dînsa n-ar fi putut niciodată acorda cuiva o favoare nemeritată. Acesta a fost într-adevăr un gînd foarte frumos. În general sînt foarte mulțumit de dînsul.

Cum Elizabeth nu mai avea nimic de dorit pentru sine, își îndreptă atenția, aproape exclusiv, înspre sora ei și domnul Bingley — întreg șirul de plăcute gînduri care se nascură din observațiile ei o făcu poate tot atît de fericită cît era și Jane. În mintea ei o văzu stabilită chiar în casa aceasta, în deplinătatea fericirii pe care o poate dărui o căsătorie din dragoste; și se simți în stare, față de această situație, să încerce chiar să le îndrăgească pe cele două surori ale lui Bingley. Gîndurile doamnei Bennet — vedea limpede — erau pornite în aceeași direcție și se hotări să nu se aventureze înspre mama ei, de teamă să nu audă prea multe. Cînd se așezară la cină, consideră prin urmare că numai o întîmplare nenorocită le putuse plasa pe una alături de cealaltă și a fost adînc contrariată să constate că mama ei nu găsise pe altcineva, ci tocmai pe Lady Lucas, cu care să vorbească, fără nici o reținere,

deschis, și despre nimic altceva, decât despre speranța ei că Jane se va mărita curînd cu domnul Bingley. Subiectul era captivant și doamna Bennet părea incapabilă să obosească tot enumerînd avantajele acestei căsătorii. Faptul că domnul Bingley era un tînăr atît de fermecător, atît de bogat și că locuia la numai trei mile de ele au fost primele puncte pentru care se felicita; și apoi era așa de plăcut să te gîndești cît mult o iubeau surorile lui pe Jane și să fii sigură că și ele doreau această înrudire tot atît cît și ea. Pe deasupra, ce perspectivă pentru celelalte fiice ale sale, căci Jane, măritîndu-se atît de strălucit, o să le scoată și pe ele în calea unor tineri cu avere; și, în cele din urmă, ce fericire la vîrsta ei, să-și poată lăsa fiicele încă necăsătorite în grija sorei lor, așa ca ea personal să nu mai fie obligată să iasă mai mult decît i-ar fi făcut plăcere. Se cuvenea să pretindă că lucrul acesta nu era o plăcere căci, în asemenea ocazii, așa cerea eticheta; dar nimeni, desigur, n-ar fi găsit o mai mică bucurie în a sta acasă decît doamna Bennet și la oricare epocă a vieții sale. Încheie urîndu-i de nenumărate ori Lady-ei Lucas să aibă și dînsa parte de un asemenea noroc, deși — evident, și cu un sentiment de triumf — era convinsă că nu exista o asemenea șansă.

Zadarnice fură încercările Elizabethei de a frînaopotopul de vorbe al mamei sale, de a o convinge să-și descrie fericirea în șoapte mai puțin sonore căci, spre marea ei mîhnire, își putea da scama că domnul Darcy, care ședea în fața lor, auzea aproape totul. Mama sa o certă, spunîndu-i că e absurdă.

— Și ce mi-e mie, rogu-te, domnul Darcy, ca să-mi fie teamă de el? Sînt incredîntată că nu-i datorăm o politete atît de excesivă încît să ne fie teamă să spunem ceva ce nu i-ar plăcea dumnealui s-audă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă, vorbește mai încet. Ce profit poți avea dacă-l jignești pe domnul Darcy? N-ai să-l cîștigi niciodată pe prietenul lui, procedînd astfel.

Dar nimic din ceea ce spuse nu avu vreun efect. Mama ei îi dădea înainte pe același ton. Elizabeth roșea și tot roșea de rușine și supărare. Nu se putea stăpîni să nu-și întoarcă mereu ochii către Darcy, deși fiecare privire

o convingea de ceea ce se temuse ; cu toate că el nu era tot timpul cu ochii asupra doamnei Bennet, era convinsă că atenția lui se fixase într-acolo. Expresia de pe chip i se schimbă încet, încet, de la un dispreț plin de indignare la o calmă și neclintită gravitate.

Pînă în cele din urmă, totuși, doamna Bennet nu mai avu nimic de spus ; iar Lady Lucas, care căsca de mult, tot ascultînd descrierea repetată a unor fericiri de care nu vedea cum o să aibă și ea parte, a fost lăsată să se consoleze cu șuncă și pui rece. Elizabeth începu să-și revină. Dar intervalul de liniște nu fu lung deoarece, de cum luă sfîrșit cîna, auzi vorbindu-se de muzică și avu de îndurat chinul de a o vedea pe Mary ridicîndu-se, la foarte slabele lor rugăminți, gata să îndatoreze oaspeții. Elizabeth încercă cu multe priviri semnificative și multe rugăminți să împiedice ceea ce era numai o dovadă de politete ; zadarnic însă. Mary nu voia să înțeleagă. Prilejul ce i se oferea de a se produce îi era plăcut și-și începu cîntecul. Ochii Elizabethiei, plini de cea mai mare dezolare, erau ațintiți asupra ei urmărind-o în timp ce parcurgea cele cîteva strofe, cu o nerăbdare prost răsplătită la sfîrșit, căci Mary, auzind printre mulțumirile comesenilor și aluzia la speranța lor că se va lăsa înduplecată să le mai facă iar favoarea de a cînta, după o pauză de o jumătate de minut începu alt cîntec. Posibilitățile ei nu erau în nici un fel pe măsura unei asemenea manifestări ; avea o voce mică și o manieră afectată. Elizabethiei îi venea să între în pămînt. Se uită înspre Jane să vadă cum reacționează ea, dar Jane stătea de vorbă senină cu domnul Bingley. Se uită la cele două surori ale acestuia și le văzu schimbînd între ele semne de batjocură ; apoi la Darcy care rămînea totuși grav, de nepătruns. Se uită la tatăl ei pentru a-l implora să intervină, fiindu-i teamă că Mary ar putea cînta toată noaptea. El îi prinse sugestia și, cînd Mary termină și al doilea cîntec, îi spuse cu glas tare :

— A fost prea destul, fetițo. Ne-ai bucurat îndeajuns. Lasă și celorlalte domnișoare rîndul să se producă.

Mary, deși se făcu a nu-l auzi, se simți totuși descumpanită ; și Elizabethiei îi păru rău pentru sora ei, îi păru rău pentru cuvintele tatălui ei, plină de teamă că îngri-

jorarea ei nu dusesese la nimic bun. Se făcu apel la alte doamne dintre invitate.

— Dacă eu, spuse domnul Collins, aş avea norocul să ştiu să cînt, m-aş bucura foarte, sînt convins, să îndatoriez societatea cu o melodie, deoarece consider muzica drept o petrecere foarte nevinovată şi total compatibilă cu profesiunea de cleric. Nu vreau să spun totuşi că am putea avea o justificare dacă am consacra prea mare parte din timpul nostru muzicii, deoarece mai sînt desigur şi alte treburi de făcut. Vicarul unei parohii are multe de îndeplinit. În primul rînd trebuie să stabilească convenţia cu zeciuiala în aşa fel, încît lui să-i aducă profit, iar protectorului său să nu-i facă supărare. Trebuie să-şi scrie predicile, iar timpul ce-i mai rămîne nu-i va prisosi pentru toate îndatoririle parohiale şi pentru întreţinerea şi îmbunătăţirea locuinţei pe care nu-i va fi iertat dacă n-o face cît mai confortabilă cu putinţă. Şi nu cred că este de mică importanţă ca el să aibă o purtare împăciuitoare şi atentă cu fiecare în parte şi, în special, cu cei cărora le datorează situaţia lui. De această îndatorire eu nu-l pot absolvi şi nici n-aş putea avea o părere bună despre acela care ar lăsa să-i scape vreun prilej pentru a-şi arăta respectul faţă de oricine ar fi din familia protectorului său. Şi îşi sfîrşi cuvîntarea, care fusese rostită atît de tare, încît să fie auzită de jumătate din salon, cu o plecăciune către domnul Darcy. Mulţi făcură ochii mari, mulţi zîmbiră, dar nimeni nu avu un chip mai amuzat decît domnul Bennet însuşi, în timp ce soţia lui îl lăuda cu patos pe domnul Collins pentru vorbirea lui atît de cu judecată şi remarca, nu prea în şoaptă, către Lady Lucas, că domnul Collins era un tînăr de soi bun şi cum nu se poate mai deştept.

Elizabeth i se păru că dacă membrii familiei sale s-ar fi vorbit să se dea în spectacol în seara aceea cît vor putea mai bine, le-ar fi fost imposibil să-şi joace rolurile cu mai mult haz sau succes şi ce fericire, se gîndea ea, pentru Bingley şi sora ei, că lui îi scăpase o parte din reprezentăţie şi că sentimentele lui nu erau dintre acelea care să fie influenţate de nerozia la care ar fi putut fi martor. Era totuşi destul de rău că cele două surori ale lui şi domnul Darcy avuseseră un asemenea prilej de a-şi

bate joc de rudele ei ; și nu-și putea da seama ce fusese mai greu de îndurat, disprețul tăcut al domnului sau surfsurile insolente ale doamnelor.

Restul serii nu-i mai oferi mare lucru. Domnul Collins o sîcîi mereu și se ținu scai de ea ; și cum nu o mai putu convinge să danseze din nou cu el, o puse în situația de a nu mai dansa cu nimeni. Zadarnic îl rugă să danseze cu altcineva și îi oferi să-l prezinte vreunei alte domnișoare. El o asigură că dansul nu-i spunea mai nimic și că scopul lui principal era ca prin atenții delicate să . i se facă agreabil și că de aceea își va face un punct de onoare din a rămîne lîngă dînsa toată seara. Nu mai era nimic de spus față de asemenea proiect. Elizabeth datoră clipe de mare ușurare prietenei sale, domnișoara Lucas, care veni adesea lîngă ea și, din drăgălășenie, îl atrase pe domnul Collins într-o conversație cu ea.

Elizabeth fu cel puțin scutită de ofensa de a mai fi luată în seamă de domnul Darcy care, deși se aflase adesea foarte aproape de ea și singur, nu se mai apropiase niciodată atît cît să-i poată vorbi. Ea își spuse că era poate urmarea aluziei ce o făcuse cu privire la domnul Wickham și se bucură.

Cei de la Longbourn rămaseră ultimii și, printr-o manevră a doamnei Bennet, trebuiră să aștepte trăsura încă un sfert de oră după plecarea tuturor celorlalți, ceea ce le dădu timp să constate cît de călduros doreau o parte din gazde să-i vadă plecați. Doamna Hurst și sora ei abia dacă mai deschiseră gura și atunci numai ca să se plîngă de oboseală, fiind foarte nerăbdătoare să rămînă singure. Respinseră toate încercările de conversație ale doamnei Bennet, creînd astfel o atmosferă de amorțeală prea puțin înviorată de cuvîntările lungi ale domnului Collinș, care îl omagia pe domnul Bingley și pe surorile sale pentru eleganța petrecerii și pentru ospitalitatea și politețea comportării lor față de musafiri. Darcy nu spunea nimic. Domnul Bennet, la fel de tăcut, se delecta de această scenă. Domnul Bingley și Jane își vorbeau, stînd împreună, puțin mai departe de toți ceilalți. Elizabeth păstra o tăcere tot atît de neclintită ca a doamnei Hurst sau a domnișoarei Bingley chiar și Lydia era prea obosită ca să mai rostească vreo vorbă, afară doar de cîte o exclamație întîm-

plătoare ca : „Doamne, ce obosită sînt !” însoțită de un căscat pînă la urechi.

Cînd în sfîrșit se ridicară pentru a-și lua rămas bun, doamna Bennet fu deosebit de stăruitoare în politețea cu care își exprimă speranța de a-i primi în curînd pe toți la Longbourn, adresîndu-se mai ales domnului Bingley pentru a-l asigura că i-ar face foarte fericiți dacă ar lua un dejun intim la ei, oricînd, fără ceremonia unei invitații formale.

Bingley radia de bucurie și promise, plin de recunoștință, că se va folosi de primul prilej pentru a-i prezenta omagiile sale, după ce se va întoarce de la Londra, unde trebuia să plece chiar a doua zi, pentru scurt timp. Doamna Bennet era pe deplin mulțumită și plecă de acolo cu încîntătoarea convingere că, lăsînd o margine pentru pregătirile necesare formalităților, trăsurilor noi și rochiilor de nuntă, era neîndoielnic că, la capătul a trei sau patru luni, fiica ei va fi instalată la Netherfield. La eventualitatea de a-și mai vedea încă una dintre fiice măritată cu domnul Collins se gîndea cu tot atîta certitudine și cu o mare, dar nu egală, plăcere. Elizabeth îi era cea mai puțin dragă dintre fete și, deși bărbatul și partida erau destul de bune pentru ea, valoarea și a uneia și a celeilalte erau eclipsate de domnul Bingley și de Netherfield.

Capitolul XIX

Dimineața următoare aduse ceva nou la Longbourn. Domnul Collins își prezentă, oficial, cererea. Cum se hotărîse s-o facă fără să mai piardă timp, deoarece concediul său lua sfîrșit sîmbătă, și neavînd nici un sentiment de sfială care să-l descumpănească, chiar dac-o făcea pe nepregătite, se așternu la lucru metodic, ținînd seamă de toate regulile pe care le socotea parte integrantă din această treabă. Imediat după micul dejun, găsindu-le împreună pe doamna Bennet, pe Elizabeth și pe una dintre mearse, se adresă mamei în acest fel :

— Pot spera, doamnă, un cuvînt din partea dumneavoastră, pe lîngă frumoasa dumneavoastră fiică, Elizabeth, dat fiind că-i solicit favoarea unei audiențe particulare în cursul acestei dimineți ?

Înainte ca Elizabeth să mai aibă timp pentru altceva decît pentru a roși de uimire, doamna Bennet răspunse :

— Vai de mine ! Da, desigur ! Sînt sigură că Lizzy se va simți foarte fericită ; sînt sigură că nu poate avea nici o obiecție. Hai, Kitty ! Am nevoie de tine sus. Și, strîngîndu-și lucrul, zori să iasă din cameră în timp ce Elizabeth striga :

— Scumpă doamnă, nu pleca. Te rog, nu pleca. Domnul Collins trebuie să mă ierte. Nu poate avea nimic să-mi spună care să nu poată fi auzit de oricine. Altfel plec și eu.

— Nu ! Nu ! Asta-i o prostie, Lizzy. Doresc să rămîi pe loc. Și văzînd că Elizabeth, stînjinită și contrariată, părea că este gata să iasă, adăugă : Lizzy, *însist* să rămîi și să dai ascultare domnului Collins.

Elizabeth nu se putea opune unei asemenea porunci ; și o clipă de gîndire făcînd-o să vadă că era mai cuminte să termine cît mai repede și mai în liniște cu putință, se așeză și, străduindu-se din răspuțeri, încercă să-și ascundă simțămintele care erau împărțite între dispreț și haz. Doamna Bennet și Kitty se îndepărtară ; îndată ce rămaseră singuri, domnul Collins începu :

— Credeți-mă, dragă domnișoară Elizabeth, că modestia dumneavoastră, departe de a vă dăuna, se adaugă mai curînd la celelalte calități pe care le aveți. Ați fi fost mai puțin plăcută în ochii mei, dacă *nu* ați fi arătat această mică opunere ; permiteți-mi să vă asigur înșă că am aprobarea onoratei dumneavoastră mame pentru această cerere. Cu greu v-ați putea îndoi de scopul intervenției mele, oricît de mult pudoarea dumneavoastră firească v-ar îndemna să vi-l ascundeți ; atențiile mele au fost prea marcate pentru a vă fi putut înșela. Aproape din clipa cînd am deschis ușa acestei case v-am ales ca tovarășă a vieții mele în viitor. Dar mai înainte de a mă lăsa furat de sentimentele mele pe această temă, ar fi mai cuminte să vă arăt motivele pentru care mă înșor și, mai mult decît atît, motivele pentru care am venit în Hert-

fordshire cu scopul de a-mi alege o soție, așa cum desigur am și făcut.

Imaginea domnului Collins, cu tot calmul lui solemn, furat de sentimentele lui, era gata s-o facă pe Elizabeth să pufnească în râs, așa că nu putu folosi scurta pauză pe care el și-o îngădui, încercînd să-l oprescă, iar el continuă :

— Motivele pentru care mă însor sînt : primul, fiindcă socotesc că este bine ca fiecare preot înstărit (cum sînt eu) să dea exemplul căsătoriei în parohia lui ; al doilea, pentru că sînt convins că aceasta va adăuga foarte mult la fericirea mea ; al treilea, pe care poate ar fi trebuit să-l menționez mai la început, pentru că acesta este sfatul și recomandarea specială a însăși nobilei doamne pe care am cîntea s-o numesc protectoarea mea. De două ori a binevoit domnia sa să-mi spună părerea ei (și încă neîntrebată) în această privință ; și chiar în sîmbăta de dinaintea plecării mele din Hunsford, în timpul partidelor noastre de cadril, pe cînd doamna Jenkinson aranja taburetul domnișoarei de Bourgh, mi-a spus : „Domnule Collins, trebuie să te însori. Un preot ca dumneata trebuie să se însoare. Fă o alegere bună, găsește o femeie de calitate, de dragul meu și al dumatăle ; să fie dintre cele active, utile, nu crescută cu pretenții ; să fie în stare să facă mult dintr-un venit mic. Acesta e sfatul meu. Găsește o femeie de acest fel, cît poți de repede, adu-o la Hunsford și am să vin să vă vizitez“. Îngăduiți-mi — fiindcă veni vorba — să vă mărturisesc, frumoasă verișoară, că nu consider sfaturile și amabilitățile Lady-ei Catherine de Bourgh ca cele mai mici dintre darurile pe care am puțința să vi le ofer. Veți găsi că are maniere pe care nu am cuvinte să le descriu ; iar agerimea și vioiciunea dumneavoastră cred că îi vor conveni, în special cînd vor fi temperate de tăcerea și respectul pe care rangul domniei sale nu se poate să nu le impună. Atîta, privitor la intenția mea, în general, în favoarea căsătoriei ; mai rămîne acum de spus ceea ce m-a îndreptat înspre Longbourn în loc să mă mîne înspre împrejurimile parohiei mele, unde, vă rog să mă credeți, există multe tinere femei amabile. De fapt însă, fiind, cum sînt, moștenitorul acestei moșii la moartea stimatului dumneavoastră tată (care totuși poate să mai trăiască încă

mulți ani), nu m-am putut împăca deloc cu gândul să nu-mi aleg o soție dintre fiicele sale, pentru ca pierderea să fie pentru ele cât mai mică posibil, atunci când va avea loc tristul eveniment, care totuși, așa cum am mai spus-o, s-ar putea să nu se producă încă vreo cîțiva ani. Acesta mi-a fost, scumpă verișoară, motivul ; și-mi place să cred că el nu mă va coborî în stima domniei-voastre. Și acum, nu-mi mai rămîne nimic altceva decît să vă încredințez, cu vorbe dintre cele mai arzătoare, de violența sentimentelor mele. Sînt total indiferent la avere și nu voi adresa tatălui domniei-voastre nici o cerere de acest fel, deoarece știu prea bine că n-ar putea fi satisfăcută și că mia aceea de lire cu patru la sută, care nu vă va reveni decît după decesul mamei dumneavoastră, este singurul lucru la care veți avea vreodată dreptul. Asupra acestui capitol, prin urmare, voi păstra neîntrerupt tăcere și puteți fi încredințată că de pe buzele mele nu veți auzi vreodată vreun respoș meschin, atunci cînd vom fi soț și soție.

Era absolut necesar să-l întrerupă, acum.

— Sînteți prea grăbit, domnule, strigă Elizabeth. Uitați că nu v-am dat nici un răspuns. Dați-mi voie s-o fac, fără să mai pierdem timpul. Primiți mulțumirile mele pentru omagiul pe care mi l-ați adus. Sînt foarte impresionată de cinstea cererii ce mi-ați făcut, dar îmi este imposibil să fac altfel decît s-o resping.

— Nu aflu acum pentru prima oară, replică domnul Collins, cu o fluturare a mîinii, că printre tinerele domnișoare se obișnuiește a respinge propunerile bărbatului pe care, în secret, au de gînd să-l accepte, cînd acesta le solicită mîna pentru întîia oară, și că uneori refuzul este repetat a doua și chiar a treia oară. Nu sînt deci deloc descumpănit de ceea ce mi-ați spus și sper să nu treacă mult și să vă conduc în fața altarului.

— Pe cuvîntul meu, domnule, strigă Elizabeth, speranța dumneavoastră este extraordinară, după cele ce v-am spus. Vă asigur că nu fac parte dintre acele tinere domnișoare (dacă există cumva astfel de tinere domnișoare) care sînt atît de curajoase, încît să-și pună fericirea în joc, luîndu-și riscul unei a doua cereri. Refuzul meu este foarte hotărît. Dumneavoastră nu m-ați putea face

fericită și sînt convinsă că eu sînt ultima femeie din lume care v-ar putea face fericit. Ba mai mult, dacă prietena dumneavoastră, Lady Catherine, m-ar cunoaște, am convingerea că m-ar găsi din toate punctele de vedere neindicată pentru această situație.

— Dacă ar fi sigur că Lady Catherine ar crede astfel... spuse domnul Collins foarte grav ; dar nu pot să-mi închipui că senioria sa va avea ceva de zis împotriva dumneavoastră. Și puteți fi sigură că, atunci cînd voi avea cîntea de a o revedea, îi voi vorbi în modul cel mai strălucitor despre modestia, spiritul dumneavoastră gospodăresc și alte frumoase însușiri pe care le aveți.

— Orice laudă, domnule Collins, va fi într-adevăr inutilă. Trebuie să-mi îngăduiți să judec singură și să-mi faceți cîntea de a crede ceea ce spun. Doresc să fiți foarte fericit și foarte bogat și, refuzîndu-vă mîna, fac tot ce-mi stă în putere ca să vă împiedic de a fi altfel. Cerîndu-mă în căsătorie, ați dat probabil satisfacție delicateții sentimentelor dumneavoastră față de familia mea și puteți intra în posesia moșiei Longbourn cînd va fi cazul, fără să vă faceți nici un reproș. Chestiunea poate fi deci socotită complet închisă.

La aceste vorbe se ridică și ar fi părăsit camera dacă domnul Collins nu i s-ar fi adresat astfel :

— Cînd voi avea din nou onoarea să vorbesc despre acest subiect, sper să primesc un răspuns mai favorabil decît mi-ați dat acum ; sînt, cu toate acestea, departe de a vă acuza în prezent de cruzime, deoarece știu că așa se obișnuiește printre persoanele de sexul dumneavoastră — să respingă bărbatul la prima lui cerere ; și poate că mi-ați spus deja atît cît trebuie, în conformitate cu adevăratul simț de pudoare al firii femeiești, pentru a mă încuraja în cererea mea.

— Într-adevăr, domnule Collins, strigă Elizabeth oarecum enervată, mă uimiți la culme. Dacă ceea ce v-am spus pînă acum vă poate părea o încurajare, nu știu cum să-mi exprim refuzul într-un mod care să vă poată convinge că este un refuz.

— Trebuie să-mi dați voie, scumpă verișoară, să cred că cererea mea este refuzată numai de formă. Motivele pentru care cred astfel sînt, pe scurt, următoarele : nu mi

se pare că persoana mea ar fi nedemnă să fie acceptată de dumneavoastră, sau că situația pe care v-o pot oferi ar fi altfel decât foarte dezirabilă. Situația mea, legăturile mele cu familia de Bourgh și rudenia mea cu familia dumneavoastră sînt tot atîtea împrejurări foarte favorabile mie ; și ar trebui să mai țineți seama că, în ciuda numeroaselor dumneavoastră farmece, nu este deloc sigur că vi se va mai face vreodată o altă cerere în căsătorie. Zestrea dumneavoastră este, din nefericire, atît de mică, încît, foarte probabil, ea va anihila efectul drăgălășeniei dumneavoastră și al bunelor dumneavoastră însușiri. Deoarece trebuie să conchid că refuzul dumneavoastră nu este serios, îmi place să-l atribui dorinței dumneavoastră de a-mi stîrni și mai mult dragostea, ținîndu-mă în nesiguranță, în acord cu practica obișnuită printre femeile distinse.

— Vă asigur, domnule, că n-am nici cea mai mică pretenție că aș fi dotată cu acest fel de distincție care constă în a chinui un om onorabil. Aș prefera să mi se aducă omagiul de a nu mi se contesta sinceritatea. Vă mulțumesc iară și iară pentru cîntea ce mi-ați făcut-o, dar îmi este imposibil să accept cererea dumneavoastră în căsătorie. Din toate punctele de vedere sentimentele mele mi-o interzic. Pot să vă vorbesc deschis ? Nu mă considerați acum ca pe o femeie distinsă care are de gînd să vă chinuie, ci ca pe o făptură rațională care vă spune adevărul adevărat.

— Sînteți mereu fermecătoare ! strigă Collins, cu un aer de neîndemînică galanterie, și sînt convins că atunci cînd cererea mea va fi consfințită de autoritatea expresă a ambilor dumneavoastră excelenți părinți, ea nu va putea fi socotită decât acceptabilă.

Elizabeth nu mai avu ce răspunde la asemenea încăpăținare într-o voită amăgire de sine și se retrase imediat în tăcere, hotărîtă ca, în caz că domnul Collins va persista să considere repetatele ei refuzuri drept măgulitoare încurajări, să se adreseze tatălui ei al cărui „nu“ ar putea fi rostit în așa fel, încît să fie decisiv, și a cărui purtare, cel puțin, nu va putea fi luată drept mofturi și cochetărie de femeie distinsă.

Capitolul XX

Domnul Collins n-a fost lăsat mult timp să contemple în tăcere reușita sa în dragoste, căci doamna Bennet, care-și făcuse de lucru în hol așteptând sfârșitul convorbirii, nici n-o văzu bine pe Elizabeth deschizând ușa și trecînd cu pași zoriți pe lîngă ea înspre scară, că și intră în sufragerie ca să se felicite și să-l felicite, în cuvinte calde, pentru fericita perspectivă a unei legături mai strînse între ei. Domnul Collins primi și-i întoarse felicitările cu o egală plăcere, pornindu-se apoi să-i relateze amănuntele convorbirii, de rezultatul căreia era incredințat că avea toate motivele să fie mulțumit, deoarece refuzul ferm al verișoarei sale izvoara, în mod natural, din firea-i rușinoasă și din autentică pudoare a caracterului ei.

Pe doamna Bennet, această știre o sperie totuși ; ar fi fost bucuroasă să creadă, ca el, că fiica sa avusese de gînd să-l încurajeze refuzîndu-i cererea în căsătorie, dar nu îndrăzneă, și nu se putu stăpîni să nu i-o spună.

— Contați, domnule Collins, adăugă ea, că o s-o facem să-și bage mințile în cap. Am să-i vorbesc despre aceasta chiar eu, imediat. Este foarte încăpățînată și nesăbuită și nu-și cunoaște propriul interes ; dar am s-o fac eu să și-l cunoască.

— Iertați-mă că vă întrerup, doamnă, strigă domnul Collins, dar dacă este într-adevăr încăpățînată și nesăbuită, nu știu dacă ar fi o soție cu adevărat potrivită pentru un bărbat în situația mea care, firește, caută fericirea în instituția căsătoriei. Dacă deci persistă într-adevăr să-mi respingă cererea, ar fi poate mai bine să n-o siliți să mă accepte ca soț căci, dacă are o tendință spre asemenea defecte, n-ar putea face mare lucru pentru fericirea mea.

— Domnule, m-ați înțeles foarte greșit, spuse doamna Bennet alarmată. Lizzy este încăpățînată numai în chestiuni de acest fel ; în toate celelalte, nu s-a mai pomenit o fată cu o fire mai bună. Mă duc imediat la domnul Bennet și vom aranja asta cu ea, sînt sigură.

Nu-i lăsa timp să mai zică ceva și porni în grabă la soțul ei ; deschizînd ușa bibliotecii, exclamă :

— Oh, dragă domnule Bennet, este urgent nevoie de dumneata ; sîntem cu toții innebuniți. Trebuie să vii s-o convingi pe Lizzy să se mărite cu domnul Collins, pentru că jură că nu-l vrea și dacă nu te grăbești, dînsul o să-și schimbe gîndul și n-o să mai vrea el s-o ia.

Cînd doamna Bennet intră, domnul Bennet ridică ochii de pe carte și-i fixă pe chipul ei, cu o calmă indiferență, deloc tulburată de vestea ce-i aducea.

— Nu am plăcerea să te înțeleg, spuse, cînd soția lui își isprăvi tirada. Despre ce este vorba ?

— Despre domnul Collins și Lizzy. Lizzy a declarat că nu-l vrea pe domnul Collins și domnul Collins a început să spună că nu o vrea pe Lizzy.

— Și ce urmează să fac eu în chestiunea asta ? Pare o situație fără ieșire.

— Vorbește dumneata însuți cu Lizzy. Spune-i că stăruie să se mărite cu el.

— Să fie poftită aici. Va trebui să audă părerea mea.

Doamna Bennet sună și domnișoara Elizabeth a fost somată să vină în bibliotecă.

— Apropie-te, fetițo, exclamă tatăl, cînd Elizabeth își făcu apariția. Am trimis să te cheme pentru o chestiune importantă. Am aflat că domnul Collins ți-a făcut o cerere în căsătorie. Este adevărat ? Elizabeth răspunse că așa era. Foarte bine. Și această cerere ai refuzat-o ?

— Da, domnule.

— Foarte bine. Acum ajungem la punctul esențial. Mama dumitale stăruie să o accepți. Nu este așa, doamnă Bennet ?

— Da ! Altfel nu vreau s-o mai văd niciodată în ochii mei.

— Elizabeth, ai în față o tristă alternativă. Din ceasul acesta va trebui să devii o străină pentru unul dintre părinții dumitale. Mama dumitale nu vrea să te mai vadă în ochii ei dacă nu te măriți cu domnul Collins, iar eu nu vreau să te mai văd în ochii mei dacă o faci.

Elizabeth nu putu decît să zîmbească la o astfel de concluzie a unui astfel de început ; doamna Bennet însă,

care fusese convinsă că soțul său privea chestiunea așa cum dorea ea însăși, rămase consternată.

— Ce vrei să spui, domnule Bennet, cu felul acesta de a vorbi ? Mi-ai promis să *stăru*i că ea să se mărite cu domnul Collins.

— Draga mea, îi replică soțul. Am de cerut două mici favoruri : primul, să-mi îngădui, în împrejurarea de față, liberul uz al propriului meu cap ; și al doilea, al camerei mele. Voi fi încântat să beneficiaz singur de bibliotecă, imediat ce va fi cu putință.

Cu toate acestea, în ciuda dezamăgirii provocate de purtarea soțului, doamna Bennet nu renunță încă la scopul său. Îi vorbi Elizabethei iară și iară — când cu lingușiri, când cu amenințări. Încercă s-o atragă pe Jane de partea ei, dar Jane, cu toată blîndețea posibilă, refuză să intervină ; iar Elizabeth răspundea atacurilor mamei sale cîteodată cu toată seriozitatea și cîteodată cu o veselie nebunească. Deși felul în care o făcea varia, hotărîrea ei, niciodată.

În acest timp, domnul Collins medita în solitudine la cele întîmplate. Avea o părere prea bună despre el ca să poată pricepe motivul pentru care verișoara lui putea să-l refuze : și, deși mîndria-i fusese rănită, nu suferea în nici un alt fel. Înclinația pentru ea era cu totul imaginară, iar eventualitatea ca fata să merite învinuirile mamei sale îl împiedica să simtă vreun regret.

În timp ce întreaga familie era atît de tulburată, sosi Charlotte Lucas să petreacă ziua împreună cu ei. La intrare fu întîmpinată de Lydia care, zburînd către ea, îi spuse mai multă în șoaptă :

— Mă bucur că ai venit ; e un haz la noi ! Ce crezi că s-a întîmplat azi dimineață ? Domnul Collins a cerut-o pe Lizzy, și ea nu-l vrea.

Charlotte aproape nici n-avu timp să răspundă, căci Kitty se și ivise lîngă ele cu aceleași vești ; și, nici nu intraseră bine în sufragerie, unde o găsiră pe doamna Bennet singură, că aceasta începu și ea același subiect, făcînd apel la înțelegerea domnișoarei Lucas și implorînd-o s-o convingă pe prietena ei, Lizzy, să se supună dorințelor întregii familii.

— Te implor, scumpă domnișoară Lucas, fă acest lucru, adăugă ea pe un ton melancolic, căci nimeni nu e cu mine, nimeni nu e de partea mea ! Sînt tratată cu atîta cruzime ! Nimeni nu are milă de sărmanii mei nervi.

Charlotte fu scutită de a-i răspunde căci chiar atunci intrară Jane și Elizabeth.

— Da, iat-o că vine, continuă doamna Bennet, iat-o, avînd aerul cel mai indiferent posibil, fără să-i pese de noi mai mult decît dacă ne-am aflat la York, numai să poată face după capul ei. Dar să-ți spun eu ceva, domnișoară Lizzy : dacă ți-ai vîrit în cap s-o ții așa, refuzînd oricare cerere în căsătorie, n-ai să te alegi în viața dumitale cu un soț și nu știu cine o să te țină cînd s-o prăpădi tatăl dumitale. Eu n-am să te pot ține și, de aceea, te avertizez. Am terminat cu dumneata din clipa asta chiar. Ți-am spus cînd eram în bibliotecă, știi, că n-am să-ți mai vorbesc în viața mea și ai să vezi că mă țin de cuvînt. Nu-mi face nici o plăcere să vorbesc cu copiii nesupuși. Nu că mi-ar face de fapt plăcere să vorbesc cu oricine ar fi. Oamenii care suferă de nervi ca mine nu pot avea mare poftă de vorbă. Nu știe nimeni ce îndur eu ! Dar așa se întîmplă întotdeauna. Cei care nu se plîng n-au nicio dată parte de compătimire.

Fiicele sale ascultară într-o tăcere totală această revărsare de cuvinte, conștiente că orice tentativă de a argumenta sau de a o consola i-ar fi mărit numai enervarea. Ea continuă deci să vorbească, fără să fie întreruptă de vreuna dintre ele, pînă ce intră domnul Collins, cu un aer mai important ca de obicei ; văzîndu-l, doamna Bennet spuse fetelor :

— Acum, insist să tăceți cu toatele din gură și să ne lăsați, pe domnul Collins și pe mine, să stăm puțin de vorbă.

Elizabeth ieși tăcută ; Jane și Kitty o urmară, dar Lydia nu se mișcă, hotărîtă să audă tot ce se va putea auzi. Charlotte, reținută în primul rînd de amabilitatea domnului Collins, care-i puse întrebări foarte amănunțite în privința ei și a familiei sale, și apoi de o ușoară curiozitate, se mulțumi să se apropie de fereastră, prefăcîndu-se

că nu aude nimic. Doamna Bennet începu conversația plănuită, pe un ton plîngăreț : „Oh, domnule Collins...”.

— Scumpă doamnă, o întrerupse el, să păstrăm în veci tăcere în chestiunea asta. Departe fie de mine, continuă el imediat pe un ton care-i sublinia nemulțumirea, gîndul de a avea vreun resentiment față de comportarea fiicei dumneavoastră. Resemnarea în fața relelor de neînlăturat este datoria noastră a tuturor, datorie mai cu osebire a unui tînăr care a avut, cum am avut eu, norocul unei înălțări în grad timpurii ; iar eu am credința că sînt resemnat. Poate că aceasta — nu într-o mică măsură — din sentimentul de îndoială în privința fericirii mele certe, dacă frumoasa mea verișoară m-ar fi onorat, acordîndu-mi mina sa ; căci am băgat adesea de seamă că desemnarea nu este niciodată atît de perfectă ca în cazul în care fericirea refuzată începe să piardă în ochii noștri ceva din valoarea ei. Sper că nu veți lua drept o lipsă de respect față de familia dumneavoastră, scumpă doamnă, faptul că îmi retrag pretențiile la mina fiicei dumneavoastră, fără să vă fi adus dumneavoastră și domnului Bennet omagiul de a vă cere să vă impuneți autoritatea în favoarea mea. Conduita mea ar putea fi — mă tem — considerată ca neconformă, deoarece am primit refuzul de pe buzele fiicei dumneavoastră în loc de a-l primi din gura dumneavoastră ; sîntem însă toți supuși greșelii. Am avut tot timpul numai gînduri bune. Scopul meu a fost să-mi procur o amabilă tovarășă de viață, cu respectarea cuvenită intereselor întregii dumneavoastră familii și, dacă purtarea mea a fost cît de cît criticabilă, rog să-mi fie îngăduit acum să vă prezint scuzele mele.

Capitolul XXI

Discuția în legătură cu cererea domnului Collins era acum aproape sfîrșită, iar Elizabeth mai avea doar de suportat neplăcutele sentimente ce trebuiau să urmeze în mod inevitabil, și, din cînd în cînd, cite o aluzie morocănoasă din partea mamei sale. Cît privește pe domnul Col-

lins, el nu-și exprima sentimentele printr-o jenă sau deprimare, sau prin vreo încercare de a o evita pe Elizabeth, ci mai ales printr-o atitudine înțepată și o tăcere plină de resentiment. Abia dacă îi mai vorbea și atențiile insistente de care el însuși fusese atât de mândru fură îndreptate în restul zilei către domnișoara Lucas, a cărei amabilitate, ascultându-l, constitui o ușurare temporară pentru ei toți și în special pentru prietena ei.

Ziua următoare nu aduse nici o ameliorare în proasta dispoziție sau în sănătatea doamnei Bennet. Domnul Collins se afla în aceeași stare de mândrie infuriată. Elizabeth sperase că resentimentele îl vor face să-și scurteze vizita, dar programul lui nu părea să fi suferit nici o modificare din această cauză. Fusese mereu vorba să plece simbătă și pînă simbătă avea de gînd să stea.

După micul dejun, fetele plecaseră la Meryton să se intereseze dacă domnul Wickham se întorsese și să-i deplîngă absența de la balul de la Netherfield. El le întîlni la intrarea în oraș și le conduse la mătușa lor, unde s-a discutat, amplu, regretul și dezolarea lui de a fi lipsit, precum și chestiunile care-i interesau pe toți. Față de Elizabeth, totuși, el recunoscuse de bună voie că din proprie inițiativă găsisese necesar să-și impună această absență.

— Pe măsură ce se apropia data balului mi-am dat seama, spuse el, că era mai bine să nu dau ochii cu domnul Darcy, că a ne afla în aceeași încăpere, în aceeași societate, atîtea ore împreună, ar fi fost mai mult decît eram în stare să suport; și că s-ar fi putut ivi situații neplăcute nu numai pentru mine.

Elizabeth aprobă întru totul; avură răgaz să discute pe îndelete acest lucru și să-și facă în mod politicos tot felul de complimente, pe drum spre Longbourn, căci domnul Wickham, împreună cu un alt ofițer, le conduse acasă și, pe drum, el se ocupă în mod special de dînsa. Faptul de a le fi însoțit prezenta un dublu avantaj. Elizabeth simțea ce compliment i se făcea și apoi, era un prilej foarte nimerit de a-l prezenta mamei și tatălui ei.

Îndată după întoarcerea acasă sosi o scrisoare pentru domnișoara Bennet venea de la Netherfield și a fost deschisă pe loc. Plicul conținea o foaie mică, elegantă, de hirtie satinată, acoperită cu scrisul frumos și curgător al

unei mîini de femeie. Elizabeth observă expresia de pe chipul surorii sale schimbîndu-se în timp ce citea și o văzu stăruind asupra unor anumite pasaje. Jane se stăpîni imediat și, punînd scrisoarea de o parte, încercă, cu veselie ei obișnuită, să ia parte la conversația generală ; Elizabeth însă se simți neliniștită de această întîmplare, fapt care o făcu să nu-i mai poată da atenție nici măcar lui Wickham ; și nici nu-și luaseră bine rămas bun, el și prietenul lui, că Jane o pofți din ochi s-o urmeze sus. Cînd ajunseră în camera lor, Jane scoase scrisoarea și-i spuse :

— Este de la Caroline Bingley ; cuprinsul m-a surprins nespus de mult. La ora aceasta sînt cu toții plecați din Netherfield ; sînt în drum spre Londra și fără vreo intenție de a se mai întoarce. Ascultă ce scrie.

Citi cu glas tare prima frază care cuprindea informația că se hotărîseră tocmai să-și urmeze, imediat, frațele la Londra și că vor lua în ziua aceea dejunul în Grosvenor Street, unde domnul Hurst avea o casă. Următoarea frază suna astfel : „Nu pretind că regret ceva din cele ce las la Hertfordshire, în afară de societatea dumitale, prietenă dragă ; sperăm însă, cîndva în viitor, să ne bucurăm de repetate ori de aceleași încîntătoare clipe de apropiere, ca acelea pe care le-am avut împreună ; și, între timp, putem să ne micșorăm mîhnirea despărțirii printr-o corespondență cît mai frecventă și mai sinceră, pentru care lucru contez pe dumneata“. Elizabeth ascultă cu toată indiferența provocată de neîncrederea în aceste expresii pompoase și, deși bruschețea plecării o surprinsese, nu văzu nimic într-adevăr de regretat în lucrul acesta. Nu era de crezut că absența lor din Netherfield îl va putea împiedica pe domnul Bingley să se întoarcă acolo ; iar în ceea ce privește pierderea companiei doamnelor, era convinsă că în curînd Jane nu se va mai preocupa de aceasta, fericită de a fi în compania lui.

— Ce ghinion, spuse după o mică pauză, că n-ai mai putut să-i vezi înainte de plecare. Dar nu ne e oare îngăduit să sperăm că viitorul fericit, pe care domnișoara Bingley îl nădăjduiește, ar putea veni mai curînd decît crede ea ? Și că încîntătoarele clipe de apropiere pe care le-ați avut ca prietene vor fi reînnoite cu încă și mai

mare plăcere, ca surori ?¹ Ele nu vor reuși să-l rețină pe domnul Bingley la Londra.

— Caroline spune hotărît că iarna aceasta nici unul dintre ei nu va reveni în Hertfordshire. Am să citesc mai departe :

„Ieri, cînd am plecat, fratele nostru era incredințat că treburile care-l reclamau la Londra ar fi putut fi terminate în trei, patru zile ; cum însă sîntem sigure că nu poate fi astfel și, în același timp, fiind convinse că, odată la Londra, Charles nu se va grăbi deloc să plece iar de acolo, ne-am hotărît să-l urmăm, ca să nu fie obligat să-și petreacă orele de răgaz într-un hotel lipsit de confort. Multe dintre cunoștințele mele sînt deja acolo pentru sezonul de iarnă ; aș dori să pot afla că dumneata, scumpă prietenă, ai intenția să fii una dintre ele ; dar din acest punct de vedere, mă cuprinde disperarea. Sper din toată inima că sărbătoarea Crăciunului în Hertfordshire va fi pentru dumneavoastră plină de bucuriile pe care de obicei acesta le aduce și că numărul curtezanilor dumitale va fi atît de mare, încît te va împiedica să simți pierderea celor trei de care noi te vom lipsi“. Reiese limpede de aici, adăugă Jane, că iarna aceasta el nu se va mai reîntoarce.

— Este limpede numai că domnișoara Bingley *nu vrea* ca el să se reîntoarcă.

— Ce te face să crezi așa ? Trebuie să fie propria lui hotărîre ; el este propriul lui stăpîn. Dar nu știi încă totul. *Vreau să-ți citesc* pasajul care mă doare cel mai mult. Nu vreau să-ți ascund nimic : „Domnul Darcy este nerăbdător să-și revadă sora și, ca să-ți mărturisesc adevărul, nici noi înșine nu sîntem mai puțin. Sînt convinsă că Georgiana Darcy nu-și are egal în frumusețe, eleganță, talente, iar afecțiunea pe care ne-o inspiră, Louisei și mie, se ridică pînă la ceva încă și mai interesant, datorită speranței pe care îndrăznim a o nutri ca ea să devină în viitor sora noastră. Nu știu dacă ți-am pomenit vreodată de sentimentele mele în această privință, dar nu vreau să părăsesc ținutul fără să ți le destăinuiesc și sînt

¹ Se obișnuia să se dea cumnatului și cumnatei numele de frate și soră.

Încredințată că nu le vei găsi nerezonabile. Fratele meu o admiră deja foarte mult ; el va avea acum adesea prilejul s-o vadă în cea mai mare intimitate ; toate rudele ei doresc această unire tot atît de mult cît și ale lui ; și cred că dragostea mea de soră nu mă face să mă-nșel cînd îl cred pe Charles în stare să cucerească inima oricărei femei. Ținînd seama de toate aceste împrejurări favorabile unei apropieri căreia nimic nu îi este potrivnic, greșesc oare, scumpa mea Jane, cînd mă las legănată de speranța într-un eveniment care va aduce fericirea atîtora ?“.

— Ce crezi despre fraza *aceasta*, dragă mea Lizzy ? Întrebă Jane, după ce sfîrși de citit. Nu este destul de limpede ? Nu mărturisește ea oare, în mod expres, că domnișoara Bingley nici nu așteaptă și nici nu dorește să devin sora ei ? Că e total convinsă de indiferența fratelui ei și că, dacă bănuiește natura sentimentelor mele pentru el, dorește (foarte amabil !) să mă pună în gardă ? Mai poate exista o a doua părere în chestiunea aceasta ?

— Da, mai poate, căci părerea mea este total diferită. Vrei s-o auzi ?

— Cît se poate de mult.

— Am să ți-o spun în cîteva cuvinte. Domnișoara Bingley își dă seama că fratele ei este îndrăgostit de tine și vrea să-l însoare cu doamnișoara Darcy. Pleacă deci după el la oraș, sperînd să-l rețină acolo, și încearcă să te convingă că el nici nu se gîndește la tine.

Jane clătină din cap.

— Jane, trebuie într-adevăr să mă crezi. Nu e nimeni care să vă fi văzut împreună și să se poată îndoi de dragostea lui. Nici domnișoara Bingley, sînt sigură, nu e chiar atît de proastă. Dacă ar fi întrevăzut la domnul Darcy pe jumătate doar atîta dragoste pentru ea, și-ar fi comandat deja rochia de mireasă. Despre altceva este însă vorba noi nu sînem destul de bogați sau destul de nobili pentru ei ; și ea este cu atît mai dornică s-o cîștige pe domnișoara Darcy pentru fratele ei, cu cît are convingerea că, o dată ce s-a făcut o căsătorie între familiile lor, ar avea mai puține dificultăți cu o a doua, ceea ce nu este lipsit de oarecare ingeniozitate și cred că ar reuși,

dacă domnișoara de Bourgh ar ieși din circuit. Dar, scumpă Jane, nu-ți poți închipui cu adevărat că dacă domnișoara Bingley zice că fratele său are o mare admirație pentru domnișoara Darcy, el este cît de cît mai puțin sensibil la farmecele *tale* decît era marți, cînd și-a luat rămas bun de la tine ; sau că îi va sta în putere să-l convingă că nu este îndrăgostit de tine, ci este tare îndrăgostit de prietena ei.

— Dacă am avea aceeași părere despre domnișoara Bingley, replică Jane, cele spuse de tine mi-ar putea ajuta mult. Dar știi că premisa ta nu este dreaptă. Caroline nu este în stare să înșele cu tot dinadinsul pe cineva, și singurul lucru care-mi mai rămîne de sperat în acest caz este că ea însăși se înșeală.

— E perfect. N-ai fi putut avea o idee mai fericită, de vreme ce idcea mea nu te mulțumește ; crede — în orice caz — că domnișoara Bingley se înșeală. Ți-ai făcut acum datoria față de ea și nu mai trebuie să te frămînti.

— Dar, surioară dragă, chiar în cazul cel mai bun, pot fi oare fericită acceptînd un bărbat ale cărui surori și ai cărui prieteni doresc, toți, ca el să se căsătorească cu altcineva ?

— Trebuie să hotărâști singură, spuse Elizabeth, și dacă după o matură chibzuință vei găsi că mîhnirea de a le nemulțumi pe cele două surori ale lui este mai mare decît fericirea de a-i fi soție, te sfătuiesc, desigur, să-l refuzi.

— Cum poți vorbi astfel ? o întrebă Jane, cu un zîmbet încîntător. Trebuie să știi că, deși aș fi grozav de mîhnită din cauza dezaprobării lor, n-aș putea șovăi.

— Știam că n-ai să șovăi și, așa stînd lucrurile, nu te pot compătimi.

— Dacă însă el nu se va mai întoarce în iarna asta, nu va mai fi nevoie niciodată de hotărîrea mea. În șase luni, cîte nu se pot întîmpla ? !

Elizabeth nici nu luă în considerație eventualitatea ca el să nu se mai întoarcă. Ei îi apăreau toate numai ca o insinuare a dorințelor interesate ale Carolinei și nu-și putu închipui — nici măcar pentru o clipă — că dorințele acelea, oricît de direct și oricît de dibaci ar fi fost ele

înfățișate, ar fi putut influența un bărbat atît de independent.

Îi arată Janei, cît mai convingător cu putință, ce credea în privința aceasta și avu curînd bucuria de a vedea efectul fericit al intervenției sale. Firea Janei nu era plecată spre descurajare și, încet, încet, îi reveni speranța, cu toate că uneori neîncrederea îi copleșea nădejdea că Bingley se va reîntoarce la Netherfield și va răspunde tuturor dorințelor inimii ei.

Căzură de acord că doamna Bennet trebuia să aștepte despre plecarea familiei, dar nu despre purtarea domnului, pentru a nu se alarma ; dar chiar și această comunicare parțială o neliniști foarte tare și deplinse marele nenoroc care făcuse ca doamnele să trebuiască să plece tocmai cînd începuseră să devină cu toatele atît de intime.

După ce se lamentă cîtva timp, se consolă totuși cu gîndul că domnul Bingley se va întoarce repede și că în curînd va lua masa la Longbourn ; și concluzia finală fu declarația sa consolatoare că, deși îl invitasese numai la un dejun intim, va avea grijă să-i servească două feluri substanțiale.

Capitolul XXII

Familia Bennet a fost invitată la prînz de familia Lucas și din nou, mai tot timpul zilei, domnișoara Lucas se dovedi foarte drăguță, ascultîndu-l pe domnul Collins. Elizabeth profită de un prilej pentru a-i mulțumi :

— Asta îi menține buna dispoziție, remarcă ea, și n-am cuvinte să-ți spun cît îți sînt de recunoscătoare. Charlotte o asigură că e foarte bucuroasă să-i fie de folos, mărturisindu-i că era astfel răsplătită din plin pentru micul sacrificiu de timp ce-l făcea. Lucru foarte drăguț din partea ei, dar drăgălășenia Charlottei mergea mai departe decît își închipuia Elizabeth : scopul ei era, nici mai mult, nici mai puțin, decît s-o salveze de o repetare a omagiilor domnului Collins, atrăgîndu-și-le pentru sine.

Acesta era planul domnișoarei Lucas și seara, cînd se despărțiră, aparențele erau atît de surîzătoare, încît s-ar fi simțit aproape sigură de reușită, dacă el n-ar fi trebuit să plece atît de curînd din Hertfordshire. Dar aici, Charlotte era nedreaptă cu firea lui focoasă și independentă care-l îndemnă — a doua zi de dimineată — să dispară cu o admirabilă șiretenie de la Longbourn House și să zorească înspre Lucas Lodge ca să se arunce la picioarele ei. Era foarte îngrijorat să nu fie observat de verișoarele lui, avînd convingerea că, dacă ele l-ar fi văzut plecînd, nu se putea să nu-i ghicească planul, și nu dorea să i se cunoască tentativa decît o dată cu succesul ei, deoarece, deși era aproape sigur — și pe bună dreptate; căci Charlotte fusese destul de încurajatoare — se simțea oarecum timid din cauza aventurii de miercuri. Fu primit în modul cel mai măgulitor. Domnișoara Lucas îl zări venind către casă, de la o fereastră de sus, și porni imediat să-l întilnească pe alee, ca din întîmplare. Dar nu prea îndrăznise să spere că o așteptau acolo atîta dragoste și elocință.

Intr-un timp scurt, pe cît o îngăduiau lungile cuvîntări ale domnului Collins, totul fu hotărît între ei, spre satisfacția amîndurora; pe cînd intrau în casă, el o imploră grav să-i fixeze ziua care urma să-l facă cel mai fericit dintre muritori; și deși o asemenea rugămintă se cerea respinsă — pentru moment — domnișoara nu se simți în stare să se joace cu fericirea lui. Prostia cu care fusese dăruit de natură îi lipsea „curtea“ de orice farmec ar fi putut face pe o femeie să vrea ca aceasta să se prelungească; și domnișoara Lucas, care îl accepta numai și numai din dorința pură și dezinteresată de a se căpătui, nu făcea mare caz de graba cu care i se realiza această dorință.

Sir William și Lady Lucas au fost grabnic solicitați să-și dea consimțămîntul pe care-l acordară cu mare entuziasm. Situația domnului Collins făcea din el o partidă cît se poate de dorită pentru fiica lor, căreia îi puteau da prea puțină zestre; iar perspectivele averii lui erau deosebit de bune. Lady Lucas începu pe loc să socotească — mai interesată de acest subiect decît oricînd în tre-

cut — cam cîți ani mai avea domnul Bennet de trăit ; iar Sir William își dăde în mod categoric părerea că îndată ce domnul Collins va intra în posesia moșiei Longbourn ar fi foarte oportun ca el și soția lui să-și facă apariția la Palatul Saint James. Întreaga familie, pe scurt, a fost cu acest prilej copleșită de fericire. Mezinele își făceau vise *să fie scoase în lume* cu un an, doi mai devreme decît s-ar fi putut altfel ; iar băieții scăpară de teama că Charlotte va muri fată bătrînă. Cît despre Charlotte, era destul de liniștită. Cîștigase partida și acum avea răgaz să judece. Reflecțiile ei fură în general mulțumitoare. Domnul Collins nu era, desigur, nici inteligent, nici simpatîc ; prezența lui era enervantă, iar dragostea lui pentru ea nu putea fi decît închipuire. Totuși, va fi soțul ei. Fără să-și închipuie cine știe ce nici despre bărbați, nici despre căsnicie, măritișul fusese totdeauna ținta ei ; era singura soluție pentru tinerele fete cu educație, dar cu avere mică ; și oricît de nesigură, sub raportul fericirii, era mijlocul lor de protecție, cel mai plăcut, împotriva nevoilor. Acest mijloc de protecție, ea îl dobîndise acum ; și la vîrsta de douăzeci și șapte de ani, fără să fi fost vreodată frumoasă, simțea ce mare noroc avea. Lucrul cel mai puțin plăcut, în toată chestiunea asta, era surpriza pe care i-o va prilejui Elizabethei Bennet, a cărei prietenie o prețuia mai presus decît a oricui altcuiva. Elizabeth o să se mire și poate o s-o condamne ; și, deși hotărîrea ei era de neclintit, o asemenea dezaprobare ar fi durut-o. Se hotărî să-i mărturisească personal totul și de aceea îi ceru domnului Collins ca la întoarcerea lui la Longbourn pentru cină să nu sufle nimănui din familie nimic despre cele întîmplate. Promisiunea de a păstra secretul fu desigur conștiincios dată, dar nu putea fi ușor ținută, deoarece curiozitatea stîrnită de lunga lui absență se manifestă, cînd se întoarce, prin întrebări atît de directe, încît a fost nevoie de oarecare inventivitate pentru a le ocoli și, în același timp, de o mare abnegație, căci tare mai dorea să le facă tuturor cunoscută dragostea lui încununată de succes.

Cum urma să plece a doua zi prea devreme pentru a mai da ochii cu vreuna dintre gazde, ceremonia de bun

rămas avu loc cînd doamnele se retraseră pentru noapte ; doamna Bennet, plină de politețe și cordialitate, îi spuse cît de fericiți ar fi cu toții să-l vadă iarăși la Longbourn, oricînd i-ar îngădui celelalte angajamente să vină în vizită.

— Scumpă doamnă, replică el, invitația dumneavoastră îmi este deosebit de plăcută, căci este tocmai lucrul pe care l-am sperat și puteți fi sigură că voi profita de ea cît de curînd posibil.

Rămaseră cu toții uluiți și domnul Bennet, care nu dorea în nici un caz o atît de grabnică revenire a lui, spuse pe loc :

— Dar nu e nici un pericol să vă atrageți prin asta dezaprobarea Lady-ei Catherine, scumpe domn ? E mai bine să vă neglijați rudele decît să vă luați riscul de a vă nemulțumi protectoarea.

— Dragă domnule, replică domnul Collins, vă rămîn profund îndatorat pentru acest sfat prietenesc și puteți conta că nu voi face niciodată un pas atît de important, fără aprobarea senioriei sale.

— Trebuie să fiți mereu cu ochii în patru. Riscați orice altceva, mai curînd decît s-o indispuneți ; și dacă veți simți vreodată îndemnul de a veni la noi, ceea ce cred că este foarte probabil, stați cuminte acasă și fiți liniștit, căci noi nu ne vom supăra din cauza asta.

— Credeți-mă, dragă domnule, că atenția dumneavoastră afectuoasă îmi stîrnește și mai mult recunoștința ; și contați că veți primi curînd din partea mea o scrisoare de mulțumire și pentru aceasta ca și pentru toate dovezile de atenție pe care mi le-ați arătat în timpul șederii mele în Hertfordshire. Cît privește frumoasele mele verișoare, deși absența mea s-ar putea să nu fie destul de lungă pentru a face necesar acest lucru, îmi voi lua libertatea de a le ura sănătate și fericire, fără a face o excepție nici pentru verișoara Elizabeth.

Doamnele se retraseră apoi cu amabilitățile cuvenite, toate la fel de surprinse, aflînd că el se gîndea să se reîntoarcă în curînd. Doamnei Bennet îi plăcea să înțeleagă din asta că domnul Collins se gîndea să-și aducă omagiul vreunei dîntre fiicele sale mai mici, și Mary ar fi putut fi convinsă să-l accepte. Ea îi prețuia însușirile mai

mult decît toate celelalte surori ; reflecțiile lui aveau o greutate care adesea o izbea ; și deși nu era în nici un caz inteligent ca dînsa, se gîdea că, dacă ar fi fost încurajat să citească și să se desăvîrșească printr-un exemplu ca al ei, ar fi putut deveni un tovarăș de viață foarte plăcut. Dar a doua zi de dimineață, orice speranță de acest fel le-a fost spulberată. Curînd după micul dejun, veni domnișoara Lucas și relată Elizabethei, într-o scurtă convorbire între patru ochi, evenimentul din ajun.

Cu o zi, două mai înainte, Elizabethei îi trecuse prin minte posibilitatea ca domnul Collins să-și închipuie că era îndrăgostit de prietena ei ; dar ca Charlotte să-l poată încuraja părea tot atît de imposibil, pe cît îi era ei în-săși de imposibil să-l încurajeze ; uimirea ei fu, prin urmare, atît de puternică, încît în primul moment uită de buna-cuviință și nu se putu stăpîni să nu exclame :

— Logodită cu domnul Collins ! Draga mea Charlotte, imposibil !

Înfățișarea liniștită pe care o avusese domnișoara Lucas în timpul povestirii sale se tulbură o clipă, la auzul unui reproș atît de direct, dar cum se așteptase la așa ceva, își recăpătă imediat calmul și replică :

. — De ce ești atît de surprinsă, draga mea Eliza ? Ți se pare un lucru de necrezut ca domnul Collins să poată cîștiga buna părere a unei femei, pentru că nu a avut fericirea să reușească în cazul dumatile ?

Dar Elizabeth își revenise și, făcînd un mare efort, reuși s-o asigure cu destulă fermitate că era foarte bucuroasă de perspectiva înrudirii lor și că îi dorea cea mai desăvîrșită fericire.

— Te înțeleg, replică Charlotte : sigur că ești surprinsă, foarte surprinsă ; e atît de puțin de cînd domnul Collins dorea să se căsătorească cu dumneata ! Cînd vei avea însă răgazul să te gîndești bine, sper că vei fi mulțumită de ceea ce am făcut. Eu nu sînt romantică, știi ; n-am fost niciodată. Nu vreau decît un cămin plăcut ; și, luînd în considerație firea domnului Collins, relațiile și situația lui în societate, sînt convinsă că șansa mea de a fi fericită cu el este la fel de mare ca aceea cu care se pot lăuda cei mai mulți dintre oameni, la căsătoria lor.

Elizabeth răspunse liniștită : „Fără îndoială“. Și, după câteva clipe de stînjeneală, reveniră în mijlocul celorlalți. Charlotte nu mai stătu mult, și Elizabeth rămase să reflecteze la cele ce auzise. A trecut mult pînă ce se împacă cu ideea unei căsătorii atît de nepotrivite. Ciudățenia domnului Collins, care făcuse două cereri de căsătorie în răstimp de trei zile, nu era nimic pe lîngă faptul că fusese acceptat. Elizabeth simțise totdeauna că părerea Charlottei asupra căsătoriei nu era exact la fel cu a ei, dar nu și-ar fi închipuit că era posibil ca, în fapt, prietena ei să-și sacrifice toate sentimentele mai nobile de dragul unor avantaje materiale. Charlotte, soția domnului Collins ! Ce tablou umilitor ! Și, la mîhnirea de a-și vedea prietena degradîndu-se și scăzînd în stima ei, se adăuga convingerea dureroasă că acea prietenă nu va putea să se simtă prea fericită cu ceea ce alesese.

Capitolul XXIII

Elizabeth se afla împreună cu mama și surorile sale, gîndindu-se la cele auzite, întrebîndu-se dacă îi era îngăduit sau nu să le spună și lor, cînd apăru Sir William Lucas însuși, trimis de Charlotte pentru a anunța prietenilor logodna ei. Cu multe complimente pentru gazde și felicitîndu-se copios pentru perspectiva înrudirii dintre casele lor, el își dezvoltă subiectul în fața unui auditoriu nu numai uimit, ci de-a dreptul incredul : căci doamna Bennet îi declară, mai mult insistentă decît amabilă, că se înșela desigur pe de-a-ntregul ; iar Lydia, întotdeauna imprudentă și adesea nepoliticoasă, exclamă cu violență

— Doamne sfinte ! Sir William, cum puteți spune asemenea poveste ? Nu știți că domnul Collins vrea să se însoare cu Lizzy ?

Numai o politețe de curtean ar fi putut suporta, fără mînie, o asemenea atitudine ; buna creștere a lui Sir William îl ajută să treacă prin toate și, deși rugă să nu

se pună la îndoială adevărul comunicării sale, le ascultă obrăznicile cu cea mai îngăduitoare politețe.

Elizabeth, simțind că era de datoria ei să-l scoată dintr-o situație atât de neplăcută, confirmă cele spuse de el, menționînd că fusese deja informată de acest lucru de Charlotte ; încercă să pună capăt exclamațiilor mamei și surorilor sale prin zelul felicitărilor adresate lui Sir William, fiind secondata inimos de Jane, și printr-o sumedenie de remarci în legătură cu fericirea care era de așteptat de la o asemenea căsătorie, și în legătură cu caracterul admirabil al domnului Collins, și cu distanța convenabilă dintre Hunsford și Londra.

Doamna Bennet fusese prea copleșită ca să spună mare lucru, atîta timp cît Sir William stătuse la ei ; dar nici nu plecase bine, că își dădu friu liber simțămintelor. În primul rînd, persista să nu dea crezare întregii chestiuni ; în al doilea, era sigură că domnul Collins căzuse în cursă ; în al treilea, era încredințată că nu vor fi niciodată fericiți împreună ; și, în al patrulea, că logodna se putea rupe. Din toate acestea, se puteau trage limpede două concluzii : una, că Elizabeth era cauza adevărată a tuturor relelor, și cealaltă, că dînsa personal fusese tratată în mod barbar de ei toți ; și nimic nu-i putu scoate din cap, în tot cursul zilei, aceste două idei. Nimic nu o putu consola, nici liniști. Și nici nu i se istovi indignarea în ziua aceea ; trecu o săptămînă pînă să poată da ochii cu Elizabeth, fără s-o certe ; trecu o lună pînă să poată vorbi cu Sir William sau cu Lady Lucas, fără să fie mojică, și multe luni trecură pînă s-o poată ierta de tot pe fiica lor.

Sentimentele încercate de domnul Bennet cu acest prilej fură mult mai potolite și de o natură mai plăcută, căci era mulțumit, spunea dînsul, să descopere că Charlotte Lucas, pe care se chinuise s-o creadă destul de cu judecată, era tot atît de nesăbuită ca și soția lui și mai nesăbuită decît fiica lui !

Jane mărturisi că era nițel surprinsă de această căsătorie, dar vorbea mai puțin despre uimirea ei decît despre via dorință de a-i ști fericiți ; Elizabeth nu o putu deloc convinge să considere fericirea lor drept improbabilă. Kitty și Lydia erau departe de a o învidia pe domnișoara Lucas, căci domnul Collins nu era decît un pastor

și vestea nu le impresionă decît ca o noutate bună de răspîndit la Meryton.

Lady Lucas se simțea triumfătoare, fiind acum în stare să-i dea doamnei Bennet riposta : bucuria ei de a avea o fată măritată bine ; venea la Longbourn mai des decît de obicei ca să-i spună cît era de fericită, deși privirile acre și remarcile răutăcioase ale doamnei Bennet ar fi fost suficiente ca să-i strice toată fericirea.

Între Elizabeth și Charlotte se strecurase o stinghereală care le făcea pe amîndouă să păstreze tăcere pe această temă, și Elizabeth era încredințată că între ele nu ar mai putea exista vreodată o încredere totală. Dezamăgirea pe care o încercase cu Charlotte o făcuse să se îndrepte, cu mai mare dragoste, înspre Jane, sigură că părerea pe care o avea despre corectitudinea și delicatețea acesteia nu va putea fi niciodată clintită, și de fericirea căreia era zi de zi mai îngrijorată, căci Bingley era plecat de o săptămînă și nu auziseră încă nimic despre întoarcerea lui.

Jane îi trimisese Carolinei un răspuns imediat la scrisoarea primită și număra zilele pînă cînd putea spera, în mod rezonabil, să primească știri de la ea. Scrisoarea de mulțumire promisă de domnul Collins sosi marți ; fusese adresată tatălui lor și era scrisă cu toată solemnă recunoștință pe care ar fi putut-o insufla o găzduire de douăsprezece luni de zile. După ce-și descărcase conștiința pe această temă, trecuse la informația, plină de expresii de încîntare, privind fericirea de a fi obținut afecțiunea amabilei lor vecine, domnișoara Lucas, explicîndu-le că, numai pentru bucuria de a fi lîngă dînsa, acceptase el atît de repede gentila lor invitație de a reveni la Longbourn, unde spera că se va putea reîntoarce luni, peste două săptămîni ; deoarece, adăuga domnul Collins, Lady Catherine aprobase cu dragă inimă căsătoria lor, și dorea să aibă loc îndată ce va fi posibil, ceea ce, era încredințat, va constitui un argument atît de hotărîtor pentru amabila lui Charlotte, încît va fixa o dată apropiată pentru a face din el omul cel mai fericit din lume.

Întoarcerea domnului Collins în Hertfordshire nu mai era un motiv de bucurie pentru doamna Bennet. Din

contră, era tot atît de dispusă ca și soțul ei să se plîngă de acest lucru. Era foarte ciudat că el venea la Longbourn în loc să se ducă la Lucas Lodge; era de asemeni foarte slînjenitor și teribil de incomod. Nu putea suferi să primească oaspeți cînd sănătatea îi era atît de proastă și, dintre toți oamenii din lume, îndrăgostiții erau cei mai nesuferiți. Așa sunau blîndele murmure ale doamnei Bennet și ele scădeau numai în fața durerii sale mai adînci : absența prelungită a domnului Bingley.

Nici Jane și nici Elizabeth nu se simțeau prea liniștite în legătură cu acest subiect. Trecea zi după zi fără să aducă vreo altă veste despre el, în afară de zvonul, care în curînd se răspîndise la Meryton, că nu se va mai întoarce în iarna aceea la Netherfield — zvon care o punea pe doamna Bennet pe jar ; și nu scăpa nici un prilej de a-l contrazice ca pe cea mai revoltătoare minciună.

Chiar și Elizabeth începuse să se teamă — nu că Bingley ar fi fost indiferent, dar că surorile lui vor reuși să-l țină departe de Netherfield. Oricît ar fi dorit să respingă o idee atît de distrugătoare pentru fericirea Janei și atît de dezonorantă pentru statornicia admiratorului acesteia, ea îi tot revenea în minte. Strădanile unite ale neîndurătoarelor lui surori și ale prietenului său atît de influent, ajutate de farmecul domnișoarei Darcy și distracțiile Londrei, ar putea fi prea mult, se temea Elizabeth, pentru tăria dragostei lui.

Cît despre Jane, îngrijorarea ei era, în această încredută așteptare, mai dureroasă decît a Elizabeth; dar oricare i-ar fi fost sentimentele, Jane dorea să și le ascundă și, de aceea, între ea și Elizabeth, acest subiect nu mai fu niciodată pomenit. Dar cum pe mama sa nu o rețineș nici un fel de delicatețe de acest gen, rareori trecea un ceas în care să nu vorbească de Bingley, să-și exprime nerăbdarea în legătură cu venirea lui sau chiar să-i ceară Janei să recunoască, în caz că el nu se va mai reîntoarce, că fusese urît tratată. Jane avea nevoie de toată neînfrînta ei blîndețe ca să îndure aceste atacuri cu destulă liniște. Domnul Collins revenise foarte punctual, luni, peste două săptămîni, dar primirea lui la Longbourn n-a fost atît de binevoitoare ca atunci cînd

se prezentase pentru întâia oară. Era însă prea fericit ca să aibă nevoie de multă atenție și norocul celorlalți a fost că ocupația de „a face curte” i-a scutit, într-o mare măsură, de prezența lui. Cea mai mare parte a zilei o petrecea la Lucas Lodge și uneori se întorcea la Longbourn tocmai la timp ca să se scuze pentru absența lui, înainte ca familia să se ducă la culcare.

Doamna Bennet era într-adevăr într-o stare de plîns. Era de ajuns o aluzie referitoare la această căsătorie ca s-o arunce într-o copleșitoare proastă dispoziție și, oriunde s-ar fi dus, era sigură că va auzi vorbindu-se de ea. Prezența domnișoarei Lucas îi era odioasă. Ca succesoare a sa în casa aceea, o privea cu o oroare plină de gelozie. Ori de cîte ori venea să-i vadă, doamna Bennet era convinsă că Charlotte anticipa clipa intrării ei în posesie și ori de cîte ori vorbea în șoaptă cu domnul Collins, era incredințată că șușoteau despre proprietatea Longbourn, hotărînd s-o dea pe ea și pe fiicele ei afară din casă, imediat ce domnul Bennet va fi mort. Se plînsese cu mare amărăciune soțului de toate acestea.

— Într-adevăr, domnule Bennet, îi spuse, mi-e tare greu să mă gîndesc că Charlotte Lucas va fi vreodată stăpîna acestei case, că noi vom fi siliți să ne dăm la o parte din fața ei și c-o să trăiesc ziua s-o văd luîndu-mi locul aici !

— Draga mea, nu te lăsa pradă unor gînduri atît de negre. Hai să ne gîndim la lucruri mai bune. Să ne bucurăm la gîndul că aș putea fi eu supraviețuitorul.

Aceasta nu însemna cine știe ce consolare pentru doamna Bennet și, de aceea, în loc să dea un răspuns, continuă în același fel.

— Nu pot suporta că vor pune mîna pe toată proprietatea asta. Dacă nu era testamentul, nu mi-ar fi păsat de nimic.

— Despre ce nu ți-ar fi păsat ?

— Nu mi-ar fi păsat deloc, de nimic.

— Să fim recunoscători că ești scutită de a da dovadă de o asemenea lipsă de simțire.

— Nu voi putea fi niciodată recunoscătoare, domnule Bennet, pentru nimic în legătură cu moștenirea. Cum are cineva inima să lase o moșie să zboare de sub nasul pro-

priilor sale fiice, n-o pot înțelege ; și totul de dragul domnului Collins ! De ce s-o aibă el și nu oricine altcineva ?

— Las asta s-o hotărăști singură, îi răspunse domnul Bennet.

Capitolul XXIV

Scrisoarea domnișoarei Bingley sosi și puse capăt în-
doielii. Prima propozițiune chiar transmitea că se stabi-
liseră cu toții la Londra, pentru iarnă ; se încheia cu
regretele fratelui său de a nu fi avut timp să-și prezinte
omagiile prietenilor din Hertfordshire, mai înainte de a
fi plecat de acolo.

Speranța era pierdută ; total pierdută ; și când Jane
putu citi restul scrisorii, găsi în cuprinsul ei prea puține
lucruri de natură a-i aduce vreo alinare, în afară de mărtu-
risita afecțiune a celei ce o scrisese. În mare măsură
cuprindea laude pentru domnișoara Darcy. Se insista din
nou asupra multiplelor sale farmece, și Caroline se lăuda,
încântată, de crescînda lor intimitate și se aventura să
prezică împlinirea dorințelor exprimate în scrisoarea pre-
cedentă. Mai scria, de asemeni, cu mare plăcere, des-
pre fratele ei care era unul dintre intimii casei domnu-
lui Darcy și menționa extaziată unele planuri ale aces-
tuia cu privire la schimbarea mobilierului în locuința lui.

Elizabeth, căreia Jane îi comunică imediat esențialul
din toate acestea, o ascultă într-o tăcută indignare. Inima
îi era împărțită între grija pentru sora ei și resentimentele
împotriva tuturor celorlalți. Nu dădea nici o crezare afir-
mațiilor Carolinei în privința înclinației fratelui ei pen-
tru domnișoara Darcy. Nu se îndoia nici acum, mai mult
decît altădată, că el era cu adevărat îndrăgostit de Jane ;
și oricît de dispusă fusese întotdeauna să-l simpatizeze,
nu se putea gândi fără minie, și cu greu fără dispreț la
comoditatea firii lui, la lipsa lui de hotărîre, care-l făceau
un sclav al planurilor concepute de prietenii și îl împin-

geau la sacrificarea propriei sale fericiri pentru un capriciu al lor. Dacă ar fi fost vorba numai de sacrificarea propriei lui fericiri i-ar fi fost îngăduit să se joace cu ea cum ar fi crezut de cuviință ; dar aici era vorba și de fericirea sorei sale, fapt de care el trebuia să fie conștient, gîndea Elizabeth. Era, pe scurt, un subiect la care se putea reflecta îndelung ; prin forța lucrurilor însă, în zadar. Nu se putea gîndi la nimic altceva și totuși, fie că afecțiunea lui Bingley murise, ori că fusese înăbușită de intervenția prietenului său, fie că era conștient de sentimentul Janei pentru el, sau că acesta îi scăpase, oricum ar fi fost, dacă părerea ei personală se putea modifica substanțial în funcție de aceste diferențe, situația surorii sale rămînea aceeași ; liniștea ei — la fel de zdrobită.

Trecu o zi, două, pînă ce Jane avu curajul să-i vorbească Elizabethei despre sentimentele ei, dar în cele din urmă, cînd, după o enervare mai lungă decît de obicei pe tema Netherfield și a prietenului de acolo, doamna Bennet le lăsă singure, ea nu se putu opri să nu spună :

— Oh, dacă scumpa mea mamă s-ar putea stăpîni mai mult ! Nici nu-și poate închipui cît mă îndurerează reflecțiile pe care le face în privința lui. Dar nu mă voi plînge. Nu poate dura mult. Va fi uitat și vom fi cu toții iar ca mai înainte.

Elizabeth o privi cu o grijă plină de neîncredere, dar nu spuse nimic.

— Te îndoiești de mine, exclamă Jane, îmbujorîndu-se ușor ; dar să știi că n-ai nici un motiv. El va trăi în amintirea mea ca omul cel mai încîntător pe care l-am cunoscut, dar aceasta e tot. Nu am nici ce să sper, nici de ce să mă tem și nici ce să-i reproșez. Mulțumesc Domnului, durerea *aceasta* nu o am. Puțin răgaz deci — voi încerca desigur să fac cum e mai bine... Apoi, cu un glas mai vioi, adăugă : Am, cel puțin, mîngîierea că n-a fost mai mult decît o închipuire fără temei din partea mea și că aceasta nu a provocat nici un rău nimănui în afară de mine.

— Scumpa mea, exclamă Elizabeth, ești atît de bună ! Gingășia și altruismul tău sînt de-a dreptul îngerești ; nici nu știu ce să-ți spun. Mi se pare că niciodată nu

te-am prețuit la adevărata ta valoare și nici nu te-am iubit cît meriți.

Domnișoara Bennet se grăbi să nege că ar avea vreun merit deosebit și să pună laudele pe șeama dragostei fierbinți a sorei sale.

— Nu, spuse Elizabeth, nu este drept. Tu dorești să crezi pe toată lumea cumsecade și te doare cînd vorbesc de rău pe cineva. Eu vreau să cred numai că tu ești desăvîrșită, dar te împotrivești. Nu te teme că voi depăși măsura, că voi încălca privilegiul pe care-l ai de a crede în bunătatea tuturor. Nu e nevoie. Sînt puțini aceia pe care-i iubesc cu adevărat și mai puțini încă aceia despre care am o părere bună. Cu cît cunosc lumea mai mult, cu atît mă nemulțumește mai mult : fiecare zi îmi întărește credința în nestatornicia firii omenеști și mă convinge de puținul temei care se poate pune și pe ceea ce pare a fi merit și pe ceea ce pare a fi bun-simț. Am avut în ultimul timp două exemple : pe unul nu-l voi menționa ; celălalt este căsătoria Charlottei. Este inexplicabil ; din toate punctele de vedere inexplicabil.

— Lizzy dragă, nu te lăsa copleșită de asemenea sentimente. Îți vor distruge fericirea. Nu ții destul seamă de deosebiri de situație și temperament. Nu uita respectabilitatea domnului Collins și firea cumpănită și prudentă a Charlottei. Amintește-ți că face parte dintr-o familie numeroasă, că în privința averii e o căsătorie foarte îmbietoare și fil gata să crezi, pentru binele tuturor, că s-ar putea să simți pentru vărul nostru ceva ce-ar aduce a considerație, a stimă.

— Ca să-ți fac plăcere, sînt gata să cred orice, dar asta nu va aduce nimănui nici un profit, căci dacă aș fi convinsă că Charlotte are vreo considerație pentru el, aș avea o părere mai proastă despre judecata ei decît am acum despre inima ei. Scumpa mea, domnul Collins este un om închipuit, afectat, îngust la minte și prost ; știi că așa e, la fel de bine ca mine ; și sigur că simți, ca și mine, că femeia care se mărită cu el nu are o judecată înțeleaptă. Nu trebuie s-o aperi, deși este vorba de Charlotte. Lucas. Nu trebuie de dragul unui singur om să dai altă interpretare principiilor și integrității și nici să încerci să te convingi pe tine însăși sau pe mine că

Egoismul înseamnă prudență și inconștiență în fața pericolului — asigurarea fericirii.

— Folosești, cred, cuvinte prea tari pentru ei amîndoi, replică Jane, și sper că te vei convinge de acest lucru cînd îi vei vedea fericiți împreună. Dar despre asta am spus destul. Ai făcut aluzie la încă un lucru. Ai menționat două cazuri. Nu pot spune că nu te-am înțeles, dar te implor, dragă Lizzy, să nu mă îndurerezi crezînd *persoana aceea* demnă de blam, spunîndu-mi că buna ta părere despre el a scăzut. Nu trebuie să fim atît de repede dispuși să ne închipuim că am fost loviți intenționat. Nu trebuie să ne așteptăm ca un tînăr plin de viață să fie totdeauna atît de cumpănit, de circumspect. Foarte adesea nu ne induce în eroare decît propria noastră vanitate și nimic altceva. Femeile își închipuie că admirația înseamnă mai mult decît simplă admirație.

— Iar bărbații au grijă ca ele să-și închipuie astfel.

— Dacă o fac cu intenție nu este de iertat, dar nu cred că există pe lume atîta intenție cît își închipuie unele persoane.

— Sînt departe de a pune ceva din purtarea domnului Bingley pe seama intenției, spuse Elizabeth ; dar, se pot produce greșeli și suferințe, fără a plănui să faci rău sau să faci pe alții nenorociți. Inconștiența, lipsa de atenție față de sentimentele altora și lipsa de hotărîre vor face — ele — treaba.

— Și pui purtarea lui pe seama vreuneia dintre acestea ?

— Da. În seama celei din urmă ; dar, dacă am să merg mai departe, te voi nemulțumi spunîndu-ți ceea ce cred despre oamenii pe care tu îi prețuiești. Oprește-mă cît mai poți.

— Stăruie deci să presupui că este influențat de surorile lui ?

— Da, în unire cu prietenul lui.

— Nu pot s-o cred. De ce să încerce să-l influențeze ? Ei nu-i pot dori decît fericire și, dacă ține la mine, nici o altă femeie nu i-o va putea da.

— Prima ta premisă este falsă. Ei pot dori multe alte lucruri în afară de fericirea lui : îi pot dori o avere mai mare și mai multă importanță ; îi pot dori o căsă-

torie cu o fată care are toată greutatea pe care o reprezintă banii, relațiile sus puse și mândria de familie.

— Fără nici o îndoială toți doresc ca el s-o aleagă pe domnișoara Darcy, replică Jane, dar aceasta din motive mai bune decât crezi tu. O cunosc mai de mult decât pe mine ; nu-i deci de mirare că o iubesc mai mult. Dar, oricare le-ar fi dorințele, nu e deloc probabil să se opună dorințelor fratelui lor. Care soră și-ar îngădui s-o facă, în afară de cazul că ar fi vorba de ceva foarte nepotrivit ? Dacă ele ar crede că e îndrăgostit de mine, nu ar încerca să ne despartă ; dacă ar fi îndrăgostit, nu ar putea reuși. Presupunând existența unei asemenea afecțiuni, dai o interpretare nefirească și greșită purtării lor ; iar pe mine, mă faci tare nenorocită. Nu mă mihni cu gândul acesta. Nu mi-e rușine că m-am înșelat ; sau cel puțin e mai ușor — nu e nimic în comparație cu ceea ce aș simți dacă aș gândi rău despre el sau despre surorile lui. Dă-mi voie să privesc totul în lumina cea mai favorabilă, în lumina în care totul poate fi explicat.

Elizabeth nu se putea împotrivi unei asemenea dorințe ; din clipa aceea, numele domnului Bingley aproape că n-a mai fost rostit de ele.

Doamna Bennet continua să se mire și să se lamenteze că domnul Bingley nu se reîntorcea ; și, deși rar trecea o zi în care Elizabeth să nu-i explice totul limpede, nu părea să existe vreă șansă ca dînsa să se mire mai puțin. Flica ei încercă s-o convingă de ceea ce ea însăși nu credea, de faptul că atențiile lui față de Jane fuseseră doar rezultatul unei admirații obișnuite și trecătoare, care a încetat cînd nu s-au mai văzut ; dar, deși doamna Bennet accepta pe moment această explicație, povestea se repeta zi de zi. Mîngîierea cea mai mare a doamnei Bennet era gândul că domnul Bingley se va întoarce iarăși, vara viitoare.

Domnul Bennet trată chestiunea altfel.

— Așa, Lizzy, spuse el într-o zi, cred că sora ta este dezamăgită în dragoste. O felicit. În afară de măritiș, unei fete îi place cel mai mult să fie, din cînd în cînd, nițel dezamăgită în dragoste. Are la ce se gândi și totodată e ceva care îi dă un fel de distincție printre prietenele ei. Ție cînd îți vine rîndul ? N-ai să prea înduri

tu să fii multă vreme depășită de Jane. Acum e rîndul tău. Iată, la Meryton sînt ofițeri destui ca să dezamăgească pe toate tinerele domnișoare din ținut. Dă-i voie lui Wickham s-o facă. E un individ prezentabil și-o să te dezamăgească în mod onorabil.

— Mulțumesc, domnule, un tînăr mai puțin prezentabil însă mi-ar fi de ajuns. Nu trebuie să ne așteptăm ca toate să avem norocul Janei.

— Adevărat, răspunse domnul Bennet, dar este o mîngiere să te gîndești că, orice ți s-ar întîmpla în acest sens, ai o mamă iubitoare care va face totdeauna mare caz de asta.

Prezența domnului Wickham fu de un real folos pentru a împrăști melancolia pe care ultimele întîmplări nefericite o aruncaseră asupra multora din familia de la Longbourn. Îl vedeau destul de des și, la celelate merite pe care le avea, se adăuga acum și acela al unei totale lipse de rezervă. Toate cele aflate de Elizabeth mai înainte — plîngerile lui împotriva domnului Darcy și tot ceea ce suferise din cauza acestuia — deveniseră fapte cunoscute de toți și erau discutate în mod public ; și toți erau încîntați cînd se gîndeau că nu-l putuseră niciodată suferi pe domnul Darcy, înainte chiar să fi știut despre chestiunea aceasta.

Domnișoara Bennet era singura persoană în stare să presupună că puteau exista, în cazul lor, unele circumstanțe atenuante, necunoscute de societatea din Hertfordshire ; neclintita și blinda ei candoare pleda întotdeauna pentru îngăduință și susținea ideea posibilității unor greșeli ; dar toți ceilalți hotărîră că domnul Darcy era cel mai rău dintre oameni.

Capitolul XXV

După o săptămînă petrecută în mărturisiri de dragoste și planuri de fericire, domnul Collins fu smuls de lîngă amabila lui Charlotte de ziua de sîmbătă. Durerea despărțirii putea fi totuși alinată, în ceea ce-l privea, de

pregătirile pentru primirea miresei, căci avea motive să spera că, imediat după reîntoarcerea lui la Hertfordshire, se va hotărî ziua care trebuia să facă din el cel mai fericit dintre oameni. Își luă rămas bun de la rudele sale din Longbourn cu aceeași solemnitate ca prima dată; ură iarăși frumoaselor sale verișoare sănătate și fericire și promise tatălui lor o altă scrisoare de mulțumire.

Luna următoare, doamna Bennet avu plăcerea de a-i primi pe fratele ei cu soția, care veniseră, ca de obicei, să petreacă Crăciunul la Longbourn. Domnul Gardiner era un om cu bun simț, un gentleman, cu mult superior surorii lui, prin fire cît și prin educație. Doamnelor din Netherfield le-ar fi venit greu să creadă că un om trăind din negoț și ocupîndu-se de magazinele lui ar putea fi atît de bine crescut și de agreabil. Doamna Gardiner, care era cu cîțiva ani mai tînără decît doamna Bennet și doamna Philips, era o femeie prietenoasă, inteligentă, elegantă și tare iubită de nepoatele ei din Longbourn. Între cele două nepoate mai mari și ea exista o mare afecțiune. Ele stătuseră adesea la mătușa lor, la oraș.

Primul lucru pe care-l făcu doamna Gardiner, după ce sosi, a fost să împartă darurile aduse și să le descrie ultima modă. După ce termină, rolul ei deveni mai puțin important. Îi venise rîndul să asculte. Doamna Bennet avea multe necazuri și multe lucruri de care să se plîngă. Avuseseră parte de atîtea nenorociri de cînd nu o mai văzuse pe cumnata ei. Două dintre fiicele sale fuseseră gata, gata să se mărite și pînă la urmă nu ieșise nimic.

— Nu-i fac nici o vină Janei, continuă dînsa, căci Jane l-ar fi luat pe domnul Bingley dacă ar fi putut. Dar Lizzy! Oh, soră dragă! E tare greu să te gîndești că ar fi putut fi acum soția domnului Collins, dacă n-ar fi fost la mijloc propria ei îndărătnicie. A cerut-o aici, chiar în camera asta, și ea l-a refuzat. Urmarea este că Lady Lucas își va mărita una dintre fete înaintea mea și că moșia Longbourn e și-acum testată altuia, ca la început. Lucașii sînt oameni foarte șireți, crede-mă, soră. Să nu le scape nimic din mîină! Îmi pare rău s-o spun, dar așa e. Mă enervează, mă îmbolnăvesc cînd mi se zădărnicesc planurile de către propria mea familie și cînd am

vecini care se gîndesc la ei înșiși, mai înainte de orice. Cu toate astea, venirea dumatăle în momentul acesta e cea mai mare alinare a mea și mă bucur foarte mult de ce ne-ai spus despre mînele lungi.

Doamna Gardiner, care cunoștea toate aceste vești din corespondența purtată cu Jane și Elizabeth, spuse o frază fără importanță și, de dragul nepoatelor, schimbă subiectul.

Cînd, mai apoi, rămase singură cu Elizabeth, vorbi mai amănunțit despre toate acestea.

— Se pare că era o partidă bună pentru Jane, spuse ea. Îmi pare rău că n-a ieșit nimic. Dar lucruri din astea se întîmplă atît de des ! Un tînăr, așa cum l-ai descris pe domnul Bingley se îndrăgostește foarte ușor de o fată frumoasă, pentru cîteva săptămîni ; și cînd o întîmplare îi desparte, o uită tot atît de ușor, încît acest gen de nestatornicii e foarte frecvent.

— Admirabilă consolare, spuse Elizabeth, dar pe noi nu ne încălzește. Noi suferim dintr-o întîmplare. Nu se întîmplă deseori ca amestecul unor prieteni să-l convingă pe un tînăr cu o situație independentă să nu se mai gîndească la o fată de care era îndrăgostit nebun, numai cu cîteva zile mai înainte.

— Expresia aceasta „îndrăgostit nebun“ este atît de răsuflată, de îndoielnică, de nedefinită, încît îmi spune prea puțin. Este tot atît de des folosită pentru sentimente ce se nasc în urma unei cunoștințe de o oră, cît și pentru o dragoste adevărată, puternică. Mă rog, cît de „nebun“ de îndrăgostit era domnul Bingley ?

— N-am văzut niciodată o înclinație mai promițătoare : era din ce în ce mai neatent cu ceilalți și total preocupat de Jane. De cîte ori erau împreună, aceasta se vedea tot mai hotărît și mai limpede. La balul dat de el a jignit două sau trei domnișoare pe care nu le-a pofțit la dans ; și chiar eu i-am vorbit de două ori și nici măcar nu m-a auzit. Ar fi putut exista semne mai bune ? Nu este lipsa de atenție față de alții esența dragostei ?

— Oh, da ! A acelui gen de dragoste pe care presupun că o simțea tînărul. Biata Jane ! Îmi pare rău

pentru ea, căci s-ar putea, cu firea ei, să nu-i treacă prea repede. Mai bine ți s-ar fi întâmplat *dumitale*, Lizzy ; ai fi ris de asta și ți-ar fi trecut mai repede. Crezi că am putea-o convinge să vină cu noi la Londra ? Schimbarea de decor i-ar putea fi de folos ; și poate plecarea ei de acasă i-ar face mai bine decât orice altceva.

Elizabeth fu extrem de încântată de această propunere și era convinsă că sora ei nu va avea nimic împotriva.

— Sper, mai adăugă doamna Gardiner, că nu există nici un considerent, în legătură cu acest tânăr, care să-i influențeze hotărîrea. Locuim într-un cartier atît de diferit ; cercul nostru de cunoștințe este, și el, atît de diferit, ieșim atît de puțin, încît nu e deloc probabil să se întâlnească, afară doar dacă nu va veni el s-o vadă.

— Ceea ce este cu totul imposibil, pentru că domnul Bingley se află acum în custodia prietenului său, și domnul Darcy nu-i va îngădui să facă o vizită Janei, în partea aceea a Londrei ! Scumpă mătușică, cum de ți-ar putea măcar trece prin minte ? Poate că domnul Darcy o fi auzit de ceva care se cheamă strada Gracechurch, dar cu greu ar considera suficient o lună de abluțiuni ca să-l spele de impuritățile ei, dacă ar fi călcat vreodată pe acolo, și nu uita că domnul Bingley nu face un pas fără el.

— Cu atît mai bine. Sper că nu se vor întîlni deloc. Dar Jane nu e în corespondență cu sora lui ? Domnișoara Bingley nu va avea încotro și va trebui să vină.

— Va renunța cu totul la relațiile cu Jane.

Dar, în pofida certitudinii pe care Elizabeth pretindea că-o are asupra acestui punct, cît și asupra aceluia încă și mai interesant, și anume că Bingley va fi împiedicat s-o vadă pe Jane, subiectul o preocupa într-atît, încît la un examen atent se convinge că de fapt nu socotea totul pierdut. Era cu putință și chiar probabil, credea ea uneori, ca dragostea lui să reînvie, iar înrîurirea prietenilor să fie combătută cu succes de influența mai firească a farmecului Janei.

Domnișoara Bennet primi cu bucurie invitația mătușii sale ; acum nu se mai gîndea la cei doi Bingley altfel

decît că spera — deoarece Caroline nu locuia în aceeaşi casă cu fratele ei — să petreacă, din cînd în cînd, cite o dimineaţă în compania ei, fără riscul de a se întîlni cu el.

Doamna şi domnul Gardiner rămaseră la Longbourn o săptămînă şi, ba cu familia Philips, ba cu familia Lucas, ba cu ofiţerii, nu trecu o zi fără program. Doamna Bennet aranjase cu atîta grijă distracţiunile fratelui şi cunatei sale, că nu au putut lua măcar o singură dată un prînz în familie. Cînd primirea avea loc acasă la ei, totdeauna participau şi cîţiva ofiţeri, printre care domnul Wickham era nelipsit ; cu aceste prilejuri, doamna Gardiner, plină de bănuieli, din cauza caldelor recomandări făcute de Elizabeth în favoarea lui, nu-i slăbea din ochi. Fără să creadă — după cele ce observase — că erau tare îndrăgostiţi, înclinaţia pe care o simţeau unul pentru celălalt era destul de vădită ca să-i dea o oarecare nelinişte ; şi se hotărî ca, înainte de a pleca din Hertfordshire, să-i vorbească Elizabethei despre acest lucru şi să-i arate nesăbuinţa de a încuraja o asemenea afecţiune.

Pentru doamna Gardiner, Wickham prezenta o singură atracţie, fără nici o legătură cu farmecul lui în general. Cu vreo zece, doisprezece ani înainte de a se căsători, ea petrecuse mult timp chiar în partea aceea din Derbyshire de unde era el. Aveau, prin urmare, multe cunoştinţe comune şi, deşi Wickham, de cînd murise tatăl domnului Darcy, cu cinci ani în urmă, stătuse puţin acolo, putea totuşi să-i dea despre vechii ei prieteni veşti mai noi decît reuşise ea să capete.

Doamna Gardiner vizitase domeniul Pemberley¹ şi-l ştia foarte bine pe defunctul domn Darcy, din reputaţie. Acest lucru constituia, prin urmare, un subiect inepuizabil. Le făcea plăcere amîndurora cînd doamna Gardiner îşi compara amintirile de la Pemberley cu descrierea amănunţită pe care i-o putea da Wickham şi cînd îşi plătea tributul de laude la adresa proprietarului defunct. Cînd află cum se purtase cu dînsul tînărul domn Darcy, încercă să-şi amintească dacă auzise ceva despre carac-

¹ Era permisă şi se obişnuia vizitarea locuinţelor renumite.

terul lui, de pe vremea cînd era flăcăiandru, care să concorde cu ce i se spunea acum ; și, în cele din urmă, se convinsese că-și amintea să fi auzit în trecut vorbindu-se de domnul Fitzwilliam Darcy ca despre un băiat foarte mîndru și cu un caracter dificil.

Capitolul XXVI

Avertismentul pe care doamna Gardiner i-l dădu Elizabethei, de cum avu prilejul de a fi singură cu ea, fu precis și binevoitor ; după ce-i spuse gîndul ei cîstit, continuă astfel :

— Ești o fată cu prea mult bun simț, Lizzy, ca să te îndrăgostești numai pentru că ai fost prevenită să n-o faci și, de aceea, nu mă tem să-ți vorbesc deschis. Serios, aș dori să fii cu grijă. Nu te lăsa tîrîtă și nu încerca să-l tîrăști și pe el într-o afecțiune pe care lipsa averii o va face atît de imprudentă. Nu am nimic împotriva lui, este un om deosebit de interesant și, dacă ar fi avut averea potrivită, cred că n-ai fi putut nimeri mai bine. Dar așa cum stau lucrurile, nu trebuie să-ți lași închipuirea s-o ia razna. Tu ai cap și ne așteptăm cu toții să ți-l folosești. Tatăl tău se bîzuie pe hotărîrea și buna ta credință, nu mă-ndoiesc. Nu trebuie să-l dezamăgești.

— Scumpa mea mătușă, ce-mi spui e un lucru serios, într-adevăr.

— Da, și sper să te conving să fii și tu serioasă.

— Ei bine, nu trebuie să te alarmezi. Voi avea toată grija și de mine și de domnul Wickham. Nu va fi îndrăgostit de mine, dacă o pot împiedica.

— Elizabeth, acum nu ești serioasă.

— Îți cer iertare. Am să încerc să fiu serioasă. În prezent, nu sînt îndrăgostită de domnul Wickham ; nu, sigur nu sînt. Dar el este, dincolo de orice comparație, omul cel mai agreabil pe care l-am întîlnit vreodată ; și dacă se va îndrăgosti într-adevăr de mine... cred că ar

fi mai bine să n-o facă ! Văd ce nepotrivit lucru ar fi. Oh ! Acest *oribil* domn Darcy ! Părerea tatălui meu despre mine îmi face cea mai mare cinste și așa fi nenorocită să-l decepționez. Tata îl simpatizează totuși pe domnul Wickham. Pe scurt, mătușică dragă, mi-ar părea rău să vă mîhnesc pe vreunul dintre voi ; dar cum vedem mereu că, acolo unde este vorba de dragoste, tinerii sînt rareori împiedicați să se unească din cauza lipsei de avere, cum aş putea eu promite să fiu mai înțeleaptă decît atîția alți semenii ai mei, dacă aş fi ispitită s-o fac ? Sau, cum să știu măcar dacă ar fi mai bine să rezist ? Tot ceea ce pot deci promite este să nu mă pripesc. Nu mă voi pripa să cred că sînt ținta preocupărilor lui. Cînd voi fi în compania lui, am să mă înfrînez. Pe scurt, voi face cum voi putea mai bine.

— Poate că ar fi mai bine să nu-l încurajezi să vină atît de des aici ; cel puțin n-ar trebui să-i *reamintești* mamei să-l invite.

— Așa cum am făcut deunăzi, spuse Elizabeth, cu un zîmbet ștrengar ; foarte adevărat, va fi înțelept să mă abțin de la *asa* ceva. Dar să nu-ți închipui că vine aici prea des. Săptămîna asta a fost invitat atît de des, de dragul dumitale. Cunoști ideile mamei în privința necesității de a-și înconjura prietenii, în mod constant, de societate. Dar, în mod serios și pe cuvîntul meu de onoare, voi încerca să fac tot ce cred că este mai înțelept ; și acum, sper că ești mulțumită.

Mătușa o asigură că era ; Elizabeth îi mulțumi pentru binevoitoare sugesții și se despărțiră — un exemplu minunat de povățuire, într-o asemenea chestiune, fără a provoca resentimente.

Domnul Collins se reîntoarce în Hertfordshire cîrînd după plecarea familiei Gardiner și a Janei ; dar, cum se instalează la familia Lucas, sosirea lui nu înseamnă nici un deranj pentru doamna Bennet. Ziua căsătoriei se apropia ; și dînsa se resemnase în cele din urmă s-o considere inevitabilă și chiar să spună, de repetate ori, pe un ton răutăcios, că „*dorea* ca ei să poată fi fericiți“. Joi, urma să fie ziua cununiei, iar miercuri, domnișoara Lucas le făcu vizita de rămas bun ; și cînd se ridică să plece, Elizabeth, rușinată de felicitările silnice și lipsite

de căldură ale mamei sale, o conduse afară, sincer emoționată. Pe cînd coborau scările, Charlotte îi spuse :

— Mă bizui că voi avea foarte des știri de la dumneata, Eliza.

— *Le* vei avea, desigur.

— Și mai am încă o favoare să-ți cer. Ai să vrei să vii să mă vezi ?

— Ne vom întîlni adesea, sper, la Hertfordshire.

— E probabil să nu plec din Kent pentru un timp. Făgăduiește-mi deci că vei veni la Hunsford.

Elizabeth nu o putea refuza, deși prevedea că această vizită nu-i va face cîine știe ce plăcere.

— Tata și Maria vor veni în martie, adăugă Charlotte, și sper că vei fi de acord să vii cu ei. Eliza, ești într-adevăr tot atît de binevenită ca și ei.

Cununia se celebră și mireasa și mirele o porniră înspre Kent, chiar de la ușa bisericii, și toată lumea avu de spus și de auzit despre acest eveniment cît se spune și se aude de obicei. Elizabeth primi curînd vești de la prietena ei și corespondența dintre ele fu tot atît de frecventă și de regulată ca întotdeauna ; dar era cu neputință să fie și tot alît de neconstrînsă. Elizabeth nu i se putu niciodată adresa fără să simtă că toată bucuria intimității lor pierise ; și deși era hotărîtă să nu negligeze să scrie, o făcea de dragul a ceea ce fuscse, mai curînd decît pentru ceea ce era. Așteptă cu mare nerăbdare primele scrisori de la Charlotte ; era tare curioasă să afle cum va vorbi despre căminul ei, cum îi va plăcea Lady Catherine și cît de fericită va îndrăzni să afirme că este ; totuși, citind scrisorile, Elizabeth simțea că Charlotte se exprima, în totul, exact așa cum prevăzuse ea. Scrisa plină de veselie, părea că este înconjurată de belșug și nu menționa nimic ce n-ar fi putut lăuda. Casa, mobilierul, împrejurimile, drumurile, toate erau pe gustul ei, iar comportarea Lady-ei Catherine cît se poate de prietenoasă și îndatoritoare. Era tabloul făcut de domnul Collins despre Hunsford și Rosings, adus la proporții rezonabile ; și Elizabeth băgă de seamă că va trebui să aștepte să se ducă ea însăși acolo ca să afle și restul.

Jane îi trimisese surorii sale câteva rînduri, ca să anunțe că sosiseră cu bine la Londra, și Elizabeth spera că, atunci cînd îi va scrie din nou, va putea să-i spună ceva despre familia Bingley.

Nerăbdarea cu care așteptase această a doua scrisoare îi fu răsplătită așa cum este răsplătită nerăbdarea în general : trecuse o săptămînă de cînd Jane era în capitală, fără ca ea să fi primit ceva de la Caroline, sau s-o fi văzut. Găsise totuși o justificare în presupunerea că ultima ei scrisoare trimisă din Longbourn către prietena sa se pierduse, din întîmplare.

„Mătușa, scria Jane, se duce mîine prin partea aceea a orașului și voi profita de acest prilej pentru a face o vizită în strada Grosvenor“.

Jane scrisese din nou după ce făcuse vizita și o văzuse pe domnișoara Bingley. „Caroline nu mi s-a părut prea bine dispusă — acestea erau cuvintele ei — dar s-a bucurat cînd m-a văzut și mi-a reproșat că nu îi dădusem nici un semn despre venirea mea la Londra. Am avut dreptate deci ; ultima mea scrisoare nu-i parvenise. Am întreat, bineînțeles, de fratele ei. Era bine, dar atît de prins de domnul Darcy, încît deabia dacă-l mai vedea. Am aflat c-o așteptau pe domnișoara Darcy la masă. Aș fi vrut s-o fi putut vedea și eu. Vizita mea nu a fost lungă căci Caroline și doamna Hurst trebuiau să iasă. Sper să le văd în curînd aici, la noi“.

Elizabeth clătină din cap la această scrisoare, care o convinge că numai o întîmplare ar fi putut face ca domnul Bingley să afle că sora ei era la Londra.

Trecuseră patru săptămîni și Jane nici nu-l zărise măcar. Încea să se convingă singură că nu-i pare rău ; dar nu mai putea închide ochii asupra nedelicateței domnișoarei Bingley. După ce o așteptase acasă în fiecare dimineață, timp de două săptămîni, inventînd în fiecare seară o nouă scuză pentru faptul că nu venise, musafirul își făcu în sfîrșit apariția ; dar scurtimea vizitei și, mai mult decît aceasta, schimbarea din atitudinea ei nu-i mai îngăduiră Janei să continue a se înșela. Scrisoarea trimisă surorii sale, cu acest prilej, e o dovadă de ceea ce simțea :

Sînt sigură că scumpa mea Lizzy va fi incapabilă să triumfe asupra mea pentru a fi judecat mai bine decît mine, acum cînd recunosc că m-am înșelat complet în privința afecțiunii domnișoarei Bingley. Dar, surioară dragă, deși această înțimplare dovedește că ai avut dreptate, nu mă socoti încăpățînată cînd afirm, în continuare, că, luînd în considerație purtarea ei în trecut, încrederea mea a fost tot atît de normală cît și suspiciunea ta. Nu înțeleg deloc motivul pentru care doreea să se apropie de mine ; dar sînt sigură că, dacă aceleași împrejurări s-ar ivi din nou, m-aș înșela din nou. Carolina nu mi-a întors vizita pînă ieri și, între timp, nu am primit de la ea nici un bilet, nici un rînd. Vizita, era foarte limpede, nu-i făcea deloc plăcere. S-a scuzat puțin, de formă, că nu a venit mai curînd ; n-a spus nici un cuvînt despre o eventuală revedere și-a fost, din toate punctele de vedere, atît de schimbată, încît, cînd a plecat, eram ferm hotărîtă să nu mai continui această legătură. O compătimesc, deși nu mă pot împiedica să n-o condamn. A greșit mult alegîndu-mă ; pot să spun liniștită că fiecare pas pentru apropierea noastră a fost făcut întîi de ea. O compătimesc însă deoarece, fără îndoială, își dă seama că n-a făcut bine și pentru că, sînt convinsă, motivul este numai grija pentru fratele ei. Nu este nevoie să mai continui să mă explic. Și deși știam că această grijă este neîntemeiată, dacă ea o simte totuși, purtarea față de mine este explicabilă ; și cum, pe bună dreptate, el îi este atît de drag, îngrijorarea pe care o simte pentru dînsul este firească. Nu pot totuși să nu mă mir că mai are încă asemenea temeri, căci dacă el ar fi ținut la mine cîtuși de puțin, noi ar fi trebuit să ne fi văzut de mult, de mult de tot. Sînt sigură, din unele lucruri pe care le-a spus chiar dînsa, că el știe că mă aflu în oraș și totuși, din felul cum vorbește, s-ar părea că dorește să se convingă singură că fratele ei ține cu adevărat la domnișoara Darcy. Nu mă pot lămuri. Dacă

nu m-aş teme că judec cu asprime, aş fi aproape tentată să spun că toate astea au o mare doză de duplicitate. Dar voi încerca să gonesc orice gând dureros şi să mă gândesc numai la lucruri care mă fac fericită ; dragostea ta şi neclintita bunătate a dragilor mei unchi şi mătuşă. Dă-mi veşti foarte curînd. Domnişoara Bingley a spus ceva în sensul că el nu se va mai întoarce la Netherfield, că va renunţa la casă, dar fără să pară sigură. Am face mai bine să nu pomenim despre asta. Sînt extrem de bucuroasă că ai ştiri atît de plăcute de la prietenii noştri din Hunsford. Te rog du-te la ei cu Sir William şi Maria. Sînt sigură că te vei simţi foarte bine acolo.

Scrisoarea o mihni întrucîtva pe Elizabeth, dar la gîndul că Jane nu se va mai lăsa înşelată, de soră cel puţin, îi reveni buna dispoziţie. Orice speranţă din partea fratelui era acum total pierdută. Nici nu mai dorea măcar o reînnoire a atenţiilor lui. Scădea în ochii ei, ori de cîte ori se gîndea la dînsul ; şi ca o pedeapsă pentru el, ea şi pentru a-i face dreptate Janei, Elizabeth spera ca el să se însoare într-adevăr curînd cu sora domnului Darcy care, după relatările lui Wickham, îl va face să regrete din plin ceea ce zvîrlise la o parte.

Cam tot atunci, doamna Gardiner îi reaminti Elizabeth de promisiunea făcută în legătură cu acest domn şi ceru să i se trimită ştiri ; Elizabeth avea de trimis veşti de natură a o mulţumi mai curînd pe mătuşă decît pe ea însăşi. Vădita lui înclinaţie pâlise ; atenţiile lui luaseră sfîrşit ; era admiratorul alteia. Elizabeth avusese ochii destul de deschişi ca să vadă totul, dar putea privi şi scrie despre lucrul acesta fără prea mare suferinţă. Inima îi fusese numai uşor atinsă şi mîndria îi era satisfăcută de convingerea că ea ar fi fost aleasa lui, dacă averea ar fi îngăduit-o. Dobîndirea, pe neaşteptate, a zece mii de lire era farmecul cel mai vădit al tinerei domnişoare a cărei simpatie încerca s-o cîştige ; Elizabeth însă, mai puţin clarvăzătoare în acest caz decît în al Charlottei, nu-l ţinu

de rău pentru dorința lui de independență. Din contră, nimic nu putea fi mai firesc ; și cum era în stare să presupună că pentru a renunța la ea trebuise să dea o luptă cu el însuși, fu gata să admită că era o măsură înțeleaptă și bună pentru amândoi și-i putu face foarte sincere urări de fericire.

Toate acestea au fost aduse la cunoștința doamnei Gardiner și, după ce-i povesti împrejurările, Elizabeth continuă astfel :

Sînt încredințată acum, mătușică dragă, că nu am fost niciodată tare îndrăgostită, pentru că, dacă aș fi încercat sentimentul acesta pur și înălțător, ar trebui acum să-i urăsc și numele și să-i doresc tot răul. Sentimentele mele, însă, nu sînt numai cordiale față de el, dar sînt și imparțiale față de domnișoara King. Nu pot descoperi în mine nici cea mai mică ură, cea mai neînsemnată dorință de a crede că nu este o fată bună. Asta nu poate fi iubire. Prudența mi-a fost de folos ; și deși ar fi pentru toate cunoștințele mele un subiect cu mult mai interesant dacă aș fi îndrăgostită la nebunie de el, nu pot spune că regret relativa mea lipsă de importanță. Faima poate fi dobîndită uneori prea scump. Kitty și Lydia sînt afectate mai mult decît mine de dezertarea lui. Nu cunosc viața și nu-s pregătite încă pentru convingerea adînc umilitoare că tinerii frumoși trebuie să aibă din ce trăi ca și cei urîți.

Capitolul XXVII

Ianuarie și februarie trecură pentru familia de la Longbourn fără alte evenimente mai importante și, de altfel, fără prea multă variație în afară de plimbările la Meryton, uneori pe noroi, alteori pe frig. În martie, Elizabeth urma să plece la Hunsford. La început nu se gîn-

dise prea serios să se ducă, dar și-a dat curînd seama că Charlotte conta pe vizita ei și, încet-încet, a început și ea să se gîndească la aceasta, cu mai mare plăcere și cu mai multă certitudine. Despărțirea îi mărise dorul de a o re-vedea pe Charlotte și îi micșorase dezgustul pentru domnul Collins. Proiectul însemna ceva nou și, cum cu o astfel de mamă și cu surori atît de neinteresante casa lor nu putea fi plăcută, o mică schimbare ar fi fost binevenită, chiar și numai de dragul schimbării. Călătoria îi dădea și prilejul s-o vadă în treacăt pe Jane, așa că, pe măsură ce se apropia data plecării, ar fi fost foarte tristă dacă s-ar fi produs vreo amîinare. Toate au mers însă ca pe roate și s-au desfășurat după planul făcut inițial de Charlotte. Elizabeth urma să-i însoțească pe Sir William și pe cea de a doua lui fiică. Proiectului i se adăugă, la timp, încă o îmbunătățire — o noapte la Londra — devenind astfel cît se poate de perfect.

Singura mîhnire era că-și părăsea tatăl, care îi va simți, desigur, lipsa, și care, în clipa despărțirii, era atît de indispus de plecarea ei, încît o rugă să-i scrie și aproape că îi promise să-i și răspundă.

Despărțirea de domnul Wickham a fost foarte prietenoasă ; de partea lui chiar mai mult decît atît. Preocuparea prezentă nu-l putea face să uite că Elizabeth fusese prima care îi stîrnise și-i meritase atenția, prima care îl ascultase și-l compătimise, prima pe care o admirase ; în felul în care îi ură drum bun, dorindu-i numai bucurii, amintindu-i de ceea ce trebuie să se aștepte să găsească în Lady Catherine de Bourgh, încredințat fiind că părerea lui și a ei despre dînsa — părerea lor despre oricine — va fi întotdeauna aceeași, se vedea o solitudine, un interes care, simțea Elizabeth, o vor lega întotdeauna de el cu afecțiunea cea mai sinceră ; se despărți avînd convingerea că, înșurat, sau holtei, va fi întotdeauna pentru ea chintesența amabilității și a farmecului.

Tovarășii ei de drum din ziua următoare nu erau dintre cei care s-o facă să se gîndească la el cu mai puțină plăcere. Sir William Lucas și fiica sa Maria, o fată veselă, dar cu un cap tot atît de gol ca și al tatălui ei, nu aveau nimic de spus care să merite să fie auzit și au fost

ascultați cu tot atîta plăcere cît și huruitul trăsurii. Pe Elizabeth o amuzau absurditățile, dar pe ale lui Sir William le știa de prea multă vreme. El nu-i mai putea spune nimic nou despre prezentarea lui la palat și înnobilarea lui, iar amabilitățile îi erau răsuflete ca și cunoștințele.

Era o călătorie de numai douăzeci și patru de mile și porniseră la drum atît de devreme, încît să ajungă, pînă la prînz, în strada Gracechurch. În clipa în care cupeul trase la ușa doamnei Gardiner, Jane aștepta la fereastra salonului, iar cînd ajunseră la intrare, era deja acolo pentru a le ura bun sosît ; Elizabeth îi cercetă chipul și fu bucuroasă văzîndu-i-l sănătos și frumos ca întotdeauna. Pe scări, se-nșirua o ceată de băieți și fete pe care nerăbdarea s-o vadă pe verișoara lor îi scosese din salon, dar pe care sfiala, căci nu o mai văzuseră de un an de zile, îi împiedicase să coboare mai jos. Totul fu numai bucurie și gentilețe. Ziua se scurse cît se poate de plăcut, dimineața cu forfotă și cumpărături, iar scara la un teatru.

Acolo, Elizabeth manevră în așa fel încît să se așeze lîngă mătușa ei. Primul subiect a fost sora sa și se întristă, mai mult decît se miră, cînd auzi răspunsul la întrebările ei amănunțite, că deși Jane se lupta continuu să se stăpînească, avea și perioade de deprimare. Era totuși cuminte să spere că acestea nu vor mai dura mult. Doamna Gardiner îi dete de asemeni detalii în privința vizitei domnișoarei Bingley în strada Gracechurch și-i reproduce convorbirile pe care dînsa le avusese în repetate rînduri cu nepoata ei și care dovedeau că Jane și-o scosese pe domnișoara Bingley din inimă.

Doamna Gardiner o tachină pe Elizabeth pentru dezertarea lui Wickham și o laudă că suportase totul atît de bine.

— Dar, scumpa mea, adăugă ea, ce fel de fată este domnișoara King ? Mi-ar părea rău să cred că amicul nostru este interesat.

— Te rog, mătușică scumpă, care este diferența între interes și prudență în chestiunile matrimoniale ? Unde sfîrșește chibzuința și unde începe zgîrcenia ? De Crăciun, te speriasseși la gîndul căsătoriei lui cu mine pentru că ar fi fost o imprudență și acum, cînd încearcă să

la o fată care are numai zece mii de lire, vrei să-l crezi un om interesat.

— Dacă ai vrea numai să-mi spui ce fel de fată este domnișoara King aş şti ce să cred.

— E o fată foarte cumsecade, cred. Nu ştiu nimic rău despre ea.

— Dar nu i-a dat nici cea mai mică atenţie pînă ce moartea bunicului n-a făcut-o moştenitoarea averii lui ?

— Nu. De ce i-ar fi dat ? Dacă nu-i era îngăduit să-mi cîştige mie inima, pentru că nu aveam bani, ce rost avea să facă curte unei fete de care nu-i păsa şi care era tot atît de săracă ?

— Pare totuşi nedelicat din partea lui că şi-a îndreptat atenţia către ea atît de repede după această întîmplare.

— Un om într-o situaţie precară n-are timp pentru tot ceremonialul elegant pe care alţii îl pot observa. Dacă ea nu are nimic împotriva, de ce am avea noi ?

— Faptul că ea nu era nimic împotriva nu este o justificare pentru el. Asta dovedeşte doar că ei îi lipseşte ceva : judecata sau sensibilitatea.

— Prea bine, exclamă Elizabeth, crede-i cum vrei dumneata. Pe el, interesat ; pe ea, o zănatecă.

— Nu, Lizzy, asta este cum *nu vreau eu*. Aş fi mîhnită, ştii bine, să am o părere rea despre un tînăr care a trăit atîta timp în Derbyshire.

— Oh, dacă asta e tot, am o părere foarte proastă despre tinerii domni care trăiesc în Derbyshire, iar prietenii lor intimi, care locuiesc în Hertfordshire, nu-s mult mai buni. Sînt sătulă de toţi. Slavă cerului ! Mîine voi pleca acolo unde voi găsi un bărbat care nu are nici o însuşire plăcută, care nu are nici maniere şi nici o minte cu care să se poată lăuda. Proştii sînt, pînă la urmă, singurii bărbaţi pe care merită să-i cunoşti.

— Ai grijă, Lizzy, cuvîntarea ta are un puternic iz de dezamăgire.

Înainte ca sfîrşitul spectacolului să le despartă, Elizabeth avu neaşteptata bucurie de a fi invitată să meargă împreună cu unchiul şi mătuşa ei într-o călătorie de plăcere, pe care intenţionau s-o facă în vara aceea.

— Încă nu ne-am hotărît pînă unde vom merge, spuse doamna Gardiner, poate pînă la Lacuri¹.

Pentru Elizabeth nu putea fi proiect mai plăcut ; acceptă invitația imediat și cu mare recunoștință.

— Dragă, dragă mătușică, exclamă ea extaziată, ce încîntare, ce fericire ! Îmi dai viață și puteri noi. Adio dezamăgire și spleen. Ce sînt bărbații în comparație cu stîncile și munții ? Ce ore de încîntare vom trăi ! Și cînd vom fi înapoi, nu se va întîmpla, cum se întîmplă cu ceilalți călători : să nu fie în stare să povestească ceva exact. Noi vom ști pe unde am fost ; noi ne vom aminti ceea ce am văzut. Lacurile, munții și riurile nu se vor amesteca talmeș-balmeș în mintea noastră și nici nu vom începe să ne certăm, cînd va fi vorba să descriem vreo scenă mai deosebită, în privința locului relativ unde s-a petrecut. Și să avem grijă ca primele noastre explozii de entuziasm să fie mai puțin insuportabile decît ale majorității călătorilor.

Capitolul XXVIII

Tot ce văzu Elizabeth a doua zi, în timpul călătoriei, i se păru nou și interesant. Era în culmea bucuriei pentru că o văzuse pe sora ei arătînd atît de bine, încît putea goni orice teamă pentru sănătatea ei ; iar proiectul călătoriei înspre Nord era o nesecată sursă de bucurie.

Cînd lăsară șoseaua și apucară pe drumul către Hunsford, ochii tuturor începură să caute cu nerăbdare casa parohială, așteptîndu-se ca fiecare cotitură să le-o scoată înaintea. Gardul parcului Rosings hotărînea drumul pe o latură. Elizabeth surise, amintindu-și de tot ce auzise despre cei ce locuiau acolo.

În cele din urmă se zări și parohia. Grădina ce cobora înspre drum, casa din mijloc, țărșii verzi și dafinii gardului viu, totul ședea mărturie că se apropiau. Domnul Collins și Charlotte apărură în prag ; printre zîmbetele

¹ Ținutul Camberland.

tuturor și saluturile de la distanță, trăsura opri în fața porții mici din dreptul unei alei presărate cu pietriș, care ducea pînă la intrare. Într-o clipă săriră toți din trăsură, bucuroși să se revadă. Doamna Collins le ură bun sosît, cu o vie plăcere ; și cînd Elizabeth se văzu primită cu atîta dragoste, se bucură cu adevărat că venise. Constată imediat că felul de a fi al vărului ei nu se schimbase deloc în urma căsătoriei : politețea lui plină de formalism era exact ce fusese mai înainte ; dînsul o reținu cîteva minute la poartă, ca s-o asculte și să-și satisfacă curiozitatea cu privire la întreaga familie. Apoi, fără să zăbovească mai mult decît era necesar pentru a le atrage atenția asupra eleganței intrării, fură conduși în casă ; și cum ajunseră în salon, le ură a doua oară, cu un formalism ostentativ, bun venit în umila sa locuință și repetă cuvînt cu cuvînt invitațiile soției sale la o gustare.

Elizabeth era pregătită să-l vadă în toată gloria și nu se putu stăpîni să nu-și închipuie că ei i se adresa mai ales, cînd le atrase atenția asupra aspectului și a proporțiilor perfecte ale camerei precum și asupra mobilierului — de parcă ar fi dorit s-o facă să simtă ceea ce pierduse, atunci cînd îl refuzase. Dar deși totul părea ordonat și îmbietor, tinăra fată nu fu în stare să-l ferească cu vreun suspin de regret ; și o privi — cu destulă uimire — pe prietena ei care putea avea un aer atît de vesel lîngă un astfel de tovarăș de viață. Cînd domnul Collins spunea ceva de care soția lui s-ar fi putut — pe bună dreptate — jena, ceea ce desigur nu se întîmpla rar, ochii ei se îndreptau, fără voie, către Charlotte. O dată sau de două ori i se păru că discerne pe chipul ei o ușoară roșeață, dar în general Charlotte — înțeleaptă — nu auzea. După ce rămaseră în cameră de ajuns ca să admire fiecare mobilă în parte de la bufet și pînă la grilajul de la gura căminului, și ca să povestească despre călătoria lor și despre tot ce văzuseră la Londra, domnul Collins îi invită să dea o raită prin grădina care era mare și frumos rînduită și de care se ocupa el, personal. A lucra în grădină era una dintre cele mai respectabile plăceri ale sale ; și Elizabeth admiră gravitatea cu care vorbea Charlotte despre faptul că era atît de sănătos să faci mișcare, recunoscînd că dînsa încuraja, cît putea, acest lucru. Conducîndu-i pe fiecare alee și po-

tecă, abia lăsându-le timpul pentru exclamațiile de laudă pe care le aștepta de la ei, domnul Collins le scoase în relief fiecare priveliște atât de amănunțit, încît farmecul frumosului rămînea complet în afară. Putea enumera exact cîte lanuri erau în fiecare direcție și putea spune cîți copaci erau în pîlcul cel mai îndepărtat. Dar dintre toate priveliștile cu care se putea mîndri grădina să, ținutul sau regatul, nici una nu se putea compara cu priveliștea ce se vedea înspre Rosings printr-o deschidere între copacii care hotărîniceau parcul, chiar în fața casei sale. Era o clădire modernă, arătoasă, bine plasată pe o ridicătură de teren.

Din grădină, domnul Collins i-ar fi dus să-i plimbe pe cele două pajiști ale sale, dar cum doamnele nu aveau pantofi potriviți pentru bruma ce mai stăruia încă, se întoarseră acasă și, în timp ce Sir William continua să-l însoțească, Charlotte arăta surorii și prietenei sale locuința, extrem de încîntată probabil că avea prilejul s-o facă fără ajutorul soțului. Casa era destul de mică, dar bine construită și comodă; și totul era aranjat cu o ordine și un gust pe care Elizabeth le atribui în întregime Charlottei. Cînd domnul Collins putea fi uitat, plutea într-adevăr peste tot o ambianță foarte plăcută și din aerul de evidență multumitoare pe care acest confort îl dădea Charlottei, Elizabeth presupuse că el trebuia să fie adeseori uitat.

Aflase că Lady Catherine era încă acolo. Lucrul acesta fu din nou discutat în timpul prînzului, cînd domnul Collins, amestecîndu-se în vorbă, remarcă :

— Da, domnișoară Elizabeth, duminica viitoare, la biserică, veți avea cîntecul de a o vedea pe Lady Catherine de Bourgh și nu mai este nevoie să spun că veți fi încîntată de domnia sa. Este amabilitatea și bunăvoința personificată și nu mă îndoiesc că, la sfîrșitul serviciului divin, veți fi onorată cu oarecare atenție din partea domniei-sale. Nu șovăi aproape deloc să spun că vă va include, pe dumneata și pe cumnata mea Maria, în toate invitațiile cu care ne va onora, pe durata rămîinerii dumneavoastră aici. Purtarea sa față de draga mea Charlotte este minunată. De două ori pe săptămînă luăm masa la Rosings și niciodată nu ni se îngăduie să ne întoarcem acasă pe jos. Întotdeauna

să poruncă să ne conducă trăsura senioriei sale. *Ar trebui* să spun una dintre trăsurile senioriei sale, pentru că are cîteva.

— Lady Catherine este într-adevăr o femeie foarte respectabilă și cu multă judecată, adăugă Charlotte, și o vecină cum nu se poate mai atentă.

— Foarte adevărat, scumpa mea ; este exact ceea ce spun și eu. Este dintre acele femei pentru care nu poți avea tot respectul care li se cuvine.

Scara trecu mai ales cu discutarea veștilor din Hertfordshire și cu repovestirea celor ce-și comunicaseră deja prin scris ; apoi, în singurătatea camerei sale, Elizabeth, stînd să mediteze asupra gradului de mulțumire a Charlottei, trebui să recunoască îndemînarea cu care-și conducea soțul și calmul cu care-l suporta și să constate că totul era foarte bine făcut. Se mai gîndi, de asemenea, la felul cum se va desfășura vizita ei, la desfășurarea liniștită a ocupațiilor lor zilnice, la amestecul supărător al domnului Collins și la amuzamentele datorite relațiilor lor cu Rosings. Via ei închipuire stabili repede totul.

A doua zi, cam pe la amiază, pe cînd se pregătea în camera ei pentru o plimbare, se iscă deodată, de jos, o zarvă de parcă luase casa foc și, după ce ascultă o clipă, auzi pe cineva gonind în mare grabă pe scări și strigînd-o cu glas tare. Deschise ușa și o văzu pe Maria care, cu respirația tăiată de tulburare, striga de pe odihna scării :

— Oh, Eliza dragă, te rog grăbește-te și vino în sufragerie ; de acolo se vede ceva extraordinar ! Nu-ți spun ce. Grăbește-te și coboară chiar acum.

Zadarnice fură întrebările ei ; Maria nu voi să-i mai spună nimic, așa că fugiră amîndouă în sufrageria care dădea înspre drum ca să vadă minunea : două doamne într-un faeton scund, care oprise la poarta grădinii.

— Și asta e tot ? strigă Elizabeth. M-am așteptat — cel puțin — să fi intrat porcii în grădină și nu e nimic altceva în afară de Lady Catherine și fiica ei !

— Auzi vorbă ! Draga mea, spuse Maria, revoltată de greșeala ei, nu este Lady Catherine. Doamna în vîrstă este doamna Jenkinson care locuiește cu ele ; cealaltă este domnișoara de Bourgh. Uită-te numai la ea. E doar o bu-

cățică de om. Cine s-ar fi gîndit că poate fi atît de slabă și de mică ?

— Este îngrozitor de prost crescută s-o țină pe Charlotte afară, pe vîntul ăsta. De ce nu intră în casă ?

— Oh ! Charlotte spune că n-o face mai niciodată. Cînd domnișoara de Bourgh intră, este unul dintre cele mai mari favoruri.

— Îmi place cum arată, spuse Elizabeth, fulgerată de alte gînduri. Are un aer bolnăvicios și îmbufnat. Da, e tocmai ce îi trebuie. O să fie o nevestă foarte potrivită pentru el.

Domnul Collins și Charlotte, ambii la poartă, ședeau de vorbă cu doamnele, iar Sir William, spre marele haz al Elizabethei, rămăsese în pragul ușii, într-o gravă contemplare a măreției din fața lui, înclinîndu-se mereu, ori de cîte ori domnișoara de Bourgh se uita în direcția aceea.

În cele din urmă, nu mai avură ce-și spune ; doamnele mînară mai departe și ceilalți se întoarseră în casă. Nici nu dădu bine cu ochii de cele două fete, că domnul Collins se și porni să le felicite pentru marele lor noroc, pe care li-l lămurii Charlotte, aducîndu-le la cunoștință că fuseseră invitați cu toții să ia masa la Rosings, a doua zi.

Capitolul XXIX

Ca urmare a acestei invitații, triumful domnului Collins nu mai avu margini. Putința de-a face paradă, față de musafirii săi uimiți, de grandoarea protectoarei sale și de a le atrage atenția asupra amabilității acesteia față de el și de soția lui era tot ce-și dorise mai mult ; iar prilejul ce i se oferea atît de curînd era o astfel de dovadă de bunăvoință din partea Lady-ei Catherine, încît nu găsea destule cuvinte de admirație.

— Vă mărturisesc, spuse el, că nu m-ar fi surprins deloc dacă senioria-sa ne-ar fi poftit pentru duminică să bem o ceașcă de ceai și să petrecem seara la Rosings. Cunoșcîndu-i amabilitatea, m-am cam așteptat la așa ceva.

Var cine ar fi putut prevedea o atenție ca aceasta ? Cine și-ar fi putut închipui că o să fim invitați să luăm chiar masa acolo (și încă o invitație în care să fim cuprinși cu toții) atât de curînd după sosirea dumneavoastră.

— Eu sînt cel mai puțin surprins de cele petrecute, replică Sir William, date fiind cunoștințele pe care poziția mea în lume mi-a îngăduit să le dobîndesc cu privire la manierele celor cu adevărat mari. La curte, asemenea exemple de frumoasă creștere nu sînt deloc neobișnuite.

Aproape toată ziua aceea și dimineața următoare nu se mai vorbi despre altceva decît despre vizita la Rosings. Domnul Collins îi instrui cu grijă asupra a ceea ce trebuiau să se aștepte, pentru ca aspectul unor astfel de încăperi, sau numărul servitorilor, sau prînzul atât de fastuos să nu-i copleșească de tot.

Cînd doamnele plecară să se îmbrace, el îi spuse Elizabeth :

— Să nu te simți prost, scumpă verișoară, din cauza toaletei. Lady Catherine este departe de a pretinde de la noi eleganța aceea în îmbrăcăminte care i se potrivește domniei-sale și fiicei ei. Te-ai sfătui numai să-ți pui cea mai bună dintre rochiile dumitale ; nu e cazul de mai mult decît atât. Lady Catherine nu va gîndi mai rău despre dumneata pentru că vei fi îmbrăcată simplu. Domniei-sale îi place să se păstreze deosebirea de rang.

În timp ce se schimbau, veni de două-trei ori la ușile camerelor lor, recomandîndu-le să se grăbească, deoarece Lady Catherine se enerva grozav dacă trebuia să aștepte peste ora ei de prînz. Relatările atât de fantastice despre senioria sa și despre felul ei de viață o speriaseră rău pe Maria Lucas, care fusese prea puțin obișnuită să iasă în lume și care-și aștepta prezentarea la Rosings cu tot atîtea temeri cîte avusese și tatăl ei cînd fusese prezentat la palatul Saint James.

Cum vremea era frumoasă, făcură o plăcută plimbare de aproximativ o jumătate de milă, străbătînd parcul. Fiecare parc are frumusețea și priveliștile lui ; și Elizabeth văzu multe în acel parc de care să fie încîntată, cu toate că nu putu cădea în extaz, atît cît se așteptase domnul Collins s-o facă, în fața peisajului, și fu doar prea puțin impresionată de numărul ferestrelor de la fațada casei și

de prețul plătit la origine, pentru toate acele geamuri, de către Sir Lewis de Bourgh.

În timp ce urcau treptele spre hol, spaima Marici creștea cu fiecare pas și chiar Sir William nu părea prea calm. Elizabeth nu-și pierdu cumpătul. Nu auzise despre Lady Catherine nimic care s-o facă impresionantă pentru cine știe ce haruri nemaipomenite sau virtuți miraculoase, iar cît privește grandoarea banilor și a rangului, ea se credea în stare să le privească fără a se tulbura.

Din holul de la intrare, unde domnul Collins le atrase atenția, cu un aer transportat, asupra proporțiilor frumoase și a ornamentelor desăvârșite, ei urmăriră servitorii, trecînd printr-o antecameră, pînă în încăperea unde se aflau Lady Catherine, fiica domniei sale și doamna Jenkinson. Senioria sa se ridică, plină de o mare bunăvoință, pentru a-i primi; iar doamna Collins, care stabilise cu soțul său ca formalitatea prezentării să-i revină ei, făcu acest lucru într-un mod potrivit, fără nici una dintre acele scuze și mulțumiri pe care el le-ar fi crezut necesare.

În ciuda faptului că fusese la Palat, Sir William fu atît de uluit de măreția din jur încît avu numai atît curaj cît să facă o adîncă plecăciune și să se așeze, fără să spună un cuvînt; fiica sa, pierită de spaimă, ședea pe marginea scaunului, neștiind încotro să-și îndrepte privirile. Elizabeth, simțindu-se la înălțimea situației, putu observa cu sînge rece pe cele trei doamne din fața ei. Lady Catherine era o femeie înaltă, masivă, cu trăsături puternic conturate, care poate să fi fost cîndva frumoasă. Nu avea un aer îngăduitor și felul în care îi primise nu fusese de natură să-i facă pe musafiri să-și uite inferioritatea rangului. Nu tăcerea o făcea impresionantă, ci orice spunea — totuși fiind rostit pe un ton atît de autoritar, încît accentua importanța ce-și acorda; Elizabeth își aminti imediat de domnul Wickham și, din toate cîte le observase în ziua aceea, își dădu seama că Lady Catherine era întocmai cum o descrisese dînsul.

După ce o examină pe mamă, pe chipul și în comportarea căreia descoperi îndată o oarecare asemănare cu domnul Darcy, își întoarse ochii înspre fiică și rămase și ea uimită, la fel ca și Maria, de cît de slabă și de firavă

era. Nu exista nici o asemănare, nici între chipurile, nici între siluetele celor două doamne. Domnișoara de Bourgh era palidă și bolnăvicioasă ; trăsăturile ei, deși nu urite, erau șterse ; dînsa vorbea foarte puțin, exceptînd ceea ce-i spunea cu glas scăzut doamnei Jenkinson, care nu avea nimic deosebit în înfățișare și care era tot timpul ocupată să asculte cele ce i se șopteau și să așeze un paravan în direcția potrivită pentru a-i proteja ochii.

După ce șezură cîteva minute, fură trimiși cu toții la una dintre ferestre ca să admire priveliștea — domnul Collins însoțindu-i cu scopul de a le releva frumusețile acesteia și Lady Catherine informîndu-i, binevoitoare, că merita cu mult mai mult să fie privită vara.

Masa a fost cum nu se poate mai desăvîrșită și se aflau acolo toți servitorii și toată argintăria pe care le-o promisese domnul Collins ; acesta, după cum prevăzuse, se așezase în capul mesei — la dorința senioriei sale — și arăta ca și cînd ar fi simțit că viața n-ar fi putut oferi ceva mai grandios. Tăie carnea, mîncă și elogie cu un entuziasm plin de încîntare ; și fiecare fel fu lăudat mai întîi de dînsul și apoi de Sir William, care-și revenise îndeajuns ca să fie ecoul a tot ceea ce spunea ginerele său, într-un mod pe care Elizabeth se miră că Lady Catherine îl putea suporta. Dar Lady Catherine părea mulțumită de excesiva lor admirație și împărțea zimbete pline de bunăvoință, mai cu seamă cînd vreun fel de bucate se dovedea a fi nou-tate pentru ei. Comesenii nu prea făcură multă conversație. Elizabeth era dispusă să vorbească ori de cîte ori i se ivea un prilej, dar se afla așezată între Charlotte și domnișoara de Bourgh ; prima era numai urechi, ascultînd-o pe Lady Catherine, iar cea de a doua nu-i adresă un cuvînt, cît ținu prînzul. Doamna Jenkinson se ocupa, în special, de micuța domnișoară de Bourgh, supraveghînd puținul ce-l mîncea, insistînd pe lîngă dînsa să încerce vreun alt fel de bucate, plină de temeri să nu se simtă rău. Maria gîndea că nici nu putea fi vorba să deschidă gura, iar domnii nu făcură altceva decît să mănînce și să laude.

Cînd doamnele se reîntoarseră în salon, nu prea avură ce face în afară de a o asculta pe Lady Catherine cuvîntînd, ceea ce dînsa făcu fără încetare, pînă ce fu servită cafeaua, exprimîndu-și părerea în fiecare chestiune, în-

tr-un mod atît de categoric, încît dovedea că nu era deloc obișnuită să-și vadă opiniile controversate. Se informă indiscret și amănunțit despre treburile casnice ale Charlottei, dîndu-i o mulțime de sfaturi cum să le soluționeze pe toate ; și spuse cum trebuia rînduit fiecare lucru într-o familie atît de mică și-i dădu instrucțiuni pentru îngrijirea vacilor și a păsărilor din curte. Elizabeth descoperi că nimic nu era prea neînsemnat pentru preocupările înaltei doamne, dacă constituia un prilej pentru a dicta celorlalți. Cînd se mai oprea din vorbăria adresată doamnei Collins, punea tot felul de întrebări Mariel și Elizabeth, și mai ales acesteia din urmă, despre familia căreia știa prea puțin — menționîndu-i doamnei Collins că era o fată drăguță și foarte manierată. O întrebă în diferite rînduri cîte surori avea, dacă erau mai mari sau mai mici decît ea, dacă era vorba ca vreuna dintre ele să se mărite, dacă erau frumoase, unde fuseseră educate, ce fel de trăsură avea tatăl lor și care era numele de domnișoară al mamei sale. Elizabeth simți toată impertinența acestor întrebări, dar răspunse cu foarte multă stăpînire de sine. Apoi Lady Catherine remarcă :

— Moșia tatălui dumitale este testată domnului Collins, nu-i așa ? Și, întorcîndu-se către Charlotte : Mă bucur pentru dumneata ; dar altfel nu văd rostul testării moșilor în detrimentul urmașilor în linie feminină. În familia lui Sir Lewis de Bourgh nu s-a găsit că era necesar acest lucru. Cînți din gură și la pian, domnișoară Bennet ?

— Puțin.

— Oh ! Atunci, într-una din zile, vom fi fericiți să te ascultăm. Pianul nostru este extraordinar, probabil superior... trebuie să-l încerci într-o zi. Surorile dumitale cîntă ?

— Una dintre ele.

— De ce nu ați învățat toate ? Trebuia să fi învățat cu toatele. Domnișoarele Webb cîntă toate ; și tatăl lor nu are un venit atît de bun ca tatăl dumitale. Pictezi ?

— Nu, deloc.

— Cum, nici una dintre dumneavoastră ?

— Nici una.

— Foarte ciudat. Dar presupun că nu ați avut nici prilejul. Mama ar fi trebuit să vă aducă în fiecare primăvară la Londra pentru profesori.

— Mama nu ar fi avut nimic împotriva, dar tata nu poate suferi Londra.

— Nu mai aveți guvernantă ?

— Nu am avut niciodată guvernantă.

— Niciodată guvernantă ! Cum a fost cu puțință ? Cinci fete, crescute acasă, fără guvernantă ! N-am mai auzit de așa ceva. Mama dumitale trebuie să fi fost o adevărată sclavă în slujba educării dumneavoastră.

Elizabeth își stăpîni cu greu surîsul în timp ce o asigură că nu fusese așa.

— Atunci cine v-a învățat ? Cine s-a îngrijit de dumneavoastră ? Fără guvernantă, sigur că ați fost neglijate.

— Prin comparație cu unele familii, cred că da ; dar aceleora dintre noi, cărora le-a plăcut să învețe, nu le-au lipsit mijloacele. Am fost întotdeauna îndemnate să citim și am avut toți profesorii de care a fost nevoie. Acelea cărora le-a plăcut să lenëvească, au putut-o desigur face.

— Da, fără îndoială, dar o guvernantă împiedică totmai lucrul acesta ; dacă aș fi cunoscut-o pe mama dumneavoastră aș fi sfătuit-o, cu toată energia, să angajeze una. Am spus întotdeauna că în educație nu se poate face nimic fără o învățătură solidă și sistematică pe care nimeni, în afară de o guvernantă, nu o poate da. E minunat cîte familii au fost ajutate în direcția asta prin intermediul meu. Sînt totdeauna fericită să ajut unei tinere să se plaseze bine. Patru nepoate ale doamnei Jenkinson au o situație splendidă datorită mie ; și nu-s decît cîteva zile de cînd am recomandat o altă tînără de care mi s-a vorbit numai întîmplător, iar familia aceea este absolut încîntată de ea. Doamnă Collins, ți-am spus că Lady Metcalff a venit ieri să-mi mulțumească ? Găsește că domnișoara Pope este o comoară „Lady Catherine, mi-a spus ea, mi-ați dăruit o comoară“. Dintre surorile dumneavoastră mai mici, a fost vreuna scoasă în lume, domnișoară Bennet ?

— Da, doamnă, toate.

— Toate ! Vai de mine ! Toate cinci deodată ? Foarte ciudat ! Și dumneata nu ești decît a doua ! Cele mai mici, scoase în lume înainte ca acelea mai mari să se fi măritat. Surorile dumitale mai mici trebuie să fie foarte tinere.

— Da, cea mai mică nu a împlinit şaisprezece ani. Poate că ea este prea tânără pentru a ieşi mult în lume. Da, într-adevăr, doamnă, cred că ar fi o cruzime faţă de surorile mai mici să nu se poată bucura şi ele de distracţiei şi societate, numai pentru că surorile mai mari n-ar avea mijloace sau dorinţa să se mărite tinere. Ultima născută are tot atîta drept la bucuriile tinereţii ca şi prima. Şi să fii ținută acasă pentru un astfel de motiv ! Cred că asta nu prea ar încuraja dragostea între surori şi delicateţea sufletească.

— Pe cinstea mea, exclamă Lady Catherine, îţi spui cuvîntul foarte hotărît pentru o fată atît de tânără. Mă rog, ce vîrstă ai ?

— Cu trei surori mai mici, fete mari deja, replică Elizabeth zîbind, senioria voastră se poate cu greu aştepta s-o mărturisesc.

Lady Catherine păru foarte uimită că nu i se dăduse un răspuns direct ; şi Elizabeth bănuî că era prima faptură care îndrăznise vreodată să nu ia în seamă atîta demnă impertinenţă.

— Nu poţi avea mai mult de douăzeci de ani, sînt sigură ; nu e nevoie, deci, să-ţi ascunzi vîrsta.

— Nu am împlinit încă douăzeci şi unu.

După ce veniră şi domnii în salon şi după ce se servi ceaiul, se întinseră mesele de joc. Lady Catherine, Sir William, domnul şi doamna Collins se aşezară pentru o partidă de cadril şi cum domnişoara de Bourgh voia să joace un *cassino*¹, cele două fete avură cinstea ca, împreună cu doamna Jenkinson, să-i completeze partida. Masa lor fu stupidă la superlativ. Aproape că nu se rosti o silabă care nu avea legătură cu jocul, afară doar de temerile exprimate de doamna Jenkinson să nu-i fie domnişoarei de Bourgh prea cald sau prea frig şi să nu aibă prea multă sau prea puţină lumină. La cealaltă masă fu mult mai multă animaţie. Lady Catherine vorbea fără întrerupere, arătîndu-le celorlalţi trei greşelile sau povestind vreo întîmplare despre dînsa. Domnul Collins era ocupat cu aprobarea a tot ceea ce spunea senioria sa, mulţumindu-i pentru fiecare fisă cîştigată şi scuzîndu-se

¹ Joc de cărţi.

cînd credea că luase prea multe. Sir William nu spunea mare lucru. Își înmagazina în memorie povestiri și nume nobile.

Cînd Lady Catherine și fiica sa se săturară de cărți, s-a spart jocul ; doamnei Collins i se oferi trăsura ; aceasta fu acceptată cu recunoștință și se dădu porunca să tragă imediat la scară. Se strînseră apoi în jurul focului ca s-o audă pe Lady Catherine hotărînd cum va fi vremea a doua zi. Fură smulși de la acest colocviu de sosirea trăsुरii și, cu multe mulțumiri din partea domnului Collins și tot atîtea plecăciuni ale lui Sir William, plecară. Cum porni trăsura, vărul îi ceru Elizabethei să-și dea părerea asupra tot ceea ce văzuse la Rosings și, de dragul Charlottei, părerea exprimată fu mai favorabilă decît era în realitate. Dar laudele ei — deși o costau un efort — nu putură în nici un caz să-l mulțumească pe domnul Collins care se simți, foarte curînd, dator să ia asupra lui sarcina de a o elogia pe senioria sa.

Capitolul XXX

Sir William stătu la Hunsford numai o săptămînă, dar vizita fu suficient de lungă ca să se încredințeze că fiica sa se instalase extrem de confortabil și că avea parte de un soț și de vecini cum nu întilneai prea des. Cît timp stătu acolo, domnul Collins îi închină diminețile, conducîndu-l cu cabrioleta ca să-i arate ținutul ; dar cînd din-sul plecă, întreaga familie își reluă vechile obiceiuri. Elizabeth fu fericită că schimbarea aceasta nu le obliga să stea mai mult împreună cu vărul ei, căci acesta își petrecea cea mai mare parte a timpului dintre micul dejun și prînz ori în grădină, ori scriind și citind, ori privind pe fereastra camerei lui de lucru care dădea spre drum. Camera unde stăteau doamnele era spre spatele casei. La început, Elizabeth se cam mirase că Charlotte nu prefera sufrageria mică pentru a-și petrece timpul acolo ; era o cameră mai bine proporționată și cu un as-

pect plăcut. Dar își dădu curînd seama că prietena ei avea un motiv bine întemeiat, căci domnul Collins ar fi petrecut mult mai puțin timp la el în cameră, dacă ele ar fi stat într-o odaie tot atît de plăcută ; și a apreciat-o pe Charlotte pentru acest aranjament.

Din salon, ele nu puteau vedea nimic înspre drum și îi erau îndatorate domnului Collins pentru că le informa despre trăsurile care treceau și, mai ales, de cîte ori trecea în faeton domnișoara de Bourgh — ceea ce nu omitea niciodată să vină să le spună, deși întîmplarea avea loc aproape zilnic. Adeseori dînsa se oprea la parohie și stătea cîteva minute de vorbă cu Charlotte, dar cu greu putea fi vreodată convinsă să coboare.

Erau foarte puține zilele în care domnul Collins să nu se ducă la Rosings și nu multe acelea în care soția sa să nu considere că era necesar să meargă și ea ; și, pînă cînd Elizabethei nu-i trecu prin minte că, datorită Lady-ei Catherine s-ar mai putea ivi și alte venituri parohiale de care să se dispună, nu putu înțelege de ce îi sacrificau atîtea ore. Din cînd în cînd, erau onorați cu cîte o vizită din partea senioriei sale, căreia nimic din cele ce se petreceau în salon, în timpul acestor vizite, nu-i scăpa neobservat. Le controla ocupațiile, se uita la lucrul lor de mînă și le sfătuia să-l facă altfel ; găsea greșeli în aranjamentul mobilelor sau descoperirea neglijențe la fata de serviciu și, dacă accepta vreo gustare, părea s-o facă numai ca să remarce că în familia doamnei Collins se făcea risipă de carne.

Elizabeth băgă repede de seamă că, deși această înaltă doamnă nu făcea parte din comitetul de împăciuire al ținutului, era un aprig judecător în parohia ei, ale cărei treburi — chiar și cele mai neînsemnate — îi erau aduse la cunoștință de către domnul Collins ; și ori de cîte ori localnicii aveau poftă de ceartă, erau nemulțumiți sau prea săraci, dînsa se deplasa imediat în sat ca să le aranjeze neînțelegerile, să-i oblige să-și înghită nemulțumirile și să-i mustre pînă ce-i făcea să se simtă împăcați și îmbelșugați.

Distracția prînzurilor de la Rosings se repetă cam de două ori pe săptămînă și, în afară de faptul că lipsea Sir William și că seara nu se forma decît o singură masă

de joc, fiecare dintre aceste petreceri a fost copia fidelă a primei. Nu prea mai avură alte invitații, deoarece nivelul de viață al celor din jurul lor era, în general, peste posibilitățile familiei Collins. Aceasta nu a fost totuși deloc rău pentru Elizabeth și, în totul, își petrecu timpul în mod destul de agreabil. Avu ore de plăcută conversație cu Charlotte și, vremea fiind atît de frumoasă pentru acel anotimp al anului, profită să iasă de multe ori în aer liber. Plimbarea preferată, pe care o făcea adesea în timp ce toți ceilalți erau în vizită la Lady Catherine, era de-a lungul unui crîng care mărginea o latură a parcului, unde se găsea o plăcută cărare umbroasă pe care nimeni, în afară de ea, nu părea s-o prețuiască și unde simțea că n-o poate atinge curiozitatea Lady-ei Catherine.

Primele două săptămîni ale vizitei se scurseră repede, în felul acesta liniștit. Se apropia Paștele, și săptămîna dinaintea Paștelui urma să aducă familiei de la Rosings un adaus care, pentru un cerc atît de restrîns, avea mare însemnătate. Curînd după sosirea ei, Elizabeth auzise că în cîteva săptămîni era așteptată sosirea domnului Darcy; și deși printre cunoștințele ei erau puține acelea pe care să nu i le fi preferat, venirea lui însemna un element relativ nou pentru petrecerile lor la Rosings, și-și spunea că va avea poate prilejul să se amuze văzînd, din purtarea acestuia față de verișoara căreia îi fusese evident destinat de către Lady Catherine, cît de zadarnice erau proiectele domnișoarei Bingley în privința lui; senioria sa vorbea despre sosirea nepotului cu cea mai mare mulțumire și de dînsul personal cu cea mai mare admirație și păru aproape furioasă cînd află că el se întîlnise adesea cu domnișoara Lucas și cu Elizabeth.

Venirea lui fu imediat aflată la parohie, pentru că domnul Collins se plimbase toată dimineata, supraveghînd intrările ce dădeau în Hunsford Lane, pentru a se asigura din primul moment că sosise; și după ce-i făcu o plecăciune, în timp ce trăsura intra în parc, zori înapoi spre casă, cu vestea cea mare. A doua zi dimineată se grăbi să se ducă la Rosings ca să-și prezinte respectele. Găsi acolo doi nepoți de-ai Lady-ei Catherine, îndreptă-

țiți să le primească ; domnul Darcy venise împreună cu un domn colonel Fitzwilliam, fiul mai mic al unchiului său, lordul — și, spre marea uimire a tuturor, domnul Collins fu însoțit la întoarcerea acasă de cei doi domni. Charlotte îi văzuse din camera soțului său trecînd drumul și dădu repede fuga să le spună fetelor la ce onoare se puteau aștepta, adăugînd

— Ție trebuie să-ți mulțumesc, Eliza, pentru această dovadă de amabilitate. Domnul Darcy n-ar fi venit altfel, atît de curînd, să-mi prezinte omagii.

Elizabeth nici nu avu bine timpul să respingă acest compliment că se și auzi clopoțelul de la ușă anunțîndu-le sosirea și, după cîteva minute, cei trei domni intrară în cameră. Colonelul Fitzwilliam, care intră primul, avea aproximativ treizeci de ani, nu era un bărbat frumos, dar ca înfățișare și ținută era incontestabil un adevărat gentleman. Domnul Darcy arăta la fel ca la Hertfordshire ; își prezentă, cu obișnuita-i rezervă, omagiile doamnei Collins și, oricare ar fi fost sentimentele ce le avea pentru prietena acesteia, păru în fața ei foarte stăpîn pe sine. Elizabeth îi făcu numai o reverență, fără să spună un cuvînt.

Colonelul Fitzwilliam începu îndată o conversație, cu promptitudinea și ușurința unui om cu educație, vorbind foarte degajat ; vărul său însă, după ce-i adresă doamnei Collins o remarcă fără importanță în legătură cu locuința și grădina, stătu un timp fără să vorbească cu nimeni. În cele din urmă, totuși, își aduse aminte de poziție atît cît s-o întrebe pe Elizabeth de sănătatea familiei sale. Ea îi răspunse cum se cuvenea și, după o pauză de o clipă, adăugă :

— Sora mea mai mare se află de trei luni la Londra. Nu vi s-a întîmplat s-o întîlniți acolo ?

Era absolut sigură că nu o întîlnise deloc, dar dorea să vadă dacă nu ya lăsa să-i scape ceva din cele ce se întîmplaseră între familia Bingley și Jane ; și i se păru că avea un aer puțin încurcat cînd îi răspunse că nu avusesese norocul s-o întîlnească pe domnișoara Bennet. Lăsară subiectul să cadă și domnii plecară curînd după aceasta.

Capitolul XXXI

Manierele domnului colonel Fitzwilliam au fost mult admirate la parohie și toate doamnele au simțit că prezența lui va contribui enorm ca vizitele la Rosings să devină foarte plăcute. Trecură totuși câteva zile pînă să primească o altă invitație căci, atîta vreme cît se aflau oaspeți acolo, ei nu mai erau prea necesari ; și numai în ziua Paștelui, aproape la o săptămîină după sosirea domnilor, fură onorați cu o asemenea atenție și atunci fură invitați, abia în momentul plecării de la biserică, să poftească pe seară la Rosings. În timpul ultimei săptămîni aproape că nu le mai văzuse nici pe Lady Catherine, nici pe fiica ei. Între timp colonelul Fitzwilliam trecuse, și nu numai o dată, pe la parohie, dar pe domnul Darcy nu-l văzuseră decît la biserică.

Invitația a fost desigur acceptată și la ora potrivită își făcură apariția în salonul Lady-ei Catherine. Senioria sa îi primi cu politețe, dar era limpede că societatea lor nu-i mai era deloc atît de plăcută ca atunci cînd nu o putea avea pe a altora, și de fapt se ocupă aproape exclusiv de nepoții săi, vorbind cu ei, în special cu Darcy, mult mai mult decît cu oricare altă persoană din salon.

Colonelul Fitzwilliam păru cu adevărat bucuros să-i vadă la Rosings orice variație însemna pentru dînsul o binevenită ușurare și, în plus, îl interesa foarte mult dragălașa prietenă a doamnei Collins. Se așeză acum lingă dînsa și îi vorbea atît de frumos despre Kent și Hertfordshire, despre plăcerea de a călători și cea de a sta acasă, despre cărți noi și muzică, încît Elizabeth nu avusese niciodată în salonul acela o conversație nici pe jumătate atît de agreabilă ; vorbeau cu atîta bună dispoziție și vioiciune, încît atraseră în aceeași măsură atenția Lady-ei Catherine și a domnului Darcy. Curînd ochii lui se îndreptară de repetate ori către ei, cu o căutătură plină de curiozitate ; și, după puțin timp, se văzu limpede că și senioria sa îi împărtășea sentimentul, căci strigă fără nici o șovăială :

— Ce spui acolo, Fitzwilliam ? Despre ce vorbești ? Ce tot îi spui domnișoarei Bennet ? Vreau să aud despre ce este vorba.

— Discutam despre muzică, doamnă, răspunse el cînd nu mai fu cu putință să evite un răspuns.

— Despre muzică ! Atunci, vă rog vorbiți mai tare. Dintre toate subiectele, acesta mă încîntă. Trebuie să iau și cu parte la conversație dacă vorbiți despre muzică. În Anglia există, presupun, puțini oameni cărora muzica să le facă o mai mare plăcere decît mie, sau care să fie înzestrați de la natură cu mai mult bun gust. Dacă aș fi învățat vreodată, aș fi fost o mare maeștră. Și la fel ar fi fost Anne dacă sănătatea i-ar fi îngăduit să studieze. Sînt incredințată că ar fi fost o minunată executantă. Ce progrese face Georgiana, Darcy ?

Domnul Darcy avu cuvinte de afectuoasă laudă pentru măiestria surorii sale.

— Sînt foarte bucuroasă să aud asemenea lucruri despre ea, zise Lady Catherine, și te rog spune-i din partea mea că nu se poate aștepta să se desăvîrșească dacă nu exersează mult de tot.

— Vă asigur, doamnă, răspunse el, că nu are nevoie de un astfel de sfat. Exersează cu perseverență.

— Cu alît mai bine. Nu este niciodată prea mult și data viitoare cînd îi voi scrie îi voi atrage atenția să nu neglijeze acest lucru, sub nici un motiv. Eu spun mereu tinerelor domnișoare că nu se poate dobîndi perfecțiunea în muzică fără a exersa cu perseverență. I-am spus de cîteva ori domnișoarei Bennet că nu va cînta niciodată cu adevărat bine dacă nu exersează mai mult și, cum doamna Collins nu are pian, este foarte binevenită, așa cum i-am spus-o adesea, să poștească la Rosings în fiecare zi și să cînte la pianul din camera doamnei Jenkinson. Nu va deranja pe nimeni — înțelegi — în partea aceea a casei.

Domnul Darcy se simți ușor jenat din cauza proastei creșteri a mătușii lui și nu mai răspunse nimic.

După ce luară calcaua, colonelul Fitzwilliam îi reaminti Elizabethei că îi promiscse să cînte, și ea se așeză imediat la pian. Colonelul își trase un scaun alături. Lady Catherine ascultă jumătate dintr-un cîntec și apoi con-

tinuă convorbirea cu celălalt nepot al ei pînă ce acesta plecă de lingă dînsa și, îndreptîndu-se, cu siguranța lui obișnuită înspre pian, se așează așa încît să aibă în întregime sub ochi chipul frumoasei cîntărețe. Elizabeth îl observase și, la prima pauză potrivită, se întoarse cu un zîmbet malițios către el și-i spune :

— Vreți să mă intimidați, domnule Darcy, venind atît de solemn să mă ascultați. Dar nu mă voi tulbura, deși sora dumneavoastră cîntă *într-adevăr* atît de bine. Există în mine o încăpăținare ce nu-mi îngăduie să mă las intimidată cînd o vor alții. Curajul meu crește întotdeauna ori de cîte ori cineva încearcă să mă intimideze.

— Nu vă voi spune că vă înșelați, răspunde Darcy, pentru că nu puteți crede cu adevărat că aș avea cea mai mică intenție să vă tulbur ; am plăcerea să vă cunosc de un timp destul de lung ca să știu că găsiți o mare bucurie în a mărturisi ocazional opinii pe care de fapt nu le aveți.

Elizabeth rîse din toată inima de portretul pe care i-l făcu și-i spuse colonelului Fitzwilliam :

— Vărul dumneavoastră mă va prezenta într-o frumoasă lumină și vă va învăța să nu credeți un cuvînt din ce spun. Am un mare ghinion să dau peste cineva care este în stare să dezvăluie adevărata-mi fire într-un colț de lume unde speram să trec drept o persoană cu oarecare calități. Domnule Darcy, e într-adevăr cu totul lipsit de generozitate din partea dumneavoastră să menționați în Hertfordshire tot ce știați că este în dezavantajul meu și, dați-mi voie să vă spun că nu este o politică bună fiindcă mă provocați la represalii și s-ar putea să iasă la iveală lucruri care să scandalizeze urechile rudelor dumneavoastră.

— Nu mă tem de dumneavoastră, spuse el surîzînd.

— Vă rog permiteți-mi să aud ce acuzații îi aduceți, exclamă colonelul Fitzwilliam. Mi-ar plăcea să știu cum se poartă printre străini.

— Le veți auzi atunci, dar pregătiți-vă pentru ceva înspăimîntător. Prima oară cînd l-am văzut la Hertfordshire, trebuie să știți, era la un bal ; și ce credeți că a făcut la acel bal ? A dansat numai patru dansuri ! Regret că vă mîhnesc, dar așa este. A dansat patru dansuri, deși erau acolo domni puțini ; și știu foarte bine că mai multe

tinere doamne ședeau pe scaune, din lipsă de parteneri. Domnule Darcy, nu puteți nega acest fapt.

— Nu am avut cinstea de a cunoaște nici o altă doamnă din sala aceea, în afară de cele din grupul meu.

— Adevărat ! Și nimeni nu poate fi prezentat nimă-nui, la un bal. Ei bine, domnule colonel Fitzwilliam, ce doriți să mai cînt ? Degetele mele așteaptă ordinul dumneavoastră.

— Poate, spuse Darcy, aș fi făcut mai bine dacă aș fi cerut să fiu prezentat, dar mă simt incapabil de a mă prezenta singur unor necunoscuți.

— Să cerem vărului dumneavoastră să ne spună motivul, răspunse Elizabeth, adresîndu-se tot colonelului Fitzwilliam. Să-l întrebăm de ce un bărbat cu judecată și educație și care trăiește în societate este incapabil de a se prezenta singur unor necunoscuți.

— Pot să vă răspund la întrebare, spuse Fitzwilliam, fără să facem apel la dînsul. Din cauză că nu vrea să-și dea osteneala.

— Cu siguranță nu am talentul pe care-l au alții, spuse Darcy, de-a face ușor conversație cu cei pe care nu i-am văzut vreodată înainte. Nu mă pot integra ușor în conversația lor și nici nu pot să par că mă interesez de problemele lor, cum văd că se face adesea.

— Degetele mele, spuse Elizabeth, nu ating clapele pianului cu măiestria pe care văd că o au degetele altor femei. Nu au aceeași forță sau rapiditate și nici aceeași putere de expresie, dar am presupus întotdeauna că vina este numai a mea, pentru că nu-mi dau osteneala de a exersa. Nu este din cauză că nu *îmi* cred degetele atît de înzestrate cum sînt ale oricărei alte femei care cîntă cu măiestrie.

Darcy zîmbi și spuse :

— Aveți perfectă dreptate. V-ați folosit timpul mult mai bine. Nimeni dintre cei care se pot bucura de privilegiul de a vă auzi nu poate crede că aveți vreo lipsă. Dar nici unul dintre noi nu ne producem în fața necunoscuților.

Fură iar întrerupți de Lady Catherine care voia din nou să știe despre ce vorbeau. Elizabeth începu imediat să cînte. Lady Catherine se apropie și după ce ascultă cîteva minute se adresă lui Darcy :

— Domnișoara Bennet n-ar cînta deloc rău dacă ar exersa mai mult și dacă ar putea dispune de un profesor de la Londra. Cunoaște foarte bine digitația, dar gustul ei nu-l egalează pe al Annei. Anne ar fi fost o executantă minunată dacă sănătatea i-ar fi îngăduit să studieze.

Elizabeth se uită la Darcy pentru a vedea cu cîtă cordialitate aproba lauda adusă verișoarei lui, dar nici în clipa aceea și nici în vreo altă clipă nu putu descoperi la dînsul vreun simptom de dragoste ; și din toată comportarea lui față de domnișoara de Bourgh ea deduse această mîngîiere pentru domnișoara Bingley : că Darcy ar fi putut tot atît de bine să se însoare cu *dînsa* dacă ar fi fost rudă cu el.

Lady Catherine își continuă observațiile asupra felului de a cînta al Elizabethci, amestecîndu-le cu multe indicații de execuție și bun gust. Elizabeth le primi cu toată îngăduința cerută de politețe și, la rugămintea domnilor, rămase la pian, pînă ce trăsura senioriei sale fu gata să-i ducă pe toți acasă.

Capitolul XXXII

În dimineața următoare, Elizabeth era singură și îi scria Janei — doamna Collins și Maria fiind plecate în sat cu treburi — cînd fu deranjată de clopotul de la intrare, semn sigur că venise un musafir. Cum nu auzise zgomot de trăsură, se gîndi că nu era imposibil să fie Lady Catherine și, temîndu-se de acest lucru, își punea tocmăi deoparte scrisoarea scrisă doar pe jumătate ca să evite orice întrebări impertinente cînd se deschise ușa și, spre marea ei mirare, domnul Darcy și nimeni altul decît domnul Darcy intră în cameră.

El de asemeni păru surprins găsind-o singură și se scuză că o deranja, explicîndu-i că înțelesese că doamnele erau acasă.

Luă apoi loc și, după ce Elizabeth sfîrși de pus toate întrebările privind pe cei de la Rosings, păreau să fie

în pericol de a se scufunda într-o totală tăcere. Era deci absolut necesar să se gîndească la un subiect de conversație ; și față de această nevoie stringentă, amintindu-și de data cînd îl văzuse pentru ultima oară la Hertfordshire și fiind curioasă să afle ce va spune el despre plecarea lor zorită de acolo, remarcă :

— Cît de neașteptat ați plecat cu toții de la Netherfield în noiembrie trecut, domnule Darcy ! Trebuie să fi fost o surpriză nespus de plăcută pentru domnul Bingley să vă vadă pe toți pornind după el atît de curînd ; pentru că, dacă-mi amintesc bine, el plecase doar cu o zi înainte. Sper că domnul Bingley și surorile sale erau cu toții bine cînd ați părăsit Londra ?

— Cît se poate de bine, mulțumesc.

Își dădu seama că nu va mai primi alt răspuns, așa că, după o mică pauză, adăugă :

— Am înțeles, cred, că domnul Bingley nu se mai gîndește să se reîntoarcă vreodată la Netherfield.

— Nu l-am auzit niciodată spunînd așa ceva, dar este probabil ca în viitor să petreacă foarte puțin din timpul lui acolo. Are mulți prieteni și este la o vîrstă cînd numărul prietenilor și obligațiilor crește neconținut.

— Dacă are de gînd să stea la Netherfield numai puțin timp ar fi mai bine pentru cei din vecinătate dacă ar renunța cu totul la casă, pentru că atunci am putea avea acolo o familie stabilă. Dar poate că domnul Bingley nu a luat casa atît de mult pentru plăcerea vecinilor cît pentru a sa proprie și trebuie să ne așteptăm s-o țină sau s-o lase după același criteriu.

— Nu m-ar surprinde deloc, spuse Darcy, dacă ar renunța la ea, de îndată ce i s-ar oferi ceva convenabil.

Elizabeth nu răspunse nimic. Se temeă să vorbească în continuare de prietenul lui și, nemaiavînd ce spune, se hotărî să-l lase pe el să se frămînte pentru a găsi un subiect.

Darcy își dădu seama de intenția ei și spuse îndată

— Locuința aceasta pare foarte confortabilă. Lady Catherine, cred, a făcut mult pentru casa asta cînd domnul Collins s-a instalat la Hunsford.

— Cred că da și sînt convinsă că nu și-ar fi putut revărsa bunăvoința asupra cuiva mai recunoscător.

— Domnul Collins pare să fi avut mare noroc în alegerea soției sale.

— Da, într-adevăr ; prietenii lui se pot bucura din plin de faptul că a dat peste una dintre foarte puținele femei cu judecată care l-ar fi luat de bărbat sau care, dacă l-ar fi luat, l-ar fi făcut fericit. Prietena mea are foarte multă minte, deși nu sînt sigură că socotesc mărițișul ei cu domnul Collins drept lucrul cel mai cuminte pe care l-a făcut vreodată. Pare totuși foarte fericită și, din punct de vedere al prudenței, este o căsătorie foarte bună pentru dînsa.

— Trebuie să-i fie foarte plăcut să locuiască la o distanță atît de convenabilă de familie și prietenii ei.

— O numiți o distanță atît de convenabilă ? Sînt aproape cincizeci de mile.

— Și ce sînt cincizeci de mile pe o șosea bună ? Nițel mai mult decît o călătorie de o jumătate de zi. Da, o numesc o distanță foarte convenabilă.

— N-aș fi considerat niciodată distanța unul dintre *avantajele* acestei căsătorii, exclamă Elizabeth. N-aș fi zis niciodată că doamna Collins s-a stabilit în *apropierea* familiei sale.

— Aceasta este dovada atașamentului dumneavoastră față de Hertfordshire. Orice loc care depășește imediată vecinătate a proprietății Longbourn, îmi imaginez, vi s-ar părea departe.

Pe cînd vorbea, avu un surîs pe care Elizabeth își închipui că-l înțelege. Desigur, el presupunea că ea se gîndește la Jane și Netherfield și roși cînd îi răspunse :

— Nu vreau să spun că o femeie nu se poate instala niciodată destul de aproape de familia ei. Depărtarea și apropierea sînt, desigur, relative și depind de multe și variate împrejurări. Acolo unde, din fericire, cheltuiala drumului este neînsemnată, distanța nu constituie nici un rău. Nu acesta este însă cazul aici. Domnul și doamna Collins au un venit frumos, dar nu atît de mare cît să-și îngăduie călătorii dese, și sînt convinsă că prietena mea nu ar considera că se află în *apropiere* de familia ei, decît la o distanță mai mică de *jumătate* din cea actuală.

Domnul Darcy își trase scaunul puțin mai aproape de ea și spuse :

— *Dumneavoastră* nu puteți fi îndreptățită să vă simțiți atât de puternic legată de un loc. Nu se poate ca dumneavoastră să fi stat tot timpul la Longbourn.

Elizabeth păru surprinsă. Domnul trecea printr-o schimbare de sentimente ; își trase scaunul înapoi, luă un ziar de pe masă și cu ochii pe el spuse pe un ton mai rece :

— Vă place în Kent ?

Acesta le prilejui un mic dialog pe tema regiunii, un dialog calm și concis și din partea unuia și a celuilalt și care luă curînd sfîrșit, căci Charlotte și sora ei, care se întorseseră tocmai de la plimbare, intrară în cameră. *Tête-à-tête*-ul lor le surprinse. Domnul Darcy le explică greșeala care-l făcuse s-o inoportuneze pe domnișoara Bennet și, după ce mai rămase cîteva minute fără să spună mare lucru, plecă.

— Ce poate să însemne asta ? se miră Charlotte, imediat după ieșirea lui. Dragă Eliza, este sigur îndrăgostit de tine ; altfel n-ar fi venit la noi, în modul acesta familiar.

Dar după ce Elizabeth le povesti despre tăcerea lui, nu li se mai păru plauzibil — cu toată marea dorință a Charlottei — să fie așa ; și după multe presupuneri, în cele din urmă puseră vizita lui pe seama dificultății de a găsi ceva de făcut, ceea ce era foarte probabil pentru anotimpul acela. Sezonul sporturilor în aer liber se închisese. Acasă se aflau Lady Catherine, cărți și o masă de biliard ; dar domnii nu pot sta tot timpul în casă ; și distanța mică pînă la parohie, sau plăcerea de a se plimba pînă acolo, sau de a-i vedea pe cei ce locuiau acolo erau tentații pentru cei doi veri să se îndrepte spre parohie zilnic. Veneau în cursul dimineții, la ore diferite, cîteodată separat, cîteodată împreună și, din cînd în cînd, însoțiți de mătușa lor. Era limpede pentru toți că domnul colonel Fitzwilliam venea pentru că se simțea bine în societatea lor — convingere care-l făcu și mai simpatic ; Elizabeth era înviorată de plăcerea pe care i-o dădea atât so-

cietatea lui cît și evidenta lui admirație pentru favoritul ei de odinioară, George Wickham ; și deși cînd îi compara găsea în felul de a fi al colonelului Fitzwilliam o gentilețe mai puțin captivantă, acesta din urmă era, avea ea impresia, cel mai citit dintre ei doi.

Dar motivul pentru care domnul Darcy venea atît de des la parohie era mai greu de înțeles. Nu putea fi societatea lor, căci adesea rămînea acolo zece minute fără să deschidă gura și, cînd vorbea, părea s-o facă de nevoie mai curînd decît de bunăvoie — un sacrificiu adus bunei-cuviințe, nu o plăcere pentru el. Rareori părea cu adevărat prezent. Doamna Collins nu știa ce să creadă despre el. Colonelul Fitzwilliam, făcînd uneori haz de stupiditatea lui, afirma că de obicei era altfel, ceea ce nu s-ar fi putut spune după cele ce constata ea însăși ; și cum i-ar fi plăcut să creadă că schimbarea se datora dragostei și că obiectul acelei iubiri era prietena ei Eliza ; se așternu serios la lucru pentru a descoperi adevărul. Îl observa ori de cîte ori se aflau la Rosings și ori de cîte ori venea el la Hunsford, dar fără mare succes. Desigur, Darcy se uita mereu la prietena ei, dar expresia din ochii lui era discutabilă. Era o privire gravă, stăruitoare, dar Charlotte se îndoia adesea că ar fi exprimat o mare admirație ; cîteodată părea doar o privire absentă.

O dată sau de două ori îi sugeră Elizabethei posibilitatea ca Darcy să aibă o înclinație pentru ea, dar prietena ei rîse de această idee, iar doamna Collins și-a spus că nu are dreptul să insiste, de teamă să nu stîrnească speranțe care — probabil — s-ar fi sfîrșit doar cu o dezamăgire, pentru că, după părerea ei, nu exista nici o îndoială că toată antipatia tinerei fete s-ar fi topit dacă și-ar fi putut închipui că Darcy era vrăjit de ea.

În planurile ei pline de bunăvoință, doamna Collins o vedea uneori pe Elizabeth măritîndu-se cu colonelul Fitzwilliam. Acesta era, dincolo de orice comparație, omul cel mai drăguț cu putință ; o admira pe Elizabeth și situația lui era foarte îmbietoare dar, pentru a contrabalansa toate aceste avantaje, domnul Darcy avea o deosebită influență în cadrul bisericii, iar vărul lui nici una

Capitolul XXXIII

Nu numai o singură dată în timpul hoinărelilor ei prin parc, îl întâlni Elizabeth, din întâmplare, pe domnul Darcy. O necăjea ironia destinului care mîna pașii lui într-acolo unde nu-i mîna pe ai nimănui altuia ; și ca să prevină repetarea acestui lucru în viitor, avu grijă să-i spună, de prima dată, că aceea era una dintre plimbările ei preferate. Cum de s-a mai întîmplat și a doua oară, deci, era foarte ciudat. Dar s-a întîmplat totuși și a doua, chiar și a treia oară. Părea să fie din partea lui o premeditată nepolitețe sau o penitență pe care și-o impunea căci, cu aceste prilejuri, nu se mulțumea numai să-i pună întrebări de politetețe, să tacă stîngaci și apoi să-și continue singur plimbarea ; dînsul credea cu adevărat că era potrivit să se întoarcă din drum și s-o însoțească. Nu spunea niciodată mare lucru și nici ea nu-și dădea osteneala să vorbească sau să asculte mult ; dar o izbi faptul că la a treia lor întîlnire îi puse niște întrebări ciudate, fără nici o legătură între ele : dacă îi făcea plăcere că se află la Hunsford, despre pasiunea ei pentru plimbări singuratece, ce părere avea despre fericirea domnului și doamnei Collins — și, vorbind despre Rosings și despre faptul că Elizabeth nu înțelegea în totul viața din casa aceea, el păru să se aștepte ca și ea să locuiască tot *acolo* oricînd ar mai reveni în Kent. Din cuvintele lui reieșea că aceasta era de la sine înțeles. Se putea oare să-l aibă în vedere pe colonelul Fitzwilliam ? Elizabeth presupunea că, dacă dînsul vorbise cu vreo intenție, voise probabil să facă o aluzie la ce s-ar putea ivi din partea aceea. Faptul o întristă puțin și fu foarte bucuroasă cînd ajunseră la poarta gardului din fața parohiei.

Într-o zi, cînd se plimba recitînd cu mare atenție ultima scrisoare de la Jane, stăruind asupra unor pasaje care dovedeau că sora ei nu scrisese într-un moment de bună dispoziție, în loc să aibă din nou surpriza de a-l vedea pe domnul Darcy, cînd ridică ochii îl văzu în fața ei pe domnul colonel Fitzwilliam. Puse îndată scrisoarea de o parte și, silindu-se să zîmbească, spuse :

— Nu știam că vi se-ntîmplă să vă plimbați prin par-tea aceasta.

— Am făcut înconjurul parcului, răspunse colonelul, așa cum fac în general în fiecare an și aveam de gînd să-mi închei plimbarea cu o vizită la parohie. Mergeți mult mai departe ?

— Nu, voiam să mă întorc.

Și, așa cum spusese, se întoarse și porniră împreună înspre parohie.

— Plecați sigur din Kent, simbătă ? întrebă ea.

— Da, dacă Darcy nu va amîna din nou. Dar sînt la dispoziția lui. El aranjează lucrul acesta cum îi place.

— Și dacă nu este întotdeauna mulțumit de aranja-mentul lui, are cel puțin satisfacția de a-și alege singur ce vrea. Nu cunosc pe nimeni căruia posibilitatea de-a face ce vrea să-i facă mai multă plăcere decît domnului Darcy.

— Îi face mare plăcere să facă ce vrea, răspunse colo-nelul Fitzwilliam. Dar asta ne place tuturor. El are însă posibilități mai mari decît mulți alții de a proceda astfel, pentru că este bogat și mulți alții sînt săraci. Sînt subiec-tiv. Știți bine că un fiu mai mic ¹ trebuie să se obișnuiască cu renunțarea și dependența.

— După părerea mea, fiul mai mic al unui conte poate cunoaște foarte puțin și dintr-una și dintr-alta. Și acum, serios, ce ați știut dumneavoastră vreodată despre renun-țare și dependență ? Cînd v-a împiedicat vreodată lipsa de bani să mergeți oriunde ați vrut, sau să vă procurați orice v-a trecut prin minte ?

— Acesta este un atac direct — și nu pot spune că am îndurat multe greutăți de acest fel. Dar în chestiuni de o mai mare importanță s-ar putea să sufăr din lipsa ba-nilor. Fiii mai mici nu se pot însura cu cine le place.

— Afară de cazul cînd le plac femeile cu stăte, ceea ce cred că li se întîmplă foarte des.

— Felul nostru de viață ne face foarte dependenți și nu sînt mulți, în situația mea, care să-și poată îngădui să se însoare fără să dea oarecare atenție averii.

¹ În Anglia, numai primul născut are drepturi de moștenire asupra titlului și averii.

„Aceasta, se întrebă Elizabeth, este oare la adresa mea ?“ și gîndul o făcu să se îmbujoreze ; dar, revenindu-și, spuse cu glas vioi :

— Și, mă rog, care este prețul obișnuit pentru fiul mai mic al unui conte ? Afară de cazul că fratele mai mare este foarte bolnăvicios, presupun că n-ați cere peste cincizeci de mii de lire.

El îi răspunse pe același ton și subiectul căzu. Pentru a curma tăcerea care l-ar fi putut face să-și închipuie că era afectată de cele ce se petrecuseră, Elizabeth spuse curînd după aceea :

— Imi închipui că vărul dumneavoastră v-a luat cu el mai ales ca să aibă pe cineva la dispoziție. Mă mir că nu se căsătorește ca să-și asigure un privilegiu permanent de acest fel. Dar poate că deocamdată sora sa îndeplinește destul de bine rolul acesta ; și cum se află exclusiv în grija lui, domnul Darcy poate face ce vrea cu ea.

— Nu, răspunse colonelul Fitzwilliam, este un privilegiu pe care trebuie să-l împartă cu mine. Și eu sînt, alături de el, tutorele domnișoarei Darcy.

— Sînteți într-adevăr ? Și, mă rog, ce fel de tutori sînteți dumneavoastră ? Pupila dumneavoastră vă dă mult de lucru ? Domnișoarele de vîrsta ei sînt uneori greu de dirijat ; și dacă are caracterul unui Darcy, poate că-i place și ei să facă ce vrea.

În timp ce vorbea, Elizabeth observă că dînsul o privea grav ; și modul în care o întrebă îndată ce a făcut-o să presupună că domnișoara Darcy ar putea să le facă greutăți o convinse că, într-un fel sau altul, era foarte aproape de adevăr. Răspunse pe loc :

— Nu trebuie să vă temeți. N-am auzit niciodată nimic rău despre dînsa ; și cred că este una dintre ființele cele mai docile din lume. Este prietena favorită a unor doamne pe care le cunosc, doamna Hurst și domnișoara Bingley. Cred că v-am auzit spunînd că le cunoașteți și dumneavoastră.

— Le cunosc puțin. Fratele lor este un bărbat plăcut și distins ; este un bun prieten al lui Darcy.

— Oh ! Da ! exclamă Elizabeth, sec. Domnul Darcy este neobișnuit de drăguț cu domnul Bingley și l-a luat sub aripa lui ocrotitoare.

— „Aripa lui ocrotitoare“ ! Da, cred cu adevărat că Darcy îl ocrotește în chestiunile în care prietenul său are foarte mare nevoie de ocrotire. Judecînd după ceva ce mi-a spus în timpul călătoriei noastre încoace, am motive să cred că Bingley îi este foarte îndatorat. Dar ar trebui să-i cer iertare, căci nu am nici un drept să cred că Bingley era persoana despre care vorbea. N-a fost decît o presupunere.

— La ce vă referiți ?

— Este vorba de o împrejurare pe care Darcy, desigur, n-ar putea dori s-o cunoască toată lumea, pentru că, dacă ar ajunge la urechile celor din familia domnișoarei, ar fi un lucru neplăcut.

— Puteți conta pe discreția mea.

— Amintiți-vă, de asemeni, că nu am multe motive să cred că e vorba de Bingley. Ceea ce mi-a spus se reduce la atît că se felicita pentru că nu de mult salvase un prieten de la neplăcerile unei căsătorii foarte imprudente, fără să menționeze însă nume sau alte detalii ; și am bănuît că era Bingley, numai pentru că îl cred în stare să intre într-o încurcătură de acest fel și pentru că știam că au fost împreună toată vara trecută.

— Domnul Darcy v-a mărturisit motivele intervenției sale ?

— Am înțeles că împotriva domnișoarei erau unele obiecții foarte puternice.

— Și ce vicleșuguri a folosit ca să-i despartă ?

— Nu mi-a vorbit despre vicleșugurile pe care le-a folosit, spuse Fitzwilliam zîmbind. Mi-a spus numai ceea ce v-am povestit adineauri.

Elizabeth nu răspunse nimic și continuă să meargă alături de el, cu inima clocotind de indignare. După ce o privi cîteva clipe, Fitzwilliam o întrebă de ce căzuse pe gînduri.

— Mă gîndesc la cele ce mi-ați spus, răspunse ea. Purtarea vărului dumneavoastră mă contrariază. De ce trebuia să se erijeze în judecător ?

— Sînteți dispusă să considerați intervenția lui mai curînd ca un exces de zel ?

— Nu văd ce drept avea domnul Darcy să hotărască dacă sentimentul prietenului său era sau nu oportun ,

sau de ce, bazîndu-se numai pe judecata sa, era chemat să hotărască şi să dirijeze modul în care prietenul acela trebuia să-şi găsească fericirea. Dar, continuă ea stăpînindu-se, cum nu cunoaştem nici un detaliu, nu este cînstit să-l condamnăm. E de presupus că nu exista dragoste puternică în cazul de care aţi vorbit.

— Presupunerea dumneavoastră nu este lipsită de logică, spuse Fitzwilliam, dar micşorează în modul cel mai trist triumful vărului meu.

Toate acestea fuseseră rostite în glumă, dar ei i se păru că fac o imagine a domnului Darcy, atît de fidelă, încît se temu să nu se trădeze cu vreun răspuns ; şi de aceea, schimbînd brusc subiectul, vorbi despre lucruri indifferente pînă ce ajunseră la parohie. Îndată ce colonelul Fitzwilliam plecă, închisă în camera ei, Elizabeth se putu gîndi fără încetare la tot ce auzise. Era greu de imaginat că ar putea fi vorba de altcineva în afară de aceia pe care îi ştia ea. Nu puteau exista în lume doi bărbaţi asupra cărora domnul Darcy să poată avea o influenţă atît de nelimitată. Niciodată nu se îndoise de faptul că el nu era străin de măsurile luate pentru a-l despărţi pe Bingley de Jane ; dar plănuirea şi aplicarea acestor măsuri le pusese în primul rînd în seama domnişoarei Bingley. Dacă însă domnul Darcy nu se lăsase înşelat de propria-i vanitate, el era cauza — mîndria şi capriciul său erau cauzele — pentru tot ceea ce Jane suferise şi continua încă să sufere. El distrusese, pentru un timp, orice speranţă de fericire a celei mai afectuoase şi mai generoase inimi din lume ; şi nimeni nu ar fi putut spune cît de persistent era răul pe care l-a putut pricinui.

„Erau unele obiecţii foarte puternice împotriva domnişoarei“ fuseseră cuvintele colonelului Fitzwilliam şi aceste „puternice obiecţii“ erau probabil cei doi unchi : unul avocat la ţară şi celălalt neguţător la Londra.

„Janei, exclamă Elizabeth, nu i se poate imputa ceva — e numai drăgălăşenie, numai bunătate, are o judecată perfectă, o minte luminată şi maniere cuceritoare. Şi nici împotriva tatălui meu nu se poate spune nimic căci, cu toate ciudăţeniile sale, are însuşiri pe care nici chiar domnul Darcy nu le poate dispreţui şi o respectabilitate pe care el nu o va atinge probabil niciodată“.

Cînd se gîndi la mama ei, încrederea Elizabethei se clătină puțin, desigur ; dar nu voi să admită că obiecțiunile *împotriva* ei aveau mare greutate în fața domnului Darcy a cărui mîndrie, era convinsă, ar fi fost mai greu rănită de lipsa de importanță a rudelor prietenului său decît de lipsa bunului simț ; și, în cele din urmă, fu încredințată că domnul Darcy se lăsase condus, în parte, de acest gen de oribilă mîndrie și, în parte, de dorința de a-l păstra pe domnul Bingley pentru sora lui.

Tulburarea ce i-o provocară aceste gînduri și lacrimile vărsate îi dădură o durere de cap care se înrăutăți către seară într-atît încît, adăugată la neplăcerea de a-l vedea pe domnul Darcy, o hotări să nu-i însoțească pe verii ei la Rosings, unde erau poștiți să ia ceaiul. Doamna Collins, văzînd că Elizabeth se simțea într-adevăr rău, nu stărui să meargă și-l împiedică, atît cît fu posibil, pe soțul ei de a insista ; dar domnul Collins nu-și putu ascunde teama că Lady Catherine va fi deștul de nemulțumită pentru că ea rămăsese acasă.

Capitolul XXXIV

După plecarea lor, Elizabeth, ca și cînd ar fi dorit să se îndîrjească tot mai mult *împotriva* domnului Darcy, hotări să recitească toate scrisorile pe care i le scrisese Jane, de la venirea ei în Kent. În aceste scrisori Jane nu se plîngea de nimic, nu reînvia întîmplări trecute, nici nu pomenea ceva despre vreo nouă suferință ; dar în toate, și aproape în fiecare rînd din fiecare scrisoare, se simțea lipsa acelei voioșii care îi caracteriza stilul și care, izvorînd din seninătatea unui spirit împăcat cu sine și binevoitor față de toată lumea, nu era mai niciodată înnorată. Elizabeth se opri asupra fiecărei propoziții care sugera ideea unei nemulțumiri, cu o atenție pe care nu o avusese la prima lectură. Felul nerușinat în care se lăudase domnul Darcy cu suferințele pe care fusese în stare să le pricinuiască îi dădură o idee mai vie despre durerea surorii sale. Simți o oarecare mîngîiere la gîndul

că peste două zile vizita lui la Rosings va lua sfârșit și o mai mare mîngîiere la gîndul că în mai puțin de două săptămîni va fi din nou cu Jane și se va strădui s-o ajute cu toată puterea dragostei ei să-și recapete liniștea.

Nu se putu gîndi la plecarea lui Darcy din Kent fără să nu-și aducă aminte că vărul lui urma să plece împreună cu el; dar colonelul Fitzwilliam dovedise limpede că nu avea nici un fel de intenții, și oricît de simpatic i-ar fi fost, Elizabethei nu-i trecea prin gînd să se întristeze din cauza lui.

Pe cînd lua această hotărîre, fu trezită de sunetul clopotului de la intrare; se simți puțin emoționată la gîndul că putea fi chiar colonelul Fitzwilliam care le făcuse o dată o vizită seara, tîrziu, și care poate venise acum pentru a se interesa în mod special de ea. Gîndul acesta fu însă imediat gonit și dispoziția ei suferi o mare schimbare cînd, complet uluită, îl văzu pe domnul Darcy intrînd. Acesta începu imediat s-o întrebe grăbit despre sănătate, punînd vizita lui în seama dorinței de a afla că se simțea mai bine. Elizabeth îi răspunse cu o politețe rece. Domnul Darcy luă loc cîteva clipe, apoi, ridicîndu-se, merse de colo pînă colo prin cameră. Elizabeth era mirată, dar nu spuse nici un cuvînt. După o tăcere de cîteva minute, Darcy veni în fața ei și, foarte tulburat, începu astfel:

— Zadarnic m-am luptat. N-am reușit. Sentimentele mele nu s-au lăsat învinse. Trebuie să-mi îngăduiți să vă mărturisesc admirația și dragostea mea arzătoare.

Uimirea Elizabethei fu de nedescris. Deschise ochii mari, se roși, deveni bănuitoare și rămase tăcută. El luă totul drept o suficientă încurajare și îi mărturisi, în continuare, tot ce simțea și simțise de mult pentru ea. Vorbi frumos dar, în afară de simțămintele inimii, mai erau și altele de menționat și nu fu mai elocvent pe tema afecțiunii lui decît pe aceea a mîndriei. Conștiința inferiorității ei și a faptului că aceasta însemna o degradare pentru el, obstacolele reprezentate de familie, care pune întotdeauna rațiunea înaintea sentimentului, fură dezbătute cu o căldură datorată parcă faptului că o rănea, dar foarte nepotrivită să-i susțină cererea.

În pofida antipatiei sale profund înrădăcinate, nu putu rămîne insensibilă la omagiul ce-l reprezenta dragostea unui ascimenca om ; și, deși intențiile ei nu se schimbă nici un moment, îi păru rău — în prima clipă — de durerea pe care Darcy urma s-o resimți ; dar limbajul folosit în continuare îi stîrni indignarea și toată compătimirea i se prefăcu în minie. Încercă totuși să se liniștească pentru a-i răspunde cu răbdare cînd va sfîrși de vorbit. El încheie, arătîndu-i tăria afecțiunii pe care, în ciuda încercărilor făcute, îi fusese cu neputință s-o înfrîngă și își exprimă speranța că dragostea îi va fi răsplătită acordîndu-i mîna ei. În timp ce vorbea, Elizabeth își putu da seama că el nu avea nici o îndoială în privința unui răspuns favorabil. Vorbea despre teamă și neliniște, dar chipul lui exprima o totală siguranță. O astfel de atitudine nu putea decît s-o irite și mai tare și cînd Darcy sfîrși, Elizabeth îi spuse cu tot sîngele năvălindu-i în obraji :

— În împrejurări ca aceasta de față, cred că regula stabilită cere să arăți cît de îndatorată ești pentru sentimentele mărturisite, oricît de inegal ai răspunde acestor sentimente. Este firesc să te simți îndatorat și dacă aș putea simți vreo recunoștință, v-aș mulțumi. Dar nu pot. Nu am dorit niciodată prețuirea dumneavoastră și mi-ați acordat-o, desigur, cu totul fără să vreți. Îmi pare rău să fi prilejuit cuiva o suferință. S-a întîmplat însă absolut fără să vreau și va fi, sper, de scurtă durată. Considerențele care v-au împiedicat multă vreme să acceptați sentimentul de dragoste ce-l aveți pentru mine vor putea, fără prea multă greutate, să-l înăbușe, după această explicație.

Domnul Darcy, care stătea rezemat de cămin, cu ochii fixați pe chipul ei, păru că-i primește cuvintele cu tot atîta indignare cît și uimire. Chipul îi păli de minie și pe fiecare trăsătură i se putea vedea tulburarea ce-i cuprinsese mintea. Se luptă să pară stăpîn pe sîne și nu-și dozlipi buzele pînă nu l se păru că reușise că se stăpînească. Pentru Elizabeth, tăcerea ce urmă fu groaznică. În cele din urmă, cu un glas voit calm, el spuse :

— Și acesta este răspunsul la care pot avea onoarea să mă aștept. Aș putea eventual dori să fiu informat de

ce — cu un atît de mic *efort* de politeţe — sînt astfel res-plîns. Dar este de mică importanţă.

— Aş putea şi eu tot atît de bine întreba, replică Elizabeth, de ce, cu scopul atît de vădit de a mă jigni şi insulta, v-aţi gîndit să-mi spuneţi că m-aţi îndrăgit împotriva voinţei, împotriva raţiunii şi chiar împotriva firii dumneavoastră. Nu este aceasta întrucîtva o scuză pentru lipsa mea de politeţe, dacă *am* fost nepoliticoasă? Dar mai *am* şi alte motive. Ştiţi că *am*. Dacă propriile mele sentimente nu v-ar fi potrivnice, dacă ar fi indifere-n-te, sau chiar dacă v-ar fi favorabile, credeţi că ar exista vreun considerent care să mă înduplece să accept ca soţ pe omul care a distrus, poate pentru totdeauna, fericirea unei surori foarte mult iubită ?

Cînd Elizabeth rosti aceste cuvinte, domnul Darcy se schimbă la faţă ; emoţia îi fu însă de scurtă durată şi o ascultă fără s-o întrerupă în timp ce ea continuă :

— Am toate motivele din lume să gîndesc rău despre dumneavoastră. Nu există scuză pentru rolul nejustificat şi lipsit de generozitate pe care l-aţi jucat *în cazul lor*. Nu puteţi îndrăzni, nu puteţi nega că aţi fost factorul principal, dacă nu singurul, care i-a despărţit pe unul de celălalt, expunîndu-l pe unul dintre ei criticii oamenilor pentru capriciu şi nestatornicie, iar pe celălalt, risului lumii pentru speranţele sale înşelate, şi lăsîndu-i pe amîndo-oi pradă unei suferinţe dintre cele mai cumplite.

Se întrerupse şi remarcă, adînc indignată, că o asculta cu un aer ce dovedea că rămăsese cu totul străin de vreun sentiment de remuşcare. O privea chiar cu un surîs ce afecta neîncrederea.

— Puteţi nega că aţi făcut aceasta ? repetă ea.

Darcy răspunse atunci cu o linişte simulată :

— Nu doresc deloc să neg că am făcut tot ce mi-a stat în putinţă pentru a-l despărţi pe prietenul meu de sora dumneavoastră, sau că mă bucur de reuşita mea. Cu el am fost mai bun decît cu mine însumi.

Elizabeth trată cu dispreţ această reflecţie politicoasă ; sensul ei însă nu-i scăpă şi fu de natură a-i cîştiga bună-voinţa.

— Dar aceasta nu este singura circumstanţă pe care se bazează antipatia mea. Cu mult înainte îmi formasem

părerea despre dumneavoastră. Caracterul dumneavoastră îmi fusese dezvăluit acum cîteva luni de domnul Wickham. Ce aveți de spus în chestiunea aceasta ? Prin ce act imaginar de prietenie vă puteți apăra în cazul acesta ? Sau prin ce denaturări puteți induce pe alții în eroare în chestiunea asta ?

— Arătați un viu interes pentru necazurile acestui domn, spuse Darcy pe un ton mai puțin liniștit și cu fața mai intens colorată.

— Cine cunoaște nenorocirile prin care a trecut, nu se poate să nu-i poarte un viu interes.

— „Nenorocirile prin care a trecut !“ repetă Darcy cu dispreț, da, nenorocirile lui au fost mari, într-adevăr.

— Și aceasta datorită dumneavoastră, exclamă Elizabeth cu hotărîre. Dumneavoastră l-ați adus în starea de sărăcie, sărăcie relativă, în care se află astăzi. L-ați lipsit de avantajele ce-i fuseseră destinate, și dumneavoastră știți să-i fuseseră destinate. L-ați lipsit în anii cei mai frumoși ai vieții de acea independență care i se cuvenea, și pe care o merita. Ați făcut toate astea și îi mai și luați nenorocirile în derîdere și le tratați cu dispreț.

— Și aceasta, strigă Darcy, străbătînd camera cu pași repezi, este părerea dumneavoastră despre mine ! În felul acesta mă apreciați ? Vă mulțumesc pentru a mi-o fi explicat atît de clar. Greșelile mele, după aceste raționamente, sînt într-adevăr grele. Dar poate că, adăugă el oprindu-se din mers și întorcîndu-se către ea, poate că aceste culpe ar fi fost trecute cu vederea dacă mîndria nu v-ar fi fost rănită de mărturisirea cinstită a scrupulelor care m-au împiedicat, mult timp, de a lua vreo hotărîre serioasă. Poate că v-ați fi înăbușit aceste amare acuzații dacă v-aș fi ascuns cu mai multă diplomatie luptele pe care le-am dat și v-aș fi măgulit, încredințîndu-vă că am fost mînat de o pornire totală, imposibil de stăpînit prin rațiune, prin judecată, prin orice. Dar am croare de ascunzișuri de orice fel. Și nici nu mi-e rușine de sentimentele despre care v-am vorbit. Erau firești și drepte. V-ați fi putut aștepta să fiu bucuros de inferioritatea rudelor dumneavoastră ? Să mă felicit pentru speranța de a avea rude a căror poziție în societate este atît de net sub nivelul meu ?

Elizabeth simțea cum îi creștea minia cu fiecare clipă ; totuși, încercă din răspuțeri să fie liniștită, cînd îi spuse :

— Vă înșelați, domnule Darcy, dacă presupuneți că modul în care v-ați făcut declarația m-a impresionat în vreun alt fel, decît că m-a dispensat de mîhnirea pe care aș fi putut-o simți refuzîndu-vă, dacă v-ați fi purtat ca un gentilom.

La aceste vorbe, Darcy tresări ; dar nu spuse nimic, și ea continuă :

— Nu mi-ați fi putut face cererea dumneavoastră în căsătorie în nici un mod care m-ar fi putut tenta s-o accept.

Uimirea lui fu iarăși vădită și o privi cu o expresie în care se amestecau neîncrederea și jignirea cea mai adîncă. Elizabeth continuă

— Chiar de la început — aș putea să spun chiar din clipa cînd v-am cunoscut — purtarea dumneavoastră, convingîndu-mă pe deplin de aroganța, înfumurarea și disprețul egoist ce-l aveți pentru simțămintele celorlalți, a fost de natură să formeze baza dezaprobării pe care întîmplările ce au urmat au clădit o antipatie atît de neclintită și nu trecuse nici o lună de cînd vă cunoșteam cînd am simțit că sînteți ultimul om din lume cu care m-aș fi hotărît vreodată să mă căsătoresc.

— Ați spus destul, doamnă. Vă înțeleg perfect simțămintele și nu-mi rămîne decît să mă simt rușinat de ale mele. Iertați-mă pentru a vă fi răpit atît de mult timp și primiți, vă rog, urările mele cele mai bune de sănătate și fericire.

Și, cu aceste cuvinte, părăsi grăbit camera, iar Elizabeth îl auzi în clipa următoare deschizînd ușa de la intrare și ieșind. Viltoarea din sufletul ei era acum dureros de mare. Nu se mai putu ține în picioare și, de slăbiciune, se așeză și plînsese timp de o jumătate de oră. Uimirea, în legătură cu cele întîmplătoare, creștea pe măsură ce se gîndea. Era aproape de necrezut ca domnul Darcy să-i fi cerut mîna ; ca el să fi fost îndrăgostit de ea timp de atîtea luni — atît de îndrăgostit, încît să dorească să se însoare cu ea, în pofida tuturor obiecțiunilor care-l făcuseră să-și împiedice prietenul să se însoare cu sora ei, obiecțiuni care

avrau, desigur, cel puțin aceeași greutate și în propriul lui caz. Era îmbucurător să fi inspirat fără să vrea o dragoste atât de puternică. Dar mândria lui, oribila lui mândrie, mărturisirea fără de rușine a ceea ce făcuse în cazul Janci, siguranța de neiertat cu care recunoscuse totul, deși nu-și putuse justifica fapta, insensibilitatea cu care pomenise de domnul Wickham și cruzimea lui față de acesta, cruzime pe care nici nu încercase s-o nege, înăbușiră curind înduioșarea stîrnită, pentru o clipă, de gîndul la dragostea lui.

Nu încetă să se gîndească la cele întîmplate, într-o stare de mare agitație, pînă ce huruitul trăsurii Lady-ei Catherine o făcu să-și dea seama că nu era deloc în stare să facă față privirii cercetătoare a Charlottei și se grăbi să fugă în camera ei.

Capitolul XXXV

Elizabeth se trezi a doua zi dimineată cu aceleași gînduri și același subiect de meditație cu care, în cele din urmă, adormise. Nu-și putea încă reveni din surpriza celor întîmplate ; îi era imposibil să-și schimbe gîndurile și, cum nu se simțea deloc dispusă să se ocupe de ceva, imediat după micul dejun, se hotărî să-și îngăduie puțină mișcare în aer curat. Se îndreptă direct către locul ei preferat cînd, amintindu-și că domnul Darcy venea uneori pe acolo, se opri și, în loc să intre în parc, o luă pe drumul care ducea dincolo de răscruce. Îngrăditura parcului hotărnică încă drumul pe o latură și curînd ea depăși una dintre porțile parcului.

După ce se plimbă de două-trei ori în lungul acelei părți a drumului, frumusețea dimineții o îmbie să se oprească la poartă și să privească parcul. În cele cinci săptămîni pe care le petrecuse în Kent se produsese mari schimbări în natură și fiecare zi adăuga ceva la verdele copacilor tineri. Era pe punctul de a-și continua plimbarea cînd avu impresia că zărește silueta unui domn în crîngul care mărginea parcul. Venea în direcția ei și, te-

mîndu-se să nu fie domnul Darcy, se retrase imediat. Dar persoana care avansa se afla acum destul de aproape ca s-o vadă și, înaintînd nerăbdătoare, îi pronunță numele. Elizabeth se îndepărtase ; dar auzindu-se chemată, deși de un glas care îi dovedea că este domnul Darcy, se apropie din nou de poartă. În același timp ajunsese și dinsul acolo și, întinzîndu-i o scrisoare pe care ea o luă instinctiv, spuse cu o privire plină de calm distant :

— M-am plimbat un timp prin cîmp, în speranța de a vă întîlni. Vreți să-mi faceți onoarea de a citi această scrisoare ?

Apoi, cu o ușoară plecăciune, se reîntoarce în parc și curînd se făcu nevăzut. Fără să se aștepte la vreo bucurie, dar cu cea mai mare curiozitate, Elizabeth deschise scrisoarea și, spre mai marea ei mirare, văzu că plicul conținea două coale de hîrtie acoperite cu un scris în rînduri foarte dese. Chiar și plicul era scris în întregime. Continuînd să meargă în lungul drumului, începu s-o citească. Era datată de la Rosings la ora opt de dimineață și suna precum urmează :

„Nu vă neliniștiți, doamnă, la primirea acestei scrisori, de teamă că ea ar cuprinde vreo repetare a declarării sentimentelor sau vreo reînnoire a propunerii care, ieri seară, v-au dezgustat atît de mult. Vă scriu fără cea mai mică intenție de a vă supăra pe dumneavoastră sau de a mă umili pe mine, stăruind asupra unor dorințe care, pentru fericirea amîndurora, nu vor putea fi destul de curînd uitate ; iar efortul pe care conceperea și lectura acestei scrisori îl prilejuiesc putea fi evitat, dacă n-aș fi simțit imperios nevoia să fie scrisă și citită. Va trebui deci să-mi iertați îndrăzneala cu care vă solicit atenția ; dacă ar fi după simțămintele dumneavoastră, știu, ea mi-ar fi acordat fără bunăvoință ; o cer însă de la spiritul dumneavoastră de dreptate.

Aseară mi-ați pus în seamă două culpe de natură foarte diferită și, desigur, la fel de grave. Prima a fost că, fără să țin seama de sentimentele nici unuia dintre ei, l-am despărțit pe domnul Bingley de sora dumneavoastră, și a doua că, sfidînd orice comandamente, sfidînd onoarea și omenia, am ruinat bunăstarea prezentă și am distrus viitorul domnului Wickham. A fi zvîrlit de-

parte, cu bună știință, dintr-un capriciu, pe tovarășul tinereții mele, favoritul recunoscut al tatălui meu, un tânăr care cu greu se putea sprijini pe altceva decât pe protecția noastră și care a fost crescut în speranța că va beneficia de ea, ar fi o ticăloșie față de care despărțirea a doi tineri a căror afecțiune putea fi numai o mlădiță de câteva săptămîni n-ar suferi comparație.

Sper însă că, după ce veți fi citit următoarea relatare a faptelor mele și a motivelor acestor fapte, voi fi scutit în viitor de blamul atît de grav ce mi-a fost acordat aseară cu atîta generozitate, pentru fiecare dintre aceste cazuri. Dacă pentru a le lămuri, ceea ce este o datorie față de mine însumi, voi fi nevoit să vorbesc despre simțăminte care ar putea să le jignească pe ale dumneavoastră, pot numai să spun că regret. Trebuie să ne supunem necesității, și a continua să mă scuz ar fi absurd.

Nu mă aflu de multă vreme în Hertfordshire cînd am băgat de seamă, ca și alții, că Bingley o prefera pe sora dumneavoastră mai mare multor altor tinere din ținut. Dar pînă în seara cînd au dansat împreună la Netherfield nu mi-am dat seama că la el era vorba de ceva serios. Îl văzusem deseori îndrăgostit, mai înainte. La balul acela, pe cînd aveam cîntea de a dansa cu dumneavoastră, am aflat, din remarcă întîmplătoare a lui Sir William Lucas, că atențiile lui Bingley pentru sora dumneavoastră treziseră, la toată lumea, speranța că ei se vor căsători. Domnia sa a vorbit despre acest lucru ca despre un eveniment sigur — căruia numai data îi rămăsese încă nefixată. Din clipa aceea am urmărit cu atenție purtarea prietenului meu și am putut observa că preferința lui pentru domnișoara Bennet depășea ceea ce constatasem vreodată la el. Am observat-o și pe sora dumneavoastră. Privirea și felul ei de a fi erau deschise, vesele, seducătoare ca întotdeauna, dar fără vreun simptom de afecțiune mai deosebită ; observațiile mele din seara aceea m-au convins că, deși dînsa îi primea atențiile cu plăcere, nu le încuraja răspunzînd sentimentelor lui. Dacă *dumneavoastră* nu v-ați înșelat în chestiunea aceasta, trebuie să fi greșit eu. Cum o cunoașteți pe sora dumneavoastră mai bine decât mine, alternativa a doua este mai probabilă. Dacă așa s-a

intimplat, dacă datorită greșelii mele i-am pricinuit o durere, resentimentul dumneavoastră nu este lipsit de rațiune. Nu voi șovăi să afirm însă că seninătatea de pe chipul și din înfățișarea surorii dumneavoastră erau de natură să-i dea unui observator atent convingerea că, oricît de blindă este din fire, nu-i ușor, se pare, să ajungi la inima ei. Cu siguranță că doream să cred că e indiferentă, dar cutez să spun că cercetările și hotărârile mele nu sînt de obicei înrîurite de speranțele sau temerile pe care le am. N-am crezut că e indiferentă pentru că așa doream ; am crezut acest lucru dintr-o convingere imparțială, la fel de sincer pe cît o doream cu rațiunea. Obiecțiile mele la această căsătorie nu au fost numai acelea care — am recunoscut ieri seară — cereau toată forța pasiunii pentru a fi trecute cu vederea, în propriul meu caz ; lipsa unor rude onorabile nu putea fi pentru prietenul meu un rău atît de mare ca pentru mine. Mai erau însă și alte cauze de nepotrivire, cauze pe care — deși existînd încă și existînd în mod egal în ambele cazuri — am încercat să le uit pentru că nu erau de actualitate pentru mine. Aceste cauze se cer menționate, deși pe scurt. Situația în ceea ce privește familia mamei dumneavoastră, deși criticabilă, nu înseamnă nimic în comparație cu lipsa totală de bună-cuviință, atît de frecvent, aproape atît de constant vizibilă la ea însăși, la cele trei surori mai mici ale dumneavoastră și, ocazional, chiar și la tatăl dumneavoastră. Iertați-mă ; mă doare eă vă jignesc. Dar pentru dumneavoastră și sora dumneavoastră mai mare, necazurile pe care le aveți din cauza defectelor rudelor dumneavoastră cele mai apropiate și neplăcerea de a le vedea etalate pot fi alinate de gîndul că a vă fi purtat astfel încît să evitați o cît de neînsemnată critică de acest fel este un elogiu ce vi se aduce și care nu e mai puțin general acordat decît o merită judecata sănătoasă și caracterul amîndurora. Voi mai spune numai, în continuare, că tot ce s-a petrecut în seara aceea a confirmat părerea mea despre fiecare în parte, și toate motivele care m-ar fi putut îndemna mai înainte să-mi apăr prietenul de ceea ce socoteam că este o legătură cît se poate de nefericită au devenit și mai puternice. A doua zi, el a plecat din Netherfield la Londra.

aşa cum, sînt sigur, vă amintiţi, avînd intenţia să se întoarcă repede. Acum trebuie lămurit rolul pe care l-am avut eu. Sora lui era tot atît de îngrijorată ca şi mine. Am descoperit curînd coincidenţa dintre simţămintele noastre şi, conştiinţi în aceeaşi măsură că nu era vreme de pierdut pentru a-l îndepărta pe fratele ei, am hotărît pe loc să-l urmăm imediat la Londra. În consecinţă am plecat acolo şi mi-am luat fără ezitare sarcina să-i arăt prietenului meu relele evidente ale unui astfel de alogeri. I le-am descris şi subliniat cu seriozitate. Dar, oricît ar fi putut aceste observaţii să-i zdruncine sau să-i amîne hotărîrea, presupun că ele nu ar fi împiedicat pînă la urmă căsătoria, dacă nu ar fi fost întărite de asigurarea pe care nu am şovăit să i-o dau cu privire la indiferenţa surorii dumneavoastră. El crezuse înainte că dînsa răspundea dragostei lui cu o afecţiune sinceră, dacă nu egală. Bingley, însă, e foarte modest din fire şi contează pe judecata mea mai mult decît pe a sa proprie. A-l convinge deci că se înşelase nu a fost lucru greu. A-l hotărî să nu se mai întoarcă în Hertfordshire, după ce-l convinsesem, a fost treabă de o clipă. Nu mă pot considera vinovat pentru ceea ce am făcut. În toată această întîmplare există însă un singur aspect al comportării mele la care nu mă gîndesc cu mulţumire ; acesta este faptul că mi-am îngăduit să folosesc o şiretenie, şi nu i-am spus că sora dumneavoastră se află la Londra. Eu ştiam acest lucru, după cum ştia şi domnişoara Bingley ; fratele ei însă îl ignoră chiar şi în prezent. Poate că ei s-ar fi putut întîlni fără vreo urmare gravă, dar dragostea lui nu mi s-a părut destul de potolită ca s-o poată vedea fără un oarecare pericol. Poate că faptul de a-i fi ascuns ceea ce ştiam, poate că această disimulare n-a fost demnă de mine. Am făcut-o, şi am făcut-o cu cea mai bună intenţie. Pe tema aceasta, nu mai am nimic de spus şi nici de prezentat vreo altă scuză. Dacă am rănit-o pe sora dumneavoastră în sentimentele sale, am făcut-o fără să ştiu ; şi deşi motivele care m-au minat s-ar putea să vi se pară în mod firesc insuficiente, nu m-am putut convinge încă de faptul că sînt condamnabile.

În privinţa celorlalte — mult mai grave — acuzaări, aceea de a-l fi păgubit pe domnul Wickham, nu pot decît

s-o resping, arătându-vă în întregime legăturile ce au existat între familia mea și dînsul. Nu știu de ce *anume* m-a acuzat, dar pentru dovedirea adevărului celor ce voi relata, pot aduce nu numai un singur martor de toată încrederea. Domnul Wickham este fiul unui om foarte onorabil care a avut timp de mulți ani conducerea întregii proprietăți Pemberley și a cărui bună purtare în îndeplinirea sarcinilor lui de încredere l-a determinat, firește, pe tatăl meu să-i fie de folos ; mărinimia tatălui meu s-a revărsat de aceea generos asupra lui George Wickham, care era finul său. Tatăl meu l-a întreținut la școală și apoi la Cambridge — un ajutor extrem de important deoarece propriul său tată, veșnic sărac din cauza extravaganțelor soției sale, ar fi fost incapabil să-i dea o educație de gentilom. Tatăl meu nu aprecia numai societatea acestui tînăr, ale cărui maniere au fost totdeauna fermecătoare ; avea și o părere cît se poate de bună despre el, și, sperînd că profesiunea lui va fi slujirea bisericii, avea de gînd să-l ajute în acest scop. În ceea ce mă privește, sînt mulți, mulți ani de cînd am început să am despre el o cu totul altă părere. Depravarea lui, lipsa de scrupule, pe care avea grijă să le ascundă față de cel mai bun prieten al său, nu puteau scăpa observației unui tînăr cam de aceeași vîrstă și avînd prilejul, pe care domnul Darcy nu-l avea, să-l vadă în clipe în care nu se mai controla. Acum vă voi îndurera din nou ; în ce măsură, numai dumneavoastră o puteți spune. Dar oricare ar fi sentimentele pe care vi le-a stîrnit domnul Wickham, bănuiala mea în privința naturii acestor sentimente nu trebuie să mă împiedice de a dezvălui adevăratul său caracter. Ea constituie chiar un motiv în plus. Bunul meu tată a murit acum cinci ani și afecțiunea sa pentru domnul Wickham a rămas pînă la urmă atît de neclintită încît, în testamentul său, mi-a recomandat în mod special să îl ajut să avanseze în modul cel mai bun pe care i l-ar putea permite profesia sa, iar dacă va intra în ordinul preoțesc, dorea să i se ofere o parohie bogată, îndată ce se va ivi vreuna vacantă. Îi mai lăsa în plus și o mie de lire. Tatăl lui nu a supraviețuit mult tatălui meu și, la șase luni după aceste evenimente, domnul Wickham mi-a scris pentru a mă informa că, deoarece se hotărîse în cele din urmă să renunțe la preoție,

spera că nu voi socoti că e o lipsă de rațiune din partea lui să se aștepte la ceva mai multe avantaje bănești imediate, în locul patronajului¹ de care nu putea beneficia. Avea oarecari intenții, adăuga el, să studieze dreptul și trebuia să-mi dau seama că dobînda la o mie de lire însemna un ajutor cu totul insuficient pentru acest lucru. Doream să fie sincer, mai curînd decît credeam că este, dar, în tot cazul, eram dispus să accept propunerea lui. Știam că domnul Wickham n-avea nici o vocație pentru preoție. Această chestie a fost deci repede tranșată. El a renunțat la orice pretenție de ajutor pentru cariera de preot — dacă s-ar fi întîmplat să se afle vreodată în situația de a-l primi — și în schimb a acceptat trei mii de lire. Orice relații dintre noi păreau rupte. Aveam o părere prea proastă despre el pentru a-l invita la Pemberley sau pentru a accepta societatea lui în oraș. Locuia, cred, mai mult la Londra, dar studiul dreptului era numai un pretext și, fiind acum liber de orice constrîngere, ducea o viață de trîndăvie și risipă. Timp de aproximativ trei ani am auzit prea puțin despre el dar, cînd a murit deținătorul parohiei ce-i fusese desemnată lui, a făcut iar apel la mine, în scris, cerîndu-mi recomandarea. Situația lui materială, mă asigură el — și nu-mi venea greu s-o cred — era extrem de proastă. Găsea că dreptul era un studiu cu totul nefolositor și era acum hotărît pentru preoție, dacă l-aș fi recomandat pentru parohia de care fusese vorba — lucru de care nu se putea îndoii, fiind sigur că nu aveam pe nimeni altul de propus și cu neputință ca eu să fi uitat de intențiile veneratului meu părinte. Cu greu m-ați putea condamna pentru că am refuzat să satisfac această cerere sau pentru că am rezistat la fiecare repetare a ei. Resentimentele lui erau direct proporționale cu dezastrul situației în care se afla și, fără îndoială, puneă tot atîta patimă în a-mi denatura faptele în fața altora, cît și în reproșurile ce mi le făcea direct. După această perioadă, orice legătură dintre noi a fost ruptă. Cum trăia, nu știu, dar vara trecută s-a impus din nou, în modul cel mai dureros, atenției mele. Sînt silit acum să menționez o împrejurare pe care aș dori s-o uit eu însumi și pe care o obligație mai

¹ Recomandarea necesară pentru atribuirea unei parohii.

puțin însemnată decât cea prezentă nu m-ar putea face să o dezvălui vreunei fapturi omenești. Spunindu-vă acest lucru, nu am nici o îndoială că veți păstra secretul. Sora mea, care este cu zece ani mai mică decât mine, a fost lăsată sub tutela nepotului mamei mele, colonelul Fitzwilliam, și a mea. Cam acum un an a fost luată de la școală și instalată la Londra ; iar vara trecută a plecat la Ramsgate împreună cu doamna care se ocupa de casa ei. Și tot acolo s-a dus și domnul Wickham, cu un scop anume, fără îndoială, căci s-a dovedit că o cunoștea mai de mult pe doamna Younge, al cărei caracter a fost pentru noi o cruntă decepție ; de convență cu ea și cu ajutorul ei, s-a făcut atât de agreabil Georgiane — a cărei inimă afectuoasă păstrase o amintire vie a gentileții lui față de dînsa, din anii copilăriei — încît s-a lăsat convinsă să se creadă îndrăgostită și să consimtă să fugă cu el. Avea atunci numai cincisprezece ani, ceea ce este desigur o scuză pentru ea ; și după ce v-am arătat cît de imprudentă s-a dovedit sînt fericit să adaug că am aflat despre acest lucru chiar de la dînsa. Le-am făcut întîmplător o vizită cu o zi-două înainte de fuga plănuită și atunci Georgiana, nefiind în stare să suporte gîndul de a îndurera și ofensa un frate pe care îl considera aproape ca pe un tată, mi-a mărturisit totul. Vă puteți imagina ce am simțit și ce măsuri am luat. Grija pentru reputația și simțămintele surorii mele a împiedicat orice acțiune publică ; i-am scris însă domnului Wickham care a părăsit imediat localitatea ; doamna Younge a fost, bineînțeles, concediată din postul ei. Ținta principală a domnului Wickham era, fără îndoială, averea surorii mele, care este de treizeci de mii de lire, dar nu pot să nu mă gîndesc că speranța de a se răzbuna pe mine fusese de asemenea un puternic mobil. Răzbunarea i-ar fi fost, într-adevăr, totală. Aceasta este, doamnă, relatarea cinstită a tuturor faptelor în care am fost amestecați amîndoi ; și, dacă nu o veți respinge cu totul drept falsă, sper că mă veți absolvi pe viitor de acuzația de cruzime față de domnul Wickham. Nu știu în ce mod și cu ce minciuni v-a indus în eroare ; dar reușita lui nu este surprinzătoare, dat fiind că nu știți nimic despre toate lucrurile care ne privesc pe amîndoi. N-aveați cum să le aflați și bănuiala, desigur, nu este în firea dum-

neavoastră. V-ați putea întreba de ce nu vi s-au spus toate acestea seara trecută. Nu m-am simțit destul de stăpîn pe mine pentru a alege ce se putea sau ce trebuia dezvăluit. Pentru confirmarea adevărului tuturor celor scrise aici, pot face apel, îndeosebi, la mărturia colonelului Fitzwilliam care, datorită strînsei noastre înrudiri și intimității neîntrerupte dintre noi și, mai mult, ca unul dintre executorii testamentari ai tatălui meu, a cunoscut, firește, toate amănuntele acestor tranzacții. Dacă oroare! pe care v-o inspir v-ar face să nu dați crezare afirmațiilor mele, nu puteți fi împiedicată de același motiv să aveți încredere în vărul meu ; și pentru a vă da posibilitatea de a-l consulta, voi încerca în cursul acestei dimineți să găsesc prilejul de a vă înmîna această scrisoare. Voi adăuga numai : Dumnezeu să vă binecuvînteze.

Fitzwilliam Darcy"

Capitolul XXXVI

Cînd Domnul Darcy îi dădu scrisoarea, Elizabeth nu se așteptase să găsească în ea o reînnoire a propunerii lui, dar nici nu-și făcuse vreo astfel de speranță în privința conținutului. Dar așa cum suna, se poate ușor presupune cu cîtă nerăbdare a parcurs-o și ce emoții contrarii a trezit în ea. Impresiile ei, în timp ce-o citea, erau greu de definit. La început înțelese, cu mare uimire, că el credea a-i fi cu putință să se scuze în vreun fel ; și era ferm convinsă că Darcy n-ar fi putut găsi nici o explicație pe care un justificat simț de pudoare să nu-l facă s-o ascundă. Stăpînită de puternice prejudecăți împotriva a tot ceea ce ar fi putut el spune, începu să citească relatarea despre cele întîmplate la Netherfield. Citea cu o nerăbdare care abia îi lăsa posibilitatea de a înțelege ceva și, din pricina grabei de a afla ce va mai aduce fraza următoare, era incapabilă să se concentreze asupra sensului celei de sub ochii ei. Convingerea lui cu privire la indiferența surorii

ei, hotărî dînsa pe loc, era falsă ; iar înşiruirea adevăratelor şi celor mai urîte obiecţiuni la căsătorie o miniară prea tare pentru a mai dori cîtuşi de puţin să fie dreaptă cu el. Pentru cele ce făcuse, Darcy nu exprima nici un regret care s-o mulţumească ; stilul lui nu era spăşit, ci distant. Era tot numai mîndrie şi insolenţă.

Dar cînd acest subiect fu urmat de relatarea privitoare la domnul Wickham — cînd citi cu o mai mare atenţie povestirea unor fapte care, dacă erau adevărate, trebuiau să răstoarne tot ceea ce-i fusese drag să creadă despre meritele lui, povestire care prezenta asemănări atît de alarmante cu ceea ce spusese chiar el — simţămîntele ei fură şi mai dureroase, şi mai greu de definit. O copleşiră uimirea, teama, groaza chiar. Dorea să discrediteze această scrisoare în întregime, exclamînd mereu : „Asta trebuie să fie fals ! Asta nu se poate ! Nu poate fi decît falsul cel mai grosolan !“ — şi după ce o parcurse în întregime, deşi abia dacă ştia ceva din cuprinsul ultimei pagini sau al ultimelor două, o puse grabnic deoparte, spunîndu-şi că n-o s-o mai citească niciodată, că nici n-o să-şi mai arunce vreodată ochii pe ea.

Continuă să se plimbe, în această stare de tulburare, cu gînduri care nu se puteau opri la nimic. Dar era în zadar. Nu trecu nici un minut, că desfăcu din nou scrisoarea şi, concentrîndu-se cît putu mai bine, reîncepu analiza umilitoare a tot ceea ce se referea la Wickham şi încercă să se stăpînească aşa ca să fie în stare să prindă sensul fiecărei propoziţiuni. Prezentarea legăturilor lui Wickham cu familia de la Pemberley coincidea întocmai cu cele povestite de el însuşi ; şi bunătatea defunctului domn Darcy, deşi ea nu-i cunoscuse mai înainte amploarea, se potrivea la fel de bine cu cele spuse de el. Pînă aici, o relatare o confirma pe cealaltă ; dar cînd ajunse la testament, diferenţa era mare. Avea limpede în minte ceea ce spusese domnul Wickham în legătură cu parohia ; şi deoarece îşi amintea întocmai vorbele lui, era imposibil să nu simtă că există o flagrantă duplicitate din partea unuia sau a celuilalt şi, timp de cîteva momente, se mîngîie cu gîndul că nu se înşelase în aşteptările ei. Dar cînd citi şi reciti cu cea mai mare atenţie detaliile ce urmau cu privire la renunţarea lui Wickham la toate pretenţiile re-

lative la parohie și cu privire la primirea, în schimb, a unei sume atât de importante ca trei mii de lire, fu din nou silită să șovăie. Lăsă scrisoarea deoparte, cumpăni fiecare împrejurare cu ceea ce voia să fie imparțialitate, judecă probabilitatea fiecărei afirmații, dar fără mare succes.

De ambele părți erau simple afirmații. Citi iarăși mai departe. Dar fiecare rînd dovedea tot mai limpede că acolo unde ea crezuse că nu putea exista născocire care să prezinte purtarea domnului Darcy altfel decît infamă, era posibilă o întorsătură în stare să-l scoată cu totul nevinovat.

Risipa și desfrînarea pe care el nu șovăise să le pună în sarcina domnului Wickham o izbiră în mod deosebit — cu atât mai mult cu cît nu putea aduce nici o dovadă că erau nejustificate. Nu auzise niciodată despre el înainte de a fi intrat în regimentul de miliție din comitatul X, unde se angajase la stăruința tînărului care, întîlnindu-l întîmplător în oraș, reînnoise cu el o cunoștință superficială. În Hertfordshire nu se știa nimic despre felul lui de viață de mai înainte, afară doar de ceea ce povestise el însuși. În privința adevăratului său caracter, chiar dacă ar fi putut lua informații, nu simțise niciodată dorința s-o facă. Chipul, vocea și felul lui de a fi îl făcuseră dintr-o dată posesorul tuturor virtuților. Încercă să-și amintească vreo dovadă de bunătate, vreo deosebită trăsătură de integritate sau bunăvoință ce l-ar putea salva de atacurile domnului Darcy, sau ceva care cel puțin să compenseze prin virtuți precumpănitoare acele greșeli întîmplătoare — cum ar fi încercat ea să califice ceea ce domnul Darcy descrisese drept trîndăvie și viciu de ani în șir. Dar nici o amintire de acest fel nu veni s-o aline. Și-l putea aduce înaintea ochilor cu tot farmecul din înfățișarea și ținuta lui, dar nu-și putea aminti despre el nimic mai bun decît aprobarea generală a celor din localitate și considerația pe care o dobîndise la popotă, datorită sociabilității lui. După ce stăruia asupra acestui punct mai mult timp continuă să citească. Dar vai ! Povestea despre intențiile lui cu privire la domnișoara Darcy îi era intrucîtva confirmată de conversația avută, cu o zi înainte numai, cu colonelul Fitzwilliam ; la sfîrșitul scrisorii i se recomanda să se adreseze, pentru a se convinge de adevărul fiecărui detaliu în parte, chiar domnului colonel Fitz-

william de la care primise deja informația că se ocupa indeaproape de toate chestiunile verișoarei sale și de caracterul căruia nu avea nici un motiv să se îndoiască. La un moment dat aproape că se hotărî să apeleze la el, dar înlătură acest gând, simțindu-se stînjinită s-o facă și în cele din urmă și-l goni cu totul din minte, avînd convingerea că domnul Darcy n-ar fi riscat o asemenea propunere, dacă nu ar fi fost sigur că vărul său va confirma totul.

Elizabeth își amintea perfect tot ce fusese spus în timpul discuției dintre ea și domnul Wickham în prima lor seară, la domnul Philips. Multe dintre expresiile folosite de el îi erau încă proaspete în minte. Acum fu izbită de indecența unor asemenea mărturisiri față de o străină și se minună că n-ò remarcase mai înainte. Își dădu seama de nedelicatețea lui de a se așeza pe primul plan și de nepotrivirea dintre declarațiile și comportarea lui. Își aminti cum se fălise că nu se temea să dea ochii cu domnul Darcy, că domnul Darcy putea să plece din regiune — dar că el nu se va clinti ; totuși evitase balul de la Netherfield, chiar în săptămîna următoare. Își aminti de asemenea că mai înainte de plecarea celor de la Netherfield, el nu-și istorisise povestea nimănui altuia în afară de ea ; dar că după plecarea lor povestea lui era cunoscută de toată lumea, că nu mai avusese nici o rezervă, nici un scrupul în a-l ponegri pe domnul Darcy, deși ei îi dăduse asigurări că respectul ce-l avea pentru tată îl va împiedica întotdeauna să-l discrediteze pe fiu.

Cît de diferit apăreau acum toate ! Atențiile lui față de domnișoara King reieșeau a fi urmarea unor scopuri exclusiv și dezgustător mercantile ; iar mediocritatea zestreii acesteia nu mai dovedea modestia dorințelor lui, ci pofta de a pune mina pe orice. Comportarea față de ea însăși nu mai putea avea nici o justificare acceptabilă ori fusese dezamăgit de zestrea ei, ori își satisfăcuse vanitatea, încurajînd o preferință pe care — credea ea — i-o arătase în modul cel mai imprudent cu putință. Fiecare șovăielnică luptă dată în favoarea lui slăbi din ce în ce mai mult ; și spre și mai marea justificare a domnului Darcy, fu nevoită a recunoaște că atunci cînd fusese întrebat de Jane, domnul Bingley afirmase că prietenul lui nu avea nici o vină în chestiunea ca Wickham ; că oricît

de orgolioase și respingătoare fuseseră manierele domnului Darcy, ea nu observase în tot cursul cunoștinței lor — când fuseseră mult împreună, mai ales în ultima vreme, și se obișnuise cu felul lui de a fi — nimic care să demonstreze că era lipsit de principii sau nedrept, nimic care să-l arate ca pe un om fără credință sau imoral; că printre cunoscuții lui era stimat și prețuit; că Wickham însuși îi recunoscuse calități de frate și că ea îl auzise adesea vorbind atât de afectuos despre sora lui, încât dovedea că era capabil de unele sentimente frumoase; că dacă faptele lui ar fi fost așa cum le prezenta Wickham, cu greu s-ar fi putut ascunde lumii o violare atât de grosolană a tot ceea ce este drept; și că o prietenie între un om în stare de asemenea lucruri și unul atât de cumsecade ca domnul Bingley ar fi fost de neînțeles.

Elizabeth îi era cumplit de rușine de ea însăși. Nu se putea gândi nici la Darcy și nici la Wickham fără să simtă că fusese oarbă, părtinitoare, absurdă, plină de prejudecăți.

„Ce josnic m-am purtat, exclamă Elizabeth — cu care mă mîndream cu discernămintul meu, eu care mă prețuiam pentru agerimea mea, care am disprețuit adesea candoarea generoasă a surorii mele și mi-am satisfăcut vanitatea, fiind inutil și condamnat neîncrezătoare! Cît de umilitoare este această descoperire! Totuși, ce dreaptă umilință! Dacă aș fi fost îndrăgostită, n-aș fi putut fi mai nenorocit de oarbă. Vanitatea însă, nu dragostea a fost nebunia mea. Încîntată de preferința unuia și jignită de indiferența celuilalt, chiar de la începutul cunoștinței noastre, am cochetat cu idei preconcepute și cu ignoranța și am gonit rațiunea din toate împrejurările în care era implicat vreunul dintre ei. Pînă în clipa aceasta, nu m-am cunoscut pe mine însămi“.

De la ea, la Jane, de la Jane la Bingley, gîndurile ei luară un drum care-i aminti curînd că explicația domnului Darcy în cazul lor i se păruse foarte insuficientă și o citi din nou. Tare deosebit fu rezultatul celei de a doua lecturi. Cum putea oare refuza să acorde credit afirmațiilor lui într-un caz, cînd era obligată să i-l acorde în celălalt? Domnul Darcy declara că nu bănuise deloc sentimentele surorii ei; și ea nu putu să nu-și amintească pă-

rerea pe care o avusese întotdeauna Charlotte. Nu putea nega nici exactitatea portretului Janei, făcut de Darcy. Își dădu seama că, deși sentimentele Janei erau calde, ea și le manifesta foarte puțin și că în aerul ei, în felul ei de a fi se vedea o constantă liniște interioară, rar însoțită de o mare emotivitate.

Cînd ajunsese la partea aceea a scrisorii în care se aduceau familiei ei reproșuri, în termeni atît de umilitori și totuși atît de meritați, se simți adînc rușinată. Justețea acuzărilor o izbi prea puternic pentru a le mai putea nega ; și întîmplările la care Darcy făcea aluzie îndeosebi, fiind cele petrecute la balul de la Netherfield, și care au confirmat în totul prima lui dezaprobare, nu putuseră face asupra lui o impresie mai puternică decît făcuseră asupra ei.

Nu rămase indiferentă la omagiul ce-i fusese adus ei și surorii sale. O mîngîia, dar nu o putea consola pentru disprețul pe care restul familiei lor și-l atrăsese într-o asemenea măsură ; și cînd se gîndea că dezamăgirea Janei se datora de fapt rudelor ei celor mai apropiate și își dădea seama cît de substanțial trebuia să sufere bunul nume al amîndurora din cauza necuviinței comportării lor, se simți mai deprimată decît oricînd pînă atunci.

După ce rătăci timp de două ore de-a lungul drumului, lăsîndu-se invadată de tot felul de gînduri, cîntărind iarăși cele întîmplate, analizînd probabilitățile și căutînd să se împace cum putea mai bine cu o schimbare atît de bruscă și de importantă, începu să simtă oboseala și-și aduse aminte că era plecată de mult timp ; așa că, în cele din urmă, se întoarse ; intră în casă vrînd să pară veselă ca de obicei și hotărîtă să alunge gîndurile care ar fi putut-o împiedica să susțină o conversație.

I se spuse imediat că cei doi domni de la Rosings trecuseră pe la dînsii, în absența ei : domnul Darcy, numai cîteva momente, ca să-și ia rămas bun ; colonelul Fitzwilliam însă stătuse cu ei cel puțin o oră, în speranța că ea se va reîntoarce, și fusese aproape gata să se ducă s-o caute. Elizabeth pretinse doar că era dezolată de a nu-l fi întîlnit ; în realitate se bucura de acest lucru. Colonelul Fitzwilliam nu mai prezenta interes. Nu se mai putea gîndi decît la scrisoarea primită.

Capitolul XXXVII

A doua zi dimineața, cei doi domni părăsiră domeniul Rosings, și domnul Collins, care stătuse în așteptare lângă căsuța portarului pentru a-i saluta de plecare, putu duce acasă plăcuta veste că păreau a fi într-o excelentă stare de sănătate și într-o dispoziție acceptabilă, atît cît era de așteptat după melancolica scenă de despărțire prin care abia trecuseră la Rosings. Către Rosings zori dînsul apoi ca să le consoleze pe Lady Catherine și pe fiica sa ; și cînd se întoarse, aduse din partea senioriei sale, cu mare satisfacție, vestea că se simțea atît de abătută, încît dorea să-i aibă pe toți la masă.

Elizabeth nu putea s-o vadă pe Lady Catherine fără să nu-și aducă aminte că, dacă ar fi vrut, poate că i-ar fi fost pînă acum prezentată drept viitoarea sa nepoată ; și nu se putea gîndi fără să zîmbească la felul în care s-ar fi manifestat indignarea senioriei sale. „Ce-ar fi zis ? Ce-ar fi făcut ?“. Acestea erau întrebările cu care se amuza.

Primul subiect atacat a fost micșorarea familiei de la Rosings.

— Vă asigur că o resimt nespus, exclamă Lady Catherine. Cred că nimeni nu simte mai mult decît mine tristețea despărțirii. Sînt deosebit de legată de tinerii aceștia și știu că și ei sînt tot atît de legați de mine. Le-a părut tare rău că pleacă. Dar așa se întîmplă întotdeauna. Scumpul nostru colonel s-a ținut bine pînă la urmă ; Darcy însă părea că suportă despărțirea foarte greu, mai greu, cred, decît anul trecut. Atașamentul lui față de Rosings este desigur în creștere.

Aici, domnul Collins plasă o aluzie și un compliment la care mama și fiica zîmbiră cu amabilitate.

După masă Lady Catherine observă că domnișoara Bennet părea indispusă ; și, găsind imediat singură motivul în presupunerea că nu dorea să se întoarcă acasă atît de curînd, adăugă :

— Dar dacă lucrurile stau astfel, trebuie să scrii mamei dumitale și s-o rogi să te mai lase puțin. Sînt sigură

că doamna Collins va fi foarte bucuroasă de compania dumitale.

— Sînt foarte îndatorată pentru amabila invitație a senioriei voastre, replică Elizabeth, dar nu pot s-o accept. Trebuie să fiu în oraș sîmbăta viitoare.

— Dar în felul acesta vei fi stat aici numai șase săptămîni. M-am așteptat să rămîi două luni. I-am spus lucrul acesta doamnei Collins, înainte de venirea dumitale. Nu poate fi deloc necesar să pleci atît de curînd. Doamna Bennet se mai poate desigur lipsi de dumneata încă două săptămîni.

— Dar tatăl meu nu poate. Mi-a scris săptămîina trecută pentru a mă grăbi să mă întorc.

— Oh, dacă mama poate, desigur că și tatăl dumitale se va putea lipsi de dumneata. Fiicele nu înseamnă nicio dată atît de mult pentru un tată. Și dacă vei mai rămîne încă o lună întreagă, îmi va fi posibil să iau pe una dintre dumneavoastră pînă la Londra, căci mă duc acolo la începutul lui iunie, pentru o săptămîină ; și cum Dawson n-are nimic împotrivă să ne ducă cu cabrioleta, va fi destul loc pentru una dintre dumneavoastră ; și, bineînțeles, dacă se va întimpla să fie răcoare, n-aș avea nimic de zis să vă iau pe amîndouă, căci nici una dintre dumneavoastră nu e voluminoasă.

— Sînteți numai bunăvoință, doamnă, dar cred că trebuie să rămînem la planul nostru inițial.

Lady Catherine păru resemnată.

— Doamnă Collins, trebuie să trimiți un servitor cu dîsele. Știi că eu spun totdeauna ce gîndesc ; nu pot suporta ideea ca două tinere femei să călătorească cu poștalionul, neînsoțite. Este cu totul nepotrivit. Trebuie să aranjezi să trimiți pe cineva. Îmi displace mai mult decît orice pe lume acest gen de lucruri. Tinerele femei ar trebui întotdeauna pázite și însoțite conform cu situația lor în lume. Cînd nepoata mea, Georgiana, a plecat vara trecută la Ramsgate, am socotit că era un punct de onoare să fie însoțită de doi servitori. Domnișoara Darcy, fiica domnului Darcy de Pemberley și a Lady-ai Anne, n-ar fi putut călători cuviincios în alt mod. Sînt extrem de atentă cu

toate lucrurile astea. Doamnă Collins, trebuie să-l trimiți pe John cu tinerele domnișoare. Mă bucur că mi-a venit în minte să vă atrag atenția, pentru că n-ar fi fost spre cinstea *dumitale* să le lași să plece neînsoțite.

— Unechiul meu urmează să trimită servitorul după noi.

— Oh! Unechiul *dumitale*! Are un servitor? Da? Sint foarte bucuroasă că aveți pe cineva care se gîndește la lucrurile acestea. Unde veți schimba caii? Oh! la Bromley, desigur. Dacă veți pomeni de numele meu la Bell, vi se va da toată atenția.

Lady Catherine avea multe alte întrebări de pus în privința călătoriei lor; și, cum nu-și răspundea singură chiar la toate, trebuia să fii atent, ceea ce, își spuse Elizabeth, era un noroc pentru ea; altfel, cu mintea alăt de plină de gînduri, ar fi putut să uite unde se afla. Meditația trebuia rezervată pentru ore de singurătate. Ori de cîte ori se afla singură, era cea mai mare ușurare a ei să se lase în voia gîndurilor; și n-a trecut zi fără să nu facă o plimbare, singură, în timpul căreia își putea oferi marea plăcere a amintirilor neplăcute.

Scrisoarea domnului Darcy o învățase aproape pe dinafară. Îi studia fiecare frază; și simțămintele sale pentru autor erau uneori foarte diferite. Cînd își amintea de stilul cererii lui, se simțea încă plină de indignare; cînd însă considera cît de nedrept îl condamnase și-l muștrase, mîndria se întorcea asupra ei însăși, iar sentimentele lui înșelate deveneau obiect de compătimire. Iubirea lui îi stîrnea recunoștință; caracterul lui, respect; dar nu-l putea aproba, nici nu se putea căi măcar o clipă de refuzul ei și nu putea simți nici cea mai mică dorință de a-l mai revocă vreodată. În propria ei purtare din trecut găsea o sursă nesfîrșită de contrarietate și regret; iar în nenorocitele defecte ale familiei sale, un motiv de mîhnire și mai grea. Cu familia ei nu era nimic de făcut. Tatăl său, mulțumindu-se să rîdă de surorile mai mici, nu se va strădui niciodată să pună stavilă sălbaticiei lor zvăpăieli; iar mama, atît de lipsită de maniere ea însăși, era total inconștientă de aceste rele. Elizabeth se unise adesea cu Jane, încercînd să stăvilească imprudențele Catherinei și ale Lydiei.

dar atîta vreme cît ele erau încurajate de indulgența mamei lor, ce șanse de îndreptare existau ? Catherine, puținică la minte, iritabilă și cu totul sub influența Lydiei, se simțise totdeauna jignită de sfaturile lor ; iar Lydia, voluntară și nechibzuită, nu voia să le dea deloc ascultare. Erau ignorante, leneșe și îngîmfate. Cîtă vreme se mai afla un ofițer la Meryton, erau gata să flirteze cu el ; și cîtă vreme Meryton se afla la cale de o plimbare de Longbourn, erau gata să se ducă acolo la nesfîrșit.

Îngrijorarea ei pentru Jane era o altă temă precum-pănitoare ; explicația domnului Darcy, restabilindu-l pe Bingley în cinstea în care ca îl ținuse mai înainte, scotea în evidență pierderea suferită de Jane. Afecțiunea lui se dovedea a fi fost sinceră ; purtarea lui, fără de vină, afară doar dacă i s-ar fi putut face vreuna din încrederea ce-o avea în prietenul lui. Ce dureros era deci gîndul că Jane fusese lipsită de o situație atît de îmbietoare, atît de avantajoasă, atît de promițătoare de fericire, din cauza zăpăcelii și lipsei de ținută a propriei sale familii !

Cînd la aceste amintiri se adăuga și dezvăluirea caracterului lui Wickham, se poate ușor înțelege că buna ei dispoziție, rareori umbrită mai înainte, era acum zdruncinată într-atît, încît să-i fie aproape imposibil să pară cît de cît voioasă.

Invitațiile la Rosings, în timpul ultimei săptămîni, au fost tot atît de dese ca la început. Ultima seară au petrecut-o acolo ; și senioria sa se interesă din nou cu de-amănuntul despre călătoria lor, le indică cea mai bună metodă de a împacheta lucrurile ; a fost atît de stăruitoare asupra necesității de a așeza rochiile într-un fel anume, singurul potrivit, încît Maria se simți obligată, la întoarcerea acasă, să strice tot ce făcuse în timpul dimi-neții și să-și aranjeze geamantanul din nou.

Cînd s-au despărțit, Lady Catherine, cu o mare bună-voință, le ură drum bun și le invită să vină din nou la Hunsford anul viitor, iar domnișoara de Bourgh își dădu marea osteneală de a le face chiar o reverență și de a întinde mîna amîndurora.

Capitolul XXXVIII

Simbătă dimineața, Elizabeth și domnul Collins s-au întâlnit pentru micul dejun, câteva minute înainte de apariția celorlalți ; el folosi această ocazie pentru a-și prezenta, cu prilejul despărțirii, omagiile pe care le considera absolut necesare.

— Nu știu, domnișoară Elizabeth, spuse el, dacă doamna Collins v-a exprimat deja cele convenite pentru amabilitatea dumneavoastră de a fi venit la noi ; sînt însă foarte convins că nu ne veți părăsi fără să primiți mulțumirile dinsei pentru aceasta. Favoarea prezenței dumneavoastră a fost mult simțită. Noi știm ce puține sînt lucrurile care ar tenta pe cineva să vină în umila noastră locuință. Felul nostru simplu de trai, încăperile noastre mici, numărul mic de servitori și lumea puțină pe care o vedem fac desigur din Hunsford un loc extrem de plicticos pentru o tinăra domnișoară ca dumneavoastră ; sper însă că sinteți încredințată de recunoștința noastră pentru bunăvoința ce ați avut și că am făcut tot ceea ce ne-a stat în putință ca să împiedicăm să vă petreceți timpul în mod neplăcut.

Elizabeth se grăbi să-i mulțumească și să-l asigure că fusese fericită. Petrecuse șase săptămîni foarte agreabile ; iar plăcerea de a fi cu Charlotte și atențiile pline de amabilitate pe care le primise o făceau pe ea să se simtă cea îndatorată. Domnul Collins era încîntat și cu o solemnitate mai zîmbitoare replică :

— Sînt nespus de încîntat să aud că nu v-ați petrecut timpul în mod neplăcut. Noi am făcut, desigur, cum am putut mai bine ; și avînd, din fericire, posibilitatea să vă prezentăm unei societăți foarte înalte și datorită legăturilor noastre cu Rosings, mijlocul de a schimba adesea decorul familial, cred că ne putem mîndri cu faptul că vizita dumneavoastră la Hunsford n-a putut fi prea plicticoasă. Situația noastră față de familia Lady-ei Catherine reprezintă, într-adevăr, un extraordinar avantaj și o binecuvîntare, cu care puțini se pot lăuda. Vedeți doar cît de intimi sîntem. Vedeți cît de des sîntem invitați acolo. La drept vorbind, trebuie să recunosc că, oricare ar fi dezavantajele acestei umile parohii, nu l-aș considera

deran de compătimit pe acela care s-ar abate la noi, atîta vreme cît împarte intimitatea noastră cu Rosings.

Nu găsea cuvinte pentru sentimentele lui atît de înalte și se văzu silit să se plimbe de colo pînă colo prin cameră, în timp ce Elizabeth încerca să îmbine, în cîteva scurte propozițiuni, politețea și adevărul.

— De fapt, puteți duce la Hertfordshire un raport foarte favorabil despre noi, scumpă verișoară. Mă fălesc, cel puțin, că veți putea face acest lucru. Zi de zi ați fost martoră la marile atenții pe care Lady Catherine le are față de doamna Collins ; și sînt încredințat că, în totul, nu puteți avea impresia că prietena dumneavoastră a tras un număr neciștigător — dar pe acest punct e mai bine să păstrăm tăcerea. Dați-mi voie numai să vă asigur, scumpă domnișoară Elizabeth, că pot să vă urez din toată inima și cu toată cordialitatea aceeași fericire în căsnicie. Draga mea Charlotte și cu mine avem aceleași păreri și același fel de a gândi. Există, în toate, o mare și remarcabilă asemănare de caracter și de idei între noi. Părem a fi fost făcuți unul pentru celălalt.

Elizabeth răspunse liniștită că era o mare fericire cînd se întîmpla să fie așa și, cu aceeași sinceritate, putu să adauge că era ferm încredințată de fericirea lui conjugală și că se bucura pentru el. Nu îi păru rău totuși cînd prezentarea acestei fericiri fu întreruptă de intrarea doamnei de la care ele izvorau. Biata Charlotte ! Ce trist era s-o lași în asemenea companie. Dar și-o alesese cu ochii deschiși și, deși regreta desigur plecarea musafirilor, nu părea să aibă nevoie de compătimirea lor. Căminul și gospodăria, parohia și găinile, ca și toate preocupările ce izvorau din acestea nu-și pierduseră încă farmecul.

În cele din urmă cupeul trase la scară, geamantanele fură fixate deasupra, pachete puse înăuntru și totul fu declarat gata de drum. După un afectuos bun rămas între prietene, Elizabeth fu condusă pînă la trăsură de domnul Collins ; și în timp ce treceau prin grădină, el îi dădu misiunea de a transmite respectele lui întregii ei familii, fără să uite mulțumiri pentru gentilețea cu care fusese primit în timpul iernii la Longbourn, precum și complimente doamnei și domnului Gardiner, deși nu-i cunoștea. Apoi o

Ajută să se urce în cușcu. Maria o urmă și tocmai se închidea ușa când, brusc, se reaminti cu oarecare consternare că uitaseră să lase un mesaj pentru doamnele de la Rosings.

— Dar, adăugă el, doriți desigur să li se prezinte din partea dumneavoastră respectuoase omagii și mulțumiri pline de recunoștință pentru amabilitatea ce vi s-a arătat în timpul șederii dumneavoastră aici.

Elizabeth nu se împotrivi. Ușa a putut fi apoi închisă și trăsura porni.

— Doamne, Dumnezeu! strigă Maria după câteva minute de tăcere, pare-ar fi trecut o zi-două de la venirea noastră aici și totuși ce multe s-au mai întâmplat!

— Foarte multe, într-adevăr, răspunse tovarășa ei de drum, cu un suspin.

— Am fost de două ori la masă la Rosings, în afară de faptul că am băut de două ori ceaiul acolo. Cite voi avea de povestit!

Elizabeth adăugă în sine ei: „Și eu, câte de ascuns!”

Călătoria decurse fără multă conversație și fără neplăceri; și în patru ore de la plecarea din Hunsford au ajuns acasă la domnul Gardiner, unde trebuiau să rămână câteva zile.

Jane arăta bine și Elizabeth, în vîltoarea programelor variate pe care buna lor mătușă le rezervase pentru ele, nu prea avu prilejul să-i cerceteze starea de spirit. Jane însă urma să se întoarcă acasă împreună cu ea și la Longbourn va avea destul timp pentru a o observa.

Între timp, nu fără efort, va aștepta — fie chiar și pînă la Longbourn — pentru a-i povesti surorii sale despre cererea în căsătorie a domnului Darcy. A ști că avea puțința de a dezvălui ceea ce o va uimi atît de mult pe Jane și, în același timp, va fi o satisfacție atît de mare pentru ce mai persista din propria ei vanitate neînlăturată încă de rațiune, constituia o tentație atît de mare să i se destăinuie, încît nimic n-ar fi putut-o face să-i reziste, afară de nehotărîrea în care se afla încă asupra cît anume să spună, și teama că, o dată anagajată în acest subiect, ar fi obligată să repete, în legătură cu Bingley, cite ceva care ar putea numai s-o îndurereze pe sora ei.

Capitolul XXXIX

Era în a doua săptămână a lunii mai, cînd cele trei tinere domnișoare porniră împreună din strada Gracechurch pentru a merge în orașul..., în Hertfordshire ; și pe cînd se apropiau de hanul unde urmau să găsească trăsura domnului Bennet, zăriră, ca dovadă că vizitiul tatălui lor era punctual, pe Kitty și pe Lydia, privind de la fereastra unei săli de mese de la etaj. Cele două fete erau acolo de mai bine de o oră ; își petrecuseră timpul foarte plăcut, făcînd o vizită modistei de peste drum, privind sentinela de serviciu și preparînd sosul la o salată de castraveți.

După ce au urat surorilor bun venit, le-au prezentat triumfătoare o masă întinsă și, pe masă, friptură rece, din cea de care se poate găsi de obicei într-o cămară de han, exclamînd :

— Nu e drăguț ? Așa-i că este o surpriză plăcută ?

— Și avem de gînd să vă tratăm pe toate, adăugă Lydia, dar trebuie să ne împrumutați bani, fiindcă pe-ai noștri i-am cheltuit la magazinul de colo. Apoi, arătîndu-le cumpărăturile făcute : Uite, mi-am cumpărat boneta asta. Nu cred că e prea drăguță, dar m-am gîndit că nu strică să mi-o cumpăr. Cum vom ajunge acasă, am s-o desfac în bucăți să văd dacă nu pot s-o fac din nou ceva mai bine. Și cînd surorile îi spuseră că era oribilă, ea adăugă, perfect liniștită : Oh, dar în prăvălie erau două-trei mult mai urite ; după ce voi cumpăra niște saten, o culoare mai frumoasă, ca s-o garnisesc din nou, cred că va fi foarte acceptabilă ; de altfel, nu va mai avea importanță ce voi purta la vară, după ce regimentul... n-o să mai fie în Meryton ; și ei pleacă peste două săptămîni.

— Vor pleca, într-adevăr ? întrebă Elizabeth foarte mulțumită.

— Se duc lîngă Brighton, în cantonament, și teribil aș vrea să ne ducă tata pe toate acolo pentru vară ! Ar fi un plan minunat și cred că ar costa mai nimic. Și mamei i-ar plăcea să meargă, mai mult ca orice ! Gîndiți-vă numai ce jale ar fi altfel, la vară.

— Da, se gîndi Elizabeth, *acesta* ar fi un plan cu adevărat încîntător și, în același timp, ni s-ar potrivi de mi-

lunare. Cerule mare ! Brighton și un întreg campament de soldați, pentru noi care am fost deja dați peste cap de un biet regiment de miliție și de balurile lunare de la Meriton !

— Și acum am vești pentru voi, spuse Lydia, în timp ce se așezau la masă. Ce părere aveți ? ! Sînt vești extraordinare, vești grozave și, pe deasupra, despre o anumită persoană care ne place la toate.

Jane și Elizabeth se uitară una la alta și îi spuseră chelnerului că nu aveau nevoie de el. Lydia rîse și continuă :

— Da ! Formalismul și discreția voastră ! V-ați gîndit că ospătarul nu trebuie să audă ; ca și cînd i-ar fi păsat ! Cred că aude adeseori lucruri mai rele decît am eu de gînd să spun. Dar e un tip urît ! Mă bucur că a plecat. N-am văzut în viața mea o bărbie așa de lungă. Ei, și acum, vestile mele sînt despre scumpul Wickham ; prea grozave pentru chelner, nu ? Nu mai este nici un pericol ca Wickham să se însoare cu Mary King. Ei ! Asta-i pentru tine ! Ea a plecat la unchiul ei la Liverpool — a plecat să rămînă acolo. Wickham e salvat !

— Și e salvată și Mary King ! adăugă Elizabeth, a scîpat de o căsătorie imprudentă cît privește averea.

— E o mare proastă că a plecat, dacă îl place.

— Sper însă că nu e vorba de o dragoste puternică, nici din partea unuia, nici a celuilalt, spuse Jane.

— Din partea lui, sînt sigură că nu. Garantez pentru el ; nu i-a păsat niciodată nici cît negru sub unghie de ea. Cui i-ar păsa de un moft așa de scîrbos și pistruiat ?

Elizabeth fu zguduită cînd se gîndi că, deși ea era incapabilă de o *expresie* atît de grosolană — aceasta se deosebea prea puțin de grosolănia sentimentului pe care îl adăpostise în inima ei, crezînd că era generozitate.

Îndată ce terminară de mîncat și surorile mai mari făcură plata, au cerut trăsura și, după oarecare chibzuială, tot grupul împreună cu geamantanele, cutiile, lucrurile, pachetele și surplusul inoportun de cumpărături făcute de Kitty și Lydia încăpură înăuntru.

— Ce drăguț ne-am îndesat aici ! strigă Lydia. Mă bucur că mi-am cumpărat boneta, chiar dacă n-ar fi decît pentru hazul de a mai avea o cutie de pălării în plus ! Ei !

Acum, hai să ne simțim bine și comod și să vorbim și să rîdem cît o ține drumul pînă acasă. Și în primul rînd să auzim ce vi s-a întîmplat vouă de cînd ați plecat. Ați iubit bărbați drăguți ? Ați flirtat ? Am avut mari speranțe că una dintre voi o să-și găsească un soț înainte de a se întoarce acasă. Vă fac cunoscut că Jane va fi în curînd o fată bătrînă. Are aproape douăzeci și trei de ani. Doamne ! Ce rușinată m-aș simți dacă nu m-aș mărita înainte douăzeci și trei de ani. Nici nu vă închipuiți ce tare vrea mătușa Philips să vă găsească soți. Zice că Lizzy ar fi făcut bine să-l ia pe domnul Collins, dar eu nu cred că ar fi avut vreun haz. Doamne ! Ce mi-ar plăcea să mă mărit înaintea vreuneia dintre voi ; și atunci eu v-aș scoate la toate balurile. Doamne, Dumnezeu ! Ce ne-am mai făcut de cap deunăzi la colonelul Forster ! Kitty și cu mine trebuia să ne petrecem ziua acolo, iar doamna Forster ne promisese că vom dansa nițel seara (fiindcă veni vorba, doamna Forster și cu mine sîntem prietene la toartă) și le-a invitat pe cele două Harrington. Dar Harriet era bolnavă, așa că Pen a trebuit să vină de una singură ; și atunci ce credeți c-am făcut ? L-am îmbrăcat pe Chamberlayne în haine de femeie, anume, ca să treacă drept o doamnă. Gîndiți-vă numai ce nostim ! În afară de doamna și domnul colonel Forster, de Kitty și de mine, n-a știut nimeni de asta decît mătușa noastră, că a trebuit să împrumutăm o rochie de la ea. Și nu vă puteți închipui ce bine arăta ! Cînd au sosit Denny și Wickham și Pratt și încă alți doi-trei bărbați, nu l-au recunoscut deloc. Doamne ! Ce-am mai rîs. Și doamna Forster, la fel. Am crezut c-o să mor, nu alta. Și *asta* i-a făcut pe bărbați să bănuie ceva și au descoperit curînd despre ce era vorba.

Cu astfel de povestiri despre petrecerile și farsele lor încercă Lydia, ajutată de aluzii și completări din partea lui Kitty, să-și amuze surorile, tot drumul pînă la Longbourn. Elizabeth asculta cît putea mai puțin, dar era greu să scape de numele lui Wickham, atît de des pomenit.

Acasă li se făcu o primire foarte bună. Doamna Bennet se bucură s-o vadă pe Jane tot atît de frumoasă cum o știa ; iar domnul Bennet, în timpul mesei, îi spuse Elizabeth, spontan și de repetate ori :

— Mă bucur că te-ai întors acasă, Lizzy.

Cum mai toți membrii familiei Lucas veniseră s-o înfruntă pe Maria și să afle noutăți, se strinseseră multă lume în sufragerie ; iar subiectele discutate au fost de tot felul.

Lady Lucas o întreba tot timpul pe Maria, pe deasupra mesei, despre prosperitatea și găinile fiicei sale mai mari ; doamna Bennet era angajată în două părți ; într-o parte primea raportul asupra ultimei mode, de la Jane, care ședea la o oarecare distanță de dînsa, și în cealaltă îl repeta în amănunt celor mai mici dintre domnișoarele Lucas iar Lydia, pe un ton mai ridicat decît al tuturor, înșira, oricui voia s-o asculte, plăcerile călătoriei din dimineața aceea.

— Vai, Mary, strigă ea, aș fi vrut să fi fost și tu cu noi, pentru că a fost așa de amuzant ! La ducere, Kitty și cu mine am tras toate perdelele, pretinzînd că nu e nimeni în trăsura, și eu aș fi mers tot drumul așa dacă nu i s-ar fi făcut rău lui Kitty. Și cînd am ajuns la hanul lui George, sînt convinsă că ne-am purtat foarte frumos pentru că le-am tratat pe celelalte trei cu cea mai grozavă gustare rece ; și dacă ai fi venit și tu, te-am fi tratat și pe tine. Și pe urmă, cînd am plecat de acolo, ce haz ! Am crezut că nu vom încăpea în ruptul capului în trăsura. Eram cît p-aci să mor de rîs. Și-am fost așa de vesele tot drumul pînă acasă ! Am vorbit și am rîs așa de tare, că oricine ne-ar fi putut auzi de la zece mile !

La aceasta, Mary răspunse gravă :

— Departe de mine gîndul, scumpă soră, să disprețuiesc asemenea plăceri. Ele s-ar potrivi, neîndoielnic, majorității minților femelești. Dar mărturisesc că n-ar avea nici un farmec pentru mine. Eu aș prefera, infinit mai mult, o carte.

Dar din acest răspuns Lydia nu auzi nici un cuvînt. Rareori asculta pe cineva mai mult de o jumătate de minut, iar pe Mary, niciodată și deloc.

După amiază, Lydia insistă pe lîngă celelalte fete să facă împreună o plimbare la Meryton ca să vadă ce mai era pe acolo ; dar Elizabeth se opuse cu îndărătnicie acestui plan. Nu trebuia să se spună că domnișoarelor Bennet le e cu neputință să se afle acasă de o jumătate de zi și

să nu plece în goană după ofițeri. Mai avea și un alt motiv să se opună. Îi era groază să-l vadă din nou pe Wickham și era hotărîtă să evite acest lucru cît va putea. Pentru ea, apropiata deplasare a regimentului era cu adevărat o mare ușurare. Acesta trebuia să plece în două săptămîni și odată plecat, spera ea, nu mai putea exista în legătură cu Wickham nimic care s-o chinuie.

Nu trecuseră multe ceasuri de cînd sosise acasă, cînd băgă de seamă că proiectul de vacanță la Brighton, de care pomenise Lydia la han, era mereu discutat de părinții ei. Elizabeth își dădu imediat seama că tatăl lor nu avea deloc intenția de a ceda ; răspunsurile lui însă erau atît de vagi și îndoielnice, încît doamna Bennet, deși adesea descurajată, nu pierduse încă nădejdea că, pînă la urmă, va reuși.

Capitolul XL

Elizabeth nu-și mai putea stăpîni nerăbdarea de a o pune pe Jane la curent cu cele întîmplate ; și, în cele din urmă, hotărîndu-se să elimine orice detaliu în care era amestecată sora ei și prevenind-o că va avea surprize, a doua zi de dimineată îi povesti cea mai mare parte din scena ce avusese loc între domnul Darcy și ea.

Mirarea domnișoarei Bennet scăzu repede din cauza pîrtinirii sale de soră, care făcea să i se pară firească orice admirație ar fi avut cineva pentru Elizabeth ; repede, însă, mirarea făcu loc altor simțămînte. Îi părea rău că Darcy își arătase sentimentele într-un mod atît de puțin potrivit pentru a-i asigura succesul ; dar și mai mîhnită era din cauza durerii pe care refuzul surorii ei i-o pricinuisese, fără îndoială.

— Faptul de a fi fost atît de sigur de succes i-a dăunat, spuse ea, și desigur că n-ar fi trebuit să lase să se vadă acest lucru ; gîndește-te însă cît de mult îi mărește acum dezamăgirea.

— Într-adevăr, replică Elizabeth, îmi pare sincer rău pentru el ; dar alte sentimente îi vor goni probabil,

curînd. afecțiunea pentru mine. Nu mă condamni totuși pentru faptul de a-l fi refuzat ?

— Să te condamni ? O, nu !

— Mă condamni însă pentru că am vorbit cu atîta căldură despre Wickham.

— Nu, nu știu dacă ai greșit spunînd ceea ce ai spus.

— Dar ai să știi, după ce-ți voi fi povestit ceea ce s-a întîmplat chiar a doua zi.

Elizabeth îi vorbi apoi despre scrisoare, relatîndu-i doar ce era în legătură cu George Wickham. Ce lovitură pentru biata Jane care ar fi străbătut, senină, lumea întreagă, fără să poată crede că în tot neamul omenesc exista atîta ticăloșenie cîtă se strînsese aici într-un singur om. Și nici reabilitarea lui Darcy, deși îmbucurătoare pentru inima ei, nu o putu consola de o asemenea descoperire.

Se strădui din toate puterile să dovedească probabilitatea unei erori și încercă să-l absolve pe unul, fără să-l implice pe celălalt.

— Asta nu merge, spuse Elizabeth. Niciodată și cu nici un preț nu vei reuși să-i scoți buni pe amîndoi. Alege, dar trebuie să te mulțumești numai cu unul. În ei sînt numai atîtea calități cît să-ți ajungă să faci un singur om cumsecade ; iar în ultimul timp aceste calități s-au mutat dintr-o parte într-alta cam mult. În ce mă privește, înclin să cred că sînt toate de partea domnului Darcy dar trebuie să decizi, cum crezi.

Trecu totuși cîtva timp pînă să poată smulge de la Jane un surîs.

— Nu știu cînd am fost mai zguduită, exclamă ea. Wickham, atît de rău ! Este aproape de necrezut ! Și bietul domn Darcy. Dragă Lizzy, gîndește-te numai cît trebuie să fi suferit. O asemenea dezamăgire ! Și, pe deasupra, să mai afle și proasta ta părere despre el ! Și să fie silit să povestească asemenea lucru despre sora lui. Este într-adevăr prea dureros ! Sînt sigură că trebuie să simți și tu la fel.

— Oh, nu ! Regretul și mila mea s-au sfîrșit cu totul, văzînd cît de intens le resimți tu pe amîndouă. Știu că îi vei face în întregime dreptate, așa că devin, cu fiecare clipă, tot mai indiferentă și mai puțin interesată. Risipa

ta mă face econoamă și, dacă mai continui mult să te țin-
gi din cauza lui, inima mea o să devină ușoară ca un
fulg.

— Bietul Wickham ! E atîta bunătate în înfățișarea
lui, și felul lui de a fi e atît de deschis și blind !

— S-a făcut desigur o mare greșală în educația aces-
tor doi tineri domni. Unul e înzestrat cu toată bunăta-
tea, iar celălalt cu toată aparența ei.

— Mie nu mi s-a părut niciodată, în măsura în care
ti s-a părut ție, că domnului Darcy i-ar lipsi *aparența ei*.

— Și totuși mi-am închipuit că sînt neobișnuit de deș-
teaptă cînd am hotărît, fără nici un motiv, că-mi este
antipatic. E un imbold grozav pentru inteligența cuiva, o
invitație la sarcasm, să ai o astfel de antipatie. Poți fi
mojic tot timpul, fără să spui nimic adevărat ; dar nu
poți rîde mereu de cineva fără să dai peste un cuvînt
spiritual cînd și cînd.

— Lizzy, cînd ai citit întîia oară scrisoarea aceea, sînt
sigură că n-ai putut lua lucrurile cum le iei acum.

— Întradevăr, n-am putut. M-am simțit destul de
prost. M-am simțit foarte prost — pot spune, nenorocită.
Și nimeni alături, cu care să vorbesc despre ceea ce
simțeam, nici o Jane care să mă mîngîie și să-mi spună
că nu fusesem atît de groaznic de slabă, și îngîmfată, și
absurdă pe cît știam că fusesem ! Oh ! Cît mi-ai lipsit.

— Ce nenorocire că ai folosit expresii atît de tari
cînd i-ai vorbit domnului Darcy despre Wickham ! Căci
ele par acum cu *totul* nemeritate.

— Desigur. Dar nenorocirea de a fi vorbit cu patimă
este o urmare cît se poate de firească a prejudecăților pe
care le aveam. Există un punct asupra căruia vreau să-ți
cer sfatul. Aș vrea să știu dacă sînt sau nu datoare să le
dezvălui cunoscătorilor noștri, în general, adevăratul ca-
racter al lui Wickham.

Domnișoara Bennet se gîndi puțin și apoi răspunse

— Cu siguranță, nu este cazul să fie dat în vileag
atît de groaznic. Tu ce crezi ?

— Că nici nu trebuie încercat. Domnul Darcy nu m-a
autorizat să comunic și altora ceea ce mi-a spus. Dimpo-
trivă, absolut tot ce era în legătură cu sora lui trebuia,
pe cît posibil, să păstrez numai pentru mine ; și dacă voi

încerca să arăt oamenilor adevărul în privința celorlalte aspecte ale purtării lui, cine mă va crede? Prejudecata generală împotriva domnului Darcy este atât de puternică, încît încercarea de a-l pune într-o lumină favorabilă ar însemna să dai gata jumătate din oamenii cumsecade din Meryton. Nu mă simt în stare de așa ceva. Wickham va pleca în curînd și, prin urmare, ceea ce este el în realitate nu va mai însemna nimic pentru oamenii de aici. După o vreme se va da totul în vileag și atunci vom putea rîde de prostia celor ce n-au știut-o mai dinainte. Acum însă nu voi spune nimic.

— Ai perfectă dreptate. A-i dezvălui în mod public greșelile l-ar putea distruge pe viață. Poate că acum îi pare rău de ceea ce a făcut și e dornic să se îndrepte. Nu trebuie să-l facem să deznădăjduiască.

Conversația aceasta a mai potolit vîltoarea din mintea Elizabeth. Scăpase de două dintre secretele care o apăsaseră timp de două săptămîni și era sigură că Jane o va asculta cu bunăvoința, ori de cîte ori ar mai dori să vorbească despre vreunul dintre ele. Dar mai rămînea un lucru ascuns pe care prudența nu îngăduia să-l scoată la lumină. Nu îndrăznea să vorbească de cealaltă jumătate a scrisorii domnului Darcy și nici să-i spună surorii sale cît de sincer o prețuisese prietenul lui. Era vorba acolo de lucruri pe care nu le putea împărtăși nimănui și era conștientă de faptul că numai o perfectă înțelegere între cele două părți ar fi putut-o îndreptăți să avîrle și povara acestui ultim secret.

„Și apoi, își spuse ea, dacă acest eveniment foarte improbabil s-ar produce vreodată, eu nu voi fi în stare să spun decît ceea ce Bingley va putea spune într-un fel mult mai plăcut decît mine. Dreptul de a divulga lucrul acesta nu-mi poate reveni mie, decît atunci cînd își va fi pierdut întreaga însemnătate“.

Acum, că erau acasă, putea să observe în voie adevărata stare de spirit a surorii sale. Jane nu era fericită. Nutrea însă pentru Bingley o foarte caldă afecțiune! Cum înainte nu-și închipuisese niciodată că ar fi îndrăgostită, sentimentul ei avea toată căldura primei iubiri și, datorită vîrstei și caracterului ei, o putere mai mare de-

cît aceea cu care se fălesc adesea primele iubiri ; iar amintirea lui îi era atît de scumpă și-l prefera atît de mult oricărui alt bărbat, încît avea nevoie de toată înțelepciunea și de toată atenția față de sentimentele celor dragi pentru a se stăpîni și a nu se lăsa pradă unor regrete care ar fi fost desigur dăunătoare sănătății ei și liniștii lor.

— Ei, Lizzy, spuse doamna Bennet într-o zi, ce părere ai *acum* de chestia asta nenorocită cu Jane ? Din partea mea, sînt hotărîtă să nu mai vorbesc de *asta* cu nimeni, niciodată. I-am spus același lucru și soră-mi Philips, mai deunăzi. Dar n-am putut să mă lămuresc dacă Jane o fi dat ochii cu el la Londra. Eh, e un om fără nici un merit și acum nu cred să mai fie nici cea mai slabă nădejde ca Jane să-l mai ia vreodată. Nu mai zice nimeni nimic de venirea lui la Netherfield, la vară, și-am întrebat pe fiecare dintre cei care ar putea să știe.

— Nu cred că va mai veni vreodată să se stabilească la Netherfield.

— Ei bine, facă așa cum i-o plăcea. Nu dorește nimeni să vină ; dar am să spun cîte zile oi avea că s-a purtat urît cu fiica mea, și dacă eram în locul ei n-o lăsam baltă. Așa ! Mîngîierea mea e că sînt sigură că Jane o să moară de inimă rea, și atunci o să-i pară lui rău de ce a făcut.

Dar cum pe Elizabeth n-o putea mîngîia o astfel de speranță, nu-i dădu nici un răspuns.

— Ei, Lizzy, continuă maică-sa imediat, și zici că familia Collins trăiește foarte confortabil, nu ? De ! De ! Numai să dureze. Și cum mîncă ? Charlotte este o excelentă gospodină, îmi închipui. Dacă e pe jumătate așa de strînsă la mînă ca mamă-sa, economisește destul. Sînt sigură că în casa lor nu se face risipă.

— Nu, deloc.

— O bună chibzuială, poți fi sigură. Da ! Da ! Au ei grijă să nu-și depășească veniturile ; ei n-au să aibă niciodată griji din cauza banilor. De ! Să le fie de bine ! Și-așa ; îmi închipui că vorbesc adesea c-or să ia Longbourn-ul cînd o muri tata. Cred că îl socotesc ca al lor, cînd o să fie .

- Este un subiect pe care nu-l puteau atinge în fața mea.
- Nu ; ar fi fost ciudat dac-o făceau. Dar nu mă îndoiesc că vorbesc des de asta, între ei. Eh, dacă pot fi liniștiți cu o proprietate care nu e legal a lor, cu atât mai bine. Mie mi-ar fi rușine să am o avere care mi-a picat prin clauză testamentară.

Capitolul XLI

Prima săptămână după întoarcerea lor trecu repede ; a doua începu. Era ultima în care regimentul mai rămânea la Meryton și toate tinerele domnișoare din vecinătate se întristau văzînd cu ochii. Deprimarea era aproape generală. Domnișoarele Bennet cele mari erau singurele în stare încă să mănînce, să bea, să doarmă și să-și vadă de treburile lor obișnuite. Kitty și Lydia, care se chinuiau cumplit și care nu înțelegeau cum cineva din familia lor putea avea o inimă atît de împietrită, le reproșau într-una insensibilitatea.

— Cerule mare ! Ce-o să se întîmple cu noi ? Ce-o să ne facem ? exclamau adesea, amărîte de această nenorocire. Lizzy, cum poți zîmbi astfel ?

Mama lor, afectuoasă, le împărtășea mîhnirea ; își amintea ce îndurase ea însăși într-o împrejurare asemănătoare, cu douăzeci și cinci de ani mai înainte.

— Sînt sigură, spuse ea, c-am plîns două zile întregi cînd a plecat regimentul colonelului Millar. Am crezut că o să mi se frîngă inima.

— Sînt sigură că *a mea* o să se frîngă, spuse Lydia.

— Dacă măcar am putea pleca la Brighton ! remarcă doamna Bennet.

— Oh ! Da ! dacă măcar am putea pleca la Brighton ! Dar tata este atît de nesuferit.

— Cîteva băi de mare m-ar pune pe picioare pentru totdeauna !

— Și mătușa Philips e convinsă că *mie* mi-ar face foarte bine, adăugă Kitty.

Acestea erau tînguierile care răsunaau fără întrerupere prin Longbourn House. Elizabeth încerca să se amuze, dar toată plăcerea i se transforma în rușine. Simți din nou justetea acuzărilor domnului Darcy și niciodată mai înainte nu fusese atît de dispusă să-l ierte pentru că se amestecase în viața prietenului său.

Dar perspectivele înnoirate ale Lydiei se limpeziră curînd, căci doamna Forster, soția domnului colonel al regimentului, o invită s-o însoțească la Brighton. Această prietenă de neprețuit era o foarte tînără femeie, căsătorită de puțin timp. Asemănarea dintre ea și Lydia, căci aveau amîndouă o fire veselă, le făcuse să se simpatizeze reciproc și, din cele trei luni de cînd se cunoșteau, de două luni erau prietene intime.

Încîntarea Lydiei, cu acest prilej, adorația ei pentru doamna Forster, bucuria doamnei Bennet și suferința lui Kitty ar putea fi cu greu descrise. Total absentă față de simțămintele surorii sale, Lydia zburda prin casă într-un entuziasm nestăvilit, cerînd flecăruia s-o felicite, rîzînd și vorbind mai zgomotos decît de obicei, în timp ce în salon Kitty cea fără de noroc se tot tînguia de soarta ei, în termeni tot mai exagerați pe cît îi era și tonul de arțăgos.

— Nu pot înțelege de ce doamna Forster nu m-ar invita și pe *mine* ca pe Lydia, spunea ea, deși *nu* sînt prietena ei intimă. Am și eu dreptul să fiu invitată tot atît ca și ea ba chiar mai mult, pentru că sînt cu doi ani mai mare.

Zadarnic încercă Elizabeth s-o facă mai înțeleaptă și Jane s-o facă se se resemneze. În ceea ce o privește pe Elizabeth, această invitație era atît de departe de a trezi în ea aceleași sentimente ca în mama ei și în Lydia, încît o considera ca pe o sentință de moarte a oricărei posibilități pentru Lydia de a căpăta nîlcel bun-simț și cu riscul de a deveni nesuferită dacă s-ar fi știut ce face, nu se putut abține să nu-l sfătuiască pe tatăl ei, în secret, să n-o lase pe Lydia să plece. I-a arătat toată lipsa de cuviință din purtarea Lydiei în general, puținul profit pe care l-ar putea trage din prietenia cu o femeie ca doamna Forster și probabilitatea de a fi și mai impru-

dentă, într-o astfel de companie, la Brighton, unde ispitele erau desigur și mai mari decît acasă. El o ascultă cu atenție și apoi îi spuse :

— Lydia nu se poate simți bine pînă ce nu se face de rîs în mod public, și nu ne-am putea niciodată aștepta s-o facă cu o cheltuială și cu neplăceri mai mici pentru familia ei ca în împrejurimile de față.

— Dacă ți-ai da seama, răspunse Elizabeth, de dezavantajele foarte mari, pentru noi toți, care s-ar isca în cazul cînd purtarea nesăbuită și imprudentă a Lydiei ar deveni cunoscută în mod public — nu, cele care s-au și iscat — sînt sigură că ai judeca lucrul acesta în alt fel.

— „S-au și iscat“, repetă domnul Bennet. Ce spui ? A pus pe goană, sperîindu-i, pe vreunii dintre admiratorii voștri ? Sărmană, micuță Lizzy ! Nu te lăsa dărîmată. Astfel de tineri delicați care nu suportă să aibă de-a face cu nițică zăpăceală nu merită nici un regret. Hai, arată-mi lista acestor indivizi jalnici care au fost ținuți la distanță de nebuniile Lydiei.

— Te înșeli ; nu am avut de îndurat asemenea ofense. Nu mă plîng acum de un rău în mod special, ci în mod general. Bunul nostru nume, onorabilitatea noastră în lume suferă, desigur, din cauza ușurinței fără stavilă, a aroganței și a disprețului pentru orice fel de stăpînire de sine care caracterizează firea Lydiei. Scuză-mă, dar trebuie să vorbesc deschis. Dacă dumneata, scumpul meu tată, nu-ți vei da osteneala să-i înfrînezi exuberanța și să o înveți că ceea ce urmărește în prezent nu sînt lucrurile cu care-și va umple viața, curînd nu se va mai putea face nimic cu ea. La șaisprezece ani va avea caracterul format, iar ea va fi în mod definitiv tipul de flirt care se face de rîs — atît pe sine cît și întreaga ei familie. Și, pe deasupra, un flirt în sensul cel mai prost al cuvîntului : fără vreun farmec, în afară de tinerețe și de o înfățișare acceptabilă ; și, datorită ignoranței și vidului din mintea ei, total incapabilă să se apere cît de puțin de disprețul general pe care-l va provoca pofta ei turbată de a fi admirată. Același pericol o paște și pe Kitty. Ea va păși pe urmele Lydiei. Îngîmfată, ignorantă, leneșă, total incapabilă să se controleze. Oh ! tată dragă, îți închipui că va fi posibil să nu fie criticate și dispre-

țuite oriunde vor fi cunoscute și că asupra surorilor lor nu se va răsfrînge adesea rușinea aceasta ?

Domnul Bennet văzu că-și pune toată inima în această chestiune ; și, luîndu-i afectuos mîna, îi spuse :

— Nu te necăji, draga tatii. Oricine vă va cunoaște, pe tine și pe Jane, vă va respecta și prețui ; și nu veți apărea dezavantajate din cauză că aveți două — sau aș putea spune trei — surori foarte nesăbuite. Nu vom avea pace la Longbourn dacă Lydia nu se duce la Brighton. Să se ducă deci. Colonelul Forster este un om cu bun simț și o s-o păzească să nu facă vreo prostie ; și este, din fericire, prea săracă pentru a tenta pe cineva. La Brighton va avea, chiar și ca flirt de duzină, mai puțină căutare decît aici. Ofițerii vor găsi femei mai demne de atenția lor. Să sperăm deci că șederea ei acolo o să-i dezvăluie propria-i neînsemnătate. În orice caz, nu poate deveni mult mai rea decît este acum, fără să ne îndreptățască s-o punem sub cheie, pentru tot restul vieții.

Elizabeth trebui să se mulțumească cu acest răspuns ; opinia ei însă rămase aceeași, și plecă de la el dezamăgită și întristată. Nu-i stătea în fire, totuși, să dea amploare supărărilor, stăruind asupra lor. Era încredințată că-și făcuse datoria și n-avea obiceiul să se frămînte pentru relele inevitabile sau să le amplifice, neliniștindu-se.

Dacă Lydia și mama sa ar fi cunoscut tema conversației dintre ea și domnul Bennet, volubilitatea lor reunită nu le-ar fi ajuns pentru a-și exprima indignarea. În închipuirea Lydiei, o vizită la Brighton însemna fericirea pe pămînt. Văzu cu ochiul creator al fanteziei străzile acelei vesele stațiuni balneare mișunînd de ofițeri. Se văzu pe ea însăși ca obiect al admirației a zeci și zeci dintre ei, deocamdată încă necunoscuți. Văzu toate splendorile cantonamentului — corturile înălțate într-o superbă uniformitate de rînduri, ticsite de tineret, răsunînd de veselie și strălucind de stacojiul tunicilor ; și pentru a completa imaginea, se văzu și pe ea sub un cort, flirtînd plină de tandrețe cu cel puțin șase ofițeri deodată.

Ce-ar fi simțit oare dacă ar fi știut că sora ei urmarește s-o lipsească de asemenea perspective și realități ? Numai mama ei, care ar fi simțit poate aproape același lucru, ar fi putut-o înțelege. Vizita Lydiei la Brighton era

singura consolare în trista-i convingere că soțul său nu intenționa să meargă și el vreodată acolo.

N-au aflat însă nimic din cele petrecute și încântarea lor a continuat, prea puțin întreruptă, pînă în ziua cînd Lydia plecă.

Elizabeth trebuia să-l vadă acum pe domnul Wickham pentru ultima oară. Cum de cînd se întorsese acasă se aflase adesea în compania lui, nu mai avea aproape nici o emoție ; emoțiile trecutei ei preferințe pentru el dispăruseră cu totul. Învățase chiar să întrevadă pînă și în blîndețea lui, care la început o încîntase, o afectare și o lipsă de fantezie obositoare și dezgustătoare. Mai mult încă, în purtarea lui actuală față de dînsa găsea un izvor de neplăceri ; căci tendința lui de a reînnoi atențiile care marcaseră începutul cunoștinței lor, după cele ce se întîmplaseră, nu putea decît s-o irite. Elizabeth pierdu orice interes pentru el cînd se văzu aleasă astfel drept țintă a unei galanterii atît de frivole și banale și, respingîndu-i-o mereu, nu se putea împiedica să nu simtă reprobare față de convingerea lui că — oricît de îndelung și indiferent din ce cauză o lipsise de atențiile lui — vanitatea ei ar fi satisfăcută și preferința ei dobîndită, desigur, printr-o reînnoire a acestor atenții.

În chiar ultima zi de ședere a regimentului la Meryton, el luă masa, împreună cu alți ofițeri, la Longbourn ; Elizabeth se simțea atît de puțin dispusă să se despartă prietenos de dînsul încît, la o întrebare a lui despre felul cum își petrecuse timpul la Hunsford, îi pomeni de colonelul Fitzwilliam și de domnul Darcy, care fuseseră trei săptămîni la Rosings, și-l întrebă dacă-l cunoștea pe cel dintîi.

Wickham păru surprins, nemulțumit, alarmat ; dar, după ce se reculese o clipă, îi înapoie zîmbetul și-i răspunse că în trecut îl văzuse adesea ; apoi menționează că era un adevărat gentleman și o întrebă cum i-a plăcut. Răspunsul ei favorabil a fost dat cu multă căldură. Cu-rînd după aceasta Wickham adăugă indiferent :

- Cît timp spuneți că a stat la Rosings ?
- Aproape trei săptămîni.
- Și l-ați văzut adesea ?

— Da, aproape în fiecare zi.

— Felul său de a fi este foarte deosebit de al vărului său.

— Da, foarte deosebit ; dar cred că domnul Darcy câștigă atunci când îl cunoști mai bine.

— Într-adevăr ! strigă Wickham cu o privire care lui Elizabeth nu-i scăpă. Și, vă rog, pot întreba... dar, stăpînindu-se, adăugă pe un ton mai vesel Cîștigă oare în ce privește manierele ? A consimțit să adauge o oarecare politețe felului său obișnuit de a fi ? Căci nu îndrăznesc să sper, continuă el pe un ton mai scăzut și mai grav, că a câștigat în lucrurile esențiale.

— Oh ! Nu ! spuse Elizabeth. În lucrurile esențiale cred că este întocmai așa cum a fost întotdeauna.

În timp ce vorbea, Wickham avu aerul că nu prea știa dacă trebuie să se bucure de cuvintele ei sau să se îndoiască de sensul lor. Era pe chipul Elizabethei ceva care-l făcu să asculte cu o atenție plină de teamă și neliniște în timp ce ea adăuga

— Când am afirmat că domnul Darcy câștigă atunci când îl cunoști mai bine, n-am vrut să spun că judecata sau purtarea sa s-au schimbat în bine, ci că atunci când cunoști mai îndeaproape, îi înțelegi mai bine firea.

Pe chipul mai aprins al lui Wickham și în privirile lui neliniștite se vedea că era alarmat rămase cîteva minute tăcut, apoi, scuturîndu-se de jena ce-l cuprinsese, se întoarse iar către ea și-i spuse pe tonul cel mai blăjin posibil

— Dumneavoastră, care cunoașteți atît de bine sentimentele mele față de domnul Darcy, veți înțelege imediat cît de sincer mă bucur că este destul de înțelept pentru a simula cel puțin *aparența* a ceea ce se cuvine. În acest sens, mîndria lui poate fi de folos, dacă nu lui, multor altora, pentru că îl împiedică, desigur, de a avea o purtare odioasă ca aceea de pe urma căreia am avut eu de suferit. Mă tem numai că felul acela de prudență la care presupun că ați făcut aluzie este adoptat numai în timpul vizitelor la mătușa lui, căci are un nețărmarit respect pentru părerea bună a acestora despre el. Când eram împreună, teama de ea, știu, își făcea întotdeauna efectul și multe trebuie puse pe seama dorinței lui de

La realiza căsătoria cu domnișoara de Bourgh, căsătorie la care, sînt sigur, ține mult.

La auzul acestor cuvinte, Elizabeth nu-și putu stăpîni un surîs, dar îi răspunse numai printr-o ușoară înclinare a capului. Înțelese că el dorea s-o atragă pe panta vechiului subiect al mîhnirilor lui și nu avea deloc dispoziție să i-o îngăduie. Restul serii a trecut cu o *aparentă* *voioșie* din partea lui, dar fără vreo altă încercare de a se ocupa de Elizabeth s-au despărțit, la urmă, cu o polițe reciprocă și, probabil, cu o dorință reciprocă de a nu se mai întîlni vreodată.

Cînd petrecerea s-a spart, Lydia s-a reîntors împreună cu doamna Forster la Meryton, de unde trebuiau să pornească a doua zi dimineată, devreme. Despărțirea ei de familie a fost mai curînd zgomotoasă decît înduioșătoare. Numai Kitty vărsă lacrimi ; dar ea plînsese de supărare și invidie. Doamna Bennet făcu risipă de urări de fericire pentru fiica sa, impreslonînd prin îndemnurile pe care i le dădu să nu scape vreun prilej de a se distra cît mai mult posibil, și existau toate motivele să se creadă că acest sfat va fi urmat ; și, în fericirea zgomotoasă a Lydiei, care-și lua rămas bun, urările de plecare, făcute pe un ton moderat de către surorile ei, fură rostite fără să fie auzite.

Capitolul XLII

Elizabeth nu și-ar fi putut face o părere prea favorabilă despre fericirea conjugală sau plăcerile casnice, dacă s-ar fi luat numai după cele ce vedea în familia ei. Tatăl său, captivat de tinerețe și de frumusețe și de aerul acela de bună dispoziție pe care îl au tinerețea și frumusețea în general, se căsătorise cu o femeie a cărei minte slabă și sipirit necultivat au pus capăt, foarte curînd după căsătorie, oricărei afecțiuni adevărate. Respectul, stima și încrederea pieriseră pentru totdeauna și tot ce crezuse el în privința fericirii cas-

nice i-a fost răsturnat. Domnul Bennet însă nu era o fire care să caute mîngîieri pentru dezamăgirea provocată de propria lui imprudență într-una din plăcerile cu care se consolează atît de des cei nefericiți din vina neseriozității sau a viciului lor. Îl încîntau viața la țară și cărțile ; și din aceste plăceri izvorîseră bucuriile lui cele mai mari. Față de soție, era prea puțin îndatorat, în afară de faptul că ignoranța și zăpăceala ei îl amuzau. Acesta nu este genul de fericire pe care un bărbat ar dori, în general, să-l datoreze soției sale ; dar acolo unde lipsesc alte posibilități de distracție, adevăratul filozof va scoate un profit din ceea ce are la îndemînă.

Elizabeth nu fusese totuși niciodată oarbă față de comportamentul nepotrivit al tatălui ei, ca soț. O duruse întotdeauna acest lucru ; din respect însă pentru însușirile lui și recunoscătoare pentru modul lui afectuos de a o trata, încerca să uite ceea ce nu-i putea trece cu vederea și să-și gonească din minte acea continuă încălcare a îndatoririlor și buneicuvîințe conjugale care, expunîndu-o pe soția sa disprețului propriilor ei copii, era atît de condamnabilă. Dar niciodată nu simțise mai tare decît acum dezavantajele pe care le aveau copiii rezultați dintr-o căsătorie atît de nepotrivită și nici nu fusese vreodată atît de perfect conștientă de relele ce izvorau dintr-o folosire atît de greșită a unor însușiri care, bine utilizate, ar fi putut cel puțin asigura fiicelor sale respectabilitatea, chiar dacă nu puteau dezvolta inteligența soției lui.

Elizabeth se bucură de plecarea lui Wickham, dar mutarea regimentului îi dădu prea puține motive de satisfacție.

Petrecherile lor în afară erau mai puțin variate ca înainte ; iar acasă avea o mamă și o soră ale căror neconținute tînguiri pentru plictiseala din jurul lor așterneau o reală melancolie asupra cercului lor familial ; și deși cu timpul Kitty ar fi putut să-și recapete bunul simț natural, pentru că aceia care-i tulburau mintea plecaseră, era mai mult decît probabil că cealaltă soră, de la care te puteai aștepta la prostii și mai mari, va exagera cu neseriozitatea și îndrăzelile, aflîndu-se într-o situație de două ori periculoasă, fiind vorba de o stațiune balneară și de un cantonament. Cînd consideră toate acestea, Elizabeth con-

stată — constatare ce mai fusese făcută și altădată — că un eveniment pe care-l dorea din toată inima nu-l aducea, cînd se realiza, toată bucuria sperată. Era deci nevoie să fixeze o dată drept început al unei adevărate fericiri ; să-și fixeze un alt obiectiv pentru dorințele și speranțele ei și, bucurîndu-se din nou cu anticipație de fericirea ce-și promitea, să se consoleze pentru prezent și să se pregătească pentru o altă dezamăgire. Călătoria la Lacuri forma acum obiectul preocupărilor sale cele mai fericite și era cea mai bună mîngiere pentru toate orle neplăcute pe care nemulțumirea mamei și a lui Kitty le făceau de neînălțurat ; și dacă în planul său ar fi putut s-o includă și pe Jane, totul ar fi fost desăvîrșit.

„Dar ce fericire, își spunea, că am ce să-mi doresc ! Dacă tot aranjamentul ar fi perfect, aș fi sigură că voi avea o dezamăgire. Dar așa, purtînd cu mine un izvor nesfîrșit de regrete din cauza absenței surorii mele, pot spera în mod rațional ca nădejtile mele de bucurie să se împlinească. Un plan în care fiecare punct promite o încîntare nu poate fi niciodată o reușită ; și o dezamăgire totală poate fi parată numai apărîndu-te printr-o mică și neînsemnată mîhnire“.

Înainte de plecare Lydia promisese să scrie mamei și lui Kitty foarte des și foarte amănunțit ; scrisorile ei însă se lăsau mult așteptate și erau totdeauna foarte scurte. Acelea adresate mamei conțineau prea puțin în afară doar de faptul că se întorseseră de la bazar, unde fuseseră însoțite de cutare și cutare ofițer și unde văzuseră podoabe atît de frumoase că era înnebunită ; că avea o rochie sau o umbreluță nouă, pe care ar fi descris-o mai amănunțit, dar trebuia să plece în mare grabă, căci o chema doamna Forster pentru că se duceau la un cantonament ; iar din corespondența cu sora sa se putea afla și mai puțin deosebește, deși scrisorile către Kitty erau ceva mai lungi, erau mult prea pline de cuvinte subliniate pentru a putea fi văzute și de alți ochi.

După două sau trei săptămîni de la plecarea Lydiei, sînatatea, buna dispoziție și veselia începură iarăși să-și facă apariția la Longbourn. Totul avea o înfățișare mai fericită. Familiile care plecaseră la oraș pentru iarnă se întorseseră și apărură toaletele și distracțiile de vară. Doamna

Bennet își recăpătă obișnuita sa seninătate certărească iar pe la mijlocul lui iunie Kitty își revenise într-atît, încît era în stare să intre în Meryton fără lacrimi — eveniment promițător, care o făcu pe Elizabeth să spere că pînă la Crăciunul viitor, va fi destul de cuminte ca să nu mai pomenească de ofițeri mai des decît o dată pe zi, afară doar dacă, în urma vreunei dispoziții crude și răuvoitoare a ministerului de război, nu s-ar incartirui un regiment la Meryton.

Data fixată pentru începutul călătoriei lor spre nord se apropia repede ; nu mai erau decît două săptămîni, cînd sosi o scrisoare de la doamna Gardiner, care îi amîna începutul și îi scurta durata. Domnul Gardiner nu putea pleca, fiind împiedicat de treburi, decît peste două săptămîni, în iulie, și în mai puțin de-o lună trebuia să fie înapoi la Londra ; și cum aveau la dispoziție puțin timp ca să ajungă atît de departe și să vadă atît cît își propuseseră, pe îndelete și comod cum speraseră, erau acum obligați să renunțe la Lacuri și să facă un voiaj mai mic ; după ultimele planuri, urmau să meargă către nord, nu mai departe de Derbyshire. În ținutul acela erau destule de văzut ca să le umple cea mai mare parte din cele trei săptămîni ; iar pentru doamna Gardiner, locul prezenta o atracție deosebit de puternică. Orașul în care locuise mai demult cîțiva ani și unde urmau să petreacă vreo cîteva zile era probabil pentru curiozitatea ei tot atît de atrăgător ca și faimoasele splendori de la Matlock Chatsworth, Dovedale sau Peak.

Elizabeth era extrem de dezamăgită ; visase tot timpul să vadă Lacurile și încă mai credea că ar fi fost destul timp pentru acest lucru. Era însă de datoria ei să fie mulțumită și avea o fire optimistă ; așa că totul fu, curînd, iarăși bine.

Multe gînduri se legau de Derbyshire. Îi era imposibil să audă acest cuvînt fără să se gîndească la Pemberley și la proprietarul aceluia loc. „Dar e sigur, își spuse, că pot să intru în comitatul în care locuiește el și să fur de acolo cîteva spaturi ¹ fără să mă observe și fără să fiu pedepsită pentru asta“.

¹ Spat — rocă albă lăptoasă care cristalizează, luînd forme foarte frumoase.

Timpul de așteptare era acum dublu. Trebuiau să treacă patru săptămîni pînă la sosirea unchiului și mătușii sale. Dar au trecut ; și domnul și doamna Gardiner, cu cei patru copii ai lor, apărură în cele din urmă la Longbourn. Copiii, două fete de șase și opt ani și doi băieți mai mici, urmau să rămînă în grija specială a verișoarei lor Jane, favorita tuturor, care cu un bun-simț nedezmîțit și cu blîndețea firii sale era perfect indicată să se ocupe de ei în tot felul — învățîndu-i, jucîndu-se cu ei și iu-bindu-i.

Domnul și doamna Gardiner rămaseră la Longbourn numai o noapte și a doua zi de dimineață porniră împreună cu Elizabeth în căutare de noutăți și de amuzament. O bucurie era sigură, aceea că tovarășii de drum se potriveau erau dotați cu sănătate și calm pentru a face față inconvenientelor, cu veselie pentru a le spori orice plăcere și cu dragoste și inteligență care puteau să o înlocuiască, dacă din afară s-ar fi ivit dezamăgiri.

Tema acestei lucrări nu este descrierea ținutului Derbyshire și nici a altuia din locurile remarcabile prin care trecea drumul lor Oxford, Blenheim, Warwick, Kenilworth, Birmingham etc. sînt de ajuns de cunoscute. Tot ceea ce ne preocupă în prezent este o mică porțiune din Derbyshire. După ce vizitară locurile cele mai frumoase ale ținutului, își îndreptară pașii către orașelul Lambton, unde locuise odinioară doamna Gardiner și unde, auzise dînsa nu de mult, se mai aflau încă niște cunoștințe de-ale ei ; și Elizabeth înțelese de la mătușa sa că Pemberley era situat la mai puțin de cinci mile de Lambton. Nu se afla chiar în drumul lor, dar nici la o distanță mai mare de o milă, două. Cu o seară înainte, pe cînd discutau ruta, doamna Gardiner își exprimase dorința de a revede acel loc. Domnul Gardiner se declarase de acord și s-au adresat Elizabethei pentru a-i cere și ei consimțămîntul.

— Iubita mea, nu ți-ar plăcea să vezi un loc despre care ai auzit adîta ? o întrebă mătușa, un loc care, în plus, îți va aminti de atîția dintre cunoscuții dumitale. Știi că Wickham și-a petrecut acolo toată tinerețea.

Elizabeth era disperată. Simțea că nu avea ce căuta la Pemberley și se văzu silită să pretindă că nu ținea să-l vadă. Trebuia să le spună că era sătulă de locuințe

arătoase : după ce trecuse prin atâtea nu mai găsea nici o plăcere în covoare fine și draperii de satin.

Doamna Gardiner îi spuse că era o prostituată.

— Dacă ar fi vorba numai de o casă bogat mobilată, spuse ea, nu m-ar interesa nici pe mine ; dar parcul e încântător. Și au acolo păduri dintre cele mai frumoase din ținut.

Elizabeth nu mai spuse nimic ; dar nu putea fi de acord. Ii trecu prin minte posibilitatea de a-l întâlni pe domnul Darcy în timpul vizitei lor. Ar fi îngrozitor ! Numai acest gând o făcu să roșească ; și-și spuse că era mai bine să-i vorbească deschis mătușii sale decît să-și ia un asemenea risc. Erau însă obiecții serioase împotriva acestui lucru ; și în cele din urmă hotărî ca aceasta să fie ultima soluție la care să recurgă, în caz că investigațiile sale cu privire la absența familiei de la Pemberley vor căpăta un răspuns nefavorabil.

Prin urmare, cînd se retrase pentru noapte, întrebă camerista dacă Pemberley era un loc încântător, care era numele proprietarului și, cu destulă îngrijorare, dacă familia se afla acolo pentru vară. La ultima întrebare primi un răspuns negativ, cît se poate de binevenit ; panica fiind astfel înlăturată, se lăsă în voia mării curiozități de a vedea și ea casa ; iar în dimineața următoare, cînd se discută din nou acest subiect și i se ceru din nou părerea, putu răspunde prompt și cu un potrivit aer de indiferență că nu avea într-adevăr nimic împotriva acestui plan.

Urmau deci să plece la Pemberley.

Capitolul XLIII

În timp ce înaintau pe șosea, Elizabeth, oarecum tulburată, căuta să zărească apărînd pădurea de la Pemberley ; și cînd, în sfîrșit, intrară pe lîngă casa portarului se simți extrem de agitată.

Parcul era foarte mare și se întindea pe un teren extrem de variat. Intrară printr-unul dintre locurile cele mai

joase și minară un timp printr-o frumoasă pădure ce se întindea pe o mare suprafață.

Mintea Elizabethei era prea preocupată pentru a face conversație, dar văzu și admiră fiecare locșor și fiecare priveliște mai deosebită. Urcară treptat o jumătate de milă și se aflară în vârful unei coline unde pădurea înceta și ochiul era prins imediat de Pemberley House, așezată de cealaltă parte a unei văi, pe unde șerpuia un drum oarecum abrupt. Era o clădire de piatră mare și frumoasă, bine așezată pe o ridicătură a terenului, proiectându-se pe crestele unor dealuri împădurite ; iar în față, o apă curgătoare destul de mare se umfla, devenind și mai abundentă, dar fără nimic artificial în aspectul ei. Malurile nu erau nici îndreptate, nici ornamentate. Elizabeth rămase încântată. Nu mai văzuse niciodată un loc pentru care natura să fi făcut mai mult, sau unde frumusețea naturii să fi fost atît de puțin modificată de gustul nepriceput al cuiva. Erau toți plini de admirație ; și în clipa aceea Elizabeth simți că a fi stăpînă la Pemberley însemna ceva.

Coborîră dealul, traversară podul și traseră la scară ; și pe cînd cerceta mai de aproape casa, îi reveniră toate temerile ca nu cumva să-l întâlnească pe proprietar. Ii era groază să nu se fi înșelat camerista. La cererea lor de a vizita locuința, au fost conduși în hol ; iar Elizabeth avu răgaz, în timp ce o așteptau pe menajera casei, să se minuneze că se afla acolo unde se afla.

Menajera apărură — o femeie în vîrstă, respectabilă, mult mai puțin arătoasă, dar mult mai amabilă decît își închipuise că va fi. O urmară în sala de mese. Era o încăpere mare, proporționată ca dimensiuni și frumos mobilată. După ce Elizabeth se uită puțin în jur, se duse la o fereastră, ca să se bucure de priveliște. Dealul, încununat de pădurea pe unde coborîseră, pîrînd de la distanță mai abrupt, era splendid. Fiecare bucățică de teren era armonioasă ; privi cu încîntare întrecaga panoramă — riul, copacii împrăștiați pe maluri și, cît putea cuprinde cu ochii, șerpuitul văii. În timp ce străbăteau celelalte încăperi, toate acestea apăreau din unghiuri diferite ; dar de la fiecare fereastră se puteau vedea adevărate minuni. Camerele erau înalte și frumoase, cu mobile pe măsura averii stăpînului ; și Elizabeth remarcă, plină de admi-

rație pentru gustul lui, că nu erau nici bătătoare la ochi, nici inutil de prețioase ; mai puțin impresionante și mai autentic elegante decât cele de la Rosings.

„Și așa fi putut fi stăpîna acestui loc, se gîndi. Aș fi putut fi acum familiarizată cu aceste încăperi. În loc să le privesc ca o străină, m-aș fi putut bucura de ele ca de bunul meu și așa fi putut primi aici, ca oaspeți, pe unchiul și pe mătușa mea. Dar nu, se reculese ea repede, asta nu s-ar fi putut întîmpla ; unchiul și mătușa n-ar mai fi existat pentru mine ; nu mi s-ar fi îngăduit să-i invit“.

Acesta a fost un gînd binevenit ; a salvat-o de ceva ce semăna a regret.

Dorea s-o întrebe pe menajeră dacă stăpînul era cu adevărat absent, dar nu avu curajul. În cele din urmă, întrebarea o puse unchiul ei, iar ea se îndepărtă speriată, în timp ce doamna Reynolds răspundea că așa era, adăugînd : „Dar îl așteptăm să vină mîine, cu un grup mare de prieteni“. Ce bucuroasă era Elizabeth că vizita lor nu fusese amînată cu o zi !

Mătușa ei o chemă pentru a-i arăta un tablou. Se apropie și văzu portretul domnului Wickham, atîrnat deasupra căminului, printre alte cîteva miniaturi. Mătușa o întrebă zîmbind dacă îi plăcea. Menajera se apropie și le spuse că era portretul unui tînăr domn, fiul intendentului defunctului ei stăpîn, care-l crescuse pe propria lui cheltuială. „A intrat acum în armată, adăugă menajera, dar mă tem că a luat apucături rele“.

Doamna Gardiner își privi nepoata cu un surîs pe care Elizabeth nu i-l putu înapoia.

— Și acesta, spuse doamna Reynolds, arătînd spre o altă miniatură, este stăpînul meu ; și seamănă foarte bine. A fost pictat în același timp cu celălalt — acum aproape opt ani.

— Am auzit multe despre înfățișarea distinsă a stăpînului dumitale, spuse doamna Gardiner, privind portretul ; are un chip frumos. Dar, Lizzy, dumneata ne poți spune dacă seamănă sau nu.

Respectul doamnei Reynolds față de Elizabeth păru să crească aflînd că-l cunoștea pe stăpînul ei.

— Tînăra domnișoară îl cunoaște pe domnul Darcy ? Elizabeth se îmbujoră și răspunse :

— Puțin.

— Și nu credeți, ma'am, că este un gentilom foarte chipeș ?

— Da, foarte chipeș.

— Eu, una, sînt sigură că nu cunosc un altul așa de chipeș ; dar în galeria de sus o să vedeți un alt portret al lui, mai mare și mai bun decît acesta. Camera asta era camera preferată a defunctului meu stăpîn și miniaturile au rămas chiar în locul unde se aflau și atunci. Ținea mult la ele.

Elizabeth înțelese acum de ce printre ele era și portretul domnului Wickham.

Doamna Reynolds le atrase apoi atenția asupra unui portret al domnișoarei Darcy, desenat pe cînd avea numai opt ani.

— Și domnișoara Darcy este tot atît de frumoasă ca și fratele ei ? ! întrebă domnul Gardiner.

— Oh ! Da ! Cea mai frumoasă tinăra domnișoară ce s-a văzut vreodată ; și atît de desăvîrșită ! Cîntă la pian și din gură, cît e ziua de lungă. În camera de alături este un pian nou care de abia a fost adus pentru dînsa — un dar din partea stăpînului meu ; va veni și dînsa mîine, aici.

Domnul Gardiner, care avea un fel de a fi degajat și plăcut, îi încuraja comunicativitatea, punîndu-i întrebări și făcînd tot felul de remarci. Doamnei Reynolds, fie din mîndrie, fie din dragoste, îi făcea mare plăcere să vorbească despre stăpînul ei și despre sora acestuia.

— Stăpînul dumitale stă mult la Pemberley în timpul anului ?

— Nu atît cît aș dori eu, domnule ; dar cred că pot să vă spun că petrece aici jumătate din timpul său, iar domnișoara Darcy vine întotdeauna pentru lunile de vară.

„În afară de cazul că se duce la Ramsgate“, își spuse Elizabeth.

— Dacă stăpînul dumitale s-ar căsători l-ați avea mai multă vreme aici.

— Da, domnule, dar nu știu cînd se va întîmpla asta. Nu știu cine ar fi destul de bună pentru dînsul.

Domnul și doamna Gardiner zîmbiră. Elizabeth nu se putu stăpîni să nu spună

— Faptul că dumneata gîndești astfel este spre cîns-tea lui, sînt sigură.

— Nu spun decît adevărul adevărat, și același lucru l-ar spune oricine îl cunoaște, replică cealaltă. Elizabeth se gîndi că asta însemna mult ; și o ascultă cu o uimire crescîndă, în timp ce adăuga : În toată viața mea nu am auzit de la dînsul un singur cuvînt rău, și-l știu de cînd era de patru ani.

Lauda aceasta i se păru a fi cea mai extraordinară dintre toate și cea mai contrară părerilor ei.

Fusese ferm încredințată că domnul Darcy nu era blînd din fire. Asculta cu cea mai mare atenție ; tînjea să afle și mai multe și fu recunoscătoare unchiului care spuse :

— Există foarte puțini oameni despre care se poate spune atît de mult. Aveți noroc cu un astfel de stăpîn.

— Da, domnule, știu că am. Dacă ar fi să străbat lumea în lung și-n lat, n-aș putea da de un altul mai bun. Am băgat mereu de seamă că aceia care au o fire bună de mici o au și cînd se fac mari ; și dînsul a fost întotdeauna copilul cel mai blînd și cel mai generos din lume.

Elizabeth o privi uluită. „E cu putință să fie vorba de domnul Darcy ?“ se întrebă ea.

— Tatăl său era un om admirabil, spuse doamna Gardiner.

— Da, ma'am, așa era cu adevărat ; dar fiul îi seamănă în totul — e tot atît de bun cu cei săraci !

Elizabeth asculta, se minuna, se îndoia și dorea cu nerăbdare să afle cît mai multe. Pentru ea, doamna Reynolds nu prezenta nici un alt interes. În zadar vorbea despre conținutul tablourilor, despre dimensiunile camerelor și despre prețul mobilelor. Domnul Gardiner, extrem de amuzat de acest gen de prejudecăți familiale, pe seama căroră punea el laudele exagerate aduse stăpînului ei, deschise din nou același subiect ; și ea stăruia cu energie asupra numeroaselor lui merite, în timp ce urcau împreună scara împănătoare.

— Este cel mai perfect moșier și cel mai perfect stăpîn care a existat vreodată ; nu ca tinerii sălbatici din zilele noastre, care nu se gîndesc la nimic decît la ei. Nu e unul din arendașii sau servitorii săi care să nu-l vorbească

de bine. Unele persoane zic că e mîndru ; dar e sigur că eu n-am văzut niciodată așa ceva la dînsul. Îmi închipui că se spune așa din cauză că lui nu-i turuie gura într-una, ca altor tineri.

„În ce lumină favorabilă îl arată tot ce spune ea“, gîndi Elizabeth.

— Această splendidă dare de seamă asupra lui, șopti mătușa în timp ce mergeau mai departe, nu se prea potrivește cu purtarea față de bietul nostru prieten.

— Poate că ne-am înșelat.

— Nu prea pare probabil ; sursa noastră de informații era prea bună.

Cînd am ajuns sus, în spațiosul vestibul, au fost conduși într-un agreabil salonaș, mobilat de curînd, mai elegant și mai vesel decît cele de jos, și-au fost informați că fusese tocmai aranjat pentru a-i face plăcere domnișoarei Darcy, care îndrăgise această încăpere cînd venise ultima oară la Pemberley.

— E desigur un frate bun, spuse Elizabeth, îndreptîndu-se către una dintre ferestre.

Doamna Reynold se gîndea cu plăcere la înfîntarea domnișoarei Darcy cînd va intra în camera aceea.

— Și așa este dînsul totdeauna, adăugă ea. Oricum îi poate face plăcere surorii sale, e sigur că va fi îndeplinit, cît ai bate din palme. Nu există ceva să nu facă pentru ea.

Nu mai rămăsese de vizitat decît galeria de tablouri și două sau trei dormitoare principale. În cea dintîi se aflau multe picturi bune, dar Elizabeth nu se pricepea deloc la pictură în schimb s-ar fi întors bucureasă să revadă cîteva desene în creion ale domnișoarei Darcy expuse jos, mai interesante în general și de asemenea mai ușor de înțeles.

În galerie se aflau multe portrete de familie, dar nu prezentau atîta interes, încît să capteze atenția unei străine. Elizabeth trecu mai departe în căutarea singurului chip ale cărui trăsături îi erau cunoscute. În cele din urmă se opri în fața lui ; și constată izbitoarea asemănare a portretului cu domnul Darcy, avînd chipul luminat de un anumit zîmbet care îi amintea de zîmbetul cu care o privea pe ea, cîteodată. Rămase cîteva minute în fața portretului,

În gravă contemplant, și tot la el se mai întoarce o dată, înainte de a părăsi galeria. Doamna Reynolds îi informă că tabloul fusese pictat pe cînd tatăl domnului Darcy era încă în viață.

În clipa aceea în inima Elizabethei își făcu desigur loc un sentiment mult mai cald pentru originalul portretului decît simțise ea vreodată, chiar în cele mai bune momente ale cunoștinței lor. Laudele cu care-l coplesise doamna Reynolds nu erau o bagatelă. Ce prețuire este mai valoroasă decît cea a unui servitor inteligent ? Se gîndi la fericirea atîtor oameni care se aflau în grija lui, ca frate, moșier, stăpîn ; cîtă bucurie și cîtă durere îi stătea în puteri să împartă ; cît bine sau cît rău putea face el ! Fiecare gînd pe care-l exprimase menajera fusese o prețuire a caracterului său ; și cum stătea acum în fața pînzei care-l reprezenta cu ochii asupra ei, privind-o parcă, se gîndi la afecțiunea ce i-o purta, cu un sentiment de recunoștință mai adînc decît stîrnise aceasta vreodată în trecut — își aminti de căldura iubirii lui și avu îngăduință pentru modul în care fusese exprimată.

După ce au văzut tot ce era deschis pentru vizitatori, au coborît, și-au luat rămas bun de la menajeră și au fost lăsați în grija grădinarului care-i aștepta la ușa de la intrare.

Pe cînd străbăteau pajiștea, în drum spre rîu, Elizabeth se întoarce să mai vadă casa încă o dată ; unchiul și mătușa se opriră de asemeni și, în timp ce primul făcea presupuneri asupra datei cînd fusese construită, proprietarul însuși se ivi deodată pe drumul care ducea în spațele casei, înspre grajduri.

Se aflau la douăzeci de iarzi unul de altul și apariția lui fusese atît de bruscă, încît era imposibil să-l evite. Ochii lor se întîlniră imediat și obrajii amîndurora se îmbujorară.

Darcy rămase cu ochii ațintiți asupra ei și timp de o clipă păru împietrit de uimire, dar, revenindu-și repede, înaintă înspre grupul lor și se adresă Elizabethei, dacă nu foarte calm, cel puțin foarte politicoas.

Ea se întoarce instinctiv pentru a pleca ; dar la apropierea lui se opri și îi primi salutul cu o stînjeneală imposibil de învins. Dacă pentru ceilalți doi apariția lui sau

asemănarea cu tabloul pe care tocmai îl văzuseră n-ar fi fost de ajuns pentru a-i convinge că se aflau în fața domnului Darcy, ar fi putut-o înțelege imediat, după expresie de surpriză a grădinarului, la vederea stăpînului său. Se ținură nițel deoparte în timp ce dînsul vorbea cu nepoata lor care, uimită și încurcată, aproape că nu îndrăznea să-și ridice privirile spre chipul lui și nu știa nici ce să răspundă amabilelor întrebări despre sănătatea familiei ei. Uluită de schimbarea intervenită în comportarea lui, de cînd se despărțiseră, fiecare frază pe care o rostea îi mărea și mai mult stînjeneala ; și fiecare gînd ce-i trecea prin minte în legătură cu faptul nepotrivit de a fi fost găsită acolo, făcu ca cele cîteva minute în care rămaseră împreună să fie cele mai neplăcute din viața ei. Nici el nu părea să se simtă mai bine ; cînd vorbea, glasul nu avea nimic din calmul lui obișnuit și a întrebatoarea atît de des și pe un ton atît de grăbit de cînd se afla în Derbysnire și de cînd plecase de la Longbourn, încît era evident că mințea lui era într-altă parte.

În cele din urmă, păru că nu-i mai vine nici o idee ; și, după ce stătu cîteva minute fără să scoată un cuvînt, se adună deodată și-și luă bun rămas.

Domnul și doamna Gardiner se apropiară atunci de Elizabeth și își exprimară admirația pentru înfățișarea lui ; dar ea nu auzi nici un singur cuvînt și, absorbită de propriile ei simțăminte, îi urmă tăcută. Era copleșită de rușine și mîhnire. Venirea ei acolo era lucrul cel mai nefericit, cel mai necugetat din lume. Ce ciudat trebuie să-i fi părut lui ! Și ce urît ar putea interpreta totul un om atît de înfumurat ! Ar putea să aibă impresia că ea îi ieșise din nou, intenționat, în cale. Oh ! De ce venise ? Sau de ce a venit el cu o zi mai devreme decît era așteptat ? Dacă ei s-ar fi grăbit numai cu zece minute, nu s-ar fi întîlnit ; pentru că el sosise în clipa aceea, că-n clipa aceea coborise de pe cal sau din trăsură. Ea continuă să roșească din cauza acestei nefericite întîlniri. Și purtarea lui atît de izbitor schimbată — ce putea să însemne ? Era uimitor chiar și faptul că îi vorbise ; dar să vorbească atît de amabil, să întrebe de familia ei ? Nu-l văzuse niciodată purtîndu-se atît de puțin distant, niciodată nu vorbise cu gentilețea pe care o avusese cu prilejul acestei ne-

așteptate întâlniri. Ce contrast față de ultima lor întrevedere, la Rosings Park, când îi înmînase scrisoarea ! Nu știa ce să mai creadă, sau cum să-și explice totul.

Mergeau acum pe o frumoasă cărare de-a lungul apei și fiecare pas le scotea înainte o și mai impozantă înclinare a terenului, o și mai frumoasă priveliște a pădurii de care se apropiau, dar trecu un timp pînă ce Elizabeth fu în stare să-și dea seama de toate acestea și, deși răspundea mecanic chemărilor repetate ale unchiului și mătușii sale și părea că-și îndreaptă ochii către lucrurile pe care ei i le arătau, nu văzu nimic din peisaj. Toate gîndurile i se concentrău pe locșorul acela din Pemberley House, oricare ar fi fost el, unde se afla în clipa aceea domnul Darcy. Tinjea să știe ce se petrecea, în momentul acela, în mintea lui ; ce credea despre dînsa ; și dacă, în pofida a tot ce se întîmplase, îi mai era încă dragă. Poate că fusese amabil numai pentru că se simțea liniștit ; totuși, în glasul lui sunase ceva ce nu semăna a liniște. N-ar fi putut spune dacă dînsul se bucurase sau se întristase văzînd-o ; dar e sigur că nu o văzuse fără oarecare emoție.

Pînă la urmă remarcile tovarășilor de drum, în legătură cu lipsa ei de atenție, o treziră făcînd-o să înțeleagă că trebuie să se comporte firesc.

Intrară în pădure și, luîndu-și pentru un timp rămas bun de la rîu, urcară niște coline mai înalte, pe unde, în punctele în care deschiderile dintre copaci lăsau ochiul să pribegeaască, apăreau încîntătoare vederi asupra văii și dealurilor din față, cu lungul șir de păduri răsîndite pe multe dintre ele și, din cînd în cînd, porțiuni din rîu. Domnul Gardiner își exprimă dorința de-a face înconjurul întregului parc, dar în același timp se temea că lucrul acesta ar putea să depășească o plimbare obișnuită. Li se spuse, cu un surîs triumfător, că înconjurul parcului reprezenta zece mile. Răspunsul acesta a fost hotărîtor și urmară circuitul obișnuit care-i aduse din nou, după un timp, pe o pantă, printre copaci pletoși, lîngă marginea apei, la unul dintre punctele ei cele mai înguste. Trecură de partea cealaltă pe un podeț care se potrivea cu întregul peisaj. Era locșorul cel mai puțin împedobit dintre toate cele pe care le vizitaseră ; și valea, strîngîndu-se într-o vîlcea, lăsa loc numai pentru rîu și pentru o cărare

îngustă, printre copacii sălbatici din păduricea care mărginea apa. Elizabeth ar fi dorit să-i exploreze cotiturile ; dar după ce trecură puntea și văzură la ce distanță se aflau de casă, doamna Gardiner, care nu mergea ușor pe jos, n-a mai putut continua plimbarea și vru să ajungă la trăsură, cât mai repede cu putință. Nepoata ei, prin urmare, a fost obligată să se supună și se îndreptară pe drumul cel mai scurt către casă de partea cealaltă a riului ; înaintau însă încet căci domnul Gardiner, care adora pescuitul, deși își putea permite rareori această bucurie, era atât de atent să vadă vreun păstrăv ivindu-se în apă și atât de prins de discuția despre lucruri de acest fel cu însoțitorul lor, încît înainta foarte încet. În timp ce mergeau astfel, fără grabă, au fost din nou surprinși — și mirarea Elizabeth a fost aproape tot atât de mare ca întîia dată — văzîndu-l, nu prea departe, pe domnul Darcy care se apropia de ei. Cărarea fiind aici mai descoperită decît de partea cealaltă, putură să-l zărească înainte de a se întîlni. Elizabeth, deși uimită, era cel puțin mai pregătită decît înainte să stea de vorbă, și se hotărî să vorbească și să pară liniștită, dacă el avea cu adevărat de gînd să-i întîlnească. Timp de cîteva minute a fost totuși sigură că ei va apuca pe vreo altă cărare. Această impresie dură atîta timp cît o colitură a potecii îl ascunse privirii lor. Cînd depășiră curba, Darcy se afla în fața lor. Dintr-o privire, Elizabeth observă că nu pierduse nimic din noua lui politețe ; și pentru a-i răspunde cu aceeași politețe începu imediat să admire frumusețea locului ; dar nici nu spusese bine cuvintele „încîntător“ și „fermecător“ că îi trecură prin minte unele amintiri nefericite și își spuse că laudele aduse domeniului Pemberley puteau fi greșit interpretate. Se schimbă la față și nu mai zise nimic.

Doamna Gardiner rămăsese puțin în urmă ; cînd Elizabeth tăcu, el o întrebă dacă-i va face cinstea de a-l prezenta prietenilor săi. Aceasta era o dovadă de politețe pentru care ea nu era deloc pregătită ; și cu greu își putu opri un surîs la gîndul că dînsul dorea să facă cunoștință chiar cu unii dintre aceia împotriva cărora mîndria lui se revoltase atât, atunci cînd o ceruse în căsătorie. „Ce uimît va fi, gîndi Elizabeth, cînd va afla cine sînt ! Îi ia drept persoane din lumea bună“.

Prezentarea a fost totuși făcută imediat ; și în timp ce-l spunea cum se înrudeau, ea îi aruncă o privire furișă pentru a vedea cum va primi acest lucru, așteptându-se s-o ia la goană cât va putea mai repede din fața unor cunoștințe atât de dezonorante. A fost, neîndoielnic, *surprins*. Dar a suportat totul cu fermitate ; și, departe de a pleca, se întoarse împreună cu ei și începu o conversație cu domnul Gardiner. Elizabeth nu putea fi decît încîntată ; nu putea fi decît triumfătoare. Gîndul că Darcy constata acum că ea avea și unele rude pentru care nu trebuia să roșească era consolator. Ascultă atentă ce vorbeau și se simți mîndră de fiecare cuvînt, fiecare propozițiune a unchiului ei, care scoteau în evidență inteligența, gustul sau buna lui creștere.

Conversația se fixă în curînd asupra pescuitului și Elizabeth îl auzi pe domnul Darcy invitîndu-l cu cea mai mare amabilitate să vină acolo la pescuit ori de cîte ori îi va face plăcere, cît timp se va afla în împrejurimi, oferîndu-se în același timp să-i pună la dispoziție unelte necesare și să-i arate locurile din rîu unde erau, de obicei, cele mai mari șanse. Doamna Gardiner, care mergea braț la braț cu Elizabeth, îi aruncă o privire plină de mirare. Elizabeth nu spuse nimic, dar era fericită omagiul îi era adresat în totul. Mirarea ei totuși era imensă și-și repeta mereu : „De ce este atît de schimbat ? De unde poate proveni schimbarea ? Nu se poate să fie din cauza mea ; nu se poate ca purtarea lui să fi devenit atît de amabilă de dragul meu. Nu se poate ca muștrările mele de la Hunsford să fi adus o asemenea schimbare. Este cu neputință să mă mai iubească“

Merseră un timp astfel, cele două doamne înainte, cei doi domni în urmă, apoi coborîră malul rîului pentru a vedea mai bine o plantă de apă mai neobișnuită iar cînd să-și reia locurile, se făcu o mică schimbare, din cauza doamnei Gardiner care, obosită de efortul din dimineața aceea, găsea brațul Elizabethei prea slab pentru a o susține și-l preferă, în consecință, pe al soțului său.

Domnul Darcy îi luă locul lîngă nepoata ei și merseră mai departe împreună. După o mică tăcere, tinăra fată a fost prima care a vorbit. Dorea ca din-sul să știe că înainte de a ~~veni~~ acolo primiseră asigurarea că era absent și, prin

urmare, începu prin a spune că sosirea lui fusese foarte neașteptată „căci menajera dumneavoastră, adăugă ea, ne-a informat că în mod cert nu veți fi aici decît mîine ; și am înțeles într-adevăr, înainte de a pleca din Bakewell, că nu crați așteptat chiar atît de curînd“. Darcy recunoscu că așa era și-i mai spuse că venise cu cîteva ore mai înainte decît grupul cu care călătorea, pentru că avea treburi cu logofătul lui.

— Ceilalți vor sosi mîine, devreme, continuă el, și printre dinșii sînt cîteva persoane care au privilegiul să vă cunoască : domnul Bingley și surorile sale.

Elizabeth răspunse numai cu o ușoară înclinare. Gîndurile îi fugiră înapoi la clipa cînd numele acestuia fusese restit pentru ultima oară între ei ; și, judecînd după cum îi arăta chipul, nici gîndul lui nu era într-altă parte.

— Mai este printre dinșii o altă persoană, continuă Darcy după o pauză, care dorește, în mod special, să vă cunoască. Îmi veți permite — sau vă cer prea mult — să vă prezint pe sora mea, în timpul șederii dumneavoastră la Lambton ?

Surpriza unei astfel de cereri era într-adevăr mare ; prea mare ca să-și poată da seama cum ajunsese ea la această favoare. Își dădu imediat seama că dorința, mai mare sau mai mică, pe care o avea domnișoara Darcy de a o cunoaște era desigur opera fratelui ei și — fără altă cercetare — era un lucru îmbucurător. Îi făcu plăcere să constate că resentimentele nu-l făcuseră să gîndească cu adevărat rău despre ea.

Merseră mai departe tăcuți, ambii adînciți în gînduri. Elizabeth nu se simțea în largul ei — acest lucru i-ar fi fost imposibil — era însă măgulită și mulțumită. Dorința lui de a-i prezenta sora era un omagiu cu totul neașteptat. Curînd îi depășiră pe ceilalți și cînd ajunseră la trăsură, domnul și doamna Gardiner rămăseseră aproape cu un sfer de milă înapoi.

Darcy o invită atunci să poftască în casă ; dar ea îi răspunse că nu era obosită și au rămas unul lingă altul pe peluză. În astfel de clipe, s-ar fi putut spune multe și tăcerea lor era stînjenitoare. Elizabeth ar fi voit să spună

ceva, dar fiecare subiect părea a fi sub un embargo. În cele din urmă, ea își aminti de călătoria făcută și vorbiră stăruitor despre Matlock și Dovedale. Totuși timpul și mătușa înaintau încet, iar răbdarea și ideile ei aproape că se epuizaseră, înainte ca *tête-à-tête*-ul lor să fi luat sfârșit.

Cînd domnul și doamna Gardiner i-au ajuns, fură poftiți cu toții în casă pentru a lua ceva răcoritor, dar invitația a fost refuzată și s-au despărțit cu cea mai desăvîrșită politețe de ambele părți. Domnul Darcy ajută doamnelor să se urce în trăsură și cînd porniră Elizabeth îl văzu pășind încet spre casă.

Atunci începură să curgă remarcile unchiului și mătușii sale; fiecare dintre ei declara că-l găsisese mai presus de toate așteptările.

— Este perfect de binecrescut, politicos și lipsit de pretenții, spuse unchiul.

— Este ceva în el puțin cam ceremonios, desigur, răspunse mătușa, dar se limitează doar la aerul lui și nu-i stă rău. Spun acum ca menajera lui că, deși oamenii îl pot crede mîndru, *eu* nu am observat să fie așa.

— Niciodată n-am fost mai surprinsă decît acum văzînd cum s-a purtat cu noi. A fost mai mult decît politicos, a fost de-a dreptul plin de atenții; și n-avea nici o nevoie să dea dovadă de asemenea atenții. Cunoștința lui cu Elizabeth era foarte superficială.

— Desigur, Lizzy, interveni mătușa, nu e tot atît de frumos ca Wickham, sau mai curînd nu are ținuta lui Wickham, căci trăsăturile lui sînt foarte armonioase. Dar cum de-ai ajuns să ne spui că este atît de dezagreabil?

Elizabeth se scuza cum putu mai bine; spuse că atunci cînd se întîlniseră în Kent îi plăcuse și ei mai mult decît prima dată și că nu-l văzuse niciodată atît de drăguț ca în dimineața aceea.

— S-ar putea să fie capricios cu amabilitățile, replică unchiul; oamenii importanți sînt adesea astfel; nu consider deci sigură invitația la pescuit, căci mîine s-ar putea să-și schimbe gîndurile și să-mi ceară să ies din parcul lui.

Elizabeth simțea că dînsul se înșela total asupra caracterului domnului Darcy, dar nu zise nimic.

— Văzîndu-l, continuă doamna Gardiner, n-ai crede în ruptul capului că s-ar putea purta cu cineva atît de crud cum s-a purtat cu bietul Wickham. Nu are o înfățișare de om rău. Din contră, cînd vorbește, este ceva ce-ți place la el, o expresie frumoasă a gurii. Și are o demnitate care te face să nu te îndoiești nici un moment că are o inimă bună. Dar, într-adevăr, femeia aceea cumsecade care ne-a arătat casa a vorbit cu înflăcărare despre el ! Abia de-mi puteam ține risul uneori. Presupun însă că este un stăpîn generos și acest lucru, în ochii unui servitor, cuprinde toate virtuțile.

Elizabeth se simți obligată să spună ceva pentru a-i justifica purtarea față de Wickham și de aceea le dădu să înțeleagă, cît de discret putu, că, după cele ce aflate de la rudele sale din Kent, faptele sale puteau fi interpretate foarte diferit ; și că nu era deloc atît de vinovat și nici Wickham atît de nevinovat cum se credea în Hertfordshire. Pentru a-și întări spusele, le povesti detaliile tranzacțiilor pecuniare ce avuseseră loc între dînșii, fără însă a indica precis care era sursa informațiilor, afirmînd doar că era cît se poate de serioasă.

Doamna Gardiner fu surprinsă și ar fi dorit să afle mai mult ; dar, cum se apropiau de locurile unor întîmplări plăcute din trecutul ei, toate celelalte gînduri ale sale fură alungate de farmecul amintirilor ; era prea preocupată să-i arate soțului său toate colțurile interesante din împrejurimi, pentru a se mai gîndi la altceva. Deși plimbarea din cursul dimineții o obosise, nici nu prînziră bine că o și porniră iar la drum în căutarea vechilor cunoștințe și își petrecură seara bucuroși de a-și fi reluat niște relații de atîția ani întrerupte.

Întîmplările din ziua aceea fuseseră mult prea interesante pentru ca Elizabeth să mai poată da atenție acestor prieteni noi, și nu putu face altceva decît să se gîndească și iar să se gîndească plină de uimire la amabilitatea domnului Darcy și, mai presus de toate, la dorința lui de a i-o prezenta pe sora sa.

Capitolul XLIV

Elizabeth se așteptase ca domnul Darcy să vină cu sora lui să-i facă o vizită a doua zi după sosirea domnișoarei Darcy la Pemberley și, în consecință, se hotărîse să nu se îndepărteze de han, în tot cursul acelei dimineți. Concluzia ei se dovedise însă greșită, căci musafirii se prezentară chiar în dimineața următoare sosirii lor în Lambton. Făcuseră o plimbare prin localitate împreună cu unii dintre noii lor prieteni și tocmai se reîntorseseră la han pentru a se schimba ca să ia prînzul cu familia aceea, cînd fură atrași la ferestre de zgomotul unei trăsură și văzură un domn și o doamnă într-un docar venind în susul străzii. Elizabeth, recunoscînd îndată livreaua, înțelese despre ce era vorba și nu mică fu mirarea rudelor sale cînd le aduse la cunoștință onoarea carc o aștepta. Unchiul și mătușa fură complet uluiți; iar stînjeneala din comportarea ei, în timp ce le spunea aceasta, pusă alături de faptul în sine și de multe altele din ziua precedentă, le deschise ochii. Nu băgaseră nimic de seamă mai înainte, dar acum înțeleseseră că nu exista altă explicație pentru asemenea atenții, venind de la un astfel de om, decît presupunerea că nutrea un sentiment pentru nepoata lor. În timp ce erau preocupați de aceste gînduri noi, tulburarea Elizabeth creștea cu fiecare clipă. Era foarte uimită de propria-i neliniște; printre alte motive de îngrijorare îi mai era și teamă că, din cauza înclinației ce-o avea pentru ea, fratele să n-o fi prezentat prea favorabil; și dorind mai mult decît oricînd să placă, îi era firește frică să nu fi pierdut capacitatea de a plăcea.

Se retrase de la fereastră, îngrijorată să nu fie văzută, și, în timp ce umbla de colo pînă colo prin cameră, încercînd să se calmeze, remarcă pe chipurile unchiului și mătușii atîta uimire încît se tulbură și mai mult.

Domnișoara Darcy și fratele său își făcură apariția și formidabila prezentare avu loc. Elizabeth văzu cu uimire că noua sa cunoștință era cel puțin tot atît de stingherită cît și ea. De cînd sosise în Lambton auzise că domnișoara Darcy era nespus de mîndră, dar cîteva minute de observație o convinseseră că era numai nespus de sfioasă. Îi

fu greu să-i smulgă mai mult decât răspunsuri monosilabice.

Domnișoara Darcy era înaltă și mai voinică decât Elizabeth ; și deși abia trecuse de șaisprezece ani, trupul i se rotunjise și avea o înfățișare plină de feminitate și grație. Era mai puțin frumoasă decât fratele său, dar pe chip i se putea citi inteligență și bună dispoziție și felul său de a fi era lipsit de pretenții și prietenos. Elizabeth, care se așteptase să găsească în ea un observator tot atât de pătrunzător și de nestinjenit cum fusese totdeauna domnul Darcy, se liniști mult întrevăzînd simțăminte atât de diferite.

Curînd după sosire, Darcy îi spuse că va veni și Bingley pentru a-i prezenta omagiile, iar de-abia avu timp să-și exprime plăcerea și să se pregătească pentru a primi un astfel de oaspete, că se și auzi pe scări pasul grăbit al domnului Bingley care, după o clipă, intră în cameră. Toată mînia Elizabethei împotriva lui pierise de mult dar, dacă ar mai fi simțit cît de cît așa ceva, cu greu ar fi rezistat în fața cordialității sincere pe care o manifestă cînd o revăzu. O întrebă, într-un fel prietenos, deși numai în general, despre familia ei, și o privi și vorbi cu aceeași voioasă naturalețe din totdeauna.

Pentru domnul și doamna Gardiner domnul Bingley nu era un personaj mai puțin interesant decât pentru ea însăși. Doreau de mult să-l vadă. Tot grupul din fața lor le stîrnea într-adevăr un viu interes. Bănuielile pe care tocmai începuseră să le aibă în legătură cu domnul Darcy și Elizabeth îi făcură să-și îndrepte observațiile și asupra unuia și a celuilalt cu o atenție cercetătoare, dar totuși rezervată și din aceste observații se convinseră curînd și deplin că cel puțin unul dintre ei știa ce înscamnă a iubi. În privința sentimentelor domnișoarei, aveau încă oarecari îndoieli ; dar că domnul era plin de cea mai vie admirație nu mai încăpea nici o îndoială.

Elizabeth avea și ea multe de făcut. Dorea să cunoască, în mod cert, sentimentele fiecăruia dintre oaspeți, dorea să și le lămurească pe ale sale și să se facă plăcută tuturor cît privește această ultimă dorință, în legătură cu care avea cele mai mari temeri că nu va reuși, succesul

ei era asigurat pentru că cei cărora se străduia să le facă plăcere erau predispuși în favoarea ei. Bingley era gata, Georgiana nerăbdătoare și Darcy hotărît să se lase încântat.

Cînd îl văzu pe Bingley, gîndurile îi zburară, firește, spre sora ei ; și oh ! ce mult dorea să știe dacă vreun gînd de-al lui luase același drum ! În unele momente i se părea că Bingley vorbea mai puțin și o dată, de două ori, cînd o privi, se bucură la gîndul că încearcă poate să găsească o asemănare. Dar, dacă aceasta putea fi numai o închipuire, purtarea lui față de domnișoara Darcy, care fusese prezentată ca o rivală a Janei, n-o decepționează deloc. Nu văzu nici la unul, nici la celălalt o singură privire care să trădeze un interes deosebit. Între dîșii nu se petrecu nimic care să justifice speranțele surorii lui. Din acest punct de vedere, ea se simți curînd satisfăcută ; iar înainte de a se despărți, se întîmplară două-trei lucruri mărunte care, după interpretarea ei plină de temeri, dovedea că dînsul își amintea de Jane cu o nuanță de tandrețe și cu dorința de a spune ceva care să aducă vorba despre ea, dacă ar fi îndrăznit. La un moment dat, cînd ceilalți discutau între ei, Bingley îi spuse pe un ton în care se simțea parcă un real regret că „era foarte mult de cînd nu mai avusese plăcerea s-o vadă“, și înainte ca ea să-i poată răspunde, adăugase : „Sînt mai mult de opt luni. Nu ne-am văzut de la 26 noiembrie, cînd am fost cu toții la bal la Netherfield“.

Elizabeth constată, mulțumită, precizia cu care își amintise această dată ; și apoi, fără legătură aparentă, profită de prilej ca să întrebe dacă *toate* surorile ei se aflau la Longbourn. Întrebarea nu spunea multe ; și nici remarcă de mai înainte ; dar privirea și felul în care fuseseră rostite dădeau vorbelor un anume sens.

Elizabeth nu-și putea întoarce des ochii către domnul Darcy dar, de cîte ori îl zărea, vedea pe chipul lui o expresie binevoitoare și tot ce spunea era rostit pe un ton atît de puțin „distant“ sau disprețuitor față de cei din jur, încît se convinse că ameliorarea manierelor lui, pe care o remarcase cu o zi înainte, oricît de temporară s-ar dovedi a fi, depășise — cel puțin — durata unei zile. Cînd îl văzu dorînd compania unor oameni cu care orice re-

Lații i s-ar fi părut, cu câteva luni înainte, compromițătoare, și făcînd totul pentru a le cîștiga simpatia ; cînd îl văzu atît de politicoș, nu numai cu dînsa, dar chiar și cu rudele ei pe care le disprețuisese pe față, și își reaminti ultima lor scenă atît de agitată din casa parohială de la Hunsford, constată că deosebirea, schimbarea erau atît de mari și o izbiră atît de puternic, încît greu se stăpîni ca să nu i se ghicească uimirea. Nu-l văzuse niciodată, nici în mijlocul prietenilor lui dragi la Netherfield, nici alături de înaltele lui rude de la Rosings, atît de dornic de a se face plăcut, atît de lipsit de orice pretenții, de orice rezervă, ca acum, cînd nimic important nu putea să rezulte din succesul efortului lui și cînd pînă și faptul de-a face cunoștință cu aceia către care se îndreptau atențiile lui ar fi provocat bătaia de joc și blamul din partea doamnelor de la Netherfield cît și a celor de la Rosings.

Oaspeții au stat cam o jumătate de oră ; și cînd s-au ridicat să plece, domnul Darcy o rugă pe sora lui ca împreună cu el să-și exprime dorința de a avea pe domnul și doamna Gardiner cît și pe domnișoara Bennet la masă, la Pemberley, înainte ca aceștia să părăsească ținutul. Domnișoara Darcy, deși cu o sfială care arăta neobișnuința de-a face invitații, se execută imediat. Doamna Gardiner se uită la nepoata ei, dorind să știe cît era de dispusă ea — pe care invitația o privea în primul rînd — să o accepte, dar Elizabeth întoarse capul. Presupunînd totuși că acest gest intenționat dovedea o stinghereală de moment, mai curînd decît faptul că nu-i convenea propunerea, și observînd la soțul ei, căruia îi plăcea societatea, marea dorință de a o accepta, îndrăzni să primească invitația, care rămase stabilită pentru a treia zi.

Bingley își exprimă marea bucurie de a o revedea pe Elizabeth, căci mai avea atîtea să-i spună și atîtea s-o întrebe despre prietenii lor din Hertfordshire. Elizabeth, punînd toate astea în seama dorinței de a vorbi despre sora ei, fu mulțumită ; din această cauză, ca și din altele, după plecarea oaspeților, ea se putu gîndi cu oarecare satisfacție la ultima jumătate de oră deși, în timpul vizitei, nu prea fusese încîntată. Dornică de a rămîne singură, temîndu-se de întrebări sau de aluzii din partea unchiului și mătușii, stătu cu ei numai atît cît să

audă buna lor părere despre Bingley și apoi se duse în grabă să se schimbe.

Dar nu avea motive să se teamă de curiozitatea domnului și doamnei Gardiner ; ei nu doreau s-o silească să spună ceva. Pentru ei, era evident că Elizabeth îl cunoștea pe domnul Darcy mai bine decât crezuseră ; era limpede că el era foarte îndrăgostit de ea. Observaseră multe lucruri demne de interes, dar nimic care să justifice o cercetare.

A avea o bună părere despre domnul Darcy era acum o dorință arzătoare și, atât cât îl cunoșteau, nu-i puteau găsi nici un cusur. Nu puteau rămâne indiferenți la politețea lui ; și dacă s-ar fi luat, pentru a-și face o opinie, după propriile lor simțăminte și după spusele menajerei, fără să țină seama de nimic altceva, societatea din Hertfordshire, care îl cunoștea, nu l-ar fi recunoscut drept domnul Darcy. Erau acum interesați a crede spusele menajerei ; și, în curînd, își dădură seama că mărturia unei servitoare care-l știa de cînd era de patru ani și a cărei comportare era demnă de respect nu trebuia respinsă. În mod pripit. Și nici la urechile prietenilor lor din Lambton nu ajunsese nimic care să scadă greutatea spuselor menajerei. Nu-l puteau acuza de nimic, în afară de mîndrie. Mîndrie probabil că avea și, chiar dacă n-ar fi avut, tot i s-ar fi imputat de către locuitorii aceluia mic orașel comercial, cu care familia lui nu era în vizită. Se recunoștea totuși că era generos și că ajută mult pe săraci.

În privința lui Wickham, călătorii aflaseră curînd că nu prea era bine văzut ; căci, deși cea mai mare parte din raporturile lui cu fiul stăpînului nu puteau fi perfect înțelese, era totuși fapt binecunoscut că, la plecarea din Derbyshire, lăsase o mulțime de datorii, pe care le onorase, după aceea, domnul Darcy.

Cît despre Elizabeth, în seara aceea gîndurile îi zburară la Pemberley mai stăruitor decît în ajun ; și deși seara ce trecea îi părea lungă, n-a fost îndeajuns de lungă pentru a se lămuri asupra sentimentelor ei față de *cineva* de acolo ; rămase trează două ore întregi, încercînd să și le limpezească. Desigur, nu-l ura. Nu ; ura pierise de mult și aproape tot de atunci se simțea rușinată de a fi

avut vreodată față de el un simțămînt care s-ar fi putut numi astfel. Respectul față de el, născut din convingerea că avea mari calități, deși cu greu acceptat la început, încetase de la un timp să-l mai considere incompatibil cu simțămintele ei ; iar acum, acest respect crescuse, se schimbase, devenise de o natură mai prietenoasă, din cauza mărturiilor atît de favorabile lui și a luminii atît de bune în care se plasase în ziua aceea. Dar, mai presus de toate, mai presus de respect și stimă, mai avea un motiv să fie plină de bunăvoință, care nu putea fi trecut cu vederea. Era recunoștința — recunoștința nu numai pentru că o iubise cîndva, dar pentru că o iubea încă de ajuns pentru a ierta toată agresivitatea și aroganța cu care îl refuzase și toate nedreptele acuzări ce însoțiseră acest refuz. Fusesse convinsă că el o va evita ca pe cel mai mare dușman al lui și, dimpotrivă, părăsise, atunci cînd se întîlniseră în-timplător, cît se poate de dornic de a-i păstra prietenia și, fără nici o manifestare deplasată de atenții, fără vreo ostentație în purtarea lui cînd era vorba de ceva care-i privea doar pe ei doi, căuta aprecierea prietenilor ei și dorea ca sora lui s-o cunoască. O asemenea schimbare la un om atît de mîndru trezea nu numai uimire, ci și recunoștință ; căci ea nu putea fi pusă pe seama iubirii, a iubirii arzătoare, și astfel fiind, impresia ce o făcea asupra ei era dintre acelea ce trebuie încurajate, nefiind deloc neplăcută, deși greu de definit. Îl respecta, îl stima, îi era recunoscătoare, îi dorea tot binele ; ar fi vrut numai să-și poată da seama cît de mult dorea ca binele acela să depindă de ea și în ce măsură ar fi fost spre fericirea amîndurora să-și folosească puterile — pe care își închipuia că le mai are încă — pentru a-l face să-și re-pete cererea.

Seara, mătușa și nepoata hotărîră că o amabilitate atît de deosebită ca aceea pe care o avusese domnișoara Darcy, venind să le viziteze chiar în ziua sosirii sale la Pemberley — unde nu avusese decît timpul necesar pentru a lua micul dejun — trebuia imitată, deși nu putea fi egală, printr-o manifestare de politețe din partea lor ; și că, în consecință, ar fi fost foarte oportun să-i facă o vizită la Pemberley, a doua zi dimineața. Și așa a rămas sta-

bilit. Elizabeth era încintată deși, cînd se întreba care era motivul, nu prea știa ce să-și răspundă.

Domnul Gardiner le părăsi îndată după micul dejun. Fusese invitat cu o zi înainte să vină să pescuiască și se stabilise definitiv ca dînsul să-i întâlnească pe unii dintre domni la Pemberley, către prînz.

Capitolul XLV

Fiind acum convinsă că antipatia domnișoarei Bingley față de ea se datora geloziei, Elizabeth nu putea să nu-și dea seama ce neplăcut impresionată va fi aceasta cînd ea își va face apariția la Pemberley și era curioasă să vadă cîtă politețe va manifesta doamna, cînd relațiile dintre ele vor fi reluate.

Sosind la Pemberley, au fost conduse prin hol în salonul care, fiind orientat către nord, era foarte plăcut pentru vară. Ferestrele dădeau spre parc și se deschideau asupra unei priveliști odihnitoare, înspre dealurile înalte și împădurite din spatele casei și înspre stejarii mindri și castanii de Spania împrăștiați în poiana dintre casă și dealuri.

În această încăpere au fost primite de domnișoara Darcy, care se afla acolo împreună cu doamna Hurst și domnișoara Bingley și cu doamna cu care locuia la Londra.

Georgiana le primi foarte politicos, dar cu o jenă care, deși izvora din sfială și teama de a nu face ceva greșit, putea da celor care se simțeau ei înșiși inferiori convingerea că era mîndră și rezervată. Doamna Gardiner și nepoata sa o înțelesesă însă și avură toată îngăduința pentru ea.

Doamna Hurst și domnișoara Bingley le onorară numai cu o reverență ; și după ce se așezară urmă o tăcere de cîteva clipe, stînjitoare cum sînt desigur întotdeauna tăcerile de acest fel. Prima care vorbi a fost doamna Annsley, o femeie amabilă, plăcută la vedere și care, încercînd să înlesnească o conversație, dovedea că era într-adevăr mai bine crescută decît oricare dintre celelalte

doamne ; convorbirea a fost dusă de ea și doamna Gardiner, cu cîte un ajutor ocazional din partea Elizabethei. Domnișoara Darcy făcea impresia că-și insuflă curaj pentru a participa și dînsa, și uneori, cînd riscul de a fi auzită era minim, cuteza să spună și ea cîte ceva.

Elizabeth își dade repede seama că era atent urmărită de domnișoara Bingley și că nu putea spune o vorbă, mai ales domnișoarei Darcy, fără să nu atragă atenția celeilalte. Constatarea aceasta nu ar fi împiedicat-o să încerce să vorbească cu Georgiana, dacă nu ar fi fost așezate prea departe una de alta ; nu-i părea însă rău că era scutită de obligația de-a face conversație, căci era preocupată de propriile ei gînduri. Se aștepta, în fiecare clipă, să vadă pe unii dintre domni intrînd în salon ; dorea — se temea — ca stăpînul casei să nu se afle printre ei ; și îi era greu să spună dacă mai mult dorea, sau mai mult se temea de acest lucru. După se stătu astfel un sfert de oră, fără să audă glasul domnișoarei Bingley, Elizabeth fu trezită de o întrebare rece a acesteia, care se interesa de sănătatea familiei sale. Îi răspunse cu o egală indiferență și la fel de scurt, și cealaltă nu mai spuse nimic.

Următoarea variație din timpul vizitei lor fu produsă de intrarea servitorilor aducînd carne rece, cake și o întreagă varietate din cele mai frumoase fructe de sezon ; dar acest lucru nu s-a produs decît după ce, prin zîmbete și priviri semnificative, doamna Annsley îi reamintise domnișoarei Darcy rolul ei de gazdă. Acum toate doamnele aveau o ocupație ; căci, dacă nu toate puteau conversa, toate puteau minca ; și frumoasele piramide de struguri, nectarine ¹ și piersici le-au atras repede în jurul mesei. În timp ce erau astfel ocupate, Elizabeth avu prilejul să decidă dacă mai mult se temea sau mai mult dorea apariția domnului Darcy, după sentimentul care o stăpîni cînd acesta intră în salon ; și atunci, deși cu o clipă înainte crezuse că dorința de a-l vedea predomina, începu să-i regrete venirea.

Dînsul stătuse un timp cu domnul Gardiner, care împreună cu alți doi-trei domni de-ai casei era la pescuit, și îl părăsise numai cînd aflase că doamnele din familia

¹ O varietate de piersici.

lui intenționau să-i facă Georgianeii o vizită, în cursul dimineții. Nici nu apăruse bine că Elizabeth și luase hotărîrea înțeleaptă de a fi degajată și nestinjenită, hotărîre foarte necesară, dar poate nu și foarte ușor de ținut, pentru că își dădu seama că treziseră bănuielile tuturor și că nu era ochi să nu-i urmărească lui Darcy toate gesturile, de cum intrase în cameră. Nimeni însă nu trăda o curiozitate mai mare decît domnișoara Bingley, în ciuda surîsurilor pe care le arbora ori de cîte ori se adresa vreunuia dintre cei care-i stîrniseră această curiozitate ; căci gelozia nu o dusese încă la disperare și nu încetase, în nici un fel, cu atențiile față de domnul Darcy. La intrarea fratelui său, domnișoara Darcy se strădui mult mai mult să participe la conversație ; și Elizabeth văzu că el era dornic ca sora lui să se împrietenească cu ea și încuraja, pe cît era cu putință, orice încercare de conversație și din partea uneia și din partea celeilalte. Domnișoara Bingley observă și ea toate acestea și, de necaz, făcu imprudența să folosească primul prilej pentru a spune cu o politețe batjocoritoare :

— Spune-mi, te rog, domnișoară Elizabeth, a plecat într-adevăr regimentul de miliție din Meryton ? Este desigur o mare pierdere pentru familia *dumneavoastră*.

Nu îndrăznise să pronunțe numele lui Wickham, în prezența lui Darcy ; dar Elizabeth înțelese imediat că la el se gîndise în primul rînd, și amintirile de tot felul în legătură cu Wickham o făcură să se simtă, o clipă, nenorocită ; dar străduindu-se din răspuțeri să respingă acest atac dușmănos, răspunse pe un ton destul de indiferent. În timp ce vorbea, se uită fără să vrea la Darcy și-l văzu aprins la față, privind-o grav, iar pe sora lui copleșită de consternare, incapabilă să-și ridice ochii din pămînt. Dacă domnișoara Bingley ar fi știut ce durere îi provoacă dragului ei prieten, ar fi renunțat, fără îndoială, de a mai face această insinuaare ; avusese numai intenția s-o tulbure pe Elizabeth, aducînd în discuție numele unui bărbat pentru care credea că avea o preferință, s-o facă să trădeze o susceptibilitate care s-o scadă în ochii lui Darcy, și poate să-i amintească acestuia de toată stupiditatea și absurditatea relațiilor întreținute de unii membri ai familiei ei cu acea unitate militară. La urechile domnișoa-

rei Bingley nu ajunsese nici un cuvînt despre proiectul de fugă al domnişoarei Darcy. Nu fusese dezvăluit nimă-nui, atît timp cît secretul putuse fi păstrat — singura excepţie era Elizabeth ; şi fratele avea în primul rînd grijă să-l ascundă de toate rudele lui Bingley, tocmai din dorinţa pe care Elizabeth i-o atribuisese de mult şi anume ca acestea să devină mai tîrziu rudele surorii lui. El îşi făcuse, desigur, un astfel de plan ; şi fără să însemne că planul avea vreo legătură cu încercarea lui de a-l despărţi pe Bingley de domnişoara Bennet, probabil că acesta contribuia cu ceva la viul interes ce-l nutrea pentru binele prietenului său.

Purtarea stăpînită a Elizabethiei îl linişti, însă, repede ; şi cum domnişoara Bingley, vexată şi dezamăgită, nu îndrăznea să continue pe tema lui Wickham, cu timpul îşi reveni şi Georgiana, deşi nu de ajuns pentru a fi în stare să mai spună ceva. Fratele său, căruia se temea să-i întîlnească ochii, de-abia îşi mai amintea că ea fusese amestecată în această chestiune ; iar incidentul care trebuia să-l facă să-şi mute gîndurile de la Elizabeth păru că i le fixează asupra ei, cu o bucurie mereu crescîndă.

Vizita nu se prelungi mult după întrebarea şi răspunsul menţionate mai sus ; şi în timp ce domnul Darcy le însoţea la trăsură, domnişoara Bingley dădu frîu liber simţămîntelor sale, criticînd persoana, comportarea şi toaleta Elizabethiei. Dar Georgiana refuză să i se alăture. Recomandările fratelui său fuseseră suficiente pentru a-i cîştigă favoarea ; judecata lui nu putea greşi ; iar el vorbise despre Elizabeth în termeni care nu-i lăsau Georgianeii posibilitatea s-o găsească altfel decît încîntătoare şi gentilă. Cînd Darcy reveni în salon, domnişoara Bingley nu se putu stăpîni să nu-i repete, în parte, cele ce-i spusese surorii lui.

— Ce rău arăta azi Eliza Bennet, domnule Darcy ! exclamă ea. N-am văzut în viaţa mea pe nimeni care să se fi schimbat atît, de iarna trecută pînă acum. I s-a în-negrit faţa şi s-a urîţit ! Louisa şi cu mine sîntem de părere că nici n-am fi recunoscut-o.

Oricît de puţin i-ar fi plăcut domnului Darcy asemenea comentarii, se mulţumi să răspundă cu răceală că nu remarcase altă schimbare, în afară de faptul că se bron-

zase-oarecum — nici o mirare după călătoria din vară aceea.

— În ce mă privește, reluă ea, trebuie să mărturisesc că n-am găsit niciodată nimic frumos la ea. Are o față prea îngustă, tenul fără nici o strălucire și trăsăturile nu-i sînt deloc frumoase. Nasul nu are nimic caracteristic, linia lui nu e perfect conturată. Dinții îi sînt acceptabili, dar cu totul obișnuiți ; iar ochii, despre care se spune uneori că sînt foarte frumoși, nu i-am găsit niciodată extraordinari. Au o privire ascuțită, răutăcioasă, care nu-mi place deloc ; și în toată atitudinea ei este un amestec de suficiență și lipsă de stil insuportabilă.

Cum domnișoara Bingley era atît de convinsă că Darcy o admira pe Elizabeth, nu aceasta era metoda cea mai bună pentru a se impune atenției lui ; dar oamenii minșoși nu sînt totdeauna înțelepți ; și, văzîndu-l în cele din urmă oarecum iritat, consideră că obținuse succesul la care se așteptase. El rămase totuși, cu hotărîre, tăcut ; iar ea, încăpățînîndu-se să-l facă să vorbească, continuă :

— Mi-amintesc ce uimiți am fost cu toții, cînd am cunoscut-o întîi la Hertfordshire, aflînd că era o frumoșețe renumită ; și mi-aduc în special aminte că v-am auzit spunînd într-o seară, după ce luaseră masa la Netherfield : „Ea, o frumoșețe ! Aș putea mai curînd s-o numesc bunul-simț înăscut“. Dar mai tîrziu s-a părut că v-a cîștigat favoarea și cred c-ați considerat-o destul de frumușică, într-un timp.

— Da, replică Darcy, care nu se mai putea stăpîni, dar *aceasta* a fost numai la început, cînd am făcut cunoștință, deoarece sînt multe luni de cînd mi se pare una dintre cele mai frumoase femei pe care le cunosc.

Apoi se îndepărtă și domnișoarei Bingley îi rămase toată satisfacția de a-l fi silit să-i spună ceea ce nu îndurera pe nimeni altul decît pe ea însăși.

La întoarcere, doamna Gardiner și Elizabeth discutară despre toate cele intimplate în timpul vizitei, în afară de ceea ce le interesa în mod special pe amîndouă. Au discutat despre înfățișarea și comportarea fiecăruia, cu excepția persoanei care le captiva cel mai mult atenția.

Au vorbit despre sora lui, prietenii lui, casa lui, fructele oferite, de toate, în afară de el ; și totuși Elizabeth era nerăbdătoare să afle ce credea doamna Gardiner despre dînsul, iar doamna Gardiner ar fi fost prea recunoscătoare nepeatei sale dacă ar fi deșchis dînsa acest subiect.

Capitolul XLVI

Elizabeth fusese grozav de dezamăgită cînd, sosind la Lambton, nu găsisese o scrisoare de la Jane; această dezamăgire se accentua în fiecare dimineată petrecută acolo. A treia zi însă mihnirea ei luă sfîrșit și Jane fu justificată, căci sosiră două scrisori deodată, una dintre ele purtînd însă mențiunea că fusese trimisă greșit, în altă localitate. Elizabeth nu se miră deloc de acest lucru, căci Jane scrisese greșit adresa.

Cînd sosiră scrisorile, erau toți gata de plimbare ; unchiul și mătușa plecară singuri, lăsînd-o să se bucure în liniște de ele. Scrisoarea cu adresa greșită trebuia deschisă prima ; fusese scrisă cu cinci zile înainte. Începea cu o relatare a tuturor micilor petreceri și invitații la care fuseseră, cuprinzînd știri de genul celor pe care le oferă provincia ; dar jumătatea a doua, datată cu o zi mai tîrziu și scrisă cu o vădită tulburare, comunica lucruri mai importante. Ea suna astfel :

De cînd am scris cele de mai sus, scumpa mea Lizzy, s-a întîmplat ceva teribil de neașteptat și de grav ; mă tem însă să nu te alarmez. Fii încredințată că sîntem cu toții sănătoși. Ceea ce am de spus se referă la biata Lydia. Noaptea trecută, la orele douăsprezece, imediat după ce ne culcasem, a sosit un curier din partea colonelului Forster pentru a ne informa că Lydia a plecat în Scoția cu unul dintre ofițerii lui ; ca să-ți spun adevărat, cu Wickham ! Închipuie-ți surprinderea noastră. Lui Kitty, totuși, acest lucru nu i s-a părut cu totul neașteptat. Sînt foarte, foarte mihnită. O căsătorie atît de imprudentă,

de ambele părți ! Vreau să sper, însă, tot ce se poate mai bine și că firea lui a fost rău înțeleasă. Nu-mi vine deloc greu să-l cred inconștient și imprudent, dar pasul acesta (și trebuie să ne bucurăm de el) nu-l arată deloc rău la suflet. Alegerea îi este, cel puțin, dezinteresată, pentru că trebuie că știe că tata nu-i poate da nimic. Biata mama este tare nenorocită. Tata suportă acest lucru mai ușor. Ce fericită sînt că nu le-am relatat niciodată ceca ce se spune despre el. Și noi amîndouă trebuie să uităm. Se bănuie că au pornit simbătă, pe la miezul nopții, dar nu li s-a observat lipsa pînă ieri dimineața, la orele opt. Am fost imediat înștiințați. Scumpa mea Lizzy, ei trebuie să fi trecut la zece mile de casa noastră. Colonelul Forster crede că ne putem aștepta să vină aici, curînd. Lydia i-a lăsat soției sale cîteva rînduri, în care o informa de intenția lor. Trebuie să închei, căci nu pot lipsi mult de lîngă biata mama. Mă tem că n-ai să fii în stare să înțelegi scrisoarea mea ; abia dacă știu ce ți-am scris.

Fără să-și ia răgazul să judece, dîndu-și cu greu seama de ceea ce simțea, cînd termină de citit scrisoarea Elizabeth puse mîna pe cealaltă și, deschizînd-o cu cea mai mare nerăbdare, citi cele ce urmează. Fusese scrisă o zi după expedierea primei scrisori.

Pînă acum trebuie să fi primit, scumpă surioară, scrisoarea mea scrisă în grabă. Doresc ca aceasta să fie mai ușor de înțeles ; deși nu lipsa timpului mă stingherește, capul îmi este atît de zăpăcit, încît nu pot garanta că voi fi limpede. Prea scumpă Lizzy, abia dacă știu ce ar trebui să scriu ; am însă vești proaste pentru tine, vești care nu pot fi amînite. Oricît de imprudentă ar fi căsătoria dintre domnul Wickham și biata noastră Lydia, așteptăm acum nerăbdători știrea că a avut loc, deoarece sînt prea multe motive să ne temem că nu au plecat în Scoția. Colonelul Forster a venit ieri — plecase din Brighton alaltăieri, cîteva ore după curierul său. Deși scurta scrisoare lăsată de Lydia pentru doamna For-

ster le dădea a înțelege că plecau la Gretna Green ¹, Denny a lăsat să-i scape o vorbă, în legătură cu convingerea lui că W. n-a avut niciodată intenția să plece acolo și nici să se însoare cu Lydia, ceea ce, ajungînd la urechile colonelului F., l-a alarmat și l-a făcut să plece din Brighton ca să le dea de urmă. Le-a luat ușor urma pînă la Clapham, dar nu mai departe ; pentru că, ajunși acolo, au închiriat o trăsură de piață, concediind cupeul care-i adusese de la Epsom. Tot ceea ce se știe despre ei după aceea este că au fost văzuți continuîndu-și drumul spre Londra. Nu știu ce să cred. După ce a făcut toate cercetările posibile în direcția Londrei, colonelul F. s-a îndreptat spre Herfordshire, continuîndu-și, plin de îngrijorare, cercetările la toate barierele și hanurile din Barnet și Hatfield, dar fără succes. Nimeni, avînd semnalmentele lor, nu fusese văzut pe acolo. Plin de cea mai caldă înțelegere, a venit la Longbourn pentru a ne împărtăși temerile sale, într-un mod care-i face cea mai mare cinste. Îmi pare sincer rău pentru dînsul și doamna F., dar nimeni nu le poate aduce nici o vină. Disperarea noastră, draga mea Lizzy, este foarte mare. Tata și mama se gîndesc la tot ce poate fi mai rău, dar eu nu-l pot crede atît de neomenos. Poate că, dintr-o mulțime de motive, ei consideră că e mai potrivit să se căsătorească în secret, la oraș, decît să se țină de proiectul inițial : și chiar dacă el ar fi capabil să aibă asemenea intenții față de o fată tînără, cu o situație socială ca a Lydiei, ceea ce nu pare probabil, pot oare s-o consider pe ea atît de total pierdută ? Cu neputință ! Mă doare totuși că domnul colonel F. nu este înclinat să creadă că se vor căsători : a clătinat din cap cînd i-am mărturisit nădejile mele și mi-a spus că se teme că W. nu este un om în care să ai încredere. Biata mama este într-adevăr bolnavă și nu iese din camera ei. Dacă ar putea face un efort să se stăpînească ar fi mai bine, dar nu te poți aștepta la asta ; cît despre tata, nu l-am văzut în viața mea atît de

¹ Sat în Scoția, lingă granița cu Anglia, unde în secolul al XVIII-lea căsătoriile se celebrau cu foarte multe înlesniri.

afectat. Sărmana Kitty e disperată că ne-a ascuns dragostea lor ; cum era însă o chestiune de încredere, nu-i de mirare. Sînt sincer bucuroasă, dragă Lizzy, că ai fost cruțată oarecum de scenele acestea dureroase ; și acum, că primul șoc a trecut, să-ți mărturisesc oare cit mi-este de dor să vii înapoi ? Nu sînt totuși atît de egoistă încît să insist, dacă este vreun inconvenient. La revedere ! Pun iarăși mîna pe condei pentru a face ceea ce ți-am spus că nu voi face, dar împrejurările sînt de așa natură că nu mă pot stăpîni să nu vă rog din toată inima, pe toți, să vă reîntoarceți cit mai curînd cu putință. Îi cunosc pe unchiul și mătușa atît de bine, încît nu mă tem să le-o cer, deși am o rugămintă în plus pentru unchiul nostru. Tata va pleca imediat cu colonelul Forster la Londra, să încerce s-o găsească. Ce are de gînd să facă, într-adevăr nu știu, dar marea lui mîhnire îl va împiedica să ducă la capăt o hotărîre, în modul cel mai bun și mai sigur, iar colonelul Forster este obligat să fie miine seara din nou la Brighton. La o astfel de nevoie sfatul și ajutorul unchiului nu se pot compara cu nimic în lume ; dînsul va înțelege imediat în ce stare mă aflu ; contez pe bunătaea lui.

— Oh ! unde, unde este unchiul ? strigă Elizabeth în clipa cînd sfîrși scrisoarea, țîșnind ca o săgeată de pe scaun, nerăbdătoare să-l găsească fără să piardă o clipă din timpul atît de prețios ; cînd însă ajunse la ușă, aceasta fu deschisă de un servitor și în față îi apărură domnul Darcy. Chipul ei palid, impetuozitatea ei îl făcură să tresară și, înainte ca el să-și fi revenit de ajuns pentru a-i vorbi, Elizabeth — în mintea căreia orice gînd era înlăturat de gîndul la situația Lydiei — exclamă

— Vă cer iertare, dar trebuie să vă las. Trebuie să-l găsesc imediat pe domnul Gardiner, pentru o chestiune care nu poate suferi aminare ; nu am o clipă de pierdut.

— Doamne sfînte ! Ce s-a întîmplat ? exclamă Darcy, cu mai multă afecțiune decît politețe. Apoi, revenindu-și Nu vă voi reține nici măcar o clipă, dar îngăduiți-mi mie

Sau lăsați servitorul să se ducă după domnul și doamna Gardiner. Nu sînteți într-o stare prea bună ; nu puteți merge singură.

Elizabeth șovăi, dar îi tremurau genunchii și înțelese ce puțin s-ar cîștiga prin încercarea ei de a-i găsi. Chemă deci înapoi servitorul și îi dădu poruncă, deși atît de fără suflare încît abia dacă putu fi înțeleasă, să-i caute și să-i aducă imediat acasă pe stăpînul și stăpîna lui.

După ce acesta ieși, Elizabeth se așeză, incapabilă să se mai țină pe picioare ; arăta ca un om atît de bolnav, încît lui Darcy îi fu imposibil s-o lase singură sau să se abțină de a-i spune pe un ton plin de blîndețe și compătimire :

— Îngăduiți-mi să chem camerista dumneavoastră. Nu puteți lua ceva care să vă ajute ? Un pahar cu vin — să vă aduc un pahar ? Vă este foarte rău.

— Nu, mulțumesc, replică ea, încercînd să-și revină. Mie nu mi s-a întîmplat nimic rău. Mă simt destul de bine ; sînt însă copleșită de niște vești îngrozitoare pe care le-am primit, acum chiar, din Longbourn.

Spunînd acestea, izbucni în plîns și timp de cîteva minute nu mai putu scoate un cuvînt. Darcy, nenorocit și emoționat, putu doar îngăima ceva despre părerea lui de rău, privind-o într-o tăcere compătimitoare. În cele din urmă, Elizabeth vorbi din nou

— Am primit chiar acum de la Jane o scrisoare cu știri atît de groaznice ! Ele nu pot fi ascunse nimănui. Sora mea cea mică și-a lăsat toți prietenii... a fugit cu... s-a azvirlit în brațele lui... ale domnului Wickham. Au plecat împreună din Brighton. *Dumneavoastră* îl cunoașteți prea bine pentru a nu avea îndoieli asupra urmării. Ea nu are bani, nici relații, nimic care să-l ispitească să... Este pe veci pierdută.

Darcy rămase împietrit de uimire.

— Cînd mă gîndesc, adăugă Elizabeth cu un glas și mai tulburat, că eu aș fi putut împiedica acest lucru, eu care știam cine este el ! Dacă aș fi spus familiei mele o parte numai, o parte din ceea ce știam ! Dacă firea lui ar fi fost cunoscută, aceasta nu s-ar fi putut întîmpla. Dar acum este totul, totul prea tîrziu.

— Sînt foarte mîhnit, strigă Darcy... mîhnit... revoltat. Dar este sigur, absolut sigur ?

— Vai ! Da ! Au plecat împreună din Brighton, duminică noaptea, și il s-a luat urma pînă la Londra, dar nu mai departe. E sigur că n-au plecat în Scoția.

— Și ce s-a făcut, ce s-a încercat pentru a o regăsi ?

— Tatăl meu a plecat la Londra și Jane a scris pentru a-l ruga pe unchiul să ne dea îndată ajutor ; într-o jumătate de oră sper să fim plecați. Dar nu se poate face nimic ; știu foarte bine că nu este nimic de făcut. Ce se poate face cu un astfel de om ? Cum să-i poți măcar descoperi ? Nu am nici cea mai mică speranță. Oricum ai lua-o, este îngrozitor.

Darcy clătină din cap în semn de tăcută încuviințare.

— Și doar *mie*, ochii mî-au fost deschiși asupra adevăratei lui firi ! Oh ! De-aș fi știut numai ce era necesar, ce trebuia să-ndrăznesc să fac ! Dar n-am știut... m-am temut să nu fac prea mult. Cumplită, cumplită greșeală.

Darcy nu răspunse nimic. Părea că nici n-o aude și umbla de colo pînă colo prin încăpere, într-o adîncă meditație, cu fruntea încrețită și cu un aer posomorît. Cîrînd Elizabeth remarcă acest lucru și îl înțelese imediat. Puterile o părăseau ; totul *trebuia* să se prăbușească sub dovada unei asemenea rușini în familie, sub certitudinea totalei dezonorări. Elizabeth nu putea nici să se mire, nici să condamne ; și gîndul că el se va învinge pe el însuși n-aduse inimii ei nici o mîngîiere, iar durerii ei nici o alinare. Era, dimpotrivă, exact împrejurarea care s-o facă să-și înțeleagă propriile-i dorințe ; și nîcîcînd nu simțise mai limpede că l-ar fi putut iubi, ca acum, cînd toată iubirea ei trebuia să fie zadarnică.

Dar preocupările personale, deși năvăleau, nu putură pune stăpînire pe ea. Lydia, umilînța, nenorocirea pe care aceasta le revărsa asupra tuturor înghițiră cîrînd orice preocupare personală ; acoperindu-și fața cu batista, Elizabeth nu-și mai dădu seama de nimic și, după cîteva minute, fu chemată la realitate de glasul domnului Darcy care-i spuse, cu un ton plin de compasiune. dar în același timp și rezervat.

— Mi-e teamă că de mult doreați să rămâneți singură și nu am nici o scuză pentru faptul de a nu fi plecat, în afară de mîhnirea mea reală, deși nefolositoare. Facă cerul să pot spune sau face ceva care să vă aducă alinare într-o asemenea nenorocire. Dar nu vă voi mai chinui cu zadarnicele mele urări care ar putea părea exprimate anume pentru a solicita mulțumiri din partea dumneavoastră. Nenorocirea aceasta o va împiedica, mă tem, pe sora mea de a avea plăcerea să vă vadă astăzi la Pemberley.

— Oh ! Da ! Fiți vă rog atît de bun și scuzați-ne față de domnișoara Darcy. Spuneți-i că trebuie să ne întoarcem imediat acasă din cauza unei chestiuni foarte urgente. Ascundeți-i cit veți putea tristul adevăr. Știu că mult timp nu va fi posibil.

Darcy o asigură imediat că va păstra secretul și își exprimă din nou mîhnirea pentru nenorocirea ei și dorința ca această întimplare să aibă un sfîrșit mai bun decît se putea spera deocamdată ; apoi, rugînd-o să prezinte complimente rudelor ei, o privi cu gravitate ca pentru a-și lua rămas bun și se îndepărtă.

În timp ce Darcy ieșea din cameră, Elizabeth simți cît de puțin probabil era să se mai revadă în termenii atît de cordiali care marcaseră cele cîteva întîlniri ale lor la Derbyshire ; și, aruncînd o privire retrospectivă asupra timpului de cînd se cunoșteau, atît de bogat în contradicții și variații, suspină din cauza absurdității sentimentelor care acum ar fi îndemnat-o la continuarea acestei apropieri, iar în trecut la încetarea ei.

Dacă recunoștința și stima sînt temelii puternice pentru o dragoste, schimbarea de sentiment a Elizabethei nu va fi nici surprinzătoare, nici criticabilă. Dar, dacă lucrurile stau altfel — dacă afecțiunea pornind din asemenea izvoare este absurdă sau nefirească prin comparație cu ceea ce a fost descris atît de des ca țîșnind la prima întîlnire cu ființa iubită, chiar înainte ca două vorbe să fie schimbate — atunci nimic nu poate fi spus în apărarea ei, afară de faptul că Elizabeth făcuse oarecum o încercare cu cea de a doua metodă, simțindu-se atrasă de Wickham ; și că insuccesul acesteia o îndreptătea, poate, să încerce prima metodă, mai puțin interesantă.

Oricum o fi, ca îl văzu plecând, cu părere de rău, și acest prim exemplu al urmărilor pe care le-ar putea avea infamia Lydiei îi oferi, reflectînd la întîmplarea aceea nenorocită, încă un motiv de durere.

După ce citise cea de-a doua scrisoare a Janei, ea nu nutrise nici un moment speranța că Wickham ar avea intenția să se însoare cu Lydia. Nimeni, în afară de Jane, credea ea, nu se putea amăgi cu o astfel de nădejde. Surprinderea era cel mai neînsemnat dintre toate simțămintele pe care le încerca în legătură cu cele petrecute. Atîta timp cît cunoscuse numai conținutul primei scrisori, fusese foarte mirată, foarte uimită ; i se părea de neînțeles ca Wickham să se însoare cu o fată pe care era imposibil s-o ia pentru bani și de neînțeles că Lydia reușise să-l atragă. Acum totul îi apărea din cale-afară de firesc. Pentru o legătură de acest fel, ea avea probabil destul farmec ; și deși era imposibil să-și închipuie că Lydia se hotărîse în mod deliberat să fugă cu el, fără intenția de a se căsători, nu-i era greu să creadă că nici virtutea și nici judecata nu o vor împiedica să cadă ușor pradă.

Nu băgase niciodată de seamă, atîta vreme cît regimentul se aflase în Hertfordshire, că Lydia ar fi avut vreo preferință pentru el ; era însă convinsă că Lydia n-avea nevoie decît de încurajare, pentru a se atașa de oricine. Cînd unul, cînd altul dintre ofițeri fusese preferatul ei, după cum o atrăgeau atențiile lor. Afecțiunile ei erau în continuă fluctuație, dar niciodată fără obiect. Prostia de a o fi scăpat din ochi și greșita îngăduință față de o astfel de fată — vai ! cît de viu le resimțea acum !

Era înnebunită să ajungă mai repede acasă, să audă, să vadă, să fie la fața locului, să împartă cu Jane grijiile care cădeau acum în întregime pe umerii ei, într-o familie atît de dezorganizată — un tată absent, o mamă incapabilă de vreun efort și avînd tot timpul nevoie de atențiile cuiva ; și, deși era convinsă că nu se putea face nimic pentru Lydia, intervenția unchiului părea să fie de cea mai mare importanță, și pînă cînd acesta intră în

cameră, nerăbdarea o chinui amarnic. Domnul și doamna Gardiner se grăbiseră să se întoarcă, alarmați, presupunând din spusele servitorilor că nepoata lor se îmbolnăvisese subit ; dar, liniștindu-i imediat din acest punct de vedere, Elizabeth le comunică nerăbdătoare cauza pentru care-i chemase, citindu-le cele două scrisori, cu glas tare, stăruind asupra post-scriptumului dintr-a doua cu o energie plină de temeri, fiindcă Lydia nu fusese nicio dată una din preferatele lor. Domnul și doamna Gardiner nu puteau fi decît adînc îndurerați — nu numai Lydia, ci ei toți erau amestecați în această poveste ; și după primele exclamații de surpriză și oroare, domnul Gardiner promise din toată inima întreg ajutorul ce-i stătea în putință. Elizabeth, deși nu se așteptase la altceva, îi mulțumi cu lacrimi de recunoștință ; și toți trei fiind în-suflețiți de același gînd, hotărîră grabnic totul pentru plecare. Urmau să plece cît mai curînd posibil.

— Dar, ce facem cu vizita la Pemberley ? strigă doamna Gardiner. John ne-a spus că domnul Darcy se afla aici cînd ai trimis după noi. E adevărat ?

— Da ; și i-am spus că nu ne vom putea ține promisiunea. *Lucrul acesta este stabilit.*

— Ce este stabilit ? repetă mătușa, în timp ce fugea în cameră pentru a se pregăti de drum. Sînt ei oare în asemenea termeni încît ea să-i spună tot adevărul ? Oh ! dacă aș ști cum s-au petrecut lucrurile !

Dorințele însă erau zadarnice sau, în cazul cel mai bun, puteau servi numai ca s-o amuze în zorul și vîltoarea orei ce urmă. Dacă Elizabeth ar fi avut răgazul să se destindă, ar fi rămas convinsă că cîeva atît de nenorocit ca ea nu mai era bun de nimic dar a avut, ca și mătușa, partea ei de treburi și, printre altele, trebuia să scrie tuturor prietenilor din Lambton scrisori cu scuze născocite pentru grabnica lor plecare. Totuși, într-o oră erau toate gata ; cum între timp domnul Gardiner plătise contul la han, nu le mai rămînea nimic de făcut decît să plece ; și Elizabeth, după tot chinul din dimineața aceea, se văzu, într-un timp mai scurt decît și-ar fi putut închipui, instalată în trăsură și în drum spre Longbourn.

Capitolul XLVII

— M-am gîndit din nou la toate, Elizabeth, spuse unchiul, pe cînd ieşeau afară din oraş, şi, într-adevăr, după o matură gîndire, sînt mult mai înclinat să judec povestea aşa cum judecă sora dumitale mai mare. Mi se pare atît de neverosimil ca un tînăr să aibă asemenea intenţii faţă de o fată care nu este în nici un caz lipsită de protecţie sau singură pe lume şi care era în momentul acela invitata soţiei colonelului lui, încît sînt foarte înclinat să sper numai bine. S-ar putea el oare aştepta ca familia ei să nu intervină ? S-ar putea el oare aştepta să mai aibă loc în regiment după un astfel de afront făcut colonelului Forster ? Tentaţia nu este pe măsura riscului.

— Crezi cu adevărat asta ? exclamă Elizabeth, înviorîndu-se pentru o clipă.

— Pe cuvîntul meu, interveni doamna Gardiner, încep să fiu de părerea unchiului dumitale. Este într-adevăr o prea mare încălcare a decenţei, a onoarei, a interesului ca el să se facă vinovat de aşa ceva. Nu pot avea o părere atît de proastă despre Wickham. Dar tu, Lizzy, îl poţi oare desconsidera într-atît, încît să-l crezi în stare de aşa ceva ?

— Poate că nu într-atît, încît să-şi uite propriul lui interes. Dar de toate celelalte, pot să-l cred în stare. Dacă într-adevăr s-ar putea să fie aşa ! Dar nu îndrăznesc să sper. De ce nu şi-au continuat drumul spre Scoţia, dacă ar fi aşa ?

— În primul rînd, răspunse domnul Gardiner, nu există nici o dovadă absolută că n-au plecat în Scoţia.

— Oh ! Dar faptul că au schimbat cupeul pe o trăsură de piaţă constituie o dovadă foarte serioasă ! Şi în afară de asta, nu s-a dat de urma lor pe drumul către Barnet !

— Ei bine, atunci să presupunem că sînt la Londra. S-ar putea să se fi dus acolo numai pentru a se ascunde — nu cu vreun alt scop mai special. Probabil că n-au cîine ştie ce bani nici unul, nici celălalt ; şi s-ar putea să

li se pară mai economic, deși mai puțin expeditiv, să se căsătorească la Londra, decît în Scoția.

— Dar de ce tot acest secret ? De ce teama de a fi descoperiți ? De ce trebuie să se căsătorească în ascuns ? Oh ! Nu, nu, nu pare plauzibil. Prietenul lui cel mai apropiat, se vede din relatarea Janei, era convins că nu avea nici o intenție să se însoare cu ea. Wickham nu se va căsători niciodată cu o femeie fără avere. Nu și-o poate îngădui. Și ce calități are Lydia, ce farmece în afară de tinerețe, sănătate și o fire veselă, care să-l determine ca, de dragul ei, să piardă șansa de a se căpătui printr-o căsătorie avantajoasă. Cît privește neplăcerile de care s-ar putea teme pentru faptul că regimentul cunoaște fuga lui dezonorantă cu ea, nu sînt în stare să spun nimic pentru că nu știu nimic despre consecințele ce le-ar avea un astfel de pas. Dar în privința celeilalte obiecții a dumatăle, mă tem că nici nu intră în discuție. Lydia nu are frați care să intervină ; și el și-ar putea închipui, din comportarea tatălui meu, din indolența și lipsa de atenție pe care părea întotdeauna s-o aibă față de cele ce se întîmplau în familia lui, că *dînsul* va face la fel de puțin și se va preocupa de toate astea la fel de puțin ca oricare alt tată.

— Dar poți să crezi că Lydia e atît de desprinsă de toate, în afară de dragostea ei pentru el, încît să consimtă să trăiască cu el altfel decît măritată ?

— Pare a fi și este într-adevăr cît se poate de revoltător, replică Elizabeth cu ochii plini de lacrimi, să fii silit să ai îndoieli asupra cinstei și decenței surorii tale, în ce privește acest aspect. Dar într-adevăr nu știu ce să spun. Poate că nu sînt dreaptă cu ea. Este însă foarte tinără ; n-a fost niciodată învățată să se gîndească la lucruri serioase ; și, în ultimele șase luni — nu, în ultimul an de zile — nu s-a ocupat decît de distracții și frivolități. I s-a îngăduit să-și folosească timpul în modul cel mai trîndav și cel mai ușuratic cu putință și să-și însușească drept bună orice părere îi ieșea în cale. De cînd regimentul a fost încartiruit la Meryton, n-a mai avut în minte altceva decît dragostea, flirtul și ofițerii. A făcut tot ce i-a stat în putință, vorbind și gîndindu-se numai la aceste lucruri, ca să dea — cum să-i spun ? — o

mai mare amploare pornirilor ei care sînt, în mod firesc, destul de exuberante. Și știm cu toții că Wickham are tot farmecul și toată dibăcia care pot cuceri o femeie.

— Vezi însă că Jane, spuse mătușa ei, nu are o părere atît de rea despre Wickham, încît să-l creadă în stare de această tentativă.

— Despre cine crede Jane vreodată ceva rău ? Și pe cine oare — oricare i-ar fi fost comportarea anterioară — l-ar crede ea în stare de o astfel de tentativă, pînă la probă contrarie ? Jane însă știe, tot atît de bine ca și mine, cine este Wickham în realitate. Știm și ea și eu că este un deprăvat, în toate sensurile cuvîntului ; că nu este nici integru, nici om de onoare ; că este tot atît de fals și de înșelător pe cît este de insinuant.

— Și știi cu adevărat toate astea ? întrebă doamna Gardiner care ardea de curiozitate să afle sursa de informații a Elizabethei.

— Știu sigur, răspunse Elizabeth, roșind. Ți-am povestit mai deunăzi despre purtarea lui infamă față de domnul Darcy ; și dumneata însăși ai auzit, cînd ai fost ultima oară la Longbourn, în ce fel vorbea despre omul care s-a purtat cu el cu atîta îngăduință și generozitate. Și mai sînt și alte lucruri pe care nu-mi pot îngădui — care nu merită să fie relatate ; dar minciunile lui în legătură cu toată familia de la Pemberley nu au sfîrșit. Din cele ce-mi spusese despre domnișoara Darcy, eram pregătită să văd o fată mîndră, distantă, dezagreabilă. Totuși, el știa că este tocmai contrariul. Știa desigur că este prietenoasă și lipsită de pretenții, așa cum am constatat noi.

— Dar Lydia nu știe nimic din toate astea ? E cu neputință ca ea să nu cunoască lucruri pe care dumneata și Jane le știți atît de bine.

— Oh ! Da ! Acesta este lucrul cel mai rău dintre toate. Pînă la vizita mea în Kent, unde i-am văzut atît de des pe domnul Darcy și ruda lui, colonelul Fitzwilliam, nu cunoșteam nici eu adevărul. Iar cînd m-am întors acasă, regimentul urma să plece din Meryton într-o săptămîină-două. Așa stînd lucrurile, nici Jane, căreia îi povestisem totul, nici eu nu am crezut că era necesar să dăm în vileag ceea ce știam ; căci cui i-ar fi putut fi de

folos ca buna părere generală despre el să fie răsturnată ? Chiar și atunci cînd s-a hotărît ca Lydia să plece cu doamna Forster, nu mi s-a părut deloc necesar să-i deschid ochii asupra lui. Ca ea să fie în pericol pentru că i-am ascuns adevărul, nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte. Ca acest lucru să aibă o asemenea consecință, vă puteți închipui că era destul de departe de gîndul meu.

— Cînd au plecat cu toții la Brighton deci, nu aveai nici un motiv, presupun, să crezi că se iubeau.

— Nici cel mai neînsemnat. Nu-mi pot aminti vreun semn de afecțiune din partea unuia sau a celuilalt ; și dacă am fi băgat de seamă așa ceva, trebuie să știi că familia noastră nu este dintre acelea care lasă să-i scape un asemenea prilej. Cînd Wickham a intrat în acest regiment, Lydia a fost destul de dispusă să-l admire ; dar așa am fost toate. Toate fetele din Meryton sau din împrejurimi își ieșiseră din mîni din cauza lui, în primele două luni ; el însă nu i-a acordat Lydiei nici o atenție specială ; și, ca urmare, după ce l-a admirat cu înflăcărare un timp, capriciul pentru el a slăbit și alți ofițeri din regiment, care i-au acordat mai multă atenție, au devenit preferații ei.

E ușor de închipuit că oricît de puține elemente noi se mai adăugau la temerile, speranțele și presupunerile lor, prin dezbaterrea acestui subiect pasionant, nici un altul nu le-a putut reține multă vreme atenția, tot timpul cît a durat călătoria. Din gîndurile Elizabethei n-a dispărut nici o clipă. Țintuit în mintea ei de cel mai aprig dintre chinuri — învinuirile ce singură și le aducea — ea nu găsi o clipă de răgaz sau de uitare.

Au călătorit cît s-a putut de repede ; și, cu o noapte dormită pe drum, au ajuns la Longbourn a doua zi, pe la vremea mesei. Elizabeth se mîngîia cu gîndul că Jane nu obosise de prea lungă așteptare.

Micuții Gardiner, atrași de vederea unei trăsuri, se aflau pe treptele casei, cînd aceasta a intrat pe alee ; și cînd s-a oprit în fața ușii principale, uimirea fericită care le-a iluminat chipurile și le-a cuprins toată făptura, manifestîndu-se în sărituri și zbenguieli, a fost primul semn de bucurie „bun venit“.

Elizabeth sări jos și după ce-i sărută în grabă, zori înspre vestibul, unde o întâmpină imediat Jane care, venind din camera mamei lor, coborîse scările în goană.

Elizabeth o îmbrățișă cu dragoste, ochii amînduora fiind plini de lacrimi, și-o întrebă, fără să piardă o clipă, dacă aflaseră ceva despre fugari.

— Nu încă, replică Jane, dar acum, că scumpul meu unchi a venit, sper că totul va fi bine.

— Tata e la oraș ?

— Da, a plecat marți, așa cum ți-am scris.

— Și ai primit des vești de la el ?

— Numai o singură dată. Mi-a scris miercuri cîteva rînduri ca să ne comunice că a ajuns cu bine și să-mi spună ce măsuri a luat, căci îl rugasem în mod special. A adăugat numai că nu-mi va scrie pînă ce nu va avea ceva important de anunțat.

— Și mama, ce face mama ? Ce faceți voi, toate ?

— Mama este destul de bine, cred, deși teribil de abătută. Este sus și se va bucura grozav să vă vadă. Nu iese încă din camera ei. Mary și Kitty, slavă cerului, sînt foarte bine.

— Dar tu ? Ce faci tu ? întrebă Elizabeth. Ești palidă. Prin cîte trebuie să fi trecut !

Sora ei o asigură totuși că se simțea foarte bine ; și conversația, care avusese loc în timp ce domnul și doamna Gardiner se ocupau de copiii lor, luă sfîrșit, căci se apropiau de ele toți ceilalți. Jane alergă la unchiul și mătușa ei ; le ură bun sosit și le mulțumi printre zîmbete și lacrimi.

După ce intrară cu toții în salon, întrebările pe care Elizabeth le pusese deja au fost — bineînțeles — repetate de ceilalți și văzură imediat că Jane nu le putea da nici o știre. Totuși, optimismul ei, întreținut de inima-i plină de bunăvoință, nu o părăsise încă ; aștepta mereu să se sfîrșească totul cu bine și spera că în dimineața următoare va sosi o scrisoare, fie de la Lydia, fie de la tatăl ei, care să-i informeze despre felul cum mergeau lucrurile și poate chiar să le anunțe căsătoria.

Doamna Bennet, în apartamentul căreia se dușeră după cîteva minute de conversație, le primi așa cum era de așteptat ; cu lacrimi, regrete și lamentații, in-

vectorive la adresa purtării ticăloase a lui Wickham și plîngeri despre nedreptatea și suferințele îndurate de ea, acuzînd pe toată lumea, cu excepția persoanei a cărei dezastruoasă indulgență era cauza principală a erorilor fiicei sale.

— Dacă aș fi putut să-mi impun punctul de vedere, spuse ea, și să plec la Brighton cu toată familia, *asta nu s-ar fi întîmplat* ; dar scumpa și sărmana Lydia nu a avut pe nimeni care să-i poarte de grijă. De ce au scăpat-o Forsterii din ochi ? Sint convinsă că a fost din partea lor o mare nebagare de seamă, sau așa ceva, pentru că ea nu este genul de fată care să facă una ca asta, dacă ar fi fost bine păzită. Am fost tot timpul convinsă că nu sint deloc indicați s-o aibă în grijă ; dar, ca de obicei, nu s-a ținut seama de mine. Biata, draga copilă ! Și iată că domnul Bennet a plecat și știu că are să se bată în duel cu Wickham, pe unde l-o găsi, și o să fie ucis, și ce-o să se-ntîmple cu noi toate ? Familia Collins o să ne dea afară, înainte ca el să fi apucat să se răcească bine în groapă ; și dacă n-ai să fii bun cu noi, dragă frate, nu știu ce-o să ne facem.

Toți protestară vehement împotriva unor idei atît de îngrozitoare ; iar domnul Gardiner, după ce o asigură cum putu mai bine de toată dragostea ce i-o purta ei și întregii familii, îi spuse că avea de gînd să fie la Londra chiar a doua zi și că-l va ajuta pe domnul Bennet în toate încercările de a o găsi pe Lydia.

— Nu te lăsa pradă unor îngrijorări inutile, adăugă el. Cu toate că sint motive să ne așteptăm la tot ce poate fi mai rău, nu este cazul să luăm asta drept sigur. N-a trecut nici o săptămînă de cînd au plecat la Brighton. În cîteva zile s-ar putea să cîpătăm ceva vești de la ei ; și pînă ce nu vom afla că nu s-au căsătorit și că nu au de gînd să se căsătorească, să nu socotim totul pierdut. Cum voi ajunge în oraș, mă voi duce la cumnatul meu și-am să-l fac să vină cu mine acasă, în strada Gracechurch, și pe urmă ne vom sfătui ce avem de făcut.

— Oh ! Dragă frate ! replică doamna Bennet. *Asta e exact ce am dorit din inimă. Și cînd ai să ajungi la oraș, fă orice și găsește-i oriunde s-or fi aflînd și dacă nu s-au căsătorit încă fă-i să se căsătorească. Iar în privința tru-*

soului, nu-i lăsa să întârzie pentru asta spune-i Lydiei că o să capete câți bani o să vrea ca să și-l cumpere după ce se vor căsători. Și mai presus de toate, împiedică-l pe domnul Bennet să se bată. Spune-i în ce stare îngrozitoare mă aflu — că mi-am ieșit din minți de spaimă și că simt așa niște neliniști și tremurături peste tot, așa niște spasme într-o parte și dureri de cap, și așa niște bătăi de inimă, încît n-am pic de odihnă, nici noaptea și nici ziua. Și spune-i dragei mele Lydia să nu ia nici o hotărîre în privința trusoului pînă ce nu ne-o vedea, pentru că nu știe care sînt magazinele cele mai bune. Oh ! dragă frate, ce bun ești ! Știu că ai să le aranjezi pe toate.

Domnul Gardiner însă, deși o asigură din nou de toată grija lui pentru cauza încredințată, nu putu să n-o sfătuiască să fie cumpătată în speranțele ca și în temerile ei ; și după ce tot vorbi cu ea în felul acesta pînă ce bucatele fură aduse la masă, o lăsară să-și descarce nervii pe menajera care se ocupa de dînsa, cînd fiicele lipseau.

Deși fratele și cumnata ei erau convinși că nu era cazul ca dînsa să se izoleze astfel de restul familiei, nu încercară să se opună, fiindcă știau că nu era destul de prudentă pentru a nu vorbi în fața servitorilor, în timp ce aceștia serveau la masă, și considerară că era mai bine ca numai *una* dintre femeile de serviciu, și anume aceea în care puteau avea mai multă încredere, să-și arate înțelegerea pentru toate temerile și dorințele ei în această chestiune.

Curînd intrară în sufragerie Mary și Kitty, care fuseseră prea ocupate în camerele lor pentru a-și face apariția mai înainte. Una venea de la cărțile ei și cealaltă de la oglinda ei. Chipurile amîndurora erau totuși destul de calme și la nici una dintre ele nu se vedea vreo schimbare, afară de faptul că pierderea surorii preferate, ori furia ce-o resimțea din această cauză, pusese în glasul lui Kitty un timbru ceva mai arțăgos decît de obicei. Cît despre Mary, era destul de stăpînă pe ea pentru a-i șopti Elizabeth, cu un aer de gravă cugetare, cînd se așezară la masă :

— Aceasta este o întâmplare cit se poate de nefericită și se va vorbi probabil mult despre ea. Dar trebuie să stăvilim valul de răutate și să ne turnăm una alteia balsamul mîngîierii de soră pe inimile noastre rănite. Apoi, cum nu remarcă la Elizabeth nici cea mai mică dorință de a-l da un răspuns, adăugă : Oricît de nenorocită ar fi această întâmplare pentru Lydia, putem trage din ea următoarea lecție folositoare : că la o femeie, pierderea virtuții este de nereparat, că un pas greșit o duce la dezonoare definitivă, că reputația ei este un lucru tot atît de fragil pe cît este de frumos și că nu se poate comporta niciodată îndeajuns de prudent față de cei nedemni, de sex opus.

Elizabeth își ridică ochii la cer de uimire, dar era prea amărită pentru a da vreun răspuns. Mary continuă totuși să se consoleze singură cu acest gen de învățături morale deduse din nenorocirea prin care treceau.

În cursul după-amiezii, cele două domnișoare Bennet mai mari reușiră să fie singure timp de o jumătate de oră și Elizabeth profită imediat de această ocazie pentru a pune întrebări la care Jane era tot atît de nerăbdătoare să răspundă. După ce deplînseră împreună groaznicele urmări ale întâmplării, urmări pe care Elizabeth, ca toți ceilalți, le considera drept sigure și despre care domnișoara Bennet n-ar fi putut spune că erau cu totul imposibile, cea dintîi continuă, rugînd-o :

— Dar spune-mi absolut tot, tot ce n-am aflat încă. Dă-mi și alte amănunte. Ce a zis colonelul Forster ? N-a avut nici un fel de bănuială înainte ca fuga lor să fi avut loc ? Trebuie să-i fi văzut mereu nedespărțiți.

— Colonelul Forster a recunoscut că bănuise adesea că exista o oarecare înclinație, îndeosebi din partea Lydiei ; nimic însă care să-l alarmeze. Sînt atît de mîhnită pentru el. Purtarea lui a fost extrem de atentă și amabilă. Intenționa să vină la noi pentru a ne asigura de simpatia sa, înainte de a fi avut cea mai vagă idee că ei nu pleaseră în Scoția. Cum a auzit acest zvon s-a grăbit să vină încoace.

— Și Denny era convins că Wickham nu avea de gînd să se însoare ? Cunoștea intenția lor de a fugi împreună ? Colonelul Forster a vorbit chiar el cu Denny ?

— Da, dar întrebat fiind de *dînsul*, Denny a negat că ar fi știut ceva despre planul lor și s-a ferit să-și spună *părerea*. Nu și-a reafirmat convingerea că ei nu se vor căsători și *lucrul acesta* mă face să sper că s-ar putea să fi fost înțeles greșit, mai înainte.

— Și, pînă la sosirea colonelului Forster, nici unul dintre voi n-a avut vreo îndoială în privința faptului că se căsătoriseră cu adevărat ?

— Cum s-ar fi putut să ne treacă prin minte așa ceva ? Am fost puțin îngrijorată, mi-a fost oarecum teamă pentru fericirea surorii mele ca soție a lui Wickham, pentru că știam că purtarea lui nu fusese întotdeauna foarte corectă. Tata și mama nu știau nimic despre asta ; simțeau numai că această căsătorie era o imprudență. Apoi Kitty ne-a mărturisit, cu un sentiment firesc de triumf, fiindcă știa mai mult decît noi ceilalți, că în ultima ei scrisoare Lydia o pregătise că va face acest pas. Ea știa, se pare, că erau îndrăgostiți unul de altul, de cîteva săptămîni.

— Dar nu dinainte de a pleca la Brighton ?

— Nu, cred că nu.

— Crezi cumva că și colonelul Forster are o părere proastă despre Wickham ? Cunoaște adevăratul lui caracter ?

— Trebuie să-ți mărturisesc că nu a mai vorbit despre Wickham atît de bine ca în trecut. Îl crede imprudent și risipitor. Și de cînd cu această tristă întîmplare, se spune că a plecat din Meryton dator vîndut ; sper să nu fie însă adevărat.

— Oh ! Jane, dacă n-am fi păstrat secretul, dacă am fi spus ce știam despre el, nu s-ar fi putut întîmpla așa ceva !

— Poate că ar fi fost mai bine, replică Jane. Dar a da în vileag vechile greșeli ale cuiva, fără să știi care-i sînt gîndurile în prezent, părea un lucru nejustificat. Noi am procedat astfel cu cele mai bune intenții.

— V-a putut repeta colonelul Forster amănunte din bilețelul Lydiei către soția lui ?

— Ni l-a adus să-l vedem.

Și Jane își scoase punguța din buzunar și îi dădu Elizabeth biletul, care suna astfel :

Scumpa mea Harriet,

O să rîzi cînd vei afla unde am plecat, și nu mă pot stăpîni să nu rîd eu însămi de surpriza voastră, miîne dimineată, cînd se va observa lipsa mea. Plec la Gretna Green și dacă nu poți ghici cu cine, am să cred că ești o prostuță, pentru că există un singur om pe lume pe care-l iubesc, și el e un inger. Fără el n-aș putea fi fericită, așa că nu socoti plecarea mea drept o nenorocire. Dacă nu-ți place, nu e nevoie să le trimiți vorbă la Longbourn despre plecarea mea, fiindcă surpriza o să fie și mai mare cînd am să le scriu și am să-mi pun semnătura Lydia Wickham. Ce glumă grozavă o să fie ! De-abia pot să-ți scriu de rîs. Te rog, scuza-mă față de Pratt că nu-mi pot ține făgăduiala de a dansa cu el astăseară. Spune-i că nădăjduiesc c-o să mă scuze cînd va afla totul și spune-i că am să dansez cu el, cu cea mai mare plăcere, la balul viitor la care ne vom întîlni. Am să trimit după lucrurile mele cînd am să ajung la Longbourn, dar aș dori să-i spui lui Sally să cîrpească o ruptură mare la rochia de muselină înainte de a mi-o împacheta. La revedere. Transmite colonelului Forster toată dragostea mea. Sper că veți ciocni un pahar pentru plăcuta noastră călătorie.

Prietena ta afectuoasă,
Lydia Bennet.

— Oh ! zăpăcita, ce zăpăcită e ! strigă Elizabeth, cînd sfîrși de citit. Asta e scrisoare s-o scrii într-o asemenea clipă ! Biletul dovedește însă că, cel puțin ea, privea cu seriozitate scopul călătoriei. Indiferent de ce ar fi putut-o el convinge după aceea, în ceea ce o privește n-a fost vorba de un plan rușinos. Biletul tata ! Cît l-o fi durut !

— Nu am văzut în viața mea pe nimeni atît de lovit. Timp de zece minute n-a putut scoate o vorbă. Mamei i s-a făcut rău, pe loc, și toată casa era înnebunită.

— Oh ! Jane, întrebă Elizabeth, a mai rămas vreunul dintre servitori care să nu fi aflat întreaga poveste, mai înainte de căderea serii ?

— Nu știu ; sper că a mai rămas. Dar în asemenea împrejurare, este foarte greu să te stăpânești. Mama a făcut o criză de isterie și, deși am încercat să-i dau tot ajutorul ce-mi stătea în putere, mă tem că n-am făcut tot ce ar fi trebuit să fac. Dar groaza de ceea ce se putea întâmpla aproape că-mi luase mințile.

— Îngrijirile pe care a trebuit să i le dai au fost prea mult pentru tine ! Nu arăți bine ! Dacă aș fi fost cu tine ! Ai purtat singură toată grija și neliniștea.

— Mary și Kitty au fost foarte drăguțe și sînt convinsă că ar fi împărțit cu mine toată ~~oboseala~~, dar nu am crezut că este bine, nici pentru una, nici pentru cealaltă. Kitty este slăbuță și delicată, iar Mary studiază atît de mult că nu trebuie să i se ia din orele de odihnă. Mătușa Philips a venit la Longbourn marți, după plecarea tatii. Și-a fost atît de bună încît a rămas cu mine pînă joi. Ne-a fost tuturor de mare folos și ajutor. Și Lady Lucas a fost foarte drăguță ; miercuri dimineata a venit pe jos pînă aici ca să deplîngă, alături de noi, cele întîmplate și să-și ofere serviciile ei sau ale oricăreia dintre fiicele sale, dacă ne-ar fi putut fi de ajutor.

— Făcea mai bine să stea acasă la ea, strigă Elizabeth. Poate a fost bine intenționată, dar într-o nenorocire ca asta, e recomandabil să-ți vezi, cît mai puțin, vecinii. Ajutorul este imposibil ; mîngierea, de nesuferit. Lasă-i să fie satisfăcuți și să triumfe asupra noastră de la distanță.

Elizabeth continuă apoi să se intereseze de măsurile pe care tatăl lor avea de gînd să le ia la oraș, pentru a o aduce înapoi pe fiica sa.

— Cred că avea de gînd, răspunse Jane, să se ducă la Epsom, unde au schimbat caii ultima oară. Să-i găsească pe surugii și să încerce să scoată ceva de la ei. Voia în primul rînd să afle numărul trăsorii de piață care i-a luat de la Clapham. Aceasta sosise din Londra cu un pasager ; și cum dînsul își închipuie că trecerea dintr-o trăsură într-alta a unui domn și a unei doamne poate fusese remarcată, avea de gînd să facă cercetări la Clapham. Dacă

putea descoperi cumva unde îl lăsase vizitiul pe călătorul precedent, era hotărât să facă acolo cercetări și spera să nu fie imposibil să afle locul de staționare și numărul trăsurii. Nu știu să fi făcut alte planuri ; dar era atât de zărit să plece, și atât de descumpănit, încît de-abia am reușit să aflu și atit.

Capitolul XLVIII

A doua zi de dimineață, sperau cu toții să primească o scrisoare de la domnul Bennet, dar poșta sosi fără să aducă un singur rînd din partea lui. Toată familia știa că de obicei el era corespondentul cel mai neglijent și cel mai leneș ; dar într-o astfel de împrejurare, nădăjduiseră că va face un efort. Au fost siliți să tragă concluzia că nu avea nici o veste plăcută de comunicat, dar ar fi fost bucuroși să fie siguri chiar și de *asta*. Domnul Gardiner așteptase numai poșta pentru a porni la drum.

După plecarea lui, avură cel puțin siguranța că vor primi mereu știri despre cele ce se petreceau ; și la despărțire, unchiul promisese să-l convingă pe domnul Bennet să se întoarcă la Longbourn cît mai curînd va putea, spre marea ușurare a doamnei Bennet care considera că e singura garanție pentru ca soțul ei să nu fie ucis în duel.

Doamna Gardiner, fiind sigură că prezența ei ar putea fi de folos nepoatelor sale, urma să rămînă împreună cu copiii, încă vreo cîteva zile, la Hertfordshire. Participa la îngrijirile pe care fetele le dădeau doamnei Bennet și, în orele libere, era pentru ele o adevărată binecuvîntare. Cealaltă mătușă le vizita și ea destul de des și întotdeauna, după cum spunea, cu scopul de a le îmbărbăta deși, cum nu venea niciodată fără să le raporteze vreun nou exemplu de extravagantă sau incorectitudine a lui Wickham, rareori pleca de acolo fără să le lase mai descurajate decît le găsise.

Întregul Meryton părea că se străduiește să-l pongrească pe acela care, cu trei luni mai înainte, fusese, pentru ei, aproape ca un înger al luminii. Se susținea că avea

ătorii la toți negustorii din localitate ; și își extinsese intrigile amoroase, onorate toate cu titlul de seducție, asupra fiecărei familii de negustor. Toți declarau că era tânărul cel mai ticălos din lume ; și toți începură să descopere că fuseseră întotdeauna neîncredători în aparența lui de om cumsecade. Deși Elizabeth nu acorda încredere la mai mult de jumătate din cele ce se spuneau, credea destul pentru ca prima ei convingere cu privire la nenorocirea Lydiei să devină și mai certă ; chiar și Jane, care credea și mai puțin din cele ce auzea, pierduse aproape orice nădejde, mai ales că, după toate probabilitățile, era timpul, dacă ei s-ar fi dus în Scoția — ceea ce ea nu încetase nici un moment să spere — să fi primit ceva vești de la ei.

Domnul Gardiner plecase din Longbourn duminică. Marți, doamna Gardiner primi o scrisoare de la el. Îi informa că, imediat după sosire, îl găsise pe cumnatul lui și-l convinsese să vină în strada Gracchurch ; că înainte de sosirea lui, domnul Bennet fusese la Epsom și Clapham, fără a obține însă vreo informație multumitoare ; și că acum era hotărît să întrebe la toate hotelurile mai mari din oraș, deoarece domnul Bennet credea că fugarii au tras poate la unul dintre ele, cum au ajuns la Londra, înainte de a găsi o locuință. Domnul Gardiner nu se aștepta la vreun succes de pe urma acestei investigații, intenționa însă să-l ajute, cumnatul lui fiind ferm hotărît să procedeze astfel. Adăuga că domnul Bennet părea că nici nu se gîndește să părăsească în acel moment Londra, și promitea să scrie din nou, în curînd. Mai era și un post-scriptum, după cum urmează :

I-am scris colonelului Forster, rugîndu-l să afle, dacă este posibil, de la vreunul dintre intimii tînărului, din regiment, dacă Wickham are vreo rudă sau cunoștință care să știe în ce parte a orașului s-ar putea ascunde acum. Dacă s-ar găsi cineva la care să apeleze pentru a afla vreun fir conducător de acest fel, ar fi de foarte mare ajutor. În momentul de față, nu avem nici un fel de indicii. Colonelul Forster, cred, va face tot ce-i va sta în putință ca să ne ajute în această chestiune. Dar după ce m-am

mai gîndit, poate că Lizzy ne-ar putea spune, mai bine decît oricine altul, ce rude în viață are el acum.

Elizabethi nu-i era greu să înțeleagă de unde venea acest respect pentru cele ce-ar fi știut ea ; dar nu-i era cu putință să dea vreo informație atît de mulțumitoare pe cît o merita acest omagiu.

Nu auzise niciodată ca el să fi avut vreo rudă, în afară de tată și mamă, ambii fiind morți de ani de zile. Era totuși posibil ca vreunul dintre tovarășii de regiment să fie în stare să dea mai multe informații ; și, deși ea nu era prea optimistă, era o încercare ce merita să fie făcută.

Fiecare zi la Longbourn era acum plină de neliniște ; dar neliniștea creștea la maximum în jurul orei cînd trebuia să vină poșta. Sosirea scrisorilor era primul mare motiv de nerăbdare în fiecare dimineată. Prin scrisori urma să se comunice orice ar fi fost, bun sau rău, și se așteptau ca fiecare zi să le aducă vreo veste importantă.

Dar înainte de a mai primi ceva de la domnul Gardiner, sosi o scrisoare pentru domnul Bennet dintr-altă parte — de la domnul Collins ; iar Jane, care primise dispoziția să deschidă toată corespondența care ar sosi în lipsa tatălui său, o citi ; Elizabeth, știind ce ciudățenie constituia întotdeauna o scrisoare a lui Collins, citi și ea peste umărul Janei cele ce urmează :

Scumpul meu domn,

Mă simt chemat, datorită legăturilor dintre noi, și poziției mele în lume, să deplîng alături de dumneavoastră durerea de care ați fost lovit și despre care am fost informați ieri, printr-o scrisoare din Hertfordshire. Fiți sigur, scumpe domn, că doamna Collins și cu mine personal vă compătimim sincer, pe dumneavoastră și toată onorabila dumneavoastră familie, în nenorocirea în care vă aflați și care este desigur una dintre cele mai amare, deoarece provine dintr-o cauză pe care timpul nu o poate repara. Din partea mea, nu vor lipsi nici una dintre acele dovezi care ar putea alina o nenorocire atît de îngrozitoare. sau care v-ar putea mîngîia într-o împrejurare ce trebuie să fie, dintre toate, cea mai întristătoare pen-

tru sufletul unui părinte. Moartea fiicei dumneavoastră ar fi fost o binecuvîntare în comparație cu aceasta. Și este cu atît mai regretabil, cu cît sînt temeluri de a presupune, după cîte mă informează scumpa mea Charlotte, că libertinajul din purtările fiicei dumneavoastră își are originea într-o vinovată indulgență față de ea deși, în același timp, spre mîngîierea dumneavoastră și a doamnei Bennet, sînt tentat să cred că înclinațiile ei sînt rele de la natură, altfel nu s-ar fi putut face vinovată de o asemenea grozăvie, la o vîrstă atît de fragedă. Oricare ar fi cauza, sînteți în mod jalnic demn de milă, părere la care se alătură nu numai doamna Collins, ci și Lady Catherine și fiica sa, cărora le-am povestit întîmplarea. Ele sînt de acord cu mine că acest pas greșit, al uneia dintre fete, va fi nimicitor pentru norocul tuturor celorlalte ; căci cine, așa cum spune cu mare condescendență Lady Catherine însăși, va mai vrea să intre într-o asemenea familie ? Și această considerație mă face să mă gîndesc și mai mult, cu o mai mare satisfacție, la un anumit eveniment din noiembrie trecut ; căci dacă ar fi fost altfel, ar fi trebuit să fiu amestecat în toată jalea și dezonoarea dumneavoastră. Dați-mi voie deci să vă sfătuiesc, scumpul meu domn, să vă consolați atît cît este cu putință, să izgoniți pe veci din inima dumneavoastră această fiică nedemnă și s-o lăsați să culeagă fructele oribilului său păcat.

Rămîn, scumpe domn etc. etc.

Domnul Gardiner nu le mai scrisese nimic înainte de a primi un răspuns din partea colonelului Forster, și nici atunci nu avu nimic bun de împărtășit. Nu s-a găsit nici o singură persoană cu care Wickham să fi avut relații și era sigur că nu avea nici o rudă mai apropiată în viață. Avusese înainte un cerc larg de cunoștințe ; dar de cînd intrase în miliție, se părea că nu legase nici o prietenie mai strînsă cu nimeni din regiment. Nu exista deci nici o persoană la care să se poată apela pentru a obține vreo știre despre el. Și, în starea financiară nenorocită în care se afla, avea toate motivele să se ascundă căci, în

fără de teama de a fi descoperit de rudele Lydiei, mai transpirase și vestea că ar fi lăsat în urma lui datorii de onoare, care se ridicau la o sumă considerabilă. Colonelul Forster credea că era nevoie de mai mult de o mie de lire pentru a se acoperi cheltuielile lui de la Brighton. Datora o mulțime de bani în oraș, dar datoriile lui de onoare erau și mai mari. Domnul Gardiner nu încercă să ascundă familiei din Longbourn aceste detalii. Jane le auzi îngrozită.

— Un cortofor ! exclamă ea. La asta nu mă așteptam ; habar n-am avut de acest lucru !

Domnul Gardiner adăuga în scrisoare că se puteau aștepta să-l vadă pe tatăl lor acasă în ziua următoare, adică sîmbătă. Descurajat de nereușita tuturor încercărilor făcute, cedase rugămintii cumnatului său de a se întoarce acasă și de a-l lăsa pe dinsul să facă, pentru continuarea urmăririi, tot ceea ce împrejurările vor cere. Cînd doamna Bennet fu informată că soțul ei se va întoarce nu se arătă atît de mulțumită cum se așteptau copiii judecînd după îngrijorarea pe care o avusese pentru viața lui.

— Cum ? Se întoarce acasă, fără biata mea Lydia ? strigă ea. Sigur, n-o să plece din Londra înainte de a-i fi găsit. Dacă se reîntoarce, cine o să se bată cu Wickham și cine o să-l facă să se însoare cu ea ?

Cum doamnei Gardiner începuse să-i fie dor de căminul ei, hotărî să plece împreună cu copiii la Londra concomitent cu întoarcerea domnului Bennet de acolo. Trăsura se duse deci, împreună cu copiii, pînă la prima etapă a călătoriei și se întoarse înapoi la Longbourn cu stăpînul casei.

Doamna Gardiner plecă de la dinșii cu totul nedumerită în privința Elizabethei și a prietenului ei din Derbyshire, care se ocupase de ea prin acea parte a lumii. Nepoata ei nu-i pronunțase niciodată din proprie inițiativă numele în fața lor iar licărul de nădejde pe care îl avusese doamna Gardiner că va veni o scrisoare din partea lui nu dusese la nimic. De cînd se reîntorsese, Elizabeth nu primise nici una care să fi putut fi de la Pemberley.

Starea nenorocită în care se afla familia ei făcea inutilă orice altă explicație a faptului că era abătută : din

aceasta, deci, nu se putea deduce nimic ; deși Elizabeth, care-și cunoștea acum destul de bine sentimentele, era perfect conștientă că, dacă n-ar fi știut de existența lui Darcy, ar fi putut îndura ceva mai ușor grozăvia dezonorei Lydiei. Ar fi dispensat-o, își spunea, de o noapte nedormită din două.

Cînd domnul Bennet sosi, avea aerul său obișnuit, de calm filozofic. Fu tot atît de puțin vorbăreț ca de obicei, nu pomeni nimic de chestiunea pentru care fusese plecat și trecu un timp pînă ce fiicele sale avură curajul să vorbească despre acest lucru.

Numai după amiază, cînd veni și dînsul la ceai, se aventură Elizabeth să atace subiectul ; și atunci, cînd dînsa își exprimă, pe scurt, mîhnirea pentru cele prin care desigur trecuse, el replică :

— Nu-mi vorbi despre asta. Cine altul trebuia să sufere dacă nu eu ? Eu singur mi-am făcut-o și e drept s-o îndur.

— Nu trebuie să fii prea aspru cu dumneata. replică Elizabeth.

— Este și cazul să mă pui în gardă împotriva acestui rău ! Natura omenească este atît de înclinată să fie aspră cu ea însăși ! Nu, Lizzy, lasă ca măcar o dată în viața mea să simt cît de condamabil m-am purtat. Nu mă tem că voi fi zdrobit de durere. Va trece destul de repede.

— Crezi că sînt la Londra ?

— Da ! În ce altă parte s-ar putea ascunde atît de bine ?

— Și Lydia voia mereu să se ducă la Londra, adăugă Kitty.

— E fericită atunci, replică tatăl său sec ; iar șederea ei acolo va fi probabil de oarecare durată. Apoi, după o scurtă tăcere, continuă : Lizzy, nu-ți port pică pentru că ai avut dreptate în ce privește sfatul pe care mi l-ai dat în luna mai ; și, luînd în considerație cele întîmplate, aceasta dovedește oarecare maturitate în gîndire.

Fură întrerupți de domnișoara Bennet care venise să ia ceaiul și să-l ducă mamei sale.

— Iată o demonstrație care are partea ei bună ! exclamă dînsul ; dă atîta eleganță nenorocirii ! Într-o zi voi face și eu la fel ; voi sta în bibliotecă, cu tichia de noapte

pe cap și în halat de casă, și vă voi da de lucru cît voi putea mai mult ; sau, aș putea amîna pînă ce va fugi și Kitty.

— N-am să fug, papa, se repezi Kitty arțăgoasă. Dacă eu mă voi duce vreodată la Brighton, am să mă port mai bine decît Lydia.

— *Dumneata*, la Brighton ! Nu aș avea încredere să te las nici pînă la Eastbourne ; și nici pentru cincizeci de lire ! Nu, Kitty, am învățat cel puțin să fiu cu ochii în patru și-ai să simți efectul. Nici un ofițer să nu mai intre vreodată în casa mea și nici prin sat să nu mai treacă. Balurile vor fi cu totul interzise, afară doar dacă vei merge cu una dintre surorile dumitale. Și n-ai să te mai miști afară din casă, pînă ce nu vei putea dovedi că ai petrecut cel puțin zece minute pe zi într-un mod rațional.

Kitty, care lua toate aceste amenințări în serios, începu să plîngă.

— Lasă, lasă, spuse el, nu fi amărîtă. Dacă ai să fii cuminte în următorii zece ani, am să te iau la o paradă militară, la sfîrșitul acestui termen.

Capitolul XLIX

La două zile după reîntoarcerea domnului Bennet, pe cînd Jane și Elizabeth se plimbau împreună printre boschetele din spatele casei, o văzură pe menajeră îndreptîndu-se către ele și, crezînd că venea să le cheme din partea mamei lor, îi ieșiră în întîmpinare ; dar în loc de convocarea la care se așteptau, cînd se apropiară, ea spuse domnișoarei Bennet :

— Vă cer iertare, domnișoară, că vă deranjez, dar speram că aveți, poate, ceva vești bune de la oraș, așa că am îndrăznit să vin și să vă întreb.

— Ce vrei să spui, Hill ? N-am primit nimic de la oraș.

— Dragă domnișoară, strigă doamna Hill tare mirată, nu știți că a sosit din partea domnului Gardiner un curier

pentru stăpînul meu. A sosit de o jumătate oră și i-a adus stăpînului meu o scrisoare.

Fetele o rupseră la fugă, prea nerăbdătoare să ajungă în casă pentru a mai avea vreme de vorbit. Alergară prin vestibul spre sufrageria mică ; de acolo în bibliotecă.

Tatăl lor nu se afla nicăieri ; și erau tocmai pe punctul de a-l căuta sus, la mama lor, cînd se întîlniră cu feciorul care le informă

— Domnișoarelor, dacă-l căutați pe stăpînul meu, a plecat să se plimbe înspre crîng.

Cînd aflară aceasta, străbătură din nou holul și fugiră peste peluză, după tatăl lor, care-și urma hotărît drumul spre o pădurice pe o latură a aleii.

Jane, care nu era nici așa ușoară și nici nu avea, ca Elizabeth, obiceiul să alerge, rămase în urmă, în timp ce sora ei, gîlîind, îl ajunse și-i strigă plină de nerăbdare

— Oh, papa, ce vești. Ce vești ? Ai primit o scrisoare de la unchiul ?

— Da, am primit scrisoare de la dînsul, printr-un curier.

— Ei bine, ce vești a adus ? Bune sau rele ?

— Le ce bine te poți aștepta ? spuse el, scoțînd scrisoarea din buzunar. Dar poate ai vrea s-o citești.

Elizabeth i-o luă cu nerăbdare din mînă. Jane îi ajunse și ea.

— Citește-o tare, zise tatăl lor, pentru că aproape nu știu nici eu ce cuprînde.

Gracechurch Street
Luni, august 2

Scumpul meu cumnat,

Pot în sfîrșit să-ți trimit unele știri despre nepoata mea, știri care, în general, sper că te vor mulțumi. Sîmbătă, imediat după plecarea dumatăle, am avut norocul de a descoperi în ce parte a Londrei se aflau. Amănuntele le rezerv pentru cînd ne vom vedea. Este destul că știm că au fost descoperiți. I-am văzut pe amîndoi...

— Atunci, este așa cum am nădăjduit mereu, strigă Jane. Sint căsătoriți.

Elizabeth continuă să citească

I-am văzut pe amîndoi. Nu s-au căsătorit și nici n-am avut impresia c-ar intenționa s-o facă ; dar dacă ești de acord să îndeplinești angajamentele pe care am îndrăznit să le iau în numele dumitale, sper că nu va trece mult și se vor căsători. Tot ceea ce ți se cere este să-i asiguri fiicei dumitale, printr-o foaie dotală, partea care ți se cuvine din cele cinci mii de lire ce revin fiicelor, la decesul dumitale și al surorii mele ; și, în plus, să-ți iei angajamentul de a-i acorda, cît vei fi în viață, una sută lire *per annum*. Acestea sint condițiile pe care, luînd totul în considerație, nu am șovăit să le accept în numele dumitale, atît cît m-am simțit îndrituit a o face. Voi trimite scrisoarea aceasta prin curier, pentru a nu se pierde deloc timpul cu răspunsul. Poți, prin urmare, înțelege din aceste date că situația financiară a domnului Wickham nu este atît de disperată cum s-a crezut în general. Lumea s-a înșelat în privința asta ; și sint fericit să spun că vor mai rămîne cîtiva bani, chiar după plata tuturor datoriilor, bani care să se adauge la dota nepoatei mele. Dacă, așa cum cred că va fi cazul, îmi vei trimite împuternicirea de a acționa în numele dumitale în toată această chestiune, voi da imediat instrucțiuni lui Haggerston să redacteze foaia dotală cuvenită. Nu va fi deloc cazul să vii iarăși la oraș ; rămii deci liniștit la Longbourn și contează pe diligența și grija mea. Trimite-mi răspuns cît poți mai repede și ai grijă să scrii limpede. Am considerat că cel mai bun lucru ar fi ca nepoata mea să se căsătorească aici, la noi, ceea ce sper că vei aproba. Ea va veni aici astăzi. Îți voi scrie din nou, îndată ce se va mai hotări ceva.

Al dumitale etc.,
Edw. Gardiner

— Este cu puțință ? strigă Elizabeth, cînd sîrși de citit. Poate fi adevărat că vrea s-o ia de soție ?

— Wickham nu este deci atît de rău pe cît l-am crezut, spuse sora ei. Dragă tată, te felicit.

— Ai răspuns la scrisoare ? întrebă Elizabeth.

— Nu, dar trebuie să răspund cît mai curînd.

Il imploră, foarte stăruitor, să nu mai piardă timp și s-o facă imediat.

— Oh ! dragă tată, strigă ea, întoarce-te și răspunde imediat. Gîndește-te cît de importantă este fiecare clipă într-o asemenea împrejurare.

— Dă-mi voie să scriu cu în locul dumitale, spuse Jane, dacă îți displace s-o faci.

— Îmi displace foarte mult, replică el, dar trebuie făcut.

Și, cu aceste vorbe, porni cu ele înapoi către casă.

— Aș putea să te întreb ? spuse Elizabeth... Dar condițiile, presupun, trebuie acceptate.

— Acceptate ! Mă simt rușinat, numai, că cere atît de puțin.

— Și ei trebuie să se căsătorească ! Totuși știm ce fel de om este.

— Da ! Da ! Trebuie să se căsătorească. Nu este altceva de făcut. Dar sînt două lucruri pe care doresc foarte mult să le știu. Unul este cîți bani a pus unchiul jos pentru a reuși acest lucru, și celălalt, cum am să-i pot achita vreodată.

— Bani ! Unchiul meu ! exclamă Jane, ce vrei să spui, domnule ?

— Vreau să spun că nici un bărbat cu mintea întreagă nu s-ar însura cu Lydia pentru o momeală atît de neînsemnată ca o sută pe an, cît timp voi trăi eu, și cincizeci după ce nu voi mai fi.

— Asta e foarte adevărat, spuse Elizabeth, deși nu mi-a trecut prin cap mai înainte. Să i se achite datoriile și să mai rămînă încă ceva ! Oh ! Unchiul este, desigur, la mijloc ! Ce om bun și generos ! Mă tem că s-a nenorocit. Lucrul acesta nu s-ar fi putut face cu o sumă mică.

— Nu, încuviință tatăl ei. Wickham ar fi un prost dacă ar lua-o cu un ban mai puțin decît zece mii de lire.

Mi-ar părea rău să-mi fac o părere atît de proastă despre el, chiar de la începutul relațiilor noastre.

— Zece mii de lire ! Doamne ferește ! Cum să înapoezi măcar jumătate dintr-o asemenea sumă ?

Domnul Bennet nu răspunse nimic ; și continuă să meargă în tăcere, fiecare adîncit în propriile gînduri, pînă ce au ajuns lîngă casă. Tatăl se duse în bibliotecă pentru a scrie, iar fetele intrară în salonaș.

— Și se vor căsători cu adevărat ! exclamă Elizabeth imediat ce au fost singure. Ce ciudat ! Și pentru *asta* trebuie să fim și mulțumite ! Sîntem silite să ne bucurăm că se căsătoresc, cu tot caracterul lui infam, cu toată neînsemnata șansă de fericire pe care o au. Oh, Lydia !

— Mă consolez cu gîndul, replică Jane, că dacă n-ar ține cu adevărat la Lydia, cu siguranță că n-ar lua-o. Deși bunul nostru unchi a făcut ceva ca să-l scape de datorii, nu pot să cred că a avansat zece mii de lire, sau așa ceva. Dînsul are copii și s-ar putea să mai aibă. Cum să se dispenseze măcar de jumătate din suma asta ?

— Dacă vom reuși vreodată să aflăm la cît s-au ridicat datoriile lui Wickham, spuse Elizabeth, și ce sumă s-a depus pe numele lui din partea surorii noastre, vom ști precis cît a făcut domnul Gardiner pentru ei, căci Wickham nu are nici cinci bani ai lui. Nu vom putea niciodată răsplăti bunătatea unchiului și a mătușii noastre. A o lua acasă la ei, a-i oferi protecție și sprijinul lor personal înseamnă un sacrificiu atît de mare făcut pentru ea, încît ani întregi de recunoștință nu sînt de ajuns pentru a-i răsplăti. În clipa asta, ea se află la dînsii. Dacă atîta bunătate nu o va face să se simtă nenorocită, nu-și va merita niciodată fericirea. Ce clipă pentru ea cînd a dat ochii cu mătușa !

— Trebuie să uităm cele ce s-au petrecut și de-o parte și de cealaltă, spuse Jane. Sper și sînt încredințată că vor fi totuși fericiți. Consimțămîntul lui de a se căsători cu Lydia, vreau să cred, este o dovadă că a ajuns să judece cum se cuvine. Dragostea lor reciprocă îi va face mai cumpăniți ; și îmi place să cred că se vor instala atît de tihnit și vor trăi atît de cuminte încît, cu timpul, se va uita, poate, nebunia lor din trecut.

— S-au purtat în așa fel, replică Elizabeth, încît nici tu, nici eu, nici nimeni nu va putea să uite vreodată. Este inutil să mai vorbim despre asta.

Fetele își aduseră aminte că, după toate probabilitățile, mama lor nu aflase nimic despre cele întîmplate. Se duseră deci în bibliotecă și-l întrebă pe tatăl lor dacă nu dorea s-o anunțe ele. Dinsul scria și, fără să-și ridice capul, replică indiferent

— Cum doriți.

— Putem lua scrisoarea unchiului ca să i-o citim ?

— Luați ce vreți și plecați de aici.

Elizabeth luă scrisoarea de pe birou și se duseră sus împreună. Mary și Kitty erau cu doamna Bennet : o singură comunicare deci ajungea pentru toate. După ce o pregătiră pentru vești bune, scrisoarea a fost citită cu glas tare. Doamna Bennet de-abia putea să se stăpînească. Și cînd Jane ajunse la pasajul în care domnul Gardiner își exprima speranța că Lydia se va căsători curînd, bucuria mamei sale izbucni nestăvilită și fieceare nouă frază îi mărea exuberanța. Era acum atît de agitată de încîntare pe cît fusese mai înainte de panică și indignare. Îi era de ajuns să știe că Lydia sa se va mărita. Nu se simțea tulburată de vreo îngrijorare pentru fericirea ei, nici umilită de vreo amintire a relei ei purtări.

— Scumpa, scumpa mea Lydia ! strigă ea, este într-adevăr încîntător. Va fi măritată ! Am s-o văd iarăși ! Va fi măritată la șaisprezece ani ! Dragul, bunul meu frate ! Știam eu c-așa o să se întîmple — știam eu că o să se aranjeze totul ! Ce dor îmi este s-o văd și să-l văd și pe dragul de Wickham ! Dar rochiile, rochiile de nuntă ! Am să scriu imediat soră-mi Gardiner despre asta. Lizzy, drăguța mea, fugi jos la tata și întreabă-l cit îi va da. Stai, stai ; mă duc eu singură — sun-o pe Hill, Kitty. Mă îmbrac într-o clipă — scumpa, scumpa mea Lydia ! Ce fericite vom fi împreună, cînd ne vom reîntîlni !

Fiica sa cea mai mare încercă să-i domolească explozia entuziasmului, îndreptîndu-i gîndurile către obligațiile pe care comportarea domnului Gardiner le crease pentru ei toți.

— Căci datorăm acest fericit sfârșit, adăugă ea, într-o mare măsură bunătății lui. Sintem convinse că a garantat personal că-l va ajuta pe domnul Wickham cu bani.

— Ei bine, strigă mama ei, așa și trebuia să facă. Cine altul s-o fi făcut dacă nu propriul ei unchi ? Dacă nu ar fi avut propria lui familie, știți că toți banii lui trebuiau să-mi revină mie și copiilor mei ; și este prima oară că am primit ceva de la el, în afară de câteva daruri. Vai ! Sint atât de fericită ! În scurt timp voi avea o fată măritată. Doamna Wickham ! Ce bine sună ! Și de-abia a implinit șaisprezece ani, în iunie, anul ăsta. Scumpa mea Jane, sint atât de tulburată, încît sint sigură că nu pot să scriu ; așa că am să dictez și ai să scrii tu pentru mine. Aranjăm noi cu tata în privința banilor, după aceea ; dar trusoul trebuie comandat imediat.

Pe urmă, trecu în revistă toate amănuntele cu privire la pînzeturi, museline, batist și ar fi fost gata să dicteze imediat niște comenzi foarte copioase dacă Jane, deși cu oarecare greutate, n-ar fi convins-o să aștepte pînă ce tata va avea răgaz pentru a fi consultat. „O zi de întîrziere, remarcă ea, nu va avea importanță“. Mama ei era pîca fericită pentru a se mai încăpățîna ca de obicei. Și-i mai trecură prin minte și alte planuri.

— Am să plec la Meryton, zise ea, de îndată ce voi fi îmbrăcată, și-am să-i duc soră-mi Philips veștile bune, bune. Și la înapoiere, voi merge în vizită la Lady Lucas și la doamna Long. Kitty, fugi jos și comandă trăsura. O plimbare la aer o să-mi facă grozav de bine. Fetelor, aveți vreun comision pentru Meryton ? Oh ! Uite-o pe Hill ! Draga mea Hill, ai auzit veștile bune ? Se mărită domnișoara Lydia ; și-ai să primești o cupă de *punch*¹ ca să te veselești, la nuntă.

Doamna Hill își exprimă pe loc bucuria. Elizabeth îi primi împreună cu ceilalți felicitările și apoi, scîrbită de această nebunie, se refugie în camera ei pentru a se gîndi în voie. Situația bieteii Lydia era neîndoielnic, în cel mai bun caz, destul de proastă ; totuși trebuia să fie recunoscătoare că nu era și mai proastă. Așa simțea ea ; și

¹ Amestec de vin, sau altă băutură alcoolică, cu apă sau lapte, lămîie, mirodenii. Se bea de obicei fierbinte.

deși, cînd privea în viitor nu se putea aștepta, pe bună dreptate, ca sora ei să se bucure nici de fericire și nici de o situație socială bună, cînd privea înapoi la ceea ce se temuseră numai cu două ore în urmă, era conștientă de toate avantajele cîștigate.

Capitolul L

Domnul Bennet dorise adesea, înainte de această perioadă a vieții sale, ca în loc să-și cheltuiască tot venitul, să pună anual deoparte o sumă, pentru ca fiicele și soția sa, dacă aceasta i-ar supraviețui, să fie mai bine asigurate. Acum o dorea mai mult decît întotdeauna. Dacă și-ar fi îndeplinit această obligație, nu ar fi fost nevoie ca Lydia să rămînă îndatorată față de unchiul său, pentru tot ce va fi dobîndit drept garanție morală ori materială. Satisfacția de a fi cucerit ca soț pe cel mai nevrednic dintre tinerii din Marea Britanie ar fi revenit atunci celui în drept.

Era adînc mîhnit că o chestiune atît de puțin avantajoasă pentru oricine trebuia să fie încheiată numai pe cheltuiala cumnatului său ; și era hotărît, dacă va fi cu putință, să afle la cît se urca ajutorul acestuia și să onoreze obligația cît va putea mai repede.

La începutul căsătoriei domnului Bennet, economia fusese considerată cu totul inutilă, pentru că, bineînțeles, urmau să aibă un fiu. Acest fiu ar fi însemnat desființarea clauzei testamentare, imediat ce va fi atins majoratul, iar văduva și copiii mai mici ar fi fost, în acest fel, asigurați. Veniră pe lume cinci fiice, la rînd, dar fiul se lăsa încă așteptat ; și mulți ani după nașterea Lydici, doamna Bennet fusese sigură că va veni. În cele din urmă, ar fi disperat tot așteptînd, dar era prea tîrziu pentru a mai face economii. Doamna Bennet n-avea nici un talent pentru așa ceva și numai dragostea de independență a soțului său îi împiedicase să depășească venitul ce-l aveau.

Printr-o foaie dotală se alocase doamnei Bennet și copiilor săi suma de cinci mii de lire. Dar proporția în care

urma să fie atribuită copiilor fusese lăsată la latitudinea părinților. Acest punct urma să fie stabilit acum, cel puțin în privința Lydiei, iar domnul Bennet nu putea să aibă nici o șovăială în acceptarea propunerii pe care o avea în fața lui.

În cuvinte de recunoscătoare grațitudine pentru bună-tatea cumnatului său — deși exprimată cît se poate de concis — el așternu pe hîrtie totala sa aprobare pentru tot ceea ce făcuse și consimțămîntul de a onora angajamentele luate în numele lui. Nu își închipuisese niciodată mai înainte că, în cazul cînd Wickham s-ar fi lăsat convins să se însoare cu fiica sa, s-ar fi putut face totul cu atît de puține inconveniente pentru dînsul, ca prin aranjamentul de față. Suta de lire pe care trebuia să le-o plătească anual nu însemna pentru el decît o pierdere de vreo zece lire, deoarece cheltuielile Lydiei, însumînd întreținerea, banii ei de buzunar și darurile în bani care ajungeau la ea prin mîinile mamei sale, fuseseră foarte puțin sub această cifră.

O altă surpriză foarte binevenită era că totul se făcea cu un efort minim din partea lui ; căci singura lui dorință, în momentul de față, era să se deranjeze cu această treabă cît se putea mai puțin. După ce primele accese de furie provocate de căutarea Lydiei se potoliseră, el revenise în mod firesc la indolența din trecut. Scrisoarea a fost expedită repede căci, deși leneș cînd trebuia să se apuce de un lucru, o dată ce-l începca, era grăbit să-l termine. Rugă să i se comunice și alte amănunte în privința datoriei pe care o avea față de cumnatul său, dar era prea supărat pe Lydia pentru a-i trimite și ei vreun mesaj.

Vestea bună se întinse repede în toată casa și, cu aceeași rapiditate, printre vecini. Aceștia din urmă o primiră cu o decentă filozofie. Desigur, comentariile ar fi putut fi mai interesante dacă domnișoara Lydia Bennet ar fi dus o viață ușuratică la oraș ori, în cea mai fericită alternativă, ar fi fost izolată de lume, la vreo fermă îndepărtată. Totuși erau multe de spus în legătură cu faptul că o măritau ; și binevoitoarele urări ca totul să se termine cu bine, exprimate mai înainte de bătrînele

doamne veninoase din Meryton, pierdură prin această schimbare doar prea puțin din ardoarea de la început, deoarece, cu un astfel de soț, nefericirea era considerată drept sigură.

Trecuseră două săptămîni de cînd doamna Bennet nu mai coborîse în sufragerie, dar în această fericită zi își reluă locul în capul mesei, într-o dispoziție copleșitor de bună. Nici un simțămînt de rușine nu-i umbri triumful. Căsătoria uneia dintre fiice, primul obiectiv al dorințelor sale, de cînd Jane împlinise șaisprezece ani, era acum pe punctul de a se îndeplini, și toate gîndurile și vorbele se învîrteau numai în jurul acelor detalii ce țin de ceremoniile nupțiale elegante ca muselinuri fine, cupeuri noi și servitori. Era ocupată cu căutarea unei locuințe convenabile pentru fiica sa, prin vecinătate; și, fără să țină seama sau să știe ce venituri aveau, respinse multe dintre ele drept nepotrivite ca dimensiuni și importanță.

— Haye Park ar merge, spuse ea, dacă familia Goul-ding s-ar muta, sau casa mare de la Stoke, dacă salonul ar fi mai spațios; Ashworth este prea departe. N-aș putea îndura s-o am la zece mile de mine; și cît privește Purvis Lodge, mansarda e oribilă.

Soțul său îi îngădui să-i dea înainte fără contenire, cîtă vreme slujitorii fură de față. Dar cînd aceștia se retraseră, îi spuse:

— Doamnă Bennet, înainte de a lua vreuna din toate aceste case pentru fiica și gîncarele dumitale, să judecăm lucrurile așa cum trebuie. Într-o *anume* casă de pe meleagurile acestea ei nu vor avea niciodată acces. Sînt hotărît să nu-i primesc la Longbourn pentru a nu mai încuraja imprudența cuiva.

Această declarație a fost urmată de o lungă dispută, dar domnul Bennet rămase ferm. În curînd, discuția aceea duse la o altă și doamna Bennet află cu uimire și groază că soțul său nu voia să avanseze o singură guinee¹ ca să cumpere trusoul fiicei sale. El declară că, din partea lui, Lydia nu va primi cu acest prilej nici un fel de semn de afecțiune. Doamna Bennet putea cu greu înțelege așa ceva. Ca mînia lui să fie atît de neiertătoare, încît să-i re-

¹ Veche monedă de aur englezească egală cu douăzeci și unu de șilingi, spre deosebire de liră, care are douăzeci de șilingi.

fuze fiicei sale un privilegiu fără de care căsătoria abia dacă putea părea valabilă, depășea tot ceea ce credea dînsa posibil. O chinuia mai mult dezonoarea pe care lipsa unui trusou nou ar fi aruncat-o asupra ceremoniei nupțiale, decît vreun simțămînt de rușine pentru că Lydia fugise și trăise cu Wickham două săptămîni înainte de celebrarea cununiei.

Elizabeth regreta acum din toată nimia că disperarea din primul moment o făcuse să vorbească domnului Darcy despre temerile lor în legătură cu Lydia ; de vreme ce căsătoria urma să aducă, atît de curînd, un sfîrșit cuviincios fugii ei, ar fi putut spera să ascundă începutul nefast tuturor celor care nu fuseseră în stricta lor apropiere.

Nu-i era deloc teamă că dînsul va răspîndi ceea ce-i destăinuise. Erau puțini aceia pe discreția cărora putea conta cu mai multă încredere ; dar, în același timp, nu exista nimeni în fața căruia să se simtă mai umilită de faptul că ușurința surorii ei era cunoscută. Nu însă de teama vreunui dezavantaj ce s-ar fi putut răsfrînge asupra ei însăși, căci între dîșii părea să existe oricum o prăpastie de netrecut. Chiar dacă s-ar fi făcut căsătoria Lydiei în condițiile cele mai onorabile, tot nu se putea presupune că domnul Darcy ar fi vrut să intre într-o familie căreia, în afară de toate celelalte obiecții, i se mai imputa acum înrudirea și relații dintre cele mai strînse cu omul pe care dînsul, pe bună dreptate, îl disprețuia.

Nu s-ar fi mirat ca Darcy să dea înapoi din fața unei asemenea înrudiri. Dorința de a se apropia de el — și Elizabeth era încredințată că dînsul o simțise cînd erau în Derbyshire — nu putea, în mod rațional, să supraviețuiască unei astfel de lovituri. Se simțea umilită, îndurerată ; se căia, deși abia dacă știa de ce. Rîynea la stima lui, acum cînd nu mai putea spera să se bucure de ea. Dorea să aibă vești de la el, acum cînd părea să aibă șansele cele mai mici de a le dobîndi. Era convinsă că ar fi putut fi fericită cu el, acum cînd nu părea probabil să se mai întîlnească vreodată.

Ce triumf pentru el, se gîndea ades, dacă ar fi știut că cererea în căsătorie căreia, mîndră, îi dăduse cu piciorul numai cu patru luni mai înainte, ar fi fost acum primită cu bucurie și recunoștință. Era generos — nu se mai în-

doia —, unul dintre bărbații cei mai generoși. Dar pentru că era totuși un muritor, trebuia să se simtă triumfător.

Începea acum să înțeleagă că el era tocmai bărbatul care, prin temperament și însușiri, i s-ar fi potrivit cel mai bine. Judecata și firea lui, deși deosebite de-ale ei, ar fi corespuns întru totul dorințelor sale. Era o unire care ar fi fost spre profitul amândurora ; prin firea ei vioaie și degajată, spiritul lui ar fi devenit mai larg, manierele i s-ar fi ameliorat ; și datorită rațiunii, faptului că era un om instruit și cunoașterii pe care o avea despre lume, dînsa ar fi dobîndit desigur un cîștig de o și mai mare însemnătate.

Acum însă nu va mai avea loc o astfel de căsătorie reușită, care să învețe mulțimile pline de admirație ce este adevărata fericire conjugală. În familia lor urma să se realizeze o căsătorie diferită ca perspectivă și care excludea posibilitatea celeilalte.

Elizabeth nu-și putea închipui cum vor izbuti să se întrețină Lydia și Wickham într-o decentă independență. Dar ușor își închipuia la ce scurtă durată de fericire se puteau aștepta doi oameni care se uniseră numai pentru că patima le era mai puternică decît virtutea.

Domnul Gardiner scrisese în curînd, din nou, cumnatului său. Răspundea pe scurt la mulțumirile adresate de domnul Bennet, asigurîndu-l că era gata oricînd să contribuie la binele oricărui membru al familiei și sfîrșea cu rugămintea de a nu i se mai vorbi despre recunoștință. Scopul principal al scrisorii era să le aducă la cunoștință că domnul Wickham se hotărîse să iasă din miliție.

A fost în mare parte dorința mea să facă acest lucru, adăuga dînsul, îndată ce căsătoria a fost hotărîtă. Și cred că veți fi de acord cu mine în a considera schimbarea lui din acea unitate ca foarte recomandabilă, atît pentru el, cît și pentru nepoata mea. Domnul Wickham are intenția să intre în cadrele armatei active și, printre vechii săi prieteni, sînt încă unii care pot și doresc să-l ajute mai departe în carieră. I s-a promis postul de ofițer stegar în regimentul generalului..., încartiruit acum în nordul țării. Este un avantaj că regimentul se află la o

asemenea distanță de partea aceasta a regatului. El face promisiuni sincere, și sper că printre străini, unde și unul și celălalt vor trebui să facă față bună, vor fi mai prudenți. I-am scris colonelului Forster, pentru a-l informa de aranjamentele noastre prezente și pentru a-i cere să dea asigurări tuturor creditorilor domnului Wickham, din Brighton și împrejurimi, că vor fi grabnic plătiți, luându-mi personal angajamente în acest sens. Vrei să fii bun și să dai aceleași asigurări creditorilor săi din Meryton, a căror listă, redactată după informațiile lui, o anehez ? Ne-a mărturisit toate datoriile ; sper, cel puțin, că nu ne-a indus în eroare. Haggerston a primit indicații din partea noastră și, într-o săptămână, totul se va aranja. Vor pleca apoi la regimentul lui, afară de cazul că vor fi invitați întâi la Longbourn ; și am înțeles de la doamna Gardiner că nepoata mea dorește mult să vă vadă pe toți înainte de a pleca din sud. Dînsa e bine și mă roagă să transmit tatălui și mamei sale expresia respectului său filial.

Al dumitale etc.

Domnul Bennet și fiicele sale văzură tot atît de limpede ca și domnul Gardiner multiplele avantaje ale mături lui Wickham din vechiul lui regiment. Doamna Bennet, însă, nu era tot atît de mulțumită. Faptul că Lydia se instala în nordul țării, tocmai cînd dînsa aștepta să se mîndrească și să se bucure alături de ea — deoarece nu renunțase deloc la planul ca tinerii căsătoriți să se stabilească în Hertfordshire — era o mare dezamăgire ; și, în plus, ce păcat că Lydia era silită să se despartă de un regiment în care se cunoștea cu toată lumea și avea atîția favoriți.

— O iubește atît de mult pe doamna Forster, spuse doamna Bennet ; este scandalos că trebuie să plece de acolo ! Și mai sînt și cîțiva tineri care îi plac foarte mult. S-ar putea ca ofițerii din regimentul generalului... să nu fie atît de simpatici.

Cererea fiicei lui — căci așa putea fi considerată dorința ei — de a fi din nou primită în mijlocul familiei, înainte de a porni spre nord, primi la început un răspuns absolut negativ. Jane și Elizabeth însă, dorind amândouă, de dragul surorii lor și pentru prestigiul ei, să se vadă că Lydia s-a căsătorit cu consimțământul părinților, îl rugară pe domnul Bennet atât de insistent și totuși atât de rezonabil și cu atîta blîndețe să-i primească, pe ea și pe soțul ei, la Longbourn, imediat ce se vor căsători, încît îl convinseră să gîndească și dînsul ca ele și să facă precum le era voia. Iar mama lor avu satisfacția de a afla că va putea prezenta vecinilor pe fiica ei măritată, înainte ca ea să fie surghiunită în nord. Deci, cînd domnul Bennet scrise din nou cumnatului său, le trimise vorbă că le îngăduie să vină acasă ; și se stabilî ca imediat ce se va fi terminat ceremonia, să pornească spre Longbourn. Elizabeth era totuși surprinsă că Wickham putea fi de acord cu acest plan ; și, dacă ar fi ținut seama numai de ceea ce simțea ea, o întîlnire cu dînsul ar fi fost ultimul lucru pe care l-ar fi dorit.

Capitolul LI

Sosi și ziua nunții surorii lor ; Jane și Elizabeth erau probabil mai impresionate decît mireasa însăși. Cupeul a fost trimis să-i ia de la... și urmau să se întoarcă cu el, înainte de ora mesei. Sosirea lor era așteptată cu groază de cele două domnișoare Bennet mai mari, iar Jane, în special, atribuind Lydiei simțămintele pe care le-ar fi avut dacă ea ar fi fost vinovata, era nenorocită gîndindu-se la ce trebuia să îndure sora ei.

Veniră. Întreaga familie se strînsese în salonaș pentru a-i primi. Cînd cupeul opri în fața intrării, doamna Bennet era toată numai zîmbete ; soțul ei avea un chip grav, de nepătruns ; fiicele lor erau alarmate, îngrijorate, stînjenite.

Auziră glasul Lydiei, în vestibul ; ușa fu zvîrlită în lături și dînsa intră în cameră alergînd. Mama ei păși înă-

inte, o îmbrățișă și îi ură, extaziată, bun venit ; întinse mîna, cu un suris afectuos, lui Wickham, care venea în urma doamnei sale, și le făcu ambilor calde urări, cu o vioiciune care nu arăta nici o îndoială în privința fericirii lor.

Domnul Bennet, către care se întoarseră apoi, nu le făcu o primire tot atît de cordială. Chipul lui deveni și mai sever și abia dacă-și dezlipi buzele. Ușuratică siguranță de sine a tinerei perechi era într-adevăr de ajuns ca să-l irite. Elizabeth era dezgustată, pînă și domnișoara Bennet era revoltată. Lydia era tot Lydia, nepotolită, sălbatică, nestingherită, zgomotoasă, netemătoare. Trecu de la o soră la cealaltă, pretinzîndu-le felicitări ; și cînd, în sfîrșit, luară loc cu toții, privi nerăbdătoare în jur, băgă de seamă unele mici schimbări din cameră și remarcă, rîzînd, că trecuse o mulțime de timp de cînd nu mai intrase acolo.

Nici Wickham nu era mai nenorocit decît ea ; dar purtările lui erau totdeauna atît de plăcute încît, dacă firea și căsătoria lui ar fi fost întocmai ceea ce s-ar fi cuvenit să fie, zîmbetele și naturalețea cu care solicita să fie considerat drept unul dintre ai lor i-ar fi încîntat pe toți. Elizabeth nu-l crezuse mai înainte atît de sigur de el : luă loc, hotărînd în sinea ei să nu mai creadă, pe viitor, că insolența unui om insolent are limite. Ea roși, și Jane roși ; dar obrajii celor doi care stîrniseră această consternare nu suferiră nici o schimbare de culoare.

Conversația nu stagna. Mireasa și mama ei se întreceau vorbind ; iar Wickham, care se întimplase să șadă lîngă Elizabeth, începu s-o întrebe despre cunoștințele lui din vecinătate, cu o ușurință plină de bună dispoziție, pe care ea nu se simți în stare s-o egaleze în răspunsurile ce le dădea. Amîndoi soții păreau să aibă amintirile cele mai fericite din lume. Nimic din trecut nu fu pomenit cu mîhnire ; iar Lydia atacă de bunăvoie subiecte la care surorile ei nu ar fi făcut aluzie pentru nimic în lume.

— Gîndiți-vă numai că sînt trei luni, strigă ea, de cînd am plecat de aici ! Vă mărturisesc că parcă au trecut numai două săptămîni ; și totuși, cîte nu s-au întîmplat între timp ! Doamne sfinte ! Cînd am plecat, crede-

ți-mă, nici nu-mi trecea prin minte că am să mă mărit înaintea de a mă întoarce, deși credeam că ar fi tare nostim dacă s-ar întâmpla așa.

Tatăl ei își ridică ochii la cer, Jane se simțea nenorocită, Elizabeth privea semnificativ la Lydia, dar ea care nu auzea și nu vedea niciodată ceea ce nu voia, continuă cu veselie :

— Ah, mamă ! Știu oamenii de pe aici că m-am măritat azi ? Mi-a fost teamă că nu știu ; l-am depășit pe William Goulding în docarul lui și eram foarte hotărâtă s-o aflu ; așa că am coborât geamul din dreptul lui și mi-am scos mânușa și mi-am lăsat mâna să se sprijine pe rama ferestrei, ca să-mi poată vedea inelul ; și pe urmă m-am înclinat și i-am zîmbit cu gura pînă la urechi.

Elizabeth nu mai putea suporta. Se ridică și fugi din cameră și nu se mai întoarce pînă ce nu-i auzi trecînd prin hol înspre sufragerie. Atunci se alătură grupului lor, destul de devreme ca să o vadă pe Lydia mergînd, ca la paradă, în dreapta mamei lor și să o audă spunîndu-i surorii sale mai mari

— Ah, Jane, îți iau acum locul, și tu trebuie să cobori în rang, pentru că eu sînt femeie măritată.

Nu era de presupus că timpul îi va aduce Lydiei acea rezervă de care fusese atît de total lipsită de la început. Dezinvoltura și buna ei dispoziție erau în creștere. Dorea să vadă pe doamna Philips, pe cei din familia Lucas și pe toți ceilalți vecini ai lor și să se audă numită de fiecare dintre ei „doamna Wickham“ ; și, între timp, se duse după masă să-și arate inelul și să se fălească cu mărițișul ei față de doamna Hill și cele două fete în casă.

— Așa, mamă, spuse ea cînd se reîntoarseră cu toții în salonaș, și ce crezi de soțul meu ? Nu e un bărbat fermecător ? Sînt sigură că toate surorile mele mă invidiază. Sper să aibă și ele parte măcar de jumătate din norocul meu. Trebuie să se ducă toate la Brighton. Acolo e locul unde se pot găsi soți. Ce păcat, mamă, că nu ne-am dus cu toate acolo.

— Foarte adevărat ; dacă era după mine, ne-am fi dus. Dar, scumpa mea Lydia, nu-mi place deloc că pleci atît de departe. Trebuie neapărat ?

— Oh, Doamne ! Da ; dar asta nu-i nimic. O să-mi placă mai mult decît orice. Dumneata, și tata, și surorile mele trebuie să veniți la noi să ne vedeți. Vom fi la New-castle toată iarna, și sînt sigură că vor fi și acolo ceva baluri, și am să am grijă să fac rost de parteneri buni pentru toate.

— Asta mi-ar plăcea mai mult decît orice ! spuse mama.

— Și, pe urmă, cînd ai să te-ntorci acasă, poți să lași la mine una-două dintre surorile mele ; și îndrăznesc să spun că înainte să treacă iarna am să fac rost de soți și pentru ele.

— Îți mulțumesc pentru partea mea din favoarea ce vrei să ne faci, spuse Elizabeth, dar nu-mi place, în mod deosebit, felul tău de a procura soți.

Oaspeții nu puteau rămîne mai mult de zece zile. Înainte de a pleca din Londra, domnul Wickham primise numirea și în două săptămîni trebuia să se prezinte la regiment.

În afară de doamna Bennet, nimeni nu regreta că vor sta atît de puțin ; dînsa folosi cea mai mare parte din timp făcînd vizite cu fiica sa și organizînd dese petreceri acasă la ei. Aceste petreceri conveneau tuturor ; a evita cercul strict familial era pentru cei cu judecată un lucru și mai de dorit decît pentru cei fără judecată.

Dragostea lui Wickham pentru Lydia nu era egală cu cea a Lydiei pentru el, adică întocmai așa cum se așteptase Elizabeth. N-avu nevoie de actualele ei observații ca să înțeleagă, din desfășurarea lucrurilor, că fuga lor fusese determinată de dragostea Lydiei mai curînd decît de a lui ; și s-ar fi întrebat de ce, fără s-o iubească la nebunie, se hotărîse să fugă cu ea, dacă nu ar fi fost convinsă că pentru el fuga devenise necesară din motive disperate ; așa stînd lucrurile, el nu era tînărul care să reziste prilejului ce i se oferea de a avea o companie.

Lydia era grozav de îndrăgostită. El era cu orice prilej „dragul meu Wickham“ ; nimeni nu putea fi comparat cu dînsul. El făcea totul ca nimeni altul ; și era sigură că dînsul va împușca la întîi septembrie mai multe păsări decît oricare altul din tot ținutul.

Intr-o dimineată, curînd după venirea lor, pe cînd se afla cu cele două surori mai mari, Lydia se adresa Elizabeth :

— Lizzy, *ție* nu ți-am povestit încă niciodată despre nunta mea. Cînd le-am povestit mamei și celorlalți, nu erai de față. Nu ești curiosă să afli cum au fost aranjate toate ?

— Nu, într-adevăr, replică Elizabeth ; cred că este un subiect despre care niciodată nu se va putea vorbi prea puțin.

— Na ! Ce ciudată ești ! Dar trebuie să-ți spun cum a decurs totul. Ne-am cunutat, știi, la biserica Sfin-tul Clement, pentru că locuința lui Wickham era în parohia aceea. Și era hotărît să fim cu toții acolo pe la ora unsprezece. Mătușa, unchiul și cu mine trebuia să ne ducem împreună ; iar ceilalți trebuiau să ne aștepte la biserică. Bine ! A venit și dimineata de luni și eu eram într-o agitație ! Știi, mi-era o teamă grozavă să nu se întîmple ceva și să se amîne, că atunci aș fi înnebunit, nu alta. Și mai era și mătușa care tot timpul cît m-am îmbrăcat m-a moralizat și i-a turuit gura de parcă citea o predică. Oricum, eu tot n-am auzit mai mult de un cuvînt din zece pentru că mă gîndeam, îți închipui, la dragul meu Wickham. Tare voiam să știu dacă o să vină la nuntă în tunica albastră.

Bine ! Și cum îți spun, am luat gustarea la ora zece, ca de obicei. Credeam că n-o să se mai sfîrșească ; pentru că, acum că veni vorba, trebuie să-ți spun că unchiul și mătușa au fost oribil de dezagreabili, tot timpul cît am stat la ei. Dacă ai să mă crezi, n-am ieșit o singură dată afară din casă, deși am stat la ei două săptămîni. Nici o petrecere, nici un aranjament, nimic. Recunosc, Londra era aproape goală ; dar totuși Teatrul Mic era deschis. Bine... și așa, tocmai cînd trăsese cupeul la scară, unchiul a fost chemat pentru treburi de oroarea aia de domnul Stone. Și apoi, înțelegi, o dată ce sînt împreună, nu se mai termină cu discuțiile. Bine ! Eram atît de speriată că nu mai știam ce să fac, fiindcă unchiul trebuia să mă conducă la altar ; și dacă treceam peste ora stabilită, nu ne mai puteam cununa toată ziua. Dar, din fe-

ricire, în zece minute a fost înapoi și atunci am pornit cu toții. Totuși, mi-am amintit mai pe urmă că dacă unchiul ar fi fost împiedicat să vină n-ar fi fost nevoie să se amâne nunta, pentru că putea foarte bine să-i țină locul domnul Darcy.

— Domnul Darcy ! repetă Elizabeth, total uluită.

— Oh ! da ! El trebuia să vină la nuntă cu Wickham, știi. Dar, vai de mine, am uitat de tot ! Nu trebuia să suflu un cuvânt despre asta. Le-am promis atât de tare ! Ce-o să zică Wickham ? Trebuia să fie un secret așa de mare !

— Dacă trebuia să fie un secret, interveni Jane, nu mai spune nici un cuvânt. Din partea mea, poți fi liniștită, că nu voi încerca să aflu mai mult.

— Oh ! desigur, întări Elizabeth, deși ardea de curiozitate ; nu-ți vom pune nici o întrebare.

— Mulțumesc, spuse Lydia, căci dacă ați face-o v-aș povesti desigur totul și atunci Wickham s-ar supăra rău de tot.

În fața unui asemenea îndemn de a pune întrebări, Elizabeth se văzu nevoită să fugă pentru a rezista ispitei.

Dar să trăiască fără să cunoască asemenea detalii îi era cu neputință ; ori, cel puțin, îi era imposibil să nu încerce să capete informații. Domnul Darcy fusese la nunta surorii ei. Era exact împrejurarea și exact societatea în care, după toate aparențele, el nu avea nici ce căuta și nici nu era tentat să meargă. Îi trecură fulgerător și sălbatic prin minte fel de fel de presupuneri, dar nu fu mulțumită cu nici una. Cele care o satisfăceau mai mult, pentru că aruncau asupra conduitei lui o lumină cât se poate de favorabilă, îi păreau cu totul improbabile. Nu mai putu îndura atita nesiguranță ; și, luînd în grabă o foaie de hîrtie, scrise mătusei sale o scurtă scrisoare, cerîndu-i să i se dea explicații la ceea ce lăsase Lydia să-i scape, dacă lucrul acesta nu era incompatibil cu secretul pe care voiseră să-l păstreze.

Înțelegi, cred, adăugă ea, cât de curioasă sînt să știu cum de s-a putut afla în mijlocul dumneavoastră, la un asemenea eveniment, o persoană fără nici o

legătură cu vreunul dintre noi și oarecum străină de familie. Te rog scrie-mi imediat și fă-mă să înțeleg acest lucru — doar dacă, din motive foarte serioase, nu trebuie să păstrezi secretul pe care Lydia pare să-l socotească necesar ; atunci, va trebui să mă mulțumesc cu ignoranța.

„Ceea ce totuși nu se va întâmpla“, își spuse în sineu ei, și sfârși scrisoarea :

Și, scumpă mătușică, dacă nu-mi vei spune totul, ca să aflu în mod cinstit, voi fi desigur nevoită să uzoz de trucuri și stratageme pentru a afla.

Delicata ei concepție despre cinste o împiedica pe Jane să-i vorbească Elizabeth, între patru ochi, despre ceea ce lăsase Lydia să-i scape. Elizabeth era foarte mulțumită de acest lucru. Până se va vedea dacă întrebările ei vor primi vreun răspuns, prefera să nu aibă nici o confidentă.

Capitolul II

Elizabeth avu satisfacția de a căpăta răspunsul așteptat, cât s-a putut de repede. Cum primi scrisoarea, se pierdu în mica pădurice unde cu greu ar fi deranjat-o cineva, se așeză pe o bancă și se pregăti să fie fericită — lungimea scrisorii o convinsese că nu cuprindea un refuz.

Strada Gracechurch,
Septembrie 6

Scumpa mea nepoată,

Am primit chiar acum scrisoarea dumitale și voi consacra toată dimineața aceasta răspunsului, fi încă prevăd că o scrisoare mică nu va cuprinde ceea ce am a-ți spune. Trebuie să-ți mărturisesc că rugămintea pe care mi-ai făcut-o mă surprinde — nu m-am

așteptat la ea din partea *dumitale*. Cu toate acestea, să nu crezi că sînt supărată ; nu vreau să-ți spun decît că nu mi-am închipuit că era necesar ca *dumneata* să-mi pui asemenea întrebări. Dar dacă preferi să nu mă înțelegi, iartă-mi impertinența. Unchiul este tot atît de surprins cît și mine și dacă n-ar fi avut convingerea că ești parte interesată, nu și-ar fi îngăduit să procedeze așa cum a făcut. Dar, dacă în chestiunea aceasta ești într-adevăr inocentă și neștiutoare, trebuie să fii mai explicită. Chiar în ziua în care m-am întors de la Longbourn, unchiul dumitale a primit o vizită cît se poate de neașteptată. A venit domnul Darcy și au stat amîndoi, închiși, timp de cîteva ore. Totul se terminase înainte de sosirea mea ; în acest fel, curiozitatea mea n-a fost atît de îngrozitor de exasperată cît pare să fi fost a *dumitale*. Venise să-i spună domnului Gardiner că descoperise locul unde se aflau sora dumitale și domnul Wickham, că îi văzuse și vorbise cu amîndoi — cu Wickham de repetate ori, cu Lydia o dată. După cîte am înțeles, plecase din Derbyshire numai o zi după noi, și venise la oraș cu hotărîrea de a-i urmări. Motivul mărturisit era convingerea că, din vina lui, nețebnicia lui Wickham nu fusese cunoscută atît de bine, încît să împiedice pe oricare tînără fată de caracter să se îndrăgostească sau să aibă încredere în el. Dînsul a dat, cu generozitate, întreaga vină pe greșita sa mîndrie și a mărturisit că înainte considerase că nu era de demnitatea lui să supună lumii întregi problemele sale personale. Firea lui Wickham trebuia să grăiască de la sine. Considera deci că avea datoria să între în acțiune și să încerce să remedieze un rău provocat din vina lui. Dacă a avut și vreun *alt motiv*, sînt convinsă că nu e decît spre cîntea lui. Era de cîteva zile în oraș cînd a reușit să-i descopere ; avea însă un indiciu care l-a ajutat în cercetări, ceea ce noi nu *aveam*, și acesta constituise un temel în plus pentru hotărîrea lui de a ne urma. Se pare că există o persoană, o anume doamnă Younge, care a fost acum cîtva timp guvernanta domnișoarei Darcy, și pe care a concediat-o din cauza unor nemulțumiri, dar n-a

spus de ce fel. Ea a luat, după aceea, o casă mare în strada Edward și se întreține, de atunci, dînd camere cu chirie. Domnul Darcy știa că această doamnă Younge era o cunoștință intimă a domnului Wickham și, cum a ajuns în oraș, s-a dus la ea pentru informații. Dar au trecut două-trei zile pînă a putut scoate de la dînsa ceea ce dorea. Ea a refuzat să trădeze secretul ce i se încredințase, înainte de a fi coruptă cu bani, căci de fapt știa unde putea fi găsit prietenul ei. Wickham, într-adevăr, se dusesse la ea imediat ce au sosit la Londra ; și dacă ar fi avut loc, s-ar fi stabilit la ea. În cele din urmă, buna noastră amică a procurat adresa dorită. Se aflau în strada... Domnul Darcy l-a văzut pe Wickham și apoi a insistat s-o vadă și pe Lydia. Scopul lui, mărturisise dînsul, fusese s-o convingă să abandoneze situația dezonorantă în care se afla și să se reîntoarcă la familia ei, îndată ce aceasta va fi fost convinsă s-o primească înapoi, oferindu-se s-o ajute cît îi va sta în puteri. Pe Lydia a găsit-o însă absolut hotărîtă să rămînă pe loc. Nu-i păsa de nici una dintre rudele ei ; nu dorea nici un ajutor de la el ; nici nu voia să audă să-l părăsească pe Wickham. Era sigură că o dată și odată se vor căsători și pentru ea n-avea importanță cînd. Acestea fiindu-i sentimentele, nu mai rămînea, crezuse dînsul, decît să-i asigure și să grăbească o căsătorie care, așa cum aflase fără nici o greutate la prima lui întrevvedere cu Wickham, nu fusese niciodată în intențiile acestuia. Îi mai mărturisise și că era silit să părăsească regimentul din cauza unor datorii de onoare foarte urgente și nu se sfiise să pună toate urmările rele ale fugii numai pe seama nesăbuiinței Lydiei. Avea de gînd să-și dea imediat demisia ; iar în privința situației lui în viitor, nu întrevdea mare lucru. Trebuia să plece undeva, dar nu știa unde ; știa însă că nu va avea din ce trăi. Domnul Darcy l-a întrebat de ce nu se însoară imediat cu sora dumitale. Deși nu era de presupus ca domnul Bennet să fie foarte avut, ar fi putut totuși face ceva pentru el și situația lui s-ar fi îmbunătățit treptat prin această căsătorie. Wickham

I-a răspuns, însă, că mai nutrea speranța de a-și face efectiv o situație prin căsătorie, în vreun alt ținut. Totuși, date fiind împrejurările prin care trecea, era mai mult ca sigur că n-ar fi rezistat ispitei unui aranjament imediat. S-au întâlnit de cîteva ori, căci erau multe de discutat. Wickham dorea, bineînțeles, mai mult decît putea căpăta dar, pînă la urmă, a trebuit să fie rezonabil. După ce au stabilit totul între ei, pasul următor al domnului Darcy a fost să-l pună la curent pe unchiul dumitale și a venit atunci, pentru prima oară, în strada Gracechurch, cu o seară înainte de a mă întoarce eu acasă. Dar nu l-a găsit pe domnul Gardiner ; și tot interesîndu-se de el, domnul Darcy află că tatăl dumitale era încă la dînsul, dar că va pleca din oraș a doua zi de dimineață. A socotit că tatăl dumitale nu era omul pe care să-l poată consulta cu același succes ca pe unchiul și, prin urmare, și-a amînat imediat vizita pînă după plecarea lui. Nu și-a lăsat numele și pînă a doua zi nu s-a știut decît că venise un domn pentru afaceri. Simbătă a revenit. Tatăl dumitale plecase, unchiul era acasă și, așa cum am mai spus, au avut multe de vorbit. S-au întâlnit din nou simbătă și atunci l-am văzut și eu. Abia luni s-a stabilit totul : imediat ce amănuntele au fost fixate, s-a trimis un curier la Longbourn. Dar oaspetele nostru era foarte îndărătnic. Cred, Lizzy, că pînă la urmă îndărătnicia este adevăratul defect al caracterului său. A fost acuzat în diferite rînduri de multe păcate, dar acesta este cel adevărat. N-a lăsat pe nimeni să se ocupe de nimic și a făcut totul singur, deși sînt sigură (și n-o spun ca să primesc mulțumiri, așa că nu vorbi despre acest lucru) că unchiul dumitale ar fi făcut totul, cu dragă inimă. S-au războit împreună mult timp, ceea ce era mai mult decît o meritau alît domnul cît și doamna interesați în chestiunea aceeași. Pînă la urmă, însă, unchiul dumitale a fost silit să cedeze și, în loc să i se îngăduie să fie de folos nepoatei sale, a fost silit să se împace numai cu meritul aparent de a fi făcut-o, ceea ce era un supărător nonsens ; cred într-adevăr că scrisoarea dumitale de azi

dimineată l-a bucurat foarte mult, căci face necesară o explicație care îi va răpi penele de împrumut și va îndrepta prețuirea către cine o merită. Dar, Lizzy, acestea nu trebuie să treacă dincolo de tine sau, cel mult, de Jane. Știi prea bine, cred, ce s-a făcut pentru cei doi tineri. Trebuiau plătite datoriile lui care se urcă, presupun, la mai mult de o mie de lire, mai trebuie adăugată o altă mie la cea acordată Lydiei ca dotă și obținut brevetul lui de ofițer. Motivul pentru care el singur voia să facă totul ți l-am expus mai sus. El purta vina ; rezerva lui și modul greșit în care judecase au făcut ca firea lui Wickham să fie atât de puțin înțeleasă și, în consecință, să fie primit și luat în seamă așa cum fusese. Poate că era un pic de adevăr în *asta*, totuși, mă întreb dacă rezerva lui sau a oricui altcuiva putea fi făcută răspunzătoare de o asemenea întâmplare. Dar, în pofida acestor vorbe frumoase, draga mea Lizzy, poți fi absolut sigură că unchiul dumitale nu ar fi cedat în ruptul capului, dacă n-am fi considerat că domnul Darcy mai are și un *alt interes* în această chestiune. După ce s-a soluționat totul, el s-a întors la prietenii săi care se aflau încă la Pemberley ; dar a rămas stabilit că va reveni la Londra încă o dată, pentru nuntă, și atunci urmau să fie lichidate toate problemele bănești. Acum, cred că ți-am povestit totul. Este o relatare care, după câte spui, te va mira foarte mult ; sper, cel puțin, că nu te va nemulțumi în nici un fel. Lydia a venit la noi ; lui Wickham i s-a îngăduit să vină în casă cînd dorea. El s-a purtat întocmai ca atunci cînd l-am cunoscut în Hertfordshire ; nu ți-aș spune cît de nemulțumită am fost de purtare ei în timpul cît a stat la noi dacă n-aș fi băgat de seamă, din scrisoarea Janei, de miercurea trecută, că purtarea ei cînd a venit acasă a fost la fel cu cea de aici și deci ceea ce îți voi povesti acum nu îți va provoca o nouă mîhnire. I-am vorbit de nenumărate ori, în modul cel mai serios, arătîndu-i toată imoralitatea comportării ei și toată nefericirea pe care o adusese familiei sale. Dacă m-a auzit cumva, a fost din întâmplare, căci sînt sigură că nu mă as-

culta. Am fost uneori de-a dreptul indignată ; dar atunci îmi aminteam de scumpele mele Elizabeth și Jane și de dragul lor am avut răbdare cu ea. Domnul Darcy a revenit, punctual, și, așa cum v-a spus Lydia, a participat la cununie. A doua zi a luat masa la noi și urma să plece iarăși din oraș, miercuri sau joi. Ai să fii foarte supărată pe mine, scumpa mea Lizzy, dacă profit de acest prilej pentru a-ți spune (ceea ce n-am îndrăznit pînă acum să-ți spun) cît de mult îmi place ? Purtarea lui față de noi a fost, în toate privințele, tot atît de încîntătoare ca atunci cînd eram în Derbyshire. Judecata și părerile lui, toate, mă încîntă ; nu-i lipsește nimic în afară de puțin mai multă veselie și *aceasta*, dacă se va însura în mod înțelept, ar putea-o învăța de la soția lui. L-am socotit foarte șiret ; de-abia dacă ți-a pomenit vreodată numele. Dar șiretenia se pare că este la modă. Iartă-mă, te rog, dacă am îndrăznit prea mult, sau cel puțin nu mă pedepsi atît de rău, încît să mă excluzi de la P. Nu voi fi cu totul fericită pînă ce nu voi fi făcut înconjurul parcului. Un docar scund cu o micuță și drăguță pereche de ponei ar fi tocmai ce se potrivește. Dar trebuie să închei ; de o jumătate de oră mă cheamă mereu copiii."

A dumitale, cu toată dragostea,
M. Gardiner

Conținutul acestei scrisori o aruncă pe Elizabeth într-o vîltoare de simțăminte în care era greu să hotărască dacă predomina bucuria sau durerea.

Vagile și incertele ei bănuieli, izvorite din faptul că nu știa exact ce făcuse domnul Darcy în favoarea căsătoriei surorii ei, bănuieli pe care se temuse să le încurajeze, socotindu-le ca o dovadă de prea mare bunătate pentru a fi plauzibile, și îngrozindu-se, în același timp, că ar putea fi juste, din cauza dureroasei obligații astfel create, se vedeau adevărate, depășind chiar orice închipuire. Dînsul îi urmase intenționat la oraș ; luase asupra lui tot zbulcîm și toată umilința impuse de o astfel de cercetare, fiind obligat să se roage de o femeie de care avea, desigur,

oroare și pe care o disprețuia ; trebuise să se întâlnească, să se întâlnească des, să argumenteze, să convingă și, în sfârșit, să mituiască omul pe care dorișe întotdeauna și din toate puterile să-l evite, fiindcă numai faptul de a-i pronunța numele era pentru el o pedeapsă. Făcuse toate acestea pentru o față față de care nu putea avea nici considerație, nici stimă. Inima îi șoptea că o făcuse de dragul ei. Dar speranța îi fu repede înăbușită de alte considerente și curînd își dădu seama că întreaga ei vanitate nu era suficientă pentru a o face să creadă în dragostea lui pentru ea — pentru o femeie care-l respinsese — și că, stăpînit de această dragoste, ar fi în stare să-și înăbușe un simțămînt atît de firesc ca sila în fața unei înrudiri cu Wickham. Cumnatul lui Wickham ! Orice fel de mîndrie trebuia să se revolte în fața unei asemenea înrudiri. Dînsul făcuse neîndoielnic mult — îi era rușine cînd se gîndea cît de mult — dar dăduse intervenției lui un motiv care nu cerea un efort special pentru a fi crezut. Era firesc să simtă că greșise ; era generos și dispunea de mijloace să-și exercite generozitatea ; și cu toate că Elizabeth refuza să se considere mobilul principal al acțiunilor lui, putea totuși crede că afecțiunea ce-o mai avea pentru dînsa îl stimulase poate în încercările pe care făcuse pentru o cauză în care era substanțial vorba de niștea ei sufletească. Era dureros, nespus de dureros știe că erau obligați față de o persoană care nu putea, în nici un caz, primi o despăgubire. Lui îi datorau reabilitarea Lydiei, numele ei, totul. Oh ! Cît de rău îi părea de toate resentimentele împotriva lui, pe care și le încurajase vreodată, de toate cuvintele urite pe care i le adresase ! În sinea ei se simțea umilită ; dar era mîndră de el — mîndră pentru că, într-o cauză în care fusese vorba de compasiune și onoare, fusese în stare să se învingă pe sine. Reciti laudele ce i le aducea mătușa ei. Abia dacă erau suficiente, dar îi făceau plăcere. Simți oarecare bucurie, deși amestecată cu păreri de rău, constatînd cît de convinși erau și unchiul și mătușa că între domnul Darcy și dînsa existau dragoste și încredere.

Fu trezită din gînduri și gonită de pe locul ei de apropierea cuiva ; și înainte să apuce pe o altă potecă, o ajunse din urmă Wickham.

— Mă tem că îți întrerup plimbarea solitară, scumpă soră, zise el, apropiindu-se.

— Chiar așa, replică Elizabeth zimbînd, dar asta nu înseamnă că întreruperea trebuie să fie supărătoare.

— Mi-ar părea foarte rău, dacă ar fi. Noi am fost întotdeauna prieteni buni, iar acum sîntem mai mult decît atît.

— Într-adevăr. Ies și ceilalți la plimbare ?

— Nu știu. Doamna Bennet și Lydia se duc la Meryton, cu cupeul. Și așa, scumpă soră, am aflat de la unchiul și mătușa că ați vizitat domeniul Pemberley.

Elizabeth răspunse afirmativ.

— Aproape că te invidiez pentru plăcerea avută ; dar pentru mine, cred c-ar fi prea mult, căci altfel m-aș putea opri acolo, în drum spre Newcastle. Și ai văzut-o și pe bătrîna menajeră, îmi închipui ? Biata Reynolds ! A ținut întotdeauna foarte mult la mine. Dar, desigur, nu v-a pomenit de numele meu.

— Ba da.

— Și ce-a spus ?

— Că ai intrat în armată, dar se teme că... ai luat apucături rele. La o depărtare ca aceea, îți închipui, lucrurile ajung ciudat de denaturate.

— Desigur, replică el, mușcîndu-și buzele.

Elizabeth spera să-i fi închis gura ; curînd după aceea el spuse însă

— M-am mirat văzîndu-l pe Darcy în oraș, luna trecută. Am trecut de cîteva ori unul pe lingă celălalt. Mă întreb ce o fi făcînd acolo.

— Poate pregătiri în vederea căsătoriei sale cu domnișoara de Bourgh, răspunse Elizabeth. Trebuie să fie ceva special ca să se ducă el acolo în această perioadă a anului.

— Fără îndoială. L-ați văzut în timp ce vă aflați la Lambton ? Cred că așa am înțeles de la familia Gardiner.

— Da. Ne-a prezentat surorii lui.

— Și v-a plăcut ?

— Foarte mult.

— Am auzit că a cîștigat într-adevăr neobișnuit de mult în ultimii doi ani. Cînd am văzut-o pentru ultima

oară, nu promitea prea mult. Mă bucur că v-a plăcut. Sper că va deveni o fată foarte reușită.

— Cred că așa va fi ; a depășit vîrsta ingrată.

— Ați trecut pe lângă satul Kympton ?

— Nu-mi amintesc să fi trecut.

— V-am pomenit de el pentru că acolo este parohia pe care trebuia s-o capăt eu. Un loc cît se poate de frumos ! O casă parohială splendidă ! Mi-ar fi convenit din toate punctele de vedere.

— V-ar fi plăcut să țineți predici ?

— Deosebit de mult. Aș fi considerat că face parte din datoria mea și, curînd, efortul n-ar mai fi contat. Omul nu trebuie să se plîngă ; dar, la drept vorbind, ar fi însemnat atît de mult pentru mine ! Liniștea, izolarea specifice acestui fel de viață ar fi corespuns tuturor idealurilor mele de fericire ! Dar n-a fost să fie. L-ați auzit pe Darcy vorbind vreodată de acest lucru, cînd erați în Kent ?

— Am auzit, dintr-o sursă pe care-o cred tot atît de bună, că v-a fost lăsată numai condițional, și în funcție de hotărîrea moștenitorului de azi.

— Ați auzit ! Da, este ceva în asta ; așa v-am spus și eu de la început, dacă vă amintiți.

— Și-am mai auzit că a fost o vreme cînd a ține predici nu era atît de mult pe gustul dumneavoastră, cît se pare că este în prezent ; că v-ați fi exprimat hotărît înțenția de a nu intra în ordinul preoțesc și că s-a ajuns la un compromis, în acord cu dorința dumneavoastră.

— Ați auzit ! Și nu este în întregime neîntemeiat. Cred că vă amintiți ce v-am spus în chestiunea aceasta cînd am vorbit prima oară despre ea.

Se aflau acum aproape de ușa casei, căci Elizabeth mersese repede pentru a scăpa de el ; și, nedorind să-l supere, de dragul surorii ei, răspunse, cu un zîmbet voios, doar atît :

— Haide, domnul Wickham sîntem frate și soră, știi bine. Să nu ne certăm pentru trecut. Pe viitor, sper să fim totdeauna de aceeași părere.

Îi întinse mîna ; el i-o sărută cu o galanterie afectuoasă, deși nu prea știa ce atitudine să ia, și intrară în casă.

Capitolul LIII

Domnul Wickham a fost atît de mulțumit de această conversație, încît niciodată nu s-a mai necăjit nici el și nici n-a mai supărat-o pe draga lui soră Elizabeth, deschizînd acest subiect ; iar ea era încîntată că spusese destul ca să-l fi potolit.

Ziua plecării lui și a Lydiei veni curînd și doamna Bennet fu silită să se supună unei despărțiri care, din cauză că soțul ei nu voia pentru nimic în lume să accepte proiectul de a se duce cu toții la Newcastle, părea probabil să dureze cel puțin un an de zile.

— Oh ! Lydia mea dragă, strigă ea, cînd ne vom vedea iară ?

— Ah ! Doamne ! Nu știu. Poate că peste doi-trei ani.

— Scrie-mi foarte des, draga mea.

— Cît de des voi putea. Dar știi, femeile măritate n-au niciodată mult timp pentru scris. Surorile mele însă pot să-mi scrie, n-au să aibă nimic altceva de făcut.

Urările de bun rămas ale domnului Wickham fură mult mai calde decît ale soției sale. El zîmbea, arăta frumos și spuse multe lucruri drăguțe.

— E cel mai splendid cavaler pe care l-am văzut vreodată, exclamă domnul Bennet, imediat ce se închise ușa în urma lui. Zîmbăreț și izmenit și drăgăstos cu noi toți. Sînt extraordinar de mîndru de el. Desfid chiar și pe Sir William Lucas să poată produce un ginere mai valoros.

Despărțirea de fiica sa o indispuce mult pe doamna Bennet, timp de cîteva zile.

— Mă gîndesc mereu, spuse ea, că nimic nu este mai rău decît să te despați de cei dragi ; te simți atît de pierdută fără ei.

— Vezi, doamnă, aceasta este consecința căsătoriei unei fiice, spuse Elizabeth. Trebuie să te faci să te simți mai mulțumită de faptul că celelalte patru sînt celibatare.

— Nu este vorba de asta. Lydia nu mă părăsește pentru că s-a măritat, ci numai pentru că s-a întîmplat ca regimentul soțului ei să fie atît de departe. Dacă ar fi fost mai aproape, nu-ar fi plecat atît de curînd.

Dar starea de indispoziție în care o aruncase acest eveniment nu dură mult și inima i se deschise pentru noi speranțe, datorită unui zvon care începuse tocmai să circule. Menajera de la Netherfield primise ordinul să facă pregătiri în vederea sosirii stăpînului ei care, în două-trei zile, urma să vină acolo la vînătoare, pentru cîteva săptămîni. Doamna Bennet stătea ca pe ghimpi. O tot privea pe Jane, zîmbea și-și clătina capul.

— Ia te uită, ia te uită ! Domnul Bingley va veni din nou, soră dragă (căci doamna Philips era prima care îi adusesese vestea). Ei, cu atît mai bine. Nu că mi-ar păsa. El nu înseamnă nimic pentru noi, înțelegi, iar eu, ce să-ți spun, nu vreau să mai dau ochii cu el. Totuși, e foarte binevenit la Netherfield, dacă-i face plăcere. Și cine știe ce se mai poate întîmpla ! Dar nu înseamnă nimic pentru noi. Știi, soră dragă, ne-am înțeles de mult să nu mai spunem o vorbă despre asta. Și zi, e absolut sigur c-o să vină ?

— Poți fi sigură, replică cealaltă, căci doamna Nichols a fost aseară în Meryton. Am văzut-o trecînd și-am ieșit și eu, anume ca să aflu adevărul ; și mi-a spus că era absolut adevărat. Vine cel mai tirziu joi ; mai curînd miercuri. Se ducea la măcelărie, mi-a spus, anume ca să comande niște carne pentru miercuri și luase trei perechi de rațe, tocmai bune de tăiat.

Cînd auzi despre venirea lui, domnișoara Bennet se schimbă la față. Erau multe luni de cînd nu-i mai rostise numele în prezența Elizabethei ; dar acum, imediat ce rămaseră singure, spuse :

— Lizzy, am văzut că te uitai la mine astăzi, cînd mătușa ne-a vorbit despre zvonul care circulă, și știu că aveam un aer nenorocit ; dar să nu-ți închipui că era din cine știe ce cauză prostească. M-am simțit numai încurcată, timp de o clipă, pentru că știam că voi fi privită. Te asigur că vestea nici nu mă bucură, nici nu mă întristează. Îmi face plăcere un singur lucru și anume că, venînd singur, îl vom vedea mai puțin. Nu că mă tem pentru mine *însămi*, dar am groază de comentariile celorlalți.

Elizabeth nu știa cum să interpreteze venirea lui. Dacă nu l-ar fi văzut la Derbyshire, ar fi putut presupune că se reîntorcea fără vreun alt scop decît cel mărturisit ; dar ea tot îl mai credea îndrăgostit de Jane și oscila între pre-

supunerea, mai probabilă, că el venea cu autorizația prietenului său și cea că era destul de îndrăzneț pentru a veni fără ea

„Este totuși greu, se gîndea ca uneori, că bietul om nu poate veni într-o casă pe care a închiriat-o legal, fără să dea naștere la toate aceste supoziții ! *Din partea mea, să facă așa cum îi place*”

În ciuda celor afirmate de Jane, convinsă fiind că era exact ceea ce simțea cu prilejul venirii lui Bingley, Elizabeth își putea da ușor seama că starea ei de spirit suferea din această cauză. Era mai tulburată, mai inegală decît o văzuse vreodată.

Subiectul, care acum aproape un an fusese atît de călduros discutat de părinții lor, a fost din nou adus pe tapet.

— Cum o sosi domnul Bingley, dragul meu, ai să te duci, desigur, să-i faci o vizită, declară doamna Bennet.

— Nu, nu ! M-ai silit să-i fac o vizită anul trecut și mi-ai promis că dacă mă duc o să se însoare cu una dintre fiicele mele. Dar n-a fost așa ; și nu vreau să trînis din nou, cu un mesaj prostesc.

Soția sa îi demonstră cit de necesară era astfel de atenție din partea tuturor domnilor din vecinătate, la reîntoarcerea lui la Netherfield.

— E o *etichetă* de care mi-e silă, răspunse domnul Bennet. Dacă el dorește societatea noastră, n-are decît s-o cauta. Știe unde locuim. N-am să-mi irosesc eu timpul alergînd după vecinii mei de cîte ori pleacă și vin iar înapoi.

— Ei bine, tot ce știu este că o să fie o cumplită grosolanie dacă n-ai să te duci. Totuși, asta n-o să mă împiedice să-l poftesc să ia masa aici ; sînt hotărîtă. Trebuie să-i poftim în curînd și pe Gouldingi și pe doamna Long. Asta face împreună cu noi treisprezece, așa că va fi la masă tocmai bine un loc pentru el.

Mîngîindu-se cu această hotărîre, i-a fost mai ușor să suporte lipsa de politețe a soțului ; totuși, era foarte supărător să știe că toți vecinii ei puteau, prin urmare, să-l vadă pe domnul Bingley înaintea lor. Cum ziua sosirii lui se apropia, Jane spuse surorii sale :

— Începe să-mi pară rău că vine. Nu mi-ar fi greu — l-aș putea vedea cu toată indiferența — dar abia dacă

mai pot răbda să aud vorbindu-se fără încetare despre asta. Mama are intenții bune, dar nu știe — nimeni nu poate ști — cât sufăr din cauza celor ce spune. Ce fericită o să fiu cînd va pleca de la Netherfield !

— Aș vrea să pot spune ceva care să te mîngîie, răspunse Elizabeth, dar este cu totul peste puterile mele. Trebuie să-ți dai seama de asta ; și satisfacția obișnuită de a recomanda răbdare unuia care suferă îmi este refuzată, pentru că tu ai întotdeauna atît de multă !

Domnul Bingley sosi. Prin intermediul servitorilor, doamna Bennet reuși să fie înștiințată înaintea tuturor, pentru ca timpul de neliniște și agitație să fie, pentru ea, cît mai lung cu putință. Număra zilele ce trebuiau să treacă pînă să-i poată trimite o invitație, neavînd speranța de a-l vedea înainte. Dar în a treia dimineață de la sosirea lui în Hertfordshire îl văzu, de la fereastra budoarului ei, intrînd pe alee și venînd călare înspre casa lor.

Își chemă imediat fiicele pentru a le împărtăși această bucurie. Jane își păstră, hotărîtă, locul la masă ; dar Elizabeth se apropie de fereastră, pentru a-i face plăcere mamei sale. Privi : îl văzu pe domnul Darcy însoțindu-l și se așeză la loc lîngă sora ei.

— E un domn cu el, mamă, spuse Kitty ; cine poate să fie ?

— Vreunul din cunoscuții lui, presupun, draga mea. Nu știu deloc cine e.

— Ia te uită ! strigă Kitty, parcă ar fi domnul acela care era mereu cu el, mai înainte. Domnul... cum îi zice... omul acela înalt și mîndru.

— Dumnezeule mare, domnul Darcy ! Așa este, jur. Ei bine, orice prieten de-al domnului Bingley va fi, fără îndoială, totdeauna binevenit la noi ; dar altfel, trebuie să spun că am oroare chiar și de umbra lui.

Jane se uită la Elizabeth, surprinsă și interesată. Știa prea puține despre înfîlnirea lor din Derbyshire și de aceea o compătimea pe sora ei pentru stînjeneala pe care trebuia s-o simtă acum, cînd îl vedea aproape pentru înfrîngerea ei, după scrisoarea lui explicativă. Ambele surori erau destul de stingherite. Fiecare se înduioșa pentru cealaltă și desigur și pentru ea însăși ; iar mama lor continua să vorbească de antipatia ei pentru domnul Darcy și de ho-

tărîrea de a fi politicoasă cu el, numai pentru că era prietenul domnului Bingley, fără ca vreuna dintre ele s-o audă. Elizabeth avea însă motive de stînjeneală care nu puteau fi bănuite de Jane, căci nu avusese pînă atunci curajul să-i arate scrisoarea doamnei Gardiner, sau să-i vorbească despre schimbarea propriilor ei sentimente față de domnul Darcy. Pentru Jane, el nu putea fi decît un bărbat respins de sora ei și ale cărui însușiri ea le subapreciase; dar, după toate informațiile primite de Elizabeth, el era omul față de care întreaga ei familie era îndatorată, pentru cea mai mare binefacere posibilă, omul pe care ea însăși îl privea cu un interes, dacă nu tot atît de cald, cel puțin tot atît de îndreptățit și firesc ca acela pe care Jane îl avea pentru Bingley. Uimirea Elizabethei la venirea lui la Netherfield, la Longbourn — pentru a o căuta din nou, din proprie voință, era aproape tot atît de mare ca și cea care o cuprinsese la Derbyshire cînd observase prima oară schimbarea din atitudinea lui.

Sîngele, după ce îi fugise din obraji, urcă iarăși pentru o clipă, cu o mai mare strălucire, și un suris de încîntare îi luminează ochii, în scurtul răstimp în care se gîndi că dragostea și năzuințele lui trebuie să fi rămas neclintite: dar nu voia să-și îngăduie să fie sigură.

„Mai întîi trebuie să văd cum se va purta, își spuse ea; va fi atunci destul de devreme pentru a nădăjdui“.

Se concentră asupra broderiei, străduindu-se să fie calmă, fără să îndrăznească să-și ridice ochii, pînă ce o curiozitate plină de neliniște îi îndreptă privirile spre chipul surorii sale, în timp ce servitoarea se apropie de ușă. Jane arăta ceva mai palidă decît de obicei, dar mai liniștită decît se așteptase Elizabeth. La intrarea domnilor, chipul ei se rumeni; îi primi totuși cu destulă naturalețe și cu o cuviință în comportare, în care nu se vedea nici un semn de resentiment sau de exagerată complezență.

Elizabeth spuse și unuia și celuilalt numai atît cît o cerea politetea și se așeză iarăși la lucru, cu o sîrguință pe pe care nu o avea deseori. Cutezase să-i arunce lui Darcy o singură privire. Arăta serios, ca de obicei, și, se gîndi ea, era mai mult așa cum fusese tot timpul la Hertfordshire decît cum îl văzuse ea la Pemberley. Dar, poate că în prezența mamei sale el nu putea fi ceea ce fusese față de

unchiul și mătușa ei. Presupunerea era dureroasă, dar nu improbabilă.

Pe Bingley îl privise numai o clipă, dar fu destul ca să vadă că arăta și mulțumit și stînjinit. Doamna Bennet îl primi cu o politețe excesivă, care le făcu pe cele două fiice ale sale să se simtă rușinate, mai ales din pricina contrastului cu politețea rece și ceremonioasă a reverenței și a cuvintelor adresate prietenului său.

Elizabeth, mai ales, care știa că lui îi datora mama ei salvarea fiicei sale preferate de la o mare și iremediabilă rușine, se simți vexată și nenorocită în cel mai înalt grad, din cauza unei discriminări atît de prost plasată.

După ce Darcy întrebă ce mai făceau domnul și doamna Gardiner — întrebare la care ea îi răspunse încurcată — abia dacă mai spuse ceva. Nu ședea lângă dînsa — poate aceasta era cauza tăcerii lui ; dar în Derbyshire nu fusese astfel. Acolo vorbise cu rudele ei cînd nu putuse vorbi cu ea. Acum însă trecuseră cîteva minute fără să-i audă glasul ; și cînd, din întîmplare, incapabilă să-și stăpînească curiozitatea, își ridica ochii înspre dînsul, îl vedea privind-o pe Jane tot atît de des cît și pe ea și adesea nu se uita decît în podea. Era, în mod vădit, mai îngîndurat și mai puțin dornic de-a face plăcere decît fusese cînd se întîlniseră ultima oară. Elizabeth era dezamăgită și furioasă pe ea însăși că era astfel.

„Puteam să mă aștept să fie altfel ? se întreba ea. Totuși, de ce a venit ?“

Nu avea chef de conversație cu nimeni în afară de dînsul, dar abia avea curajul să-i vorbească.

Întrebă de sora lui, dar mai mult nu putu.

— E mult, domnule Bingley, de cînd ați plecat de aici, spuse doamna Bennet.

Bingley recunoscuse acest lucru, cu promptitudine.

— Începusem să mă tem că nu o să mai veniți nicio dată înapoi. Lumea *afirma* că de Sfîntul Mihail aveți de gînd să plecați definitiv ; totuși sper că nu este adevărat. De cînd ați plecat s-au întîmplat o mulțime de schimbări prin vecini. Domnișoara Lucas s-a măritat și e la casa ei, și una dintre fetele mele, la fel. Cu siguranță că trebuie să fi aflat din ziare. Știu că a fost și în *The Times* și în *The Courier* ; deși nu era pus așa cum ar fi trebuit să fie. Scria

numai „... De curînd George Wickham, Esq.¹... cu domnișoara Lydia Bennet“, fără să scrie o vorbuliță despre tatăl ei, sau unde locuia, sau orice altceva. Unde mai pui c-a fost redactarea fratelui meu, Gardiner, și mă mir cum de s-a întîmplat să facă așa o bălmăjeală din treaba asta. Ați văzut anunțul ?

Bingley îi răspunse că da și îi prezentă felicitări. Elizabeth nu îndrăznea să-și ridice ochii. N-ar fi putut deci spune ce expresie avea domnul Darcy.

— Este minunat, desigur, să ai o fiică bine măritată, continuă doamna Bennet ; dar, în același timp, mi-e foarte greu, domnule Bingley, că mi-a fost smulsă de lîngă mine. Au plecat tocmai la Newcastle, o localitate destul de departe către nord, se pare, unde vor trebui să rămînă nu știu cită vreme. Acolo e regimentul lui ; bănuiesc că ați auzit că a ieșit din miliție și a intrat în armata activă. Slavă Domnului ! Are el cîțiva prieteni, deși poate nu atîția cît merită.

Elizabeth, care știa că ținta acestui atac era domnul Darcy, era atît de copleșită de rușine, încît abia mai putea să stea locului. Lucrul acesta fi dezlegă însă limba, ceea ce nimic nu reușise s-o facă pînă atunci ; și îl întrebă pe Bingley dacă avea de gînd să rămînă la țară pentru moment. Cîteva săptămîni, credea dînsul.

— După ce veți fi omorît toate păsările dumneavoastră, domnule Bingley, spuse doamna Bennet, vă rog poftiți și împușcați cîte vreți pe domeniul domnului Bennet. Nu mă îndoiesc că va fi imens de fericit să vă îndatoreze și va rezerva, pentru dumneavoastră, stolurile cele mai bune.

Elizabeth se simți și mai nefericită în fața unei amabilități atît de inutile, atît de deplasate. Dacă frumoasele perspective care îi măgulisera cu un an în urmă s-ar fi ivit din nou, era convinsă că totul ar fi mers către același sfîrșit descumpănitor. În clipa aceea simți că ani întregi de fericire nu le-ar putea răsplăti, pe Jane și pe ea însăși, pentru asemenea clipe de dureroasă consternare.

„Prima dorință a inimii mele, își spusese ea, este să nu mai dau vreodată ochii cu nici unul dintre ei. Compania

¹ Domnul — formulă de politețe folosită astăzi numai pentru a adresa corespondența.

lor nu poate aduce nici o bucurie care să compenseze penibilul clipei de față. De nu i-aș mai vedea vreodată, nici pe unul, nici pe celălalt !“

Totuși penibilul pe care ani întregi de fericire nu l-ar fi putut compensa se alină curînd, simțitor, cînd observă că frumusețea Janei reaprindea pasiunea fostului ei admirator. Cînd intrase în cameră, el îi vorbise doar puțin, dar cu fiecare minut ce trecea tînăra fată păru că îi atrage tot mai mult atenția. O găsea tot atît de frumoasă ca și anul trecut, tot atît de bună și de naturală, deși nu chiar atît de vorbărească. Jane dorea mult să nu se observe la ea nici o schimbare, și era cu adevărat convinsă că vorbea ca întotdeauna ; dar mintea îi era prea preocupată și nu își dădea întotdeauna seama cînd tăcea.

Domnii se sculară să plece și doamna Bennet, obsedată de politețea ei voită, îi pofti să vină să ia masa la Longbourn, peste cîteva zile.

— Îmi sînteți dator o vizită, domnule Bingley, adăugă ea, pentru că iarna trecută, cînd ați plecat la oraș, îmi promiseseți să luați un prînz intim la noi îndată ce vă veți întoarce. Nu am uitat, vedeți bine ; și vă asigur că am fost foarte dezamăgită că nu v-ați mai înapoiat să vă țineți promisiunea.

La aceste cuvinte, Bingley avu un aer puțin încurcat și spuse ceva despre regretul lui de a fi fost împiedicat de treburi. Apoi plecară.

Doamna Bennet fusese gata-gata să-i poftesească să rămînă la dejun chiar în ziua aceea ; dar, deși avea întotdeauna o masă foarte bună, își închipuia că mai puțin de două feluri înainte de friptură nu era destul de frumos pentru un om în privința căruia își făcuse planuri atît de serioase, sau că nu ar fi putut satisface apetitul și mîndria cuiva care avea un venit de zece mii pe an.

Capitolul LIV

Imediat după plecarea lor, Elizabeth ieși din casă pentru a încerca să-și recapete dispoziția sau, cu alte cuvinte, pentru a stărui fără conținere asupra unor teme care să

i-o strice și mai rău. Purtarea domnului Darcy o uimea și o contraria.

„De ce a mai venit oare, dacă a venit numai pentru a sta mut, grav și indiferent ?” se tot întreba.

Nu putu să-și răspundă în vreun fel care s-o mulțumească.

„A continuat să fie amabil, agreabil cu unchiul și mătușa mea cînd era în oraș ; de ce nu și cu mine ? Dacă se teme de mine, de ce a venit aici ? Dacă nu-i pasă de mine, de ce a stat tăcut ? Ce om sîcîitor ! Sîcîitor ! Nu vreau să mă mai gîndesc la el”.

Fără să vrea își respectă hotărîrea puțin timp pentru că Jane, care venise după ea, se apropia cu o privire veselă ce dovedea că dînsa era mai mulțumită decît Elizabeth de musafirii lor.

— Acum, că a trecut această primă întîlnire, spuse ea, mă simt perfect liniștită. Îmi cunosc puterile și venirea lui nu mă va mai stingheri niciodată. Mă bucur că va lua masa la noi, marți. Atunci se va vedea în mod public că, de ambele părți, ne vedem numai ca niște cunoștințe obișnuite și indiferente.

— Da, foarte indiferente, într-adevăr, spuse Elizabeth rîzînd. Oh ! Jane, ai grijă !

— Scumpa mea Lizzy, nu mă poți crede atît de slabă încît să mai fiu, acum, în pericol.

— Cred că te afli în marele pericol de a-l face să fie mai îndrăgostit de tine decît oricînd.

Nu i-au mai văzut pe domni pînă marți ; și, în acest răstimp, doamna Bennet lăsă frîu liber tuturor proiectelor de fericire pe care gentilețea și amabilitatea obișnuite ale domnului Bingley le reînviaseră în cursul unei vizite de o jumătate de oră.

Marți se adunaseră la Longbourn foarte mulți invitați ; și cei doi domni, care erau așteptați cu cea mai mare nerăbdare, sosită, spre cînstea lor de sportivi, foarte exact. Cînd se îndreptară spre sufragerie, Elizabeth urmări nerăbdătoare să vadă dacă Bingley se va așeza la locul care îi revenise în toate petrecerile din trecut, lîngă sora ei. Mama sa, prudentă, stăpînită de aceleași gînduri, se ab-

ținu să-l poftască să se așeze lângă dînsa. Cînd intrară în cameră, el păru să șovăie ; dar s-a întîmplat ca Jane să privească în jurul ei și să surîdă. Hotărîrea fu luată. Bingley se așază singur lângă dînsa.

Elizabeth privi către prietenul lui cu un sentiment de triumf. Darcy suporta cele petrecute cu o nobilă indiferență ; iar dînsa ar fi avut motive să-și închipuie că Bingley primise încuviințarea lui de a fi fericit, dacă nu l-ar fi văzut întorcîndu-și privirile înspre domnul Darcy, cu o expresie de panică pe jumătate rîzătoare.

Purtarea lui față de Jane, în timpul prînzului, era de natură să dovedească o admirație care, deși mai rezervată decît înainte, o convinse pe Elizabeth de faptul că, dacă ar depinde numai de dînsul, fericirea Janei și a lui ar fi grabnic realizată. Deși nu îndrăzneă încă să conteze pe urmări, se bucura totuși observîndu-i purtarea. Era singura bucurie cu care se putea lăuda, căci nu era deloc într-o bună dispoziție. Domnul Darcy se afla departe de ea, la celălalt capăt al mesei. Ședea lângă mama ei. Știa că această situație nu putea să le facă plăcere nici unuia dintre ei și nici să-i pună într-o lumină favorabilă. Nu era destul de aproape pentru a auzi ceva din conversația lor ; dar vedea cît de rar își vorbeau și ce rece și ceremonioasă le era atitudinea, de cîte ori o făceau. Lipsa de gentilețe a mamei sale o făcea pe Elizabeth să simtă și mai dureros tot ce-i datorau ; și uneori ar fi dat orice pe lume pentru privilegiul de a-i spune că bunătatea lui nu era nici necunoscută și nici neapreciată de toți membrii familiei sale.

Spera că în seara aceea vor găsi prilejul să se apropie unul de altul ; că vizita nu se va termina fără să-și poată spune ceva mai mult decît puținele cuvinte pe care le rostise la sosire. Momentele de neliniște, penibile, petrecute în salon înainte de venirea domnilor ¹ fură atît de stupide și plicticoase, încît deveni aproape nepoliticoasă. Aștepta clipa cînd vor intra ca pe singura șansă de care depindea toată mulțumirea ei din seara aceea.

¹ Se obișnuia ca după masă domnii să rămînă în sufragerie pentru a fuma, iar doamnele treceau în salon.

„Dacă *acum* nu va veni către mine, își spunea Elizabeth, voi renunța la dînsul pentru totdeauna“.

Domnii intrară ; și el păru că va răspunde așteptărilor fetei, dar vai ! doamnele se grămădiseră prea strîns în jurul mesei unde domnișoara Bennet prepara ceaiul și Elizabeth turna cafeaua, încît lingă dînsa nu era un singur loc în care să poată încăpea un scaun. Iar cînd domnii se apropiară, una dintre fete se așeză și mai lipit de ea și-i spuse în șoptă :

— N-am să las domnii să ne despartă ; sînt hotărîtă. N-avem nevoie de nici unul dintre ei, nu este așa ?

Darcy se îndreptă către un alt colț al camerei. Elizabeth îl urmări cu ochii, pizmui pe toți acei cărora le vor-bea, abia avu răbdare să servească pe careva cu cafea și apoi se supără îngrozitor pe ea însăși pentru că era atît de stupidă.

„Un bărbat care a fost respins o dată ! Cum am putut să fiu atît de nebună încît să aștept ca dragostea lui să revină ? Există oare vreun bărbat care să nu se revolte împotriva unei astfel de slăbiciuni cum ar fi a doua cerere în căsătorie adresată aceleiași femei ? Nu există jignire mai oribilă pentru sentimentele lor“.

Se învioră totuși puțin cînd îl văzu aducîndu-și singur înapoi ceașca de cafea și se folosi de prilej pentru a-l întreba :

— Sora dumneavoastră încă se află la Pemberley ?

— Da ; va rămîne acolo pînă la Crăciun.

— Și e singură de tot ? Prietenii domniei sale au plecat toți ?

— Doamna Annesley este cu dînsa. Ceilalți au plecat de trei săptămîni la Scarborough.

Elizabeth nu mai găsi nimic de spus ; dar dacă el dorea să stea de vorbă cu dînsa, poate că ar avea mai mult succes. Rămase totuși cîteva minute lingă ea, tăcut ; în cele din urmă, cum tînăra de lingă Elizabeth începuse iar să-i șoptească ceva, se îndepărtă.

După ce s-a strîns serviciul de ceai și s-au aranjat mesele de cărți, toate doamnele s-au ridicat și Elizabeth speră din nou să-l vadă apropiindu-se de ea, dar speranțele i-au

fost toate răsturnate cînd îl văzu căzînd victima doamnei Bennet, în goana ei după jucători de whist și, după cîteva clipe, așezat la masa de joc. Pierdu orice speranță de a mai avea vreo bucurie. Erau fixați pentru toată seara la mese de joc diferite și nu mai avea nimic de nădăjduit decît ca ochii lui să se îndrepte atît de des către colțul unde se afla dînsa, încît să joace tot atît de prost ca și ea.

Doamna Bennet plănuise să-i oprească pe cei doi domni din Netherfield pentru cină ; dar, din nefericire, trăsura lor trăsese la scară înaintea tuturor celorlalte și nu avu prilejul să-i rețină.

— Ei bine, fetelor, exclamă dînsa, cum rămaseră între ele, ce aveți de zis de ziua de azi ? Cred că s-au petrecut toate cît se poate de bine, vă asigur. Prînzul s-a prezentat cum n-am mai pomenit de mult. Vînatul a fost fript tocmai la țanc și toți au spus că n-au mai văzut vreodată o pulpă atît de grasă. Supa a fost de cincizeci de ori mai bună decît cea pe care au avut-o săptămîna trecută la familia Lucas ; chiar și domnul Darcy a recunoscut că potîrnichile erau remarcabil de bine pregătite și îmi închipui că el are cel puțin doi-trei bucătari franțuji. Și Jane, draga mea, nu te-am văzut niciodată mai frumoasă. Doamna Long spunea și ea la fel, fiindcă am întrebato-o dacă era adevărat sau nu. Și ce crezi că a mai spus ? „Ah ! Doamnă Bennet, o s-o vedem la Netherfield pînă la urmă !”. Așa a spus, într-adevăr. Sînt convinsă că doamna Long este una dintre cele mai bune făpturi care au existat vreodată ; iar nepoatele ei sînt fete foarte binecrescute și deloc frumoase. Îmi plac enorm.

Pe scurt, doamna Bennet era într-o dispoziție extraordinară. Văzuse în purtarea lui Bingley față de Jane atît cît să fie convinsă că, pînă la urmă, fiica ei îl va lua ; și cînd era bine dispusă, speranțele pe care le nutrea pentru familia ei erau atît de departe de orice rațiune, încît se simți dezamăgită cînd nu-l văzu venind, în ziua următoare, pentru a-și prezenta cererea în căsătorie.

— A fost o zi tare plăcută, spuse domnișoara Bennet Elizabethei. Musafirii păreau să fie atît de bine aleși, atît de potriviți. Sper că vom mai putea fi des împreună.

Elizabeth zîmbi.

— Lizzy, nu trebuie să faci asta. Nu trebuie să mă bănuiești. Asta mă umilește. Te asigur că m-am obișnuit să mă bucur de conversația lui ca de a unui tînăr agreabil și cu bun-simț, fără să mai doresc altceva în afară de asta. Sînt perfect convinsă, din purtarea lui de acum, că nu a avut niciodată intenția să-mi solicite dragostea. Totul se datorează numai faptului că este binecuvîntat cu atîta amabilitate și că e mai dornic de-a face plăcere celor din jur decît oricare alt om.

— Ești foarte crudă, îi răspunse Elizabeth, nu-mi dai voie să zîmbesc, dar mă provocî tot timpul s-o fac.

— Cît de greu este să fii crezută uneori ! Și cît de imposibil, alteori ! Dar de ce-oi fi vrînd să mă convingi că simt mai mult decît recunosc eu ?

— Iată o întrebare la care cu greu aș ști cum să răspund. Tuturor ne face plăcere să dăm lecții, cu toate că nu-i putem învăța pe ceilalți decît ceea ce nu merită să fie știut. Iartă-mă ; și dacă stăruie în indiferența ta, nu mă lua pe mine drept confidentă.

Capitolul LV

La cîteva zile după această vizită, domnul Bingley veni din nou, dar singur. În aceeași dimineată prietenul lui plecase la Londra, dar urma să se reîntoarcă după zece zile. Rămase la ei mai mult de o oră și era într-o dispoziție excelentă. Doamna Bennet îl invită să ia prînzul la dînsii ; dar, cu multă părere de rău, el îi mărturisi că era angajat în altă parte.

— Cînd veți mai veni rîndul viitor, sper să avem mai mult noroc.

El se va simți deosebit de onorat oricînd... altădată... etc. etc. și dacă domnia sa îi va îngădui, va profita de primul prilej pentru a-i prezenta omagiile.

— Puteți veni mîine ?

Da ; nu avea nici un fel de angajament pentru ziua următoare ; și invitația a fost acceptată cu plăcere.

Bingley a venit, și încă atît de devreme, încît nici una dintre doamne nu era îmbrăcată. Doamna Bennet fugi, în capot și cu părul pe jumătate pieptănat, la fiica sa și îi strigă :

— Scumpa mea Jane, grăbește-te și fugi jos. A venit — a venit domnul Bingley. A venit cu adevărat. Grăbește-te, grăbește-te. Ei ! Sarah ! Vino imediat la domnișoara Bennet și ajut-o să-și pună rochia. Lasă coafura domnișoarei Lizzy.

— Vom coborî cît vom putea de repede, spuse Jane dar Kitty cred că este mai avansată decît oricare dintre noi pentru că a urcat în camera ei de o jumătate de oră.

— Oh ! Las-o încolo pe Kitty ! Ce legătură are ea cu el ? Haide, mai iute, mai iute ! Unde îți este eșarfa, draga mea ?

Cînd însă mama sa ieși din cameră, Jane nu se lăsă convinsă să coboare neînsoțită de una dintre surori.

Aceeași grijă de a-i lăsa singuri se făcu din nou observată în timpul serii. După coai, domnul Bennet se retrase în bibliotecă, așa cum îi era obiceiul, iar Mary urcă sus la pianul ei. Două piedici din cinci fiind astfel înlăturate, doamna Bennet stătu mult timp, uitîndu-se la Elizabeth și Catherine și făcîndu-le semne din ochi, dar fără să reușească să le impresioneze. Elizabeth nu voia s-o înțeleagă ; și cînd în cele din urmă Kitty îi observă semnele, o întrebă cu toată nevinovăția :

— Ce este, mamă ? De ce-mi faci semne cu ochiul ? Ce trebuie să fac ?

— Nimic, fetițo, nimic. Nu ți-am făcut nici un semn.

Mai stătu atunci liniștită cinci minute ; dar, incapabilă să lase să-i scape un prilej atît de prețios, se ridică brusc și, spunîndu-i lui Kitty : „Vino încoace, inimioara mea ; vreau să-ți spun ceva“, o scoase afară din cameră. Jane îi aruncă Elizabethei imediat o privire în care se citca toată disperarea ei în fața acestui vădit aranjament

și rugămintea ca dînsa să nu cedeze. În cîteva minute, doamna Bennet deschise ușa pe jumătate și o chemă.

— Lizzy, scumpa mea, vreau să-ți vorbesc.

Elizabeth fu silită să iasă.

— Am putea foarte bine să-i lăsăm și singuri, înțelegi, îi spuse mama, îndată ce ajunse în hol. Kitty și cu mine ne ducem sus în camera mea.

Elizabeth nu făcu nici o încercare de a discuta cu maică-sa, dar rămase liniștită în hol pînă ce plecă împreună cu Kitty ; apoi se reîntoarce în salon.

Planurile doamnei Bennet pentru ziua aceea rămăseră infructuoase. Bingley a fost tot ce se poate închipui mai fermecător, în afară de logodnic oficial al fiicei sale. Degajarea și veselia lui făcură din el un partener extrem de agreabil pentru a petrece seara ; și el a suportat atențiile deplasate ale mamei și i-a ascultat toate remarcile prostestî, cu o răbdare și o stăpînire de sine deosebit de agreabile pentru fiică.

Aproape că nici nu a fost nevoie de o invitație pentru ca să rămînă la cină ; și înainte de a pleca, s-a stabilit și un aranjament — mai mult între dînsul și doamna Bennet — ca să poftască a doua zi de dimineață să vîncze împreună cu soțul ei.

După această zi, Jane nu mai pomeni nimic despre indiferența ei. Între surori nu se mai spuse nici un cuvînt despre Bingley ; dar Elizabeth se duse la culcare fericită pentru că era încredințată că totul trebuia să se desăvîrșească în curînd, cu condiția ca domnul Darcy să nu se întoarcă înaintea termenului fixat. Dar, în fond, era aproape convinsă că toate aveau, desigur, loc cu concursul aceluiași domn.

Bingley a fost punctual la întîlnire ; el și domnul Bennet și-au petrecut dimineața împreună, așa cum se stabilise. Tatăl Janei era cu mult mai agreabil decît se așteptase tovarășul lui de vînătoare. Nu găsi la Bingley nici infumurare, nici lipsă de judecată, ca să-i stîrnească ironia sau să-l dezguste și să-l facă tăcut, și domnul Bennet a fost mai comunicativ și mai puțin ciudat decît îl văzuse celălaltă vreedată. Bingley, bîncînteles, se întoarse cu el

la masă ; și seara, doamna Bennet își folosi din nou inventivitatea cu scopul de a-i înlătura pe toți din preajma lui și a fiicei sale. Curînd după ccaai, Elizabeth trecu în salon, căci avea de scris o scrisoare ; cum toți ceilalți urmau să se așeze la cărți, nu putea fi nevoie de ea pentru a contracara planurile mamei sale.

Dar după ce sfîrși scrisoarea și se reîntoarșe în salon constată, spre nesfîrșita ei mirare, că avea motive să creadă că mama ei fusese prea isteată pentru ea. Cînd deschise ușa, văzu pe sora ei și pe Bingley stînd împreună în fața căminului și avînd aerul să fie angajați într-o serioasă conversație ; și dacă acest lucru nu ar fi iscat nici o bănuială, chipurile amîndurora, cînd se întoarseră, depărtîndu-se în grabă unul de altul, ar fi dovedit-o tuturor. Situația lor era destul de penibilă ; dar a ei personal, se gîndi Elizabeth, încă și mai rea. Nici unul nu spuse un cuvînt și Elizabeth era pe punctul de a se retrage cînd Bingley, care se așezase, ca și sora ei, se ridică deodată, îi șopti Janei cîteva cuvinte și fugi afară din cameră.

Jane nu putea să aibă rezerve față de Elizabeth cînd știa că o mărturisire îi va face plăcere ; și, îmbrățișînd-o imediat, recunoscî, viu emoționată, că era ființa cea mai fericită din lume.

— E prea mult, adăugă ea — mult prea mult. Nu o merit ! Oh ! de ce nu este toată lumea atît de fericită ?

Elizabeth o felicită cu o sinceritate, o căldură și o în-cîntare pentru care cuvintele sînt prea sărace ca să le exprime. Fiecare frază afectuoasă fu un proaspăt izvor de fericire pentru Jane. Dar nu-și îngădui — pentru moment — să stea cu sora ei sau să-i povestească nici jumătate din ceea ce avea însă de spus.

— Trebuie să fug imediat la mama, strigă ea. Nu vreau, pentru nimic în lume, să nescotesc grija ei plină de dragoste sau s-o las să aștepte de la altcineva decît de la mine. Mi s-a și dus la tata. Oh ! Lizzy, să știi că ceea ce ai de povestit va face atîta plăcere întregii tale familii ! Cum să îndur atîta fericire ?

Se grăbi apoi să ajungă la maică-sa care spărsese, anume, partida de cărți și ședea sus cu Kitty.

Rămasă singură, Elizabeth zîmbi de rapiditatea și ușurința cu care se rezolvase, în sfîrșit, un lucru ce le dăduse atîtea luni de zile de incertitudine și necazuri.

„Și acesta este, își spuse ea, rezultatul circumspecției pline de îngrijorare a prietenului său, al falsității și uneltilor surorii sale — rezultatul cel mai fericit, mai înțelept și mai logic“.

Bingley, a cărui convorbire cu tatăl ei fusese scurtă și mersese la țintă, se reîntoarse în cîteva minute.

— Unde este sora duminică ? o întrebă grăbit în timp ce deschidea ușa.

— Cu mama, sus. Va coborî într-o clipă, cred.

El închise atunci ușa și, apropiindu-se de dînsa, o rugă să-l felicite și să-i acorde afecțiunea ei de soră. Elizabeth își exprimă sincer și din toată inima încîntarea față de perspectivele lor de înrudire. Își strînseseră mîinile cu mare căldură ; și apoi, pînă la reîntoarcerea surorii ei, trebui să asculte tot ceea ce avea el de spus despre fericirea lui și despre perfecțiunea Janei ; și, în ciuda faptului că avea în față un îndrăgostit, Elizabeth era cu adevărat încîntată că toate speranțele lui de fericire erau bine întemeiate, căci se bazau pe mintea frumoasă și caracterul mai mult decît frumos al Janei și, în general, pe o similitudine de simțăminte și gusturi ale amîndurora.

A fost o seară de neobișnuită încîntare pentru toți ; bucuria din sufletul domnișoarei Bennet pusese pe cîmpul ei o strălucire atît de dulce și de însuflețită, încît era mai frumoasă decît oricînd. Kitty surîdea și zîmbea prostește și spera că-i va veni și ei repede rîndul. Doamna Bennet nu era în stare să găsească pentru consimțămîntul și aprobarea ei cuvinte destul de calde ca să-și poată exprima așa cum ar fi vrut sentimentele, deși timp de o jumătate de oră nu-i vorbi lui Bingley despre nimic altceva ; iar cînd domnul Bennet se alătură grupului lor, la masa de seară, glasul și comportarea lui arătau lînpede cît de fericit era într-adevăr.

Totuși, de pe buzele sale nu ieși un singur cuvînt în legătură cu evenimentul zilei pînă ce musafirul lor nu-și luă rămas bun pentru noapte ; dar imediat ce acesta plecă se întoarse către fiica lui și-i spuse :

— Jane, te felicit. Vei fi o femeie foarte fericită.

Jane se duse imediat la dînsul, îl sărută și îi mulțumi pentru toată dragostea ce i-o purta.

— Ești o fată bună, replică el, și mă bucur la gîndul că tu vei face o căsătorie atît de fericită. N-am nici o îndoială că vă veți înțelege foarte bine. Firile voastre nu se deosebesc deloc. Sînteți atît de complezenți amîndoi, încît tot cedînd unul în favoarea celuilalt, nu veți putea lua niciodată o hotărîre ; atît de creduli încît toți servitorii vă vor înșela și atît de generoși, încît vă veți depăși întotdeauna veniturile.

— Sper că nu. Imprudența și neglijența în materie de bani ar fi de neiertat din partea mea.

— Să-și depășească veniturile ! Dragul meu Bennet, exclamă soția lui, ce tot spui ? Păi are patru sau cinci mii pe an, și poate chiar mai mult. Apoi, adresîndu-se fiicei sale Oh, draga mea Jane, sînt atît de fericită ! Sînt sigură că n-am să închid ochii toată noaptea. Știam eu cum se vor întîmpla lucrurile. Întotdeauna am spus că, pînă la urmă, așa va fi. Am fost sigură că nu degeaba ești atît de frumoasă ! Mi-aduc aminte că în clipa în care l-am văzut, anul trecut cînd a venit pentru prima oară în Hertfordshire, m-am gîndit că aveți toate șansele să vă uniți. Oh ! Este tînărul cel mai chipeș care a existat vreodată.

Wickham, Lydia fuseseră uitați cu desăvîrșire. Jane era, în afară de orice competiție, copilul ei preferat. În clipa aceea nu-i mai păsa de nimeni altul. Surorile mai mici începură să o privească cu interes pentru bucuriile pe care Jane va fi poate în stare să le reverse asupra lor, în viitor.

Mary se rugă pentru accesul la biblioteca de la Netherfield, iar Kitty, tare de tot, pentru cîteva baluri acolo, în fiecare iarnă.

Din acel moment, Bingley deveni un oște de fiecare zi la Longbourn, sosind adesea înainte de micul dejun și

rămînînd întotdeauna pînă după cină — afară doar dacă vreun barbar de vecin, pe care nu îl puteau detesta în-deajuns, nu-l poftea pentru prînz, invitație pe care dînsul se simțea obligat s-o primească.

Elizabeth nu mai avea acum decît foarte puțin timp pentru a sta de vorbă cu sora ei căci, atîta vreme cît Bingley cra la ei, Jane nu avea ochi pentru nimeni altul ; dar le era amîndurora de mare folos, în timpul orelor de despărțire, care trebuiau să intervină uneori. În absența Janei, el era totdeauna lingă Elizabeth pentru plăcerea de a vorbi despre logodnica lui ; iar cînd pleca Bingley, Jane căuta și ea același mijloc de alinare.

— Ce bine mi-a părut, mărturisi Jane într-o seară, cînd mi-a spus că nici n-a știut că eu am fost la Londra, primăvara trecută. N-aș fi crezut că e posibil.

— Eu am bănuit că așa a fost, răspunse Elizabeth, dar ce justificare ți-a dat ?

— Trebuie să fi fost manevrele surorilor lui. Ele nu vedeau cu ochi buni apropierea noastră, și nu mă mir, căci ar fi putut face o alegere cu mult mai bună, din multe puncte de vedere. Cînd însă vor vedea, lucru de care sînt încredințată, că fratele lor e fericit cu mine, vor înțelege că este cazul să fie mulțumite și vor fi iarăși în termeni buni, deși între noi nimic nu va mai putea fi niciodată cum a fost în trecut.

— Asta e cuvîntarea cea mai neiertătoare, spuse Elizabeth, pe care te-am auzit vreodată ținînd-o... Bravo, fată ! Într-adevăr, m-ar dura să te văd iarăși lăsîndu-te înșelată de pretinsa afecțiune a domnișoarei Bingley.

— Ai putea oare să crezi, Lizzy, că în noiembrie trecut, cînd a plecat la oraș, era cu adevărat îndrăgostit de mine și că, în afară de convingerea că eu eram indifereentă, nimic nu l-ar fi împiedicat să se întoarcă ?

— A făcut o mică greșeală, desigur, dar asta e o dovadă de modestie din partea lui.

Afirmația aceasta a dus, firește, la un panegiric din partea Janei asupra neîncrederii în el însuși și asupra puținului preț pe care îl pune pe propriile lui însușiri.

Elizabeth a fost mulțumită să descopere că diavolul nu trădase intervenția făcută de prietenul lui ; căci, deși Jane avea inima cea mai generoasă și iertătoare din lume, știa că acest lucru ar fi făcut-o să aibă prejudicați împotriva lui Darcy.

— Sunt cu siguranță ființa cea mai fericită care a existat vreodată ! exclamă Jane. Oh ! Lizzy, de ce am fost aleasă eu, singura dintre toți ai mei, și binecuvîntată mai presus decît toți ceilalți ? Dacă aș putea să te văd și pe tine tot atît de fericită ! Dacă ar exista, numai, încă un asemenea bărbat și pentru tine !

— Dacă mi-ai da patruzeci de asemenea bărbați, n-aș putea fi, în nici un caz, atît de fericită cît ești tu. Atîta timp cît nu am firea ta, bunătatea ta, nu voi putea avea niciodată fericirea ta. Nu ! Nu ! Lasă-mă să mă descurc singură ; și, dacă voi avea foarte mult noroc, s-ar putea să mai dau de un alt domn Collins, în timp util.

Desfășurarea evenimentelor în familia de la Longbourn nu putea rămîne multă vreme în secret. Doamna Bennet era bucuroasă de privilegiul de a-l șopti doamnei Philips care cutează, fără nici o permisiune, să facă același lucru la urechea tuturor vecinilor ei din Meryton.

Familia Bennet a fost urgent declarată cea mai norocoasă familie din lume, deși numai cu cîteva săptămîni în urmă, cînd Lydia fugise cu Wickham, fusese fapt dovedit pentru toți că ei erau sortiți nenorocirii.

Capitolul LVI

Într-o dimineață, cam la o săptămîină după ce se hotărîse logodna dintre Bingley și Jane, în timp ce el și doamnele din familia Bennet se aflau împreună în sufragerie, clinchetul unei trăsuri le îndreptă atenția spre fereastră și zăriră un cupeu tras de patru cai, înaintînd în lungul aleii. Era prea devreme pentru vizite și, în afară de asta, echipajul nu părea să fie al nici unuia din-

tre vecinii lor. Erau cai de poștă; și atât cupeul, cât și livreaua servitorului care îl preceda călare, nu le erau cunoscute. Cum era totuși sigur că venea cineva la ei, Bingley o convinsese pe domnișoara Bennet să evite de a rămâne sechestrați de vreun musafir nepoftit și să se ducă să se plimbe împreună prin grădină. Plecară, iar celelalte trei doamne continuară să se întrebe cine putea fi, pînă ce ușa fu dată în lături și musafirul intră. Era Lady Catherine de Bourgh.

Desigur că se așteptau la o surpriză; dar uimirea lor depăși așteptările și, cea a doamnei Bennet și a lui Kitty, deși musafirul le era cu totul necunoscut, a fost chiar mai mică decît cea resimțită de Elizabeth.

Intrase în cameră cu un aer mai dezagreabil decît de obicei, nu răspunsese la salutul Elizabethei decît cu o imperceptibilă înclinare a capului și luase loc, fără să spună un cuvînt. La intrarea senioriei sale, Elizabeth îi menționase numele către mama ei, deși nu fusese exprimată nici o dorință de a se face prezentări.

Doamna Bennet, toată numai uimire, totuși măgulită să aibă un oaspete de o asemenea importanță, a primit-o cu deosebită politețe. După ce a stat cîteva minute în tăcere, aceasta i se adresă foarte țeapăn Elizabethei :

— Sper că ești bine, sănătoasă, domnișoară Bennet. Doamna aceasta, presupun, este mama dumitale.

Elizabeth îi răspunse foarte scurt că da.

— Și aceasta, presupun, este una dintre surorile dumitale.

— Da, doamnă, răspunse doamna Bennet, încîntată să vorbească cu o doamnă ca Lady Catherine. Este, dintre fetele mele, penultima. Cea mai mică dintre toate s-a măritat de curînd, iar cea mai mare este undeva în parc, plimbîndu-se cu un tînăr care cred că va deveni, în curînd, unul dintre membrii familiei noastre.

— Aveți un parc foarte mic aici, i-o întoarse Lady Catherine după o mică tăcere.

— E o nimica toată, cred, în comparație cu Rosings, *my lady*, dar vă asigur că este mult mai mare decît al lui Sir William Lucas.

— Încăperea asta trebuie să fie foarte nepotrivită pentru serile de vară ; ferestrele dau de-a dreptul spre apus.

Doamna Bennet o asigură că nu rămîneau niciodată acolo după-amiaza și adăugă :

— Pot să-mi iau libertatea de a întreba pe senioria voastră dacă domnul și doamna Collins sînt bine ?

— Da, foarte bine. I-am văzut alaltăieri seara.

Elizabeth se aștepta acum s-o vadă scoțînd o scrisoare de la Charlotte, acesta pîrîndu-i-se singurul motiv probabil al vizitei sale. Dar nu apărură nici o scrisoare și ea rămase foarte nedumerită.

Doamna Bennet adresă, cu o mare politețe, senioriei sale, rugămîntea de a lua o gustare ; dar Lady Catherine, foarte hotărîtă dar nu și foarte politicoasă, refuză să ia ceva, după care, ridicîndu-se, îi spuse Elizabethei

— Domnișoară Bennet, pare să fie un colîșor sălbatic, destul de drăguț, pe o latură a peluzei. M-ar bucura să fac o plimbare acolo, dacă mi-ai oferi compania dumitale.

— Du-te, draga mea, strigă doamna Bennet, și condu pe senioria sa pe toate aleile. Cred că îi va place colîșorul nostru retras.

Elizabeth ascultă și fugi în camera ei pentru a-și lua umbreluța ; apoi o conduse pe nobila doamnă jos. În timp ce treceau prin hol, Lady Catherine deschise ușile de la sufragerie și salon, declarînd, după o scurtă cercetare, că erau camere cuviincioase, după care își continuă drumul.

Cupeul rămase la ușă și Elizabeth văzu că înăuntru se afla doamna de companie. Pășiră tăcute în lungul aleii cu pietriș, care ducea spre pădurice ; Elizabeth era hotărîtă să nu facă nici un efort pentru a lega o conversație cu o persoană care se purta mai dezagreabil și mai insolent decît de obicei.

„Cum de-am putut crede că seamănă cu nepotul său ?” își spuse privindu-i chipul.

Imediat ce intrară în pădurice, Lady Catherine începu în felul următor :

— Desigur, nu-ți vine deloc greu, domnișoară Bennet, să înțelegi motivul călătoriei mele aici. Propria dumitale conștiință trebuie să-ți spună de ce am venit, Elizabeth o privi cu neprefăcută uimire.

— Vă înșelați, doamnă ; nu sînt deloc în stare să-mi dau seama care este prilejul pentru care am cîntea de a vă vedea aci.

— Domnișoară Bennet, replică senioria sa pe un ton mînios, ar trebui să știi că nu se glumește cu mine. Dar oricît de lipsită de sinceritate ai hotărît *dumneata* să fii, pe *mine* n-ai să mă găsești astfel. Firea mea a fost totdeauna renumită pentru sinceritate și franchețe și, într-o chestiune atît de importantă ca aceasta, cu siguranță că nu-mi voi schimba felul de a fi. Acum două zile mi-a ajuns la ureche un zvon cît se poate de alarmant. Mi s-a spus că nu numai sora dumitale este pe punctul de-a face o căsătorie foarte avantajoasă, ci că *dumneata*, că domnișoara Elizabeth Bennet, după toate probabilitățile, se va uni curînd după aceasta cu nepotul meu, cu propriul meu nepot, domnul Darcy. Cu toate că *știu* că trebuie să fie o minciună sfruntată, cu toate că lui nu-i pot face marea ofensă de a presupune că e posibil să fie adevărat, m-am hotărît să pornesc încoace pentru a-ți face cunoscute simțămintele mele.

— Dacă ați crezut că este imposibil să fie adevărat, replică Elizabeth, îmbujorîndu-se de uimire și dispreț, mă mir că v-ați deranjat să veniți atît de departe. Ce și-ar fi putut propune senioria voastră cu acest demers ?

— Să insist ca imediat un astfel de zvon să fie contrazis în mod public.

— Venirea dumneavoastră la Longbourn, pentru a mă vedea pe mine și familia mea, spuse Elizabeth cu răceală, va constitui mai curînd o confirmare — dacă, într-adevăr, există un astfel de zvon.

— Dacă ! Pretinzi deci că nu ai cunoștință de el ! Nu a fost el lansat, în mod stăruiitor, chiar de *dumneata* ? Nu ai cunoștință de răspîndirea unui asemenea zvon ?

— Nu am auzit niciodată că ar circula.

— Și poți declara de asemeni că nu are nici un temei ?

— Nu am pretenția de a poseda o franchețe egală cu a senioriei voastre. *Domnia voastră* puteți pune întrebări la care eu aș putea să nu doresc să răspund.

— Asta nu se poate suporta. Domnișoară Bennet, insist să mi se răspundă. Ți-a făcut el, ți-a făcut nepotul meu o cerere în căsătorie ?

— Senioria voastră a declarat că lucrul acesta este imposibil.

— Așa ar trebui să fie : trebuie să fie așa, atâtea vreme cât are încă uzul rațiunii. Dar viclesugul și ademenelile *dumitale* au putut să-l facă să uite, într-un moment de rătăcire, ce-și datorează lui însuși și întregii sale familii. L-ai fi putut împinge la asta.

— Dacă am făcut-o, aș fi ultima făptură care s-o mărlurisească.

— Domnișoară Bennet, dumneata știi cine sînt eu ? N-am fost obișnuită cu un asemenea limbaj. Sînt cea mai apropiată rudă pe care o are pe lume și am căderea să-i cunosc preocupările cele mai intime.

— Dar nu aveți căderea să le cunoașteți pe ale *mele* ; și o purtare ca aceea de față nu mă va face, în nici un caz, să fiu mai explicită.

— Dă-mi voie să mă fac bine înțeleasă. Căsătoria aceasta, la care ai îndrăzneala să aspiți, niciodată nu va avea loc — nu, niciodată. Domnul Darcy este logodit cu *fiica mea*. Acum, ce ai de spus ?

— Numai atât — că dacă este așa, nu puteți avea nici un motiv să presupuneți că-mi va face mie o cerere în căsătorie.

Lady Catherine șovăi o clipă și apoi replică

— Logodna dintre ei este de o natură foarte specială. Au fost destinați unul altuia din copilărie. A fost dorința specială a mamei lui, ca și a mamei ei. Am făcut planuri pentru unirea lor, de cînd erau în leagăn ;

și acum, cînd dorința ambelor surori ar putea să se împlinească prin căsătoria lor, acest lucru să fie împiedicat de o tină ră fată inferioară prin naștere, fără nici o greutate în societate și fără nici o legătură cu familia ! Nu ai nici o considerație pentru dorința familiei sale — pentru logodna sa tacită cu domnișoara de Bourgh ? Ești oare total lipsită de orice simț de bună-cuvîință și pudoare ? Nu m-ai auzit spunînd că din primele ceasuri ale vieții lui a fost sortit verișoarei sale ?

— Ba, am auzit. Dar ce mă privește pe mine ? Dacă nu există nici o altă piedică la căsătoria mea cu nepotul domniei voastre, desigur că nu mă va reține faptul că mama și rătușa lui au dorit ca dînsul să se însoare cu domnișoara de Bourgh. Ați făcut amîndouă atît cît ați putut, plănuiind această căsătorie. Realizarea ei depinde de alții. Dacă domnul Darcy nu este legat de verișoara sa nici printr-o datorie de onoare, nici printr-o înclinație, de ce nu poate face o altă alegere ? Și dacă eu sînt cca aleasă, de ce să nu-mi fie îngăduit să-l accept ?

— Deoarece onoarea, eticheta, prudența — ba chiar interesul o interzic. Da, domnișoară Bennet, interesul ; pentru că să nu te aștepți să fii luată în seamă de familia sau prietenii lui, dacă, în mod voit, lucrezi împotriva dorințelor tuturor. Vei fi criticată, disprețuită, ignorată de toți din jurul lui. Căsătoria dumitale va constitui o rușine ; numele nu va fi nici măcar pomenit vreodată de nici unul dintre noi.

— Acestea sînt mari nenorociri, replică Elizabeth. Dar soția domnului Darcy trebuie să aibă motive atît de extraordinare de fericire, izvorîte în mod firesc din situația ei încît, luînd totul în considerație, să nu aibă de ce să se plîngă.

— Fată încăpățînată, îndărătnică ! Mi-e rușine pentru dumneata ! Asta ți-e recunoștința pentru atenția ce ți-am arătat, primăvara trecută ? Nu-mi datorezi nimic pentru acest lucru ? Să stăm jos. Trebuie să înțelegi, domnișoară Bennet, că am venit aici cu hotărîrea neclintită de a-mi atinge scopul ; nu mă voi lăsa deci abătută

de la realizarea lui. Nu sînt obișnuiți să mă supun capriciilor nimănui. Nu obișnuiesc să suport înfrîngeri.

— *Aceasta* va face situația actuală a senioriei voastre și mai jalnică ; asupra *mea* însă, nu va avea nici un efect.

— Nu permit să fiu întreruptă. Ascultă-mă în tăcere. Fiica și nepotul meu sînt făcuți unul pentru altul. Co-boară, în linie maternă, din aceeași viță nobilă ; iar de partea tatălui, din familii respectabile, onorabile și stră-vechi, deși fără titluri de noblețe. Averea lor, de ambele părți, este splendidă. Sînt sortiți unul altuia prin glasul fiecărui membru al caselor respective ; și ce urmează să-i despartă ? — pretențiile de parvenire ale unei tinere fete fără familie, fără relații sau avere ! Se poate suporta așa ceva ? Dar nu trebuie, nu va fi suportat ! Dacă ți-ai cunoaște propriul dumitale interes, n-ar trebui să dorești să ieși din sfera în care ai fost crescută.

— Prin căsătoria mea cu nepotul domniei voastre n-aș socoti că ies din această sferă. Dînsul este un gentilom, iar eu sînt fiica unui gentilom ; pînă aici sîntem egali.

— Adevărat. Ești fiica unui gentilom. Dar ce a fost mama dumitale ? Ce sînt unchii și mătușile dumitale ? Să nu-ți imaginezi că nu le cunosc situația.

— Orice ar fi rudele mele, replică Elizabeth, dacă nepotul domniei voastre nu are nimic împotriva lor, ei nu vă pot interesa pe *dumneavoastră*.

— Spune-mi, odată pentru totdeauna, ești logodită cu dînsul ?

Cu toate că Elizabeth n-ar fi răspuns la această întrebare, fie și numai pentru a nu o îndatora pe Lady Catherine, ea nu putu răspunde, după o clipă de gîndire, decît :

— Nu sînt.

Lady Catherine păru mulțumită.

— Și vrei să-mi promiți că nu vei face niciodată un asemenea pas ?

— Refuz să fac o promisiune de acest fel.

— Domnișoară Bennet, sînt revoltată și uimită. M-am așteptat să găsesc o tină ră femeie mai rezonabilă. Dar nu te amăgi cu gîndul că voi da vreodată înapoi. Nu voi pleca de aici pînă ce nu-mi vei da asigurarea pe care o pretind de la dumneata.

— Iar eu, desigur, nu o voi da *niciodată*. Nimeni nu mă va intimida într-atît, încît să fac ceva irațional. Senioria voastră dorește ca domnul Darcy să se căsătorească cu fiica domniei voastre ; dar dacă v-aș da promisiunea dorită, lucrul acesta ar face oare căsătoria lor mai probabilă ? Presupunînd că dînsul ține la mine, refuzul meu de a-l accepta l-ar face oare să dorească s-o ia pe verișoara lui ? Îngăduiți-mi să vă spun, Lady Catherine, că argumentele pe care le-ați adus în sprijinul acestei cereri extraordinare au fost tot atît de neserioase pe cît de nesocotită a fost și cererea. Vă înșelați total asupra caracterului meu dacă vă imaginați că pot fi influențată de insistențe ca acestea. Cît de mult ar încuviința nepotul domniei voastre acest amestec în treburile sale, n-aș putea-o spune, dar nu aveți, cu siguranță, nici un drept să vă amestecați într-ale mele. Mă văd deci silită să vă rog să nu mai fiu inoportunată pe această temă.

— Nu te pripi, te rog. Nu am terminat încă. La obiecțiunile asupra cărora am insistat pînă acum, mai am de adăugat încă una. Nu-mi sînt necunoscute amănuntele fugii infame a celei mai mici dintre surorile duminale. Știu totul ; știu că măritișul ei a fost o afacere cîrpită, pe cheltuiala tatălui și a unchiului duminale. Și o *astfel de fată* să fie cumnata nepotului meu ? Iar soțul ei, care este fiul administratorului defunctului său părinte, să-i fie cumnat ? Cerule mare ! Ce-ți trece prin gînd ? S-ar putea ca umbrele de la Pemberley să fie astfel pîngărite ?

— Acum nu mai puteți avea nimic să-mi spuneți, răspunse Elizabeth plină de resentimente. M-ați insultat în toate felurile posibile. Trebuie să vă rog să-mi îngăduiți să mă întorc în casă.

Și cu aceste vorbe, se ridică. Lady Catherine se ridică și dinșa și reveniră către casă. Senioria sa era extrem de encervată.

— N-ai deci nici o considerație pentru cinstea și reputația nepotului meu ! Fată egoistă și lipsită de simțire ! Nu ții seama că înrudirea cu dumneata trebuie să-l dezonoreze în ochii tuturor ?

— Lady Catherine, nu mai am nimic de spus. Îmi cunoașteți sentimentele.

— Ești hotărîtă deci să-l iei ?

— N-am spus deloc așa ceva. Sînt hotărîtă numai să acționez așa cum, după părerea mea, voi putea fi fericită, fără a ține seama de *dumneavoastră* sau de oricare altă persoană atît de total străină de mine.

— Prea bine. Refuzi deci să mă îndatorezi. Refuzi să ascuți de imperativele datoriei, onoarei și recunoștinței. Ești hotărîtă să-l dezonorezi în ochii tuturor prietenilor săi și să faci din el obiectul de dispreț al lumii.

— Nici datoria, nici onoarea, nici recunoștința, replică Elizabeth, nu au nimic a-mi impune în cazul de față. Nici un principiu de acest fel nu ar fi violat prin căsătoria mea cu domnul Darcy. Iar în privința resentimentelor familiei sale, sau a indignării lumii întregi : dacă familia *ar fi* nemulțumită de însurătoarea lui cu mine, acest lucru nu mi-ar produce nici un moment de supărare ; și lumea, în general, va avea prea multă minte ca să participe la acest dispreț.

— Va să zică așa gîndești dumneata ! Asta este hotărîrea dumitale definitivă ! Foarte bine. Voi ști acum ce trebuie să fac. Să nu-ți închipui, domnișoară Bennet, că îți vei satisface vreodată ambiția. Am venit să te încerc. Am sperat să te găsesc rezonabilă ; dar, fii sigură, îmi voi urmări scopul.

În felul acesta vorbi Lady Catherine pînă ce ajunseră lîngă portița cupeului, unde, întorcîndu-se grabnic pe loc, adăugă :

— Nu-mi iau rămas bun de la dumneata, domnișoară Bennet. Nu îi trimit cîmplimente mamei dumitale. Nu meriți astfel de atenție. Sînt cît se poate de nemulțumită.

Elizabeth nu răspunse nimic ; și, fără să încerce s-o convingă pe senioria sa să poștească în casă, intră numai ea, liniștită. În timp ce urca scările, auzi cupeul depărându-se. Mama ei o aștepta la ușa budoarului, nerăbdătoare s-o întrebe de ce Lady Catherine nu voise să vină iarăși înăuntru și să se odihnească.

— N-a dorit asta, răspunse fiica sa, a dorit să plece.

— E o femeie foarte fină. Și faptul că ne-a făcut o vizită este fantastic de politic, deoarece a venit, cred, ca să ne spună că familia Collins este bine. Se duce undeva, probabil, și-așa, trecînd prin Meryton, s-a gîndit să profite și să vină să te vadă. Presupun că nu a avut ceva anume să-ți spună, Lizzy.

Aici, Elizabeth fu silită să recurgă la o mică minciună.; căci îi era cu neputință să mărturisească ce discutasese cu Lady Catherine.

Capitolul LVII

Această vizită extraordinară o zvîrli pe Elizabeth într-o mare tulburare care nu putu fi ușor învinsă și, ore în șir, nu fu în stare să se gîndească la altceva. Se părea că Lady Catherine își dăduse într-adevăr osteneala de a veni de la Rosings cu scopul unic de a rupe presupusa ei logodnă cu domnul Darcy. Planul fusese, cu siguranță, rezonabil ; dar Elizabeth nu-și putu închipui de unde pornise acest zvon, pînă ce nu-și aminti că Darcy era prietenul intim al lui Bingley și ea, sora Janei, ceea ce fusese de ajuns pentru a sugera această idee, atunci cînd așteptarea unei căsătorii îi făcea pe toți nerăbdători s-o vadă și pe a doua. Ea însăși nu uitase că prin căsătoria surorii sale ei urmau să fie mai des împreună. Și vecinii de la Lucas Lodge decî (căci prin comunicările lor cu familia Collins, conchise ea, zvonul ajunsese la ure-

chile Lady-ei Catherine) nu făcuseră decît să prezinte drept lucru aproape cert și imediat ceea ce dînsa nădăjduia să fie cu puțină cîndva, în viitor.

Cumpănind însă cuvintele Lady-ei Catherine, Elizabeth nu se putu împiedica să nu se simtă neliniștită în privința consecințelor probabile, dacă senioria se persevera în intervenția ei. Din cele ce spusese în legătură cu hotărîrea de a-i împiedica să se căsătorească, Elizabeth deduse că dînsa intenționa, desigur, să se adreseze nepotului ; și cam cum ar lua el o asemenea expunere a relilor legate de o căsătorie cu dînsa. Elizabeth nu îndrăznea să prevadă. Nu știa exact cît ținea la mătușa lui și nici cît de mult se lăsa influențat de raționamentele ei, dar era firesc să presupună că avea o părere mai înaltă despre senioria sa decît putea avea ea ; și era sigur că, înșirîndu-i dezavantajele legate de o căsătorie cu cineva ale cărei rude apropiate erau atît de nepotrivite cu propriile lui rude, mătușa îi va atinge coarda cea mai simțitoare. Dată fiind ideea lui despre demnitate, va simți probabil că argumentele, care Elizabeth i se păruseră slabe și ridicole, conțineau mult bun-simț și o judecată sănătoasă.

Dacă înainte el avusese șovăieli în privința a ceea ce trebuie să facă, și probabil că avusese deseori, sfatul și rugămintea unei rude atît de apropiate puteau să-i spulbere orice îndoială și să-l hotărască, pe loc, să fie fericit atît cît îl putea face o demnitate fără pată. În acest caz, nu se va mai întoarce. S-ar putea ca Lady Catherine să-l vadă în trecerea ei prin oraș ; iar promisiunea făcută lui Bingley de a reveni la Netherfield să nu mai fie respectată.

„Prin urmare, dacă prietenul lui va primi peste cîteva zile un cuvînt de scuză pentru că nu-și poate ține promisiunea, își spuse Elizabeth, voi ști ce trebuie să înțeleg. Voi renunța atunci la orice nădejde, la orice dorință de statornicie din partea lui. Dacă se mulțumește numai să mă regrete, cînd ar fi putut obține iubirea și mina mea, voi înceta repede de tot să-l regret“.

Mare a fost surpriza celorlalți din familie cînd au auzit cine îi vizitase ; dar au trebuit să se mulțumească cu același fel de presupuneri care liniștiseră și curiozitatea doamnei Bennet, iar Elizabeth fu scutită de multă sîcîială pe această temă.

A doua zi de dimineață, pe cînd cobora, o întîmpină tatăl ei care ieșise din bibliotecă ținînd o scrisoare în mînă.

— Lizzy, spuse el, voiam să te caut. Vino în camera

Ea îl urmă acolo ; și curiozitatea de a afla ce avea dînsul să-i spună era mărită de presupunerea că trebuia să fie ceva în legătură cu scrisoarea aceea.

Îi fulgeră prin minte gîndul că putea fi de la Lady Catherine și reflectă, plină de neliniște, la toate explicațiile pe care trebuia să le dea.

Îl urmă pe tatăl ei pînă lîngă cămin, unde se așezară. Atunci el spuse :

— Azi-dimineață am primit o scrisoare care m-a uimit peste măsură. Cum te privește mai ales pe tine, ar trebui să-i cunoști cuprinsul. N-am știut că am *două* fete gata să se mărite. Dă-mi voie să te felicit pentru o cucerire foarte importantă.

Sîngele năvăli în obrajii Elizabethiei, fiind pe dată convinsă că era o scrisoare de la nepot și nu de la mătușă ; și nu știa dacă să fie foarte mulțumită pentru faptul că el se explica, sau jignită că scrisoarea nu îi fusese adresată mai curînd ei, direct, cînd domnul Bennet urmă :

— Pari a ști despre ce e vorba. Tinerele fete au o mare perspicacitate în chestiuni de acest fel ; cred însă că pot desfide chiar și subtilitatea ta ; n-ai să fii în stare să descoperi numele adoratului tău. Scrisoarea este de la domnul Collins.

— De la domnul Collins ? Și ce poate avea el de spus ?

— Ceva foarte potrivit, desigur. Începe cu felicitările pentru apropiata cununie a fiicei mele celei mai mari, de care a fost, se pare, informat de unul dintre blînzii și bîrfitorii Lucas. N-am să mă joc cu nerăbdarea ta, citindu-ți

că spune în acest punct. Ceea ce te privește sună precum urmează :

După ce v-am prezentat sincere felicitări din partea doamnei Collins și a mea însumi, pentru acest fericit eveniment, dați-mi voie să adaug o mică lămurire pe tema altui eveniment de care am fost încunoștințați, din aceeași sursă. Fiica dumneavoastră Elizabeth, se presupune, nu va mai purta multă vreme numele de Bennet, după ce sora sa mai mare va fi renunțat la el ; și partenerul ales de destin pentru dînsa poate fi privit, pe bună dreptate, ca una dintre cele mai ilustre personalități din țara aceasta.

— Poți, Lizzy, să ghicești, la cine face aluzie ?

Acest tânăr domn este dăruit, într-un mod special, cu tot ceea ce o inimă de muritor poate să dorească mai mult — splendide proprietăți, neamuri de viță nobilă și o mare influență. Totuși, în ciuda tuturor acestor tentații, dați-mi voie să vă atrag atenția, atât dumneavoastră cît și verișoarei Elizabeth, asupra relelor la care vă puteți expune printr-o acceptare pripită a cererilor acestui domn, cerere de care ați fi desigur ispitiți să profitați imediat.

— Ai idee, Lizzy, cine e acest domn ? Dar iese și asta acum.

Motivul pentru care vă pun în gardă este precum urmează ; avem rațiuni să credem că mătușa sa, Lady Catherine de Bourgh, nu privește această căsătorie cu ochi buni.

— *Domnul Darcy*, vezi, el este omul ! Hai, Lizzy, cred că ești într-adevăr surprinsă. Ar fi putut să pescuiască el, sau Lucașii, în cercul cunoștințelor noastre, vreun bărbat al cărui nume să facă în mod mai desăvîrșit dovada minciunii pe care o difuzează ? Domnul Darcy, care nu se uită niciodată la vreo femeie, decît pentru a-i găsi un cusur și care, probabil, nu s-a uitat în viața lui la *tine* ! E splendid !

Elizabeth încercă să facă haz împreună cu tatăl ei, dar nu fu în stare să schițeze decît un suris foarte silnic. Niciodată umorul lui nu-și alesese o țintă mai puțin plăcută pentru ea.

— Nu te amuză ?

— Oh, da. Citește, te rog, mai departe.

După ce, seara trecută, am pomenit senioriei sale de probabilitatea acestei căsătorii, dînsa, îndată, cu obișnuita sa condescendență, a spus ceea ce simțea cu această ocazie ; și atunci s-a văzut limpede că, avînd unele obiecții împotriva familiei verișoarei mele, nu-și va da niciodată consimțămîntul la ceea ce domnia sa numește o căsătorie atît de dezonorantă. Am considerat că este de datoria mea s-o încunoscînz pe verișoara mea, în cea mai mare grabă, despre acest lucru, pentru ca dînsa și nobilul său admirator să știe cum stau și să nu se pripească în nici un caz cu o căsătorie care nu a primit încuviințarea necesară.

— Domnul Collins mai adaugă :

Mă bucur sincer că trista întîmplare cu verișoara mea Lydia a fost atît de bine mușamalizată și sînt mîhnit numai că faptul de a fi trăit împreună, înainte de căsătorie, este atît de general cunoscut. Nu trebuie totuși să trec peste îndatoririle legate de poziția mea, sau să mă abțin de a-mi mărturisi uimirea, aflînd că ați primit tînăra pereche în casa dumneavoastră, imediat după ce s-au căsătorit. A fost o încurajare la viciu ; și dacă eu aș fi vicar la Longbourn, m-aș fi opus cu toată strășnicia la așa ceva. În calitate de creștin trebuia desigur să-i iertați, dar nu să permiteți să apară vreodată în fața dumneavoastră sau să se pomenească numele lor în auzul dumneavoastră.

— Asta este ideea lui despre iertarea creștinească ! Restul scrisorii este numai în legătură cu situația scumpei

lui Charlotte și cu speranțele pe care le are în legătură cu dobîndirea unei tinere ramuri de măslin. Dar, Lizzy, arăți de parcă nu te-ai fi amuzat. Nu ai de gînd să faci pe domnișoara, sper, și să pretinzi că ești jignită de un zvon fără noimă. Pentru ce altceva trăim decît să petrecem pe socoteala vecinilor și să rîdem de ei, la rîndul nostru ?

— Oh, exclamă Elizabeth. Sînt grozav de amuzată. Dar este atît de ciudat !

— Da, *asta* face totul atît de amuzant. Dacă ar fi ales pe oricine altul, n-ar fi fost nimic ; dar perfecta *lui* indiferență și antipatia *ta* acută face totul atît de încîntător de absurd ! Orîcîtă oroare am de scris, n-aș renunța la corespondența mea cu domnul Collins, pentru nimic în lume. Nu, cînd citesc o scrisoare de-a lui nu mă pot stăpîni să nu-l prefer chiar și lui Wickham, cu toată prețuirea ce-o am pentru insolența și ipocrizia ginerelui meu. Și te rog, Lizzy, ce-a spus Lady Catherine despre acest zvon ? A venit ca să-și refuze consimțămîntul ?

La această întrebare, fiica sa răspunse doar rîzînd ; și cum întrebarea fusese pusă fără cea mai mică suspiciune, ea nu se simți mîhnită cînd dînsul o repetă. Elizabeth nu fusese niciodată mai încurcată decît acum, cînd încerca să-și disimuleze sentimentele. Trebuia să rîdă, cînd îi venea mai mult să plîngă. Tatăl ei o îndurerase, în modul cel mai crud, cu cele ce spusese despre indiferența domnului Darcy ; și nu putu decît să se mire de această lipsă de pătrundere din partea lui, sau să se teamă că, poate, în loc ca dînsul să fi observat prea puțin, să nu-și fi închi-puit ca prea *mult*.

Capitolul LVIII

În loc să primească vreo scrisoare de scuze de la prietenul lui, așa cum se cam așteptase Elizabeth, Bingley, dimpotrivă, veni la Longbourn însoțit de Darcy, nu multe zile după vizita Lady-ei Catherine. Domnii sosiră devreme

și, înainte ca doamna Bennet să aibă timp să-i spună domnului Darcy că o văzuseră pe mătușa lui, lucru de care fiica ei se îngrozea, Bingley, dorind să rămână singur cu Jane, propuse să iasă cu toții la plimbare. Toată lumea a fost de acord. Doamna Bennet nu obișnuia să meargă pe jos, Mary nu putea niciodată să-și facă timp, dar ceilalți cinci porniră împreună. Totuși Bingley și Jane îi lăsară pe toți să le-o ia înainte. Ei rămaseră în urmă în timp ce Elizabeth, Kitty și Darcy trebuiră să se amuze între ei. Nu s-a vorbit însă decît foarte puțin : Kitty era prea speriată de el pentru a vorbi ; Elizabeth lua în secret o hotărîre disperată și poate că și dînsul făcea același lucru.

Porniră înspre Lucas Lodge, deoarece Kitty dorea să-i facă o vizită Mariei ; și, cum Elizabeth nu credea că este oportun să meargă cu toții, cînd Kitty îi părăsi, ea continuă cu îndrăzneală să meargă mai departe, numai cu el. Acum venise momentul să-și pună în aplicare hotărîrea ; și, profitînd de curajul pe care-l simțea în clipa aceea, spuse imediat :

— Domnule Darcy, sînt o făptură foarte egoistă și, de dragul de a-mi liniști propriile mele simțăminte, nu țin seama cît de mult le-aș putea răni pe ale dumneavoastră. Nu mă pot opri să nu vă mulțumesc pentru bunătatea fără precedent pe care ați avut-o pentru biata mea soră. Chiar din clipa cînd am aflat acest lucru, am dorit din tot sufletul să vă mărturisesc toată recunoștința de care sînt în-suflețită. Dacă și restul familiei mele ar cunoaște adevărul, n-aș fi nevoită să vă exprim numai gratitudinea mea.

— Regret, spuse Darcy pe un ton surprins și emoționat, regret nespus de mult că ați fost încunoștințată despre un lucru care — văzut într-o lumină greșită — v-a putut stînji. Nu am crezut că se poate avea atît de puțină încredere în doamna Gardiner.

— Nu trebuie s-o acuzați pe mătușa mea. O vorbă ne-cugetată a Lydiei m-a făcut, întîi, să aflu că ați fost amestecat în această chestiune ; și, desigur, n-am putut avea liniște pînă ce n-am cunoscut amănuntele. Dați-mi voie să vă mulțumesc din nou, în numele întregii mele familii, pentru generoasa înțelegere care v-a făcut să vă dați atîta

osteneală și să îndurați atâtea umilințe pentru a da de urma lor.

— Dacă *doriți* să-mi mulțumiți, replică Darcy, s-o faceți numai în numele dumneavoastră. Nu voi încerca să neg că, la celelalte motive care m-au îndemnat, s-a adăugat dorința de a vă ști fericită. Dar *familia* dumneavoastră nu-mi datorează nimic. Oricât de mult o respect, cred că m-am gândit numai la *dumneavoastră*. Elizabeth era prea stinjenită pentru a spune ceva. După o scurtă pauză, tovarășul ei de plimbare adăugă: Sinteți prea generoasă pentru a glumi cu mine. Dacă sentimentele dumneavoastră sînt încă ceea ce erau în aprilie trecut, spuneți-mi-o imediat. Dragostea și dorințele *mele* sînt neschimbate; dar, un cuvînt din partea dumneavoastră mă va reduce la tăcere pe acest subiect, pentru totdeauna.

Elizabeth, simțind cît e de stinjenit și de neliniștit, se strădui să vorbească și îi dădu a înțelege imediat, deși nu prea curgător, că sentimentele ei suferiseră o schimbare atît de substanțială, din perioada la care se referea dînsul, încît o făceau să-i primească asigurările cu recunoștință și bucurie. Fericirea provocată de acest răspuns fu probabil ceva ce nu mai simțise el niciodată pînă atunci; și, cu acest prilej, se exprimă cu tot atîta emoție și căldură ca orice om îndrăgostit nebunește. Dacă Elizabeth ar fi fost în stare să-i întâlnească privirea, ar fi putut vedea cît de bine îi ședea expresia de sinceră încîntare ce se răspîndise pe chipul lui; dar, cu toate că nu putea privi, putea asculta; și Darcy îi vorbi despre sentimente care, demonstrîndu-i ce însemna ea pentru el, făceau ca dragostea lui să fie clipă de clipă mai prețioasă.

Continuau să meargă fără să știe încotro. Prea erau multe de gândit, multe de spus, multe de simțit pentru a mai putea fi atenți la altceva. Elizabeth află curînd că înțelegerea lor de acum se datora eforturilor mătusei lui; aceasta *într-adevăr* îi făcuse o vizită cînd trecuse prin Londra și îi vorbise despre călătoria ei la Longbourn, despre motivul acestei călătorii și despre convorbirea avută cu Elizabeth, stăruind cu emfază asupra ficcării expresii a

tinerei fole ce dovedea, după concepția senioriei sale — în mod special — siguranță de sine și îndărătnicie, avînd convingerea că o asemenea relatare trebuia s-o ajute să obțină de la nepotul ei promisiunea pe care ea refuzase să i-o dea. Dar, din nefericire pentru senioria sa, efectul fusese exact contrar.

— M-a învățat să sper așa cum nu-mi îngăduisem să sper vreodată pînă acum, spuse Darcy. Vă cunoșteam fiirea de ajuns pentru a fi convins că, dacă ați fi fost absolut și irevocabil împotriva mea, i-ați fi spus-o mătușii mele deschis, cu franchețe.

Elizabeth îi răspunse îmbujorîndu-se și rîzînd

— Da, îmi cunoașteți de ajuns francheța pentru a mă crede capabilă de *acest lucru*. După ce v-am jignit în față atît de groaznic, nu puteam avea scrupule să vă jignesc și față de toate rudele dumneavoastră.

— Ce ați spus despre mine, care să nu fi meritat ? Căci, deși acuzațiile dumneavoastră erau greșit întemeiate, pornind de la premise eronate, purtarea mea față de dumneavoastră, la vremea aceea, merita cea mai severă dojană. Era de neiertat. Nu mă pot gîndi la ea fără oroare.

— Nu ne vom certa pentru partea cea mai mare de vină din seara aceea, spuse Elizabeth. La o cercetare atentă, comportarea nici unuia dintre noi nu a fost ireproșabilă ; dar de atunci, sper că am cîștigat ambii în politețe.

— Nu mă pot împăca atît de ușor cu mine însumi. Amintirea celor ce-am spus atunci, a purtării mele, a tonului, a expresiilor folosite în tot acel timp mi-a fost luni de zile și îmi este și acum nespus de dureroasă. Nu voi uita niciodată musturarea dumneavoastră atît de oportună „Dacă v-ați fi purtat ca un gentilom...” Acestea au fost cuvintele dumneavoastră. Nu puteți ști, cu greu dacă vă puteți închipui, cît m-au torturat ; deși, trebuie s-o mărturisesc, a trecut un timp pînă ce am devenit destul de rezonabil pentru a recunoaște cît de întemeiate erau.

— Eram, desigur, foarte departe de a mă aștepta ca vorbele mele să facă o impresie atît de puternică. Nici un

moment nu mi-am închipuit că vor fi resimțite în felul acesta.

— Nu-mi vine greu s-o cred. Erați atunci convinsă că sînt lipsit de orice fel de sentiment omenesc — sînt sigur că așa credeți. Nu voi uita niciodată expresia pe care ați avut-o cînd mi-ați spus că nu aș fi putut să mă adresez dumneavoastră în vreun mod care să vă facă să mă acceptați.

— Oh, nu repetați ceea ce am spus atunci ! Aceste amintiri nu-s deloc potrivite. Vă asigur că e mult de cînd mă simt rușinată pînă în adîncul inimii din cauza lor.

Darcy pomeni de scrisoarea lui.

— V-a făcut, întrebă el, v-a făcut conținutul ei să vă schimbați repede părerea despre mine ? După ce ați citit-o ați acordat vreo încredere celor cuprinse în ea ?

Elizabeth îi explică efectul ce-l avusese asupra ei și cum îi dispăruseră, treptat, toate prejudecățile împotriva lui.

— Știam, spuse el, că ceea ce-am scris trebuia să vă mihnească, dar era necesar s-o fac. Sper că ați distrus scrisoarea. Era o parte, în special începutul ; m-aș îngrozi dacă l-ați putea citi din nou. Îmi amintesc unele expresii care ar putea, pe bună dreptate, să vă facă să mă urîți.

— Scrisoarea va fi desigur arsă dacă credeți că este absolut esențial pentru păstrarea stimei mele ; dar, cu toate că avem amîndoi motive să credem că părerile mele nu sînt total inalterabile, ele nu se schimbă, sper, atît de ușor cum vrea să insinueze teama dumneavoastră.

— Cînd am scris scrisoarea aceea, replică Darcy, credeam că sînt calm și cu sînge rece ; dar de atunci m-am convins că o scrisesem într-o stare de spirit de groaznică înverșunare.

— Scrisoarea a fost începută astfel, dar nu a fost terminată în același fel. Încheierea ei este caritatea însăși. Dar nu vă mai gîndiți la scrisoare. Sentimentele persoanei care a scris-o și ale aceleia care a primit-o sînt acum atît de profund diferite de ceea ce erau atunci, încît toate lucrurile neplăcute în legătură cu ea trebuie uitate.

Trebuie să învățați nițel din filozofia mea : „Gîndește-te la trecut numai în măsura în care amintirea lui îți aduce bucurie“.

— Nu pot să accept aici o filozofie de acest fel. Amintirile *dumneavoastră* trebuie să fie atît de curate și fără reproș, încît mulțumirea ce izvorăște din ele nu ține de filozofie ci, ceea ce este mult mai bine, dintr-o totală ignorare a răului. Cu *mine* însă nu e așa. Vin pe nepoftite amintiri dureroase care nu pot, nu trebuie să fie respinse. Am fost toată viața un egoist — în practică, deși nu în principii. Cînd eram copil, am fost învățat ce este *drept*, dar n-am fost învățat să-mi îndrept caracterul. Mi-au fost recomandate principii bune, dar am fost lăsat să le aplic într-un spirit plin de mîndrie și infumurare. Din nenorocire, fiu unic (ani îndelungați *unicul copil*), am fost răsfațat de părinții mei care, deși buni (tatăl meu în special, chîntesență de bunăvoință și amabilitate), au îngăduit, au încurajat, aproape că m-au învățat să fiu egoist și dominator, să nu-mi pese de nimeni în afară de cercul meu familial, să am o părere mediocră despre tot restul lumii, să *doresc*, cel puțin, să am o părere mediocră despre inteligența și valoarea celorlalți, în comparație cu inteligența și valoarea mea. Așa am fost de la opt la douăzeci și opt de ani ; și așa aș fi putut să fiu încă, dacă nu ați fi fost *dumneavoastră*, prea scumpă și fermecătoare Elizabeth ! Cît de mult vă datorez ! Mi-ați dat o lecție, la început într-adevăr dură, dar cît de folositoare ! Prin *dumneavoastră* am învățat să fiu modest. Am venit în fața *dumneavoastră* absolut convins că voi fi acceptat. Mi-ați arătat cît de neîndestulătoare erau toate pretențiile mele de a mulțumi o femeie demnă de a fi mulțumită.

— Erați deci convins că vă voi accepta ?

— Într-adevăr, eram. Ce veți crede despre vanitatea mea ? Am crezut că doriți, că așteptați omagiile mele.

— Comportarea mea trebuie să fi fost de vină, dar nu în mod intenționat, vă asigur. N-am avut niciodată intenția de a vă decepționa, dar starea mea de spirit mă poate face adesea să cad în greșală. Cît trebuie să mă fi urît după seara aceea !

— Să vă urăsc ! Am fost minios probabil, în primul moment ; dar imediat mînia a început să ia o altă direcție.

— Aproape că mă tem să vă întreb ce ați crezut despre mine cînd ne-am întîlnit la Pemberley. M-ați dezaprobat pentru că venisem acolo ?

— Nu, cu adevărat nu ; n-am fost decît surprins.

— Surpriza dumneavoastră nu o putea întrece pe a mea, cînd am văzut că îmi dădeți atenție. Conștiința îmi spunea că nu meritam să fiți prea politicoasă cu mine și mărturisesc că nu m-am așteptat să primesc *mai mult* decît mi se cuvenea.

— Scopul meu, *atunci*, răspunse Darcy, a fost să vă arăt, prin orice amabilitate ce-mi stătea în putere, că nu eram atît de mic la suflet încît să fiu supărat pentru trecut ; și speram să obțin iertarea dumneavoastră, să diminuez reaua impresie pe care v-o lășasem, dovedindu-vă că muștrările dumneavoastră au avut efect. Cît de curînd se vor fi ivit și alte dorințe, cu greu aș putea-o spune dar, presupun, cam la o jumătate de oră după ce v-am revăzut.

I-a vorbit apoi despre încîntarea Georgiane, după ce se cunoscuseră, și despre dezamăgirea ei din cauza întreruperii bruște a relațiilor lor ; ajungîndu-se astfel cu discuția în mod firesc la cauza întreruperii, Elizabeth află atunci că mai înainte de a fi părăsit hanul ei se și hotărîse să plece din Derbyshire, imediat după ea, ca s-o caute pe Lydia, și că dacă fusese grav și îngîndurat asta se datoră doar preocupărilor legate, inevitabil, de un asemenea scop.

Elizabeth își exprimă din nou recunoștința, dar era un subiect prea dureros pentru amîndoi ca să mai stăruie asupra lui.

După ce meraseră la voia întîmplării vreo cîteva mile, prea ocupați pentru a-și da seama de acest lucru, uitîndu-se la ceas descoperiră, în sfîrșit, că era timpul să se întoarcă acasă.

— Ce-or fi devenit domnul Bingley și Jane ? fu exclamația care aduse în discuție cazul lor. Darcy era incîn-

tat de logodna lor ; prietenul lui i-o adusese la cunoștință din primul moment.

— Trebuie să vă întreb dacă v-a surprins, spuse Elizabeth.

— Nicidecum. Cind am plecat, simțisem că era pe cale de a se întîmpla curînd.

— Acesta e un fel de a spune că primise învoirea dumneavoastră. Am ghicit acest lucru. Și, deși el avu o exclamație de protest la auzul cuvîntului folosit, ea era sigură că probabil așa se petrecuse.

— În seara de dinaintea plecării mele la Londra, spuse el, i-am făcut o mărturisire pe care cred că ar fi trebuit să i-o fi făcut cu mult înainte. I-am povestit despre toate cele întîmplat, care au făcut ca amestecul meu în treburile lui personale să fie o impertinență și o absurditate. A fost uluit. Nu avusese niciodată nici cea mai slabă bănuială. I-am mai spus, în plus, că eram convins că mă înșelasem presupunînd, așa cum făcusem, că sora dumneavoastră nu simțea nimic pentru el ; și cum am putut ușor să-mi dau seama că dragostea lui pentru ea era neschimbată, nu am avut nici o îndoială că vor fi fericiți împreună.

Elizabeth nu-și putu stăpîni un surîs constatînd ușurința cu care își dirija prietenul.

— I-ați vorbit din propria dumneavoastră convingere cînd i-ați spus că sora mea îl iubește, îl întrebă ea, sau numai după cele ce v-am relatat eu primăvara trecută ?

— Din propria mea convingere. Am urmărit-o de aproape în timpul celor două vizite pe care le-am făcut acum în urmă aici și m-am convins de dragostea ei.

— Și certitudinea dumneavoastră l-a convins imediat și pe el ?

— Da. Bingley este, fără nici o afectare, modest. Neîncrederea în sine l-a împiedicat să se bazeze pe propriul său discernămint într-un caz atît de serios, iar încrederea în judecata mea a făcut totul mai ușor. M-am simțit obligat să-i mărturisesc un lucru care, pentru un timp, și nu fără dreptate, l-a vexat. Nu mi-am putut îngădui să-i

ascund că sora dumneavoastră fusese iarna trecută, timp de trei luni, la oraș, că am știut asta și nu i-am spus-o intenționat. S-a infuriat, dar furia lui, sînt convins, nu a durat mai mult decît pînă în clipa cînd i-au pierit îndoielile în privința sentimentelor surorii dumneavoastră. Acum m-a iertat din toată inima.

Tare ar mai fi dorit Elizabeth să remarce că domnul Bingley era un prieten dintre cei mai încîntători — atît de ușor de condus, încît n-avea pereche ; dar se înfrină. Își aminti că el mai trebuia încă să învețe să se lase ironizat, dar era cam prea devreme pentru a se face începutul.

Comentînd anticipat fericirea lui Bingley care, desigur, nu putea fi depășită decît de propria lui fericire, Darcy continuă conversația pînă ce au ajuns acasă. În hol s-au despărțit.

Capitolul LIX

— Dragă Lizzy, pe unde te-ai plimbat ? o întrebă Jane pe Elizabeth în clipa cînd aceasta intră în cameră ; toți ceilalți îi puseră aceeași întrebare, cînd se așezară la rîsă. Ea răspunse numai că rătăciseră prin împrejurimi pînă ce nu-și mai dăduse nici ea seama unde se afla. Cînd vorbi se înroși ; dar nici asta, nici altceva nu trezi vreo bănuială în privința adevărului.

Seara trecu în liniște, fără nimic deosebit. Logodnicii recunoscuți vorbeau și rîdeau ; cei neștiuți încă tăceau. Darcy nu era omul la care fericirea să se reverse în veselie ; iar Elizabeth, tulburată și confuză, mai curînd știa decît simțea cît este de fericită, căci, în afară de stînje-neala de moment, mai avea de făcut față și altor greutăți. Se întreba ce vor simți cei din familie cînd situația ei va fi cunoscută. Era conștientă că, în afară de Jane, nimeni nu-l simpatiza și se temea chiar că la ceilalți era

vorba de o antipatie pe care toată averea și importanța lui nu o vor putea șterge.

Noaptea își deschise inima către Jane. Deși suspiciunea nu intra cît de cît în firea domnișoarei Bennet, ea nu putu în ruptul capului crede cele ce auzea.

— Glumești, Lizzy. Este cu neputință ! Logodită cu domnul Darcy ! Nù, nu, n-ai să mă poți păcăli ; știu că este imposibil.

— Ce început nenorocit, într-adevăr ! Singurul meu sprijin erai tu și sînt sigură că dacă tu nu mă crezi, nici meni altul nu mă va crede. Totuși, sînt cum nu se poate mai serioasă. Nu spun decît adevărul. Mă iubește încă, și sîntem logodiți.

Jane o privi cu îndoială.

— Oh ! Lizzy, nu e cu putință. Știu cît de nesusferit îți e.

— Nu știi absolut nimic. *Acestea* toate trebuie uitate. Poate că nu l-am iubit totdeauna ca acum ; dar în cazuri de felul acesta, o memorie bună este de neiertat. E pentru ultima oară că mi-o amintesc eu însămi.

Domnișoara Bennet tot nu-și revenise din uimire. Elizabeth o asigură din nou, mai stăruitor, de adevărul celor spuse.

— Cerule mare ! Se poate să fie așa, cu adevărat ? Totuși acum trebuie să te cred, strigă Jane. Scumpă, scumpă Lizzy, aș vrea, vreau să te felicit ; dar ești sigură — iartă-mi întrebarea — ești absolut sigură că ai să poți fi fericită cu el ?

— Nu încape nici o îndoială. Este lucru gata stabilit între noi că vom fi perechea cea mai fericită din lume. Dar ești bucuroasă, Jane ? O să-ți placă să ai un astfel de cumnat ?

— Foarte, foarte mult. Nimic nu ne-ar putea încînta mai mult atît pe Bingley cît și pe mine. Dar ne-am gîndit la asta, am vorbit despre asta ca despre o imposibilitate. Și îl iubești cu adevărat destul de mult ? Oh ! Lizzy, fă orice mai curînd decît să te măriți fără să iubești. Ești absolut sigură că simți ceea ce ar trebui să simți ?

— Oh ! Da ! Când am să-ți povestesc totul ai să gîndești chiar că simt *mai mult* decît trebuie.

— Ce vrei să spui ?

— Ei bine, trebuie să mărturisesc că îl iubesc *mai mult* decît pe Bingley. Mă tem că ai să te superi.

— Surioara mea dragă, fii serioasă acum. Vreau să vorbim foarte serios. Spune-mi tot ce trebuie să știu, fără întîrziere. Vreau să-mi spui de cînd îl iubești.

— M-am îndrăgostit atît de treptat, încît aproape că nu știu cînd a început ; dar cred că ar trebui să iau ca dată clipa în care am văzut pentru prima oară frumosul parc de la Pemberley.

O nouă rugăminte de a fi serioasă, produse totuși efectul dorit și, declarîndu-i solemn că îl iubea, reuși repede s-o mulțumească pe Jane. Cînd se convinse de acest lucru, domnișoara Bennet nu mai avut nimic de dorit.

— Acum sînt chiar fericită, spuse ea, căci vei fi tot atît de fericită ca și mine. Întotdeauna l-am apreciat. Dacă nu ar fi pentru altceva decît pentru dragostea ce-ți poartă și trebuia să-l prețuiesc ; dar acum, ca prieten al lui Bingley și soț al tău, numai Bingley și tu îmi puteți fi mai dragi decît el. Dar, Lizzy, ai fost foarte și-reată, foarte rezervată cu mine. Cît de puțin mi-ai spus din tot ce s-a întîmplat la Pemberley și Lambton ! Datoriez tot ce știu în privința asta altuia și nu ție.

Elizabeth îi dădu motivele pentru care păstrase secretul. Nu dorise să aducă vorba despre Bingley, iar starea neclară a propriilor ei sentimente o făcuse să evite, tot atît de mult, și numele prietenului lui ; acum însă nu mai voia să ascundă rolul jucat de el în căstoria Lydiei. Îi împărtăși totul și petrecură jumătate din noaptea aceea discutînd.

— Doamne Dumnézeule, exclamă doamna Bennet de la fereastra la care ședea, a doua zi de dimineată, pe cîntea mea dacă nesuferitul acela de Darcy nu vine din nou cu scumpul nostru Bingley ! Ce-o fi vrînd de ne tot plictisește venind mereu pe capul nostru ? N-am idee, dar ar putea să se ducă să vîncze, sau să facă una sau alta și să

nu ne mai deranjeze cu prezența lui. Ce să facem cu el ? Lizzy, trebuie să-l iei din nou la plimbare ca să nu mai stea în calea lui Bingley.

Elizabeth se stăpîni cu greu să nu ridă la auzul unei propuneri atît de îmbietoare, totuși se simțea cu adevărat jignită de epitetul pe care mama ei îl arunca mereu lui Darcy.

Cum intrară, Bingley o privi atît de expresiv și-i strînse mîna cu atîta căldură, încît nu mai rămînea nici o îndoială că era bine informat ; apoi spuse cu glas tare :

— Doamnă Bennet, nu mai aveți și alte poteci prim-prejur, pe unde Lizzy să se poată rătăci astăzi, din nou ?

— Sfătuiesc pe domnul Darcy și pe Lizzy și pe Kitty, spuse doamna Bennet, să facă astăzi o plimbare înspre Oakham Mount. Este o plimbare lungă și plăcută și domnul Darcy n-a văzut încă priveliștea aceea.

— Este foarte potrivit pentru ceilalți, replică Bingley, dar sînt sigur că ar fi prea obositor pentru Kitty ; nu-i așa, Kitty ?

Kitty recunoscă că ar prefera să rămînă acasă. Darcy manifestă o mare curiozitate să vadă priveliștea de la Oakham Mount și Elizabeth consimți în tăcere. Pe cînd urca să se îmbrace, doamna Bennet o urmă, spunîndu-i

— Îmi pare foarte rău, Lizzy, că trebuie să rămîi singură de tot cu omul ăsta atît de nesuferit ; sper însă că n-ai să te superi. E numai de dragul Janei, înțelegi ; și nu e nevoie să vorbești cu el decît din cînd în cînd, așa că nu te amări.

În timpul plimbării, hotărîră ca în cursul serii să se ceară consimțămîntul domnului Bennet ; Elizabeth își luă sarcina să-i vorbească mamei sale. Nu putea preciza cum va lua doamna Bennet lucrurile, întrebîndu-se uneori dacă întreaga lui avere și grandoare vor fi de ajuns pentru a învinge oroarea pe care i-o inspira acest om ; dar, fie că va fi extrem de potrivnică acestei căsătorii, fie că va fi extrem de încîntată, un lucru era sigur : atitudinea ei va fi la fel de nepotrivită, dovedind o totală lipsă de

judecată ; și Elizabeth n-ar fi suportat ca domnul Darcy să audă nici prima explozia a bucuriei, nici prima explozie a dezaprobării sale.

Seara, imediat ce domnul Bennet se retrase în bibliotecă, ea-l văzu pe domnul Darcy ridicându-se și urmându-l, ceea ce o tulbură nespus. Nu se temea de o împotrivire din partea tatălui ei, dar știa că dînsul se va simți nefericit ; și ca lucrul acesta să se întîmple din cauza ei — ca ea, fiica lui preferată, să-l mîhnească cu bunăștiință, să-l copleșească de temeri și păreri de rău cu hotărîrile ei — era pentru Elizabeth un gînd dureros, și așteptă nenorocită pînă cînd domnul Darcy reapăru ; atunci, privindu-l, surîsul lui îi aduse puțină liniște. După cîteva minute el se apropie de masa la care dînsa ședea cu Kitty și, prefăcîndu-se că-i admiră lucrul, îi șopti

— Duceți-vă la tatăl dumneavoastră ; vă așteaptă în bibliotecă. Elizabeth plecă în aceeași clipă.

Tatăl ei se plimba prin cameră, avînd un aer grav și neliniștit.

— Lizzy, exclamă el, ce faci ? Ți-ai ieșit din minți de-l accepți pe omul ăsta ? Nu l-ai urît tu, întotdeauna ?

Cît de mult dorea ea în momentul acela ca părerile ei din trecut să fi fost mai cumpănite, expresiile ei mai moderate ! Ar fi scutit-o de explicații și mărturisiri care erau atît de penibil de dat ; acum însă erau necesare și îl asigură, destul de încurcată, de atașamentul ei pentru domnul Darcy.

— Ceea ce înseamnă, cu alte cuvinte, că ești hotărîtă să-l iei. Este bogat, ce să zic, și-ai să poți avea mai multe toalete elegante și mai multe trăsuri frumoase decît va avea Jane. Te vor face ele însă fericită ?

— Mai ai și alte obiecții, întrebă Elizabeth, în afară de convingerea că-mi este indiferent ?

— Nici una. Știm cu toții că este un om mîndru, dezagreabil ; dar asta nu ar fi nimic, dacă într-adevăr ai ține la el.

— Țin, țin la el, replică Elizabeth, cu lacrimi în ochi. Îi iubesc. Într-adevăr, n-are mîndrii nejustificate. Este de o perfectă gentilețe. Nu-l cunoști cu adevărat ; așa că, te rog, nu mă mai mîhni vorbind despre el în astfel de termeni.

— Lizzy, spuse domnul Bennet, i-am dat consimțămîntul meu. Este într-adevăr omul căruia n-aș îndrăzni niciodată să-i refuz ceva din ceea ce mi-ar face cînstea să-mi ceară. Acum îți dau ție consimțămîntul, dacă ești hotărîtă să-l iei de soț. Dar lasă-mă să te sfătuiesc să te gîndești mai bine. Lizzy, îți cunosc firea și știu că nu te-ai putea simți nici fericită și nici demnă dacă nu ți-ai respecta cu adevărat soțul, dacă nu l-ai privi ca fiindu-ți superior. Vioiciunea minții tale te-ar pune într-un foarte mare pericol, în cazul unei căsătorii nepotrivite. Cu greu ai putea evita rușinea și suferința. Copila mea, nu-mi provoca mîhnirea de a vedea că îți este cu neputință să-ți respecti tovarășul de viață. Nu-ți dai seama ce faci.

Elizabeth, încă și mai emoționată, îi răspunse solemnă și gravă ; și în cele din urmă, asigurîndu-l de repetate ori că domnul Darcy era cu adevărat alesul ei, explicîndu-i schimbarea treptată prin care-i trecuse stima față de dînsul, mărturisindu-i totala convingere că dragostea lui nu era lucru de o zi, ci că rezistase la încercarea pe care o reprezentau multe luni de nesiguranță, și enunrîndu-i cu energie toate bunele lui însușiri, învinșe incredulitatea tatălui și-l făcu să se împace cu gîndul acestei căsătorii.

— Bine, draga mea, spuse el cînd Elizabeth încetă să vorbească. Nu mai am nimic de zis. Dacă așa stau lucrurile, te merită. Nu m-aș fi putut despărți de tine, Lizzy a mea, pentru cineva mai puțin valoros.

Pentru a completa frumoasa prezentare pe care i-o făcuse, dînsa îi povesti tot ceea ce domnul Darcy întreprinsese, din proprie inițiativă, pentru Lydia. Domnul Bennet o ascultă uluit.

— Asta este seara minunilor, într-adevăr. Prin urmare Darcy a făcut totul — a aranjat căsătoria, a dat banii, a plătit datoriile individului și a obținut numirea pentru el ! Cu atît mai bine. Asta mă scutește de un ocean

de griji și de economii. Dacă unchiul ar fi fost cel care a făcut-o, trebuia să-i restitui și i-aș fi restituit totul ; dar acești tineri îndrăgostiți la nebunie fac numai după capul lor. Măine mă voi oferi să-i dau înapoi totul ; el va tuna și fulgera despre dragostea lui pentru tine și astfel vom pune capăt acestei chestiuni.

Dînsul își aminti apoi de stînjeneala ei, cu cîteva zile mai înainte, cînd îi citise scrisoarea domnului Collins ; și după ce o luă nițel în ris, îi îngădui în sfîrșit să plece, spunîndu-i în timp ce părăsea camera :

— Dacă mai vin ceva tineri pentru Mary sau Kitty, dă-le drumul la mine, fiindcă mă simt foarte în formă.

Elizabeth i se luase o piatră de pe inimă ; și după o jumătate de oră de gîndire liniștită în camera ei, fu în stare să apară în fața celorlalți, destul de stăpînă pe ea. Totul era prea proaspăt ca să poată fi veselă, dar seara se scurse calm ; nu mai era nimic serios de care să se teamă și, cu timpul, va veni și balsamul tihnei și al obișnuinței.

Seara, cînd mama ei urcă în budoar, să se dezbrace, Elizabeth o urmă și îi făcu importanta comunicare. Efectul a fost extraordinar ; căci auzind vestea, doamna Bennet rămase nemișcată și incapabilă să scoată o vorbă. Numai după multe, multe minute putu ea pricepe ceea ce auzise deși, în general, nu întîrzia să dea crezare la tot ce era spre profitul fiicelor sale, sau cuiva care ar fi apărut în chip de logodnic pentru vreuna dintre ele. Pînă la urmă începu să-și revină, să se foiască pe scaun, să se ridice, să se așeze din nou, să se mire și să se binecuvînteze.

— Doamne Dumnezeu ! Doamne miluiește-mă ! Imaginați-vă ! Vai de mine ! Domnul Darcy ! Cine ar fi crezut ? Și e chiar adevărat ? Lizzy, dulceața mea, ce bogată și ce doamnă mare ai să fii ! Ce bani de buzunar, ce bijuterii, ce trăsuri o să mai ai ! Jane nu e nimic în comparație cu toate astea — absolut nimic. Sint atît de mulțumită — de fericită. Ce om fermecător ! Atît de chipeș, de înalt ! Oh ! Scumpa mea Lizzy ! Te rog, scuză-mă că-mi displacea atît de tare mai înainte. Sper că mi-o va trece cu vederea. Scumpă, scumpă Lizzy ! O casă la oraș ! Tot ce e mai minunat ! Trei fete măritate ! Zece mii pe an ! Oh, Doamne ! Ce-o să se întîmple cu mine ? Am să înnebunesc.

Acestea toate erau o dovadă suficientă că în privința consimțămîntului ei nu încăpea îndoială ; și Elizabeth, bucurîndu-se că asemenea efuziuni fuseseră numai pentru urechile ei, ieși repede. Dar nici nu se afla de trei minute în camera ci, că maică-sa veni după ea.

— Scumpa mea copilă, nu mă mai pot gîndi la alt-
ceva. Zece mii pe an și foarte probabil și mai mult. E cît
un lord ! Și o autorizație specială — trebuie, ai să te mă-
riți cu o autorizație specială. Dar, scumpa mea iubită,
spune-mi ce mîncare îi place domnului Darcy cel mai
mult, ca să i-o pot servi mîine.

Aceasta era o proastă prevestire despre atitudinea pe
care o va putea avea mama ei față de domnul Darcy ; și
Elizabeth își dădu seama că, deși era sigură de toată dra-
gostea lui și nu avea nici o grijă în privința consimțămîn-
tului părinților, îi mai rămînea încă ceva de dorit. Dar
ziua următoare trecu mai bine decît se așteptase ; căci
doamna Bennet avea, din fericire, atît venerație pentru
viitorul ei ginere, încît nu cuteza să-i vorbească decît
dacă putea să aibă vreo atenție față de el, sau să-și arate
respectul pentru părerea lui.

Elizabeth avu plăcerea de a-și vedea tatăl străduin-
du-se să se apropie de logodnicul ei ; și domnul Bennet
o asigură curînd că Darcy creștea în stima lui cu fiecare
ceas.

— Am o mare admirație pentru cei trei gineri ai mei,
spuse el. Wickham, poate, este favoritul meu ; dar cred
că-mi va plăcea soțul tău tot cît și al Janei.

Capitolul LX

Elizabeth, căreia îi revenise repede buna dispoziție, do-
rea ca domnul Darcy să-i spună motivele pentru care se în-
drăgostise de ea.

— Cum ați început ? îl întrebă. Pot să înțeleg că, înce-
putul odată făcut, ați mers că fermecat înainte ; dar ce v-a
putut stîrni, la început ?

— Nu pot să stabilesc ora, sau locul, sau privirea, sau cuvintele care au pus temelia. Este prea mult de atunci. Eram în miezul lucrului înainte de a ști că *mă pornisem*.

— La început ați fost ostil frumuseții mele ; cit despre maniere, purtarea mea față de *dumneavoastră* a fost întotdeauna la marginea nepoliteții și nu v-am vorbit niciodată fără să nu doresc mai degrabă să vă rănesc. Fiți sincer acum ; m-ați plăcut pentru impertinența mea.

— Pentru vioiciunea minții *dumneavoastră*.

— Ați putea foarte bine să-i spuneți de-a dreptul impertinență ; a fost doar un pic mai puțin decît atît. În realitate erați sătul de politețe, deferență, de atenții inoportune. Erați dezgustat de femeile care vorbeau și priveau și cugetau mereu numai pentru a fi aprobate de *dumneavoastră*. V-am stîrnit și interesat pentru că eram atît de deosebită de ele. Dacă nu ați fi fost într-adevăr bun, m-ați fi urît din cauza aceasta ; dar, în ciuda osteneții ce vă dădeați ca să nu se vadă, sentimentele *dumneavoastră* au fost totdeauna nobile și drepte, și în adîncul inimii îi disprețuiați total pe aceia care, cu atîta asiduitate, vă adulau. Iată ! V-am sculit de oboseala de a-mi spune motivele ; și, într-adevăr, dacă ținem seama de toate, încep să cred că este perfect logic. La drept vorbind, nu știați nimic bun despre mine, dar nimeni nu se gîndește la *asta* cînd se îndrăgustește.

— N-a fost nimic bun în purtarea *dumneavoastră* afectuoasă față de Jane, cînd era bolnavă la Netherfield ?

— Draga de Jane ! Cine ar fi putut să nu facă ceea ce am făcut eu pentru ea ? Dar, în orice caz, faceți o virtute din *asta*. Bunele mele însușiri sînt sub protecția *dumneavoastră* și trebuie să le exagerați cît mai mult cu putință ; mie, în schimb, îmi revine sarcina să găsesc prilejuri pentru a vă necăji și a mă certa cu *dumneavoastră* cît mai des posibil ; și voi începe imediat întrebîndu-vă ce v-a făcut atît de îndărătnic în a merge drept la țintă, în ultimul timp. Ce v-a făcut atît de timid față de mine cînd ne-ați făcut prima vizită și apoi cînd ați luat masa aici ? De ce ați avut

aerul, mai ales cînd ați venit să ne faceți vizita, că nici nu vă pasă de mine ?

— Pentru că erați gravă și tăcută și nu m-ați încurajat deloc.

— Dar mă simțeam stînjinită.

— Și eu la fel.

— Mi-ați fi putut vorbi mai mult, cînd ați venit la masă.

— Un om care ar fi simțit mai puțin ar fi putut.

— Ce nenorocire că aveți un răspuns înțelept de dat și că eu sînt atît de înțeleaptă încît să-l accept ! Mă întreb cît ar mai fi mers așa dacă am fi lăsat totul pe seama dumneavoastră. Mă întreb cînd ați fi vorbit, dacă nu v-aș fi întrebat eu. Hotărîrea mea de a vă mulțumi pentru bunătatea pe care ați avut-o față de Lydia a avut desigur mare efect — *prea mare*, mă tem ; căci ce se întîmplă cu morala, dacă fericirea noastră izvorăște din călcarea unei promisiuni ? Fiindcă nu eram încuviințată să ating acest subiect. Asta nu se face niciodată.

— Nu trebuie să fiți mîhnită. Morala este perfect satisfăcută. Încercările de nejustificat făcute de Lady Catherine pentru a ne despărți au fost factorii care mi-au înlăturat toate îndoielile. Nu datorez fericirea mea de azi nerăbdării dumneavoastră de a vă exprima recunoștința. Nu aveam de gînd să aștept să faceți primul pas. Ceea ce-mi spusese mătușa mea îmi dăduse speranțe și eram hotărît să aflu îndată totul.

— Lady Catherine a fost de un infinit folos ; ceea ce ar trebui s-o fericească, deoarece adoră să fie de folos. Dar spuneți-mi de ce ați venit la Netherfield ? Numai ca să călăriți pînă la Longbourn și să vă simțiți stînjenit ? Ori aveți intenții mai serioase ?

— Scopul meu real era să vă văd și să încerc să-mi dau seama dacă mai era vreo speranță să vă fac cîndva să mă iubiți. Scopul mărturisit sau ceea ce-mi mărturiseam mie însumi era să constat dacă sora dumneavoastră mai ținea încă la Bingley și, în caz afirmativ, să-i fac prietenului meu destăinuirea pe care i-am și făcut-o.

— Veți avea vreodată curajul s-o încunoștințați pe Lady Catherine de ceea ce o așteaptă ?

— Se pare că ceea ce-mi lipsește este timpul, mai curînd decît curajul, Elizabeth. Dar lucrul acesta trebuie înfăptuit ; și dacă-mi dai o foaie de hîrtie, va fi executat pe loc.

— Și, dacă n-aș avea și eu de scris o scrisoare, aș putea sta lîngă dumnăcata pentru a-ți admira rîndurile drepte, precum a făcut-o cîndva o altă domnișoară. Dar am și eu o mătușă pe care am cam neglijat-o.

Elizabeth nu răspunsese încă la lunga scrisoare a doamnei Gardiner, fiindu-i neplăcut să-i dezvăluie în ce măsură supraestimase dînsa intimitatea dintre domnul Darcy și ea ; acum însă, avînd de comunicat *ceva* ce știa că-i va bucura nespus, se simțea aproape rușinată, dîndu-și seama că unchiul și mătușa ei pierduseră deja trei zile de fericire, și le scrise imediat precum urmează :

Ți-aș fi mulțumit mai de mult, scumpă mătușă, așa cum ar fi trebuit să fac, pentru lunga, amabila și satisfăcătoarea înșiruire a amănuntelor ; dar, ca să spun adevărul, am fost prea supărată pentru a scrie. Presupuneai mai mult decît era în realitate. Acum însă, presupune cît dorești ; dă frîu liber fanteziei, lasă-ți închipuirea să zboare cum îi va permite această temă și, afară de cazul că mă crezi deja măritată, nu poți greși cu mult. Trebuie să-mi scrii din nou, foarte curînd, și să-l lauzi cu mult mai mult decît în ultima scrisoare. Îți mulțumesc iar și din suflet că nu ne-am dus la Lacuri. Cum de-am putut să fim atît de proastă, încît s-o fi dorit ? Ideea dumitale cu poneii este încîntătoare. Vom înconjura parcul, în fiecare zi. Sînt ființa cea mai fericită din lume. Poate că au mai spus-o și alții înaintea mea, dar nimeni cu atîta te-meii ! Sînt mai fericită chiar decît Jane ; ea suride numai ; eu rîd. Domnul Darcy vă trimite toată dragostea ce-i mai rămîne disponibilă de la mine. Tre-

buie să veniți cu toții la Pemberley, de Crăciun. A dormitale etc. etc.

Scrisoarea domnului Darcy pentru Lady Catherine avea un stil diferit, dar și mai diferită încă decît aceste două scrisori a fost aceea trimisă de domnul Bennet domnului Collins, ca răspuns la ultima lui misivă.

Scumpe domn,

Trebuie să vă deranjez încă o dată pentru felicitări. Elizabeth va fi în curînd soția domnului Darcy. Consolați-o pe Lady Catherine cum veți putea mai bine. Dar dacă aș fi în locul dumneavoastră, aș rămîne de partea nepotului. Are mai mult de oferit.

Al dumneavoastră sincer etc. etc.

Felicitările trimise de domnișoara Bingley fratelui său pentru apropiata lui căsătorie au fost cît se poate de afectuoase și de nesincere. Cu acest prilej dînsa i-a scris chiar și Janei, pentru a-și exprima încîntarea și pentru a-i reînnoi toate mărturisirile de afecțiune de mai înainte. Jane nu s-a lăsat înșelată, dar a fost impresionată ; și, deși nu avea nici cea mai mică încredere în ea, nu s-a putut împiedica să nu-i trimită un răspuns mult mai amabil decît știa că merită.

Bucuria domnișoarei Darcy, cînd primi o veste similară, a fost tot atît de sinceră ca și a fratelui său, cînd o trimise. Patru pagini de hîrtie au fost neîndestulătoare pentru a-i cuprinde toată bucuria, ca și dorința expresă de a fi iubită de cumnata ei.

Înainte să sosească vreun răspuns de la domnul Collins sau felicitări pentru Elizabeth din partea soției acestuia, familia de la Longbourn află că domnul și doamna Collins sosiseră la Lucas Lodge. Motivul acestei grabnice călătorii deveni curînd cunoscut. Lady Catherine fusese atît de furioasă de conținutul scrisorii nepotului său, încît Charlotte, sincer bucuroasă de această căsătorie, dorise să plece de

acolo **pînă** ce furtuna va fi trecut. Venirea prietenei sale într-o astfel de clipă era pentru Elizabeth o **adevărată plăcere**, deși, în cursul întîlnirilor dintre ei, era silită să o **considere scump plătită**, **văzîndu-l pe domnul Darcy expus** la toată politețea ostentativă și solemnă a soțului Charlottei. El o suporta totuși cu un admirabil calm. Și îl **asculta** cu un aer foarte decent chiar și pe Sir William Lucas, cînd acesta îl complimenta, spunîndu-i că duce cu sine giuvae-rul cel mai de preț din ținut și cînd își exprima speranța că se vor întîlni adesea la palatul St. James. Dacă ridica din umeri, nu o făcea înainte ca Sir William să se fi îndepărtat.

Vulgaritatea doamnei Philips era o altă încercare și poate și mai mare pentru răbdarea lui și, deși doamna Philips, ca și sora ei, era prea **plină de respect** pentru a i se adresa lui Darcy cu familiaritatea pe care o încuraja voioșia lui Bingley, totuși, ori **de cîte ori deschidea gura**, era fără excepție vulgară. Și, deși deferența pe care o avea pentru el o făcea mai tăcută, nu era deloc cu puțință s-o facă mai distinsă. Elizabeth se străduia din răspuțeri să-l ocrotească de atențiile asidue ale tuturor, fiind mereu dornică să-l păstreze pentru ea și pentru acei membri ai familiei cu care putea sta de vorbă fără să se simtă umilită ; dacă simțămintele dezagreabile provocate de aceste împrejurări răpeau perioadei de logodnă multe dintre bucuriile ei firești, Elizabeth își punea mari speranțe în viitor ; și aștepta cu încîntare vremea cînd vor fi părăsit societatea atît de puțin plăcută amîndurora, pentru tot confortul și eleganța cercului lor familial de la Pemberley.

Capitolul LXI

Fericită a fost, pentru sentimentele sale materne, ziua în care doamna Bennet a scăpat de cele două fiice ale sale — cele mai merituoase. Nu e greu de ghicit cu ce **îndrie** plină de încîntare o vizita ea, mai apoi, pe doamna Bingley și vorbea despre doamna Darcy.

De dragul familiei sale, aş dori să pot spune că împlinirea dorinţei ei celei mai fierbinţi — aceea de a-şi vedea la casele lor trei dintre flice — a avut un efect atât de fericit, încât a făcut din dinsa o femeie cu judecată, binevoitoare, bine informată pentru tot restul vieţii sale ; deşi pentru soţul său, care poate n-ar fi gustat o fericire conjugală de o formă atât de neobişnuită, era un noroc că dinsa continua să fie, ocazional, nervoasă şi, invariabil, proastă.

Domnului Bennet îi lipsea extraordinar cea de a doua fiică ; dragostea pentru ea îl gonia de acasă, mai des decât orice altceva. Adora să se ducă la Pemberley, mai ales cînd era cel mai puţin aşteptat.

Domnul Bingley şi Jane rămaseră la Netherfield numai un an. O vecinătate atât de apropiată de mama şi rudele lor de la Meryton nu era de dorit nici măcar pentru firea lui îngăduitoare sau pentru inima ei afectuoasă. Dorinţa atât de scumpă a surorilor lui a fost astfel satisfăcută ; Bingley a cumpărat o proprietate într-un ținut vecin cu Derbyshire ; iar Jane şi Elizabeth, în completarea celorlalte izvoare de fericire, se aflau la treizeci de mile una de alta.

Kitty, spre realul ei profit, îşi petrecea majoritatea timpului cu cele două surori mai mari. Într-o societate atât de superioară celei pe care o cunoscuse în general, progresele ei erau apreciabile. Nu avea o fire atât de nestăpînită ca a Lydiei ; şi, scoasă de sub influenţa exemplului acesteia, ea deveni, datorită atenţiei şi îndrumărilor potrivite, mai puţin iritabilă, mai puţin ignorantă şi mai puţin insipidă. Era, desigur, ținută cu grijă departe de compania dăunătoare a Lydiei ; şi, deşi doamna Wickham o poftea adesea să vină să stea cu dinsa, promiţîndu-i baluri şi tineri domni, tatăl ei nu consimţea niciodată s-o lase să se ducă.

Mary, singura dintre fete care rămăsese acasă, era inevitabil împiedicată să-şi continue instruirea din cauză că doamna Bennet nu suporta să stea singură. Mary era obligată să vină mai mult în contact cu lumea, dar putea încă, după fiecare vizită din timpul dimineţii, să facă consideraţiuni morale ; şi cum nu se mai simţea umilită de com-

parații între frumusețea surorilor sale și a ei, domnul Bennet bănuia că se supunea schimbării cu destulă plăcere.

Cît despre Wickham și Lydia, caracterele lor nu suferiră schimbări radicale în urma căsătoriilor surorilor ei. El suporta filozofic convingerea că Elizabeth cunoștea acum, desigur, tot ceea ce îi rămăsese mai înainte necunoscut din ingratitudinea și falsitatea lui și, în pofida acestui fapt, nu pierduse de tot speranța că Darcy s-ar putea totuși lăsa convins să-i asigure o situație. Scrisoarea de felicitări pe care Elizabeth o primise la nuntă, de la Lydia, o lămurise că, dacă nu chiar el, cel puțin soția lui nutreă o astfel de speranță. Scrisoarea era scrisă cu acest scop :

Scumpa mea Lizzy,

Îți doresc numai bucurii. Dacă-l iubești pe domnul Darcy pe jumătate cît îl iubesc eu pe dragul meu Wickham, trebuie să fii foarte fericită. Este o mare mîngiere să te știm atît de bogată ; și cînd nu vei avea altceva de făcut, sper că ai să te gîndești la noi. Sînt convinsă că lui Wickham i-ar plăcea enorm o slujbă la palat ; și nu cred că am avea destui bani pentru a o scoate la capăt fără un oarecare ajutor. Orice post de aproximativ trei-patru sute pe an ar merge ; totuși nu-i vorbi domnului Darcy despre asta, dacă preferi să n-o faci.

A ta etc. etc.

Cum s-a întîmplat ca Elizabeth să prefere să n-o facă, a încercat în răspunsul ei să pună capăt oricăror rugă-mînți și speranțe de acest fel. Le trimitea totuși adeseori ajutoarele pe care și le putea îngădui, făcînd, ceea ce s-ar putea numi, economii în cheltuielile ei personale. Pentru dînsa fusese totdeauna evident că un venit ca al lor, în mina a doi oameni cu dorințe atît de extravagante și fără grijă pentru viitor, trebuia să fie cu totul insuficient pentru a se întreține ; și ori de cîte ori schimbau garnizoana, Jane sau ea erau sigure că vor fi solicitate să-i ajute cu ceva ca să-și achite datoriile. Felul lor de trai, chiar și atunci cînd încheierea păcii i-a silit să se instaleze într-un că-

min al lor, era extrem de nestabil. Se mutau din loc în loc în căutarea unei locuințe mai ieftine și cheltuiau tot timpul mai mult decît ar fi trebuit. Afecțiunea lui Wickham pentru Lydia scăzu repede pînă la indiferență ; a ei dură nițel mai mult și, în ciuda tinereții și apucăturilor sale, își păstră toate pretențiile la importanța pe care i-o dăduse căsătoria.

Deși pe Wickham, Darcy nu-l putea primi la Pemberley, totuși, de dragul Elizabeth, l-a ajutat mai departe în carieră. Lydia venea din cînd în cînd acolo, cînd soțul ei era plecat să se amuze la Londra sau Bath¹ ; iar la familia Bingley rămîneau amîndoi deseori atît de îndelung, încît îl exasperau și pe Bingley care, cu toată buna lui dispoziție, mergea atît de departe, încît spunea c-o să le sugereze să-și facă bagajele.

Domnișoara Bingley era profund jignită de căsătoria lui Darcy ; dar cum credea că e cuminte să-și păstreze dreptul de a-i vizita la Pemberley, trecu peste orice resentiment, fu cu Georgiana mai drăgăstoasă decît oricînd și cu Darcy tot atît de atentă ca și pînă atunci ; iar pe Elizabeth o răsplăti cu toate restanțele ei de politețe.

Căminul Georgiane era acum la Pemberley ; și dragostea dintre soră și cumnată era exact ceea ce nădăjduise Darcy. Ele s-au atașat una de alta exact așa cum speraseră.

Georgiana avea despre Elizabeth părerea cea mai bună cu putință ; deși, la început, privea cu o mirare ce se apropia de panică felul ei deschis, vioi de a vorbi cu frațele său. Pe el, care îi inspirase totdeauna un respect ce aproape depășea afecțiunea, îl vedea acum obiect de glumă, pe față. Mintea i se îmbogățea de cunoștințe neîntîlnite încă pînă atunci. Datorită sfaturilor Elizabeth, începu să înțeleagă că o femeie poate să-și ia față de soțul ei libertăți pe care un frate nu le va îngădui totdeauna unei surori cu zece ani mai mică decît dînsul.

Lady Catherine a fost cum nu se poate mai indignată de căsătoria nepotului ei ; și cum dînsa dădu frîu liber la întreaga și innăscută franchețe a firii sale, răspunsul la scrisoarea ce îi anunța acest lucru îl scrisese într-un

¹ Stațiune balneară.

un timp, orice legătură fu întreruptă între ei. Dar, în cele din urmă, la insistențele Elizabeth, Darcy se lăsă convins să-i treacă cu vederea jignirile și să caute o reconciliere; și, după încă puțină rezistență din partea mătușii sale, resentimentul ei cedă, fie în fața dragostei ce-o avea pentru dînsul, fie a curiozității de a vedea cum se purta soția lui; așa că binevoi să vină în vizită la Pemberley, în ciuda pîngăririi suferite de parcul de acolo, nu numai datorită prezenței unei astfel de stăpîne, ci și prin vizitele unchiului și mătușii ei de la oraș.

Cu familia Gardiner, rămaseră întotdeauna în termenii cei mai intimi. Darcy, ca și soția lui, îi iubea cu adevărat; și erau mereu însuflețiți de cea mai fierbinte recunoștință pentru aceia care, aducînd-o pe Elizabeth la Derbyshire, fuseseră mijlocul prin care ei se uniseră.

S f î r ș i t

Redactor : Ioana Pascu
Tehnoredactor Nicolae Dănescu

Bun de tipar : 10.11.1991
Coli de tipar : 23,5
Comanda nr. 10297

Tiparul la Regia Autonomă a
Imprimeriilor, Imprimeria „CORESI”,
București — ROMANIA

